ב. באָראָכאָוו

געקליבענע שריפטן

II.

אונטער דער רעדאַקציע פון ב. לאָקער

ארויסגעגעבן פונ'ם באָראָכאָוו־
ברענטש 14, אידיש־נאַציאָנאַלער
אַרבעטער־פאַרבאַנד, ניו יאָרק.

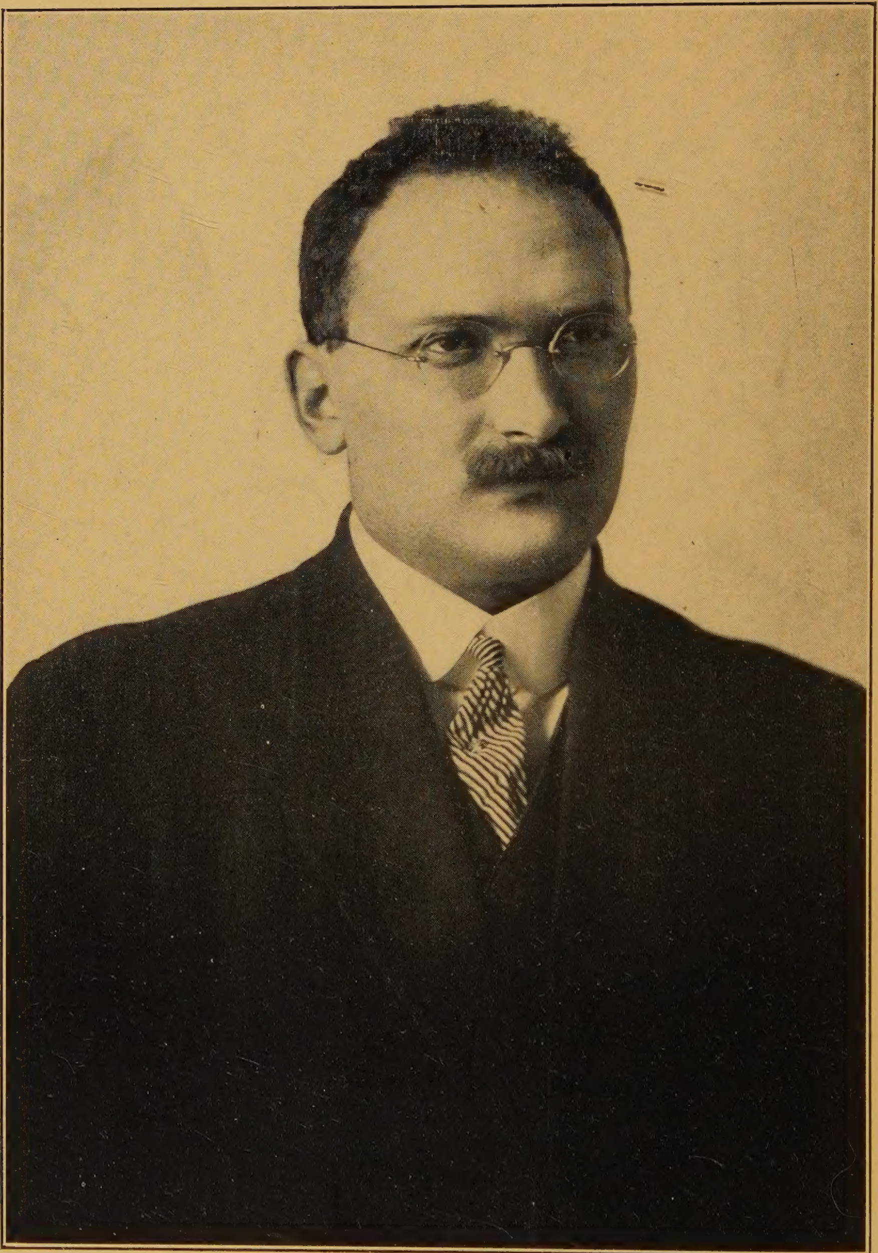

ב. באָראָכאָוו
געבוירן אין זאָלאָטאָנאָש, 21 יוני 1881,
געשטאָרבן אין קיעוו, 17 דעצעמבער 1917.

B. BOROCHOW:
SELECTED WRITINGS

Published by the Borochow Branch 14,
Jewish National Workers Alliance,
189 Second Ave., New York City.

Copyright, 1928
by Liuba Borochow
Tel Aviv, Palestine

490 Astoria Press, 61 E. 4th St., New York

אינהאַלט

זייט

ביבליאָגראַפיע — IV

הקדמה — V

צו זיין אָנדענק

מ. א. באָראָכאָוו: זכרונות פון ב. באָראָכאָוו'ס קינדער־ און פריע יוגנט־יאָרן — XI

ליובע באָראָכאָוו: דיין אָפּשיד — XXX

י. בן צבי: פון די גרינדונגס־טעג — XXXIII

ש. קאַפּלאַנסקי: באָראָכאָוו אין דער געשיכטע פון אונזער באַוועגונג — XLIX

ערשטע אָפּטיילונג: גרינדונגס־צייט

פאָרבאַמערקונג: ב. ל. — 2

די ראָל פונ'ם אַרבעטער־קלאַס אין דער רעאַליזירונג פונ'ם טעריטאָריאַליזם — 3

פּראָיעקט־פּראָגראַם פון י. ס. ד. א. פּ. פּועלי־ציון — 36

אַ נייע פּשרות־פּראָגראַם — 50

צווייטע אָפּטיילונג: צווישן קאָנטער־רעוואָלוציע און וועלט־מלחמה

פאָרבאַמערקונג: ב. ל. — 68

צו דער נאַציאָנאַלער פראַגע אין בעלגיען — 69

די רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראַציע און דער עמיגראַציאָנס־קאָנגרעס 92

די אַנטי־ציוניסטישע קאָנצענטראַציע — 153

די שוועריקייטן פונ'ם פּועלי־ציוניזם — 171

וואָס קען מען טאָן קעגן דער אַרויסשטויסונג? — 179

דריטע אָפּטיילונג: וועלט־מלחמה און רעוואָלוציע

פאָרבאַמערקונג: ב. ל. — 188

די עקנאָמישע אַנטוויקלונג פונ'ם אידישן פאָלק — 189

נאַציאָנאַלע אָנמאַכט און נאַציאָנאַלע זעלבסטהילף — 204

אין קאַמף פאַר אידישע רעכט — 209

מיט'ן פּנים צו דער ווירקלאַכקייט — 258

ארץ־ישראל אַלס לאַנד פאַר אידישע מאַסן — 263

דער טעראָריסט און דער וועכטער — 267

ארץ־ישראל אין אונזער פּראָגראַם און טאַקטיק — 271

צוויי שטרעמונגען אין פּועלי־ציוניזם — 275

דער סאָציאַליזם פון די היגע פּועלי־ציון — 281

ציוניסטן און פּועלי־ציוניסטן — 284

„איבערגעשאַצט אַלע ווערטן" — 293

פון באָסטאָן ביז פילאַדעלפיע — 298

בילדער: ב. באָראָכאָוו, ליובע און בער באָראָכאָוו, באָראָכאָוו אין עלטער פון דריי יאָר, באָראָכאָוו אין יאָר 1900.
פאַקסימילע פון ב. באָראָכאָוו'ס כתב־יד.

הקדמה

זיבעט צען יאָר, זייט דעם טאָג פון ב. באָראָכאָוו'ס אזוי יונגן און פריצייטיקן טויט, רעדט מען וועגן א פולער אויסגאַבע פון זיינע ווערק. אָבער ביז היינט איז דאָס געבליבן א חלום. ס'זיינען ארויסגעגעבן געוואָרן איינצלנע ארבעטן: אין רוסלאַנד, „אונזער פּלאַטפאָרם" און „דער ווירטואַליזם" (דער לעצטער אין רוסיש); אין בערלין האָט א פאַראייניקטער באָראָכאָוו־קאָמיטעט אין 1923 ארויסגעגעבן די אינטערעסאַנטע אויס־פאָרשונג „די אידישע ארבעטער־באַוועגונג אין ציפערן". די פּועלי־ציון־פּאַרטיי אין אַמעריקע האָט אפילו ארויסגעגעבן אַן ערשטן בוך פון באָראָכאָוו'ס פּועלי־ציון־שריפטן, אין וועלכן ס'איז אריינגעגאַנגען דער וויכטיקסטער טייל פון זיין טעאָרעטישער ארבעט אין'ם גרינדונגס־פּעריאָד פון דער פּועלי־ציון באַוועגונג.*) אָבער מער ווי די דאָזיקע התחלה איז, צום באַדויערן, ניט ארויסגעקומען.

און אזוי איז ביז איצט, איבער צען יאָר נאָך באָראָכאָוו'ס טויט, זיין גייסטיקע ירושה געבליבן ניט צונויפגעזאַמלט, נע ונד איבער איינצלנע אויסגאַבן, זאַמלביכער, בראָשורן, זשורנאַלן, צייטונגען, וואָס זיינען צום גרויסן טייל א יקר המציאות. ס'זיינען פאַראַן אפילו ארבעטן, וואָס האָבן נאָך קיינמאָל די ליכטיקע וועלט ניט געזען.

צום טייל איז דער דאָזיקער טרויעריקער פאַקט צוריקצופירן אויף די אָביעקטיווע אומשטענדן, אין וועלכע די פּועלי־ציון־באַוועגונג האָט זיך געפונען אין אַלע די יאָרן. די נאָך־מלחמה־צייט, די רעוואָלוציאָנערע גע־שעענישן, די אויפטרייסלונגען, וואָס זיינען פאָרגעקומען אין'ם אידישן לעבן, די שפּאַלטונג פון דער באַוועגונג פון איין זייט און פון דער אַנדערער זייט די קאָלאָסאַלע אויפגאַבן, וואָס דוקא די איצטיקע צייט האָט אויף איר ארויפגעלייגט סיי אין ארץ־ישראל, סיי אין די איבעריקע לענדער, — דאָס אַלץ האָט איר ניט געלאָזט קיין נענוג מעגלאַכקייטן און רו, אַז זי זאָל זיך קענען פאַרנעמען מיט'ן צונויפזאַמלען און ארויסגעבן אין א פּאַסיקער פאָרם באָראָכאָוו'ס שריפטן און אזוי אוועקשטעלן אים יענעם שטאָלצן לעבעדיקן דענקמאָל, וואָס ער האָט זיך אַליין געשאַפן אין די ווייניקע, אָבער ארבעטס־ און קאַמף־רייכע יאָרן פון זיין רייפן לעבן. דערפון איז אָבער ארויסגעקומען א מאָדנער מצב. באָראָכאָוו לעבט אין דער באַווע־גונג, זיין נאָמען איז פאַר טויזנטער א פאָן, א סימבאָל פאַר זייער לעבנס־

*) ד. ב. באָראָכאָוו „פּועלי־ציון־שריפטן", ערשטער בוך, 1920, פּועלי־ציון פאַרלאַג, ניו יאָרק. אין דעם בוך זיינען אריין די פאָלגנדע אַרבעטן: „די קלאַסן־אינטערעסן און די נאַציאָנאַלע פראַגע", „וואָס ווילן די פּועלי־ציון", „אונזער פּלאַטפאָרם". אונזער באַנד איז דער המשך פון דעם דאָזיקן ערשטן בוך.

ביבליאָגראַפיע

די „ראָל פון'ם אַרבעטער־קלאַס...“ איז געווען געדרוקט אין „פּראָלעטאַרישן געדאַנק“ נום. 3 (פעברואַר 1907) און אין „פּאָרוועריטס“ נום. 1 (מאַי 1907); דער „פּראָיעקט־פּראָגראַם“ — אין „פּאָרוועריטס“ נום. 2 (יולי 1907); „אַ נייע פּשרות־פּראָגראַם“ — אין „פּאָרוועריטס“ נום. 2 און 3 (יולי 1907).

„צו דער נאַציאָנאַלער פראַגע אין בעלגיע““ — אויס'ן זאַמלבוך „יוגנט־שטימע“, אַרויסגעגעבן פונ'ם פּאַרטיי־פאַרלאַג „דער האַמער“, ווילנע, 1908.

„די רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראַציע און דער עמיגראַציאָנס־קאָנגרעס“ איז דערשינען אַלס אַ בראָשור אינ'ם עסטרייכישן פּאַרטיי־פאַרלאַג „בילדונג“, סטאַניסלוי, 1911 (געדרוקט אין קראָקע). — אויפ'ן אויסערן שער־בלאַט איז דער נאָמען פון דער בראָשור: „די אידישע עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק (די רעגולירונג א. אז. וו.)“.

„די אַנטי־ציוניסטישע קאָנצענטראַציע“ איז געווען געדרוקט אין פּעטערס־בורגער „ראַזסוועט“ (אין רוסיש), אין 1911; 1918 אַרויסגעגעבן געוואָרן אַלס בראָשור דורכ'ן פאַרלאַג „וואָסטאָק“, פּעטערסבורג.

„די שוועריקייטן פונ'ם פּועלי־ציוניזם“ — „אידישער אַרבעטער“, לעמבערג, 1913, נומער 49-50 (יובל־נומער).

„וואָס קען מען טאָן קעגן דער אַרוישסטויסונג?“ — אַ ניט פאַרענדיקטער כתב־יד, געשריבן קנאַפּ פאַר דער וועלט־מלחמה.

„די עקאָנאָמישע אַנטוויקלונג פונ'ם אידישן פאָלק“ — „אידישער קעמפער“, ניו יאָרק, 1916; 1918 אַרויסגעגעבן אלס אַ בראָשור אין אָדעס און וואַרשע.

„אין קאַמף פאַר אידישע רעכט“ איז דערשינען אַלס בראָשור, אַרויס־געגעבן פונ'ם אידיש־נאַציאָנאַלן אַרבעטער־פאַרבאַנד פון אַמעריקע, ניו יאָרק, 1916. די בראָשור אַנטהאַלט אויך בייטראָגן פון א. טשעריקאָווער (די געשיכטע פון אידישער עמאַנציפּאַציע אין מערב־אייראָפּע; די אידישע רעכטלאָזיקייט אין רוסלאַנד) און פון ד. בן־גוריון (די אידישע רעכטלאָזיקייט אין רומעניע; די רעכטלאַכע לאַגע פון די אידן אין טערקיי). מיר האָבן אויסגעלאָזן די דאָזיקע קאַפּיטלאַך און עטלאַכע שורות אין דער הקדמה, וואָס באַציען זיך אויף זיי.

„ארץ־ישראל אין אונזער פּראָגראַם און טאַקטיק“ איז אַן אויסצוג אויסן רעפעראַט, וואָס באָראָכאָוו האָט געהאַלטן אויפ'ן דריטן צוזאַמענפאָר פון די רוסישע פּועלי־ציון אין קיעוו, סעפּטעמבער 1917, פאַרצייכנט און אָפּגעדרוקט דורכ'ן דעלעגאַט און סעקרעטאַריאַט־מיטגליד פון דער קאָנפערענץ, חבר ש. הער, אינ'ם „פּעטראָגראַדער טאָגבלאַט“ נומער 123, פונ'ם 13טן אָקטאָבער, 1917.

„מיט'ן פּנים צו דער ווירקלאַכקייט“ — „אידישער קעמפער“, 4טן מאַי, 1917. (וועגן די איבעריקע אַרטיקלען פון דער דריטער אָפּטיילונג, זע ביים סוף פון יעדן אַרטיקל.)

דעם גאנצן לעצטן יאָרצענדליק אויס זיין לעבן און לעבנס־אַרבעט און דערמיט באַגייען זיי דעם גרעסטן חטא קעגן דעם דאָזיקן אומרואיקן גייסט, וואָס האָט ניט געוואוסט פון שטילשטאַנד און אינטעלעקטועלער געזעטיקטקייט, נאָר זוכן, פאָרשן און — אויב נויטיק — רעווידירן. מאַכן אַ סוף — ריכטיקער אַן אָנהויב פון אַ סוף צו דעם געשילדערטן מצב, איז די אויפגאַבע פון דעם דאָזיקן באַנד.

* *

עטלעכע ווערטער וועגן דער אויסוואַל פון׳ם מאַטעריאַל.

דער ערשטער טייל, „צו זיין אַנדענק“, איז מער ווי אַ בלויזע דעקאָראַציע לכבוד באָראָכאָוו׳ס צענטן יאָרצייט. זיין אויפגאַבע איז בעיקר, לייכטער צו מאַכן פאַר יענע לייענער, וואָס האָבן ניט דורכגעמאַכט אַליין, אָדער כאָטש מיטגעלעבט מיט דירעקטן אינטערעס דעם אַזוי רייכן און געשעעניש — סיי אין׳ם אַלגעמיינעם, סיי אין׳ם אידישן לעבן — צייט־אָפּשניט צווישן די צוויי רוסישע רעוואָלוציעס — 1905 און 1917, — צו פאַרשטיין די באַדינגונגען און אַטמאָספערע, אויס וועלכער ס׳איז אַרויסגעוואַקסן און אין וועלכער ס׳האָט זיך אָפּגעשפּילט באָראָכאָוו׳ס טעאָרעטישע און פּאָליטישע טעטיקייט, און אויף דעם אופן לייכטער אַריינצוטראַכטן זיך אין די פּראָבלעמען, וואָס ווערן באַהאַנדלט אין באָראָכאָוו׳ס שריפטן. מיר גלויבן, אַז דער דאָזיקער טייל איז אַ גוטער אַריינפיר אין׳ם אייגנטלעכן בוך, אין וועלכן באָראָכאָוו אַליין האָט דאָס וואָרט.

דאָ איז די אויסוואַל ניט געווען קיין לייכטע. ווארום דער מאַטעריאַל איז אַזוי גרויס, אַז אויסשעפּן אים אין איין באַנד, איז לגמרי אויסגעשלאָסן. פון פאַרויס האָבן מיר געמוזט אַרויסנעמען פון דער איצטיקער אויסגאַבע די פילאָלאָגישע, ליטעראַריש־קריטישע, קולטור־היסטאָרישע, אַלגעמיין־פילאָזאָפישע, עטישע א. א. געביטן, אויף וועלכע באָראָכאָוו האָט אויסגעשפּרייט זיין שריפטשטעלערישע טעטיקייט. יאָ, אפילו די אַרבעטן פון אַן אַלגעמיין־געזעלשאַפטלעכן כאַראַקטער — רוסישע רעוואָלוציע, וועלט־פּאָליטישע און מלחמה־פראַגן וכדומה — האָבן דערווייל געמוזט בלייבן אַן אַ זייט. אונזער אויסוואַל האָט זיך געמוזט באַגרעניצן אויף יענע אַרבעטן, וועלכע האָבן אַ דירעקטן שייכות צום מהות און צו די אויפגאַבן פון דער אידישער אַרבעטער־באַוועגונג און אין אַ ברייטערן פאַרנעם פון דער אידישער פּאָלקס־פּאָליטיק בכלל; מיט אַנדערע ווערטער: מיר האָבן זיך באַגרעניצט אויף אַז אויסוואַל פון באָראָכאָוו׳ס פּועלי־ציוניסטישע שריפטן.

און אויך דאָ האָבן מיר זיך געמוזט שטאַרק מצמצם זיין און ניט אַריינגעמען פון איין זייט אַלע אַרבעטן פון׳ם פאַר־פּועלי־ציוניסטישן פּעריאָד, פון דער אַנדערער זייט די צום טייל היינט נאָך ווערטפולע בריף און אַרטיקלען (אין „ראַזסוועט“, „וואַרהייט“ א. א.) אויס די פאַר־מלחמה־

קוק און לעבנס־אויפגאַבע; ער האָט געהאַט די זעלטענע זכיה, אַז זיין נאָמען זאָל אַריינגעוועבט ווערן אין דער באַצייכענונג פון אַ גאַנצער באַוועגונג, שיעור ניט פון אַ וועלט־אָנשויאונג — באָראָכאָוויזם. אויב עמיצער וויל זיך אָבער באַקענען גרינדלאַך מיט זיין לעבנס־ווערק לערנען דעם „באָראָכאָוויזם" פונ'ם ערשטן קוואַל, פון באָראָכאָוו'ן אַליין, און דערקענען אים אין אַלע פאַזן און מדרגות פון זיין אַנטוויקלונג, איז דאָס כמעט אַן אוממעגלאַכע זאַך. דער דערמאָנטער ערשטער בוך פועלי־ציון־שריפטן קען אים באַקענען בלויז מיט'ן ערשטן פעריאָד פון באָראָכאָוו'ס טעאָרעטיש־אידעאישער אַרבעט, אין די יאָרן 1905—1907. אויס די איבעריקע צען יאָר זיינען צו קריגן — און אויך ניט לייכט — בלויז איינצלנע, אַרויגעריסענע זאַכן, וואָס קענען ניט פאַרפולן דאָס גאַנצע בילד. אַזוי האָט זיך געשאַפן, אויב מ'קען אַזוי זאָגן, אַ צווייענדיקער באָראָכאָוו, אַ נגלה — דער באָראָכאָוו פון „אונזער פלאַטפאָרם", און אַ נסתר — דער באָראָכאָוו פון די גאַנצע עלף יאָר, זינט זיין אַוועקפאָר פון רוסלאַנד ביז זיין צוריקקום אַהין נאָכ'ן פאַל פונ'ם צאַריזם.

דער דאָזיקער מצב האָט געעפנט טיר און טויער פאַר אַלערליי מיספאַרשטייענישן און איבערטרייבונגען. פון צוויי זייטן האָט מען מטשטש געווען באָראָכאָוו'ס אמת'ן בילד. פון איין זייט האָבן „הונדערט־פּראָצענטיקע" מאָנאָפּאָליסטן אויף באָראָכאָוויזם קאַנאָניזירט — און וואולגאַריזירט! — יעדעס וואָרט, וואָס שטייט אין די שריפטן פונ'ם ערשטן פעריאָד. „אונזער פלאַטפאָרם" — דאָס איז דאָס לעצטע וואָרט; רעוויזירסטו אַן אות פון דער דאָזיקער תורה שבכתב, ביסטו אַן אפיקורס, אַ בוגד אין הייליקן גייסט פון באָראָכאָוויזם.*) פון דער אַנדערער זייט האָבן געשוואוירענע קריטיקער זיך צוגעוואוינט צו פאַרקלענערן, יאָ, מבטל צו זיין באָראָכאָוו'ס באַדייטונג. אויך זיי אידענטיפיצירן זיין לעבנסווערק מיט דער „פלאַטפאָרם" און ווייזן אָן אויף דער פאַרעלטערטקייט פון געוויסע טיילן פון דעם דאָזיקן ווערק, אויף דיספּראָפּאָרציעס אין זיין אויפבוי, אויף איבערחזורונגען און פּאָלעמישע עקסקורסן, וואָס זיינען צו פאַרשטיין בלויז אויס דער צייט און סביבה, אין וועלכער די אַרבעט איז געשריבן געוואָרן און וואָס קענען ניט פאַרדעקן דעם בלייבנדיקן וויסנשאַפטלאַכן און אידעאישן ווערט פונ'ם גרעסטן טייל פון זיינע גרונדגעדאַנקען.

הצד השוה שבהם: זיי איגנאָרירן — יעדער צד צוליב אַנדערע מאָטיוון — באָראָכאָוו'ס גאַנצע ווייטערדיקע אַנטוויקלונג, זיי מעקן אויס

*) איין־איינציקן יוצא מן הכלל האָט מען יאָ דערלאָזט — גיין, דערהויבן צו אַ הייליקן געבאָט: די אָפּשאַצונג פון דער פּרינציפּיעלער דערלאָזבאַרקייט און פונ'ם פּראַקטישן ווערט פון דער באַטייליקונג פון פועלי־ציון אין ציוניסטישן קאָנגרעס. דאָ איז דוקא פאַרהייליקט געוואָרן דער שפּעטערער באָראָכאָוו, דער אַנטי־קאָנגרעסיסט. פאַררופן זיך אויף דער צום טייל גלענצנדער אַרגומענטאַציע פון „אונזער פלאַטפאָרם" פאַר באַטייליקן זיך אין קאָנגרעס, ווערט פון דעם דאָזיקן קרייז באַטראַכט פאַר אַ ניט־קלענערער בגידה.

צו זיין אָנדענק

יאָרן און דעם גרעסטן טייל אַרטיקלען איבער די פאַרשידענע פראַגן פון אַלגעמיינער און פּראָלעטאַרישער אידישער פּאָליטיק אויס דער מלחמה־צייט. אפילו די אַרטיקלען איבער דער געשיכטע פון דער אידישער אַרבעטער־באַוועגונג און פונ׳ם פּועלי־ציוניזם האָבן מיר געמוזט לאָזן פאַר אַ צווייטן באַנד. לסוף האָבן מיר — צוליב פינאַנציעלע און פאַרלאַגס־רעכטלאַכע טעמים — ניט איבערגעדרוקט „די אידישע אַרבעטער־באַוועגונג אין ציפערן״.

מיר רעכענען אָבער, אַז דער איצטיקער באַנד, צוזאַמען מיט דעם ערשטן באַנד פּועלי־ציון־שריפטן, און מיט דעם נאָך וואָס דערמאָנטן בוך, קען שוין געבן דעם אויפמערקזאַמען לייענער אַ גענוג קלאָר בילד וועגן באָראָכאָוו׳ן אַלס נאַציאָנאַל־פּראָלעטאַרישן טעאָרעטיקער, פּאָליטיקער און קעמפער.

* *

דער שרייבער פון די שורות — און מיט אים זיכער די גאַנצע פּועלי־ציון־וועלט־באַוועגונג — פילט אַ טיפע דאַנקבאַרקייט צום באָראָכאָוו־ברענטש 14 (ניו יאָרק), פונ׳ם אידיש־נאַציאָנאַלן אַרבעטער־פאַרבאַנד, וואָס האָט גענומען אויף זיך, אונטערצוטראָגן די דאָזיקע מתנה די פאַרערער פון באָראָכאָוו׳ס נאָמען צו זיין צענטן יאָרצייט. קיין שענערן אופן, ווי צו פייערן דעם אָנדענק פונ׳ם פירער, וועמעס נאָמען זייער אָרגאַניזאַציע טראָגט, האָבן די חברים ניט געקענט אויסקלייבן, ווי לאָזן אים ריידן דירעקט, אויף זיין אופן, צו דער אידישער אַרבעטערשאַפט און צו דער זוכנדיקער אינטעליגענץ און יוגנט. לאָמיר האָפן, אַז די פאַרשפּרייטונג פונ׳ם ספר וועט זיין אַזעלכע, וואָס וועט מעגלאַך מאַכן, באַלד אַרויסצוגעבן ווייטערע בענדער.

איך דאַנק אויך האַרציק אַלע מיטאַרבעטער, בפרט דעם ליבן פאָטער און דער פרוי פון אונזער באָראָכאָוו, דעם חבר משה אהרן באָראָכאָוו און דער חברה ליובע באָראָכאָוו. זייערע ליבעפולע שורות וועלן זיכער נאָך שענער און טייערער מאַכן דעם ספר אין די אויגן פון זיינע טויזנטער תלמידים. חבר י. בן־צבי (ירושלים) האָט צוגעשטעלט אַ גרויסן טייל פונ׳ם מאַטעריאַל; חבר ר. פּלאַטראַט — דער איניציאַטאָר פון דער גאַנצער אויסגאַבע — האָט אוועקגעגעבן אַ סך צייט און מי, כדי צו דערמעגלאַכן דאָס דערשיינען פונ׳ם בוך; חבר ברוך צוקערמאַן האָט אויף זיך גענומען אַ טייל איבערזעצונגס־ און קאָרעקטור־אַרבעט, די חברים ישראל מערע־מינסקי און יצחק זאַר האָבן מיטגעהאָלפן אין דער איבערזעצונגס־אַרבעט, חבר י. שניידער — אין דער טעכנישער צוגרייטונג פונ׳ם מאַטעריאַל.

זיי אַלעמען מיין חבר׳שן דאַנק.

ב. לאָקער.

ניו יאָרק, יאַנואַר 1928.

זכרו·נות

פון ב. באָראָכאָוו׳ס קינדער־ און פריע יוגנט־יאָרן

גערשריבן פון זיין פאָטער

מ. א. באָראָכאָוו

·

ווערטער חבר ב. לאָקער:

איך בין געבעטן געוואָרן צו שרייבן די ביאָגראַפיע פון מיין זון בארי, צוליב דעם בוך, וואָס ווערט אַרויסגעגעבן צו זיין צענטן יאָרצייט, אונטער אייער רעדאַקציע. ווי ניט אין ערך אַ לייכטערע אויפגאַבע וואָלט געווען, ווען עס זאָל זיין פאַרקערט, אַז עס וואָלט אויסקומען באַרי׳ן צו שרייבן זיין פאָטער׳ס לעבנס־באַשרייבונג! אָבער דער שיקזאַל פרעגט דאָך ניט ביי אונז, וואָס איז גלייכער און וואָס איז לייכטער. אלזאָ, נעם איך אויף זיך די אויפגאַבע, וואָס עס איז בשום אופן ניט צו ערוואַרטן, אַז זי זאָל געלייזט ווערן אויף אַ געהעריקן אופן. די שוועריקייט פאַר מיר צו ספּראַווען זיך מיט דער אויפגאַבע, הענגט אָפּ פון פיל אורזאַכן, און איינע פון די באַדייטנדסטע איז די, וואָס איך האָב קיין מאָל ניט גע־דענקט, אַז מיר וועט אַמאָל אויסקומען אַזעלכעס צו שרייבן, און, ממילא, האָב איך קיינע פאַרצייכענונגען אין דער דאָזיקער ריכטונג ניט געמאַכט און אין פאַרלויף פון יאָרן און אונטער דעם דרוק פון שווערע קלעפּ פון שיקזאַל זיינען אָפּגעווישט געוואָרן פון מיין זכרון גענצלאָך אָדער טייל־ווייז פיל מאָמענטן פון באַרי׳ס לעבן, וואָס וואָלטן געקענט האָבן אַ באַ־דייטונג פאַר דער דערמאָנטער אויפגאַבע. דאָך, ווי געזאָגט, אַנטזאָג איך זיך ניט פון דער פאַרלאַנגטער אַרבעט, אין דער האָפנונג, אַז ביי אַ גע־וויסער אָנשטרענגונג פון מיין זכרון און טיילווייז מיט דער הילף פון דעם זכרון פון מיין פרוי, וועט מיר געלינגען אַרויסצוברענגען אַזעלכע עראינע־רונגען, וואָס נאָר מיר, אַלס זיינע עלטערן, האָבן זיי געקענט באַזיצן. און ווען שפּעטער וועט אימיצער פון זיינע חברים און פריינט, צווישן וועלכע ער האָט אין זיין אויסוואוקס מער פאַרקערט, ווי ביי זיינע עלטערן, אויב אימיצער פון זיי, זאָג איך, וועט אויף זיך נעמען אָנצושרייבן אַ פול־שטענדיקע ביאָגראַפיע, וועלן אים פיליכט מיינע עראינערונגען העלפן אין זיין אַרבעט, און דאָן וועט שוין האָבן כדאי געווען מיין אָנשטרענגונג.

אַזוי ווי אָבער איך בין ניט קיין פּראָפעסיאָנעלער שרייבער, און די אַרבעט פון שרייבן מוז ביי מיר געטאָן ווערן, ווי דער העברעער וואָלט זיך אויסגעדריקט: בשעה שלא יום ולא לילה, איז די צייט צו קורץ פאַר

וואס אין יידישן געטא עקזיסטירן [illegible] בעל-מלאכות מכל המינים,
און ביי זיי זענען תמיד געווען די לעהר-יונגלעך און געזעלן, און
אפילו האבען די יידען אין [illegible] אלטען [illegible] זעלבסטשטענדיגען פוילן
[illegible] עקזיסטירט צעכען (חברות) מיט שטרענגע תקנות, פונקט
ווי ביי די אומות העולם. אגב, א גרויסער פארבילדונג אין זיין פאך,
ווי עס האט א דייטשער שוסטער, שניידער, בוכבינדער אדער מעבעל-מא-
כער, האט אויך געמאכט דער יידישער בעל-מלאכה. און לאנגע דורות
פון יידישער ארבייט האבען אויך אויסגעארבעט געוויסע טראדיציעס פון
מלאכה און פון האנדווערק-טעכניק. אבער וואס די יידישע ארבייטס-טראדיציע
האט זיך מעהר צונויפגעפאסט צום געטא, און [illegible] צו דער אויסערער וועלט, וואס
דער יידישער וועבער האט געלערנט ביי צדרונגענע דורות צו וועבן
א [illegible] טלית, דער יידישער שניידער צו ניידען א קאפאטע און
נאך קיין פראק, דער יידישער קירזנער צו מאכען א ספאדיק
אדער א יארמולקע און נאך קיין הוט פון א טשילינדער — דאס דא
ווייסט מען נאך, אז יידישע ארבייט האט נאך קיין טראדיציע און
קיין היסטארישע געוואוינהייט. ווען אונזערע כלל-טוער וואלטען ווייניגער
גערעדט, זיינען מדה... געפארט, וואלטען זיי געוואוסט, אז אויך — אין — ארץ-ישראל
גלויבען זיין אלץ, אז דער מאדערנער האנדווערקער איז נאך צוגער-
פאסט צו דער פאבריק-ארבייט און אז קיין שום פראפעסיאנעלער
בילדונג העלפט איהם נאך אפילו אין די פאבריק-גרעסטע לענדער.
מעהר ממשות האט שוין א צווייטער טענה, אז דער שבת שטערט די
יידען אריינקומען אין די גרויסע פאבריקען און דערמיט טאקע האבען
זיך אונזערע אפטימיסטען מיט אזא חשק אנגעכאפט פאר'ן שבת.
זיי באהויפטען אבער נאך, אז שבת איז ביי יידען נאך א רעליגיעזער איינריכ-
טונג, נאר אויך א טיפע איינגעווארצעלטער מנהג פון געזעלשאפטליכען און
ווירטשאפטליכען לעבען, און דער שבת וואלט דערווייטער אייגענטליך געמוזט
זיין א מעלה, און נאך קיין חסרון פאר'ן יידישען ארבייטער. דער יידישער
בעל-הבית איז דאך אויך געוואוינט צו רוהען אום שבת, און ווען
ער וואלט [illegible] נאך האבען קיין בעזונדער
שנאה צום יידישען ארבייטער, וואלט ער דאך איהם צוגענומען מיט
מעהר חשק. אלא, וואס דער מייסטער און ווערקפיהרער איז מעהרסטענטיילס
א קריסט פון אויסלאנד, און דערווייטער איז דער בעל-הבית הגר-
צוגעוואונען" צו לאזען די פאבריק ארבייטען שבת און רוהען זונטאג דעם
ווערקפיהרער זונטאג, איז דערשטעהן דער מייסטער נאך קענען "הדר איבור'ן

פאקסימילע פון ב. באראכאוו'ס כתב־יד
(אוים דער אַרבעט: „וואָס קען מען טאָן קעגן דער אַרויסשטויסונג".)

ווערטפולע זאכן אין אזעלכע פלעצער, וואו מען האט געדענקט, אז דער פאגראמשטשיק וועט זיי ניט קענען געפינען.

אומבאגרייפלאך זונדערבאר איז דעם מענטשנ׳ס נשמה! זיין ביסל ארעמקייט פלעגט ער נאכן צו באהאלטן. בעת דאס לעבן, דאס טייערסטע פון אלץ, האט געמוזט בלייבן אומבאשיצט!

אט אין יענער אומרואיקער צייט האבן די עלטערן פון בער באראכאוו געוואוינט אין זאלאטאנאש, פאלטאווער גובערניע, און צוזאמען מיט אלע אידן דארט און אומעטום אין רוסלאנד, געלעבט אין שרעק. יעדן אוונט ניט גלויבנדיק, אז מען וועט דערלעבן דעם מארגן, און אין דערווארטונגען פון די מעגלאכסטע אומגליקן האבן זיי דערווארט דאס אנקומען פון זייער ערשט קינד.

עס איז אלזא קיין וואונדער ניט, אז אין א געוויסן זונטיק ביינאכט, דעם 21טן יוני (ז׳ תמוז), אין יאר 1881, האט זיך דער צוקונפטיקער „גאון פון פאלטאווע“ באוויזן אויף דער ליכטיקער וועלט אלס אן אומציימיק, ניט אנטוויקלט ניי־געבוירן קינד, אזוי אז דאס אידישן אים האט געמוזט אפגעלייגט ווערן; מען האט אים פאר לאנגע וואכן געמוזט האלטן אין פעדערן און וואטע, ביז מען האט אים ערשט ארום שבת נחמו געקענט אריינברענגען בבריתו של אברהם אבינו.

2. בער בארַאכאוו׳ס ערשטע רייזע

אויסער די דירעקטע אומגליקן, וואס אונזער פאלק האט געליטן פון די פאגראמען, האבן די לעצטע פאראורזאכט אומציילינע רואינירנדע נאכפאלגן. זיי האבן ארויפגעווארפן א פחד אויף דער אידישער באפעלקערונג אין די קלענערע שטעט און דערפער. אז אפהענגיקייט, אז אפאטיע צו יעדער באשעפטיקונג. ווער עס האט ניט געהאט קיין באשעפטיקונג — האט ניט געוואוסט צו וואס צו נעמען זיך; הגם אין געוויינלאכע צייטן, וואלט ער זיך געקענט ווי עס איז איינארדענען. פילע, וואס זיינען יא געווען באשעפטיקט, פלעגן ליקווידירן זייערע געשעפטן, אום צו זיין וואס ווייטער פון מעגלאכן אומגליק. ווער עס האט געקענט, איז געגאנגען נאך אויסלאנד. אויב ניט — איז אמוויניקסטן אין א גרויסער שטאט. עס האט זיך געדאכט, אז וואו עס איז דא א גרויסע אידישע באפעלקערונג איז מען זיכערער פון פאגראמען. עס זיינען זאגאר געווען פאלן, וואס איינוואוינער פון איין שטעטל האבן עמיגרירט אין אן אנדער שטעטל, דענקענדיק מיט דעם אויסמיידן א מעגלאכקייט פון איבערלעבן א פאגראם.

די פאמיליע פון בער בארַאכאוו איז אין פרילינג פון 1881 געקומען אין זאלאטאנאש, צו באזעצן זיך דארט. בער בארַאכאוו׳ס פאטער, משה אהרן בארַאכאוו, האט געפלאנט דארט אויפצועפענען א אידישע שולע. די אומזיכערע לאגע האט אבער געווירקט אויף די עלטערן פון ב. בארַאכאוו צו מאכן אן ענדערונג אין זייערע פלענער און אומצוקערן

מיר אָנצושרייבן, אפילו אין די גרענעצן פון מיין קאָמפּעטענץ, אַ פולע ביאָגראַפיע פון באָרי׳ן; אויסער דעם איז אפשר ניט דער פּלאַץ אין דעם געפּלאַנטן זאַמל־בוך פאַר אַ פולער ביאָגראַפיע. אַלזאָ, האָב איך באַשלאָסן אָנצושרייבן איצט אַזוי פיל קאַפּיטלאַך, וויפיל עס וועט זיך לאָזן.

און איר, ווערטער חבר לאָקער, וועט זיך קענען באַנוצן מיט אַלע קאַפּיטלאַך, אָדער מיט אַזוי פיל, וויפיל איר וועט געפינען פאַר צוועקמעסיק, לויט די אומשטענדן.

אום אָבער צו זיין מער־ווייניקער באַוואָרנט, אַז מיין שרייבן זאָל זיין באַזאָרגט מיט דער מעגלאַכסטער אָביעקטיוויטעט, וואָס אַזאַ ארבעט פאָדערט, וועל איך זיך באַנוצן מיט דער זעלבער מעטאָדע, ווי מאַנכע שרייבער טוען, אמת, מערסטנס אין הומאָריסטישע ארבעטן (דער וועג־ווייזער אין דעם איז, דאַכט זיך, געווען מענדעלע מוכר ספרים), צו שרייבן ווי אַ דריטע פּערזאָן. פיליכט וועט דאָס ביז אַ געוויסן גראַד אויך פאַרלייכטערן די עמאָציאָנעלע שוועריקייטן.

ערגעבנסט,

משה אהרן באַראָכאָוו.

דעצעמבער, 1927.

1. בער באַראָכאָוו׳ס געבורט

אין צייטן פון אַ שווערער פינסטערניש איז אויסגעקומען בער באַראָכאָוו׳ן אָנצוקומען אויף דער ליכטיקער וועלט.

די באָמבע, וואָס האָט צעריסן אַלעקסאַנדער דעם צווייטן אין שטיקער, איז אויך געווען אַ סיגנאַל פאַר די פינסטערע כחות פון דעם רוסישן פאָלק צו צערייסן אין שטיקער דאָס לעבן פון זייערע אידישע שכנים. עס האָט זיך אָנגעהויבן אַ כוואַליע פון פּאָגראָמען, אמת, נאָך ניט אין אַזאַ מאָס און ניט מיט יענער גרויזאַמקייט און ברוטאַליטעט, צו וועלכער די ווייסנשאַפט פון פּאָגראָמעווען האָט זיך אַנטוויקלט מיט אַ פּאָר צענדליק יאָר שפּעטער, דאָך אָבער שווער גענוג, אום אָנצוואַרפן אַ שרעק אויף די אידן פון דער גוואַלדיק גרויסער צו יענער צייט רוסישער אימפּעריע.

די סטאַטיסטיק פון יענער צייט האָט געהאַט צו פאַרצייכענען נאָר אַ דריי־פיר גרויסע פּאָגראָמען און אַ פּאָר צענדליק קלענערע פּאָגראָמעלאַך; דאָך האָט דער שרעק פאַר דער ווידערהאָלונג פון די פּאָגראָמען באַהערשט אַלע אידישע געמיטער, און ניט געקוקט אויף דעם, וואָס די מאַכטהאָבער האָבן אַרויסגעלאָזן וואָרנונגען, אַז נייע פּאָגראָמען וועלן שטרענג באַשטראָפט ווערן, האָט דער אידישער פאָלקס־אינסטינקט געפילט, אַז די וואָרנונגען זיינען נאָר לפנים, אבער אַז אין תוך געמומען קענען זיי ניט ערוואַרטן קיין באַשיצונג פון דער רעגירונג אין פאַל פון ווידערהאָלונג פון פּאָגראָמען. האָט מען כסדר געלעבט אין טויט־שרעק. אויף ביינאַכט, אָדער אַוועקגייענדיק פון הויז, פלעגט מען ערגעץ פאַרשטעקן די מער

באַראָכאָוו אַלס קינד פון דריי יאָר (1884)

זיך צוריק אין פּאָלטאַווע.

קיין גרויסאַרטיקע און צופיל מעבל האָבן זיי, אמת, ניט געהאַט, דאָך האָבן זייערע אומשטענדן זיי ניט ערלויבט צו ליידן דעם אומפּאַר־מיידלאַכן פאַרלוסט, אויב מען זאָל די מטלטלין פאַרקויפן; אַלזאָ איז באַשלאָסן געוואָרן צו פירן די זאַכן אין פּאָלטאַווע, און טאַקע ווידער, כדי צו שפּאָרן הוצאות — האָט מען גערונגען אַ פור, וואָס זאָל אַלעמען און אַלץ פאַרנעמען און אָפּפירן אויף ראש השנה קיין וועליקי בודושצי, אַ דאָרף ניט ווייט פון פּאָלטאַווע, צו די עלטערן פון ב. באַראָכאָוו'ס מוטער, כדי פון דאָרט נאָך יום טוב אַריבערצופאָרן אין פּאָלטאַווע.

אַזוי האָט דאָס צוויי־דריי מאָנאַטנדיקע קינד דורכגעמאַכט מיט דער באַטייליקונג פון זיינע עלטערן אַ צוויי־טאָגיקע רייזע אין אַ בויד, אָנגעלאָדן מיט אַ בעט, אַ טיש, עטלאַכע בענקלאָך און נאָך אַנדערע מטלטלים. דער רעזולטאַט פון אַזאַ אימפּראָוויזירטער נסיעה איז געווען, אַז דאָס קינד האָט זיך גוט פאַרקילט (עס איז געווען אין אלול־צייט). די איינציקע פּאָזיטיווע ווירקונג פון יענער נסיעה איז פיליכט געווען דאָס, וואָס אין זיינע שפּעטערע יאָרן האָט זיך ביי אים באַוויזן אַ גרויסע נייגונג צו נסיעות...

זיין פאַרקילונג האָט זיך גראַד פון אָנפאַנג אין קיינע געוויינלאַכע סימפּטאָמען ניט אַרויסגעוויזן. דאָס קינד פלעגט ביינאַכט זייער וויינען. ווייבער, וואָס „ווייסן", האָבן פאַראויסגעזאָגט, אַז אַזוי וועט ער וויינען, ביז ער וועט אַלט ווערן דריי חדשים. ווען די דריי חדשים זיינען דורכגעגאַנגען און דאָס קינד האָט ניט אויפגעהערט צו וויינען יעדע נאַכט, האָבן די זעלבע ווייבער, וואָס „ווייסן", געזאָגט נביאות, אַז אַזוי וועט ער וויינען, ביז ער וועט אַלט ווערן זעקס מאָנאַטן. עס זיינען אפילו געווען אַזעלכע, וואָס האָבן „געטרייסט", אַז אין מאַנכע פאַלן וויינט אַ קינד ביז אַ יאָר.

אין גיכן איז אָבער דער מוטער פון דעם קינד קלאָר געוואָרן די אמת'ע סבה פון זיין וויינען: ביי אים האָט זיך אַנטוויקלט אַ געשוויר אויפ'ן העלזל. קיין צווייפל, אַז דאָס איז געווען אַ פּועל־יוצא פון זיין ערשטער נסיעה.

צו דעם קרעדיט פון די ווייבער, וואָס „ווייסן", זאָל דאָ געזאָגט ווערן, אַז אויף וויפיל ב. באַראָכאָוו'ס פאָטער געדענקט, איז זיין איינדרוק, אַז פּונקט צו זעקס חדשים האָט דאָס קינד אויפגעהערט וויינען און האָט זיך פולשטענדיק באַרואיקט.

3. באַרי לייענט רוסיש צו דריי יאָר

ווען באַרי ווערט אַלט צוויי יאָר מיט דריי חדשים באַקומט ער אַ שוועסטערל. ער ווערט מיט איר זייער פאַראינטערעסירט און ער העלפט אויס זיין מוטער אין אויפפּאַסן אויף איר. צו יענער צייט האָט אין יעדער הויז געמוזט זיין אַ „דינסט"; באַרי'ס מוטער אָבער קען זיך

ניט ערלויבן צו שאפן זיך מיט אנדערע, און אויסער אין די קריטישע צוויי־דריי וואכן, ווען עס איז אוממעגלאך צו באגיין זיך אן זייטיקער הילף, טוט בארי׳ס מוטער אין הויז אלץ אליין. דער קליינער בארי וואונדערט זיך, פארוואס זיין-מוטער האט ניט קיין ניאניע פאר זיין שוועסטערל. ער ווייסט, אז אין יעדער וואוינונג אין הויף איז דא א ניאניע צום קינד. די מוטער דערקלערט אים, אז עס איז אן אומרעכט ארויפצולייגן אייגענע ארבעט אויף פרעמדע; אזוי לערנט זיך אויס דאס קינד פון זיינע יונגע יארן צו וויסן, אז יענע, וואס לייגן ארויף זייער ארבעט אויף אנדערע, ניט קיין אייגענע מענטשן, פירן זיך ניט מענטשלאך, און ער דערפילט נאך שטארקער די נויטיקייט צו העלפן זיין מוטער אפצוהיטן זיין קליין שוועסטערל.

צו דערזעלבער צייט פאראינטערעסירט ער זיך מיט דער ארבעט פון זיין פאטער, וואס לערנט מיט זיינע תלמידים. דאס ערשטע אינטערעסירט אים דאס זינגען. די קינדער זינגען דעם טראפ פון דער סדרה און דער הפטרה, און בארי ציט זיי נאך אויף זיין דין קול׳כל. ער הויבט אן בעטן א ביכל פון זיין פאטער, און ווען ער קריגט עס, לויפט ער צו זיין מוטער, פרעגט ביי איר די באדייטונג פון יעדן בוכשטאב, און אין געציילטע עטלאכע טעג, אין עלטער פון דריי־פיר יאר, לייענט ער שוין געלויפיק אין זיין ביכעלע.

באטש די ערשטע צוויי־דריי יאר האט מען מיט אים אין הויז גערעדט אידיש, דאך האט זיך די לאגע פלוצלונג געענדערט. צו יענער צייט האט מען אנגעהויבן אין גימנאזיע ארויסווייזן אומטאלעראנץ צו יענע אידישע תלמידים, וואס האבן געהאט א אידישן אקצענט, אלס רעזולטאט פון זייער אידיש ריידן, און מען פלעגט זיי ווארפן אויף די איינטריט־עקזאמענס, ניט געקוקט, וואס זיי פלעגן גוט וויסן די שפראך גופא. די ווירקונג פון דעם דרוק האט זיך גלייך דערפילט אויך אויף דעם קליינעם בארי, ווייל מען האט מיט אים גלייך אנגעהויבן ריידן רוסיש אין הויז. בארי האט זיך אבער באלד אריענטירט, און באזונדערס — ווען ער האט געקראגן זיין ביכעלע, האט „געזוברעט" יעדע דערציילונג, און שוין לערנט ער זיין שוועסטערל, וועלכע איז אויך דערווייליע אונטערגעוואקסן און רעדט שוין רוסיש מיט איר ברודער׳ל, אזוי נאטירלאך, אז ווען זייער מוטער שפאצירט מיט זיי אין שטאט־גארטן, נעמען זיי די שפאצירנדע קריסטן אן, לויט זייער שפראך, פאר קריסטלאכע קינדער.

4. בארי הייבט אן אלף־בית

אומגעפער צו יענער צייט האבן זיך אנגעהויבן צו באווייזן נייע מעטאדן אין אידישן לערנען. פון דער נאטירלאכער מעטאדע פון עברית־בעברית האט מען נאך דאן קיין אנונג ניט געהאט. אמת, עס האבן זיך שוין דאן, אדער עטוואס שפעטער, גענומען דערטראגן אין גלות ידיעות

אַן אינזל, דאָ אַן אויסגוס, און נאָך, און נאָך.

זייענדיק שוין אויפ'ן פּלאַץ ביי דער מומע און פעטער, האָט ער כּסדר גערעדט מיט זיי וועגן זיינע איינדרוקן. די איינדרוקן האָבן אים אַזוי באַהערשט, אַז אַפילו ביים עסן פלעגט ער מער ריידן וועגן זיי, ווי באַשעפטיקן זיך מיט עסן. פון זיין דערציילן זיינען אָפט אַרויסגעקומען גאַנץ קאָמישע געשעענישן. אַזוי, זיצנדיק איינמאָל ביים טיש, האָט ער דער מוטער דערמאָנט אַ געוויסן פּלאַץ, וואו ער האָט זיך פאַראינטערעסירט מיט אַ ברעג־פאָרמע, און פרעגט ביי דער מוטער, אויב דאָס איז אַ פּאָלו־אָסטראָוו (האַלב־אינזל) אָדער אַ מים (אַ האַלב־אינזל אין אַ קליינער פאָרמע). די מומע, וואָס איז געווען אַ פּראָסטע אידענע, רופט זיך אָן: פע, חיה רייכיל, פאַרוואָס לאָזטו אים ריידן ביים טיש וועגן מיאוס'קייטן? דער קליינער באַרי האָט גלייך פאַרשטאַנען, אַז זיין מומע האָט צונויפגעמישט „מים" מיט „מיש" (מויז). ער האָט זיך צולאַכט און האָט איר, ווי זיין שטייגער, תיכף אויפגעקלערט איר טעות.

אין פּראָכאָראָווקע איז געווען אַ גרויסער לאַגער פון געהילץ, וואָס האָט באַלאַנגט צו אַ זאַלאַטנאַשער סוחר, ביי וועמען באַראָכאָוו'ס פעטער, היים מרדכי לאַנדא, איז געווען אָן אָנגעשטעלטער. דאָרט איז געווען נאָך אַן אָנגעשטעלטער, מיכל וועלוול, אַ למדן און אינטעליגענט, צייטנווייז אויך אַ שרייבער אין העברעאיש. ער האָט זייער ליב באַקומען דעם קליינעם באַרי'ן און פלעגט אים גערן מיטנעמען, ווען ער האָט דערפולט זיינע פאַרשידענע פליכטן, אַרום די גרויסע הויכע הויפנס מיט פאַרשידענע געהילצן, וועלכע מען האָט געדאַרפט זוכן צו פאַרפעסטיקן און פאַרהיטן פון אַ מעגלאַכער קאַטאַסטראָפע איבער דער דראָענדער פאַרגרעסערונג פון דער פאַרפלייצונג.

אין נידעריקערע פלעצער זיינען שוין אַ סך שייטערן געהילץ געשטאַנען גאַנץ טיף אין וואַסער. צו אַזעלכע פלעצער פלעגט מען מוזן צופאָרן מיט אַ שיפל, און מיכל וועלוול האָט ניט געקענט אַנטזאָגן דעם קלוגינקן אינטערעסאַנטן באַרי'ן זיין פאַרלאַנג, צו נעמען אים מיט זיך אויפ'ן שיפל. נאָך עטלאַכע אַזעלכע קורצע נסיעות האָט זיך באַרי געפילט גאַנץ היימיש אין שיפל, פלעגט דאָרטן פריי אַרומשפּאַצירן, בעת מיכל וועלוול פלעגט זיצן ביים רודער און מיט גרויס אויפמערקזאַמקייט אויסהערן באַרי'ס שילדערונגען פון זיין נסיעה אויפ'ן פּאַראָכאָד.

אין איינער פון אַזעלכע נסיעות האָט באַרי באַמערקט אַן „אינזל" גאַנץ ווייט פון דעם פּלאַץ, וואו זיי זיינען אַרומגעפאָרן, און האָט געבעטן מיכל וועלוולען צופאָרן אַהין, כּדי צו האָבן די מעגלאַכקייט צו באַטראַכטן דעם אינזל פון דער נאָענט. מיכל וועלוול, וואָס האָט געוויינלאַך גערן דערפולט זיינע פאַרלאַנגען, האָט דאָס מאָל זיך אָפּגעזאָגט צו פאָרן אַהין. באַרי איז זיך גאַנץ רואיק צוגעגאַנגען צום אַנדער ברעג פון שיפל און האָט זיך אַוועקגעזעצט אויפ'ן באָרט. מיכל וועלוול איז טויט געוואָרן פון שרעק און, ניט קענענדיק אַוועקלאָזן דעם רודער, האָט ער זיך אָנגעהויבן

פון „שפה־ברורה“־געזעלשאפטן אין ארץ־ישראל, און אפילו וואו ניט וואו אין די גלות־לענדער, אָבער דאָס אַלץ איז געווען באצוועקט פאַר דער־וואקסענע, ניט פאַר קינדער. א ביכל אונטער'ן נאָמען „מסילה חדשה“, וואָס האָט געגעבן העברעאישע ווערטער און זאצן איבערזעצט אין רוסיש, האָט זיך פארשלעפּט אין פּאָלטאווע, און די פּאָרטגעשריטענע לערער האָבן זיך אויף דעם ארויפגעוואָרפן, ווי אויף א וויכטיקן געווינס פאַר דער ערציאונג. פון אזעלכע און ענלאַכע ביכלאַך, וואָס זיינען פון צייט צו צייט ארויסגעגאנגען, האָט בארי אָנגעהויבן זיין אידישע בילדונג, וועלכע, ארויסגעהאָלפן פון זיינע רוסישע קענטנישן, האָט דערמעגלאָכט, אז איידער ער איז נאָך פיר יאָר אַלט געווען האָט ער שוין געזאָגט גאַנץ פיין עברי און אפילו ערוואָרבן א סאָלידן, פאַר זיין עלטער, ווערטער־שאַץ אין העברעאיש. אזוי ארום האָט אים כאָטש אין דעם אָפּגעגאָלטן, אז דעם אלף בית מיט דעם קמץ אלף אָ האָט ער געגצלאָך אויסגעמיטן.

5. באַרי'ס צווייטע רייזע

ב· באָראָכאָוו'ס פאָטער האָט געדאַרפט פאָרן אין ווארשע אין די אינטערעסן פון דרוקן דעם „ספר השמות“ פון יחזקאל בן יוסף מאנדעל־שטאַם (דער פאָטער פון דעם בארימטן אויגן־ספּעציאַליסט און ציוניסטישן פירער, דר· מאַקס מאַנדעלשטאַם פון קיעוו). אזוי ווי אין געוויינלאָכע צייטן, אין מיטן זמן, איז פאַר אים געווען שווער אַוועקצופאָרן, האָט ער אונטערגענומען די רייזע אין דער בין־הזמנים־צייט פון פּסח. כדי די פאַמיליע, וואָס איז באַשטאַנען פון אים אַליין, פון זיין פרוי חיה רייכיל, און צוויי קינדער — בארי און נאָדי, זאָלן ניט דאַרפן פּסח בלייבן אַליין, איז באַשלאָסן געוואָרן, אז ער וועט זיי אלעמען נעמען מיט זיך און ער וועט זיי אָפּשטעלן אין קרעמענטשוג, ביי זיין משפּחה. עס איז אויך אָפּגערעדט געוואָרן, אז דערנאָך זאָל די פרוי מיט די קינדער אריבערפאָרן קיין פּראָכאָראָווקע (צווישן קרעמענטשוג און קיעוו), וואו זיי האָבן אויך געהאַט משפּחה. דאָס איז טאַקע ניט ווייט פון זאָלאָטאָנאָש, בארי'ס געבורט־שטאָט.

אין פּראָכאָראָווקע האָבן זיי געדאַרפט פארברענגען, ביז דער פאָטער וועט זיך אומקערן פון ווארשע. די רייזע איז געווען זייער אינטערעסאַנט, ווייל דער דניעפּר איז געווען דעמאָלט זייער ברייט צעגאָסן. באַזונדערס האָט זיך דער קליינער באָרי (ער איז דעמאָלט אַלט געווען א יאָר זיבן־אַכט) געפילט גוט, ווען עס איז אויסגעקומען צו פאָרן אויף א געוויינלאָכער פישער־שיפל פון קאניעוו (די נעענטסטע סטאַנציע) ביז פּראָכאָראָווקע. דאָ האָט ער געזען דאָס וואַסער אזוי נאָענט צו זיך, אז מען קען עס ממש מיט די הענט אָנטאַפּן. היינט האָט ער דאָ געהאַט די בעסטע געלעגנהייט צו באַקענען זיך מיט די אַלע פאָרמען פון וואַסער־ברעגן, אין וועלכע ער האָט געהאַט א שטאַרקע טעאָרעטישע ידיעה פון די געאָגראַפישע ביכער, אין וועלכע ער איז געווען שטאַרק באַהאַוונט. דאָ דערזעט ער פאַר זיך

וואָס האָבן שוין געהאַלטן איז אַרומזוכן זיי מיט גרויס שרעק.

אויף דער „נסיעה“ האָט ער פאַרלאָרן זיינע קאַלאָשן, וואָס זיינען געבליבן שטעקן אין איינעם פון די טיפע זומפּן, וואָס די „רייזנדע“ האָבן באַגעגנט אויף זייער וועג. ער האָט דערפאַר באַקומען מער ווי די פאַר־דינטע באַלוינונג...

7. באַרי „פאַרלירט“ זיינע אונטערוועש

דורך זיין ליבשאַפט צו לערנען יעדן, וועך עס האָט נאָר געפילט די נויטיקייט פון וויסן, פלעגט אים אָפט אויסקומען צונויפקומען זיך מיט קינדער פון אָרעמסטע עלטערן, ווייל גראַד אַזוינע האָבן ניט געהאַט קיין מעגלאַכקייט צו קריגן קיין אונטעררריכט. איינמאָל באַקאַנט זיך מיט אַזעלכע עלעמענטן, פלעגט ער שוין ווערן מיט זיי גאַנץ נאָענט באַפריינדעט, אַרומפירן זיך מיט זיי, וואו נאָר און ווען ער האָט געהאַט אַ געלעגנהייט דערצו, און צו יעדער צייט טאָקע ווידער באַלערנען זיי, ווי עס האָט זיך נאָר געלאָזן.

איינמאָל אין אַ הייסן זומער־טאָג איז ער אַוועק מיט אייניקע אַזעלכע פון זיינע פאַרערער צו דעם טייך וואָרקסלע באָדן זיך. ער האָט דאָן געמוזט זיין אין איינעם פון די ערשטע קלאַסן גימנאַזיע. ער האָט זייער לאַנג פאַרבראַכט ביים טייך, די מוטער האָט זיך שוין אָנגעהויבן באַאומרואיקן: זי האָט געוואוסט, אַז ער האָט זיך שוין געמוזט, אין בעסטן פאַל, גוט אויסהונגערן, און דאָרט ביים טייך איז ניטאָ אַזאַ פּלאַץ, וואו מען קען עפּעס קויפן צום עסן. ענדלאַך איז ער דאָך געקומען אַהיים און די מוטער האָט גלייך באַמערקט, אַז פון אונטער זיינע אויבערשטע קליידער זעט זיך אַרויס דאָס נאַקעטע לייב.

— וואו איז דיין העמד, און וואו האָסטו אַהינגעטאָן דיינע גאַטקעס?

— האָט די מוטער אָנגעהויבן אין אויפרעגונג אים אויספרעגן.

— פאַרלוירן, — איז געווען זיין ענטפער.

— וואָס הייסט, דו האָסט פאַרלוירן? ווי פאַרלירט מען דאָס אונטערוועש? אפשר האָט מען דאָס ביי דיר צוגע'גנב'עט?

— ניין, ניט צוגע'גנב'עט.

— וואָס דען, באַרינקע? זאָג דעם אמת, איך וועל דיר גאָר ניט טאָן.

— איך האָב מיין אונטערוועש אַוועקגעגעבן צו . . . — און רופט אָן אַ געוויסן נאָמען פון איינעם פון זיינע חברים, וועלכן זיין מוטער האָט אויך געקענט, און האָט געוואוסט, אַז ער איז אַ נויטבאַדערפטיקער.

— פאַרוואָס־זשע האָסטו מיר געזאָגט ניט קיין אמת? דאָס האָט דיר דיין חבר געהייסן זאָגן אַ ליגן, צי דו האָסט אַליין אָפּגעקלערט, מיך אַזוי אָפּצונאַרן?

— איך האָב גאָר ניט געקלערט, אַז דו וועסט מיר פרעגן וועגן דעם, פאַרגעסן קלערן וועגן דעם. נו, האָסט מיך געפרעגט, האָב איך דיר נעענטפערט.

בעטן ביי באָרי'ן, אַז ער זאָל אראָפּגיין פון באַרט. אויף דעם האָט אים באָרי געענטפערט: פאָרט צום אינזל, וועל איך אַרונטערגיין פון באַרט. אמת, באָרי האָט דערנאָך פאַרלוירן די געלעגנהייט אנטיילצונעמען אין ווייטערע נסיעות מיט מיכל וועלוולען, אָבער זיין שטרעבונג צו זיין צוועק האָט ער גלענצנד דורכגעפירט.

ווען די מוטער, מוסרנ'דיק אים, האָט אים געזאָגט: זע, וואָס דו האָסט זיך אָנגעמאַכט: מיכל וועלוול וויל דיך שוין מער מיט זיך ניט נעמען, האָט ער געענטפערט: ס'איז שוין ניט אינטערעסאַנט, דאָס וואַסער פאַלט שוין אָפּ, און ער וועט שוין מער ניט דאַרפן פאָרן, און דער פּאַפּאַ וועט באַלד קומען פון וואַרשע און מיר וועלן סיי ווי דאַרפן פאָרן אהיים.

6. באָרי „פאָרט" קיין ארץ־ישראל. ער פאַרלירט זיינע קאַלאָשן.

באָרי ווערט שנעל פאַרטיק מיט'ן אַלפאַבעט און הייבט אָן לייענען ביכער. געלייענט האָט ער אַלץ. אַלע ביכער, וואָס האָבן זיך געפונען אין הויז, ביי פריינט, אַפילו אין דער שטאָט־ביבליאָטעק. ער איז אויך גיך געוואָרן דער מיטלפונקט פון זיינע חברים, אידישע ווי ניט־אידישע. ניט נאָר קינדער פון זיין עלטער, נאָר אויך עלטערע קינדער פלעגן זיך אַרומ־קלייבן אַרום דעם קליינעם באָרי'ן. וועלכער פלעגט פרייער דורכלייענען עפּעס פון בוך און דערנאָך פלעגט ער זיי דערקלערן אַלץ, וואָס ער האָט געדענקט, אַז זיינע צוהערער האָבן ,גיט געגוי פאַרשטאַנען.

ווי געזאָגט, ער פלעגט ניט איבערקלייבן: איז געקומען צום האַנט אַ בוך, וואָס ער האָט ניט פאַרשטאַנען, האָט עס אים ניט אָפּגעהאַלטן פון לייענען עס איינמאָל און צוויי מאָל און אָפּט מערערע מאָל, און ווען ער האָט ענדלאַך אָנגעהויבן באַגרייפן מער ווייניקער דאָס געלייענטע, פלעגט ער ערשט דאַן קומען צו דער מוטער און צום פאָטער און בעטן דערקלערן די ערטער, וואָס זיינען אים געבליבן אומפאַרשטענדלאַך.

מער פון אַלץ האָט ער זיך אין זיינע ערשטע קינדערשע יאָרן אינ־טערעסירט אין ביכער מיט רייזע־באַשרייבונגען. די באַשרייבונגען פון זשול ווערן און מיין ריד פון איין זייט, און דער אינטערעס, וואָס האָט זיך אין אים דערוועקט דורך דער היימישער חבת־ציונ'דיקער אַטמאָספערע פון דער אַנדערער זייט, האָט אויף אים אַזוי געווירקט, אַז אין אַ געווויסן טאָג (ער האָט דעמאָלט געקענט זיין אַלט אַ יאָר 9—10) איז ער אַוועק מיט איינעם אַ שטענדיקן צוהערער פון זיינע דערציילונגען, צו זוכן דעם וועג נאָך ארץ ישראל. דער רעזולטאַט פון יענער „נסיעה" איז געווען, אַז די צוויי רייזנדע, וואָס האָבן גראַד אויסגעקליבן אַ קאַלטן האַרבסטיקן טאָג און וואָס האָבן זיך אונטערגענומען צו מאַכן די רייזע מיט זייערע אייגענע פיס, זיינען געפונען געוואָרן הינטער'ן שטאָט, און שפּעט ביי־נאַכט זיינען זיי געבראַכט געוואָרן דורך פרעמדע, יעדער צו זיינע עלטערן,

זיין פאטער, טיילווייז לויט פרינציפּ און טיילווייז מיט דעם פאר־לאנג צו ווירקן אויף זיין זון, אז ער זאל זיך פילן זעלבסטשטענדיק און ממילא פירן זיך „לייטישער", לאזט אים זיין דער באלעבאס איבער זיינע פארדינסטן, אזוי אז ביי בארי'ן הויבט זיך אן באווייזן אן אייגענער רובל.

איצט, ווען בארי איז ארויס בשתיקה פון גימנאזיע־קארצער, וויסנדיק אז סיי פון די באאמטע פון גימנאזיע און סיי פון זיין פאטער וועט ער קיין „דערמוטיקונג" פאר זיין אנטלויפן ניט באקומען, זייענדיק אויך ניט צופרידן מיט זיין ראלע אלס ניט קיין אנערקענטער לערער, דערוועקט זיך ביי אים זיין ניט באפרידיקטער און דאך ניט אויסגעלאשענער באגער — און ער באשליסט צו מאכן א צווייטן פרואוו פאר א רייזע נאך ארץ־ישראל.

דאס מאל האט ער טאקע געהאט געלט, און ער איז פארשוואונדן געווארן...

די עלטערן זיינע האבן איבערגעלעבט א צאל אומרואיקע טעג, פארשנ־דיק און זוכנדיק א שפור צו זייער פארשוואונדענעם זון — פון איין זייט, און פון דער אנדער זייט — טוענדיק אלץ מעגלאכס צו פארדעקן דאס געשעענע, כדי די באאמטע פון גימנאזיע זאלן זיך ניט דערוויסן וועגן זיין פארשווינדן, — ביז בארי'ס פאטער האט דערהאלטן פון ניקאלאיעוו א בריוו, אין וועלכן די גאנצע פאבלעמע איז אויפגעלייזט געווארן.

אין ניקאלאיעוו, וואוהין בארי איז געקומען מיט'ן באן און וואו זיינע געלט־מיטלען זיינען אויסגעשעפּט געווארן, האט ער זיך געווענדעט צום ראבינער, אים דערקלערט דעם צוועק פון זיין רייזע און זיין וואונש, צו פארן נאך ארץ ישראל.

דער ראבינער, ה' באגראוו, גראד א יוגנט־פריינט פון בארי'ס פאטער, האט אים פריינטלאך אויפגענומען, האט אים דערקלערט די אוממעגלאכ־קייט דורכצופירן איצט זיין פארלאנג. צו דערזעלבער צייט האט ער אים אויך דערקלערט, אז ער איז זיין פאטער'ס א פריינט, און צוגעזאגט אים, אז ער וועט שרייבן צו זיין פאטער וועגן אים און אז קיין בייז וועט אים ניט געשען. דאס אלץ האט ה' באגראוו געשריבן צו בארי'ס פאטער, האט אים דערקלערט, ווען זיי קענען דערווארטן בארי'ס צוריקקער, און ער האט אים ארייגגעזעצט אין באן און אוועקגעשיקט אהיים. צום גליק פון אלעמען זיינען דאס מאל קיין רעפּרעסיווע מיטלען געגן בארי'ן ניט אנגענומען געווארן: די עלטערן האבן געטראכט, אז דאס איז ביי זייער זון אן אינערלאכער דראנג נאך דעם צויבערהאפטן לאנד, וועלכן מען קען מיט קיין רעפּרעסיעס ניט אויסווארצלען. זיי האבן אויך זיך באמיט צו פארגלעטן דעם פאל אין גימנאזיע — אביסל דורך פארדעקן דעם אמת און טיילווייז דורך פּראטעקציע, און דער גאנצער ענין איז אריבער בשלום.

9. בארי'ס צופיל לייענען ברענגט טרויעריקע רעזולטאטן

ווען בארי איז אריין אין גימנאזיע, האט ער זיך גענומען פלייסיק צו שטודירן אלע אויפגאבן פון די לערער: אבער צו דער זעלבער צייט

— אך, דו מוזט דאָך שוין זיין הונגעריק, וואָס האָסטו זיך אַזוי לאַנג געזאַמט?

— ער האָט לאַנג ניט געוואָלט נעמען, האָב איך אים געמוזט איינ־ריידן. איך האָב אים דערקלערט, אז ער האָט דאָך ניט אינדערוואָרעם קיין אנדער העמד אויסער דער צעריסענער, וואָס איז געווען אויף אים. אוי, איז זיין העמד געווען צעריסן! און קיין גאַטקעס האָט ער גאָר ניט געהאַט. ער האָט מיר געזאָגט: דייז מאַמע וועט דאָך דיך שלאָגן. האָב איך אים געזאָגט: ניין, מיין מאַמע וועט מיך ניט שלאָגן; זי וועט מיר געבן אַנדערע וועש.

8. באָרי הייבט אָן פאַרדינען געלט פון לעקציעס און מאַכט זיין לענגסטע נסיעה נאָך ארץ ישראל

ווען מען דאַרף אין גימנאַזיע זיך נוקם זיין אָן א לערער, איז באָרי פון די ערשטע אַנטייל צו נעמען אין דער דורכפירונג פון דעם אַקט; ער געפינט אָבער אויך אַלע מאָל א וועג, ווי אַזוי ארויסצודרייען זיך פון שטראָף.

עפּעס האָט ער זיך פאַרזינדיקט, און דער לערער (דאַכט זיך דער דייטש) זעצט אים אריין אין קאַרצער. ער געפינט א מעגלאַכקייט ארויס־צוקריכן דורך א פענסטער, מישט זיך אויס מיט אַנדערע גימנאַזיסטן, וואָס זיינען אויף א קורצער צייט פאַרהאַלטן געוואָרן, און צוזאַמען מיט זיי גייט ער זיך ארויס פון גימנאַזיע.

צו יענער צייט האָט ער זיך אָנגעהויבן פילן אַביסל מער אומאָפּהענגיק. ער געפינט זיך נאָך אין איינעם פון די נידעריקע קלאַסן; לויט די רעגעלן פון גימנאַזיע קען ער נאָך ניט קריגן קיין רעקאָמענדאַציע פון דעם דירעקטאָר אָדער פון די לערער אַלס רעפּעטיטאָר: אָבער זיין פאָטער, וואָס גיט העברעאישע לעקציעס, באַקומט ביי זיינע באַקאַנטע אייניקע תלמידים פאַר אים. באָרי איז דאַן אין דעם פּעריאָד פון אריבערגיין פון קינדהייט צו יונגער רייפקייט. זייענדיק אַלע מאָל צוגעלאָזן און פריינטלאַך מיט וועמען נאָר ער קומט אין באַרירונג, נעמט גאַנץ אָפט דאָס קינדערשע אין אים די אויבערהאַנט, און ער פאַרברענגט מיט זיינע תלמידים אין פאַרשידענע שפּילערייען, לערנענדיק זיי ניט נאָר זייערע געגנשטאַנדן, נאָר אויך קינדערשע קונצן און שטיפעריייען. די עלטערן פון אַזעלכע תלמידים באַקלאָגן זיך אויף אים פאַר זיין פאָטער, וועלכער רעדט אים אויס, דער־קלערנדיק אים אַז ער האַנדלט ניט ריכטיק. באָרי פאַרטיידיקט זיך, אַז קינדער דאַרפן לערנען פון פאַרגעניגן. דורך שפּיל (ער איז שוין ביי יענער צייט גוט אינפאָרמירט וועגן די לערעס און מעטאָדן פון רוסאָ, פעסטאַ־לאָצי א. ד. גל.), דאָך, אַזוי ווי זיין פאָטער באַשטייט, אַז ער האַנדלט ניט ריכטיק, ווערט באָרי'ן איבערדריסיק דאָס גאַנצע לערנען מיט די קינדער לויט דעם מוסטער, ווי מען וויל אים אָנצייגן.

אַט די און ענלאַכע זאַכן זעט צו דער קליינער באַרי, פרעגט זיך נאָך וועגן אַלץ, באַקענט זיך מיט אומלעגאַלער ליטעראַטור. פון דער ליטעראַטור און פון געשפּרעכן דערוויסט ער זיך, אַז ווען מען אַרעסטירט אימיצן פאַר די סאָציאַליסטן, סטאַרעט מען זיך פון אים אַרויס־באַקומען נעמען פון זיינע חברים; אַז פּאָליציי שטעלט זיך אַפילו ניט אָפּ פון מאַטערן מיט כל׳ערליי עינויים, כדי דורך דעם צו צווינגען די אַרעסטירטע אַרויסצוגעבן זייערע חברים. באַרי׳ס פאַנטאַזיע שטעלט אים פאָר, אַז אים קען אויסקומען צו זיין אין אַ לאַגע, וואו ער וועט שטיין קעגן אַזאַ נסיון.

איין מאָל דערזעט די מוטער ביי באַרי׳ן אויפ׳ן האַנט אַ גרויסע, טיפע אייטערנדיקע וואונד. — פון וואַנען איז דאָס צו דיר געקומען. באַרינקע? — זוכט די אַנגסטנדיקע מוטער צו דערגיין, און געפינט אויס, אַז דאָס האָט ער זיך געגרייט, צו קענען אויסהאַלטן שמערצן פון אינ־קוויזיציעס, און כדי צו זיין זיכער, אַז ער וועט זיינע חברים ניט פאַר־ראַטן, האָט ער זיך געברענט די האַנט אויף אַ ליכט, ביז ער האָט זיך אינערלאַך איבערצייגט, אַז ער וועט קענען אויסהאַלטן די גרעסטע יסורים און דאָך פאַרבלייבן אַ טרייער, איבערגעגעבענער חבר.

11. באַרי אַנטזאָגט זיך אַריינצוטרעטן אין אוניווערזיטעט

כמעט אַלע לערער פון דער גימנאַזיע האָבן באַרי׳ן זייער ליב געהאַט פאַר זיין שאַרפן מח און קלוגע איינפאַלן, וואָס ער פלעגט אַרויסווייזן, אַפילו ווען ער האָט אויף זיך געהאַט אַ שולד פון איבערטרעטן די דיסציפּלין. דער לערער פון דייטש, אַ גרויסער געלערנטער, האָט געזאָגט צו זיין מוטער: דיין זון האָט זייער אַ טייערע קאָפּ, ער איז אויך זייער אַ וואוילער; אָבער ער דערלויבט זיך שוין צופיל· ער העלפט אַרויס אַנדערע, ווען מען טאָר דאָס ניט טאָן, און לאָזט זיך ניט דיסציפּלינירן. איך האָב אים זייער ליב פאַר זיינע גרויסע מעלות, אָבער איר מוזט אויפ־פּאַסן אויף אים, ער זאָל פאַלגן נאַטשאַלסטוואָ. אויב ניט, וועלן אים זיינע אַלע מעלות ניט העלפן און ער וועט ניט קענען פאָרזעצן זיין בילדונג.

דער פּראָנצויזישער לערער האָט זיך אויסגעדריקט, אַז ער וואָלט זיך געשאַצט איבערגליקלאַך, ווען ער האָט אַזאַ זון ווי באַראַכאָוו.

אַפילו דער דירעקטאָר פון גימנאַזיע, מאַרקאָוו, אַ באַוואוסטער אַנטי־סעמיט, אַז ער האָט געדאַרפט רעקאָמענדירן איינעם פון זיינע בעסטע פריינט, אַ קריסט, אַ גוטן רעפעטיטאָר פאַר זיינע קינדער, האָט צו אים געשיקט דעם אידישן גימנאַזיסט באַראַכאָוו, וואָס איז געווען קעגן געזעץ. דאָך האָט זיך דער אַנטיסעמיטיזם אַרויסגעוויזן אין אַ סך האַנדלונגען בנוגע באַרי׳ן.

דער קורס פון לאַטיין ענדיקט זיך אין זעקסטן קלאַס. די שריפטלאַכע אַרבעטן פון די עקזאַמענס ווערן פריער דורכגעקוקט פון די לערער און דעם דירעקטאָר; זיי שטעלן אַוועק זייערע צייכנס. די אַרבעטן ווערן

לייענט ער זייער פיל. ווען ער עסט, קוקט ער מיט א האלב אויג צום עסן און די אנדערע האלבע אדער אנדערהאלבן אויגן זיינען אריינגעטאן אין בוך. אין א קורצער צייט דערפילט ער, אז עפעס קומט פאר מיט זיינע אויגן אומגעווינלאכס. ער ווערט עקזאמינירט פון א ספּעציאליסט, וועלכער געפינט אויס, אז ער האט געגנצלאך פארלוירן די קראפט פון זיין רעכטן אויג. ער דערקלערט אים, אז צו דעם אויג קען מען שוין ניט העלפן, אבער ער מוז לייענען וואס ווייניקער, כדי צו פארהיטן דאס צווייטע אויג פון אן ענלאכער קאטאסטראפע.

10. די צוגרייטונג צו אן אינקוויזיציע

דערווייל פאראינטערסירט זיך בארי מיט די סאציאלע פראגן, וואס ווערן באהאנדלט אין דער אונטער־ערדישער ליטעראטור. אמת, זיין פאטער איז אן אפיציעלע פערזאן. אלס לערער שטייט ער אונטער דער דירעקטער אויפזיכט פון די באאמטע (דיעקטאר און אינספעקטאר) פון פאלקס־בילדונג. אלס אזעלכער מוז ער זיין זייער צופארלעסלאך; ער מוז זיין א פיינט פון אלע, וואס טרעטן ארו׳ס געגן דער עקזיסטירנדער ארדנונג; עס טאר זיך אין זיין הויז ניט געפינען קיין אומלעגאלע ליטעראטור. אבער גראד דערפאר איז ער פאררעכנט אלס לאיאלער געזעץ־היטער, און עס איז אים לייכטער ווי אנדערע צו נעמען אן אנטייל אין פארשידענע אונטער־ערדישע ענינים. ווען עס ווערט א חשד, אז מען האט געווארפן אן אויג אויף דעם קאנספיראטיוון דרוק, פירט מען אלץ פארזיכטיק אריבער ביינאכט צום לערער באראכאוו, וועמען קיינעם וועט גאר ניט איינפאלן צו פארדעכטיקן אין קאנספיראציע. און די פאליציי, איבערפאלנדיק דעם פלאץ, וואו מיט א טאג פריער האט זיך געפונען דער דרוק, גייט אוועק מיט א נאז.

א געוויסן קאנספיראטאר קריטשעווסקי ווערט ענג אין דעם קווארטאל, וואו מען האט אויף אים געווארפן א פארדאכט, אז ער איז ניט כשר; ער ווערט אריינגענומען פון די באראכאווס אלס עקסטערן־קווארטיראנט, באזארגט זיך מיט א מענטשלאכן שארבן און שטעלט אים אוועק אויפ׳ן פענסטער, כדי אפצואווענדן יעדן פארדאכט פון זיך.

די פאליציי מאכט א באזוך ביי א געוויסער סאציאליסטקע, פרייליין פערלין, און מען געפינט ביי איר קאמפראמיטירנדע בריף פון איר חתן פיאלקאוו, א קאנספיראטאר־טעראריסט. עס גיט זיך איין חברה צו לאזן אים וויסן באצייטנס, איידער ער קומט צו זיין כלה, וואו פאליציי דערווארט אים שוין. קומט ער באלד אין דעם זיכערן הויז פון דעם לערער באראכאוו, וואו חיה רייכיל באראכאוו טוט אים איבער, הייסט אים אויסקוקן ווי א קראנקן. וועלכן מען מוז פירן אונטערן ארעם, און אזוי ארום ברענגט זי אים אין א זיכערן פלאץ און פון דארט פירט מען אים שוין אוועק מיט א פור צו א וואקזאל פון אן אנדער סטאנציע, ווייל אויפ׳ן פאל־טאווער וואקזאל ווארט שוין אויף אים די פאליציי.

דיק, אז מיט דעם אויסדרוק זוכט מאַרקאָוו צו ציינן, אַז ער גלויבט אים ניט, האָט געענטפערט טראָציק: „איך דאַרף ניט איבערקוקן צ ו ו י מאָל.

דער דירעקטאָר האָט צוגענומען באַרי׳ס פּאַפּיר און האָט עס באַצייכנט מיט אַ דריי. עס פאַרשטייט זיך, אַז פאַר אַזאַ גענגשטאַנד, וואָס מאַרקאָוו אַליין האָט אים אַלע מאָל געגעבן דעם צייכן פינף, האָט באַרי ניט גע־קענט פּלוצלונג ווערן אַזוי אומווּיסנדיק, צו באַקומען אַ דריי. דאָס ערגסטע, וואָס ער האָט אים געקענט געבן, לויט אַלע געזעצן פון לערערשן עטיקעט, וואָלט געדאַרפט זיין ניט ווייניקער ווי פיר. אָבער דאָס וואָלט מאַרקאָוו׳ן ניט געפירט צו זיין צוועק: זיין פיר וואָלט בטל געוואָרן צווישן דער גרויסער צאָל פינפן. אָבער אַ דריי האָט ניט געקענט בטל ווערן. מאַרקאָוו האָט אַליין צוגעגעבן, אַז דעם דריי האָט ער אים געגעבן פאַר זיין חוצפּה.

ווען באַרי׳ס פאָטער האָט פאַרלאַנגט פון באַרי׳ן, אַז ער זאָל זיך מעלדן אין אוניווערסיטעט, (דאָס איז דאָך דעמאָלט געווען דער ענד־צוועק פון שטודירן), האָט אים באַרי דערקלערט, אַז אַזעלכע „ליבע־ראַלע“ פּערזאָנען, ווי מאַרקאָוו, געפינען זיך אויך אין די אוניווערזיטעטן, אַזוי אַז קיין גוטס פון דער אוניווערזיטעט־בילדונג קען מען סיי ווי ניט דערוואַרטן. אַזוי ווי אין יענע צייטן האָבן זיך שוין אָנגעפאַנגען אומ־רוען אין די אוניווערזיטעטן, האָבן באַרי׳ס אַרגומענטן געהאַט די גע־ווינשטע ווירקונג אויך אויף זיין פאָטער, וועלכער איז שוין מער ניט באַשטאַנען אויף זיין פאָדערונג.

12. באַרי שטייט צום פּריזיוו, פאַרלירט נאָכאַמאָל זיינע קלאַסן און טיילווייז אויך זיין פרייהייט.

אין יאָר 1902 שטייט באַרי צום פּריזיוו. לויט דעם באַשטאַנד פון זיין משפּחה האָט ער די צווייטע פאַרלייכטערונג, און ווערט באַפרייט פון דעם רעגולערן דינסט. דאָן עקזאַמענירט מען זיין פיזישן צושטאַנד, אויב ער פּאַסט זיך פאַר׳ן רעזערוו. דער דאָקטאָר טוט אַ קוק אין זיין רעכטער אויג און רופט אויס: „אַ גענצלאַך בלינדער מענטש!“ ס׳פאַרשטייט זיך, אַז ער וואָלט באַפרייט געוואָרן; ביי באַרי׳ן איז אָבער דער אמת, די וויקר־לאַכקייט, העכער פון אַלץ, און ער רופט זיך אָן צום דאָקטאָר: „אַ מענטש האָט צוויי אויגן.“ די באַמערקונג האָט אים געקאָסט זיין פרייהייט פאַר עטלאַכע וואָכן, ווייל ער האָט געמוזט גיין אויף דער לערע מיט די אַזוי־גערופענע ראַטניקעס, ביז אים האָט זיך איינגעגעבן צו איבערציינן די העכערע באַאַמטע, אַז די״ דאָקטאָר האָט אים אומרלאַך באַוואַנדלט און ער איז באַפרייט געוואָרן.

גייענדיק פון פּריאָם, האָבן זיך די גוים פאַרטשעפּעט מיט די אידן, אָנגעהויבן זיי באַליידיקן. באַרי האָט גלייך אָרגאַניזירט אַ גרופּע פון אידן מיט איניקע פאַרערער זיינע פון די קריסטן, און מען האָט אָנ־געפאַנגען אַ ריכטיקן געשלעג. געהאַלטן האָט עס, אַז די גרויסע כאַפּטע

דערנאָך אָפּגעשיקט אין קרייז. פּאָלטאַווער גימנאַזיע האָט באַלאַנגט צום קיעווער קרייז. די פּראָפּעסאָרן פון קרייז מיט דעם דיען פון אוניווערזיטעט, וואו די סטודענטן וועלן דאַרפן לערנען, גיבן זייער אָפּשאַצונג און שיקן דערנאָך צוריק אין גימנאַזיע זייער מיינונג, אויב די צייכנס, וואָס די לערער פון גימנאַזיע האָבן אַוועקגעשטעלט, זיינען פּאַרדינטע אָדער ניט. די באַמערקונגען קומען געוויינלאַך אָן אין גימנאַזיע, ווען די תּלמידים זיינען שוין אין זיבעטן קלאַס. איז ווען בארי איז געווען אין זיבעטן קלאַס, איז געוועזן דער קלאַסן־אַפּוטראָפּוס דער לערער פון מאַטעמאַטיקע, טשערנישעוויטש, זייער אַ ליבעראַלער מענטש, וועלכער האָט באַרי'ן זייער ליב געהאַט. קומט דער טשערנישעוויטש איינמאָל אַריין מיט אַן אומעטיקן פּנים און באַקלאָגט זיך אויף אומגערעכטיקייטן, וואָס ווערן באַגאַנגען דאָרט, וואו עס איז אַמווייניקסטן צו דערוואַרטן אַזעלכעס — צווישן די לערער פון'ם יונגן דור. דערנאָך האָט ער דורכגעלייענט אַ פּאַפּיר, וואָס איז אָנגעקומען פון קרייז, וואו עס ווערט דערקלערט, אַז אין די לאַטיינישע עקזאַמענס זיינען צו דריי סטודענטן געגעבן געוואָרן ניט קיין פּאַרדינטע צייכנס: צוויי האָבן געקראָגן העכערע צייכנס, ווי זיי האָבן פּאַרדינט (די צוויי זיינען געווען קריסטן) און איינער האָט באַקומען אַ קלענערן צייכן, ווי אים קומט. „און די עולה איז באַגאַנגען געוואָרן קעגן אונזער הויך־געלערנטן באָראָכאָוו. איז עס ניט אַ גרויסע שאַנדע פּאַר אונזער ציוויליזאַציע!“ — האָט טשערנישעוויטש מיט אַנטריסטונג פּאַרענדיקט.

בארי האָט זיך אויפגעהויבן אַ בלייכער, האָט באַדאַנקט דעם לערער און באַמערקט: „אַזעלכעס איז אפשר נויטיק, כדי מען זאָל בעסער קענען אָפּשאַצן די ווירדיקע אייגנשאַפטן פון אונזער געשאַצטן קלאַסן־לערער.“

דער דערמאָנטער פּאַקט איז באַוואוסט געוואָרן צו באַרי'ס פּאָטער פון זיינעם אַ קריסטלאַכן תּלמיד, מיט וועלכן ער האָט געלערנט העברע־איש. בארי גופא פלעגט אַזעלכע פּאַלן קיינמאָל אין הויז ניט דערציילן.

ווען בארי האָט געהאַלטן ביי ענדיקן גימנאַזיע, אין יאָר 1900, האָט עס געהאַלטן דערביי, אַז ער זאָל קריגן דעם גאָלדענעם מעדאַל, וואָס ווערט יעדעס יאָר געגעבן צום בעסטן תּלמיד. דער צווייטער נאָך באַרי'ן איז געווען אַ קריסט, רינדענקאָ, באַרי'ס אַ גוטער פריינט, אַ גאַנץ פייאיקער און אָרנטלאַכער יונגערמאַן; אָבער זיין פּאָטער איז געווען אַ באַקאַנטער אידן־פיינט. דער אַנטיסעמיטישער און פּאַרביסענער דירעקטאָר מאַרקאָוו האָט געזוכט אַ מיטל, אַוועקצונעמען פון באַרי'ן דעם מעדאַל. דער דירעקטאָר איז אויך געווען דער לערער פון דער רוסישער שפּראַך און ליטעראַטור. ווען מען האָט פאַרגעבן די סטודענטן צו שרייבן אַ געוויסע אָפּהאַנדלונג אַלס לעצטער עקזאַמען, האָט באַרי דער־לאַנגט זיין פּאַפּיר דער ערשטער. דער דירעקטאָר האָט אַ זאָג געטאָן: אַזוי גיך? איך וואָלט אייך ראַטן, יונגערמאַן, איבערצוקוקן אייער שריפט. — איך האָב שוין איבערגעקוקט, איז געווען באַרי'ס ענטפער. — פונדעסטוועגן וואָלט איך אייך ראַטן, עס איבערקוקן. באַרי, באַמערקנ־

באַראַכאָוו: „מזל־טוב אייך פאַר אייער אייניקל פון באַרי׳ן.״ באַרי איז צו יענער צייט נאָך ניט געווען פאַרהייראַט, ער איז נאָך אַפילו ניט געווען פאַר׳קנס׳ט. מאָמענטאַן האָט זיך דער לערער באַראַכאָוו פאַר־לאָרן. ער האָט אָבער גלייך פאַרשטאַנען, אַז אַזאַ מזל טוב וואָלט אים ה׳ ראַבינאָוויטש ניט אָפּגעגעבן, און טאַקע גלייך גייט צו אים ראַבי־נאָוויטש צו מיט אַ בוך (אַן אַלמאַנאַך אין רוסיש, אַרויסגעגעבן פון דעם קרעמענטשוגער ראַבינער פריידענבערג), ווייזט אים אַן אַרטיקל פון באַרי׳ן און זאָגט: „איר זינדיקט דאָך אויך אונטער אין אַזעלכע זאַכן.״

14. נאָכ׳ן קעשענעווער פּאָגראָם

אויב אין 1881 האָבן באַרי׳ס עלטערן צוזאַמען מיט אים עמיגרירט פון זאַלאָטאָנאָש קיין פּאָלטאַווע, האָט אָבער דער קעשענעווער פּאָגראָם באַוואויגן זיינע עלטערן צו נעמען דעם וואַנדער־שטעקן פאַר גאָר אַ ווייטער נסיעה. זיי האָבן באַשלאָסן צו עמיגרירן נאָך אַמעריקע. עס האָבן זיך אָנגעהויבן פאַרהאַנדלונגען און איבערדערנקונגען, אויב אַלע זאָלן גלייך פאָרן, אָדער נאָר געוויסע מיטגלידער פון דער משפּחה זאָלן דערווייל פאָרן. באַרי האָט אָבער דערקלערט, אַז ער קען בשום אופן ניט פאָרן. אונטער דער צייט איז ער אַ חתן געוואָרן פאַר דער איצטיקער מוטער פון זיינע צוויי קינדער, ליובאַ באַראַכאָוו, דעמאָלט ליובאַ מעלצער. אמת, ניט ער, ניט זיינע עלטערן אָדער זיין כלה׳ס עלטערן זיינען געווען אין אַ לאַגע, אַז מען זאָל קענען עמיגרירן אַלע צוזאַמען, און נאָך מיט אַ פאַרגרעסערטער משפּחה. דאָך, ביי אַ געוויסער אָנשטרענגונג פון יעדנס זייט וואָלט מען עס געקענט ווי עס איז דערמעגלאַכן. עס האָט זיך אָבער גלייך אַרויסגעוויזן, אַז אויסער דעם דערמאָנטן מאָטיוו, וואָס באַרי האָט לפנים אָנגעגעבן צו זיינע עלטערן, איז געווען זייער אַ טיפע סבה, וועלכע קיינער און קיין זאַך האָט ניט געקענט באַזייטיקן.

נאָך דעם קעשענעווער פּאָגראָם פון פּסח 1903 האָט זיך פאַרשפּרייט אַ פּאָגראָם־שרעק צווישן אַלע אידן אין רוסלאַנד, און דאָ און דאָרט האָבן זיך אָנגעהויבן גרינדן זעלבסט־שוץ־געזעלשאַפטן. פון זייטיקע קוואַלן האָבן זיך באַרי׳ס עלטערן דערוואוסט, אַז ער טיילט אויס געווער צו מיטגלידער פון דעם זעלבסט־שוץ. זיי האָבן אָבער ביי אים קיין זאַך ניט געפרעגט וועגן דעם, ווייל דאָס איז געווען גאַנץ קאָנספּיראַטיוו און עס איז צו זיי איבערגעגעבן געוואָרן בסודי סודות. אָבער ד ע ר פּעריאָד באַלאַנגט שוין צו דער צייט, ווען באַרי איז שוין געבליבן אין רוסלאַנד און זיינע עלטערן זיינען אוועקגעפאָרן קיין אַמעריקע. וועגן דער טעטיקייט און דעם פּלאַץ, וואָס באַרי האָט פאַרנומען אין דער זעלבסטשוץ־באַוועגונג, וועלן שוין געוויס זיינע חברים קענען געבן מער אינפאָרמאַציע און אַ בעסערע אָפּשאַצונג. אַלזאָ קענען מיט דעם אייגנטלאַך פאַרענדיקט ווערן די זכרונות, וואָס זיין פאָטער האָט אונטערנומען צו שרייבן וועגן אים.

פון זייערע קעגנער זאָל זיך אָפּטראָגן. די פּאָליציי האָט עס אָבער באַמערקט און אַ לאָז געטאָן זיך צום שלאַכט־פּלאַץ. בארי האָט אויסגערופן צו זיינע לייט: „עי, חברים, פון וועמען, פון וועמען, אָבער פון דער פּאָליציי קענען מיר געווים קיין גערעכטיקייט ניט דערוואַרטן. טראָגט זיך אָפּ באַצייטנס.“ ער האָט אַלע חברים אַוועקגעלאָזט אין פּאַראַוויס און דערנאָך האָט ער זיך שוין אויך געלאָזט לויפן. איינער פון די נאָכיאָגער, אַ שנעלער לויפער, האָט אים אָנגעיאָגט, אָנגעטראָטן אויפ'ן קאַלאָש; בארי האָט גלייך אַראָפּגעוואָרפן דעם געפּלאַצטן קאַלאָש פונ'ם פוס און איז ווייטער געלאָפן. דער נאָכיאָגער האָט זיך אָפּגעשטעלט אויפהייבן דעם קאַלאָש, אַ וואָרף געטאָן אויף בארי'ן, אָבער דער קאַלאָש איז פאַרבייגעפלויגן. בארי האָט זיך אומגעקוקט און באַמערקט, אַז איצט איז זיין נאָכפאָלגער עטוואָס ווייטלאַך פון אים; ער האָט בליץ־שנעל אַראָפּגעכאַפּט דעם צווייטן קאַלאָש און גלייך געטראָפן מיט אים זיין פאַרפאָלגער אין פּנים, אַזוי, אַז יענער האָט זיך פאַרדרייט און בארי'ן איז שוין אויף אַזאַ אופן געלונגען צו אַנטלויפן אין גאַנצן. אַזוי אַרום האָט בארי פאַרלוירן נאָך אַ פּאָר קאַלאָשן, אָבער דאָס מאָל האָט ער שוין קיין באַלוינונג ניט באַקומען...

13. בארי, נאָך פאַר זיין חתונה, מאַכט זיין פּאַטער פאַר אַ זיידן.

בער באַראָכאָוו האָט זייער פרי אָנגעהויבן צו שרייבן. געשריבן האָט ער וועגן פאַרשידענע ענינים און אין פאַרשידענע שפּראַכן, אָבער מער פון אַלץ אין רוסיש. דאָס איז דאָך געווען די איינציקע שפּראַך, אין וועלכער ער האָט געקענט דערוואַרטן: אַז מען וועט אים דרוקן, ווייל אַלס געלערנטער איז ער באַוואוסט געוואָרן דורך רוסישע געלערנטע.*)

ער שיקט אַ פילאָסאָפישע אָפּהאַנדלונג דעם זשורנאַל „רוסקאיא מיסל“. מען דריקט אים אויס זייער אַ שמייכלהאַפטע מיינונג וועגן זיין אַרבעט, אָבער מען ווייזט אָן געוויסע טעמים, פאַרוואָס גראַד איצט קען מען זיין ווערק ניט דרוקן; טעמים, אין קיין פאַל פון אים, בארי'ן, ניט אָפּהענגיקע; אָבער זיין לאַגע ווערט ניט לייכטער. ער קריגט דערמונטערונגען און אפילו צוזאָגן, אָבער ווייטער פון דעם גייט עס ניט.

איינמאָל קומט אַריין בארי'ס פּאַטער צום באַוואוסטן העבראַישן געלערנטן און פּרוכטבאַרן שרייבער, אַלכסנדר זיסקינד ראַבינאָוויטש, וועלכער איז איצט אין ארץ ישראל, אָבער צו יענער צייט (אַרום יאָר 1900) האָט ער געוואוינט אין פּאָלטאַווע. רופט זיך אָן ראַבינאָוויטש צו מ. א.

*) אין אַנדערע עראינערונגען וועגן בארי'ן, וועלכע דער שרייבער פון די שורות האָט געשיקט צו ה' רעוואוצקי'ן פאַר אַ זאַמל־בוך, וואָס די לינקע פּועלי־ציון גיבן אַרויס, ווערט באַשריבן ווי אַזוי אַ געוויסער רוסישער פּראָפעסאָר לעסעוויץ האָט בארי'ן געהאָלפן דורכצושלאָגן זיך אַ וועג צו באַרימטקייט אַלס געלערנטער.

ער געבעטן אונזער ברכה פון עלטערן, אז ער זאָל באַגליקן אין זיין וועג און אין זיינע האַנדלונגען. ער האָט אונז אויך געבעטן, אז מיר זאָלן זיך ניט באַאומרואיקן, אויב ער וועט ניט שרייבן, ווייל ער וועט זיין זייער באַשעפטיקט; „אויב מיט אים וועט עפּעס פּאַסירן, וועלן מיר געוויס הערן פון דעם.“ ליידער, איז דאָס, אַביסל שפּעטער, מקוים געוואָרן...

ווען ער איז שוין געווען אין אַמעריקע, און איך האָב אַמאָל אין אַ געשפּרעך מיט אים אויסגעדריקט מיין פאַרדרוס און צער, פאַרוואָס איך בין צו אים זייער שטרענג געווען און פלעג אים שטאַרק באַשטראָפן פאַר יעדן „פאַרברעכן“ (די אַנדערע קינדער האָב איך זייער זעלטן באַשטראָפט, מאַנכע קיין מאָל מיט קיין האַנט ניט באַרירט), האָט ער, כדי צו באַרואיקן מיך, ווי זיין שטייגער איז אַלע מאָל געווען, געזאָגט: „איך וואָלט געוויס ניט געווען דאָס, וואָס איך בין, ווען ניט דיין שטרענגקייט“, דערביי דער־מאָנענדיק מיר שלמה המלך'ס „חוסך שבטו — שונא בנו“, און דעם רוסישן: „פאַר איין געשלאָגענעם גיט מען צוויי ניט־געשלאָגענע, און מען נעמט נאָך ניט.“

דאָך בעט זיך אַ נאָכוואָרט, נאָך דעם אַלעמען, וואָס איז אויבן געזאָגט געוואָרן.

15. נאָכוואָרט

גענוג אין דריטער פּערזאָן! נישקשה, כ'מעג פילן שטאַרקער די ביטערקייט פון דעם פאַרלוסט. כ'האָב אַלס דער פאָטער פון אַזאַ אוצר געמעגט האָבן מער פאַרשטאַנד, ווי אַפּצוהיטן אים און ניט דערלאָזן צו דער מעגלאַכקייט פון אַזאַ טראַגישן, קאַטאַסטראָפאַלן סוף. אמת, מיט דעם מאַנעוור פון איבערגעבן אַלץ אין דריטער פּערזאָן האָט אויך ניט אַלע מאָל זיך מיר איינגעגעבן אָפּצואָווענדן, צי פאַרקלענערן די טיפקייט פון מיין בראָך; מערערע מאָל איז מיר אויסגעקומען איבעררייסן מיין אַרבעט, ביז די זודיקע טרערן זיינען אָפּגעקילט געוואָרן אויף אַזוי פיל, אַז איך זאָל קענען ווייטער פאָרטזעצן. דאָך, בארואיקנדיק זיך אביסל, האָב איך טיילמאָל זיך אַזוי פאַרגעסן, אַז מיר האָט זיך אפילו איינגעגעבן אַרויסצובורענגען אַ שפּאַס, אַ קאָמיזם. אין וואָס קען באַשטיין דעם לעזער'ס שולד, אַז ער זאָל דאַרפן באַלעסטיקט ווערן, באַשטראָפט זיין מיט טויטן ערנסט? ווי באַלד אָבער דער וויכטיקסטער טייל פון מיין אַרבעט איז שוין פאַרענדיקט, מעג איך ווידער פאַרזוכן דעם טעם פון דער ביטער־ניש, וואָס כ'האָב געפילט אין אָנפאַנג פון אָט דער שילדערונג.

אַלזאָ, צוריק צו נאַטירלאַכער אַרבעט. ווידער אין ערשטן פּערזאָן. איך האָב אין זינען געהאַט, צווישן אַנדערעס, אויך צו וואַרפן אַ ליכט אויף דער שיינבאַרער מעטאַמאָרפאָזע, אויף דעם באַשיינפערלאַכן אומ־נאַטירלאַכן שפּרונג, וואָס מאַנכע פון די, וואָס שילדערן בער באַראַכאָוו'ן, שרייבן אים צו; איך גלויב, אַז ביז אַ געוויסער מאָס האָט זיך דאָס מיר איינגעגעבן. זיי וועלן אפילו אויסגעפינען, אַז זיין פּועלי־ציוניזם און זיין שפּעטער אַנטפּלעקטע טעאָריע פון „סטיכישע נויטווענדיקייט" האָט געהאַט איר אורשפּרינגלאַכע יניקה אין יענער אַטמאָספערע, וואו ער האָט געהאַט צו פאַרקערן אין זיינע קינדער־יאָרן און וואו, טאַקע דורך דער „אומבאַוואוסטזיניקער" סטיכישער נויטווענדיקייט, עס האָבן זיך איינ־געלעבט די אידעען פון אַלוועלטלאַכן סאָציאַליזם זייט ביי זייט מיט די אידעען פון אולטראַ־ציוניזם.

איך וויל דאָ נאָך אָנצייגן אויף צוויי שפּעטערדיקע מאָמענטן פון ב. באַראַכאָוו'ס קורצן לעבן.

אין גיכן נאָך אונזער קומען קיין אַמעריקע, האָבן זיך אָנגעפאַנגען פאַרהאַנדלונגען וועגן בארי'ס אַריבערקומען אַהער. באַזונדערס מעגלאַך האָט עס אויסגעזען נאָך זיין חתונה, און עס זיינען שוין געווען פאַרטיק אַלע פּלענער. פּלוצלונג באַקומען מיר אַ ידיעה, אַז דעם פּלאַן פון פאָרן אין אַמעריקע מוזן זיי דערווייל אויפגעבן, ווייל די געשעענישן אין רוס־לאַנד (די איבערקערעניש אין 1905־1906) רופן אים אַהין. דערביי האָט

רוזבע און בער באראבאוו

ליובע באָראָכאָוו:

דיין אָפּשיד

(אויס'ן „בוך פון אונזער לעבן")

„אין אזא צייט איז ניט שווער צו שטארבן!" — האסטו אויסגערופן אין שטארקער באגייסטערונג, לייענענדיק די ידיעות וועגן די געשעענישן אין רוסלאנד, אין מערץ 1917. כ'האָב זיך דערשראָקן פאר דיין מוטיקער באציאונג צום טויט, הגם פון קיין פחד האסטו קיינמאָל ניט געוואוסט...

ס'האָט דיך געצויגן קיין רוסלאנד. אָבער נאָך עטלאכע חדשים האָט געדארפט געבוירן ווערן אונזער צווייט קינד. האסטו גובר געווען דיין באגער און באשלאָסן אָפּצולייגן די נסיעה קיין רוסלאנד און זיך איבער־צוגעבן דיין וויסנשאפטלאכער ארבעט.

האָבן אָבער דיינע חברים אָנגעהויבן דיך רופן. יעדן טאָג פלעגן קומען טעלעגראמעס. איינמאָל, דריי ביינאכט, ווען דו ביזט געקומען פון א פארזאמלונג און איך האָב דיר געוויזן די לעצטע צוויי טעלעגראמעס, וואָס רופן דיך אהין, האסטו אויסגערופן: „איך קען דאָס ניט מער איבערטראָגן: איך מוז פאָרן." און וואָכן לאנג האָב איך געוויינט, אָן אויפהער: וואָס זאָל איך טאָן? פאָרן מיט דיר? בלייבן?

דו האסט מיר פאָרגעלייגט, צו בלייבן. אָבער וואָס וועט דאָ זיין מיט מיר, מיט די קינדער? ווי זאָל איך דא בלייבן מיט די צוויי קינדער־לאך אָן דיר? ס'וועט דאָך קיין שמייכל ניט קומען איבער מיינע ליפּן די גאנצע צייט, וואָס דו וועסט זיין דאָרט אין רוסלאנד און איך מיט די קינדער דא אין אמעריקע. וויי, וואָס פאר א טעות איך האָב געהאט! נאאיוו בין איך געווען. כ'האָב ניט געוואוסט, וואָס ס'וואָרט אויף מיר! זע, אפילו ווען ס'שטארבט אוועק דער טייערסטער מענטש אין לעבן, לערנט זיין פרוי נאָך יאָרן ווידער שמייכלען — הגם אפילו אנדערש, ווי אמאָל — אָבער דאָך שמייכלען און זיך פרייען מיט דער זון, מיט דער בלום, מיט'ן זאנפטן ווינטל, וואָס בלאָזט.

— „און טאמער וועט זיך דיר טרעפן אן אומגליק?" — האָב איך פאר דיר געוויינט.

— „אן אומגליק קען זיך טרעפן אומעטום, אויך גייענדיק אין גאס."

און דו זאָגסט מיר אנטשלאָסן:

— „א סאָלדאט בין איך. מ'רופט מיך און איך מוז גיין!"

זיינען מיר אלע געפאָרן, דו, איך און אונזער ליכטיק מיידעלע, וואָס איז נאָך ניט אלט געווען קיין פינף יאָר און וואָס האָט אזוי מורא געהאט פאר רוסלאנד, וואו „מ'שיסט" און „מ'הונגערט".

איך האָב געקוקט אויפ׳ן קינד און דאָס האַרץ האָט מיר פּארקלעמט. וועט זי מיר ניט ערגעץ וואו פארלוירן גיין? אויפ׳ן וועג? אין רוסלאַנד? דאָס האַרץ האָט אין מיר געציטערט.

— קינד מיינס, זאָל פּאַפּאַ אַליין פאָרן אין רוסלאַנד און מיר זאָלן דאָ בלייבן? צי זאָלן מיר אַלע פאָרן אין רוסלאַנד?

— איך וויל, אז מיר זאָלן אַלע בלייבן דאָ. וועט ער פאָרן אַליין, וועט ער בענקען נאָך אונז. וועלן מיר אַלע פאָרן — וועלן מיר דערטרונקען ווערן.

— קינד מיינס, ווען פּאַפּאַ וואָלט דעמאָלט ניט געפאָרן אין רוסלאַנד, וואָלט ער זיכער ניט אזוי שנעל פארלאָזט דאָס לעבן און אונז. — —

— דאָס שיף וועט אונז ברענגען אין צפון־אייראָפּע און פון דאָרט וועלן מיר זוכן אַ וועג צו קומען אין רוסלאַנד.

אָבער איך דאַרף דאָך געלעגן ווערן, אין עטלאַכע וואָכן בלויז. אַך, ווי שלעכט מיר איז. אזוי פיל יאָרן האָבן מיר אָפּגעלעבט אַן זיכערקייט מיט׳ן מאָרגנדיקן טאָג. איצט צום ערשטן מאָל האָבן מיר זיך עפּעס ווי ס׳איז איינגעאָרדענט. און פּלוצים אַליץ איבערלאָזן, וואָגלען ווייט, ווייט, צו מלחמה, רעוואָלוציע, פּיין און שרעק.

צו וואָס האָב איך נאָר וואָס איבערגעקומען די שווערע קראַנקהייט, די געפערלאַכע אָפּעראַציע? וואָס וואָרט אויף אונז? וואָס וועט ווערן פון די קינדער? וואָס וועט זיין מיט אונז?

דו אָבער האָסט אינגאַנצן געלעבט מיט׳ן געדאַנק וועגן רוסלאַנד. ס׳האָט דיך געצויגן אהין, דו האָסט קיין רו ניט געפונען. עלף יאָר ביזטו דאָרט ניט געווען.

* * *

מיר זיינען אריבערגעפאָרן דעם אָקעאַן. איך בין געבליבן אין שוועדן. דו ביזט געפאָרן ווייטער. איך וואַרט אויף דיינע בריף. איך וואַרט אויף אַ קינד.

האַסטיק אַנטוויקלען זיך די געשעענישן.

* * *

דעם ערשטן אויגוסט ווערט געבוירן אונזער זונעלע. דו האָסט נאָך ניט באַקומען די דערלויבעניש, אריינצופאָרן אין רוסלאַנד. באַקומענדיק די טעלעגראַמע, אז דאָס קינד איז געבוירן, קומסטו צוריק קיין סטאָקהאָלם. פריילאַך, לוסטיק, אויפגעראַמט. „איך דאַנק דיר, טייערע, וואָס דו האָסט געבוירן אַזאַ פּראַכטיק באַשעפעניש."

— איך וואָלט עס קיינמאָל ניט וועלן איבערלאָזן! אזוי וואָלט איך עס שטענדיק וועלן טראָגן אויף די הענט, — האָסטו געזאָגט דעם דריטן טאָג נאָך דיין צוריקקומען, דריקנדיק צום האַרצן דיין קליינינקן זונעלע.

און דו האָסט זיך געגרייט צו פאָרן אין רוסלאַנד.

— ווי וועסטו בענקען נאָך אונז. — האָב איך געזאָגט מיט פרייד

י. בן-צבי:

פון די גרינדונגס-טעג

(יוגנט־זכרונות)

1

בער באָראָכאָוו'ן האָב איך נעענטער געקענט זינט זיינע יוגנט־יאָרן, ווען ער איז אַלט געווען צוועלף אָדער דרייצן יאָר. אין דער היים און צווישן חברים פלעגט מען אים רופן פאַרצויגן אויף רוסיש — „באַריא", און ערשט אין אַ שפּעטערער תקופה פון זיין לעבן, ווען ער איז, אין צוזאַמענ־האַנג מיט זיינע אַנשויאונגען און זיין געזעלשאַפטלאַכער טעטיקייט, אריבערגעגאַנגען פון רוסיש אויף אידיש, האָט זיך אויך זיין נאָמען גע־ביטן אויף „בערל". אָבער די שפּראַך, וואָס אין איר האָט ער גערעדט און געטראַכט, די שפּראַך פון גאַס און שול, וואָס אין איר איז אויס־געוואַקסן און דערצויגן געוואָרן דער רוב פון דער אידישער יוגנט אין אוקראַינע אין די ניינציקער יאָרן פונ'ם פאַרגאַנגענעם יאָרהונדערט, — איז געווען די רוסישע.

באָראָכאָוו'ס עלטערן זיינען פונ'ם פריערדיקן דור פון השכלה. דער פאָטער איז געווען אַ העברעאישער לערער אין פּאָלטאַווע — איצט איז ער אַ העברעאישער לערער אין אַמעריקע — און האָט פאַרדינט זיין ברויט דורך שווערער אַרבעט טאָג און נאַכט, סיי אין שולן, סיי אין פּריוואַטע לעקציעס. אונטער'ן צאַרישן פּאָליטישן רעזשים, וואָס האָט גע'רודפ'ט מיט באַזונדערע גזרות די שטרעבונג פון די אידן נאָך בילדונג, פלעגט מען עס באַטראַכטן פאַר אַ גרויס גליק, אויב איינעם האָט זיך איינגעגעבן אריינ־צוברענגען זיין זון אין אַ רעגירונגס־גימנאַזיע. און קוים איז אַזאַ בחור אריין אין גימנאַזיע, פלעגט זיך דער פאָטער געוויינלאַך שוין ניט שטאַרק אינטערעסירן מיט זיין אידישער דערציאונג.

אַזוי האָבן מיר געהאַט אין פּאָלטאַווע מענטשן, איבערגעגעבענע דעם געדאַנק פון חבת ציון, וואָס האָבן אַלע יאָרן געקעמפט קעגן דער אַסימי־לאַציע. קוים האָט זיי אָבער צוגעשפּילט דאָס גליק, אריינצוברענגען זייערע קינדער אין די רעגירונגס־שולעס (רוסישע, נאַטירלאַך), האָבן זיי פאַר־נאַכלעסיקט זייער אידישע דערציאונג. אַן ענלאַכע זאַך האָט געטראָפן מיט'ן יונגן באַריא.

די אוקראַינישע גובערניע־שטאָט פּאָלטאַווע האָט זיך ניט אויסגע־

און שמארץ. און טיף אין הארצן האט עפעס אנגעהויבן וועבן זיך א שטיקל האפענונג, אפשר וועט דיין שטארקע ליבשאפט דיך אפהאלטן, אוועקצופארן אין רוסלאנד אן אונז.

— וואס קען מען טאן? איצט איז א צייט, ווען מ'מוז פארבייגן דאס פריוואטע לעבן. אט האב איך אזוי פיל יארן אפגעארבעט אויף מיינע פארשונגען, און איצט מוז איך זיי איבערגעבן דער צענזור, אין פרעמדע הענט.

און דו ביזט פון אונז אוועקגעפארן. נאך ביי דיין לעבן זיינען פארלוירן געווארן דיינע פארשונגען. און פונ'ם לעבן ביזטו אוועק איינזאם, ווייט פון אונז דרייען, ווייט פון מיר, פון דיין קליינער טעכטערל, ווייט פון דיין זונעלע, דעם פיר־חדשים'דיקן.

ישראל (ס׳לעבן נאָך צווישן אונז אין ארץ ישראל עטלאכע פון די ערשטע בילו׳ים, צווישן זיי אויך פאַלטאַווער), האָט דאַ אויפנעשפּראָצט אויך אַ קולטורעלע באַוועגונג און אַ גייסטיקע פּראָינטערעסירונג מיט דער אידישער געשיכטע, מיט דער נייער נאַציאָנאַלער באַוועגונג, די קולטור־ווערטן פונ׳ם אידנטום, העברעאישער דערציאונג, מאָדערניזירטע שולן, אידישע ביבליאָטעקן א. א. וו.

צווישן די דאָזיקע צוויי שטראָמען איז אויפגעוואַקסן און דערצויגן געוואָרן באָריא, וואָס איז געווען באַשענקט מיט אויסערגעוויינלאַכע פייאיקייטן. ער האָט איינגעזאַפּט אין זיך די שטראַלן פון דער סאָציאַליס־טישער באַוועגונג און די שטראַלן פון דער נאַציאָנאַלער באַוועגונג. צווישן „איסקראַ“ *) פון איין זייט און „בני משה“ און חובבי ציון פון דער צווייטער זייט, האָט ער געמוזט זיך אויסהאַקן זיין וועג. אין אַ גלייכער לאַגע האָבן זיך געפונען אַ סך פון דער יוגנט אין זיין צייט, און אויך אין פריערדיקן דור. אַ טייל זיינען אַוועק רעכטס, אַ טייל לינקס. אָבער סיי די, סיי די האָבען זיך נאָכגעשלעפּט נאָך אַ פּ אַ ר ט י ק ע ר ז אַ ך און האָבן צוגעמאַכט די אויגן, כדי ניט צו זען, וואָס ס׳טוט זיך אין צווייטן לאַגער. די חסידים פון דער אַסימילאַציע האָ ב ן ז י ך נ י ט ו ו י ס נ ד י ק געמאַכט וועגן דער עקזיסטענץ פון דער נאַציאָ־נאַלער פראַגע. זיי האָבן געטאָן ווי דער שטרויס־פויגל, וואָס באַהאַלט דעם קאָפּ און טראַכט, אַז קיינער זעט אים ניט. די אָנהענגער פונ׳ם אידישן נאַציאָנאַליזם ווידער האָבן מיט געוואַלט אַרויסגעריסן פון זייער קרייז דעם פּראָבלעם פון קלאַסן־קאַמף, וואָס עקזיסטירט אין דער אידישער און ניט־אידישער וועלט, און האָבן אים אָפּגעלייגט אויף לעתיד לבוא, צי ווייל זיי האָבן אומבאַוואוסטערהייט געהאַט אַן אומקלאָרע ראיה, צי ווייל זיי האָבן בכונה אליין פאַרשמעלערט זייער האָריזאָנט. ניט די ערשטע און ניט די צווייטע האָבן ניט געגעבן דער זוכנדיקער יוגנט קיין פולן ענטפער אויף אַלע אירע באַדערפנישן און ספקות. אַ סך האָבן געפילט די סתירה פון די געגעבענע תשובות און די איינזייטיקייט פון די צוויי שטראָמען, ביז ס׳האָט זיך דורכגעבראָכן אַ וועג אַ נייער שטראָם, און זיך דערוואָרבן עקזיסטענץ־רעכט אין דער אידישער ווירקלאַכקייט. דער דאָזיקער נייער שטראָם, וואָס נעמט אַרום ביידע פראַגן, די נאַציאָנאַלע און די סאָציאַלע, איז — דער פּועלי־ציוניזם, אָדער דער סאָציאַליסטישער ציוניזם. פאַלטאַווע איז געווען איינער פון די פונקטן, וואָס פון זיי האָט זיך אַרויסגעריסן דער דאָזיקער קוואַל, און באָראָכאָוו — איינער פון די גרויסע מייסטער, וואָס האָט געגעבן דעם יונגן שטראָם זיין ריכטונג.

נאָך בעת ער האָט געלערנט אין גימנאַזיע, האָט ער זיך מחוץ פון די ווענט פון דער גימנאַזיע צוגעגרייט פאַר זיין שפּעטערדיקער טעטיקייט. שוין פון קינדהייט אָן האָט ער זיך צונויפגעלייגט זיין גייסטיקן פאַרמעגן:

*) אַזוי איז דעמאָלט אָנגערופן געוואָרן די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּאַרטיי, נאָך איר אומלעגאַלן אויסלענדישן אָרגאַן „איסקראַ“ (דער פונק).

צייכנט מיט קיין מאסן־באפעלקערונג און רעש׳דיקייט. אחוץ עטלאכע מילן, האט זי ניט פארמאגט קיין פאבריקן, נאר בלויז קליינע מלאכה; אויך מיט קיין גרויסן מסחר האט זי זיך ניט געקענט בארימען, אחוץ עטלאכע „יארידן" זומער־צייט, ווי למשל דער באקאנטער יאריד אויפ׳ן נאמען פון אליהו הנביא. די דאזיקע רוויקע און שטילע שטאט האט גע־לעבט בעיקר פונ׳ם מסחר מיט די ארומיקע שטעטלאך און דערפער. פון דעם האבן געצויגן זייער פרנסה דער רוב אידן, אנדערע האבן זיך בא־שעפטיקט מיט מלאכה און פשוט׳ער ארבעט. מחמת דעם פעלן פון א לעבעדיקער עקאנאמישער באוועגונג און פון א קענטיקן פראלעטאריאט, האט זיך דא ניט אנטוויקלט קיין זעלבשטענדיקע ארבעטער־באוועגונג, ניט ביי אידן, ניט ביי דער איבעריקער באפעלקערונג. אבער אויב ס׳איז ניט געווען קיין ממשות׳דיקער יסוד פאר דער אנטוויקלונג פון דער פרא־לעטארישער באוועגונג, האט שוין געזארגט דערפאר די צארישע רעגירונג, וואס האט אויסגעקליבן די דאזיקע שטילע שטאט פאר א פארשיקונגס־ארט, פאר א מין געטא פאר רעוואלוציאנערן. אזוי האט געוואלט דער גורל, אז דא, אין פאלטאווע, זאלן זיך קאנצענטרירן דורך דער גזרה פון דער מאכט א סך פון די בעסטע כחות פון דער רוסישער אינטעליגענץ, מענטשן ווי דר. וואלקענשטיין (פון דער אלטער רעוואלוציאנערער פארטיי „נאראדנאיא וואליא") מיט זיין פרוי, קאראלענקא מיט זיין הויז־געזינד, ביי וועמען ס׳איז געווען א מין פארזאמלונגס־פלאץ פאר אלע אנהענגער פונ׳ם פרייהייטס־געדאנק; אהער פלעגט מען פארשיקן אויך פאליטישע „פארברעכער" פון דער נייער תקופה, די גרינדער פון דער איסקרא און פון דער סאציאל־רעוואלוציאנערער פארטיי, טאלסטאי׳ס אנהענגער א. א. וו. צווישן אנדערע געדענק איך, למשל, מארטאוו, ברוך סטאלפנער א. א. וו.

א דאנק איר באזונדערן מזל האט בכן פאלטאווע זוכה געווען צו ערשט־ראנגיקע אינטעלעקטועלע כחות, וואס האבן רעפרעזענטירט פארשידענע שטראמען אין דער רוסישער רעוואלוציע. זייער איינפלוס איז געווען שטארק אויף די מוחות פונ׳ם יונגן דור, באזונדערס אויף דער אידישער יוגנט, וואס האט זיך דערצויגן אין צוויי רעגירונגס־גימנאזיעס און איין רעאל־שול. איך געדענק נאך פון מיינע קינדער־יארן די אפטע לעקציעס אויף פילאזאפישע, געזעלשאפטלאכע, עקאנאמישע, קולטורעלע און פאלי־טישע טעמעס, וואס פלעגן אפגעהאלטן ווערן צום טייל לעגאל, על פי רוב אבער ניט־לעגאל, אין פריוואטע הייזער, שולן און בתי־מדרשים.

פאלטאווע איז אבער ניט נאר געווען א רעוואלוציאנערע סביבה, פול מיט אלגעמיינע סאציאלע און מענשליכע אידעען, נאר אויך א צענטער פון דער יונגער אידישער נאציאנאלער באוועגונג. די חבת־ציון האט זיך געשאפן א נעסט אין פאלטאווע נאך אין די אכציקער יארן, און בארא־כאוו׳ס פאטער, משה אהרן בוראכאוו, איז געווען איינער פון יענעם אינ־טימן קרייז, וואס האט דורכגעטראכט און אויסגעטראגן דעם ציוניזם אין פאלטאווע. האנט אין האנט מיט דער פראקטישער באוועגונג פאר ארץ־

לעקציעס אין ענגע קרייזלאַך, סיי צווישן דער אינטעליגענץ, סיי צווישן די אַרבעטער. זיין אַרבעט אין דער רוסישער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע פאַלט אויס אין ווינטער 1900-1901. אָבער באַריא האָט, זעט אויס, ניט גע־פונען קיין פולע באַפרידיקונג אין דער דאָזיקער אַרבעט: צי דערפאַר, ווייל ער האָט געדאַרשט אונטערצוטונקען און פאַרטיפן זיך אין די קאָמ־פליצירטקייטן פון דער סאָציאַליסטישער תורה און צו שעפּן פונ׳ם ערשטן, לעבעדיקן קוואַל — און ער האָט ניט באַפרידיקט זיין דורשט פון אַ צווייטער אָדער דריטער כלי און מיט׳ן דרייען זיך אַרום די גדולי הדור; אָדער גאָר, ווייל ער האָט ניט געפונען אין דער פּאַרטיי און אין איר ליטעראַטור קיין באַפרידיקנדיקע תשובה אויף דער נאַציאָנאַלער אידישער פראַגע, וואָס האָט אים ניט צורו געלאָזט. ער האָט געהאַט גענוג מוט, ניט צו באַהאַלטן די ספקות און איבערראַכטעכנישן, וואָס האָבן אים גע־פייניקט, און דורכדעם האָט ער אַרויסגערופן געגן זיך דעם חשד מצד די דאָגמע־היטערס.

דער קעשענעווער פּאָגראָם איז אַראָפּגעפאַלן ווי אַ דונער אויף דער אידישער יוגנט ביים אָנהויב פונ׳ם צוואַנציקסטן יאָרהונדערט. מיט אַ פּאַס פון בלוט האָבן די געשעענישן אונטערגעשטראָכן די סתירה צווישן דער פאַלשער טעאָריע פון העכסטן קאָסמאָפּאָליטיזם און דעם פּראָבלעם פון דער ווירקלאַכקייט. די דאָזיקע געשעענישן האָבן אויך געגעבן אַ שטאַרקן שטויס דער פאַראינטערעסירונג פון בערל׳ען מיט׳ן נאַציאָנאַלן פּראָבלעם און דעם איבעררייסן די פאַרבינדונגען מיט׳ן גאָלדענעם וועג, וועלכער פירט צום תהום פון אַסימילאַציע.

איך געדענק ווייטער, אַז בערל׳ס פאַראינטערעסירונג איז געוואַקסן אין צוזאַמענהאַנג מיט׳ן וכוח, וואָס האָט זיך דערוועקט אַרום ביקערמאַנ׳ס אַנטי־ציוניסטישן אַרטיקל „אַ סיאָניזמו אי פּאַ פּאָוואָדו סיאָניזמאַ“, וועל־כער איז ערשינען אין זשורנאַל „רוסקאָיע באָגאַטסטוואָ“ אין 1902. באַראַכאָוו האָט געשריבן אַן אויספירלאַכן ענטפער־אַרטיקל, און איידער ער האָט אים איבערגעגעבן צום דרוק האָט ער אים פאָרגעלייענט עטלאַכע מאָל פאַר אַ געקליבענעם פּובליקום פון די בעסטע כחות פון די פאַרשידענע פּאַרטייען. די דאָזיקע לעקציעס האָבן אַרויסגערופן שאַרפע וכוחים און אַ טעאָרעטישע פאַרטיפונג איז דער נאַציאָנאַלער פראַגע. די השפעה פון די דאָזיקע לעקציעס, אין וועלכע באַראַכאָוו האָט געגעבן אַן אַנאַליז פון די באַגריפן: נאַציאָנאַליזם און אינטערנאַציאָנאַליזם, קאָסמאָפּאָליטיזם און אַסימילאַציע, קלאַס און נאַציע א. א. וו. אויף דער פּאָלטאַווער יוגנט איז געווען אַ שטאַרקע. באַראַכאָוו׳ס תשובה ביקערמאַנ׳ען האָט ניט זוכה געווען צו דערשיינען. (דער טעם איז געווען, וואָס די אַלגעמיינע רוסישע צייטונגען און זשורנאַלן זיינען געלעגן אין די הענט פון אַסימילאַטאָרישע אידן אָדער פון אַזעלכע רוסן, וואָס האָבן זיך אין די דאָזיקע פראַגן גערעכנט מיט דער מיינונג פון זייערע אידיש־אַסימילאַטאָרישע פריינט און לעזער, און האָבן דעריבער ניט געגעבן קיין פּלאַץ פאַר אַזעלכע שטאַרקע

אין מאטעמאטיק, נאטור־וויסנשאפט, שפראכן, געשיכטע, סאָציאָלאָגיע, עקאָנאָמיע, עטיק, לאָגיק, פילאָזאָפיע א. א. וו. די דאָזיקע תקופה האָט זיך נעצויגן ביז צו זיין נײַנצעטן לעבנס־יאָר. אין יענער צייט איז בערל נאָך געשטאַנען מחוץ פון וועלכער ס'איז פּאַרטיי. אָבער ער האָט זיך שוין דעמאָלט אויסגעצייכנט מיט זיין באַזונדערן גנזעלשאַפטלאַכן חוש. מ'האָט אין אים שוין דעמאָלט געקאָנט דערקענען דעם שפּעטערן גייסטיקן פירער פון זיין דור. ווען בערל איז אַלט געווען זיבעצן אָדער אַכצן יאָר האָט ער צונויפגעקליבן אַרום זיך אַ גרופּע יונגע לייט, פון זיין עלטער און אינגערע פון אים, און האָט געלערנט מיט זיי פילאָזאָפיע און היסטאָריע. באָבראָאָוו האָט זיך אויסגעצייכנט דורך טיפקייט און דרייסטקייט, דורך זיינע געדאַנקען גופא און דורכ'ן אופן, ווי ער האָט זיי אַרויסגעבראַכט. איך געדענק נאָך גוט יענע צייט, ווען מ'פלעג זאָגן אין שטאָט: „מ'קען ניט קריגן אין שטאָט די ווערק פון קאַנט און שאָפּענהויער, אַ סימן — אַז באָבראָאָוו מיט זיין חברה באַשעפטיקן זיך גראַד מיט דער דייטשער פילאָזאָפיע." אַן אַנדערטמאָל איז געוואָרן אַן אויסכאַפּעניש אויף ספרים וועגן עטיק — אַ סימן אַז באָבראָאָוו מיט זיינע חברים האַלטן גראַד ביי עטיק. זיינע לעקציעס וועגן איבסען — ווי וועגן די דריי גרויסע מאָראַ־ליסטן ניטשע, שטירנער און גיאָ, — האָבן זיך קונה שם געווען נאָך אין זיינע יוגנט־יאָרן. איך געדענק, אַז ס'איז אַמאָל געקומען קיין פּאָלטאַווע דער עלטער פּראָפעסאָר פון פילאָזאָפיע לעסעוויטש. באָבראָאָוו, דעמאָלט אַכצן יאָר אַלט, האָט זיך ניט צוריקגעהאַלטן אַרויסצוגיין אין אַ פּאָלעמיק מיט'ן בארימטן פּראָפעסאָר, וועלכער האָט זיך טאַקע אויף אים דערקענט און אים געלויבט אין די אויגן.

דאָס אַלץ איז געווען אין דער „פּאַר־היסטאָרישער" תקופה, ד. ה. פאַר באָבראָאָוו'ס גנזעלשאַפטלאַכער טעטיקייט. דאָס איז אָבער געווען זיין פילאָזאָפיש־טעאָרעטישע צוגרייטונג צו זיין שפּעטערער טעטיקייטס־תקופה. ווען ער איז געווען אין אַכטן קלאַס גימנאַזיע (אַרום 1900 בערך), איז שטאַרקער געוואָרן זיין פאַרבינדונג מיט דער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פּאַרטיי, און ער האָט זיך אין איר אָנגעשלאָסן אין פּאָלטאַווע, שפּעטער אין יעקאַטערינאָסלאַוו. אַזוי ווי בעיקר איז זיין טעטיקייט פאָרגעקומען אין יעקאַטערינאָסלאַוו, זיינען מיר ניט באַקאַנט די פּרטים פון יענער תקופה.*) איך ווייס בלויז, אַז ער האָט זיך אויסגעצייכנט מיט זיינע

*) אין זיינע זכרונות (וואָס וועלן פּובליקירט ווערן אין אַ שפּעטערן באַנד), דערציילט באָראָכאָוו, אַז אין יאָר 1900 האָט ער צוזאַמען מיט שמעון דאָבין געגרינדעט אַ ציוניסטיש־סאָציאַליסטישן אַרבעטער־פאַריין. דער ערשטער עפנטלאַכער אַרויסטריט פונ'ם פאַריין איז געווען די אָרגאַניזאַציע פונ'ם זעלבסט־שוץ (אגב דעם ערשטן זעלבסט־שוץ בכלל) בעת דעם קליינעם פּאָגראָם אין שטאָט, פּסח 1901; דער צווייטער אַרויסטריט איז געווען אַ סטרייק פון מענער־שניידער, סוכות 1901. 1903-1905 האָט זיך באָראָכאָוו דערווייטערט פון די פּועלי־ציון צוליב דעם, וואָס זיי האָבן זיך, חגם ניט אָפיציעל, געשטעלט אויפ'ן שטאַנדפּונקט פון „ניט־פּראָלע־טעריזירונג". (זע ווייטער, זייט 190, אָנמערקונג. — ב. ל.).

דיקע און דענקענדיקע פאָלקס־מאַסן אין פּוילן, ליטע און דעם דרום־מערב'דיקן ראַיאָן, האָט באַרייכערט זיין גייסטיקן פאַרמעגן דורך דער פּראַקטישער באַקאַנטשאַפט מיט'ן מצב פון'ם אידישן פאָלק. באַוואָפנט מיט די דאָזיקע כלי־זין און מיט דעם דאָזיקן וויסן, איז באָראָכאָוו אַריינגעטראָטן אין דער גרינדונגס־תקופה פון דער פּאַרטיי, אין דער צווייטער העלפט פון תרס"ה (1905).

2

די דאָזיקע תקופה, ביי וועלכער מיר האַלטן איצט, איז די תקופה פון'ם אָנהויב פון דער קאָנסאָלידירונג פון'ם פּועלי־ציוניסטישען אָדער ציוניסטיש־סאָציאַליסטישן געדאַנק. פאַראיינען און אָרגאַניזאַציעס האָבן אַרויסגעשפּראָצט פון זיך אַליין גלייכצייטיק אין אַלע עקן פון רוסלאַנד און מחוץ רוסלאַנד: אין ווילנע, וואַרשע, אָדעס, מינסק, קרים, יעקאַטערינאָסלאַוו, ראָסטאָוו, אין צענטראַל רוסלאַנד, א. א.

אַלע די דאָזיקע אָרגאַניזאַציעס האָבן זיך דיפערענצירט לויט זייערע אַנשויאונגען און מאָטיוון, און נאָר דער איינציקער צענטראַלער געדאַנק — דער פּראָלעטאַרישער ציוניזם, די פאַראייניקונג פון די צוויי שטרעבונגען, ציוניזם און סאָציאַליזם, צו אַן איינהייט — האָט זיי פאַראייניקט צו אַ באַזונדערער באַוועגונג, וואָס איז געווען אַנדערש ווי די גאַנץ־אַסימילאַטאָרישע, אָדער דריטל־ און פערטל־אַסימילאַטאָרישע פּראָלעטאַרישע באַוועגונג פון איין זייט, און די אַלגעמיינע נאַציאָנאַלע באַוועגונג, וועלכער ס'האָט געפעלט יעדע פאַרשטענדעניש פאַר קלאַסן־אינטערעסן און יעדע סאָציאַלע באַזירונג — פון דער צווייטער זייט. דער רוב פאַראיינען זיינען שוין דעמאָלט געווען באַקאַנט אונטער'ן נאָמען „פּועלי־ציון“.

די דאָזיקע פּועלי־ציוניסטישע באַוועגונג האָט זיך פאַנאַנדערגעטיילט לויט דריי מאָמענטן: ע ר ש ט נ ס, לויט איר שטעלונג צום פּאָליטישן קאַמף „אויפ'ן אָרט“. לויט'ן דעמאָלטיקן פּאַרטיי־זשאַרגאָן האָבן זיך די חברים בכן צוטיילט אין פּ."ק.'יסטן (ראשי תיבות פון פּאָליטישער קאַמף) און אַנטי־פּ."ק.'יסטן. צ ו ו י י ט נ ס, לויט דער שטעלונג צו דער פראַגע וועגן דער נאַציאָנאַלער שפּראַך — העברעאיסטן און אידישיסטן. ד ר י ט נ ס, לויט דער שטעלונג צו ארץ ישראל און אוגאַנדע (נאָך אַ קורצער צייט האָט פאַרנומען דעם פּלאַץ פון אוגאַנדע די „טעריטאָריע“).

צוליב פולקייט דאַרף איך דאָ נאָך דערמאָנען צוויי עיקרים, בנוגע וועלכע די באַוועגונג האָט זיך פאַנאַנדערגעטיילט: אין דער שטעלונג צום ציוניסטישן קאָנגרעס און צו דער סאָציאַליסטישער וועלט־אַנשויאונג. אָבער די חילוקי דעות בנוגע דעם קאָנגרעס איז געקומען צום אָפענעם אויסדרוק ערשט אין אַ שפּעטערער תקופה, און דער אונטערשייד אין דער וועלט־אַנשויאונג (סאָציאַליסטיש, סאָציאַל־רעוואָלוציאָנער, מאַרקסיסטיש, רעוויזיאָניסטיש) האָט אַפילו געשפּילט אַ וויכטיקע, אָבער דאָך נים קיין אַנטשיידנדיקע ראָלע. באַזונדערס איז אָפּגעווישט געוואָרן די באַדייטונג

נאציאָנאַלע געדאַנקען, וואָס האָבן געפונען זייער אויסדרוק ביי באָראָכאָוו׳ן.) אָבער דער עצם אויפקלערונג און דער ברייטער וכוח, אין וועלכע ס׳האָבן זיך באַטייליקט סיי אידן סיי „גויים“, חברים פון „איסקרא“ און פון דער סאָציאַל־רעוואָלוציאָנערער פּאַרטיי, ציוניסטן און עקסטרעמע אַסימילאַטאָרן — דער עצם אויפקלערונג פון דער ראַזיקער פראַגע האָט געגעבן באָראָכאָוו׳ן אַ רייכן מאַטעריאַל פאַר זיינע שפּעטערע אַרבעטן אויפ׳ן געביט פון באַהאַנדלען די אַלע באַגריפן, למשל אין „אונזער פּלאַטפאָרם“, „קלאַסן־אינטערעסן און נאַציאָנאַלע פראַגן“, און אַ מאַסע אַנדערע אַרבעטן.

בעת דעם ראַזיקן וכוח האָט באָראָכאָוו, אויף וויפיל איך געדענק, זיך צוריקגעצויגן פון יעדער פּראַקטישער אַרבעט און זיך אומגעקערט צו זיין טעאָרעטישער אַרבעט, צו לייענען און שרייבן, רעפעראַטן און חברים־שמועסן. צו יענער תקופה געהערן זיינע ערשטע אַרבעטן. וואָס זיינען דערשינען אין דרוק, ווי „וועגן דעם כאַראַקטער פונ׳ם אידישן שכל“, און די שריפט „צו דער פראַגע וועגן ציון און טעריטאָריע“ (1905, נאָכ׳ן זעקסטן ציוניסטישן קאָנגרעס.)

אַ נייע ענדערונג איז פאָרגעקומען ביי בערל׳ען אין צוזאַמענהאַנג מיט׳ן אוגאַנדע־קריזיס. ער האָט אָנגענומען אַ שטעלונג קעגן דעם טעריטאָריאַליזם און האָט באַשלאָסן צו ווידמען זיינע כחות צו פּראַקטישער אַרבעט. דאָס איז געווען סוף 1904. יונג און פול מיט פרישן כח, האָט זיך באָראָכאָוו אריינגעוואָרפן אין דער אַגיטאַציע פאַר׳ן ציוניזם. ער האָט זיך אַרויסגעוויזן אַלס אַ גלענצנדער רעפערענט און ערשט־קלאַסיקער דעבאַטאַנט. ער איז דורכגעפאָרן די מייסטע שטעט פון ליטע און פּוילן, איז דערנאָך אַרומגעפאָרן איבער שטעט פון אוקראַינע, וואָלין און פּאָדאָל, און אין משך פון עטלאָכע חדשים האָט ער זיך דערוואָרבן אַ גרויסן נאָמען איבער דער גאַנצער ברייט פונ׳ם תחום. אינטערעסאַנט איז, אַז אויף דער דאָזיקער נסיעה האָט באָראָכאָוו געהאַלטן זיינע לעקציעס אויף רוסיש (אפילו אין ווילנער שול), ווייל ער האָט נאָך ניט באַהערשט אין אַ גענוגנדער מאָס אידיש.

באָראָכאָוו׳ס נסיעות האָבן אים געבראַכט אין פאַרבינדונג מיט די אידישע מאַסן, מיט וועלכע ער האָט זיך ניט געקענט באַקענען אין פּאָלטאַווע. דאָ האָט ער זיך אויך צום ערשטן מאָל באַקענט מיט דער אידישער אַרבעטער־פּאַרטיי „בונד“, וועלכער איז אפילו געווען עלטער אין יאָרן, האָט אָבער אָנגענומען אַ נעגאַטיווע שטעלונג צום עיקר־פּראָבלעם פונ׳ם אידישן אַרבעטער אַלס איד און צו זיין שטרעבן נאָך נאַציאָנאַלער באַפרייאונג און נאָך דער פאַרזיכערונג פון זיין צוקונפט אויף אַ פעסטן באָדן, נאָך עקאָנאָמישער זעלבסטשטענדיקייט.

אין די געגנטן, אין וועלכע ס׳זיינען געווען קאָנצענטרירט די אידישע מאַסן, בפרט די אַרבעטנדיקע. האָט באָראָכאָוו געפונען דעם זיכערן באָדן פאַר דער סינטעטישער באַוועגונג. וועלכע ער האָט פון שטענדיק אָן געטראָגן אין הארצן. זיינע באַגעגענישן און זיין דערפאַרונג מיט די אַרבעטנ־

און אויפ'ן גאנצן פראנט איז נאך צוגעקומען א נייער שונא — א ציוניסטישע אנטי־פאלעסטינישע פארטיי, די פארטיי ס. ס. און אזוי האט זיך אין דער דאזיקער מלחמה און אונטער דעם דאזיקן דרוק אנטוויקלט א טיפער אינערלאכער פראצעס, די קאנסאלידאציע פון די אינערלאכע כחות צו איין ארץ־ישראל'דיקער פועלי־ציון־פארטיי.

אין יענעם מאמענט האט זיך געדארפט צונויפקומען דער זיבעטער ציוניסטישער קאנגרעס, דער ערשטער נאך הערצל'ס טויט און נאך אוגאנדע. בעת דעם דאזיקן קאנגרעס, אויף וועלכן ס'האבן זיך באגעגנט פועלי־ציון פון אלע ריכטונגען און פון אלע לענדער, איז אויף דער בעראטונג אין ציוריך געלייגט געווארן דער יסוד צו אן אייניקער פארטיי. אין דער דאזיקער בעראטונג האט זיך באטייליקט אויך באראכאוו. און דעמאלט, גלויב איך, איז ביי אים געבוירן געווארן דער אינערלאכער באשלוס, צו פארבינדן זיין גורל מיט'ן גורל פון דער נייער באוועגונג, פון דער ארץ־ישראל'דיקער פועלי־ציון־פארטיי.

אין יענעם מאמענט האט אבער די יונגע באוועגונג באקומען א שטארקן קלאפ פון אינווייניק, א קלאפ, וואס האט געדראעט זי חרוב צו מאכן און פארטיליקן. דאס איז געווען א נייע שפאלטונג אינערהאלב דער פועלי־ציון פארטיי. ס'האט זיך געשאפן די פארטיי סיימיסטן אדער י. ס. (יידישע סאציאליסטן). די דאזיקע פארטיי איז באשאפן געווארן דורך א זיווג פון צוויי פאקטארן: פון איין זייט די אינטעליגענץ פון דעם קרייז, וואס איז געווען באקאנט אונטער'ן נאמען „אויפלעבונג" („ווא‏זראזשדעניע"), על פי רוב סטידענטן, וועלכע האבן באקומען זייער בילדונג אין אויסלענדישע אוניווערזיטעטן, און פון דער צווייטער זייט א גרויסער טייל פון דער ארבעטער־מאסע, וואס האט זיך אנגעשלאסן אן די פועלי־ציון. די סכנה פון דעם דאזיקן קלאפ איז געווען גרעסער ווי די סכנה פון די ס. ס.; די לעצטע זיינען לכל הפחות געווען באקאנט מיט זייער קלארער, נעגאטיווער שטעלונג צו ארץ ישראל, און די מאסע האט אויף זיי געקוקט ווי אויף קעגנער און געוואוסט זיך צו רעכענען מיט זיי ווי מיט אזעלכע. די סיימיסטן אבער האבן קיינמאל ניט מודה געווען וועגן זייער נעגאטיווער שטעלונג צו ארץ ישראל, נאר פארקערט, זיי האבן הויך פראקלאמירט, אז אין זייערע שורות איז דא פלאץ פאר עקסטרעמע פאלעסטיניסטן, פונקט ווי פאר עקסטרעמע טעריטאריאליסטן. ביי זיי איז נאך ניט געקומען די צייט צו פארענטפערן די דאזיקע פראגע: ארץ־ישראל אדער טעריטאריע, און זי שטייט ניט אויפ'ן סדר היום, כל זמן מיר האבן נאך ניט דערגרייכט די נאציאנאל־פערסאנאלע אויטאנאמיע. די דאזיקע אויטאנאמיע איז, סיי צייטלאך, סיי לאגיש א פארבאדינג פאר דער פארווירקלאכונג פון דער טעריטאריאלער אויטאנאמיע, אן א חילוק, צי זי וועט פארווירקלאכט ווערן אין ארץ ישראל אדער אין אן אנדער לאנד. דער קאמף מיט די י. ס. איז געווען א סך

פון די אידעאָלאָגישע חילוקים, זינט דער „סיימיזם“ איז געקומען אויף דער וועלט.

די ערשטע פאָרמאַציע, וואָס האָט זיך באַלד קאָנסאָלידירט, איז געווען די מינסקער ריכטונג, וואָס האָט זיך אויסגעצייכנט מיט איר נעגאַטיווער שטעלונג צום פּאָליטישן קאַמף. זיי האָבן זיך באַגרעניצט בלויז אויף עקאָנאָמישער טעטיקייט און האָבן זיך געוואָלט האַלטן ווייט פון פּאָליטיק. אין דעם פּרט האָבן די מינסקער ניט געוואונען כמעט קיין שום אָנהענגער אין די פאַרשידענע טיילן פונ׳ם תחום און זיינען געבליבן פאַראיינזאַמט. אַלע איבעריקע פאַראיינען זיינען געווען געשטימט פאַר׳ן פּאָליטישן קאַמף.

די צווייטע מחיצה איז, ווי געזאָגט, געווען די שפּראַכלאַכע. אַ סך פאַראיינען, בעיקר אין ליטע, זיינען געווען העברעאיסטישע, ד. ה. זיי האָבן אונטערגעשטראָכן, אַז העברעאיש איז די נאַציאָנאַלע שפּראַך. אַנדערע — ווי למשל די מינסקער ריכטונג, און דוכט זיך אויך די פּוילישע חברים, זיינען מער געווען געניינט צו אידיש. אין אוקראַינע, ווי למשל אין פּאָלטאַווע און, אויב כ׳האָב ניט קיין טעות, אין יעקאַטערינאָסלאַוו, איז געווען אַ פּאָזיטיווע שטעלונג צו העברעאיש, הגם דאָרט איז קיינמאָל ניט געווען קיין נעגאַטיווע שטעלונג צו אידיש. אָבער דעם אמת מוז מען זאָגן, אַז אין דרום־רוסלאַנד (פּאָלטאַווע, קרים) זיינען דאָס אַלץ געווען אַבסטראַקטע פראַגן, ווייטע פון דער קאָנקרעטער ווירקלאַכקייט; ווארום די הערשנדיקע שפּראַך צווישן די אדישע מאַסן איז געווען ניט העברעאיש און ניט אידיש, נאָר — רוסיש.

דער דריטער מאָמענט, וואָס האָט צוטיילט די באַוועגונג, איז געווען די פראַגע: „ציון אָדער טעריטאָריע“. זי האָט צוריסן די באַוועגונג אין צוויי טיילן, וואָס זיינען כמעט ניט געווען פאַרבונדן צווישן זיך. דער ערשטער האָט באַוויזן צו אָרגאַניזירן זיך דער טעריטאָריאַליסטישער טייל, וועלכער האָט אין זיין צייט ארויסגעגעבן די באַקאַנטע „דעקראַלאַציאָן“, וואָס די פּאַלעסטינישע פּועלי־ציון פלעגן זי רופן אויף ליצנ׳ישן לשון „דאָס ס.ס.׳ישע בענטשערל“, צוליב דעם מיניאַטור־פאָרמאַט, אין וועלכן זי איז געווען געדרוקט. דאָס באַווייזן זיך פון די טעריטאָריאַליסטישע ס. ס. (ציוניסטן־סאָציאַליסטן) אין אַן אָרגאַניזירטער פאָרם, האָט איבערראַשט די פּאַלעסטינישע פּועלי־ציון, ווייל די לעצטע האָבן נאָך ניט באַוויזן זיך צו אָרגאַניזירן. אַ דאַנק דעם דאָזיקןביישפּיל האָט זיך אָנגעהויבן דער פּראָצעס פון אָרגאַניזירונג ביי די פּאַלעסטינישע פּועלי־ציון: אין דער פּאָלטאַווער גובערניע, אין פּוילן, ליטע, קרים, אין דרום־מערב׳דיקן ראַיאָן. שווער איז אויך געווען די אויפגאַבע פון די ארץ־ישראל׳דיקע פּועלי־ציון; ווארום אומעטום האָבן זיי געהאַט אַ טאָפּעלע און דרייפאַכע מלחמה: אין ליטע מיט׳ן „בונד“ און מיט די „מינטשוקעס“ (מינסקער פּועלי־ציון, וואָס זיינען געווען קעגן פּאָליטישן קאַמף), אין פּוילן מיט׳ן „בונד“ און מיט די פּ. פּ. ס., אין דרום־רוסלאַנד מיט די „איסקרא“ און מיט די ס. ר.,

האָב איך צום ערשטן מאָל באַגעגנט מיין יוגנט־פריינט בער באָראָכאָוו אַלס פּאַרטיי־חבר.

באַלד נאָך דער באַראַטונג האָט זיך באָראָכאָוו מיט זיין גאַנצן פרישן יוגנט־כח אריינגעוואָרפן אין קאַמף קעגן די ס. ס. און סיימיסטן; זיין עיקר ציל איז נאַטירלאַך געווען ניט דער צוניפּשטוים גופא און דער ווערטער־נצחון, נאָר אַ סך אַ וויכטיקערע זאַך, די צוגרייטונג פון׳ם אַל־רוסלענדישן צוזאַמענפאָר און די קאָנסטיטואירונג פון דער אַלרוסלענדישער פּאַרטיי.

דאָס איז געווען אין סאַמע ברען פון דער רעוואָלוציע. בעת דער פּאָל־טאַווער באַראַטונג האָט זיך אָנגעהויבן דער גרויסער פּאָליטישער סטרייק (די ערשטע האָבן פּארסטרייקט די באַן־אַרבעטער). באַלד איז אָבער אויס־געבראָכן אַ שורה בלוטיקע פּאָגראָמען אויף די אידן. מיר איז אויסגעקומען צו זען מיט מיינע אויגן די רעזולטאַטן פון׳ם שרעקלאַכן פּאָגראָם אין יעקאַטערינאָסלאַוו. איך בין אָנגעקומען אהין צוליב פּאַרטיי־ענינים אויף מאָרגן נאָכ׳ן פּאָגראָם און האָב זיך באַטייליקט אין דער לויה פון זיבעציק פּאָגראָם־קדושים.

פון פּאָלטאַווע זיינען מיר, באָראָכאָוו און איך, געפאָרן אַלס דעלע־גאַטן פון דער באַראַטונג צו דער קאָנפערענץ פון׳ם דרום־מערב־ראַיאָן, וואָס איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן אין בערדיטשעוו אין דעצעמבער, 1905. אהער זיינען געקומען פּאַרטרעטער פון פּועלי־ציון פון די ראַיאָנען פון קיעוו, פּאָדאָל, וואָלין און בעסאַראַביע. אונטער אויסערגעוויינלאַכע באַ־דינגונגען איז די באַראַטונג זיך צונויפגעקומען: בעת אין דרויסן זיינען ארומגעפלויגן, ווי ווילדע חיות, די קאָזאַקן און זיך נאָכגעיאָגט נאָך יעדן, וואָס האָט זיך דערוועגט שפּעט אין אָוונט ארויסצוגיין אין גאַס און איז שוין דערמיט אַליין געוואָרן חשוד, אַז ער האָט אַ שיכות צו די „דעמאָ־קראַטן", האָבן מיר זיך צונויפגעקוועטשט אין אַ קליין צימערל און ביים שיין פון אַ צאַנקענדיקן ליכטל האָבן מיר טעג און נעכט פאַרבראַכט אין טעאָרעטישן קאַמף.

באָראָכאָוו איז פונקט געווען שווער קראַנק און האָט געמוזט ליגן אין בעט. די טעג זיינען געווען קאַלטע און נאַסע, און די נסיעה איז פאַר אים געווען געפערלאַך. אָבער ווער וועט דאָס זיך רעכענען מיט פּערזענלאַכע סכנות, בעת ס׳רופט דער אינטערעס פון דער פּאַרטיי? אין מיטן דער קראַנקהייט, ביי אַ הויכער טעמפּעראַטור, פאַרלאָזט ער זיין משפחה און פאָרט מיט מיר צו דער קאָנפערענץ. ער איז הייזעריק און קען קוים אויס־ריידן אַ וואָרט. צווישן איין זיצונג און דער צווייטער בין איך אים באַהילפיק ביים אָנווענדן פאַרשידענע רפואות צום האַלז און דערנאָך קערט ער זיך אום צום קאַמף־פּלאַץ.

ניט קוקנדיק אויף דער קראַנקהייט, ווערט באָראָכאָוו דער הויפּט־וואָרט־פירער פון׳ם פּאַלעסטינישן צד און די צענטראַלע פּערזענלאַכקייט פון דער גאַנצער קאָנפערענץ. פון׳ם צד שכנגד זיינען געקומען אַלע גדולים

שווערער ווי דער קאַמף מיט די ס. ס. אין זיין צייט. די ס. ס. האָבן קאַקעטירט מיט זייער אָרטאָדאָקסאַל - מאַרקסיסטישער שטעלונג צו דער גאַנצער נאַציאָנאַלער פראַגע און האָבן זיך וואָס ווייניקער באַנוצט מיט נאַציאָנאַלער אַרגומענטאַציע, בשעת די י. ס. האָבן, פאַרקערט, אונטער־געשטראָכן זייער נאַציאָנאַלע זייט, זיך אַ סך פאַרנומען מיט׳ן נאַציאָנאַלן פּראָגראַם אין גלות און פּראָקלאַמירט אַן אום׳ברחמנות׳דיקן קאַמף קעגן דער גאַנצער אַסימילאַציע פון „איסקרא“ און פ. פ. ס. און קעגן דער האַלבער אַסימילאַציע פונ׳ם „בונד“. דאָס אַלץ האָט זיי פאַרשאַפט אַ גוטן נאָמען צווישן די מאַסן פון די פּועלי־ציון, און אין משך פון אַ קורצער צייט האָבן זיי געוואונען אַ העלפט פון דער פּאַרטיי־אָנהענגערשאַפט; די פּועלי־ציון זיינען געשטאַנען פאַר דער סכנה ניט נאָר פון אַ שפּאַלטונג, נאָר פון אַ פולער צעפאַלונג.

צו די אַלע אויבן־דערמאָנטע שונאים איז בכן צוגעקומען נאָך אַ קעגנער, וואָס איז געווען געפערלאַכער פון זיי אַלע. און אין דעם דאָזיקן פּראָצעס פון אינערלאַכער מלחמה קעגן דער ליקווידאַציע פונ׳ם פּאַלעס־טיניזם, פּונקט ווי אונטער׳ן דרוק פון דער אויסערלאַכער מלחמה קעגן דער אַסימילאַציע איז געבוירן געוואָרן די פּאַרטיי פּועלי־ציון.

באָראָכאָוו איז צוריקגעקומען פונ׳ם זיבעטן ציוניסטישן קאָנגרעס, וואוהין ער איז געפאָרן צוזאַמען מיט זיין פרוי ליובע, פּונקט צו דער ריכטיקער צייט, ווען ס׳איז אויסגעבראָכן די ערשטע רוסישע רעוואָלוציע און די כוואַליע פון פּאָגראָמען, וואָס איז געקומען נאָך איר. פאַרנדיק אין אויסלאַנד איז באָראָכאָוו נאָך געשטאַנען אין די שורות פונ׳ם אַל־געמיינעם ציוניזם; *) קומענדיק צוריק האָט ער זיך גלייך געשטעלט אין די שורות פונ׳ם פּראָלעטאַרישן ציוניזם און געשטעלט זיך פאַר אַ ציל, צו שטאַרקן די דאָזיקע שורות, וואָס זיינען צעבראָכן געוואָרן דורכ׳ן לעצטן פאַרראַט פון די סיימיסטן.

אָפיציעל איז באָראָכאָוו צוגעטראָטן צו דער פּאַרטיי אויף דער ראַיאָן־באַראַטונג אין פּאָלטאַווע (נאָוועמבער, 1905), וואו ער האָט זיך באַטייליקט אינ׳ם אויסאַרבעטן דאָס נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטישע פּראָגראַם פון דער פּאַרטיי. די פּאָלטאַווער באַראַטונג איז געווען אַ ווענד־פּונקט אינ׳ם גורל פון דער פּאַרטיי; זי האָט געגעבן אַ נייעם שטוים דער מלחמה מיט דער סיימיסטישער ליקווידאַציע און געשאַפן אַ נייע סטראַטעגישע פעסטונג פאַר׳ן פּראָלעטאַרישן פּאַלעסטיניזם. זי האָט ניט בלויז באַשאַפן אַ נייעם פּועלי־ציוניסטישן ראַיאָן, נאָר געגעבן נייע לאָזונגען און געשאַפן אַ נייע קאַמף־טריבונע, דעם רוסישן זשורנאַל „יעווריעיסקאַיאַ ראַבאָטשאַיאַ כראָניקאַ“, וועלכער איז פון אָנהויב געווען בלויז דער אָרגאַן פונ׳ם פּאָל־טאַווער ראַיאָן, און ערשט שפּעטער איז ער פאַרוואַנדלט געוואָרן אין צענטראַלן אָרגאַן פון דער באַוועגונג אין רוסלאַנד. אויף דער דאָזיקער באַראַטונג, וואָס איך בין געווען איינער פון אירע צונויפרופער און אָנפירער,

*) זע די באַמערקונגען זייט XXXVI און 190. — ב. ל.

אין דעם קליינעם שטעטל זיינען די באדינגונגען פאר דער ארבעט זייער שווערע מחמת דער סכנה פון אויסשפיאנירונג מצד דער פאליציי. מיר האבן דעריבער אריבערגעטראגן אונזער ארבעטס־פלאץ אין א ווייטערן פונקט, וואס איז געווען ווייטער פונ׳ם תחום המושב און פון די זוכנדיקע אויגן פון דער צארישער פאליציי. מיר זיינען אוועקגעפארן קיין מעלי־טאפאל, די הויפט־שטאט פון קרים, וואו ס׳האט געוואוינט פעליקס מענטשיקאווסקי (א מיטגליד פונ׳ם צ. ק., היינט ארבעט ער אין ארץ־ישראל ביי דער ציוניסטישער אגרארישער פארזוך־סטאנציע און איז ווייט פון פאליטיק). דא האבן מיר פארבראכט קרוב צו דריי וואכן מיט דער באארבעטונג און פארמולירונג פון „אונזער פלאטפארם“.

אויסערלאך האבן מיר איינגעארדנט אונזער ארבעט אזוי, אז מען זאל זי אין שטאט ניט באמערקן. מיר זיינען די גאנצע צייט געזעסן אין א באזונדער צימער; עסן פלעגן מיר גיין יעדערער באזונדער, כדי מ׳זאל אויף אונז ניט ווערן אויפמערקזאם. דעמאלט זיינען גראד פארגעקומען לעקציעס פון סיימיסטן, אבער בלויז אויף איינער פון זיי איז באראכאוו ארויסגעטראטן אין דער דיסקוסיע און איז באלד פארשוואונדן, כדי מען זאל ניט געוואר ווערן, אז מיר געפינען זיך אין שטאט.

דער אינערלאכער סדר פון אונזער ארבעט איז על פי רוב געווען אזעלכער: באראכאוו האט פארגעלייענט, דערנאך האבן זיך אנגעהויבן וכוחים, ביז מען געקומען צו א געוויסער מסקנה. אלץ איז פארצייכנט און פראטאקאלירט געווארן און אזוי זיינען מיר געגאנגען פון איין פראגע צו דער צווייטער. פראגן זיינען געשטאנען פאר אונז א סך: נאציאנאליזם און אינטערנאציאנאליזם; נאציע און קלאס; פילאזאפישער אנאליז פון די יסודות פון נאציאנאליזם, — זיין סטאטיק און דינאמיק; די פראגע פון אסימילאציע און קאנקורענץ (דאס איז געווען איינער פון די גרונט־שטיינער, אויף וועלכן די סיימיסטן האבן אויפגעבויט זייער טעארעטישן בנין); דער סאציאל־עקאנאמישער אנאליז פון די פראלעטארישע פאר־טייען אין אידישן פאלק: די יסודות פון דער פערסאנאלער אויטאנאמיע פון א פאלק וואס געפינט זיך אין דער מינאריטעט, און די יסודות פון דער טעריטאריאלער אויטאנאמיע, און, ניט צום סוף, די קומענדיקע רעאליזירונג פונ׳ם ציוניזם דורך דער אנשטרענגונג פון דעם ארבעטנדיקן קלאס, ניט נאר אלס ציל נאר אלס בהדרגה׳דיקער רעזולטאט פון זיין נאציאנאלער און קלאסן־פערפעסטיקונג. די דאזיקע פארפעסטיקונג קומט אויף צוויי וועגן: דורך דער שטארקונג פון זיין פאזיציע דא וואו ער לעבט און ווירקט איצט, און דורך דער שאפונג פון זיין פאזיציע דארט, אין דעם לאנד פון זיין צוקונפט.

דער דאזיקער גאנצער מאטעריאל, וואס האט זיך אנגעזאמלט אויס באראכאוו׳ס רעפעראטן און אויס די וכוחים, האט געדינט אלס רויער מאטעריאל פאר באראכאוו׳ן, וועלכער האט אויפגעבויט פון אים איין סימעטרישן בנין און אים אנגערופן מיט׳ן באשיידענעם נאמען „אונזער

צו דער גרויסער שלאכט: איך געדענק נחום שטיף (וועלכער איז, דאכט זיך, דעמאלט באקאנט געווען אונטער'ן נאמען מארק), וולאדימיר פאברי־קאנט (א סטודענט טעכנאלאג פון פאלטאווע, איינער פון די הויפט־פירער פון „וואזראזשדעניע"), ישראל־זרובבל א. א. דער קאמף האט זיך געצויגן לאנג, איבער צען טעג. פארמעל איז די פארטיי אפילו נאך געבליבן גאנץ, אבער אינ'ם ראיאן זיינען שוין געווען צוויי צדדים, און גאר אין גיכן איז פארגעקומען די פאקטישע שפאלטונג. און איך בין פעסט איבער־צייגט, אויפ'ן יסוד פון מיין באטייליקונג און פון מיינע ידיעות וועגן דעם דעמאלטיקן מצב, אז ווען ניט באראכאוו'ס קומען צו דער קאנפערענץ און ווען ניט די פריער־אפגעהאלטענע פאלטאווער בארעטונג, וואלט דער ראזיקער גאנצער גרויסער ראיאן אוועק מיט די סיימיסטן, און דער רעשט פון דער פועלי־ציון פארטיי וואלט אינגאנצן אונטערגעגאנגען.

ד בערדיטשעווער שפאלטונג איז געווען נאר א רינגעלע אין דער קאנסאלידירונג פון דער פארטיי. באראכאוו איז ארומגעפארן אין ליטע און אין פארשידענע שטעט פונ'ם דרום־מערב־ראיאן, האט צוגעגרייט דעם באדן טעארעטיש, און האט פארבונדן די אלע פונקטן מיט אונזער צייט־ווייליקן צענטראל־קאמיטעט, וואס איז געשאפן געווארן אין פאלטאווע. מיר זיינען אויך געווען פארבונדן מיט פוילן, קרים, צענטראל־רוסלאנד. אזוי זיינען צוביסלאך צוגעגרייט געווארן די פארבינדונגען און דער מאטעריאל פאר'ן ערשטן אלרוסישן צוזאמענפאר, וואס איז באקאנט אלס דער פאלטאווער צוזאמענפאר. דער צוזאמענפאר האט זיך געעפנט פורים תרס"ו (1906) און האט געלייגט דעם יסוד פאר דער אלרוסלענדישער סאציאל־דעמאקראטישער פארטיי פועלי־ציון.

דער פאלטאווער צוזאמענפאר האט זיך באשעפטיקט מיט צוויי ענינים: מיט'ן קלאר מאכן די יסודות פונ'ם פועלי־ציוניזם און מיט'ן פעסטשטעלן די ארגאניזאטארישע פרינציפן פון דער פארטיי. צען טעג האט זיך געצויגן די קאנפערענץ און האט זיך געענדיקט אין איילעניש — אונטער'ן דרוק פון באלאגערונגס־צושטאנד, אבלאוועס אין דער גאנצער שטאט, נאכשפיאנירונגען מצד שפיאנען און אפשר אויך פראוואקאטארס — מיט דער וואל פונ'ם צענטראל־קאמיטעט, אויף וועלכן ס'איז ארויפגעלייגט געווארן די אויפגאבע, ניט נאר דורכצופירן די באשלוסן פונ'ם צוזאמענ־פאר, נאר אויך צו באארבעטן די אידעאישע און טעארעטישע יסודות פונ'ם פועלי־ציוניזם. צווישן די מיטגלידער פונ'ם צ. ק. איז געווען אויך באראכאוו.

דער צוזאמענפאר איז אויסגעשפירט געווארן דורך פאליציי, און עטלאכע פון די אנפירער זיינען ארעסטירט געווארן פאר א געוויסער צייט, צווישן זיי אויך באראכאוו. די אנדערע מיטגלידער פונ'ם צ. ק. האבן אבער באוויזן ארויסצובאקומען זיך פון פאלטאווע און האבן זיך פארזאמלט אין קאנסטאנטינאגראד, כדי צו באארבעטן דאס טעארעטישע פראגראם פון דער נייער פארטיי. אבער נאך א טאג אדער צוויי האבן מיר דערזען, אז

דער באַזונדערער קנין פון די פּועלי־ציון און איז שפּעטער אָנגענומען געוואָרן פון דער גאַנצער אַרבעטערשאַפט אין לאַנד און אַלע אירע פאַר־בינדעטע אין חוץ לארץ. דער געדאַנק, אַז די גאולה פון'ם אידישן פאָלק און דער אויפבוי פון ארץ־ישראל איז מעגלאַך נאָר דורכ'ן אַרבעטער־קלאַס, — דער דאָזיקער געדאַנק איז צום ערשטן מאָל אַרויסגעזאָגט געוואָרן אין „אונזער פּלאַטפאָרם".

די פּלאַטפאָרם איז געדרוקט געוואָרן שטיקערווייז. דער אָנהויב אין די דריי נומערן פון „יעווריעיסקאיא ראַבאָטשאַיא כראָניקא", דער המשך אין דעם צווייטן נומער „מאָלאָט", וואָס איז דערשינען אין סימפעראָפּאָל. די דאָזיקע צוויי זשורנאַלן זיינען דערשינען אין רוסיש, און אַזוי איז די „פּלאַטפאָרם" פאַרשפּרייט געוואָרן בלויז אין רוסישן אָריגינאַל. מיט'ן אַריינדרינגען פון דער באַוועגונג פון דרום־רוסלאַנד קיין פּוילן און ליטע האָט זיך אָבער דערפילט דאָס באַדערפניש אַרויסצוגעבן די „פּלאַטפאָרם" אין אידיש. עס איז באַשטימט געוואָרן אַ רעדאַקציע אין לאָדזש, אויף אַרויסצוגעבן די „פּלאַטפאָרם" אין דער איבערזעצונג פון זלמן רובאַשאָוו (זומער 1906). דער פּלאַן איז אָבער ניט אויסגעפירט געוואָרן, אַזוי אַז בלויז דער סוף פון דער „פּלאַטפאָרם" איז דעמאָלט דערשינען אין אידיש אין ווילנער „פּראָוועטס" („די ראָל פון דעם אַרבעטער־קלאַס אין דער רעאַליזירונג פון'ם טעריטאָריאַליזם"). די גאַנצע „פּלאַטפאָרם" איז איבערזעצט געוואָרן אין אידיש ערשט נאָך דער מלחמה. אונטער די קאַפּיטלאַך פון דער „פּלאַטפאָרם" פלעגט באָראָכאָוו זיך באַנוצן מיט דעם פּסעוודאָנים „שטענדיקער", אָדער „פּאָסטאָיאַני".

די פּאָלטאַווער תקופה האָט זיך געענדיקט מיט אַ פּלוצלונגדיקער קאַטאַסטראָפע. די פּאָליציי האָט אויסגעשפּיאָנירט דעם געווער־לאַגער פון דעם פּועלי־ציוניסטישן זעלבסט־שוץ. עס האָט זיך אָנגעהויבן אַ שאַרפע אויספאָרשונג וועגן די ענינים פון דער פּאַרטיי. דער שרייבער פון די שורות האָט געמוזט אַנטלויפן פון פּאָלטאַווע און די צאַרישע רעגירונג האָט אויס נקמה אַרעסטירט זיינע עלטערן און די גאַנצע משפחה. שפּעטער זיינען אַרעסטירט געוואָרן אויך דער אָפיציעלער אַרויסגעבער פון דער „כראָניק", ל. מעלצער, אַ ברודער פון ליובע באָראָכאָוו, און באָראָכאָוו גופא. די איבעריקע מיטגלידער פון צ. ק. האָבן באַוויזן צו אַנטלויפן און אַריבערצופירן דעם צ. ק. קיין ווילנע. דאָס איז געווען די פּאָדערונג פון באָראָכאָוו פאַר זיין אַרעסט. אַזוי האָט זיך דער צענטער פון אונזער אַרבעט אַריבערגעטראָגן קיין ירושלים דליטע.

עס איז כדאי צו דערמאָנען, אַז אויך אין דער פּאָלטאַווער טורמע האָט באָראָכאָוו געפונען אַ מעגלאַכקייט פאַר פּאָליטישער אַרבעט. צווישן די אַרעסטאַנטן האָבן זיך געפונען אַ סך פּויערים, וואָס זיינען אַרעסטירט געוואָרן צוליב דער אַגראַריש־רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג, און באָראָכאָוו האָט פאַר זיי געהאַלטן אַ שורה לעקציעס אויף פּאָליטישע און געזעלשאַפט־לאַכע טעמעס; וועגן די יסודות פון דער נאַציאָנאַלער פראַגע און קלאַסן־

פלאטפארם".

דער דאזיקער גאנצער טעארעטישער בנין, וועלכער האט זיך געשטיצט בלויז אויף דער גלות־ווירקלאכקייט — ווייל דעמאלט האבן מיר דאך נאך ניט געהאט קיין שום ארבעטער־פאזיציע אין ארץ ישראל — איז ניט געווען און האט ניט געקענט זיין קיין פולער, ווייל אין אים האט געפעלט זייער א וויכטיקער עיקר: די באזירונג אויף דער קאנקרעטער ארבעט און דעם קאנקרעטן לעבן פון ארץ ישראל. צוליב דעם היסטארישן אמת דארף נגזאגט ווערן, אז דעמאלט האבן זיך שוין יא געהאט אנ־געהויבן די ערשטע פארבינדונגען צווישן אונז אין חוץ לארץ און די ערשטע חלוצים אין ארץ ישראל. דער שרייבער פון די דאזיקע זכרונות איז געווען דער ערשטער, וואס האט געהאט באזוכט אויף א קורצער צייט ארץ ישראל אין זומער 1904. דעמאלט האב איך זיך פארבונדן מיט די ערשטע עולים פון די ליטווישע חלוצים. עטלאכע חלוצים פון האמעל, מיטגלידער פון דעם זלעבסט־שוץ, וואס זיינען נאכ'ן פאגראם אוועקגעפארן קיין ארץ ישראל, האב איך באגעגנט אין דער פערמע סעדזשערא, דעם פארשטארבענעם חבר יחזקאל חאנקין אין ראשון־לציון אדער פתח־תקוה, די ברידער ישראל און אליעזר שוחט ביי דער ארבעט אדער שמירה איז די וויין־גערטנער פון ראשון־לציון. דאס איז געווען סוף תרס"ד. אבער בעת דער גרינדונג פון דער פארטיי, ווינטער תרפ"ו, זיינען שוין געקומען אין לאנד צענדליקער פון די נייע חלוצים פון פוילן, ליטע, און דרום־רוסלאנד, בפרט פון ראסטאוו. די דאזיקע גאנצע עליה איז געווען פון איין זייט א פראקטישער ענטפער אויף דער טעריטאריאליסטישער ליקווי־דאציע — און דא האט געשפילט א ניט קליינע ראל דער רוף פון אוסישקין און וויטקינ'ס בריוו, — פון דער צווייטער זייט זיינען צענדליקער חברים פון דעם זעלבסט־שוץ באלד נאך די שרעקלאכע פאגראמען אין דרום־רוסלאנד געפארן קיין ארץ ישראל.

בעת דעם צוזאמענפאר, און נאך פריער, זיינען מיר געשטאנען אין פארבינדונגען מיט די ערשטע חלוצים אין ארץ ישראל, און זייערע בריוו זיינען פארעפנטלאכט געווארן אין אונזערע אידישע און רוסישע צייטונגען. איך געדענק, אז מיר זיינען פריער געשטאנען אין פארבינדונג מיט ראס־טאווער חלוצים וואס זיינען אוועקגעפארן באלד נאך די פאגראמען, שפעטער, אין דעם ווילנער פעריאד, מיט חבר ד. בן־גוריון. אבער אונזערע פאזיציעס אין לאנד זיינען געווען ארעמע, און נאך ארעמער אונזערע ידיעות וועגן דעם, וואס עס קומט פאר אין לאנד. און דאס האט גורם געווען צו א סך פעלערן אין דער טעארעטישער באגרינדונג פון „אונזער פלאטפארם". פון דאנען נעמט זיך, למשל, באראכאוו'ס אפאזיציע קעגן אפענהיימער'ס געדאנק פון קאאפעראטיווער קאלאניזאציע, ביי וועלכער ער האט זיך א צייט לאנג געהאלטן. איך וויל דא ניט קריטיקירן און אפילו ניט איבער־געבן דעם תמצית פון באראכאוו'ס שיטה. פונדעסטוועגן דארף דא באמערקט ווערן, אז איינער פון די גרונט־עיקרים וואס איז פון אנהויב געווען

ש. קאפלאנסקי:

באראכאוו אין דער געשיכטע פון אונזער באוועגונג

איך האב געפרואווט זיך פארטיפן אין באראכאוו'ס שריפטן, אויסצו־געפינען, וועלכע ווערטן אין זיינע שאפונגען טראגן אויף זיך דעם חותם פון אייביקייט, און וועלכע טיילן פון זיין געדאנקען־בנין זיינען בלויז קינדער פון זיין צייט און תקופה און וועלן מיט זיי אוועקגיין. איך האב זיך אפגעזאגט פון דעם דאזיקן פרואוו. לייענענדיק, וואס באראכאוו האט געשריבן מיט צוואנציק יאר און נאך מער צוריק, האב איך זיך פון דאס ניי איבערצייגט, אז א סך פון באראכאוו'ס געדאנקען, וועלכע האבן אונז דעמאלט, און אפילו ערשט מיט צען יאר צוריק, אויסגעזען זייער ווייט פון דערווירקלאכקייט, ווי א פאריבערגייענדיקער טריבוט פון דעם דענקער און קעמפער צום גייסט פון זיין צייט און צו די באדערפ־נישן פון פאלעמיק, — האבן שפעטער באקומען א נביאישן ווערט. און פונקט ווי אין טאג פון באראכאוו'ס טויט איז געווען צו־פרי, אפצושאצן אים און זיין היסטאריש ווערק, אזוי, דוכט זיך מיר, פארמאגן מיר נאך היינט אויך ניט די נויטיקע דיסטאנץ צו זיין גייסטיקער ארבעט, וואס זאל מאכן מעגלאך פאר אונז צו באטראכטן זיין פערזענלאכקייט און זיינע אויפטואונגען אין זייער אמת'ן היסטארישן ליכט.

מיר וועלן ניט געטריי זיין צום גייסט פון אונזער פארשטארבענעם פירער, אויב מיר לאזן זיך אויפ'ן וועג פון קאנאניזירן, פון פארשפרייטן א טלית פון קדושה און פון אייביקן אמת איבער אלץ, וואס באראכאוו האט געשריבן און געזאגט. פאר מיר איז קלאר, אז פונקט ווי מיר, וועלן די קומענדיקע דורות אין דער אידישער סאציאליסטישער באוועגונג ניט נאר לערנען פון באראכאוו'ן, נאר אויך קריטיש זיך ראנגלען מיט אים. אויך היינט איז פאר אונז ניט פארבארגן, אז ניט אלע טיילן פון באראַ־כאוו'ס תורה זיינען פון א גלייכן ווערט, און אויפ'ן שטח פון אייביקייט זיינען דא תחומים און גרעניצן. אפטמאל דוכט זיך מיר, אז די אויס־פארשונג, די פאנאנדערשיידונג פון דעם דענקער און דעם מסביר, פון דעם ווייטן אויסקוקער און דעם סביבה־צוגעבונדענעם צייטמענטשן, אז דוקא די היסטארישע און וויסנשאפטלאכע קריטיק וועט פאר אונז אויפ־דעקן די אמת'ע גאונות פון באראכאוו.

אויב מיר ווילן דאך זיך אליין זאגן, וואס איז באראכאוו געווען פאר אונז און פאר אונזער דור, וואלט איך געזאגט, אז ער איז געווען ד ע ר

קאמף, נאציאָנאַלער עקאָנאָמיע און סאָציאַליזם. ניט קיין סך ווייסן, אז אין דער אוקראַינישער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האָט זיך געשאַפן אַ באַ־זונדערע ריכטונג, וועלכע האָט פאַראייניקט די נאַציאָנאַל אוקראַינישע שטרעבונגען מיט׳ן סאָציאַליסטישן געדאַנק און האָט אָנגענומען אַלס אַ יסוד באָראָכאָוו׳ס געדאַנקען, וועלכע זיינען אַרויסגעזאָגט געוואָרן אין דער בראָשור „קלאַסן־אינטערעסן און נאַציאָנאַלע פראַגע“. די דאָזיקע ריכטונג האָט זיך אַפילו אָנגערופן „באָראָכאָוויסטן“.

אַ לאַנגע צייט איז באָראָכאָוו געזעסן אין טורמע, אָבער אויך פון דאָרט איז ער געשטאַנען מיט אונז אין פאַרבינדונג, ביז עס האָט זיך אונז צום סוף מיט גרויסע שוועריקייטן איינגעגעבן צו באַפרייען אים אויף ערבות ווינטער תרס״ז. נאָך אַ געוויסער צייט איז ער אַוועק אין אין אויסלאַנד.

דערמיט האָט זיך פאַרענדיקט די פּאָלטאַווער תקופה, די גרינדונגס־תקופה פון דער פּאַרטיי, און עס האָט זיך אָנגעהויבן אַ נייע תקופה, אין וועלכער די פּאַרטיי איז געוואָרן אַ מאַסן־פּאַרטיי, וואָס האָט געלעבט און געווירקט צווישן די אידישע מאַסן פונ׳ם תחום המושב.

רענקער באָראָכאָוו האָט אויפגעטאָן פאַר דער פּועלי־ציון־באַוועגונג און אין אַ הויכן מאָס אויך פאַר דער גאַנצער אידישער ארבעטער־באַוועגונג, וואָס זוכט איר נאַציאָנאַלן תיקון. דער רעוואָלוציאָנערער רצון איז אין יענער צייט סטימולירט געוואָרן דורך דער וויסנשאַפטלאַכער פאָרשונג; דאָס דערקענען די כחות, וואָס באַהערשן דאָס געזעלשאַפטלאַכע לעבן, איז געוואָרן אַ קוואַל פון אמונה אין׳ם באַפרייאונגס־קאַמף. דער אינטע־לעקטועלער פּאַטאָס האָט געבוירן דעם רעוואָלוציאָנערן פּאַטאָס און האָט געגעבן די קעמפער כח, צו שטאַרקן זיך איבער דעם אכזריות׳דיקן שונא. דעם ראַזיקן פעסטן גלויבן אין דעם וויסנשאַפטלאַכן און היסטאָרישן אמת פון פּועלי־ציוניזם האָט באָראָכאָוו דעמאָלט געגעבן זיינע חברים. דעריבער איז באָראָכאָוו ניט געבליבן בלויז דער באַשאַפער פון אַ שיטה, דער פאָרשער, וואָס איז איינגעשלאָסן אין זיין ארבעטס־צימער, — ער איז געוואָרן אַ לערער און קעמפער, אַ פירער און וועג־ווייזער. אין דער צייט פון דער טעריטאָריאַליסטישער און סיימיסטישער פאַרווירונג האָט ער זיך באַוויזן צווישן אונז און איז געוואָרן דער רעטער פון׳ם פּועלי־ציוניסטישן געדאַנק אין רוסלאַנד און דער גרינדער פון דער רוסלענדישער פּאַרטיי. די כוואַליעס פון גלויבן און בטחון, וואָס באָראָכאָוו האָט אַרויסגערופן אין דער מעטראָפּאָליע פון דער אידישער ארבעטער־באַוועגונג, האָבן זיך פאַרשפּרייט אויך איבער עסטרייך און אַמעריקע און האָבן געשטאַרקט די הענט פון אונזערע חברים אין די דאָזיקע לענדער. און ווען מיר האָבן זיך מיט צוואַנציק יאָר צוריק צוזאַמענגעקליבן אין האַג, צו גרינדן דעם אַלוועלטלאַכן פּועלי־ציון־פאַרבאַנד, איז שוין ביי זיין וויגעלע געשטאַנען דער אינגסטער און צאַרטסטער צווייג פון דער באַוועגונג — די ארץ־ישראל׳דיקע פּועלי־ציון פּאַרטיי, וואָס איז באַשאַפן געוואָרן דורך באָראָ־כאָוו׳ס תלמידים און טרעגער פון זיין וואָרט.

אזוי זיינען מיט באָראָכאָוו׳ס נאָמען פאַרבונדן אויך די ערשטע טריט פון אונזער רעאַליזירונגס־ארבעט אין ארץ־ישראל. אמת, עס וואָלט געווען אַ ניט־היסטאָרישע גוזמא צו זאָגן, אַז דער פּראָצעס פון׳ם ווערן פון דער אידישער געזעלשאַפט אין ארץ־ישראל אַנטוויקלט זיך פּינקטלאַך, ווי באָ־ראָכאָוו האָט פאָראויסגעזען, אָדער אַז מיר גייען שטענדיק אין די וועגן, וואָס באָראָכאָוו האָט אָנגעוויזן. אין די פראַגן פון פאַרווירקלאַכונג זיינען מיר זיך זייער אָפט, נאָך ביי זיין לעבן, פאַנאַנדערגעגאַנגען מיט אונזער גרויסן חבר. דער גאַנג פון די געשעענישן האָט שטאַרק געענדערט דעם אויסזען פון די ענינים, וועגן וועלכע מיר פלעגן זיך מיט אים מתוכח זיין. עס וואָלט געווען אַן אַקט פון תמימות אָדער פון סעקטאַנטישער איינזיי־טיקייט, היינט צו דערקלערן מיט זיכערקייט, וואָס עס וואָלט געווען באָראָכאָוו׳ס שטעלונג אין דער אָדער יענער אַקטועלער סיטואַציע. די שווערע און אחריות־פולע אויפגאַבע, צו רעאַליזירן די בשורה פון רעוואָ־לוציע, וואָס מיר האָבן געבראַכט דעם אידישן ארבעטער און דעם אידישן פאָלק אין די לעצטע צענדליקער יאָרן, צו געבן אַ ממשות׳דיקן אויסדרוק

פאַרשער און דענקער פון דער אַנזאַנג־תקופה אין דער פועלי־ציוניסטישער באַוועגונג. דער גורל האָט איבערגעריסן זיין לעבן אינ׳ם מאָמענט, ווען מיר זיינען געשטאַנען אויפ׳ן שוועל פון דער תקופה פון פאַרווירקלאַכונג. מיר קענען דעריבער ניט וויסן, צי די אויבן־כאַראַקטעריזירטע ראָלע איז געווען דער רעזולטאַט פון זיין פערזענלאַכן מהות, אָדער פון א היסטאָרישער סיטואַציע. אין דער געשיכטע פונ׳ם אידישן סאָציאַליזם וועט אָבער באָראָכאָוו פאַרנעמען בעיקר דעם דאָזיקן אָרט. אין דער אַנזאַנג־תקופה, אין די צען יאָר פון זוכן, פון דיפערענציאַציע און קאָנצענטראַציע פון די צעשפּרייטע כחות אין אַלע גלות־לענדער, אין די צען אָרגאַניזירונגס־יאָרן פונ׳ם וועלט־פאַרבאַנד פועלי־ציון, האָבן מיר פאַרמאָגט צוויי פּערזענלאַכקייטן, וועלכע האָבן סימבאָליזירט די עיקר׳דיקע עלעמענטן פון דער תקופה — דעם גייסט פון רעוואָלט אַנטקעגן דער אידישער און סאָציאַליסטישער ווירקלאַכקייט און דעם גייסט פון רעוואָלוציאָנערער פאָרשונג.

נחמן סירקין איז געווען דער אַנזאָגער פון רעוואָלט קעגן דעם גלות און קעגן דער געזעלשאַפט, וואָס לעבט אויף עקספּלואַטאַציע; דער קעמפער קעגן די אַלטע מענטשלאַכע לעבנס־פאָרמען און קעגן דער קראַנקהאַפטער ירושה פונ׳ם אידישן פאָלק. ער איז געווען דער פּלאַמענדיקער פאַקל פונ׳ם סאָציאַליסטישן ציוניזם, דער טרעגער פונ׳ם מאָראַלישן פּאַטאָס פונ׳ם נייעם שטראָם אין אידישן סאָציאַליזם, וועלכן ער האָט פאַרבונדן מיט די טיפענישן פון דער אידישער געשיכטע ביז צו די וואָרצלען פון דער אידישער נבואה. באָראָכאָוו איז געווען דער טרעגער פונ׳ם אידעאישן און אינטעלעקטועלן פּאַטאָס פונ׳ם פּראָלעטאַרישן ציוניזם. די ערשטע טריט פון דער פועלי־ציון־באַוועגונג זיינען פאַרבונדן מיט׳ן אַנטפּלעקן די אידישע עקאָנאָמיק, מיט׳ן אַנאַליז פון אונזער נאַציאָנאַלער עקאָנאָמיק אין גלות דורכ׳ן מעסער פון סאָציאַליסטישער קריטיק. באָראָכאָוו האָט די דאָזיקע פועלי־ציוניסטישע קריטיק דערהויבן צו דער מדרגה פון א שיטה און מיט זיין מאַרקסיסטישער חריפות און בקיאות האָט ער אונז געגעבן אַן עקאָנאָמישן פּירוש צום ציוניסטישן געדאַנק און האָט באַלויכטן דעם וועג פון דער אידישער אַרבעטער־באַוועגונג, וועלכע דערקענט אירע קלאַסן־ און נאַציאָנאַלע אויפגאַבן. ס׳איז א פאַרדינסט פון באָראָכאָוו׳ן און פון זיין גרויסער גייסטיקער אַרבעט, אויב דאָס סאָציאַליסטישע ארץ־ישראל איז געוואָרן אין באַוואוסטזיין פון טויזנטער אידישע אַרבעטער און סאָציאַליסטן א היסטאָרישע נויטווענדיקייט.

אפשר קענען בלויז יענע פון אונז, וואָס זיינען אויפגעוואַקסן און דערצויגן געוואָרן אין יענער תקופה פון דער ערשטער רוסישער רעוואָלוציע און פון דער גאָלדענער צייט אין דער אַנטוויקלונג פון דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג אין מערב־אייראָפּע, אָפּשאַצן, וואָס דער פאָרשער און

די ראָל פון דעם אַרבעטער-קלאַס אין דער רעאַליזירונג פונ׳ם טעריטאָריאַליזם

„יעדער צוועק קאָן דערגרייכט ווערן נאָר דורך דעם, וואָס ס׳אַנטשפּרעכט זיין אינערלאכער נאַטור; רעוואָלוציאָנערע צוועקן קאָנען ניט דער־גרייכט ווערן דורך דיפּלאָמאַטישע מיטלען“,
(פון לאַסאַל׳ס בריוו־אויסטויש מיט מאַרקסן).
„דער טעריטאָריאַליזם איז אַ דעמאָקראַ־טישע רעוואָלוציע אינ׳ם אידישן לעבן“
(אונזער פּלאַטפאָרם).

דער ארבעטער-קלאַס רעגולירט דורך זיין באוואוסטזיניקן אריינמישן זיך ניט אַלע מאָמענטן פון די סטיכיש-פליסנדע פּראָצעסן, ער רעגולירט נאָר די באַפרייענדע מאָמענטן — יענע, אין וועלכע עס אנטהאלט-זיך די דעמאָקראַטיזירונג פון דער מאָדערנער געזעלשאַפט. די פּראָצעסן פון קאַפּיטאַליזירונג און דעמאָקראַטיזירונג — דאָס זיינען די צוויי זייטן פון דער פאָרקומענדער אנטוויקלונג.

אין דער אידישער איינוואַנדערונג אין פּאַלעסטינע, וואָס קאָנצענט־רירט זיך סטיכיש, ווי אויך אינ׳ם סטיכיש-פאָרקומענדן וואוקס פון די אידישע פּאָזיציעס אין פּאַלעסטינע, און דאָסגלייכן אין דער סטיכישער אויטאָנאָמיזירונג פון דער אידישער עקאָנאָמיק אין פּאַלעסטינע — דאַרפן מיר אונטערשיידן דיזע ביידע פּראָצעסן. דער פּראָצעס פון קאַפּיטאַליזי-רונג אָדער אָנזאַמלונג פון די פּראָדוקטיוו-קרעפטן דריקט זיך אויס אין דעם פאַרמערן זיך פון די אידישע איינוואַנדערער און ישובים אין פּאַלעס-טינע, אין דער ווירשאַפטלאכער אנטוויקלונג פונ׳ם לאַנד, וועלכע וועט, ווי ס׳ווערט באַוויזן אינ׳ם 8-טן קאַפּיטל פון „אונזער פּלאַטפאָרם“, זיין אָפּהענגיג פון דעם וועלט-מאַרק, און ניט פון די באַדערפנישן פון די אָרטיקע איינוואוינער, און וועט זיך געפינען אין דעם פאַקטישן רשות פון דער אידישער באַפעלקערונג.

דיזער פּראָצעס איז אַ שאַפענדער אין דעם זין, וואָס ער באַשאַפט דעם אינהאַלט און די מאַטעריעלע באַזע פון דער קונפטיקער אויטאָנאָמער אידישער געזעלשאַפט. דאָס איז אַ פּראָצעס, אַ סטיכישער, ד. ה. ער וועט פליסן און אנטוויקלען זיינע טענדענצן פון זיך אליין, אָביעקטיוו,

פאַרבאַמערקונג

מיט די אַרבעטן, וואָס גייען אַריין אין דער דאָזיקער אָפּטיילונג, פאַרענדיקט זיך דער ערשטער פּעריאָד פון באָראָכאָוו'ס שאַפן אויפ'ן געביט פון דער פּועלי־ציוניסטישער טעאָריע. דער אַרטיקל „די ראָל פונ'ם אַרבעטער־קלאַס אין דער רעאַליזירונג פונ'ם טעריטאָריאַליזם" איז פאַקטיש דער אָפּשלוס פון „אונזער פּלאַטפאָרם". די גאַנצע אָפּטיילונג בילדעט איין אייגנהייט מיט די אַרבעטן, וואָס זיינען אַריינגעגאַנגען אינ'ם ערשטן באַנד פון באָראָכאָוו'ס פּועלי־ציון־שריפטן (זע הקדמה).

פּונקט ווי „אונזער פּלאַטפאָרם" בכלל, איז אויך דער לעצטער קאַפּיטל (און „אַ נייע פּשרות־פּראָגראַם") געשריבן אונטער אומשטענדן, וואָס האָבן ניט דערלויבט צו לייגן גענוג אַכט אויף פּראָפּאָרציע און אַרכיטעקטאָניק. די אַרבעטן זיינען געבוירן געוואָרן אינ'ם סאַמע ברען פון די פּאָליטישע געשעענישן און אינ'ם לייזנשאַפטלאַכן אידעאישן געראַנגל מיט די שכנות'דיקע פּראָלעטאַרישע ריכטונגען, וואָס איז אַזוי לעבעדיק געשילדערט אין בן־צבי'ס „זכרונות".

אין „די ראָל פונ'ם אַרבעטער־קלאַס אין דער רעאַליזירונג פונ'ם טעריטאָריאַליזם" פּרואווט באָראָכאָוו פאָרמולירן *קאָנקרעט* די אויפגאַבן פון קאַמף און אַקטיוויטעט פונ'ם אידישן אַרבעטער־קלאַס בנוגע ארץ־ישראל. זיין בייסנדיקע קריטיק איז געווענדעט אין אַ גלייכער מאָס קעגן די ס. ס., ביי וועלכע דער פּראָלעטאַריאַט האָט בנוגע דעם טעריטאָריאַליזם גאָרניט וואָס צו טאָן, ביז די בירגערלאַכע טעריטאָריאַליסטן וועלן ניט אַרויסגעפינען אַ טעריטאָריע און באַקומען זי דורך דיפּלאָמאַטיע, ווי קעגן די „סיימיסטן", ביי וועלכע דער טעריטאָריאַליזם איז בכלל אָפּגערוקט אין אַ ווייטער צוקונפט, „עד ביאת הסיים". תיכף'דיקער קאַמף און תיכף'דיקע אַרבעט פאַר דער רעאַליזירונג פונ'ם ציוניזם— דאָס איז באָראָכאָוו'ס עיקר־געדאַנק. אָננעמענדיק אַ פּריאָרי ארץ־ישראל אַלס די געגעבענע טעריטאָריע, וואו ס'הויבט זיך שוין אָן קאָנצענטרירן די אידישע עמיגראַציע, זעט באָראָכאָוו די אויפגאַבע פונ'ם חוץ־לאָרץ'דיקן אידישן פּראָלעטאַריאַט אינ'ם קאַמף פאַר דער גאַראַנטירונג פון פרייהייט פון איינוואַנדערונג מצד זייערע רעגירונגען, אין דער פינאַנציעלער מיטהילף פון די פּראָפעסיאָנעלע פאַריינען פאַר דער עמיגראַציע אין א"י, אין דער שאַפונג פון ספּעציעלע פאָנדן, אינפאָרמאַציע־ביוראָס א. א. די אויגנטלאַכע אויפגאַבע, צו דערגרייכן די *טעריטאָריאַלע פּאָליטישע אויטאָנאָמיע* פאַלט אָבער אויס אויפ'ן רעוואָלוציאָנערן קאַמף פונ'ם אידישן אַרבעטער־קלאַס אין ארץ־ישראל גופא.

באָראָכאָוו איז אין יענער צייט קעגן „קינסטלאַכער קאָלאָניזאַציע". דעם פּראָלעטאַריאַט שטעלט ער בעיקר „*באַפרייענדיקע*" און נאָר צום טייל „שאַפנדיקע" אויפגאַבן. ער האָט שפּעטער — בפרט בעת דער וועלט־מלחמה און רוסישער רעוואָלוציע — אין אַ הויכן מאָס מאָדיפיצירט די דאָזיקע שטעלונג (זע דריטע אָפּטיילונג).

פאַר אַ סך וועט זיין ניי באָראָכאָוו'ס דעמאָלטיקע מיינונג, אַז די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן בכלל, און בפרט די אידישע מינאָריטעטן, וואָס וועלן פאַרבלייבן אין גלות נאָך דער רעאַליזירונג פונ'ם ציוניזם, וועלן זיך סוף כל סוף אַסימילירן. אין דער נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע האָט ער געזען בלויז אַ מיטל, צו פאַרקלענערן די רייבונגען צווישן מאַיאָריטעט און מינאָריטעט און דערמיט צו פאַרלייכטערן דעם אַסימילאַציע־פּראָצעס (זע „פּראָגראַם־פּראָיעקט", זייט 48). ביים פעלן פון נאַציאָנאַלן דרוק האָט ער געגלויבט אין דער אַסימילאַציע פון עקאָנאָמיש און קולטורעל אָפּגעשטאַנענע פעלקער (אַפילו מערהייטן) צו העכער־שטייענדיקע שכנים. אויף דעם יסוד האָט ער פאָרויסגעזאָגט די אַסימילאַציע פון די אַראַבער צו די אידן אין א"י.

דער דאָזיקער גאַנצער געדאַנקען־קאָמפּלעקס איז פון דער פּאַרטיי אָפיציעל ניט אָנגענומען געוואָרן. באָראָכאָוו אַליין האָט אים שפּעטער רעווידירט.

ב. ל.

באָראָכאָוו אין יאָר 1900

צו די אידעאַלן, וועלכע מיר האָבן פּראָקלאַמירט אין דער תקופה פון אַנזאַג, אין אַ ווירקלאַכקייט, וואָס ווערט אויסגעהאַקט פון די שטיינער פון ארץ־ישראל, — די דאָזיקע אויפגאַבע ליגט אויף א ו נ ז. מיר וועלן אַ סך לערנען פון באָראָכאָוו'ס גייסטיקער ירושה. מיר ויעלן אָבער זיין שלעכטע און לאַ־יוצלח'דיקע יורשים, אויב מיר וועלן זיך אָפּזאָגן פון אונזער חוב צו פאַרשטאַרקן, צו פאַרפעסטיקן מיט אונזערע אייגענע כחות דעם פאַרמעגן, וואָס אונז האָט איבערגעלאָזן יענער מענטש, וואָס האָט געטראָגן אונזער פאָן, דער מענטש, וואָס איז געווען דער הערשער אין אונזער געדאַנקען־וועלט אין דער תקופה פון בשורה און אַנזאָג פונ'ם סאָציאַליסטישן ציוניזם.

ערשטע אָפּטיילונג :

גרינדונגס - צייט

די ראָל פון דעם אַרבעטער-קלאַס אין דער רעאַליזירונג פונ׳ם טעריטאָריאַליזם

„יעדער צוועק קאָן דערגרייכט ווערן נאָר דורך דעם, וואָס ס׳אַנטשפּרעכט זיין אינערלאכער נאַטור; רעוואָלוציאָנערע צוועקן קאָנען ניט דער־גרייכט ווערן דורך דיפּלאָמאַטישע מיטלען“, (פון לאַסאַל׳ס בריוו־אומבייט מיט מאַרקסן).
„דער טעריטאָריאַליזם איז אַ *דעמאָקראַטישע* רעוואָלוציע אינ׳ם אידישן לעבן“ (אונזער פּלאַטפאָרם).

דער ארבעטער-קלאַס רעגולירט דורך זיין באוואוסטזיניקן אריינמישן זיך ניט אַלע מאָמענטן פון די סטיכיש-פליסנדע פּראָצעסן, ער רעגולירט נאָר די באַפרייענדע מאָמענטן — יענע, אין וועלכע עס אַנטהאַלט-זיך די דעמאָקראַטיזירונג פון דער מאָדערנער געזעלשאַפט. די פּראָצעסן פון קאַפּיטאַליזירונג און דעמאָקראַטיזירונג — דאָס זיינען די צוויי זייטן פון דער פאָרקומענדער אַנטוויקלונג.

אין דער אידישער איינוואַנדערונג אין פּאַלעסטינע, וואָס קאָנצענט־רירט זיך סטיכיש, ווי אויך אינ׳ם סטיכיש-פאָרקומענדן וואוקס פון די אידישע פּאָזיציעס אין פּאַלעסטינע, און דאָסגלייכן אין דער סטיכישער אויטאָנאָמיזירונג פון דער אידישער עקאָנאָמיק אין פּאַלעסטינע — דארפן מיר אונטערשיידן דיזע ביידע פּראָצעסן. דער פּראָצעס פון קאַפּיטאַליזי-רונג אָדער אָנזאמלונג פון די פּראָדוקטיוו-קרעפטן דריקט זיך אויס אין דעם פאַרמערן זיך פון די אידישע איינוואַנדערער און ישובים אין פּאַלעס-טינע, אין דער ווירשאַפטלאַכער אַנטוויקלונג פונ׳ם לאַנד, וועלכע וועט, ווי ס׳ווערט באַוויזן אינ׳ם 8-טן קאַפּיטל פון „אונזער פּלאַטפאָרם“, זיין אָפּהענגיג פון דעם וועלט-מארק, און ניט פון די באַדערפנישן פון די אָרטיקע איינוואוינער, און וועט זיך געפינען אין דעם פאַקטישן רשות פון דער אידישער באַפעלקערונג.

דיזער פּראָצעס איז אַ *שאַפענדער* אין דעם זין, וואָס ער באַשאַפט דעם אינהאַלט און די מאַטעריעלע באַזע פון דער קונפטיקער אויטאָנאָמער אידישער געזעלשאַפט. דאָס איז א פּראָצעס, א סטיכישער, ד. ה. ער וועט פליסן און אַנטוויקלען זיינע טענדענצן פון זיך אליין, אָביעקטיוו,

פאַרבאַמערקונג

מיט די אַרבעטן, וואָס גייען אַריין אין דער דאָזיקער אָפּטיילונג, פאַרענדיקט זיך דער ערשטער פּעריאָד פון באָראָכאָוו'ס שאַפן אויפ'ן געביט פון דער פּועלי־ציוניסטישער טעאָריע. דער אַרטיקל „די ראָל פונ'ם אַרבעטער־קלאַס אין דער רעאַליזירונג פונ'ם טעריטאָריאַליזם" איז פּאַקטיש דער אָפּשלוס פון „אונזער פּלאַטפאָרם". די גאַנצע אָפּטיילונג בילדעט איין איינהייט מיט די אַרבעטן, וואָס זיינען אַריינגעגאַנגען אינ'ם ערשטן באַנד פון באָראָכאָוו'ס פּועלי־ציון־שריפטן (זע הקדמה).

פּונקט ווי „אונזער פּלאַטפאָרם" בכלל, איז אויך דער לעצטער קאַפּיטל (און „אַ נייע פּשרות־פּראָגראַם") געשריבן אונטער אומשטענדן, וואָס האָבן ניט דער־לויבט צו לייגן געבוג אַכט אויף פּראָפּאָרציע און אַרכיטעקטאָניק. די אַרבעטן זיינען געבוירן געוואָרן אינ'ם סאַמע ברען פון די פּאָליטישע געשעענישן און אינ'ם לייַדנשאַפטלאַכן אידעאישן געראַנגל מיט די שכנות'דיקע פּראָלעטאַרישע ריכטונגען, וואָס איז אַזוי לעבעדיק געשילדערט אין בן־צבי'ס „זכרונות".

אין „די ראָל פונ'ם אַרבעטער־קלאַס אין דער רעאַליזירונג פונ'ם טעריטאָ־ריאַליזם" פּרואווט באָראָכאָוו פאָרמולירן **קאָנקרעט** די אויפגאַבן פון קאַמף און אַקטיוויטעט פונ'ם אידישן אַרבעטער־קלאַס בנוגע ארץ־ישראל. זיין בייסנדיקע קריטיק איז געווענדעט אין אַ גלייכער מאָס קעגן די ס. ס., ביי וועלכע דער פּראָלעטאַריאַט האָט בנוגע דעם טעריטאָריאַליזם גאָרניט וואָס צו טאָן, ביז די בירגערלאַכע טעריטאָריאַליסטן וועלן ניט אַרויסגעפינען אַ טעריטאָריע און באַקומען זי דורך דיפּלאָמאַטיע, ווי קעגן די „סיימיסטן", ביי וועלכע דער טעריטאָריאַליזם איז בכלל אָפּגערוקט אין אַ ווייטער צוקונפט, „עד ביאת הסיים". תיכף'דיקער קאַמף און תיכף'דיקע אַרבעט פאַר דער רעאַליזירונג פונ'ם ציוניזם— דאָס איז באָראָכאָוו'ס עיקר־געדאַנק. אָננעמענדיק אַ פּריאָרי ארץ־ישראל אַלס די געגעבענע טעריטאָריע, וואו ס'הויבט זיך שוין אָן קאָנצענטרירן די אידישע עמיגראַציע, זעט באָראָכאָוו די אויפגאַבע פונ'ם חוץ־לאָרץ'דיקן אידישן פּראָלע־טאַריאַט אינ'ם קאַמף פאַר דער גאַראַנטירונג פון פרייהייט פון איינוואַנדערונג מצד זייערע רעגירונגען, אין דער פינאַנציעלער מיטהילף פון די פּראָפעסיאָנעלע פאַריינען פאַר דער עמיגראַציע אין א"י, אין דער שאַפונג פון ספּעציעלע פאָנדן, אינפאָרמאַציע־ביוראָס א. א. די אייגנטלאַכע אויפגאַבע, צו דערגרייכן **די טעריטאָריאַלע פּאָליטישע אויטאָנאָמיע** פאַלט אָבער אויס אויפ'ן רעוואָלוציאָנערן קאַמף פונ'ם אידישן אַרבעטער־קלאַס אין ארץ־ישראל גופא.

באָראָכאָוו איז אין יענער צייט קעגן „קינסטלאַכער קאָלאָניזאַציע". דעם פּראָלעטאַריאַט שטעלט ער בעיקר „**באַפרייענדיקע**" און נאָר צום טייל „שאַפנדיקע" אויפגאַבן. ער האָט שפּעטער — בפרט בעת דער וועלט־מלחמה און רוסישער רעוואָלוציע — אין אַ הויכן מאָס מאָדיפיצירט די דאָזיקע שטע־לונג (זע דריטע אָפּטיילונג).

פאַר אַ סך וועט זיין ניי באָראָכאָוו'ס דעמאָלטיקע מיינונג, אַז די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן בכלל, און בפרט די אידישע מינאָריטעטן, וואָס וועלן פאַרבלייבן אין גלות נאָך דער רעאַליזירונג פונ'ם ציוניזם, וועלן זיך סוף כל סוף אַסימי־לירן. אין דער נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע האָט ער געזען בלויז אַ מיטל, צו פאַרקלענערן די רייבונגען צווישן מאַיאָריטעט און מינאָריטעט און דערמיט צו פאַרלייכטערן דעם אַסימילאַציע־פּראָצעס (זע „פּראָגראַם־פּראָיעקט", זייט 48). ביים פעלן פון נאַציאָנאַלן דרוק האָט ער געגלויבט אין דער אַסימילאַציע פון עקאָנאָמיש און קולטורעל אָפּגעשטאַנענע פעלקער (אַפילו מערהייטן) צו העכער־שטייענדיקע שכנים. אויף דעם יסוד האָט ער פאָרויסגעזאָגט די אַסימילאַציע פון די אַראַבער צו די אידן אין א"י.

דער דאָזיקער גאַנצער געדאַנקען־קאָמפּלעקס איז פון דער פּאַרטיי אָפיציעל ניט אָנגענומען געוואָרן. באָראָכאָוו אַליין האָט אים שפּעטער רעווידירט.

ב. ל.

גלות וועלן זיין צוגעשמידט צו די באַדינגונגען פון דעם לעבן אין פּאַלעס-
טינע און צו די באַדינגונגען פונ'ם אַריבערפאָרן אַהין. דיזע באַדערפניש,
צו באַפרייען די באַדינגונגען, בכדי די שאַפנדע פּראָצעסן פונ'ם אָנזאַמלען
די אידישע פּאָזיציעס אין פּאַלעסטינע זאָלן קענען פריי פליסן — וועט
זיך שטאַרק אַרויסווייזן ביי אַלע פאַראינטערעסירטע קלאַסן פונ'ם אידישן
פאָלק: אי ביי אַ באַדייטענדן טייל פון דער מיטעלער בורזשואַזיע, אי
ביי דער קליין-בורזשואַזיע, אי ביי די זיך פּראָלעטאַריזירנדיקע מאַסן. נאָר
אַממערסטן אַקטיוו, אַממערסטן ווירקנד וועט די באַדערפניש זיין ביי דעם
פּראָלעטאַריאַט — ביי יענעם קלאַס, וועלכער איז מער ווי אַלע אַנדערע
פייאיק צו שמידן זיין גליק אַקטיוו און זעלבסטשטענדיק, — ביי יענעם
קלאַס, וועלכער נעמט טאַקע אויף זיך די באַוואוסטזיניקע רעגולירונג פון
אַלע באַפרייענדע פּראָצעסן פון אונזער לעבן. און ביי דעם אַרבעטער
קלאַס, ווייל ער איז אַממערסטן פייאיק צו אָרגאַניזאַציע און דיסציפּלין,
וועט זיין אויך דער גרעסטער כח, די גרעסטע מעגלאַכקייט, צו קעמפן פאַר
דער באַפרידיקונג פון זיין דאָזיקער באַדערפעניש.

דיזער פּראָגנאָז, וועלכער איז אַנטוויקלט געוואָרן אין „אונזער פּלאַט-
פאָרם“, פירט צום באַשלוס, דאָס דער טעריטאָריאַליזם איז אַ פּראָצעס,
וועלכער קומט פאָר מיט אַ היסטאָרישער נויטווענדי-
קייט. דאָס הייסט: אויף וויפיל עס איז בכלל מעגליך פאָראויסצוזען
די צוקונפט אין דער היסטאָרישער אַנטוויקלונג פון דער מענשהייט, האָבן
מיר גענוג יסודות צו באַהויפּטן, דאָס דער טעריטאָריאַליזם וועט פאַר-
ווירקלאַכט ווערן; אָבער ווי אַזוי, דאָס הייסט אין וועלכע באַשטימטע
פאָרמען, דורך וועלכע באַשטימטע סטאַדיען און ווען נעמליך וועט דער טע-
ריטאָריאַליזם פאַרווירקלאַכט ווערן, דאָס ווייסן מיר ניט, נאָר מיר ווייסן
וואו, אויף וועלכער טעריטאָריע, און אויך ווייסן מיר אין אַלגעמיינע שטריכן
יענעם סטיכישן פּראָצעס, וועלכער וועט ברענגען צו אונזער ציל, צו דיזן
וויכטיקסטן נאַציאָנאַלן פּונקט פון אונזער פּראָגראַם-מינימום. מיר וועלן אָנ-
מערקן אין דיזן סטיכישן פּראָצעס צוויי זייטן. פון איין זייט איז עס אַן
אומאויפהערלאַכער גאַנג פון דער עקאָנאָמישער אויטאָנאָמי-
זירונג פון דער קינפטיקער אידישער געזעלשאַפט, וועלכע אַנטוויקלט זיך אי-
נערלאַך, — דאָס איז אַ שאַפנדער מאָמענט, וואָס קומט פאָר דורך דער
אידישער איינוואַנדערונג, וועלכע קאָנצענטרירט זיך סטיכיש; דיזער
פּראָצעס וויקלט נאָר ביסלאַכווייז פאַנאַנדער זיינע פּאָטענציעס. פון דער
אַנדער זייט איז עס אַ קאַטאַסטראָפעלער פּראָצעס פון פּאָליטישער און
עקאָנאָמישער באַפרייאונג, וועלכער פליסט דורך אין דער פאָרם
פון קאַטאַסטראָפעס און איבערקערענישן — קליינע אָדער גרויסע — און
וואָס אין זיין רעזולטאַט וועט זיך אויך באַקומען די פּאָליטישע טערי-

ניט אָפּהענגיג פון קיינע קינסטלאַכע פּלאַנען און פּראָיעקטן; צי פאַר־לאַנגען מיר דעם דאָזיקן פּראָצעס, אָדער נייז, צי שטרעבן צו אים די אידישע מאַסן באַוואוסטזיניק, אָדער גאָר אומבאַוואוסטזיניק וועלן זיי אריינגעצויגן ווערן אין אים — ער וועט סיי ווי סיי פאָרקומען און ער פאַנגט זיך שוין אָן אין אונזער צייט.

אָבער די אידישע בורזשואַזיע מישט זיך באַוואוסטזיניק אריין אין דיזן סטיכישן שאַפנדן שטראָם פון די געשעהענישן און אָרגאַניזירט אים באַוואוסטזיניק אין הסכם מיט אירע צילן. די אויבער־אַנשטאַלט, וועלכע וועט אָנפירן מיט אָט דער זייט טעטיקייט פון דער אידישער בורזשואַזיע, איז דער ציוניסטישער קאָנגרעס. די אויפגאַבע פונ׳ם ציוניסטישן קאָנגרעס איז — רעגולירן די איבערוואַנדערונג פון דעם אידישן קאַפּיטאַל נאָך פּאַלעסטינע און פאַרגרינגערן זיין אָנזאַמלונג און אַנטוויקלונג אינ׳ם לאַנד. דאָס איז די אויפגאַבע פון דעם בורזשואַזן ציוניזם.

פון דער אַנדער זייט, דער סטיכישער פּראָצעס פונ׳ם פאַרברייטערן און פאַרשטאַרקערן די אידישע פּאָזיציעס אין פּאַלעסטינע וועט אין זיין גאַנצן מהלך זיך תמיד אָנשטויסן אויף א ווידערשטאַנד מצד די אַלטע לעבנס־פאָרמען ווי אין גלות, אזוי אויך — באַזונדערס — אין פּאַלעסטינע. וואָס מער אָפּגעשטאַנען און רעאַקציאָנער ס׳איז די פּאָליטישע סטרוקטור פון די אויסוואַנדערונגס־לענדער, אַלץ שווערער וועט זיין דעם אידישן עמיגראַנט זיין טרויעריקער, מיט דערנער פאַרזייטער, וועג צו די נייע מקומות, אַלץ מער צרות און עינוים דערוואַרטן אים אויף דיזן וועג. וואָס מער אַזיאַטיש עס זיינען די לעבנס־פאָרמען אין פּאַלעסטינע גופא, אַלץ לענגער וועט אָפּגעהאַלטן ווערן, אַלץ קרענקלאַכער וועט פליסן דער פּראָ־צעס פון דער עקאָנאָמישער אויטאָנאָמיזירונג פון דעם אידישן לעבן אין פּאַלעסטינע.

און אָט אזוי, גלייכצייטיק מיט דער אַנטוויקלונג פון דער אידישער איינוואַנדערונג אין פּאַלעסטינע, גלייכצייטיק מיט דעם, ווי עס וועלן אַלץ מער רייף ווערן יענע שאַפנדע טענדענציעס, וועלכע זיינען אָנגעוויזן אין אונזער פּראָגנאָז — וועט אויך וואַקסן די באַדערפניש צו באַפרייען דיזן סטיכישן פּראָצעס פון די באַדינגונגען, וואָס האַלטן אים אָפּ, די באַדערפ־ניש צו דעמאָקראַטיזירן דעם לעבן דאָ, אין גלות, און אין פּאַלעסטינע. דער וואוקס פון די אידישע פּאָזיציעס אין פּאַלעסטינע וועט ביסלאַכווייז ארוי־בערטראָגן דעם שווער־פּונקט פונ׳ם גאַנצן אידישן לעבן אין פּאַלעסטינע, ווייל טאַקע נאָר אין אָט דעם לאַנד וועט נאָכ׳ן צוויי־טויזנט יאָריקן גלות צום ערשטן מאָל זיך אָנהויבן צו בויען אַן עקאָנאָמיש־אויטאָנאָמיע זעלבסט־שטענדיקע אידישע געזעלשאַפט, ווייל טאַקע נאָר דאָ וועלן ענדלאַך די אזוי לאַנג און אכזריות׳דיק איינגעשמידטע כחות באַקומען א מער ברייטערן פּלאַץ, וואו זיי וועלן קענען זיך שאַרפער ארויסווייזן און פריי פאַנאַנדער־שפּילן. די וויכטיקסטע אינטערעסן פון דער אידישער באַפעלקערונג אין

א מער שטארקערן ווידערשטאנד די פרעמדע איינוואנדערער, און צוגלייך מיט דעם וואקסן די יורידישע און פאליטישע שוועריקייטן פאר'ן אריינפאר. דער אלוועלטלאכער עמיגראציאנס־שטראם, וועלכער באשטייט פון וואנדערער פון אלע פעלקער פון דער „אלטער וועלט", קערט זיך אפ אין נייע לענדער פון דער ברייטער ערד־ארבעט. צוזאמען מיט דעם קערט זיך אפ אין די לענדער פון דער ברייטער ערד־ארבעט אויך די אידישע עמיגראציאנס־כוואליע. נאר די אידישע עמיגראנטן, וועלכע זיינען ניט מסוגל גלייך איבערצוגיין צו די באשעפטיקונגען פון ערד־ארבעט, שטויסן זיך דא באלד אן אויף אן עקאנאמישן ווידערשטאנד, וועלכן עס איז אוממעגלאך גובר צו זיין: די קאנקורענץ אויף דעם אלוועלטלאכן ברויט־מארק שטויסט זיי ארויס. די אויסוואנדערונגס־באדערפניש ביי אידן ווערט דאך ניט שוואכער און פאדערט דרינגענד א באפרידיקונג. — דאס איינציקע לאנד, אין וועלכער עס איז מעגלאך די אידישע איינוואנדערונג, בלייבט פאלעסטינע, וואו עס הויבן זיך שוין טאקע אן סטיכיש קאנצענטרירן דער אידישער קאפיטאל און די אידישע ארבעטס־קראפט. א דאנק די באדינגונגען פונ'ם עקאנאמישן צושטאנד פון פאלעסטינע, א דאנק דער ווירטשאפטלאכער און קולטורעלער סטרוקטור פון איר ארטיקער באפעלקערונג, און א דאנק די באציאונגען צווישן איר און דעם וועלט־מארק, — וועלן די אידן זיין דער עקאנאמיש און קולטורעל הערשנדער עלעמענט אין פאלעסטינע. אזוי וועט זיך סטיכיש אויפבויען דער עקאנאמיש־אויטאנאמער אידישער ישוב אין פאלעסטינע. אט דעם *שאפענדען* פראצעס וועט אנטשפרעכן אויך דער *באפרייענדער* פראצעס פונ'ם קלאסנקאמף צווישן דעם אידישן קאפיטאל און ארבעטס־קראפט אין פאלעסטינע: דער קלאסנקאמף צווישן דעם אידישן פראלעטאריאט און דער בורזשואזיע וועט ברענגען צו א קאמף צווישן דעם אידישן פראלעטאריאט און דער טערקישער ביוראקראטיע, און וועט *פארוויקלט* ווערן דורך דעם נאציאנאלן קאמף צווישן דער אידישער באפעלקערונג אין פאלעסטינע (צוזאמען מיט דער ארטיקער) געגן דער טערקישער הערשאפט. אין רעזולטאט פון דיזן באפרייענדן פראצעס פון פאליטישן קאמף, וואס אין זיין אוואנגארד וועט שטיין דער ארבעטער־קלאס—וועט אויסגעקעמפט ווערן די טעריטאריאלע פאליטישע אויטאנאמיע פאר דעם אידישן פאלק אין פאלעסטינע.

פון דיזן קורצן איבערבליק איז שוין קלאר די ראל פון דעם פראלעטאריאט, אלס דעם באוואוסטזיניקן, אקטיוון קעמפענדן קלאס, — דעם קלאס, וועלכער פירט זיין אייגענע זעלבסטשטענדיקע קלאסן־פאליטיק, די פאליטיק פון קלאסנקאמף. אין אונזער פארשטייין דעם טעריטאריאליזם איז דער קלאסנקאמף פון דעם פראלעטאריאט א נויטווענדיקער, אומפארמיידלאכער ארגאנישער עלעמענט, אז וועלכן דער טעריטאריאליזם קאן ניט פארווירקלאכט ווערן: נאך מער, אין אונזער היסטארישער פערספעקטיוו פיגורירט דער פראלעטאריאט אלס די צענטראלע און הויפט־אקטיווע

טאָריאַלע אויטאָנאָמיע פאַר דעם אידישן פאָלק אין פּאַלעסטינע*). אַט דיזער פּראָצעס פון באַפרייאונג רעגולירט זיך, הויפּטזעכלאַך, דורך דער טעטיקייט פונ׳ם פּראָלעטאַריאַט און, נעמלאַך, דורך דעם קלאַסנקאַמף.

אלס דער רעזולטאַט פון דעם סטיכישן פּראָצעס, וועלכן מיר האָבן פאָראויס דערקענט אין אונזער פּראָגנאָז, וועט די טעריטאָריאַלע אויטאָנאָמיע פאַר׳ן אידישן פאָלק אין פּאַלעסטינע אָנקומען אומפאַרמיידלאַך; אָבער וועלכע שטערונגען און מניעות וואַרטען אונטער דיזן פּראָצעס אויף זיין וועג, ווייסן מיר ניט. און מיר קאָנען נאָר טיילווייז זיי פאָראויסזען. די אויפגאַבע פון דעם באַוואוסטזיניקן אריינמישן זיך פונ׳ם אָרגאַניזירטן געזעלשאַפטלאַכן רצון אין דעם סטיכישן פּראָצעס פון דער רעאַליזירונג פונ׳ם טעריטאָריאַליזם איז צו באַזייטיקן די אַלע שטערונגען און מניעות און אויך, דערקענענדיק די געזעצן פון דיזן פּראָצעס, אָנצופירן מיט אים ווי מעגלאַך ערפאָלגרייכער.

לאָמיר קודם כל, באַטראַכטן די צווייטע זייט, דאָס אָנפירן מיט׳ן גאַנג גופא פון דעם סטיכישן פּראָצעס פון דער רעאַליזירונג פונ׳ם טעריטאָריאַליזם.

אין וואָס באַשטייט דיזער סטיכישער פּראָצעס? וואָסערע זיינען זיינע אַממערסטן אַלגעמיינע שטריכן, וועלכע אונז האָט זיך איינגעגעבן אויפצודעקן דורך אונזער פּראָגנאָז?

די אידישע עמיגראַציע ווענדעט זיך סטיכיש אין די לענדער פון דעם אַנטוויקלטן אָדער זיך אַנטוויקלענדיקן מאָדערנעם גרויסן קאַפּיטאַל, און כל זמן די אויסוואַנדערונגס־באַדערפניש ביי די ברייטע אידישע מאַסן געפינט פאַר זיך אַ באַפרידיקונג אין די דאָזיקע לענדער (אין ענגלאַנד, פאַראייניקטע שטאַטן, דרום אַפריקע), ביז יענער צייט איז אוממעגלאַך צו טראַכטן וועגן דעם קאָנצענטרירן די אידישע איינוואַנדערונג, ווי וועגן אַ רעאַלן פאַקט; ביז יענער צייט איז די טעריטאָריאַליסטישע קאָלאָניזאַציע נאָר אַן אידעע, נאָר אַ פאַרלאַנג. אָבער אַליין דער צוטריט אין דיזע לענדער פון דעם אַנטוויקלטן קאַפּיטאַל ווערט אַלץ מער שווער, ריין־עקאָנאָמיש ווייזן אַרויס דיזע פריערדיקע איינוואַנדערונגס־לענדער אַלץ

*) די קליינע איבערקערענישן ווערן אָנגערופן רעפּאַרמעס, און די גרויסע, וועלכע ענדערן־אום דעם קלאַסן אָדער נאַציאָנאַלן כאַראַקטער פון דער הערשאַפט אין לאַנד, וועלכע רייסן אַרויס די ממשלה פון די הענט פון איין קלאַס אָדער נאַציע לטובת דעם אַנדער קלאַס אָדער נאַציע, ווערן אָנגערופן רעוואָלוציעס. דערביי דאַרף מען נאַטירלאַך געדענקן, דאָס די „ממשלה פון אַ נאַציע" הייסט די ממשלה פון איינעם אַ וועלכן עס איז קלאַס פון דיזער נאַציע: למשל, ביי היינטיקן טאָג געפינט זיך פּוילן אונטער דער ממשלה פון די רוסישע פּעאָדאַלן, און אַז זי וועט באַקומען אויטאָנאָמיע, וועט זי באַפרייט ווערן פון דער ממשלה פון דיזן קלאַס פון דער רוסישער נאַציע, — און אויף אַזאַ אופן, איז באַקומען טעריטאָריאַלע אויטאָנאָמיע — אַ רעוואָלוציע, אויב אפילו די ממשלה וואָלט איבערגיין צו די פּוילישע פּעאָדאַלן.

פון אַזאַ געזעלשאַפט, ווייל אין תוך אַריין איז עס איינס און דאָסזעלבע: קוים זיינען פאַראַן אַלע באַדינגונגען, איז שוין דערמיט אַלץ פאַראַן. באַשאַפן די באַדינגונגען פאַר דעם אַנטשטיין פון אַ נייער געזעלשאַפט — הייסט שוין באַשאַפן די געזעלשאַפט גופא. נאָר מענטשן, וועלכע ווייסן ניט קיין אַלף־בית אין דער מאָדערנער וויסנשאַפט פון ערקענטניס־לערע, קאָנען מיינען, אַז באַשאַפן די באַדינגונגען אונטערשיידט זיך מיט עפּעס פון׳ם באַשאַפן דעם באַדינגטן.

די שאַפנדע פּראָצעסן אין דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט זיינען אינגאַנצן סטיכישע פּראָצעסן, ד. ה. זיי פליסן דורך אין זייערע וויכטיקסטע שטריכן לגמרי אומאָפּהענגיק פון דעם באַוואוסטזיניקן און אָרגאַניזירטן געזעלשאַפטלאַכן אַריינמישין זיך: סטיכיש וועלן באַשאַפן ווערן די באַדינגונגען פאַר דער אידישער עקאָנאָמיש־אויטאָנאָמער געזעלשאַפט, סטיכיש וועט באַשאַפן ווערן אויך די געזעלשאַפט גופא. אין דיזע שאַפנדע סטיכישע פּראָצעסן, וועלכע פליסן דורך א ו מ א ו י פ ה ע נ ג ל א ך, גיבן זיך אונטער דעם באַוואוסטזיניקן רעגולירן נאָר די איינצעלהייטן; אין דעם טאַקע באַשטייט נעמלאַך די אויפגאַבע פון דער בורזשואַזיע. אַט פאַרוואָס ביי אונזערע שכנים מצד רעכטס פירט אויס די בורזשואַזיע די גאַנצע רעאַלע אַרבעט פון דער באַוועגונג, און דער פּראָלעטאַריאַט קומט אָפּ נאָר מיט׳ן ריידן; אַט פאַרוואָס ביי זיי ווערט פריער דערגרייכט די פּאָליטישע אויטאָנאָמיע — דער „טשאַרטער“, און די עקאָנאָמישע אויטאָנאָמיע ווערט באַשאַפן דערנאָך: אַט פאַרוואָס ביי זיי איז איבערגעדרייט מיט די פיס אַרויף דאָס מאַטעריאַליסטישע פאַרשטיין פון דער געשיכטע; אַט פאַרוואָס ביי זיי איז אויפ׳ן לינקן זייט איבערגעקערט די קלאַסן־פּאָליטיק פון דעם פּראָלעטאַריאַט: אַט פאַרוואָס עס באַאומרואיקן זיי אַזוי שטאַרק די דיפּלאָמאַטיע און די פינאַנצן.

נאָך אונזער פאַרשטעלונג, אין געגנטייל, איז דער טעריטאָריאַליזם. אַלס אַן עקאָנאָמישע איבערקערעניש, אַלס די באַשאַפונג פון אַ נייער געזעלשאַפט, — די אויפגאַבע פון׳ם סטיכישן פּראָצעס, און אים רעגולירט טיילווייז די בורזשואַזיע דורכ׳ן אַלגעמיין־ציוניסטישן קאָנגרעס, וועלכער שטעלט פאַר מיט זיך, צוגלייך ווי אַ פּאַרלאַמענט (הגם דער קאָנגרעס, פאַרשטייט זיך, איז נאָך ד ע ר ו ו י י ל גאַנץ ווייט פון צו זיין אַ פּאַרלאַמענט), אַ כלי־זיין פון דער בורזשואַער פּאָליטיק. מיר וועלן נאָר קעמפן פאַר דעם, אַז דאָס דאָזיקע כלי־זיין זאָל זיין ווי מעגלאַך נוצלאַכער אויך פאַר דעם אַרבעטער־קלאַס. א ב ע ר א ו נ ז ע ר א י י ג ע נ ע א ו י פ ג א ב ע א י ז ד ע ר ט ע ר י ט א ר י א ל י ז ם, א ל ס א ב א פ ר י י ע נ ד ע ר פ א ל י ט י ש ע ר פ ר א צ ע ס. פאַרשטייענדיק דעם טעריטאָריאַליזם אַלס א ד ע מ א ק ר א ט י ש ע ר ע ו ו א ל ו צ י ע אין דעם אידישן לעבן, באַהויפּטן מיר, דאָס ער וועט פאַרווירקלאַכט ווערן נאָר דורך דעם קלאַסנקאַמף פון׳ם אידישן פּראָלעטאַריאַט. אָנצופירן מיט׳ן קלאַסנקאַמף פון דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט

פּערזאָן.

דערמיט אונטערשיידט זיך שאַרף אונזער פּראָגראַם פון דעם, ווי עס פאַרשטייען דעם ענין די ס. ס. און י. ס., וועלכע נויטן דעם אַרבעטער־קלאַס נאָר אונטערצושטופּן די בורזשואַזיע, געבן איר עצות אָדער אָנ־ צייגונגען, ווי די ס. ס., אָדער גאָר מיט גוואַלט גענן איר רצון, שטופּן זי צו דער טעריטאָריאַליסטישער אַרבעט, ווי עס שילדערן זיך טאַקע דעם ענין די סיימאָווצעס. ביי זיי שטופּט דער פּראָלעטאַריאַט אָט די בורזשואַזיע צו דער טעריטאָריאַליסטישער פּראַקטיק — ד. ה. דער פּראָ־ לעטאַריאַט געפינט זיך פון הינטן, און די בורזשואַזיע פון פאָרנט, אינ׳ם אַוואַנגאַרד. ביי אונז אָבער ציט צו דער פּראָ־ לעטאַריאַט די בורזשואַזיע צו דער טעריטאָריאַליסטישער אַרבעט, — ד. ה. די בורזשואַזיע געפינט זיך פון הינטן און דער פּראָלעטאַריאַט פון פאָרנט, אינ׳ם אַוואַנגאַרד. ביי זיי איז אַקטיוו נאָר די בורזשואַזיע — זי אַרבעט, פירט אָן דיפּלאָמאַטישע אונטערהאַנדלונגען וכדומה, דער אַרבעטער־קלאַס אָבער רעדט נאָר און אַגיטירט. ביי אונז, אָבער, אין אונזער פּראָגנאָז זיינען אַקטיוו ביידע קלאַסן, יעדערער אויף זיין שטייגער, נאָר אַממערסטן אַקטיוו איז דער פּראָלעטאַריאַט: ניט נאָר ער אַגיטירט, נאָר ער קעמפט, אין יענעם פּשוט׳ן און קלאָרן זין פון וואָרט, ווי למשל דער אַרבעטער־קלאַס אין רוסלאַנד, וועלכער, קעמפנדיק אוממיטלבאַר געגן די פאַרשטייער פון קאַפּיטאַל, קעמפט גלייכצייטיק אויך געגן דער רוסישער רעגירונג.

פון וואַנען־זשע נעמט זיך עס דיזער אונטערשייד צווישן אונז י. ס.־ ד. א. פּ. „פּועלי־ציון" מיט די אַנדערע, איז אמת׳ן גערעדט, רעוויזיאָניס־ טישע שטרעמונגען, וועלכע געפינען זיך מיט אונז אין אַ נאָענטער שכנות פון דער רעכטער זייט, — ד. ה. מיט די ס. ס. און י. ס.? דער שורש פון דיזן אונטערשייד ליגט דערין, וואָס לויט דער פאַרשטעלונג פון אונ־ זערע שכנים מצד רעכטס, איז דער טעריטאָריאַליזם נאָר אַן עקאָנאָמישער, נאָר אַ שאַפנדער פּראָצעס אינ׳ם אידישן לעבן; זיי פאַרשטייען דעם טערי־ טאָריאַליזם, אַלס די באַשאַפונג פון אַ נייער אידי־ שער אויטאָנאָמער געזעלשאַפט. דערמיט גופא שטעלן זיי זיך אַ לגמרי אוממעגלאַכע אויפגאַבע, ווייל שאַפן וואָס עס זאָל ניט זיין, איז אין דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט דער פּראָלעטאַריאַט ניט בכח, ווייל מיר לעבן נאָך ניט אין דעם פּעריאָד פון דער סאָציאַליס־ טישער דיקטאַטור פון דעם פּראָלעטאַריאַט.*) אַזוי ווי בכלל אין דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג איז די סטיכיטעט מיט אירע ווילדע סתירות מכריע די באַוואוסטזיניקייט, איז שווין לחלוטין אַ שטות צו שטעלן זיך פאַר אַן אויפגאַבע — באַשאַפן אַ נייע געזעל־ שאַפט, אפילו באַשאַפן די באַדינגונגען פאַר דעם אַנטשטיין

---

*) אַזוי ממש שילדערט זיך דעם ענין דער ה׳ ס. אין זיין פּשוט־ לעכערלאַכן אַרטיקל „איבער די רעאַליזירונג פון טעריטאָריאַליזם" („דער נייער וועג", נום. 20, 21).

עסטרייך) וועט אַלץ שטאַרקער אָנהויבן צו דערשיינען דיזע פאַראינטערעסירטקייט. און שטיצנדיק זיך אויף איר, וועלן זיך די אידן דערשלאָגן דערצו, דאָס דיזע מלוכות זאָלן איינברעכן דעם סולטאַנ'ס ווידערשטאַנד.״ „דער סולטאַן האָט ניט געקאָנט אסר'ן דעם אריינפאָר אין פאַלעסטינע פון די ענגלישע אָדער אַמעריקאַנער אידן; אָבער די רוסישע און עסטרייכישע רעגירונגען פאַרטיידיקן ניט די רעכט פון זייערע אונטערטאַנען־אידן״ *).
נאָך אין גלות, מיטהעלפנדיק דורך זיין קלאַסנקאַמף דער דעמאָקראַטיזירונג פון די מלוכות וואו ער געפינט זיך, באַשאַפט דער אידישער פראָלעטאַריאַט די פאָראויסזעצונגען פונ'ם אויסקעמפן אָפענע טירן אין פאַלעסטינע.

ווייטער, דערשלאָגנדיק זיך פרייע רעכט אריינצופאָרן אין פאַלעסטינע, נויטיקט זיך דער אידישער איינוואַנדערער פון די מער דעמאָקראַטישע לענדער פון אייראָפע אויך אין געוויסע גאַראַנטיעס פאַר דער אומבאַרירלאַכקייט פון פערזאָן און באַוועגונג. און דיזע גאַראַנטיעס וועלן געגעבן ווערן אין אַ גענוגער מאָס דורך דעם שוץ פון יענע דעמאָקראַטישע מלוכות, אין וועלכע די אידן וועלן גערעכנט ווערן פאַר בירגער. דאָס וועט אָבער נאָר אין דער ערשטער צייט אויסקומען צו שטיצן זיך אויף דעם שוץ פון דער מעטראָפּאָליע; אָבער די אַממערסטן וויכטיקע און ממשות'דיקע פרייהייטן וועט די אידישע באַפעלקערונג אין פאַלעסטינע מוזן אויסקעמפן ביי דער טערקישער רעגירונג דורך אַ האַרטנעקיגן קאַמף. בראש פון אַט דער גאַנצער באַוועגונג וועט שטיין ווידער טאַקע דער רעוואָלוציאָנערער אַרבעטער־קלאַס.

פון דעם גאַנצן סכום פאַרוויקלטע באַדינגונגען קאָנען מיר אויך פאָראויסזען דעם אריינמישן זיך פון די אייראָפּייאישע רעגירונגען אין די אינערלאַכע באַציאונגען צווישן פאַלעסטינע און דער טערקישער רעגירונג. פונ'ם שטאַנדפונקט פון דער היסטאָרישער אַנטוויקלונג — אין צוזאַמענהאַנג מיט די אינטערעסן פונ'ם וועלט־מאַרק, וועלכע וועלן זיין אַזוי ענג פאַרבונדן מיט פאַלעסטינע — דאַרפן מיר אַנערקענען, דאָס לסוף וועט דער אַלפעלקערלאַכער אריינמישן זיך זיין גינסטיק פאַר דער באַפרייאונג פון פאַלעסטינע פון אונטער דער טערקישער ממשלה, פאַר דער דעמאָקראַטיזירונג פונ'ם לעבן אין פאַלעסטינע און פאַר'ן דערגרייכן די טעריטאָריאַלע פּאָליטישע אויטאָנאָמיע. נאָר אַזוי ווי אין דעם אַוואַנגאַרד פון דער באַפרייאונגס־באַוועגונג צווישן דער פאַלעסטינער באַפעלקערונג וועט שטיין דער פראָלעטאַריאַט, און די גאַנצע באַוועגונג וועט געפירט ווערן אונטער דעם סאָציאַליסטישן צייכן, — קאָן אין די ערשטע צייטן דער אריינמישן זיך פון די בורזשואַזע רעגירונגען טראָגן אַ פיינטלאַכן כאַראַקטער פאַר אונז. ״נאַטירלאַך, העלפנדיק טערקיי געגן דעם פאַלעסטינישן פראָלעטאַריאַט, וועלן די אייראָפּייאישע רעגירונגען גאָר ניט זיין בכח מיטצוהעלפן אריינברייננגען אמת'ע רו אינ'ם לאַנד. סוף כל סוף

*) זע „אונזער פּלאַטפאָרם״, קאַפּיטל ח.

— אט דאָס איז די איינציקע אויפגאַבע פון י. ס. ד. א. פּ. „פּועלי־ציון“. ווי בכלל דער קאַמף פון דעם אַרבעטער־קלאַס, פּירט אויך דער קאַמף פון דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט סוף כל סוף צום סאָציאַליזם, — דעריבער איז דער סאָציאַליזם אונזער פּראָגראַם־מאַקסימום. אַזוי ווי דער קלאַסנ־קאַמף פון דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט אויף זיין וועג צום סאָציאַליזם פירט צו דער טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע אין פּאַלעסטינע, דעריבער נעמען מיר אריין דיזן פּונקט, אַלס איינעם פון די וויכטיקסטע, אין אונזער פּראָגראַם־מינימום. פ א ר א ו נ ז א י ז ד ע ר ט ע ר י ט א ר י א ־ ל י ז ם א פ א ל י ט י ש ע פ א ד ע ר ו נ ג, דאָס איז — די טעריטאָריאַלע פּאָליטישע אויטאָנאָמיע, אַלס דער ווייטער רעזולטאַט פונ'ם סטיכישן פּראָצעס, אַלס די קרוין פון דער פּאָליטישער רעוואָלוציע, אין וועלכער עס וועט בראש מאַרשירן דער אַרבעטער־קלאַס. אין פולן הסכם מיט אונזער אַלגעמיינעם מאַטעריאַליסטישן בליק אויף דער געשיכטע, וועט די עקאָנאָמיש־אויטאָנאָמע אידישע געזעלשאַפט זיין דער יסוד, דער באַזיס, אויף וועלכן עס וועט ערשט שפּעטער, צום סוף, זיך דערהויבן דער אויבן־בנין פון דער פּאָליטישער טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע; אַנשטאָט פינאַנצן און דיפּלאָמאַטיע — שפּילט אין אונזער פּראָגנאָז די אַנגעזעענסטע ראָל דער קאַמף און די זעלבסט־טעטיקייט פון דעם פּראָלעטאַריאַט.

איצט ווענדן מיר זיך צו דער אַנדער זייט פון דער פראַגע — צום קאַמף מיט די איינצעלנע שטערונגען און מניעות, וועלכע קאָנען זיך אונז טרעפן אויפ'ן וועג. דאָ באַווייזן זיך קודם־כל די ריין־יורידישע מניעות, וועלכע שטערן דעם אַריינפאָר גופא פון די אידישע איינוואַנדערער אין פּאַלעסטינע. מיר ריידן וועגן יענעם פאַרבאָט אויפ'ן אַריינפאָר פון די רוסישע און עסטרייכישע אידן, וועלכער איז אַרויפגעלייגט געוואָרן דורך דעם סולטאַן. ביי היינטיקן טאָג פאַרבלייבט אָט דער פאַרבאָט אויפ'ן פּאַפּיר, און די אידן, אין אַ גאַנץ גרויסער צאָל, פאָרן אריין אין פּאַלעסטינע, ניט באַגעגענענדיק קיינע ממשות'דיקע שטערונגען. נאָר מיט דער צייט, בעת אין פּאַלעסטינע וועט מיט אַ העלישן פלאַם־פייער פאַנאַנדער־פלאַקערן און אַרויסווייזן זיינע רעוואָלוציאָנערע טענדענצן דער קאַמף פון די קלאַסן צווישן די אידישע איינוואַנדערער, וועט די טערקישע רע־גירונג אָננעמען ערנסטערע מיטלען צו באַגרענעצן דעם אַריינפאָר פון די רוסישע און עסטרייכישע אידן. דאָך, אַזעלכע מיני באַגרענעצונגען קאָנען ניט האָבן קיין פּאַקטישע באַדייטונג דערפאַר, ווייל זיי וועלן זיך שטיצן אויף די ריין־פּאָליטישע חשבונות פון די טערקישע הערשער, און ניט אויף די באַדערפנישן פון די פאָלקס־מאַסן, מיט וועלכע פּאַלעסטינע איז באַזעצט. און אָט דעריבער וועט מען דעם ווידערשטאַנד פונ'ם סולטאַן קאָנען גרינג גובר זיין. „די מלוכות, וואו די אידן וואוינען אין אַ גרויסער־צאָל, זיינען פאַראינטערעסירט אין דער לעזונג פון דער אידישער עמי־גראַציע. מיט דער דעמאָקראַטיזירונג פון דיזע מלוכות (רוסלאַנד און

באַדינגונגען פונ'ם אַריינפאָר קיין פּאַלעסטינע, די באַדינגונגען פונ'ם לעבן אין לאַנד וועלן אַלץ נאָענטער אָנרירן די גאַנצע אידישע באַפעלקערונג פון גלות, וואָס על פּי רוב באַשטייט זי פון פּאָטענציעלע עמיגראַנטן, די בלוטיקע לייבלאַכע פּאַראינטערעסירטקייט וועט אַרויסרופן אַן אַנטשפּרעכנ־דע טעטיקייט, וועלכע וועט זיך אויסדריקן אין באַשטימטע פּאָליטישע דערשיינונגען — אין אַגיטירן צו אָננעמען געוויסע מיטלען, אין אַרויס־שטעלן אַנטשפּרעכנדע פאָדערונגען, אין פאַרשפּרייטן לאָזונגען, אין וואַל־קאַמפּאַניעס, אין באַשטימטע מאַסן־פּראָטעסטן א. אַז. וו. אויף אַזאַ דרך, קאָן די אידישע באַפעלקערונג פון די גלות־לענדער זיך דערשלאָגן ביי אירע רעגירונגען, זיי זאָלן יורידיש באַשיצן די אַממערסטן עלעמענטאַרע רעכט פון די אידישע איינוואַנדערער אין פּאַלעסטינע און אָפענע טירן אין פּאַלעסטינע, זי קאָן מאַכן אויפמערקזאַם די מיינונג פון דער אייראָפּעאישער געזעלשאַפט אויפ'ן צושטאַנד פון די ענינים אין טערקיי און פּאַלעסטינע, אויסנוצן די אַלפעלקערלאַכע פּאַראינטערעסירטקייט אין די אידן־ און מזרח־פראַגן. פאַרשטענדלאַך, אַז וואָס גרעסערע פרייהייט פון נאַציאָנאַלער זעלבסט־באַשטימונג עס וועט פאַרמאָגן די אידישע באַפעלקערונג אין גלות, אַלץ גרינגער וועט איר זיין אויסצודריקן אירע אינטערעסן און פאַרטיידיקן זיי, אַלץ אַ שטאַרקערע און באַדייטנדערע אונטערשטיצונג וועט אַרויסווייזן די אידישע באַפעלקערונג פון גלות דער אידישער באַ־פעלקערונג פון פּאַלעסטינע. און מיט דעם פּאָליטישן ווילן פונ'ם אי־דישן פאָלק וועט מען זיך אַלץ מער רעכענען, וואָס מער אָרגאַני־זירט עס וועט זיין אָט דער ווילן גופא. דעריבער נעמען מיר אַריין אין אונזער פּראָגראַם אַ גאַנצע רייע פון נאַציאָנאַלע פאָדערונגען דאָ, אויף די ערטער, אין גלות, און די גרעסטע פון דיזע פאָדערונגען איז — די נאַציאָנאַלע פּאָליטישע אויטאָנאָמיע. עס איז אוממעגלאַך מיט ער־פאָלג צו אָרגאַניזירן דעם געזעלשאַפטלאַכן ווילן אויפ'ן באָדן פון אויס־געטראַכטע פּלענער און פּראָיעקטן, און דער אָרגאַניזירטער געזעלשאַפט־לאַכער ווילן קאָן ערשיינען נאָר דאָרט, וואו ער שטיצט זיך אויף סטיכישע אָביעקטיווע פּראָצעסן, וועלכע קומען שוין פאָר, פליסן שוין און נויטיקן זיך נאָר אין פּלאַנמעסיקער רעגולירונג. אַזוי, למשל, כל־זמן עס קומט פאָר נאָר אַ סטיכישע צעזייטע אויסוואַנדערונג, — איז מעגלאַך נאָר צו רעגולירן די אויסוואַנדערונג, אָבער ניט קאָנצענטרירן זי, עס איז מעגלאַך אָנצונעמען מיטלען צו באַשיצן די עמיגראַנטן, צו פאַרהיטן זיי פון פאַר־פאָלגונגען, — גוואַלדטאַטן און רמאות, — אָבער ניט ריכטן זיי אויף איין אָרט. פּלאַנמעסיק קאָנצענטרירן די איינוואַנדערונג איז מעגלאַך נאָר דאַן, ווען די איינוואַנדערונג הויבט שוין אָן אַליין זיך סטיכיש צו קאָנ־צענטרירן אויף אַ באַשטימטער טעריטאָריע. די ס. ס. און י. ס. פאַר־שטייען דאָס אָבער ניט. דעריבער זיינען זייערע פּלענער צו אָרגאַניזירן דעם געזעלשאַפטלאַכן ווילן פונ'ם אידישן פאָלק אוטאָפּיש געבוים: זיי גלויבט זיך צו אָרגאַניזירן דאָס אידישע פאָלק צוליב דיפּלאָמאַטיע און צו־

וועט דער ארבעטער־קלאַס, דורך זיין עקשנות'דיקן קאַמף, זיך דערשלאָגן אויך ביי די פּאַראינטערעסירטע פעלקער א גרינדלאַכן איבערבוי פונ'ם לעבן אין פּאַלעסטינע אויף דעמאָקראַטישע יסודות, אויפ'ן גרונט פון דער טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע. אין דיזער הינזיכט קאָן דיַיר אידישער פּראָלעטאַריאַט האָפן אויף מיטהילף מצד דעם אַלוועלטלאַכן ארבעטער־קלאַס. מיר זאָגן עס, ניט מחמת אונזער אנערקענען די סאָלידאַריטעט; עס וואָלט געווען לעכערלאַך צו טראַכטן, דאָס צוליב דער סאָלידאַריטעט מיט דעם סאָציאַליסטישן פּראָלעטאַריאַט אין פּאַלעסטינע וועט דער אר־בעטער־קלאַס פון דער גאַנצער וועלט ארויסטרעטן צו פּארטיידיקן די פאָדערונגען פון דער אידישער באפרייאונגס־באַוועגונג און וועט נעמען אויף זיך אַלע יענע גרויסע שווערע קרבנות, וועלכע עס פאָדערט דער קאַמף מיט דער בורזשואַזיע. נאָר, מיר ווייזן אָן אויף אַן אַנדער, אביעקטיוון פּראָצעס: דער ארבעטער־קלאַס פון דער גאַנצער וועלט ווערט אַלץ שטאַרקער דורכגעדרונגען מיט דעם אַנטי־מיליטאַריסטישן באַוואוסטזיין — פּשוט דערפאַר, ווייל די בורזשואַזע מלחמות און די ארמייען שלינגען איין א סך פּראָלעטאַרישע כחות, מענטשן און בלוטיקע געלט (שטייערן לטובת דעם מלחמה־בודזשעט). פאַרשטענדלאַך, מיר קאָנען האָפן, דאָס די אייראָפּיי־אישע ארבעטער וועלן זען ניט צו דערלאָזן, די בורזשואַזע רעגירונגען פון אייראָפּע זאָלן שיקן זעלנער — רעקרוטירטע פון דעמזעלבן ארבעטער־פאָלק — און א באַוואָפנטן פלאָט (וועלכער איז ‑געבויט אויף די געלט פון דעמזעלבן ארבעטער־פאָלק) אויף צו העלפן דער טערקישער ביוראָ־קראַטיע געגן דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט.

אויב אָבער ביז יענער צייט, ווען די ברייטע אידישע מאַסן אין פּאַלעסטינע וועלן באַוואוסטזיניק ארויסטרעטן צו פּארטיידיקן די פאָדערונג פון דער טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע, וועט טערקיי שוין אַליין מאַכן א פּאָרטשריט אין דער דעמאָקראַטישער ריכטונג — וועט באַדייטענד פאַר־גרינגערט ווערן דער אידישער באַפעלקערונג אויסצוקעמפן די טעריטאָריאַלע אויטאָנאָמיע, און דאָס וועט פאַרגרינגערט ווערן אַלץ מער, וואָס דעמאָ־קראַטישער עס וועלן זיין די טערקישע אנשטאַלטן אין יענער עפּאָכע.

נאָר אַן אממערסטן ממשות'דיקע און אקטיווע אונטערשטיצונג וועלן ארויסווייזן דער קעמפנדיקער אידישער באַפעלקערונג פון פּאַלעסטינע יענע אידן, וועלכע וועלן נאָך זיין אין גלות. דאָ וועט ווירקן די סאַמע דירעקטע, די סאַמע בלוטיקע פּאַראינטערעסירטקייט פונ'ם אומגעהויערן רוב פון די אידישע פאָלקס־מאַסן אין דער לעזונג פון דעם עמיגראַציאָנס־פּראָבלעם. וואָס שטאַרקער עס וועט זיך אַלץ ארויסווייזן די אוממעגלאַכ־קייט אריינצוקומען אין די פריערדיקע לענדער פון דער אידישער איינ־וואַנדערונג, וואָס מער פּאַלעסטינע וועט בלייבן דאָס איינציקע לאַנד, וועלכע איז נאָר אומשטאַנד אריינצונעמען אין זיך די אידישע איינוואַנדע־רונג, — וועט דער שוואַר־פּונקט פון די אינטערעסן, מיט וועלכע עס איז פול דאָס אידישע לעבן, זיך אַלץ מער אריבערטראָגן קיין פּאַלעסטינע. די

ניט זיין קיין קלאָרע היסטאָרישע פּערספּעקטיוו. דער הער בערטאָלדי, דער אַנגעזעענסטער פאַרשטייער פון דיזער שטרעמונג, וועלכע גיט אַרויס אָפן דעם ס.־ס.'יזם אַ סמיכה אויף היסטאָרישער און סאָציאַלער אָרימקייט, באַרימט זיך אפילו מיט דעם, וואָס בּיי אים פעלט אַ פּראָגנאָז: דיזע לעבערלאַכע גאוה דערגייט ביי דעם הער בערטאָלדי ביז דעם, דאָס אפילו דעם אוואַנטיוריזם, מיט וואָס עס איז אַזוי דורך און דורך דורכגעווייקט די גאַנצע אידעאָלאָגיע פון די ציוניסטן־סאָציאַליסטן, קלינגט ער זיך איין אַרויסצושטעלן אַלס עפּעס אַ העכסט פיינע און חשוב'ע מעלה.*)

---

*) מיר קאָנען זיך ניט אָפּזאָגן פון צו אָנטאָן זיך אַ פאַרגעניגן און ברענגען איניקע ציטאַטן פון די מליצות'דיקע אַרטיקלען פון דיזן טעריטאָריאַליסטישן „טעאָרעטיקער", וועלכער לייקנט אָפּ די מעגלאַכקייט פון אַ טעריטאָריאַליסטישער טעאָריע. „נאָר אַ שטרענגער היסטאָרישער מאַטעריאַליסט", — זאָגט ער אויף להכעיס זיין חבר אברהמי'ן — „האָט געקענט קומען צום שלוס, אַז פאַר אַ גענויעם סאָציאָלאָגישעם פּאָראויסזען פעלט אין טעריטאָריאַליזם אַ וויכטיקער עלעמענט — די פּראָגרעסיווע אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקציאָנס־קרעפטן"; „נאָר אַ שטרענגער מאַטעריאַליסט האָט געקענט קומען צו דער איבערצייגונג, אַז דער וויסנשאַפטלאַכער טעריטאָריאַליזם אין זין פון אורזאַכלאַכן פאַרשטיין פון די ערשיינונגען וועט מוזן נאָכהינקען דעם פּראַקטישן, אַז אונזער טעאָריע... וועט מוזן לערנען פון דער פּראַקטיק און ניט אומגעקערט. נאָר אַ מאַטעריאַליסט האָט געקענט אויסרופן, אַז עס איז וויסנשאַפטלאַך, צו גלויבן אין טעריטאָריאַליזם, דען גלויבן הייסט איצט, ניט האָבן אַ מאַרקסיסטישע קייט פון אורזאַכן און ווירקונגען און דאָך שטרעבן, און דאָך קעמפן..." (קורסיוו פון מחבר) ("דער נייער וועג", נום. 21, „וואָס מער באַוואוסט זיין".). אין דעם 13טן נומער „דער נייער וועג", זייט 555, ווענדט זיך דער ה' בערטאָלדי שטאָלץ צו די בונדאָווצעס (ד. ה. אייגנטלאַך צו אונז, ווייל מיר האָבן די ערשטע אַרויסגערוקט דיזע פאָרוואורפן די ס. ס., און די בונדאָווצעס האָבן זיי שוין שפּעטער אונטערגעכאַפּט). „אין דעם הינזיכט," — זאָגט בערטאָלדי, — „מוז איך צוגעבן די בונדיסטן, זיינען מיר ווירקלאַך אוטאָפּיסטן, אַוואַנטיוריסטן, פּראָזשעקטאָרן און א. וו. און א. וו. עס וועט אונז אַודאי ניט איינמאָל אויסקומען צו באַשטימען אַ לאַנד און עס נאָכדעם צו וואַרפן, ווי עס האָט אונז שוין פּאַסירט מיט פּאַלעסטינע, אָנצונעמען אַ באַשטימטן קאָלאָניזאַציאָנס־פּלאַן און אים אומענדערן, ווי עס האָט אונז נאָך ניט פּאַסירט, ווי עס קען אָבער לייכט פּאַסירן. און פונדעסטוועגן, קען איך זיי טרייסטן, זיינען מיר אַקוראַט אַזויגע אוטאָפּיסטן, ווי זיי וועלן זיין אין אַ ספערע פון סאָציאַלן אַנטאַגאָניזם און סאָציאַלן ווידערשטאַנד אויפ'ן אַנדערן טאָג נאָך דער סאָציאַלער רעוואָלוציע" (קורסיוו פון מחבר). און ווירקלאַך, אַ האַסטיקע פאַנטאַזיע איז ביי דעם הער בערטאָלדי. די ראָל פון די ס. ס. איז, זעט איר, שוין איצט פּינקטלאַך אַזאַ, ווי די ראָל פון דעם פּראָלעטאַריאַט־דיקטאַטאָר אויפ'ן שוועל פון דער קומענדער סאָציאַליסטישער אָרדנונג. אַ רחמנות אויף דער קינפטיקער מענטשהייט, וועלכע איז פאַר'משפּט פאַר אַ קרבן פון די עקספּערימענטן אַ לאַ ס. ס. זיי האָבן, פאַרשטייט איר, פאַרוואָרפן פּאַלעסטינע, נאָך דעם ווי זיי האָבן זי איין מאָל אָנגעצייכנט — נאַטירלאַך, דאָס זיי האָבן דערצו אַ וויכטיקן מאָטיוו: דאָס, וואָס דר. הערצל האָט דערקלערט, אַז פּאַלעסטינע איז ניט דערגרייכבאַר. וועט אַ וועלכן עס איז זאַנגוויל'ן געפעלן ווערן עפּעס זאָגן, וועלן זיך די ס. ס.

ליב אַנזאַמלען געלט־מיטלען. עס איז אַ שטות איינצושמועסן זיך, דאָס די אָרגאַניזירטע אידישע געזעלשאַפטלאַכע מיינונג זאָל קאָנען כלומר'שט אַ פאָדער טאָן אַ טעריטאָריע. אַ טעריטאָריע איז אַ שטיק ערד, אָבער ניט קיין פּאָליטישער אַנשטאַלט און ניט קיין פּאַראַגראַף פון דער געזעצגעבונג — דעריבער קאָן די טעריטאָריע ניט דינען אַלס אַ פּאָליטישער לאָזונג: אונזער לאָזונג איז — אַ טעריטאָריאַלע פּאָליטישע אויטאָנאָמיע אויף יענעם שטיק ערד, וועלכער וועט אונז פאָרגעשטעלט ווערן דורך דעם סטיכישן פּראָצעס.

אָט אַזאַ איז ביי אונז דער צוזאַמענהאַנג צווישן די סטיכישע פּראָצעסן פון דער אידישער דינאַמיק און אונזער פּלאַנמעסיקער אַרבעט דאָ און דאָרט. אַ צוזאַמענהאַנג אַ סטיכישער, און ניט קיין געקינסטעלטער, אַ צוזאַמענהאַנג אַ היסטאָרישער, און ניט קיין געאָגראַפישער, אַ צוזאַמענהאַנג אַ רעוואָלוציאָנערער, און ניט קיין דיפּלאָמאַטישער.*)

און טאַקע דערפאַר, וואָס דיזער צוזאַמענהאַנג איז אונז געגעבן געוואָרן סטיכיש, און איז אַלס אַזעלכער פאָראויסגעזען אין אונזער פּראָגנאָז, קומט אונז ניט אויס אים צו זוכן און ספּעציעל צו דערווייזן. דאָרט, וואו מענטשן זוכן פלייסיק אַ צוזאַמענהאַנג צווישן פאַרשיידענע זייטן פון זייער טעטיקייט אָדער פאַרשיידענע טיילן פון זייער פּראָגראַם — באַווייזט שוין דיזער זוכן גופא, דאָס די זאַך איז עפּעס ניט גלאַט. איינס פון די ביידע: אָדער מיר האָבן אַ קאָנקרעטן פּראָגנאָז און אַ קלאָר־אָנגעמערקטע היסטאָרישע פּערספּעקטיוו — דאַן איז דער צוזאַמענהאַנג צווישן דער קעגנוואַרט און צוקונפט, צווישן דער אַרבעט דאָ און דער אַרבעט דאָרט ממילא געגעבן געוואָרן און ווערט פאַרווירקלאַכט אין דער היסטאָרישער פּערספּעקטיוו פון דער אַנטוויקלונג פון'ם סטיכישן פּראָצעס; אָדער, פאַרקערט, דעם צוזאַמענהאַנג דאַרף מען ערשט פעסטשטעלן מיט עפּעס אַן אַנדער, געקינסטעלטן אופן, — הייסט עס, דאָס קיין פּראָגנאָז איז ניטאָ; אויף אַזאַ אופן איז, אָבער, אויך ניטאָ קיין צוזאַמענהאַנג, און די אַלע פאַרזוכן אויסצוגעפינען אים מוזן אומפאַרמיידלאַך פּלאַצן. און אויך אין דיזן פונקט, ווייזט זיך העל אַרויס דער שאַרפער אונטערשייד צווישן אונזער לינקן פליגל פון'ם פּראָלעטאַרישן ציוניזם און די, וועלכע געפינען זיך אויף זיין רעכטן פלאַנק, די ציונ.־סאָצ. און סיימיסטן. די ס. ס. — יענע זאָגן זיך טאַקע פּרינציפּיעל אָפּ איינצוזען אַ צוזאַמענהאַנג צווישן דער אַרבעט אין גלות און אויף דער טעריטאָריע, זיי געפעלט בעסער צו ריידן מכח פאַרשיידענע „צוויי פלאַכהייטן", אין וועלכע עס דרייט זיך דער קלאַסנקאַמף דאָ און די טעריטאָריאַליסטישע קאָלאָניזאַציע דאָרט. פיל פון די ציונ.־סאָצ. זיינען זיך אָפן מודה ומתוודה, דאָס ביי זיי איז ניטאָ און עס קאָן גאָר ניט זיין קיין פּראָגנאָז, דאָכ ביי זיי איז ניטאָ און עס קאָן גאָר

*) גענויער וועגן דעם — אין „אונזער פּלאַטפאָרם", קאַפּיטל ח.

טאַריאַליזם. באמת, וואָס ליגן זיי פאַר צו טאָן פאַר'ן טעריטאָריאַליזם? פירן דיפּלאָמאַטישע אונטערהאַנדלונגען, פאַרנעמען זיך מיט קאָלאָניזאַציאָנס־פּראָיעקטן — אָבער מיט דאָס אַלץ קאָנען זיך דאָך ניט באַשעפטיקן אַרבעטער־אָרגאַניזאַציעס! רעגולירן די אידישע אויסוואַנדערונג: אָבער כל זמן עס איז ניטאָ קיין טעריטאָריע, ד. ה. כל זמן עס קומט ניט פאַר קיין סטיכיש־קאָנצענטרירטע איינוואַנדערונג, האָט דאָס רעגולירן פון דער עמיגראַציע קיין שום שייכות ניט מיט'ן טעריטאָריאַליזם. — נאָך מער, פירנדיק צו דער צעזייאונג פון דער עמיגראַציע, איז עס פשוט דער היפך פונ'ם טעריטאָריאַליזם; דירעקט דאַרף זיך די טעריטאָריאַליסטישע אַרבעט אויסדריקן אין רעגולירן די איינוואַנדערונג, וואָס עס וואָלט שוין ממילא פירן צום רעגולירן די אויסוואַנדערונג. מיט זייערע לאָזונגען און אויפרופן טראָגן די ס.ס. אריין אַן ערשיטערונג אין דעם טעריטאָריאַליסטישן באַוואוסטזיין פון די אַרבעטער־מאַסן: רופן צום טעריטאָריאַליזם און אין דערזעלבער צייט רופן צו דער צעזייאונג פון דער עמיגראַציע — דאָס הייסט פירן אַ זעלבסט־מערדערישע פּראָפּאַגאַנדע. נאָר די ס. ס. טוען נאָך עטוואָס ערגערס: זיי רופן די אידישע אַרבעטער אונטערצוהאַלטן די דיפּלאָמאַטישע פּאָליטיק פון די בורזשואַזע טעריטאָריאַליסטן. אויב אַט די גאַנצע דעמאָראַליזירונג פעלט אין דער פּלאַפּלעריי און אַגיטאַציע פון די סיימיסטן, איז עס נאָר דערפאַר, וואָס דער טעריטאָריאַליזם איז ביי זיי ניט מער, ווי פון מראית־עין וועגן. די טעריטאָריאַלע אויטאָנאָמיע דינט ביי זיי ניט מער, ווי פאַר אַן אַגיטאַציאָנס־דעקאָראַציע, וועלכע ברענגט געוויס דעם אַרבעטער־קלאַס אויך ניט וויניק שאָדן, לערנענדיק אים פאַר־שפּרייטן לאָזונגען, אין וועלכע עס ליגט זיך ניט אריין קיין שום קאָנ־קרעטער אינהאַלט. די סיימיסטן רופן דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט צו דער נאַציאָנאַל־פּאָליטישער אויטאָנאָמיע איז גלות; דעם טעריטאָריאַליזם אָבער שטעלן זיי ארויס אַלס אַ ווייטן אידעאַל, וואָס דער וועג צו אים איז לחלוטין אומבאַשטימט און ניט דייטלאַך. דערפון שטאַמט אויך אַ צווייטע סכנה פון דער סיימיסטישער אַגיטאַציע: אָפּלייגנדיק די רעאַלי־זירונג פונ'ם טעריטאָריאַליזם ביז דער אומבאַשטימטער צוקונפט, לייגן זיי אָפּ נאָך ווייטער דעם סאָציאַליזם, פאַר וועמען די טעריטאָריאַלע אויטאָנאָמיע דינט דאָך נאָר אַלס אַ פריערדיקע שטופע.

די סיימיסטישע אַגיטאַציע פאַרגלעט אויף אַזאַ אופן דעם אונטער־שייד צווישן דעם טעריטאָריאַליזם און סאָציאַליזם, ארויסשטעלנדיק דיזע ביידע אויפגאַבן אַלס מאַקסימאַלע און אָנצייכענענדיק ביידע פּראָ־גראַמען מיט אַזעלכע פאַנאַנדערגעשוואומענע און טונקעלע שטריכן, וועלכע האַלטן אַיין אין זיך אַ סכנה איינגאַנצן צו פאַרטונקלען, ווי דעם טעריטאָריאַ־ליסטישן, אַזוי אויך דעם סאָציאַליסטישן באַוואוסטזיין פון די אַרבעטער־מאַסן. אויסטיילנדיק מיט דער גאַנצער ענערגיע פון זייער פּראָפּאַגאַנדיס־טישן טאַלאַנט, באַלייכטנדיק מיט דער גאַנצער קראַפט פונ'ם אַנאַליז, וועלכן

נאָר די ציוניסטן־סאָציאַליסטן זיינען, לכל הפחות, די לעצטע צייט אָפּנהאַרציק: די סיימיסטן אָבער, וועלכע האָבן אַזוי פיל אָנגעטומלט מיט זייער ניי־געפונענעם „צוזאַמענהאַנג“, וועלכע האָבן דורך דער מינדלאַכער אַגיטאַציע פאַנאַנדערגעפּויקט אויף דער גאַנצער וועלט, דאָס ביי זיי איז שוין ענדלאַך פאַראַן דער לאַנג אַרויסגעקוקטער צוזאַמענהאַנג, דערמאָנען שוין אַפילו ניט אין זייער ליטעראַטור איצט וועגן דיזן צוזאַמענהאַנג. פון דעם אַלעם איז צו זען, דאָס די לעזונג פון דער פראַגע אי וועגן דעם צו־זאַמענהאַנג, אי אפילו וועגן דעם טעריטאָריאַליזם גופא, ליגן זיי אָפּ קלוג, עד ביאת הסיים. איבעריקענס, האַלטן זיי נאָך אַלץ אין איין חזר'ן זייער פראַזע: „דורך דער נאַציאָנאַל־פּאָליטישער אויטאָנאָמיע צו דער טערי־טאָריאַלער“, אָן קיינע ווייטערדיקע פּירושים. דאָך איז קלאָר, אַז אי ביי די ס. ס. אי ביי די י. ס. שפּילט די ראָל פון אַ ווירקלאַכן בריק צווישן דער קעגנוואַרט און דער צוקונפט — די דיפּלאָמאַטיע: די נפקא־מיניה איז נאָר דאָס, וואָס ווי די ס. ס. האָפן, וועלן די אונטער־האַנדלונגען מיט די מלוכות מכח טעריטאָריאַליסטישע עסקים פירן די פרייע טעריטאָריאַליסטישע אָרגאַניזאַציעס, און ווי די י. ס. האָפן, וועט זיי פירן דער סיים, וועלכער וועט פאַרמעגן אַ פּאָליטישן אויטאָריטעט.*) נאָך דער אידעאָלאָגיע פון אונזערע שכנים מצד רעכטס זיינען די אונטער־האַנדלונגען מיט די בורזשואַזע רעגירונגען אָן אויספּאַרמייד־לאַכער תנאי, אָן וועלכן דער טעריטאָריאַליזם איז פּשוט אומ־אויספירבאַר.

ביי אַזאַ לאַגע איז גאַנץ פאַרשטענדלאַך, וואָס אין זייער פּראָפּאַגאַנדע און אַגיטאַציע, וועלכע זיי פירן צווישן דעם אידישן פּראָלעטאַר־יאַט (!), אין זייערע לאָזונגען און אויפרופן מוז זיך אַנטהאַלטן דער סם פון טיפער ערשיטערונג, אָדער טאַקע גאָר פון דעמאָראַליזירונג. וואוהין און צו וואָס רופן זיי דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט? — דאָס איז פאַר זיי די געפערלאַכסטע פראַגע. לכתחילה קאָן זיך אויסווייזן, דאָס די ס. ס. רופן דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט צום טעריטאָריאַליזם: אָבער ביי זיי איז דאָך איצט ניטאָ קיין שום פּראָלעטאַרישע אַרבעט, וועלכע זאָל האָבן אַ שייכות צום טערי־

אַ כאַפּ געבן אָפּצוזאָגן זיך פון די פריערדיקע טעריטאָריעס און אָננעמען נייע. דערפאַר אָבער, זעט איר, בנוגע די קאָלאָניזאַציאָנס־פּלענער, איז שוין זייער פּאָזיציע דערווייל אַ שטאַנדהאַפטע: אָט איז שוין באַלד גאַנצע 4 חדשים, און זיי האַלטן זיך נאָך אַלץ אָן די פּראָיעקטן פון דעם הער ס. וואָס פאַר אַ צוזאַמענהאַנג צווישן דעם געגנוואַרט און דער צוקונפט קאָן שוין זיין דאָרט, וואו מענטשן גרייטן זיך צו בייטן זייערע פּלענער ווי האַנדשו!

*) אָדער, ווי עס דריקט זיך אויס דער חבר פּ. פּאַלעסטינעץ, די נפקא־מינה איז דאָס, וואָס פאַר די ס. ס. איז דער טעריטאָריאַליזם אַ פּריוואַטע אונטערנעמונג, און פאַר די י. ס. איז ער אַ קאַזיאָנע אונטערנעמונג.

וועט אויך אהין ביסלאכווייז זיך אריבערטראגן די סטראטעגישע באזע פון דעם אידישן קעמפענדן פראלעטאריאט. דער אידישער פראלעטאריאט ארגאניזירט זיך סטיכיש אין דעם אנטוויקלונגס־פראצעס פון דער קאפיטאליסטישער ווירטשאפט און פאראייניקט זיך דערביי, אפגעטיילט פון די ארבעטער פון אנדערע נאציאנאליטעטן, אין באזונדערע נאציאנאלע ארגאניזאציעס. די אורזאך פונ'ם באזונדערן ארגאניזירן זיך פון דעם אידישן ארבעטער־קלאס איז דאס, וואס עקאנאמיש איז זיין נאציאנאלע עקזיסטענץ א באזונדערע, — א איזאלירטע. ווייל עס שטייגט די עקאנאמישע איזא־לירונג פון דעם אידישן לעבן, דעריבער פארשטארקט זיך די באדערפניש אויך אין א באזונדערער פאליטישער ארגאניזאציע: און ווייל דיזע איזאלירונג פארשפרייט זיך אויף דער אידישער ווירטשאפט אין אלע גלות־לענדער, ווייל אומעטום ווערט ארויסגערופן די אייגנארטיקע אלוועלטלאכע אידן־פראגע (די „קאנסאלידאציע פון דער אידן־פראגע“) — דעריבער אנטשטייט אויך א באדערפניש צו פאראייניקן די אידישע פראלעטאריער פון אלע גלות־לענדער אין איין אלעוועלטלאכער ארגאניזאציע. ווייל די סטראטעגישע באזע *) פון דעם אידישן ארבעטער־קלאס איז אומעטום גלייך אומנארמאל, אומעטום גלייך אומבאפרידיקט, פאדערט אומעטום פון דעם אידישן ארבעטער א צו־גרויסע פארשווענדונג פון כחות אינ'ם קאמף, און איז גורם אומעטום, אז דיזער קאמף זאל זיין זייער ניט־פראדוקטיוו: ווייל די עמיגראציאנס־פראצעסן אינ'ם אידישן לעבן באריהרן אלע אידישע פראלעטאריער פון אלע לענדער, און ווייל דער סטיכישער פראצעס פון דער קאנצענטרירונג פון די אידישע עמיגראנטן אין פאלעסטינע טראגט אריבער דעם שווער־פונקט פונ'ם גאנצן אידישן לעבן — א דאנק דעם אלעם וואקסט אויס אין דער פארהעלטניש צו דער טעריטאריאלער אויטאנאמיע אין פאלעסטינע גלייכע, טיף סאלידארע און געמיינזאמע אויפגאבן פאר אן אלוועלטלאכער ארגאניזאציע פונ'ם אידישן פראלעטאריאט. ביז איצט האט קיין שום אידיש־פראלעטארישע פארטיי זיך ניט געשטעלט אט די אלע היסטארישע אויפגאבן — און אט פארוואס, און אט צוליב וואס מיר, י. ס. ד. פועלי ציון, ארגאניזירן דעם אידישן פראלעטאריאט אין גלות און אין פאלעסטינע.

די ארגאניזאציע פון דעם אידישן פראלעטאריאט פארטיידיקט אלע זיינע אינטערעסן און צוליב דעם באנוצט זי זיך נאר מיט איין מיטל — מיט'ן קלאסנקאמף. דער קלאסנקאמף פונ'ם פראלעטאריאט נעמט אן פארשידענע פארמען: עקאנאמישע סטרייקן, די טעטיקייט פון די פראפעסיאנעלע פאראיינען, באיקאט, קאאפעראציע, דער פאליטישער קאמף אינ'ם פארלאמענט און אויפ'ן גאס, כל־ערליי פאליטישע דעמאנסטראציעס, פאליטישע סטרייקס און אויפשטאנדן.

---

*) וועגן דער סטראטעגישער באזע גענויער — אין „אונזער פלאטפארם“ קאפיטל ג'.

זיי פאַרמאָגן, מער ניט ווי איין פּונקט פון זייער פּראָגראַם־מינימום (נעמ־לאַך: „סיים"), זייען די י. ס. אַ געפערלאַכן מאָמענטאַליזם אין די רייען פון'ם פּראָלעטאַריאַט, געוויינען אים צו, צוליב דער גוזמא'דיק־איבער־געשאַצטער קעגנוואַרט צו פאַרגעסן די צוקונפט. די היסטאָרישע פּער־ספּעקטיוו פון די סיימיסטן האַקט זיך איבער ביי דער העל־שיינענדער רצועה פון די נאָענטסטע פאָדערונגען און אַלץ איבעריקע שווימט אַרום אין דער נעבלדיקער ווייטעניש פון די „היסטאָרישע אידעאַלן" (טעריטאָריאַליזם און סאָציאַליזם), וואוהין עס זיינען פאַר דעם מאָדערנעם מענטשן טיר און טויער פאַרשטעלט.

צו וואָס־זשע רופן מיר דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט? אַ גרויסן טעות האָט יענער, וועלכער שרייבט אונז צו דעם אויפרוף צו עמיגרירן קיין פּאַלעסטינע. דאָס לאָזן מיר איבער, ווי מיר האָבען שוין ניט איינמאָל אָנגעוויזן, פאַר דעם סטיכישן פּראָצעס.

צוליב קלאָרקייט וועלן מיר דערמאָנען די באַציאונג פון דער ס. ד. צו דער קאָנצענטראַציע פון די קאַפּיטאַלן און פּראָדוקציע. איינזעענדיק אין דער קאָנצענטרירונג פון דער פּראָדוקציע דעם וויכטיקסטן פון די סטיכישע כחות, וועלכע פירן צו דער רעאַליזירונג פון דעם סאָציאַליזם, ווענדן זיך, פונדעסטוועגן, ניט די ס. ד. מיט אַן אויפרוף צום אַרבעטער־קלאַס — קאָנצענטרירן די פּראָדוקציע און די קאַפּיטאַלן. נאָר די ס. ד. רופט דעם פּראָלעטאַריאַט מיטצוהעלפן דעם אַלעם, וואָס פאַרגיכערט און פאַרגרינגערט די אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן — נמצא, אויך דער קאָנצענטרירונג פון'ם קאַפּיטאַל, קעמפן קעגן דעם אַלעם, וואָס שטערט און דריקט די אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן און די קאָנצענטרי־רונג פון'ם קאַפּיטאַל. אַזוי רופן אויך מיר דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט מיטצוהעלפן דעם אַלעם, וואָס פאַרגיכערט און פאַרגרינגערט די קאָנ־צענטרירטע אידישע איינוואַנדערונג קיין פּאַלעסטינע — דיזן וויכטיקסטן סטיכישן פאַקטאָר פון דער רעאַליזירונג פון'ם טעריטאָריאַליזם, און צו קעמפן קעגן דעם אַלעם, וואָס שטערט און דריקט דיזע איינוואַנדערונג. אַלס די ס. ד. אָרגאַניזאַציע פון'ם אידישן פּראָלעטאַריאַט, רופן מיר אים צו זעלבסט־טעטיקייט אין אַלע אירע געשטאַלטן, צו דער אַנטוויקלונג און פּאַרטיפונג פון'ם קלאַסן־באַוואוסטזיין, צום קלאַסנ־קאַמף. דאָס איבעריקע וועט ממילא צוקומען אַ דאַנק די סטיכישע טענדענצן פון דער אידישער דינאַמיק. אונזער אויפרוף צום טעריטאָריאַליזם איז דער אויפרוף צום קלאַסנקאַמף: אונזער אויפרוף צום סאָציאַליזם איז אויך דאָסזעלבע.

אין זיין גאַנצער טעריטאָריאַליסטישער אַרבעט און קאַמף וועט דער אידישער פּראָלעטאַריאַט, הגם אַ צוזאַמענגעבונדענער מיט דער ברייטער מאַסע פון דער קליין־בורזשואַזיע, זיין פונדעסטוועגן לגמרי זעלבסט־שטענדיק. צוזאַמען מיט דעם, ווי עס וועט בכלל סטיכיש אַריבערגעטראָגן ווערן דער שווער־פּונקט פון'ם אידישן לעבן פון גלות קיין פּאַלעסטינע,

אַט דער גאַנצער באַפרייאונגס־באַוועגונג וועט שטיין דער פּראָלעטאַריאַט, — זאָגן מיר דעריבער, אַז דער קלאַסנקאַמף פוּנ'ם אידישן פּראָלעטאַריאַט איז די ווירקליכסטע אָרגאַניזירנדע גערוּעַר, וואָס העלפט בכלל דער באַוואוסטזיניקער טעריטאָריאַליסטישער טעטיקייט אַרויסצובאַווייזן זיך. דורך דעם פּאָליטישן קאַמף פוּנ'ם אידישן פּראָלעטאַריאַט ווערן באַשאַפן די רעכטלאַכע גאַראַנטיעס און פרייהייטן, ד. ה. א ו מ ד י ר ע ק ט רעגולירט זיך די אידישע איינוואַנדערונג אין פּאַלעסטינע.

און וואָס אַנבאַלאַנגט דעם עקאָנאָמישן קאַמף, קאָנען דורך אים די אידישע אַרבעטער געוויסערמאַסן ד י ר ע ק ט רעגולירן די איינוואַנדערונג פון דער אידישער אַרבעטס־קראַפט אין פּאַלעסטינע. דהיינו, וואָס מער עס וועט רייף ווערן די באַדערפעניש אין אַן אַלוועלטלאַכער אָרגאַניזאַציע פוּנ'ם אידישן פּראָלעטאַריאַט, וועט זיך אַרויסווייזן אויך די באַדערפניש צו פאַראייניקן אַלע עקאָנאָמישע אָרגאַניזאַציעס פוּנ'ם אידישן אַרבעטער־קלאַס אין איין אַלוועלטלאַכעם גאַנצע. עס וועלן זיך פאַראייניקן איינער מיט'ן צווייטן די אידישע פּ ר אָ פ עֶ ס י אָ נ ע ל ע פ אַ ר א י י נ ע ן אין פאַרשידענע לענדער און וועלן איינער דעם אַנדערן אונטערשטיצן מיט וואָס נאָר מעגלאַך. אַט דיזע פאַראייניקטע פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען, אויסברענגענדיק אַ טייל פון זייערע מיטלען אויף צו פאַרבעסערן די לאַגע פון זייערע מיטגלידער אויף די ערטער, וועלן דעם אַנדער טייל פון זייערע מיטלען באַנוצן אויף צו פאַרגרינגערן פאַר זייערע מיטגלידער דאָס אַריבערפאָרן קיין פּאַלעסטינע, ד. ה. זיי וועלן גרינדן פאָנדן פאַר די עמיגראַנטן, אינפאָרמאַציאָנס־ און סטאַטיסטישע ביוראָס, קאָנטאָרן אויף אויסצוזוכן אַרבעט וכדומה. ווייל דער שווער־פּונקט פון דעם אידישן לעבן וועט זיך אַלץ מער אַריבערטראָגן קיין פּאַלעסטינע, וועלן די אידישע פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען מיט דער צייט געצוואונגען זיין צו גרינדן זייערע אָפּטיילונגען אין פּאַלעסטינע און אויף אַזאַ אופן דערפילן די אויבן־אָנגעוויזענע פונקציעס. — די איבערוואַנדערונג פון דער אידישער אַרבעטס־קראַפט קיין פּאַלעסטינע גייט אַריין, ווי אַן אָרגאַנישער טייל, אינ'ם אַלגעמיינעם סכום פון יענע ש אַ פ נ ד ע מאָמענטן, פון וועלכע עס ווערט צונויפגעשטעלט דער סטיכישער פּראָצעס פון דער רעאַליזירונג פוּנ'ם טעריטאָריאַליזם. אַלזאָ, די זעלבסטשטענדיקע ע ק אָ נ אָ מ י ש ע אָרגאַניזאַציעס פוּנ'ם אידישן פּראָלעטאַריאַט וועלן טיילווייז רעגולירן אויך די ש אַ פ נ ד ע מאָמענטן פון דער רעאַליזירונג פוּנ'ם טעריטאָריאַליזם. די דערגרייכונג פון רעכטלאַכע גאַראַנטיעס און פּאָליטישע פרייהייטן פאַר דער איינוואַנדערונג פון די אידן אין פּאַלעסטינע און פאַר דער אַנטוויקלונג פון דער אידישער ווירטשאַפט אין לאַנד גייט אַריין, ווי אַן אָרגאַנישער טייל, אינ'ם אַלגעמיינעם סכום פון יענע ב אַ פ ר י י ע נ ד ע מאָמענטן, פון וועלכע עס ווערט צונויפגעשטעלט דער סטיכישער פּראָצעס פון דער רעאַליזירונג פוּנ'ם טעריטאָריאַליזם. הייסט עס, דער זעלבסטשטענדיקער (אין פאַרבאַנד מיט די פּראָלעטאַריער פון

וואָס אַנבאַלאַנגט דעם פּאָליטישן קאַמף, זיינען זיינע פאָרמען אָפּהענגיק ניט פון די קאָנקרעטע לאָזונגען און צילן, נאָר פון דער במציאות'דיקע'ר פאַרהעלטניס פון די געזעלשאַפטלאַכע כחות. למשל, בכדי אויסצוקעמפן דאָס אַלגעמיינע וואַל־רעכט קאָן דער ארבעטער־קלאַס זיך באַנוצן מיט פּאַרשידענע מיטלען — מיט'ן קאַמף אין פּאַרלאַמענט, מיט אַ פּאָליטישן סטרייק, מיט דעמאָנסטראַציעס (מיטינגען, פּראָצעסיעס איבער די גאַסן, פּעטיציעס) א. ד. ג. — דאָס ווענדט זיך אָן דעם, אויף וויפיל גרינג אָדער שווער עס איז אין אָט דעם מאָמענט צו דערגרייכן אַ באַפרידיקונג, און פּאָלגלאַך, אָן דעם, וואָס פאַר אַן אָנשטרענגונג פון כחות און וואָס פאַר אַ קאָמבינאַציעס פון זיי עס פּאָדערט זיך צוליב דעם קאַמף. די לאָזונגען אָבער זיינען אָפּהענגיק פון די אָנרייפנדע באַדערפנישן ביי דעם ארבעטער־קלאַס. — וויבאַלד די פאָרמען פון דעם פּאָליטישן קלאַסנקאַמף זיינען ניט אָפּהענגיק פון זיינע קאָנקרעטע לאָזונגען, הייסט עס, אַז אריינגטראַגדיק אין אונזער פּראָגראַם נייע פּונקטן, נייע און באַזונדערע פּאָדערונגען, זיינען מיר גאָר ניט מחויב אויסצוטראַכטן צוליב זיי וועלכע עס איז באַזונדערע פאָרמען פון קלאַסנקאַמף. אזוי, למשל, ווען מיר, י. ס. ד. א. פּ. פּועלי־ציון, שטעלן אַרויס די פּאָדערונגען פון אַ גאַראַנטירטער פרייהייט פאַר דעם אַריינפאָר קיין פּאַלעסטינע, אָדער אַ מער ווייטערע פּאָדערונג פון אַ טעריטאָריאַלער פּאָליטישער אויטאָנאָמיע אין פּאַלעסטינע — רופן מיר גאָר ניט די אידישע פּראָלעטאַריער צו קיינע באַזונדערע אופנים פונ'ם קאַמף, פון וועלכע מען האָט קיינמאָל ניט געהערט. מיר מאַכן פולער אונזערע לאָזונגען און אונזער פּראָגראַם, מיר טראָגן אָבער ניט אַריין קיינע שינוים אין דעם קלאַסנקאַמף. דאָס פאַרשטייען ניט די ס. ס., וועלכע שטעלן זיך פאָר, דאָס פאַר דעם טעריטאָריאַליזם פּאָדערן זיך כלומר'שט אַזעלכע פאָרמען פון קלאַסנקאַמף פונ'ם פּראָלעטאַריאַט, וועלכע זיינען נאָך אין דער געשיכטע ניט געהערט און ניט געזען געוואָרן.

אָן פּאָליטישע גאַראַנטיעס איז אוממעגלאַך אַ ברייטער שטראָם פון דער זיך קאָנצענטרירנדער איינוואַנדערונג און אַ פרייע אַנטוויקלונג פון דער אידישערווירטשאַפט אין פּאַלעסטינע: פּאָליטישע גאַראַנטיעס ווערן דערגרייכט דורכ'ן פּאָליטישן קאַמף: אייניקע פון זיי ווערן דערגרייכט שוין דורכ'ן קאַמף דאָ, אין גלות — דהיינו אַ גאַראַנטירטער פרייער אַריינפאָר קיין פּאַלעסטינע, און אייניקע וועלן דערגרייכט ווערן נאָר דורכ'ן קאַמף דאָרט: צוערשט וועט די סטיכישע אַנטוויקלונג פון דער אידישער ווירטשאַפט אין פּאַלעסטינע פליסן ביי ניט־פרייע באַדינגונגען, וועט זיין געדריקט, און נאָר אין רעזולטאַט פון אַ האַרטנעקיקן באַפרייאונגס־קאַמף וועלן באַשאַפן ווערן פרייע באַדינגונגען פאַר דעם ווייטערדיקן אומגעשטערטן וואוקס פון דער אידישער געזעלשאַפט. און ווייל בראש פון

סטימול אינ'ם ענין פון קאָלאָניזאַציע, באַווייזט זיך באַשיינפּערלאַך, ווען מיר פאַרגלייכן די אומערפאָלגרייכע, הגם פלאַנמעסיק־פאַרטראַכטע קאָלאָני־זאַציע פון אוגאַנדע דורך די ענגלענדער, מיט דעם וואונדערלאַך־געשווינטן וואוקס פון דער באַזעצונג אין קאַליפאָרניע, וועלכער איז באַדינגט דורך דעם, וואָס מען האָט־דאָרטן אַנטדעקט גאָלד. אַלע מלוכה־פאַרזוכן פון די פאַראייניקטע שטאַטן צו קאָלאָניזירן דעם וויטן מערב האָבן זיך אויס־געלאָזן מיט גאָרנים, ביז עס האָט זיך ניט געריכטעט די עמיגראַציע פון די גאָלד־זוכער אין קאַליפאָרניע; דיזער „מענטשלאַכער שטויב“, אַראָפּ־זעצנדיק זיך אונטערוועגנס אין די מדבריות פונ'ם „וויטן מערב“, האָט סטיכיש געשאַפן באַדינגונגען פאַר דעם וואוקס פון מענטשלאַכע ישובים אין דיזן טייל פון די פאַראייניקטע שטאַטן. צו דעם האָט מיטגעהאָלפן אויך די איבערוואַנדערונג פון די מאָרמאָנער, וועלכע איז פאָרגעקומען געגן די תחבולות פון דער רעגירונג. די קאָלאָניזאַציע פון אַרגענטינע און פּאַטאַגאָניע האָט כמעט ניט עקזיסטירט ביז דעם לעצטן פערטל פונ'ם 19טן יאָרהונדערט, ווען דער אַגראַר־קריזיס אין אייראָפּע, וועלכער איז געווען באַדינגט דורך דעם סטיכישן וואוקס פונ'ם אינדוסטריעלן קאַפּי־טאַליזם, האָט גלייכצייטיק פאַרטריבן אי די אייראָפּעאישע קאַפּיטאַלן, אי הונדערטער טויזנטער פויערים אין די נייע לענדער פון דער ברייט זיך אַנטוויקלענדער ערד־אַרבעט.

די מלוכה שטעלט מיט זיך געוויס פאַר **איינע** פון די מעכטיקסטע פאָרמען פון אָרגאַניזירן דעם געזעלשאַפטלאַכן רצון; נאָר אין דיזער פאָרם, אַ האָר ניט ווייניקער ווי אין יעדער אַנדערער, זעט זיך אַרויס דער סטיכיש־אַנטאַגאָניסטישער כאַראַקטער פון די געזעלשאַפטלאַכע פאַרהעלטניסן. דערהויבנדיק זיך איבער דער גאַנצער געזעלשאַפטלאַכער סטרוקטור שפּיגלט אָפּ אין זיך די מלוכה אינגאַנצן די דיסהאַרמאָניע פון דער ערשטער, און איר טעטיקייט און גורל זיינען אויך סטיכישע, פּונקט ווי איר יסוד איז סטיכיש. דעריבער איז זי, ווידער טאַקע, ביכולת נאָר צו רעגולירן די סטיכישע פּראָצעסן, אָבער ניט אימפּראָוויזירן זיי. צו־לייגנדיק דיזן אַלגעמיינעם געדאַנק צו די ערשיינונגען פון קאָלאָניזאַציע, דאַרפן מיר זאָגן, דאָס, למשל, ניט די קאָלאָניזאַציע פון אַלזשיר איז אַ פּועל־יוצא פון דעם, וואָס אַלזשיר איז פּאָליטיש אונטערטעניק פראַנקרייך, נאָר להיפך, די עמיגראַציאָנס־באַדערפניש פון די פראַנצויזישע פויערים, וועלכע האָבן פאַרלאָרן זייער ערד אין אַ גאַנצער רייע ניט־געלונגענע רע־וואָלוציעס, און די באַדערפניש פונ'ם יונגן פראַנצויזישן קאַפּיטאַל צו פאַרברייטערן דעם נאַציאָנאַלן מאַרק, — האָבן **געצוואונגען** פראַנקרייך צו דעראָבערן אַלזשיר. פּונקט דאַסזעלבע קאָנען מיר זאָגן אויך מכח דער באַזעצונג פון סיביר און דאָס איינגעמען פון טורקעסטאַן דורך דער רוסישער רעגירונג, מכח דאָס איינגעמען פון ניי־זעלאַנד דורך די ענגלענדער, מכח דעם פאַרכאַפּן פון קאָרעע און ליאַאָדון, דאָס פאַרנעמען פון פאָרמאָזאַ און אַ טייל סאַכאַלין מצד דער יאַפּאַנישער רעגירונג. קאָלאָ־

אנדערע פעלקער און טיילווייז אויך אין פאַרבאַנד מיט די ברייטע מאַסן פון דער אידישער קליין־בורזשואזיע) פּאָליטישער קאַמף פונ׳ם אידישן פּראָלעטאַריאַט וועט רעגולירן די באַפרייענדע מאָמענטן פון דער רעאַליזירונג פונ׳ם טעריטאָריאַליזם.

איצט איז שוין ניט שווער זיך קלאָר מאַכן אונזער פאַרהעלטנים צו דעם בורזשואזן ציוניזם. דאָ דאַרף מען, קודם כל, באַמערקן, דאָס די בורזשואזע טעריטאָריאַליסטן און ציוניסטן, וועלכע זיינען אין אַלגעמיין מסכים מיט׳ן שטאַנדפּונקט פון סטיכישן פּראָצעס, מאַכן, פונדעסטוועגן, אַן אויסנאַם פאַר די קאָלאָניזאַציאָנס־פּראָצעסן; זיי האַלטן, דאָס די קאָלאָניזאַציע קאָן פאַרווירקלאַכט ווערן נאָר ביי דעם בכיוון׳דיקן אריינמישן זיך פונ׳ם אָרגאַניזירטן געזעלשאַפטלאַכן רצון. דיזער טעות ליגט אויך אינ׳ם יסוד פון אַלע ס.־ס.׳ישע און י.־ס.׳ישע בנינים. אָפטמאָל נעמט ער אָן אַזאַ מין פאָרם: מען דאַרף איינאָרדנען נאָר די ערשטע טריט אינ׳ם ענין פון דער אידישער קאָלאָניזאַציע, מ׳דאַרף פּלאַנמעסיק און באַוואוסטזיניק דורכשלאָגן אַ וועג, און דערנאָך וועט זיך שוין ממילא אָנהויבן דער סטיכישער פּראָצעס פון קאָלאָניזאַציע אין אַ ברייטן מאַסשטאַב. דאָ האָבן מיר פאַר זיך דאָסזעלבע, וואָס מיר האָבן אויבן דערקלערט — אַ השערה וועגן דער נויטיקייט צו שאַפן באַדינגונגען פאַר דעם סטיכישן אַנטשטיין פון דער נייער געזעלשאַפט. מיר באַהויפּטן, דאָס אין דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט זיינען אויך די קאָלאָניזאַציאָנס־פּראָצעסן אינגאַנצן סטיכישע און דאָס די אַממערסטן קלוגע קאָלאָניזאַציע איז ניט יענע, וועלכע ווערט געפירט אַממערסטן „קלוג", נאָר יענע וועלכע פּאַסט זיך צו צו דער ריכטונג פון די סטיכישע איבערוואַנדערונגען פון די פאָלקס־מאַסן. און אין דעם איבערצייגט אונז די געשיכטע פון אַלע קאָלאָניזאַציעס אין דער נייער צייט. די באַזעצונג פון אַמעריקע, דרום־אַפריקע און אויסטראַליע איז פאָרגעקומען סטיכיש: די געצוואונגענע, אָדער די פּראָטעקציאָנעלע באַזעצונג פון די נייע לענדער דורך דער מאַכט פון די אייראָפּייאישע רעגירונגען האָט ניט געבראַכט צו קיינע רעזולטאַטן, כל זמן אין די קאָלאָניעס האָט זיך ניט געפונען אַזאַ מין זאַך, וואָס זאָל צוציען די ברייטע פאָלקס־מאַסן, וועלכע ווענדן זיך אין זייערע איבערוואַנדערונגען אין דער ריכטונג, וואָס געפינט זיך צווישן דער גרעסטער צוציאונג און דעם קלענסטן ווידערשטאַנד. אין דרום־ און צענטראַל־אַמעריקע איז, עד היום, אַ העכסט שיטערע ווייסע באַפעלקערונג, און די גראַנדיעזע קאָלאָניזאַציע פון די פאַראייניקטע שטאַטן איז, ווי עס איז אַלעמען באַוואוסט, פאָרגעקומען אָן אַ וועלכן עס איז פּלאַן. די באַזעצונג פון דרום־אַפריקע איז פאָרגעקומען קעגן דער ווירקונג פון די מלוכות, און איז אַממערסטן ערפאָלגרייך אַוועק נאָכדעם, ווי מען האָט דאָרט אַנטדעקט אַלמאַזען און גאָלד־גראָבנס. דיזער צווייטער פאַקטאָר האָט מיט זיך באַדינגט אויך די קאָלאָניזאַציע פון אויסטראַליע. ווי ווייט ניט־ווירדיק עס איז די פּלאַנמעסיקייט אין פאַרגלייך מיט׳ן סטיכישן

פּאַלעסטינע דורך שפּיצזיניקע פּלענער, צוגלייך אויך, נעגן דער קאָנספּיראַ־טיווער דיפּלאָמאַטיע, מיט וועלכער עס פאַרנעמען זיך נאָך אַלץ די ציוניס־טישע רעדל־פירער, פירנדיק פאַר'ן נאָז די לייכט־גלויביקע פאָלקס־מאַסע, און אָפּנאַרנדיק זיך אַליין. דערפון, אָבער, איז ניט געדרונגען, דאָס די חובבי־ציון'דיקע פּאָליטיק פון „קליינע אַרבעט" וועט געפינען אין אונז אַ פריינד — פאַרקערט, עס איז ניטאָ נאָך אַ זאַך, וואָס זאָל אונז זיין מער פיינטלאַך און העסלאַך. האַלטנדיק, דאָס די אויפגאַבע פון די בור־זשואַזע ציוניסטן איז צו רעגולירן דעם סטיכישן פּראָצעס פון דער קאַפּיטאַ־ליזירונג פון פּאַלעסטינע דורך דער אידישער איינוואַנדערונג, וועלן מיר אונטערהאַלטן דאָס אַלץ, וואָס האַרמאָנירט מיט דיזער אויפגאַבע.

ברייט אַוועקשטעלן די אינפאָרמאַציע אין פּאַלעסטינע — ווי שאַפן אינפאָרמאַציע־ביוראָס און ליטעראַרישע אינפאָרמאַציע, אָרגאַניזירן אויס־פאָרשונגען און אויסזוכונגען אין פּאַלעסטינע, און דער עיקר סאָציאַל־עקאָנאָמישע דערפאָרשונגען, שאַפן סטאַטיסטישע ביוראָס, קאָנטאָרן אויף געבן יורידישע הילף די איינוואַנדערער, אָרגאַניזירן קליין־ און גרויס־קרעדיט (חוץ אַגראַר־אַפּותיקאַ'עס, וועלכע פירן צו אַ קינסטלאַכן פאַנאַנדער־בלאָזן פון די מקחים אויף ערד), — דאָס אַלץ וועט ביי אונז געפינען די ענערגישסטע שטיצע. דאָס אַלץ, וואָס עס פאַרגרינגערט און פאַרגיכערט די איבערוואַנדערונג פונ'ם קאַפּיטאַל אין פּאַלעסטינע, דאָס אַוועקשטעלן די קאַפּיטאַליסטישע אונטערנעמונגען אויף מאָדערנע טעכנישע יסודות און אויפ'ן באָדן פון דער פרייער געזעלשאַפטלאַכער איניציאַטיוו, דאָס איינ־אָרדנען ערפאַרונגס־סטאַנציעס און מוסטער־ווירטשאַפטן, וועלכע וועלן דינען אַלס אַ צענטער פון דער טעכנישער נאָכאַמונג און פאַר'ן אָביעקט פון דער טעכנישער קאָנקורענץ מצד די אידישע איינוואַנדערער, וועלכע וועלן אויף אַזאַ אופן העלפן דעם וואוקס פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן אין לאַנד; דאָס אַלץ, וואָס עס העלפט מיט דער עקאָנאָמישער אויטאָנאָמיזירונג פון דער אידישער באַפעלקערונג אין פּאַלעסטינע — די אָרענדע פון ציגזן דורך אַנשטאַלטן, וועלכע עס האָט געשאַפן די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע, יעדע קאַפּיטאַליסטישע קאָנצעסיע — אַט דאָס זיינען, לויט אונזער מיינונג, די גאַנץ געווגנ ברייטע טעטיקייטס־ראַמען פונ'ם ציוניסטישן קאָנגרעס. דאָס איז די ספערע פון זיין ווירקונג. נ ע ג ן דער מלוכה־אַפּוטרופּסות און פילאַנטראָפּיע, פ אַ ר דער פרייער געזעלשאַפטלאַכער איניציאַטיוו — אַט אַזאַ איז אונזער טאַקטיק, ב נ ו ג ע ד ע ר ר ע אַ ל ע ר אַ ר־ב ע ט פ ו ן ק אָ נ נ ר ע ס אין פּ אַ ל ע ס ט י נ ע. מיר וועלן שטרעבן צו דעם, אַז די ציוניסטישע טעטיקייט פון דער בורזשואַזיע זאָל טראָגן אַ העל־אויסגעדריקטן, ניט פאַרמאַסקירטן פּראַקטישן קאָמערציעלן כאַראַקטער. אויפ'ן באָדן פונ'ם גינסטיקן סטיכישן פּראָצעס וועט דיזע טעטיקייט אַליין שאַפן אויך די נויטיקע כחות און וועט צוציען די קאַפּי־טאַלן, און אויב איר אַ ל נ ע מ י י נ ע ר דירעקטיוו איז דאָס נ ל י ק פ ו ן פ אָ ל ק, דאַרף איר נ אָ ע נ ט ס ט ע ר ציל שטענדיק זיין

ניזאַציע און עמיגראַציע זיינען ביי היינטיקן טאָג אונטערוואָרפן און פאָלגן די געזעצן פון דער איבערוואַנדערונג פון׳ם קאַפּיטאַל, וועמען עס דינט אויך די מלוכה. „דער קעניג דענקט און דער קרעמער לענקט“, ווי עס דריקט זיך שאַרף אויס ניטשע. דערביי אָבער טוט עס דער „קרעמער“ גופא סטיכיש, זייענדיק אַריינגעצויגן אין דעם קרייז־גאַנג פון׳ם ווילדן און אייגנאַרטיקן קאַפּיטאַל.*)

דער גאַנצער מאַסיווער אַפּאַראַט פון דער מלוכה־אָרגאַניזאַציע מיט איר גאַנצער צווינגענדער מאַכט איז מאַכטלאָז אין׳ם קאַמף קעגן דער סטיכיטעט. נאָר די בורזשואַזיע, וועלכע איז דורכגעדרונגען מיט׳ן סחורות־פעטישיזם, האָט פאַר זיך באַשאַפן אַ אָפּגאָט אויך פון דער מלוכה, פון דיזן, באמת, בלינדן כלי־זיין אין די הענט פון דער סטיכישער עוואָלוציע — אַ כלי־זיין, וועלכער האָט לחלוטין ניט קיין שום פּראָגנאָז, אַ כלי־זיין, וועלכער לעבט אויסשליסלאַך פון די אינטערעסן און שטרעבונגען פון׳ם פּאָליטישן מאָמענט. די קאָלאָניזאַציע איז ביז איצט תמיד געווען אָפּ־הענגיק, ניט פון׳ם ווילן און חשבונות פון דער רעגירונג, איר ערפאָלג אָדער אומערפאָלג פלעגט שטענדיק באַשטימט ווערן, אומאָפּהענגיק פון דער מלוכה־ווירקונג, דורך די סאָציאַל־עקאָנאָמישע באַדינגונגען פון די א י י נ וו א נ ד ע ר ו נ ג ס ־ לענדער און דורך דער סאָציאַל־עקאָנאָמי־שער סטרוקטור פון דער א ו י ס וו א נ ד ע ר ע ר ־ מ א ס ע. און פונדעסטוועגן, לייגן אַרויף די בורזשואַזע שטרעמונגען־אין׳ם טעריטאָריאַ־ליזם (און די ס. ס. און סיימיסטן, וועלכע שטייען צו זיי צו) אַלע זייערע האָפנונגען אויף דער רעגירונג.**)

דאָ ליגט דער ערשטער פונקט, וועלכער באַשטימט אונזער פאַר־העלטנים צו די בורזשואַזע ציוניסטן. מיר וועלן קעמפן קעגן יענער ציונים־טישער טעטיקייט, וועלכע שטיצט זיך אויף דער דיפּלאָמאַטיע, מיר וועלן קעמפן קעגן אַלע טראַדיציעס פון הערצל׳ס טשאַרטעריזם. פון דער צווייַ־טער זייט, וועלן מיר קעמפן קעגן דער פּאָליטיק פון דער ציוניסטישער קאָנספּיראַציע, וועלכע האָט בדעה אונטערערדישע פאָרמען פון פאַרכאַפּן

*) איבעריקנס שטעלט פאָר די קאָלאָניזאַציע פון נייע וויסטע לענדער אין איין הינזיכט באַזונדערע באַקוועמלאַכקייטן — פאַרשטייט זיך, ניט בכדי אימפּראָוויזירן, נאָר בכדי צו רעגולירן: דאָס איז — דאָס פ ע ל ן פ ו ן אַ ס ט י כ י ש ע ר א י נ ע ר צ י ע פ ו ן צ ו נ ו פ ג ע ל י י ג ט ע און אַיינגעפעסטיקטע ס אָ צ י אַ ל ע פ אָ ר מ ע ן. אַ דאַנק דעם, ווייזט אַרויס די געזעלשאַפטלאַכע מאַטעריעלע און גייסטיקע קולטור אַ סך מער פּראָגרעסיווע שטריכן, און די אַנטוויקלונג קומט ביי זיי פאָר פיל גרינגער און מיט ווייניקער יסורים, ווי אין די אַלטע געזעלשאַפטן, וואו עס האָבן זיך, מער אָדער ווייניקער, אַיינגעהיט די איבערלעבונגען פון די אָפּשטאַרבנדע סאָציאַלע פאָרמען. אויף דיזן פאַקט בויען די ס. ס. הרים וגבעות. נאָר די צרה איז, ווידער טאַקע, אין דעם, וואָס די נייע געזעלשאַפטן ווערן ניט געשאַפן קינסטלאַך.

**) „טשאַרטער“, „דיפּלאָמאַטיע“, „סיים“ — דאָס זיינען אַלץ פאַרשידענע נוסחאות פון איין און דעמזעלבן פּאָליטישן פעטישיזם.

ממשלה פונ׳ם וועלט־מאַרק. באמת, דער וועלט־קאַפּיטאַל האָט אַן עקאָ־נאָמיש־ניוועלירנדע (אויסגלייכענדע) טענדענץ, ער שטרעבט אויפצוהויבן אַלע טעריטאָריאַלע ווירטשאַפטן, וועלכע ער האָט נאָר פאַר־כאַפּט, ביז צו איין אַנז דער זעלבער מדרגה פון דער טעכניק — און צו־זאַמען מיט דעם אויך פון דער עקאָנאָמישער אַנטוויקלונג; און וואָס שפּע־טער עס טרעט אַרויף אַ וועלכעס עס איז לאַנד אויף דער אַרענע פון דער וועלט־קאָנקורענץ, אַלץ שטאַרקער קומט אים אויס אָנצושטרענגען זיינע כחות, בכדי פון איר ניט אַראָפּגעטריבן צו ווערן; דאָס וואָס עס פעלט אינ׳ם כמות, ווערט דאָ אָנגעיאָגט און אָפּגעצאָלט אינ׳ם איכות. דאָס זעען מיר אין רוסלאַנד, אין יאַפּאַן (טיילווייז אויך אויך כינע און פּערסיע).

אָט אַזאַ, אויב ניט נאָך אַ מער אינטענסיווערע אַנטוויקלונג פון די קלאַסן־אַנטאַגאַניזמען ערוואַרטעט אויך פּאַלעסטינע. צו דעם קאַמף אין פּאַלעסטינע קאָנען ניט בלייבן גלייכגילטיק, ניט דער אידישער פּראָלע־טאַריאַט און ניט די אידישע בורזשואַזיע אין די גלות־לענדער — ווייל דער שווער־פּונקט פון די אינטערעסן פון דיזע ביידע קלאַסן טראָגט זיך ביסלאַכווייז איבער קיין פּאַלעסטינע. דאָ איז דער צווייטער פּונקט פונ׳ם קאַמף צווישן דעם פּראָלעטאַרישן און בורזשואַזן ציוניזם. שוין ביי היינ־טיקן טאָג פּאַרטונקלען מיט אַלע כחות די בורזשואַזע ציוניסטן פון איין זייט די קלאַסן־געגנזאַצן אין פּאַלעסטינע, אַרויסשטעלנדיק אויפ׳ן ערשטן פּראַנט די פיקציע פון „נאַציאָנאַלער ברודערשאַפט“ און „איינהייט פון די נאַציאָנאַלע אויפגאַבן“, דערקלערנדיק די קלאַסן־שנאה צווישן די אידישע איינוואוינער אין פּאַלעסטינע אויסשליסלאַך מיט דער רעוואָלוציאָנערער אַגיטאַציע אין רוסלאַנד; פון דער אַנדער זייט, האַלטן זיי אונטער מיט אַלע מעגלאַכקייטן די פּאַלעסטינישע בורזשואַזיע אין אירע אַרויסטרעטונגען געגן די פּראָלעטאַרישע אָרגאַניזאַציעס. בלי שום ספק וועלן די בורזשואַזע ציוניסטן זיך סטאַרן אויסצונוצן די טעטיקייט פון דעם קאָנגרעס, בכדי צו ווירקן אויף די באַוואוסטזייניקע אַרבעטער־איינוואַנדערער, און מיר דאַרפן אויך אָנווענדן אַלע אונזערע כחות צו מאַכן אומשעדלאַך דעם קאָנ־גרעס פון דיזער זייט. דעם ספּעציפישן כלי־זיין פון דער בורזשואַז־ציוניס־טישער פּאָליטיק וועלן מיר דאַרפן סטאַרען זיך אויסצונוצן, בכדי צו פּאַרטיידיקן די אינטערעסן פון די געדונגענע אַרבעטער פון אַלע נאַציאָ־נאַליטעטן אין פּאַלעסטינע. וואָס ברייטער עס וועט זיין אַוועקגעשטעלט די אַרבעט פונ׳ם קאָנגרעס אין פּאַלעסטינע, אַלץ אַ גרעסערן פּאַקטישן דרוק וועט ער קאָנען מאַכן אויף די אָרטיקע און אָנגעפּאַרענע אַרבעטער. און אַלץ מער באַדרן וועלן מיר האָבן פאַר׳ן תשובה־דרוק אויפ׳ן קאָנגרעס — דורכ׳ן קלאַסנקאַמף.

לסוף, בנוגע דעם פּאָליטישן קאַמף פאַר דער טעריטאָריאַלער אויטאָ־נאָמיע געגן דער טערקישער רעגירונג שטייען אונז פאַר באַציאונגען צו די בורזשואַזע ציוניסטן פיל מער פיינטלאַכע, איידער פריינטלאַכע. אודאי איז די אידישע בורזשואַזיע אויך פאַראינטערעסירט צו באַפרייען פּאַלעס־

— ר י ו ח.

אַט דאָס זיינען די אויבערשטע פּרינציפּן פון אונזער געמיינזאַמער טעטיקייט מיט דער ציוניסטישער בורזשואַזיע. אַלס פאָרשטייער פון דעם פּראָלעטאַריאַט קאָנען מיר, נאַטירלאַך, ניט אָרגאַניזירן אַזעלכע מיני קאָמערציעלע אונטערנעמונגען. מיר קאָנען אויך קיין אַנטייל ניט נעמען אין זייער אָרגאַניזירן; מיר זיינען אָבער בכח זיי אונטערצוהאַלטן מאָראַליש. דאָס איז דיזעלבע פּאָזיציע, וועלכע עס פּאַרטרעט בכלל די ס.-ד.-יע בנוגע צום אָרגאַניזירן געזעלשאַפטלאַכע אַרבעט פאַר אַרבעטסלאָזע — ז י א י ז נ י ט ב י כ ו ל ת צ ו אָ ר ג אַ נ י ז י ר ן ד י ז ע אַ ר ב ע ט, זי העלפט זיי אָבער, ווי ווייט עס איז נאָר מעגלאַך. פונקט אַזוי האַלטן אויך מיר אונטער דאָס אַלץ, וואָס עס שטעלט צו, אין ברייט־קאַפּיטאַליסטישע און ניט פילאַנטראָפּישע פאָרמען, אַרבעט פאַר אונזערע אַרבעטסלאָזע עמיגראַנטן.

זעלבסט־פאַרשטענדלאַך, דאָס אונז וועט אויסקומען צו פירן מיט די בורזשואַזע ציוניסטן אַ עקשנות'דיקן קאַמף ניט נאָר אויפ'ן באָדן פון אונזער פאַרשטייין די רעאַלע אַרבעט פונ'ם קאָנגרעס, נאָר אויך אויפ'ן באָדן פון יענע עקאָנאָמישע און פּאָליטישע קאָנפליקטן, וועלכע וועלן זיך פאַנאַנדערשפּילן אין פּאַלעסטינע. עס איז גרינג צו זען, דאָס דער קלאַסן־קאַמף אין פּאַלעסטינע וועט זיך זייער געשווינט אַנטוויקלען — אונטער דער ווירקונג פון צוויי שטענדיקע פאַקטאָרן. ערשטנס, די מאַסע, וועלכע וואַנדערט אַריין אין פּאַלעסטינע, קומט פון יענע לענדער, וואו די קלאַסן־אַנטאַגאָניזמען האָבן שוין לאַנג באַקומען אַ העלן און שאַרפן אויסדרוק. דער אַרבעטער, וועלכער פאָרט קיין פּאַלעסטינע, האָט נאָך ערב זיין אָוועקפאָרן איבערגעלעבט שטורמישע צוזאַמענשטויסן מיט'ן בעל־הבית און האָט זיך געפונען אין דער אָדער יענער, פּאָליטישער אָדער עקאָנאָמישער אַרבעטער־אָרגאַניזאַציע אין די גלות־לענדער; ער קומט אין פּאַלעסטינע מיט אַ מער אָדער ווייניקער קלאָרן קלאַסן־באַוואוסטזיין. דער אונטער־נעמער, וועלכער וואַנדערט איבער קיין פּאַלעסטינע, ברענגט אויך מיט זיך דערפאַרונג און געוואוינהייט אינ'ם קאַמף געגן די אַרבעטער; ביידע קומען זיי אין לאַנד שוין פאַרטיקע, ניט צווייפלענדע, שונאים. צווייטנס, די אָפּ־הענגיקייט פון דער יונגער אידישער ווירטשאַפט אין פּאַלעסטינע פונ'ם ו ו ע ל ט ־ מ אַ ר ק, פונ'ם וועלט־קאַפּיטאַל דאַרף ווירקן, עס זאָלן געשווינד און טיף פאַרשאַרפט ווערן די קלאַסן־אַנטאַגאָניזמען; דער וועלט־קאַפּיטאַל, אַלס די העכערע אַנטוויקלונגס־פאָרם פונ'ם מאָדערנעם ווירט־שאַפטלאַכן טיפּ, אַנטהאַלט אין זיך אויך די העכסטע אָנשטרענגונגס־מדרגה פון זיינע אינערלאַכע געגנזאַצן און זייער פּרוכט — פון די אַנטאַ־גאָניזמען. דעריבער, אַריינרייסנדיק זיך אין אַ וועלכע עס איז פעאָדאַלע ווירטשאַפט און געמיינשאַפט, צעשפּאַלט איר געשווינד דער וועלט־קאַפּיטאַל, נאָך דער ליניע פונ'ם קלאַסן־אַנטאַגאָניזם, און דאָס קומט פאַר אַלץ גע־שווינדער, וואָס שפּעטער דאָס דאָזיקע לאַנד פאַלט אַרונטער אונטער דער

די דערווידערונג, דאס יעדער קאמף צווישן קלאסן איז א קאמף פאר דער מאכט און פאר די פראדוקציאנס־מיטלען, בעת אבער אין דעם טעריטאריא־ליזם זיינען פאראינטערעסירט פארשידענע קלאסן פונ'ם אידישן פאלק, און דעריבער איז אויף'ן באדן פונ'ם טעריטאריאליזם אוממעגלאך א קאמף צווישן דעם פראלעטאריאט און דער בורזשואזיע.*) דיזער בליק איז א רעוויזיאניזם פון דעם סאמע ערגסטן סארט; ווען דאס וואלט געווען ריכטיק, וואלט די עקזיסטענץ פונ'ם פ ר א ל ע ט א ר י ש ן ציוניזם געווען א לחלוטין'דיקע שטות'עריי, און אין דער רעאליזירונג פונ'ם טערי־טאריאליזם וואלט דער ארבעטער־קלאס אויסגעקומען עפעס נאר ווי א מין נאכשלעפעניש נאך דער בורזשואזיע.**) בכדי צו צעשלאגן דיזע חקירה, וועלן מיר נעמען אלס א ביישפיל די רוסישע רעוואלוציע. אויך דא איז פאראינטערעסירט ווייט ניט נאר דער פראלעטאריאט, אויך דא איז די באפרייאונגס־באוועגונג, אזוי צו זאגן, א נאציאנאלע; אויך אין רוסלאנד געפינט זיך די מאכט ניט ביי דער בורזשואזיע. צי איז דען פון דעם אלעם געדרונגען, דאס די רוסישע רעוואלוציע קומט פאר ניט דורכ'ן קלאסנקאמף, נאר דורך דיפלאמאטיע? צי הייסט עס דען, דאס דער רוסלענדישער פראלעטאריאט פירט ניט בשעת דער רעוואלוציע זיין זעלבסטשטענדיקע קלאסן־פאליטיק? יא, דערינען באמיען זיך, אויף אלער־ליי אופנים, צו איבערצייגן אונז די אלע קליינבירגערלאכע אידעאלאגן און פראזיארן, אבער קיין סאציאל־דעמאקראט אין רוסלאנד וועט זיך ניט שטעלן אויף אזא שטאנדפונקט. און מיר דארפן קאטעגאריש אפווארפן יעדן ענלאכן בורזשואזן בליק אויף דעם טעריטאריאליזם. עס איז כלל ניט ריכטיק, דאס כלומר'שט י ע ד ע ר קלאסנקאמף איז א קאמף פאר דער מאכט. אין דעם ר ע ז ו ל ט א ט פון די קלאסן־אנטאגאניזמען טרעפט אפט, אז די מאכט גייט איבער פון איין קלאס צום צווייטן, אבער ד י ר ע ק ט קאן דער קאמף צווישן די קלאסן שטעלן פאר זיך און פאר־ווירקלאכן אנדערע צילן — אנ'ערך, צו פארבעסערן איינפאך די לאגע פון די אונטערדריקטע שיכטן פון דער געזעלשאפט. מיר נעמען אלס א ביישפיל דעם קאמף פאר דער רעגירונגס־פארזיכערונג פון די ארבעטער, פאר דער פאבריקס־אינספעקציע, פאר דעם 8־שעה'דיקן ארבעטס־טאג — ד י ר ע ק ט האבן די אלע פאדערונגען ניט בדעה צו פארכאפן די מאכט, אדער די פראדוקציאנס־מיטלען. אפילו די פאליטישע פאדערונגען פון פרייהייט פון פאראיינען און קאאליציעס שטעלן פאר זיך ניט דירעקט דיזע אויפגאבע. ווען דער אידישער ארבעטער קעמפט קעגן דעם רוסלענדישן אבסאלוטיזם, גרייפט ער דאך אן צוליב דעם אומ־מיטלבאר, דורך זיינע סטרייקס וכדומה, די אידישע בורזשואזיע (אפ־

*) אַזאַ איז דער שטאַנדפונקט פון די ס. ס. למשל, אינ'ם אַרטיקל פון א. ב., „קלאַסנקאַמף און טעריטאָריאַליזם“ („דער נייער וועג“, נומ. 19, ז. 19־20).

**) אַזאַ בכבוד'יקן אָרט פאַרנעמט טאַקע באמת דער אַרבעטער־קלאַס אין דעם פּראָגראַם פון די ס. ס.

טינע פון דער טערקישער ממשלה, — אָבער אויך דאָ, ווי אומעטום, זאָגט זיך אַרויס, שוין ביי היינטיקן טאָג, די כאַראַקטעריסטישע בורזשואַזע פּחדנות, האַלבקייט און ניט־אויסגעהאַלטנקייט. ווי מיר האָבן שוין אויבן געזען, שילדערן זיך דאָס רוב בורזשואַזע ציוניסטן די רעאַליזירונג פון׳ם ציוניזם אַלס אַ פרידלאַכן אומקרענקלאַכן פּראָצעס פון אַן עקאָנאָמיש־קולטורעלער „עראָבערונג“; נאָר אפילו יענע מינדערהייט פון די בורזשואַזע ציוניסטן, וועלכע חלום׳ט וועגן אַ רעוואָלוציאָנערן „פאַרכאַפּן“ פּאַלעסטינע, וויל זיך צוגרייטן צו דיזן „פאַרכאַפּן“ בשתיקה, אַזוי, דאָס די טערקישע רעגירונג זאָל קיין צייט ניט האָבן אַנצונעמען מיטלען. דעריבער קוקט מען אינ׳ם ציוניסטישן לאַגער מיט מורא און שנאה אויף אונזער אָפנהערציקייט, פאַר זיך באַשולדיקנדיק אונז טיף אין הארצן אין „פּראָוואָקאַציע“; נאָר דערווייל ציטערן זיי עס אַרויסצורײדן הויך, האָפנדיק, דאָס מיר וועלן דאָך קלוגער ווערן און אויפהערן צו וועקן דעם השד פון די טערקישע מושלים. אָבער דאָס לעבן וועט גיך צוקלאַפּן דיזע מורא און האָפנונג — און דאַן וועלן די בורזשואַזע ציוניסטן אָנהויבן צו ריידן, און דאַן וועלן זיי אויפהויבן אַ „ויצעקו“... זיי וועלן זיך מיט כל המיטלען אָפּגרענעצן פון דער „צעהיצטער לייכטזיניקער יוגנט“ — פאַרגעסנדיק דאָס מיר האָבן זיך שוין לאַנג אָפּגעגרענעצט פון זיי; זיי וועלן דערקלערן אויף זייער קנעכטיש־ליבעראַלן לשון וועגן זייערע אויסשליסלאַך־פרידלאַכע כוונות, און וועלן, ווי בכלל אַ ליבעראַלע פּאַרטיי אין אונזערע צייטן, מיט זייער טאַקטיק נאָר אָפּהאַלטן דעם פּראָצעס פון פּאַלעסטינער באַפרייאונג; פון דער אַנדער זייט, אָבער, וועט זיי דאָס לעבן צווינגען געוויסערמאַסן מיטצוהעלפן דעם קעמפענדן פּראָלעטאַריאַט פון פּאַלעסטינע. אין דיזער גאַנצער צוויי־פּנים׳דיקער פּאָליטיק וועלן זיי זיך סטאַרען, ווי דאָס ליבעראַלע ביגערטום פון אַלע פעלקער אין דער מאָדערנער וועלט, צו באַקומען פון דער רעוואָלוציע וואָס מער נוצן פאַר זיך, פאַררעטעריש איבערלאָזנדיק דעם פּראָלעטאַריאַט אליין אויפ׳ן שלאַכטפעלד, ווען זיי וועט זיך נאָר אויסדאַכטן, דאָס זיי האָבן שוין באַקומען אַלץ, וואָס עס איז נויטיק בכדי צו הערשן. די לעקציעס פון דער רוסלענדישער רעוואָלוציע און פון אַלע אַנדערע, וועלכע זיינען פאַרגעקומען פאַר איר, האָבן אויף אונז אַ געוואַלדיקן רושם געלאָזן: מיר ווייסן, דאָס אין דער קינפטיקער פּאַלעסטינישער רעוואָלוציע וועט אונז אויסקומען צו פירן אַ פּאָליטישן קאַמף אויף צוויי פראָנטן מיט אַ מאָל: געגן דער טערקישער ביוראָקראַטיע און געגן דער אידישער בורשואַזיע. די רעוואָלוציע, די דעמאָקראַטישע נאָך איר כ אַ ר אַ ק ט ע ר, וועלן מיר זיך סטאַרען פאַרוואַנדלען אין אַ דעמאָקראַטישער נאָך אירע ר ע ז ו ל ט אַ ט ן. מיר וועלן קעמפן פאַר דער פולער אומבאַגרענעצטער פאָלקס־ממשלה אין פּאַלעסטינע.

אונז שטייט נאָך פאָר צו באַזייטיקן אייניקע מיספאַרשטענדניסן.

קענן אונזער באַהויפּטונג, דאָס דער טעריטאָריאַליזם ווערט פאַרווירקלאַכט דורכ׳ן קלאַסנקאַמף פונ׳ם אידישן פּראָלעטאַריאַט, שטעלט מען אַרויס

בריטער וועלן זיין אונזערע אמת'ע און ניט נאָר פּאַפּירענע רעכט אין גלות. ביי די סיימאָוויצעס ווערט צווישן דער נאַציאָנאַל־פּאָליטישער און דער טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע פעסטגעשטעלט אַ צוזאַמענהאַנג פון אַ סיבה און אַ פּועל־יוצא (אָביעקטיוו), פון אַ מיטל און צוועק (סוביעקטיוו); ביי אונז, אָבער, איז אַ צוזאַמענהאַנג פון געגנווירקונג. דאָס איז אָבער ניט קיין פּראָגראַם־צוזאַמענהאַנג, נאָר אַ ריין־סטיכישער. ער ווירקט ניט אויף אונזער פּראָגראַם, אין וועלכן ביידע פאָדערונגען פיגורירן אַלס ניט־אָפּהענגיקע איינע פון דער אַנדערער.

לסוף, דאַרפן מיר נאָך באַטראַכטן די פראַגע, אויף וואָס פאַר אַן אופן קאָן דער קלאַסנקאַמף פונ'ם אידישן פּראָלעטאַריאַט, וועלכער ווערט געפירט אויף אַ העכסט אומנאָרמאַלער סטראַטעגישער באַזע, פירן צו אַזאַ גראַנדיעזען רעזולטאַט, ווי אַ טעריטאָריעלע אויטאָנאָמיע פאַר דאָס אידישע פאָלק. אונזער טעאָריע וועגן דער אומנאָרמאַליטעט פון דער אידישער סטראַטעגישער באַזע איז גרינג צונויפצומישן מיט דער תורה פון די ס. ס., אַז דער קליין־פּראָדוקציאָנס־פּראָלעטאַריאַט קאָן כלומר'שט ניט זיין, ווי זיי דריקן זיך אויס, דער „טרעגער פון דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג", קאָן זיך ניט דערנענטערן צום סאָציאַליזם. נאָר דיזע צונויפמישונג וואָלט געווען אַ טיפער טעות. עס איז כאַראַקטעריסטיש פאַר דאָס העכסט־אויבער־פלעכלאַכע דענקען צו דערקלערן, ניט די פּאָליטיק דורך דער סאָציאָלאָגיע, ניט די פּאָטענץ דורך דער ווירקלאַכקייט, ניט די אויפגאַבע דורך דער באַדערפניש, ניט די צוקונפט דורך דער געגנוואַרט, נאָר פונקט קאַפּויר. ביי די ס. ס. גייט טאַקע בכלל די ערפאַרשונג פון דער אויפגאַבע צו דער באַדערפניש, פון דער פּאָטענץ צו דער ווירקלאַכקייט; למשל, זיי דערווייזן, דאָס דער טעריטאָריאַליזם איז ווינשבאַר און מעגלאַך, און דערפון דרינגען זיי אַרויס, דאָס די טעריטאָריאַליסטישע באַוועגונג וועט זיך אַנטוויקלען און פאַרענדיקן מיט ערפאָלג. אַפּגעבנדיק דעם חשוב'סטן אָרט דעם „טשאַרטער", בויען די ס. ס. די סאָציאָלאָגיע אויף דער פּאָליטיק און ניט פאַרקערט, ווי עס פאָדערט דער געזונטער שכל. פונקט אַזוי שמועסן זיי זיך איין, דאָס זיי האָבן עפּעס וויכטיקס אויפגעטאָן מיט זייער תורה וועגן דער אוממעגלאַכקייט פאַר דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט צו גיין צום סאָציאַליזם. די דייטשע קליין־בורזשואַזיע, למשל, קאָן דאָך אויך ניט זיין די „טרעגערין פון דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג" — צי הייסט עס דען, דאָס זי דאַרף האָבן אַ טעריטאָריע? דער סאָציאַליזם איז אַן אויפגאַבע פון דער צוקונפט, און דער אידישער פּראָלעטאַריאַט איז די ווירקלאַכקייט פון דער געגנוואַרט. און אויב מען זאָל דערלאָזן אַזוי ווי די ס. ס., דאָס דער אידישער פּראָלעטאַריאַט גייט כלומר'שט ניט צום סאָציאַליזם, דאַן קאָן עס דינען אַלס אַ באַוויז נאָר פאַר אַן אינטעליגענטן, באַוואוסטזיניקן אַרבעטער, וועלכער איז באַקאַנט מיט דער טעאָריע פונ'ם מאַרקסיזם, און דערצו נאָך שלעכט באַקאַנט; דאָס קאָן אָבער בשום אופן ניט דינען אַלס אַ

טער — די קליין־בורזשואזיע), וועלכע ליידט דאָך אויך שרעקלאָך פון דעם אבסאָלוטיזם און וואָלט גערן געוועזן פּטור צו ווערן פון אים, וועלכע פירט זאָגאר, נאָך איר שטייגער נאָך, א קאמף געגן דעם עקזיסטירענדן רעזשים. אין מער אָבער וויכטיקע פאלן פון זיין קאמף קאָן דער ארבעטער־קלאס אויסמיידן זיין נאָענטסטן שונא אין דער פּערזאָן פון די בעלי־בתים־אונטערנעמער, זיך א לאָז טאָן, א מאָל מיטציענדיק נאָך זיך אויך די בעלי־בתים, אויף די פארשטייער פון דער פּאָליטישער מאכט (למשל, אויף דער פּעדאַלער ביוראָקראטיע) — און אויך דאס הייסט קלאסנקאמף. דער אידישער ארבעטער וועט קעמפן אויסצופירן ביי דער רוסישער, עסטרייכישער און אנדערע רעגירונגען, זיי זאָלן פארטיידיקן די אינטערעסן פון זייערע אונטערטאַנען אין פאלעסטינע: דער אידישער פּראָלעטאריאַט וועט באפרייען די באפעלקערונג פון פאלעסטינע פון דער שליטה פון דער טערקישער ביוראָקראטיע, אָדער (מעגלאָך) פון דער טערקישער בור־זשואזיע: און דאס אַלץ גייט אריין אין דעם קרייז פון יענע דערשיינונגען, וועלכע טראָגן דעם נאָמען קלאסנקאמף: דאס אַלץ וועט זיין א קלאסנ־קאמף אין אַלע זיינע פאָרמען פון דער עקאָנאָמישער און פּאָליטישער אָר־גאניזירונג און זעלבסט־טעטיקייט פון׳ם פּראָלעטאריאַט.

ארויסגייענדיק פון דיזן טעות, דאס דער טעריטאָריאַליזם איז כלומרשט איננאַנצן א נאַציאָנאַלע באוועגונג, דאַרף מען קומען צום וואַזראַזשרענישן באשלוס, דאס פאַר דער רעאַליזירונג פון דעם טעריטאָריאַליזם פאָדערט זיך, ניט א פרייע קלאסן־ארגאניזאציע פון׳ם פּראָלעטאריאַט, נאָר א באַ־זונדערע צווינגענדע נאַציאָנאַל־פּאָליטישע אָרגאניזאציע פון דעם גאַנצן אידישן פאָלק אינ׳ם געשטאַלט פון א סיים. נאָך אונזער פּראָגנאָז קומט אויס, דאס די נאַציאָנאַל־פּאָליטישע אויטאָנאָמיע וואָלט געקאָנט זיין זייער נוצלאָך פאַר׳ן רעגולירן די איינוואַנדערונג, וועלכע קאָנצענטרירט זיך סטיכיש אין פאלעסטינע, אָבער ניט מער: אויך אָן דעם סיים וועט דער סטיכישער פּראָצעס טאָן דאס זייניקע. — אויב אָבער עס זאָל ניט זיין קיין סטיכישער פּראָצעס, וועלן קיינע „סיימען" אים ניט באשאפן און ניט זיין בכח פארצושטעלן אים אלס אזעלכן. ארויסשטעלנדיק די פאָדערונג פון א נאַציאָנאַל־פּאָליטישער אויטאָנאָמיע, פארשטייען מיר עס ניט אלס א מיטל פאַר דער טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע, נאָר אַלס א זייער וויכטיקן זעלבשטענדיקן ציל; ביידע צילן, וועלכע זיינען מאקסימאַלע, ד. ה. אממערסטן וווייטסטע אין אונזער נאַציאָנאַלן מינימום־פּראָגראַם — די נאַציאָנאַל־פּאָליטישע אויטאָנאָמיע אין גלות און די טעריטאָריאַל־פּאָ־ליטישע אויטאָנאָמיע אין פאלעסטינע — זיינען צוויי באַזונדערע אויפ־גאַבן. זיי קאָנען באטראַכט ווערן אומדירעקט, פון׳ם שטאַנדפּונקט פון זייער ווייטער קעגנזייטיקער ווירקונג, אלס מיטלען איינס צוליב דאס אנדערע: דאס הייסט, אז וואס מער רעכט מיר וועלן האָבן אין גלות, אַלץ גרינגער וועט אונז זיין צו דערווערבן רעכט אין פאלעסטינע, און וואס מער רעכט מיר וועלן האָבן אין פאלעסטינע — אַלץ פולער און

די סטראַטעגישע באַזע פונ׳ם אידישן פּראָלעטאַריאַט שטענדיק אומנאָרמאַל און ניט־פּראָדוקטיוו. ניט־פּראָדוקטיוו איז זי ניט א ב ס אָ ל ו ט, נאָר פ אַ ר ה ע ל ט נ י ס מ ע ס י ק: דער אידישער אַרבעטער דורך זיין קאַמף פאַרבעסערט אויך זיין לאַגע, נאָר דיזע פאַרבעסערונג טראָגט נאָך אַ מער צייטווייליקן כאַראַקטער און איז נאָך מער אומזיכער, איידער ביי זיינע ניט־אידישע חברים: און חוץ דעם, יעדע אפילו אומבאַדייטנדע פאַרבעסערונג פאָדערט שטענדיק פון דעם אידישן אַרבעטער אַזאַ אומגעהויערע פאַרשווענדונג פון כחות, וועלכע ווערט קוים באַלוינט דורך די רעזולטאַטן.

נאָר אומנאָרמאַל איז די סטראַטעגישע באַזע פונ׳ם אידישן אַרבעטער־קלאַס איז גלות נעמלאַך דערפאַר, וואָס דאָ באַשעפטיקט ער זיך אין די ענדלאַכע שטאַפּלען פון דעם ווירטשאַפטלאַכן פּראָצעס *), דערפאַר וואָס דאָס אידישע ווירטשאַפטלאַכע לעבן האַלט זיך אויף אין די הינטערגעסלאַך פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט. נאַטירלאַך, דאָס אין גלות קאָן דער אידישער אַרבעטער דורך זיין קלאַסנקאַמף נאָר מיטהעלפן דעם פּראָלעטאַריאַט פון אַנדערע נאַציעס: בעת אָבער אים קומט אויס צו פאַרטיידיקן וועלכע עס איז זיינע אייגענע באַזונדערע אינטערעסן, אפילו די העכסט נויטיקע, העכסט גערעכטע, איז ער ניט בכח לחלוטין צו גאָרניט זיך דערשלאָגן. אויב ער שטיצט זיך ניט דערביי אויף דער פאַראינטערעסירטקייט פון אַנדערע, ניט־אידישע גרופּן אין דיזעלביקע פאָדערונגען. למשל, מיר האָפּן צו דערשלאָגן זיך אַ פרייען אַריינפאָר קיין פּאַלעסטינע, ד. ה. אַז די רוסישע רעגירונג, דהיינו, זאָל פאַרטיידיקן די אינטערעסן פון אירע אידישע אונטערטאַנען אין טערקיי. עס פאַרשטייט זיך, דאָס וועט ניט פאָדערן פון דער רוסישער רעגירונג קיין באַזונדער גרויסע אָנשטרענגונג פון קרעפטן: נאָר אפילו אָט־דעם אומבאַדייטענדן רעזולטאַט וואָלטן מיר זיך ניט דערשלאָגן דורך אונזער קאַמף, ווען די רוסישע געזעלשאַפט וואָלט אַליין ניט געווען פאַראינטערעסירט אין דער לעזונג פון דער אידן־פראַגע און אין דעם פאַרגרינגערן די אידישע עמיגראַציע. אָדער אַן אַנדער ביישפּיל: מיר רעכענען צו באַקומען אַ גאַנצע רייע נאַציאָנאַלע רעכט און אפילו אַ נאַציאָנאַל־פּאָליטישע אויטאָנאָמיע, לאָמיר זאָגן. ווידער טאַקע אין רוסלאַנד: און אויך אין דיזן ענין פאַרלאָזן מיר זיך נאָר אויף דעם, וואָס פּונקט אין אַזעלכע פאָדערונגען זיינען פאַראינטערעסירט אַנדערע אונטערדריקטע נאַציאָנאַליטעטן, וועלכע באַוואוינען רוסלאַנד, און וואָס מיט דער צייט וועט אויך אין די רייען פונ׳ם

*) וועגן די באַגריפן „ענדלאַכע“, „ערשטע“ און „צווישן־ליגנדע“ שטאַפּלען פונ׳ם ווירטשאַפטלאַכן פּראָצעס — זע „אונזער פּלאַטפאָרם“, קאַפּיטל א. דעם דאָזיקן אונטערשייד האָבן מיר גענומען ביי „בעם־באַווערק“; נאָר פּונקט דאָס, וואָס ער, דער אָנהענגער, פון דער טעאָריע פון „גרענץ־נוצן“, רופט אָן ערשטע שטאַפּלען, הייסט ביי אונז מאַרקסיסטן, ביי אונז אָנהענגער פון דער טעאָריע פון „אַרבעטס־ווערט“ — ענדלאַכע שטאַפּלען, און לחיפך.

מאָטיוו, וועלכער זאָל טרייבן די ברייטע פּראָלעטאַרישע מאַסן אויפ'ן וועג פונ'ם טעריטאָריאַליזם. אויב דער אידישער אַרבעטער קאָן ניט זיין איצט קיין „טרעגער פון דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג", דאָן איז לעכערלאַך אַרויפצוואַרפן אויף אים איצט סאָציאַליסטישע אויפגאַבן; אויב נאָר אויף דער טעריטאָריע וועט ער זיך אויסהיילן פון זיין חולאת, פון „ניט־אינדוסטריאַליזירונג", — וועט ער דאָך נאָר דאָרטן אויך ווערן סאָציאַליסטיש. אויב אָבער דער אידישער אַרבעטער פירט פונדעסטוועגן יאָ אַ פּראָלעטאַריאַשע קלאַסנפּאָליטיק און קעמפט פאַר'ן סאָציאַליזם אפילו איצם, נאָך אין גלות — ווי דאָס איז טאַקע באמת — דאָן צופאַלט זיך די גאַנצע ס.־ס.'ישע חקירה ווי אַ פּוסטע פּראָזעאָלאָגיע. דער אידישער פּראָלעטאַריאַט איז אויך אַ מאָדערנער פּראָלעטאַריאַט — עס פאַרשטייט זיך, ניט אין יענעם פאַרשפּיצט־טיפזיניק־פילאָזאָפיש־אומפאַרשטענדלאַכן זין, ווי די ס. ס. באַנוצן, גלייך נאָך קויטסקי'ן, דאָס וואָרט „מאָדערנער", נאָר אין יענעם זין, דאָס דער אידישער פּראָלעטאַריאַט פירט אַ מאָדערנעם קלאַסנקאַמף אין אַלע זיינע פּאָליטישע און עקאָנאָמישע פאָרמען. און פירן פירט ער אים, ניט צוליב דעם, בכדי צו גיין צום סאָציאַליזם, נאָר מחמת דעם, וואָס די אַנטוויקלונג פונ'ם קאַפּיטאַליזם פאַרשאַרפט די געגנזאַצן צווישן די אַרבעטער און די בעלי־בתים; און דערפאַר, ווייל דער אידישער פּראָלעטאַריער פירט אַ קלאַסנקאַמף, דעריבער גייט ער צום סאָציאַליזם: דורך זיין קלאַסנקאַמף העלפט ער מיט צו קאָנצענטרירן דעם קאַפּיטאַל און צו פאַרשאַרפן די סאָציאַלע קלאַסן־אַנטאַגאָניזמען. נאָר, וועט מען זאָגן, די אידישע ווירטשאַפט ווערט רואינירט מחמת דער קאָנצענטרירונג פונ'ם קאַפּיטאַל, און פירנדיק אַ קלאַסנקאַמף געגן זייערע עקספּלואַטאַטאָרס, גראָבן אונטער די אידישע אַרבעטער גלייכצייטיק אי זייער אייגענע עקזיסטענץ, אי די עקזיסטענץ פונ'ם אידישן קאַפּיטאַל. זייער ריכטיק: נאָר צי הייסט עס דען, דאָס דער אידישער פּראָלעטאַריאַט איז ניט קיין „טרעגער פון דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג"? ניין, דאָס הייסט נאָר, אַז זיין לאַגע אין גלות איז טיף טראַגיש און פול מיט סתירות. דאָס איז אָבער כלל ניט קיין אויסנאַמלאַכע דערשיינונג: דאָס וואָס עס איז ביי אידן אַ כראָנישע קרענק, באַגעגענען מיר אָפט אין אַ שאַרפער פאָרם אויך ביי אַנדערע פעלקער. וויפיל צענדליק־טויזנטער „טרעגער פון דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג" אין רוסלאַנד זיינען איצט אַרויסגעשליידערט אויף יענער זייט פון עקאָנאָמישן לעבן און זיינען אונטערוואָרפן אַלע יסורים פון אַרבעטסלאָזיקייט!

אָבער וואָס הייסט עס? אַ דאַנק די שאַרפע קרענקלאַכע באַדינגונגען פון דער רוסישער רעאַקציע איז די סטראַטעגישע באַזע פונ'ם רוסלענדישן פּראָלעטאַריאַט צייטווייליק העכסט־אומנאָרמאַל און ניט־פּראָדוקטיוו; אַ דאַנק די כראָנישע קרענקלאַכע באַדינגונגען פונ'ם גלות — דער עקסטעריטאָריאַליטעט, דער נאַציאָנאַלער קאָנקורענץ און דער איזאָלירונג, איז

קלאַסנקאַמף קענען זיך דערשלאָגן צו דיזן גראַנדיעזן רעזולטאַט — צו דער טעריטאָריאַל־פּאָליטישער אויטאָנאָמיע פאַר'ן אידישן פאָלק אין פּאַלעסטינע. ער וועט קענען גובר זיין אַלע מכשולים און באַפרייען זיך און דעם גאַנצן אידישן פאָלק.

אין דיזער אַרבעט זיינער וועט זיך דער אידישער אַרבעטער־קלאַס שטיצן ניט אויף פּראָיעקטן, און ניט אויף פּלענער, און ניט אויף דיפּלאָמאַטיע — נאָר בלויז אויף זיין קאַמף און אויף די סטיכישע פּראָצעסן פון דער קאָנצענטרירטער איינוואַנדערונג. די ראַדיקאַלע מהפּכה אינ'ם אידישן לעבן וועט פאָרקומען ניט דורך דעם באַוואוסטזיין און אַגיטאַציע פון פּאַרטייען, ניט דורך סיימען און ניט דורך קאָנגרעסן, נאָר דורכ'ן סטיכישן פּראָצעס. סיימען אָבער, צוזאַמענפאָרן און פּאַרטיי־אָרגאַניזאַציעס קאָנען נאָר העלפן דעם סטיכישן פּראָצעס, אָבער ניט פאַרבייטן אים.

רוסלענדישן פּראָלעטאַריאַט אַריינדרינגען דאָס באַוואוסטזיין פון דער נויט־ווענדיקייט אין ראַדיקאַלע נאַציאָנאַלע רעפאָרמעס.

דאָס, וואָס דאָס אידישע לעבן אין גלות איז אָפּהענגיק פון׳ם לעבן פון די אַרומיקע פעלקער, איז אויך ניט קיין אויסנאַם־צופאַל אין לעבן. דער פּוילישער אָדער דער אַרמענער פּראָלעטאַריאַט וואָלטן אויך ניט גע־קאָנט אַליין, אָן דער הילף פון אַנדערע עלעמענטן, פאַרטיידיקן זייערע באַזונדערע נאַציאָנאַלע פאָדערונגען. נאָר פונדעסטוועגן, מיט זייערע איי־גענע כחות, אָן דער הילף מצד אַנדערע, קאָנען דער פּוילישער אָדער דער אַרמענער פּראָלעטאַריאַט דערגרייכן פאַר זיך פיל מער, איידער דער אידי־שער פּראָלעטאַריאַט און דאָס גאַנצע אידישע פאָלק אין גלות מיט אייגענע כחות. הן בנוגע דער עקסטערריטאָריאַליטעט, הן בנוגע דער אָפּהענגיקייט פון די אַרומיקע פעלקער און הן בנוגע דער אומנאָרמאַליטעט פון דער סטראַטעגישער באַזע פאַר׳ן קלאַסנקאַמף, שטייען דאָס אידישע פאָלק און דער אידישער פּראָלעטאַריאַט פיל נידעריקער פון די אַנדערע פעלקער און אונטערשיידן זיך שטאַרק פון זיי. נאָר דיזער אונטערשייד איז ניט אין מ ה ו ת, נאָר אין דער מ ד ר ג ה, ער איז ניט אַזוי פיל אַן איכות׳־דיקער, וויפיל אַ כמות׳דיקער. אויך אַנדערע פעלקער זיינען טיילוויז עקס־טעריטאָריאַל, אין דעם זין וואָס כמעט ביי אַלע פעלקער זיינען פאַראַן טיילן, וועלכע זיינען צעזייט איבער פרעמדע טעריטאָריעס און וואוינען דאָרט אין אַ מיעוט, אָבער די אידן זיינען מער פון אַלע עקסטעריטאָריאַל; אויך ביי די אַנדערע פעלקער טרעפט אַ מאָל, דאָס די קלאַסן־סטרוקטור איז אומנאָרמאַל (אַזוי, למשל, זיינען די אַרמענער מער באַשעפטיקט אין די ענדלאַכע שטאַפּלען, איידער אין די ערשטע), אָבער ביי די אידן איז די קלאַסן־סטרוקטור אַממערסטן אומנאָרמאַל; אויך די אַנדערע פעלקער זיינען מער אָדער ווייניקער אָפּהענגיק פון די אַרומיקע, די אידן אָבער זיינען אָפּהענגיק פון די אַרומיקע פעלקער מער איידער אַ וועלכעס עס איז אַנדער פאָלק.

אַט דיזע אומגעהויערע כמות׳דיקע אָפּגעשטאַנענקייט פון׳ם אידישן פאָלק וועט ביסלאַכוויז אַלץ מער פאַרשווינדן, וואָס מער עס וועט וואַקסן די סטיכישע איינוואַנדערונג אין פּאַלעסטינע. אין פּאַלעסטינע וועלן די אידן מיט דער צייט אַריינדרינגען אויך אין די ערשטע שטאַפּלען פון דעם ווירטשאַפטלאַכן פּראָצעס; נאָר וויכטיקער פאַר אַלץ איז דער אומשטאַנד, וועלכער איז פון אונז שוין אָנגעוויזן, דאָס, וואָס די אידישע ווירטשאַפט אין פּאַלעסטינע וועט זיך אַנטוויקלען כמעט אומאָפּהענגיק פון דער אָרטיקער באַפעלקערונג און פון דער אַנטוויקלונג פון טערקיי. אויף אַזאַ אופן, וועט אויך די סטראַטעגישע באַזע פון׳ם אידישן פּראָלעטאַריאַט, אַריבערטראַגנ־דיק זיך קיין פּאַלעסטינע, פאַרלירן אירע ספּעציפישע אַנאָמאַליעס, און דער קלאַסנקאַמף פון די אידישע אַרבעטער וועט ענדלאַך ווערן געננג פּראָדוקטיוו.

דער נאָרמאַלער אידישער פּראָלעטאַריאַט אין אַ נאָרמאַלער, ניט פאַר־קירצטער און ניט אָפּגעשטאַנענער נאַציאָנאַלער ווירטשאַפט, וועט דורך זיין

אַז ענטפער אויף אַלע ברענענדע פראַגן פון אונזער צייט: די וועגן און שטרעבונגען פון דער פּאַרטיי געפינען זיך אין דער ריכטונג פון דער אַנט־וויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן פון דער מאָדערנער און קינפטיקער מענטשהייט. אין איר טעטיקייט רעכנט זיך די פּאַרטיי מיט די אינ־טערעסן פון דעם פּראָלעטאַריאַט — דעם קלאַס פון לוין־אַרבעטער, אַרויס־גייענדיק פון דער איבערצייגונג, דאָס דער פּראָלעטאַריאַט איז דער איינ־ציקער קלאַס, וועמענס אינטערעסן עס זיינען אינגאַנצן בהסכם מיט דער אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן פון דער געזעלשאַפט, דאָס נאָר ער איז בכח ראַדיקאַל צו לעזן אַלע קרענקלאַכע פראַגן פון דעם געזעל־שאַפטלאַכן לעבן, גובר צו זיין אַלע מכשולים, וועלכע שטערן דער אַנ־זאַמלונג און דעם וואוקס פון דעם מענטשנ'ס הערשאַפט איבער דער נאַטור און געשיכטע.

די סאָציאַלע פראַגע פון אונזער צייט

אַלע פראַגן פון אונזער צייט האָבן זייער שורש אין די אינערלאַכע ווידערשפּרוכן פון דעם קאַפּיטאַליסטישן פּראָדוקציאָנס־אופן. דער קאַפּי־טאַליסטישער פּראָדוקציאָנס־אופן באַדייט פון איין זייט, אַ הויכע מדרגה פון פּראָדוקטיוויטעט פון דער געזעלשאַפטלאַכער אַרבעט, אַ שנעלן וואוקס פון דעם מענטשנ'ס הערשאַפט איבער דער נאַטור און אַ קאָלאָסאַלע עקאָנאָמיזירונג פון דער מענטשלאַכער ענערגיע; דיזער פּראָצעס דריקט זיך אויס אין דער אַלץ שטייגענדער קאָנצענטרירונג און סאָציאַליזירונג פון דער פּראָדוקציע. פון דער אַנדער זייט, שטיצט זיך דער קאַפּיטאַליזם, אַלס דער סחורות'דיקער פּראָדוקציאָנס־אופן, אויף דאָס פּערזענלאַכע אייגנטום פון די מיטלען פון פּראָדוקציע און פּאַרקער — אויף דיזן יורידישן אויסדרוק פון יענע פּראָדוקציאָנס־פאַרהעלטנישן, וועלכע זיינען אויסגעוואַקסן אויפ'ן באָדן פון די פריערדיקע, ניט־קאָנצענטרירטע פּראָ־דוקציאָנס־אופנים. דאָס פּערזענלאַכע אייגנטום אויף די מיטלען פון דער פּראָדוקציע אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַלץ וואַקסנדיקער סאָציאַליזירונג אירער — באַשאַפט די עקספּלואַטירונג פון דער אַרבעטס־קראַפט; ד. ה. די אייגנטימער פון די מיטלען פון פּראָדוקציע און פּאַרקער — די קאַ־פּיטאַליסטן — פאַררעכענען אין זייער טובה יענעם מערווערט, וועלכן עס שאַפן די אַרבעטער, וואָס זיינען אָפּגעריסן פון די פּראָדוקציאָנס־מיטלען. דאָס פּערזענלאַכע אייגנטום אויף די פּראָדוקציאָנס־מיטלען, וואָס עס כאַראַקטעריזירט די קאַפּיטאַליסטישע פּראָדוקציאָנס־באַציאונגען — אַנט־שפּרעכט ניט די קאָנצענטרירנדע טענדענצן פון דער אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן, ווערט אַלץ אַ גרעסערע מניעה פאַר זיי און פירט צו דער אַנאַרכיע פון דער פּראָדוקציע, צו איר ניט־פּלאַנמעסיקייט. דיזער קאָנפליקט צווישן דער אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן און דעם צושטאַנד פון די פּראָדוקציאָנס־באַציאונגען, דאָס וואָס עס ווערט פאַר־

פראָיעקט-פּראָגראַם פון צ. ק. פון י. ס. ד. א. פּ. „פּועלי-ציון“

די אַלגעמיינע פאָרמולן פון דער פּאַרטיי

1) דאָס פּראָגראַם־מאַקסימום פון פּאַרטיי איז — די פאַרגעזעל־שאַפטלאַכונג פון די פּראָדוקציאָנס־מיטלען און די איבערבויאונג פון דער געזעלשאַפט אויף סאָציאַליסטישע יסודות; דער איינציקער וועג, וועלכן די פּאַרטיי אנערקענט — איז דער פּאָליטישער קלאַסנקאַמף פון דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט אין די רייען פון דער אַלוועלטלאַכער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע.

2) דער וויכטיקסטער פּונקט פון דעם פּראָגראַם־מינימום פון דער פּאַרטיי, וועלכער אונטערשיידט זי פון אַנדערע סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּאַרטייען — איז די פאָדערונג פון אַ טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע אויף דעמאָקראַטישע יסודות פאַר׳ן אידישן פאָלק אין פּאַלעסטינע.

3) דיזן פּונקט פון זיין פּראָגראַם־מינימום, צוגלייך ווי אויך זיינע אַלע אַנדערע פאָדערונגען, פאַרווירקלאַכט דער אידישער פּראָלעטאַריאַט דורכ׳ן קלאַסנקאַמף.

4) צווישן דעם קלאַסנקאַמף און דער פּאָליטישער דערציאונג פון דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט אין גלות פון איין זייט, און זיין קלאַסנקאַמף אין פּאַלעסטינע פון דער אַנדער זייט — עקזיסטירט אַ דירעקטער, זיך ניט־איבעררייסנדער סטיכישער צוזאַמענהאַנג, וועלכער שטיצט זיך אויף דער סטיכיש זיך קאָנצענטרירנדער איינוואַנדערונג פון אידן קיין פּאַלעס־טינע.

מ ב ו א

דער הויפּט־באַוועגנדער נערוו פון דער געשיכטע — די אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן פון דער געזעלשאַפט, שטויסט זיך אָן אין איר גאַנג אויף פאַרשידענע מכשולים, אָפטמאָל אויך אַליין זיי אַרויס־רופנדיק, און מיט דער צייט צעשטערט זי דיזע מכשולים. דער קרענקלאַכער צוזאַמענשטויס מיט אַזעלכע מכשולים באַשאַפט גלייכצייטיק אויך קרענק־לאַכע געזעלשאַפטלאַכע פראַגן און רופט אַרויס ברייטע געזעלשאַפטלאַכע באַוועגונגען, וואָס האָבן בדעה זיי צו לעזן; אין אונזער צייט שטעלן זיך אַוועק בראש פון אַזעלכע באַוועגונגען — פּאָליטישע פּאַרטייען און געזעל־שאַפטלאַכע אָרגאַניזאַציעס, אַלס די אויסדריקער פון דעם אָרגאַניזירטן געזעלשאַפטלאַכן רצון. די י. ס. ד. א. פּ., וועלכע אָרגאַניזירט די רעוואָ־לוציאָנערע באַוועגונג פון דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט, שטרעבט צו געבן

אין דער מענטשלאכער ארבעטס־קראפט — וואָס ס'איז גינסטיק א דאנק דעם כמות מענטשלאכע ענערגיע וואָס זי פארהיט, ווייזט ארויס אויך איר שלעכטע זייט אין דעם, וואָס די באדערפניש פון דעם קאפּיטאל אין ארבעטס־קראפט שטייט אָפּ פון דעם רואינירונגס־פּראָצעס פון קליינע אייגנטימער; אהער קומט צו אויך דאָס, וואָס די מער הויכע אנטוויקלונגס־מדרגה פון דער טעכניק שאפט א ברייטן פעלד פאר דער קינדער־ און פרויען־ארבעט. אויף אזא אופן דערשיטערט דער קאפּיטאליזם די משפּחה און דאָס קליינע אייגנטום, און צוזאמען מיט דעם ברענגט ער ארבעטס־לאָזיקייט, פארגרעסערט די רעזערוו־ארמיי און שטעלט אוועק ברייטע מאסן פון פּראָלעטאריאט און פון די צווישנשטייענדע קלאסן אין אן אלץ מער שווערע אָפּהענגיקייט פון דעם קאפּיטאל. דיזע אָפּהענגיקייט פארשארפט זיך נאָך מער א דאנק די קריזיסן, וועלכע שפּילן זיך פאנאנדער פון צייט צו צייט, וואָס זייער שורש ליגט אין דער אנארכיע פון דער פּראָדוקציע, וועלכע באזייטיקט יעדע מעגלאכקייט פון א הסכם צווישן דער געזעלשאפטלאכער פּראָדוקציע און קאָנסום. די קריזיסן — דיזע אומפארמיידלאכע באגלייטער פון דעם קאפּיטאליסטישן פּראָדוקציאָנס־אופן — פארגרעסערן די קאדרען פון ארבעטסלאָזע ביז קאלאָסאלע מאסשטאבן און מאכן העכסט אומזיכער דעם קיום אפילו פון יענע ארבעטער, וועלכע פארנעמען נאָך, מער אָדער ווייניקער, פעסטע פּאָזיציעס בעת'ן רואיקן פליסן פון דעם עקאָנאָמישן לעבן. אין צוזאמענהאנג מיט אלע אָנגעוויזענע אומשטענדן ווערט טיפער און ברייטער דער תהום צווישן די עקספּלואטאָרם און די עקספּלואטירטע, וואקסט דער סאָציאלער מהלך צווישן די פארמעגנדע און ניט־פארמעגנדע. זייענדיג אויסגעגראָבן דורך די אינערלאכע ווידערשפּרוכן פון דעם פּראָדוקציאָנס־אופן, אנטוויקלט זיך דיזער מרחק אין צוויי קעגנזעצלאכע ריכטונגען: פון איין זייט, דאָס אומאויפהערלאכע פארהעלטניסמעסיקע (און אין דער צייט פון קריזיסן אויך אבסאָלוטע) פאלן פון דעם וואוילשטאנד פון פּראָלעטאריאט, די שטייגנדע ניט־זיכערהייט זיינע און די לאסט פון דער אָפּהענגיקייט פון קאפּיטאל — דאָס אלץ וועקט זיין אומצופרידנהייט מיט דער עקזיסטירנדער זאך־לאגע; און פון דער אנדער זייט, דער אומאויפהערלאכער אבסאלוטער וואוקס פון דער צאָל און געשלאָסנהייט פון פּראָלעטאריאט, אין וואָס עס דריקט זיך אוים דער אומאויפהערלאכער שטייגן פון דער באדייטונג פון'ם פּראָלעטאריאט אין דעם פּראָדוקציאָנס־פּראָצעס גופא אנשטאָט דער בורזשואזיע, וועלכע פארלירט אלץ מער אירע אָרגאניזירנדע פונקציעס, פארוואנדלט זיך אין א פּאראזיט פון דער געזעלשאפט, ווערנדיק צעריסן דורך דער אינערלאכער אומאויפהערלאכער קאָנקורענץ, — דאָס גיט דעם פּראָלעטאריאט כח צוליב'ן קאמף מיט דעם עקזיסטירענדן סדר און די ערבות פאר זיין ענדלאכן נצחון. די עקאָנאָמישע יסודות פון דער קאפּיטאליסטישער ווירטשאפט געפינען פאר זיך אן אנטשפּרעכענדן אויסדרוק אין דעם בוי פון דעם מאָדערנעם שטאט: ער שטעלט מיט זיך פאר די אָר־

שוועגדט איבעריקע מענטשלאַכע ענערגיע און דער מענטש איז סטיכיש פאַרשקלאַפט דעם אַנטאַגאָניסטישן שטראָם פון דעם געזעלשאַפטלאַכן לעבן — דאָס ברענגט ארויס אויף דער וועלט די אַלגעמיינע סאָציאַלע פראַגע פון אונזער צייט.

די פּראָדוקציאָנס־באַציאונגען פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט, שטיצנדיק זיך אויף עקספּלואַטאַציע און קאָנקורענץ, אריינטראָגנדיק צע־פאַלונג און אַנאַרכיע אין אַלע ספערן פון׳ם געזעלשאַפטלאַכן לעבן, צע־שפּאַלטן זיי אומעטום, דורך אַ גרינטלאַכן אינערלאַכן ווידערשפּרוך, צווישן די רעאַקציאָנערע און אַפּלעבנדע פאָרמען פון פּראָדוקציע פון׳ם אינדיווי־דועלן און די אַנוואַקסנדע, רעוואָלוציאָנערע פאָרמען פון קאָנצענטרירונג און סאָציאַליזירונג. דיזער אינערלאַכער אַנטאַגאָניזם באַשטימט די סאָציאַלע סטרוקטור פון דער מאָדערנער געזעלשאַפט, צעטיילנדיק זי אויף קלאַסן מיט קעגנזעצלאַכע אינטערעסן און פיינטלאַכע אידעאָלאָגיעס. פון איין זייט איז דער טרעגער פון אַלץ אינדיווידועלעס, אַנאַרכישעס, פּריוואַט־אייגנטומלאַכעס — דער רעאַקציאָנערער קלאַס פון דער בורזשואַזיע און גרויסע ערד־אייגנטימער, וועלכע נעמען אָן אַלץ אַ מער דייטלאַכערן קאַ־פּיטאַליסטישן אָנבליק; פון דער אַנדער זייט, איז דער טרעגער פון אַלץ קאָלעקטיוויסטישעס, קאָנצענטרירטעס, סאָציאַליסטישעס — דער רעוואָ־לוציאָנערער קלאַס פון לוין־אַרבעטער; צווישן זיי — פאַרשידנאַרטיקע איבערבלייבונגען פון די פאַרגאַנגענע סאָציאַלע פאָרמאַציעס און דעקלאַסיר־טע פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט — די שטאָטישע און דאָרפישע קליין־בורזשואַזיע, די זיך־פּראָלעטאַריזירנדע מאַסן, דער לומפּן־פּראָלע־טאַריאַט — קלאַסן מיט אַ ניט־ווירדיגער סאָציאַלער ווירקונג און מיט אַ ניט־שטאַנדהאַפטיקער געזעלשאַפטלאַכער פיזיאָנאָמיע: אַט אַ אינדי־ווידואַליסטישע, אַט אַ סאָציאַליסטישע, אַט אַ רעאַקצאָנערע, אַט אַ רעוואָ־לוצאָנערע. דער קאַמף צווישן דיזע קלאַסן אין אַלע זיינע קאָמבינאַציעס פאַרשאַרפט זיך אַלץ מיט דער אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן פון דער מאָדערנער געזעלשאַפט. די קאָנצענטרירונג פון דער פּראָדוקציע קומט פאָר דורך דער אומ׳ברחמנות׳דיקער אינדיווידועלער קאָנקורענץ, וועלכע שטויסט ארויס די קליין־בורזשואַזיע — די שטאָטישע און דאָרפישע — פון אירע עקאָנאָמישע פּאָזיציעס און פירט צו דער פּראָלעטאַריזירונג פון די ברייטע פאָלקס־מאַסן. מיט׳ן גאַנג פון דער קאַפּיטאַליסטישער פּראָדוקציע געפינט די אינדיווידועלע קאָנקורענץ זיך אַ קאָרעקטיוו אין אַלע מעגלאַכע פאָרמען פון גרופּן־קאָנקורענץ, וועלכע ניט נאָר וואָס זי באַ־זייטיקט ניט די אַנאַרכיע פון דער פּראָדוקציע, נאָר, להיפך, פאַרשטאַרקט זי נאָך.

די אַלגעמיינע באַזונדערהייט פון דער קאַפּיטאַליסטישער אַנטוויקלונג — די אומאויפהערלאַכע פאַרהעלטניסמעסיקע פאַרמערונג פון דעם שטענ־דיקן טייל פון קאַפּיטאַל, וועלכער רעאַליזירט זיך אין די פּראָדוקציאָנס־מיטלען אויפ׳ן חשבון פון דעם זיך־בייטענדן טייל, וועלכער ווערט רעאַליזירט

דען פאַרכאַפּן די מאַכט דורך דעם פּראָלעטאַריאַט. דער קאָנפליקט צווישן דער אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן און דעם צושטאַנד פון די פּראָדוקציאָנס־באַציאונגען, טראָגט אין זיך גופא די טענדענצן, וואָס פירן צו זיין לעזונג.

די סאָציאַלע פּראַגע וועט פריער אָדער שפּעטער געלעזט ווערן דורך דעם, וואָס די קאָנצענטרירנדע טענדענצן וועלן לגמרי מנצח זיין די אַנאַרכישע און אינדיווידועלע פּראָדוקציאָנס־פּאָרמען; מיט אַ היסטאָרישער אומפאַרמיידלאַכקייט דערנענטערט זיך דער מאָמענט פון דעם פולן קראַך פון דער קאַפּיטאַליסטישער ווירטשאַפט. אין דיזן מאָמענט וועט דער אַרבעטער־קלאַס, דערגרייכנדיק דעם קולמינאַציאָנס־פּונקט פון זיין אַנטוויקלונג, פאַרכאַפּן די מאַכט אין זיינע הענט און, אויסנוצנדיק זיין דיקטאַטור, וועט ער פאַרניכטן די קלאַסן־סטרוקטור פון דער געזעלשאַפט און דאָס פערזענלאַכע אייגנטום אויף די מיטלען פון פּראָדוקציע און פאַרקער, וועט באַזייטיקן יערע מעגלאַכקייט פון עקספּלואַטאַציע און אינדיווידועלער קאָנקורענץ.

אין דיזן מאָמענט וועלן פאַלן די צאַמען און מכשולים, וועלכע שטערן און פאַרהאַלטן די אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן פון דער געזעלשאַפט; די שליטה איבער דער פּראָדוקציע וועט איבערגיין צו דעם באַוואוסטזיניקן און אָרגאַניזירטן געזעלשאַפטלאַכן רצון. דעם אָרט פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג וועט פאַרנעמען די סאָציאַליסטישע.

אינטערנאַציאָנאַליזם און נאַציאָנאַליזם פון פּראָלעטאַריאַט

אין דעם שוים פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג רייפן אָן אומאויפהערלאַך טעכנישע, עקאָנאָמישע, און פאָלגלאַך אויך אידעאָלאָגישע פאַרבאַדינגונגען פון אַט דער מהפכה. פאַרכאַפּנדיק אַלץ אַ גרעסערן שטח פון דעם ערד־קוגל, פאַראייניקנדיק די ביז־אַהער צעוואָרפענע געזעלשאַפטן, ווירטשאַפטן און מערק אין איין וועלט־ווירטשאַפט און וועלט־מאַרק, שטעלט אַוועק דער קאַפּיטאַליזם דעם אַרבעטער־קלאַס פון אַלע לענדער און פעלקער אין אייגנאַרטיקע באַדינגונגען פון עקאָנאָמישן קיום און דערמיט גופא פירט ער גלייך צו דעם, אַז די אַרבעטער־באַוועגונג זאָל אָננעמען אַן אינטערנאַציאָנאַלן כאַראַקטער. אַנערקענענדיק דיזע אומפאַרמיידלאַכע אַנטוויקלונגס־טענדענץ, האָבן די אַרבעטער־פּאַרטייען פון אַלע לענדער און נאַציעס שוין לאַנג אַרויסגערוקט דעם לאָזונג פון דער אינטערנאַציאָנאַלער ברודערשאַפט פון פּראָלעטאַריאַט. דאָך שטעלט מיט זיך ניט פאָר דער וועג פון אַנטוויקלונג פונ'ם אַרבעטער־קלאַס צום פולן אומבאַגרעניצטן אינטערנאַציאָנאַליזם קיין גראַדע, אויסגעהאַלטענע ליניע, נאָר זי מערט זיך אָפּט אָפּ פון פאַרשידענע זייטן, בייקומענדיק דעם אינערלאַכן ווידערשטאַנד פון קאָנקורענץ צווישן די אַרבעטער גופא. די אויסקריסטאַליזירונג פון דעם קלאַסן־באַוואוסטזיין פון פּראָלעטאַריאַט איז

גאניזאציע פון דער קלאסן־הערשאפט פון דער בורזשואזיע. נאָר דאָס פּאָליטישע לעבן פון אונזער צייט טראָגט אויף זיך פיל סמנים פון יענעם פעריאָד, בעת די בורזשואזיע האָט נאָך געקעמפט פאר דער מאכט קעגן דעם פעאָדאליזם. די קאפיטאליסטישע פּראָדוקציע, אלס די העכערע מדרגה פון דער אנטאגאָניסטישער אנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן, איז געצוואונגען אין איר פליסן גובר צו זיין קודם־כל דעם ווידערשטאנד פון די פריערדיקע סאָציאלע פאָרמען; כל זמן עס נעמט אויף זיך דיזע אויפגאבע דער קלאס פון דער בורזשואזיע, פילט ער אויס א רעוואָלוציאָנערע ראָל, פארניכטנדיק די פעאָדאלע פּאָליטישע אָרדנונגען און איינפירנדיק אנשטאָט זיי די דעמאָקראטישע: פּארלאמענטאריזם און די פאראנטוואָרטלאכקייט פון דער אויספילנדער (עקזעקוטיווער) מאכט פאר'ן פאָלק. פון דעם מאָמענט אבער, ווי אויף דער סצענע טרעט ארויס א נייער רעוואָלוציאָנערער קלאס — דער פּראָלעטאריאט, ווערט די בורזשואזיע שטאטלאכקייט רעאקציאָנער, און דעם ארבעטער־קלאס קומט אויס צו קעמפן פאר דער פארווירקלאכונג, נאָך אין די ראמען פון דער קאפיטאליסטישער אָרדנונג, פון דעם אָם מערסטן פולן ארויסבאווייזן זיך פון דער דעמאָקראטיע, פאר'ן איבערגעבן דעם פאָלק די גאנצע געזעצגעבנדע, אויספירנדע און געריכטלאכע מאכט און פאר דער פארניכטונג פון אלע פאָרמען פון דרוק און פּריווילעגיעס. דער פּראָלעטאריאט נעמט אויף זיך אלע באפרייענדע אויפגאבן, וועלכע זיינען ניט געלעזט דורך דער בורזשואזיע און פארווירקלאכט זיי דורך זיין קאמף. דערביי גייט ארויס דער ארבעטער־קלאס פון זיינע נויטיקסטע און נאָענטסטע אינטערעסן און שטרעבט אויפצוהויבן זיין וואוילשטאנד שוין ביי היינטיקן טאָג, און נאָר אין דער אנטוויקלונג פון זיין קאמף וויקלען זיך פאר אים פאנאנדער אלץ מער ברייטערע באפרייאונגס־פּערספּעקטיוון. טראָגנדיק לכתחילה א ריין עקאָנאָמישן כאראקטער, ווענדט זיך מיט דער צייט דער קלאסנקאמף פון דעם פּראָלעטאריאט אויך געגן דעם עקזיסטירענדן פּאָליטישן סדר און באקומט אויך אליין א פּאָליטישן כאראקטער. אין דעם סך־הכל ווערט דיזער קאמף פאר דער מאכט געלעזט דורך דעם דירעקטן ווירקן פון דעם ארבעטער־קלאס אויף דער הערשנדער בורזשואזיע דורך סטרייקן און אויפשטאנדן; נאָר שטרעבנדיק צו פּאראליזירן די בורזשואזיע נוצט אויס דער פּראָלעטאריאט צוליב זיין קלאסנקאמף גלייכצייטיק אויך יענע כלי־זיין פון מאכט, וועלכע זיינען געשאפן דורך דער בורזשואזיע: דעם פּארלאמענטאריזם און אנדערע דעמאָקראטישע איינריכטונגען. דורך זיין קלאסנקאמף רעגולירט דער ארבעטער־קלאס דעם סטיכישן באפרייאונגס־פּראָצעס פון דער געזעלשאפט־דעמאָקראטיזירונג, וועלכע איז אן אומפארמיידלאכער פועל־יוצא פון דער אומאויפהערלאכער קאָנצענטרירונג און סאָציאליזירונג פון דער פּראָדוקציע. אין זיין פּאָליטישן קאמף ערווערבט דער ארבעטער־קלאס פּאָליטישע דערפארונג און פארפעסטיקט זיין דיסציפּלין, וועלכע וועט דינען אלס דער מעכטיקער קאמף־מיטל בעת'ן קומענ־

קלאַסן־אַנטאַגאָניזמען, און סעפּעראַטע קאָלעקטיווע, דאָס נאַציאָנאַלע פאַר־מעגן פון אַ טעריטאָריע, אַלס אַ רעזערוואואַר פון די פּראָדוקציאָנס־באַדינגונגען — איז דער יסוד פון די נאַציאָנאַלע אַנטאַגאָניזמען. — אַזוי ווי די באַציאונג פון פאַרשידענע קלאַסן פון דער נאַציע צו דער טעריטאָריע איז פאַרשידן, און פאַרשידן זיינען די קלאַסן־אינטערעסן, וואָס זיינען צוזאַמענגעבונדן מיט דער טעריטאָריע, זיינען דעריבער אויך די נאַציאָנאַלע אינטערעסן פאַרשידן ביי פאַרשידענע קלאַסן פון דער נאַציע, אַ דאַנק וואָס די נאַציאָנאַלע אַנטאַגאָניזמען קענען ניט פאַרשטאַנען ווערן אַנדערש, ווי אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פאַרשידנהייט און קאַמף פון די קלאַסן־אינטערעסן. די נאַציאָנאַלע אינטערעסן פון דעם פּראָלעטאַריאַט ווערן באַשטימט דורך דעם, וואָס די טעריטאָריע דינט אים פאַר אַן אַרבעטס־פּלאַץ און מיט דער אַנטוויקלונג פון די קלאַסן־אַנטאַגאָניזמען קריגט זי פאַר דעם פּראָלעטאַריאַט אַ נייע באַדייטונג פון אַ סטראַטעגישער באַזע אין זיין אָרגאַניזירטן קאַמף קעגן קאַפּיטאַל.

דער נאַציאָנאַלער קאַמף ווערט תמיד געפירט צוליב די מאַטעריעלע באַדינגונגען פון דעם פּראָדוקציאָנס־לעבן פון דער נאַציע, אַנדערש גע־רעדט, צוליב איר מאַטעריעלן באַזיס. דער נאַציאָנאַלער קאַמף דריקט זיך אויס אין סך־הכל אין די דערשיינונגען פון נאַציאָנאַלער קאָנקורענץ, וועלכע באַדינגט די נאַציאָנאַלע אונטערדריקונג פון אונזער צייט. דער נאַציאָנאַלער דרוק ענגט שווער איבער דעם פּראָלעטאַריאַט פון אַ אונטער־דריקטער נאַציע, פאַרהאַלט דעם גאַנג פון זיין אַנטוויקלונג און פאַרקירצט זיין אַרבעטס־פּלאַץ און סטראַטעגישע באַזע. מיט דער אַנטוויקלונג פון דער קאַפּיטאַליסטישער ווירטשאַפט ווערט דער קלאַסנקאַמף פון פּראָ־לעטאַריאַט אָפּגעפאַרבט גלייכצייטיק אין אַ צווייענדיקער פאַרב: אין אַ אינטערנאַציאָנאַלע, אויף אַזויפיל אויף וויפיל דער קאַפּיטאַליזם כאַפּט אַרום און פאַראייניקט אַלע געזעלשאַפטן פון דער מאָדערנער וועלט, אומ־אָפּהענגיק פון די באַדינגונגען פון זייער פּראָדוקציאָנס־לעבן; אין אַ נאַציאָנאַלע אויף אַזויפיל, אויף וויפיל עס עקזיסטירן פּאָרט פאַרשידענע קבוצים פון פּראָדוקציאָנס־באַדינגונגען ביי פאַרשידענע נאַציעס.

דער קלאַסנקאַמף פון פּראָלעטאַריאַט פון אונטערדריקטע נאַציעס פירט מיט אַ היסטאָרישער נויטווענדיקייט דערצו, אַז אין זיין פּראָגראַם זאָלן אַריינגעטראָגן ווערן פּונקטן, וועלכע זיינען נוגע דער נאַציאָנאַלער באַפרייאונג, ד. ה. אין סך־הכל דאָס אומענדערן פון זיין סטראַטעגישער באַזע אין יענער ריכטונג, וואָס איז מער גינסטיק פאַר זיין קלאַסנקאַמף.

דאָס פּראָגראַם־מאַקסימום פון יעדן באַוואוסטזיניקן פּראָלעטאַריאַט איז די סאָציאַליזירונג פון די פּראָדוקציאָנס־מיטלען און איבערבויאונג פון דער געזעלשאַפט אויף סאָציאַליסטישע יסודות; דאָס פּראָגראַם־מאַקסימום איז אינטערנאַציאָנאַל. אין דעם פּראָגראַם־מינימום אָבער פון די פּראָ־לעטאַרישע אָרגאַניזאַציעס צווישן די אונטערדריקטע נאַציעס, גייט אַריין, אין איין שורה מיט די אַלגעמיינע אינטערנאַציאָנאַלע פאָדערונגען פון

א קרענקלאכער און פול מיט אינערלאכן קאמף פראצעס, וועלכער פאר־וויקלט זיך העכסט און דיפערענצירט זיך דורך יענע באזונדערע באדינגונגען, אין וועלכע יעדער באזונדער פאלק איז געשטעלט געווארן אין דעם גאנג פון זיין געשיכטלאכער אנטוויקלונג. דער קאפיטאליסטישער פראָ־דוקציאנס־אופן, קומענדיק צו פארנעמען דעם ארט פון די פריערדיקע אדער אפגעשטאנענע אופנים, האט געפונען די מענטשהייט ניט אן איינִיקע, נאר א צעטיילטע אויף פעלקער; די פארשידנהייטן פון די פעלקער זיינען ארויסגעוואקסן פון פארשידנהייטן אין יענע קבוצים פראדוקציאנס־באדינגונגען, אין וועלכע עס האבן זיך צונויפגעלעבט און אנטוויקלט די באזונדערע פעלקער.

פונ׳ם סכום באדינגונגען פון דעם פראדוקציאנס־לעבן זיינען לכתחילה געווען אם מערסטן ווירקענד די נאטירלאכע (פיזיש־קלימאטישע, געא־גראפישע, ראסאווע) באדינגונגען; מיט דער צייט, וואס מער עס וואקסט די טעכניק, אלץ א גרעסערע ווירקונג באקומען די געזעלשאפטלאכע בא־דינגונגען, די אינערלאכע און אויסערלאכע, צו וועלכע עס ווערט אויך פאר׳חשבונ׳ט דער צושטאנד פון די פראדוקציאנס־באציאונגען, וואס האט זיך אויסגעארבעט צו דעם איצטיקן מאמענט אין דעם געגעבענעם געזעל־שאפטלאכן גאנצן גופא, ווי אויך די לאגע, וואס דיזעס געזעלשאפטלאכע גאנצע פארנעמט צווישן די ארומיקע געזעלשאפטלאכע גאנצע. דער אל־געמיינער רעזערוואואר פון אלע פראדוקציאנס־באדינגונגען אין דער טערי־טאריע: די פארמען פון געזעלשאפטלאכן לעבן און די סאציאלע אינ־טערעסן טראגן א נאציאנאלן כאראקטער אויף אזויפיל, אויף וויפיל זיי האבן א וועלכע עס איז פאזיטיווע אדער נעגאטיווע, דירעקטע אדער אומ־דירעקטע, נאענטע אדער ווייטע שייכות צו דער טעריטאריע. צופאסנדיק זיך צו דיזע טעריטאריאלע פראדוקציאנס־באדינגונגען, דיפערענצירט דער קאפיטאליזם זיינע פארמען לויט די נאציאנאליטעטן, און גלייכצייטיק מיט דער בהדרגה׳דיקער אויסבילדונג פון א וועלט־מארק און א וועלט־ווירט־שאפט בילדן זיך אוים אונטער זיי טעריטאריאל־נאציאנאלע ווירטשאפטן, וואס דורך זייער צונויפשמעלצונגס־פראצעס וועט פארקומען די אנט־וויקלונג פון דעם וועלט־קאפיטאל. צוזאמען מיט דעם רוקט ארוים די אנטוויקלונג פון דעם קאפיטאליזם די נאציאנאלע פראגן פון אונזער צייט, וועלכע אנטשטייען יעדן מאל, בעת עס קומט פאר א קאנפליקט צווישן דער אנטוויקלונג פון די פראדוקטיוו־קרעפטן און דעם צושטאנד פון די אויסערלאכע געזעלשאפטלאכע פראדוקציאנס־באדינגונגען. אין דעם יסוד פון דיזן קאנפליקט ליגט די ניט־גענוגקייט פון דער קאנצענטרירונג פון דער פראדוקציע, וועלכע איז דערגרייכט ביי דער היינטיקער אנטוויקלונג פון די פראדוקטיוו־קרעפטן; עס זיינען נאך ניט קאנצענטרירט די פראדוקציאנס־מיטלען, און נאך ווייניקער זיינען קאנצענטרירט אירע באדינגונגען. אין דעם רעכטלאכן געביט דריקט זיך אוים דיזע הנחה אינ׳ם סעפעראטן אייגנטום: סעפעראטע פערזענלאכע אייגנטום איז דער יסוד פון די

נאַמיעס פאַר אַלע פעלקער, וועלכע וואוינען אין די איצטיקע מלוכות און געגנטן מיט אַ איבערגעמישטער נאַציאָנאַלער באַפעלקערונג. צו דיזן אַרט מלוכות געהערן, אין דער ערשטער ריי, עסטרייך און רוסלאַנד, וואו די ווייטערדיקע אַנטוויקלונג פון די נאַציאָנאַלע קאָנפליקטן וועט טאַקע ברענגען מיט אַ היסטאָרישער נויטווענדיקייט צו דער פאַנאַנדערגרענצונג פון די נאַציאָנאַלע אינטערעסן אין דער פאָרם פון נאַציאָנאַלער גלייכבארעכטיקונג און נאַציאָנאַל־פּאָליטישער אויטאָנאָמיע.

אַזוי ווי אַט די זייט אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן באַווייזט זיך אַרויס העלער ווי אַלץ אויף די אינטערעסן פון פּראָלעטאַריאַט פון אונטערדריקטע נאַציעס, דעריבער רוקט ער דער ערשטער אַרויס אין זיין פּראָגראַם־מינימום קלאָרע פאָדערונגען פון נאַציאָנאַלער גלייכבארעכטיקונג און נאַציאָנאַל־פּאָליטישער אויטאָנאָמיע; נאָר שפּעטער שטייט צו צו דיזע פאָדערונגען אויך דער פּראָלעטאַריאַט פון די הערשנדע נאַציעס, ווייל נאָר די באַפרידיקונג פון די דאָזיקע פאָדערונגען באַפרייט די אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן פון יענע מכשולים, וועלכע אַנטשטייען מחמת דער נאַציאָנאַלער פראַגע.

די אידן־פראַגע

די אַנגעוויזענע טענדענצן באַקומען אַן אייגנאַרטיקע פאָרם אין דער אַנטוויקלונג פון דעם אידישן פאָלק, וועלכער שטעלט מיט זיך פאָר אומעטום, אַ דאַנק זיין עקסטעריטאָריאַליטעט, אַ מאַכטלאָזע נאַציאָנאַלע מינדערהייט; בעת זיין שטרעבונג אַריינצודרינגען און באַזעצן זיך אין דער ספערע פון פּראָדוקציאָנס־באַדינגונגען פון די אַרומיקע פעלקער, קאָן זיך דאָס אידישע פאָלק ערגעץ ניט, באַגלייך ווי אַנדערע נאַציאָנאַלע מינדערהייטן, שטיצן אויף דער הילף פון אַ ברידערלאַכער נאַציאָנאַלער מערהייט, וואָס פאַרנעמט אַ וועלכע עס איז טעריטאָריע. דיזער אומשטאַנד ליינט אַרויף די חתימה פון אַ באַזונדערער אַנאָמאַליע אויף דער גאַנצער געשיכטע פון דעם אידישן פאָלק אין גלות, און די ווידערשפּרוכן פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג האָבן אויך געמוזט געבוירן באַזונדערע ספּעציפישע אַנאָמאַליעס אין דערווירטשאַפטלאַכער אַנטוויקלונג פון דעם מאָדערנעם אידנטום.

די אידישע קליין־בורזשואַזיע ווערט אַרויסגעשטויסן פון איין זייט, דורך דער אַלגעמיינער סיבה — דורך דער ווירקונג פון דעם קאַפּיטאַליזם בכלל, פון דער אַנדער זייט, דורך איר ספּעציעל־אידישער נאַציאָנאַלער סיבה, וואָס איר מקור איז די עקסטעריטאָריאַליטעט פונ׳ם אידישן פאָלק — דורך דער ניט־צוגעפּאַסטקייט אויסצוהאַלטן די נאַציאָנאַלע קאָנקורענץ.

ווערנדיק רואינירט אין דעם פּרוכטלאָזן קאַמף געגן דער גרויס־אינדוסטריע, גייען אַרויס די אידישע מאַסן אויף דעם אַרבעטס־מאַרק, וואו זיי באַגעגענען אַ קאָנקורענץ מצד די זיך־פּראָלעטאַריזירנדע מאַסן פון

דער ארבעטער־דעמאָקראַטיע, אויך די באַפרייאונג פון אונטער דעם נאַציאָ־
נאַלן דרוק, אויף וויפיל דאָס איז בכלל מעגלאַך אין די ראַמען פון דער
קאַפּיטאַליסטישער ווירטשאַפט.

די נאַציאָנאַלע פאָדערונגען פון פּראָלעטאַריאַט

די נאַציאָנאַלע פאָדערונגען פון פּראָלעטאַריאַט ווערן דורך אים פאַרווירקלאַכט, גלייך ווי זיינע אַלע אַנדערע פאָדערונגען, אין פּראָצעס פון זיין קלאַסנקאַמף; אויך זיי טראַגן אַ ריין־פּאָליטישן כאַראַקטער, ווייל דער מאָדערנער שטאַט דינט אַלס דער אַלגעמיינער און וויכטיקסטער דורכ־פירער פון דעם נאַציאָנאַלן דרוק. די פּאָליטישע נאַציאָנאַלע פאָדערונגען פון פּראָלעטאַריאַט פּאַסן זיך צו צו די טענדענצן פון אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן פון דער מענטשהייט.

דערזעלבער קאַפּיטאַליסטישער פּראָדוקציאָנס־אופן, וואָס האָט גע־בוירן די נאַציאָנאַלע פראַגע, צונויפשטויסנדיק די זיך פאַרברייטערנדע און קאָנצענטרירנדע פּראָדוקטיוו־קרעפטן מיט דער פאַרשידנהייט פון די פּראָ־דוקציאָנס־באַדינגונגען און מיט דער שמאָלקייט פון זייער ספערע — פירט דעסגלייכן צו דער אויסבילדונג פון גערדיכטע איינאַרטיקע נאַציאָנאַל־טעריטאָריאַלע ווירטשאַפטן און מלוכות אָדער געגנטן, אין וועלכע עס ווערן באַזייטיקט יעדע נאַציאָנאַלע חילוקים און עס ווערן פאַרשווינדן די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן, צי דורך אַסימילאַציע, צי דורך אַ לגמרי'דיקער אַלזייטיקער ארויסשטויסונג און עמיגראַציע. די ווייטערדיקע קאָנצענטרירונג פון דער פּראָדוקציע וועט ברענגען אויך צו דער פאַראייניקונג פון די באַזונדערע טעריטאָריאַלע ווירטשאַפטן אין איין סטיכיש־אָרגאַניזירטן אַלוועלטלאַכן פּראָדוקציאָנס־גאַנצן. דיזע אומבייגזאַמע טענדענצן ווערן אָבער אָפּגעהאַלטן דורך די דערשיינונגען פון נאַציאָנאַלן דרוק, וועלכער פאַרהיט מיט גוואַלט דעם קיום פון נאַציאָנאַלע מינדערהייטן, איזאָלירנדיק זיי פון דער אַרומיקער ספערע פּראָדוקציאָנס־באַדינגונגען; נאָר די אַנט־וויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן וועט פריער אָדער שפּעטער בייקומען דיזע מכשולים. די אָנגרייפונג פון נאַציאָנאַלע קאָנפליקטן, אריינברייננגענדיק אין אַ כראָנישער רואינירונג דאָס גאַנצע געזעלשאַפטלאַכע לעבן אין אַ מלוכה מיט אָן איבערגעמישטן נאַציאָנאַלן באַשטאַנד פון דער באַפעלקערונג, באַשאַפט די נויטווענדיקייט פון אַן עפנטלאַך־רעכטלאַכער פאַנאַנדער־גרענצונג פון די ספערן פון די נאַציאָנאַלע אינטערעסן, און די שטייגנדע געזעלשאַפטס־דעמאָקראַטיזירונג גיט אַ מעגלאַכקייט פאַר אַזאַ אַרט פאַנאַנדערגרענצונג. די פרייהייט פון נאַציאָנאַלער זעלבסט־באַשטימונג וועט עפענען אַ ברייטן וועג די ניוועלירנדע און טעריטאָריאַליזירנדע טענ־דענצן פון דער אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן.

דער פּראָצעס פון איינשלינגען אָדער ארויסשטויסן די נאַציאָנאַלע מלוכות אָדער געגנטן, וועט דורכגיין דורך די נאַציאָנאַל־פּאָליטישע אויטאָ־

אַלץ מער און מער אַ דויערנדער און קרענקלאַכער קאָנפליקט צווישן דער באַדערפניש און דער מעגלאַכקייט, וועלכער געפינט זיין אויסדרוק און אויסגאַנג אין דער וואַקסנדער אידישער עמיגראַציע, וואָס ווענדט זיך לכתחילה אין די לענדער פון דעם גרויס־אינדוסטריעלן קאַפּיטאַל. אין דיזער ריכטונג אירער לעזט ניט די אידישע עמיגראַצע דאָס נאַציאָנאַלע פּראָבלעם און טראָגט זי נאָר אַריבער אין נייע ערטער, וואו עס אַנט־שטייען אינגיכן די שטענדיקע באַגלייטער פון דער אידישער אַנאָמאַליע: נאַציאָנאַלע קאָנקורענץ, איזאָלאַציע און דאָס עמיגראַציאָנס־פּראָבלעם.

גלייכצייטיק מיט דעם, ווי די אידישע פאָלקס־מאַסן פאַלן אונטער, אויף אַן אַלץ גרעסערן שטח פון דעם ערד־קוגל, דער אַלץ מער אינטענסיווער און אַלזייטיקער ארויסשטויסונג, פּאַרלירט די אידן־פראַגע כסדר איר צע־וואָרפנקייט איבער פאַרשידענע לענדער און קאָנסאָלידירט זיך אין איין אַלוועלטלאַכע אידן־פראַגע.

טעריטאָריאַליזם

דיזעלבע עמיגראַציע, וואָס קאָנסאָלידירט די אַלוועלטלאַכע אידן־פראַגע, אַנטהאַלט אין זיך אויך די טענדענצן פון איר לעזונג. דער אידישער עמיגראַציאָנס־שטראָם, וועלכער האָט זיך ביז דער לעצטער צייט צוזאַמען מיט דער אַלוועלטלאַכער עמיגראַציאָנס־כוואַליע, וואָס איז געבוירן דורך דעם געזעץ פון באַפעלקערונג פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט, געווענדט אין די לענדער פון דער גרויס־אינדוסטריע, הויבט זיך אָן שפּעטער, צוזאַמען מיט דיזער אַלגעמיינער כוואַליע, אַפּצוקערן אין די לענדער פון דער זיך ברייט־אַנטוויקלענדער לאַנדווירטשאַפט. נאָר די אידן, אַלס שטענ־דיקע שטאָט־איינוואוינער, וואָס זיינען ניט מסוגל אַריבערצוגיין דירעקט צו דער לאַנדווירטשאַפט, ווערן דאָ גלייך אַרויסגעשטויסן אַ דאַנק דער קאָנקורענץ אויף דעם אַלוועלטלאַכן ברויט־מאַרק — און די איינציקע לאַנד, וואוהין עס קאָן גיין די ברייטע אידישע אימיגראַציע, בלייבט פּאַלעסטינע, וואו די אידן וועלן כסדר דורכמאַכן דעם אַריבערגאַנג פון די געוויינלאַכע פּאַר זיי ענדלאַכע שטאַפּלען פון פּראָדוקציע צו די גרינדלאַכע און ערשטע — צו דער אויסאַרבעטונג פון די מיטלען און מאַטעריאַלן פון פּראָדוקציע. אַ דאַנק דעם מעמד פון פּאַלעסטינע אויפ'ן וועלט־מאַרק, און דאַסגלייכן דער ווירטשאַפטלאַכער און קולטורעלער סטרוקטור פון איר אָרטיקער באַפעלקערונג, וועלן די אידישע ישובים אין פּאַלעסטינע זיין עקאָנאָמיש ניט־אָפּהענגיק פון דער אָרטיקער באַפעלקערונג. צוליב דיזע אומשטענדן ווערט פּאַלעסטינע דער צענטער פון דער זיך סטיכיש־קאָנצענ־טרירנדער אידישער אימיגראַציע, וואָס איז איר רעזולטאַט וועט זיך אין דיזן לאַנד צונויפליינן אַן עקאָנאָמיש־אויטאָנאָמישער אידישער ישוב. אַזוי פאַרווירקלאַכט זיך סטיכיש דער טעריטאָריאַליזם אַלס אַן עקאָנאָמישע מהפכה אינ'ם אידישן לעבן. דיזן פּראָצעס וועט באַגלייטן דער קלאַסנ־

אנדערע נאַציאָנאַליטעטן, און דערצו געפינען זיי שוין פאַרנומענע דורך דעם אָרטיקן פּראָלעטאַריאַט יענע אַלע פּראָדוקציאָנס־צווייגן, וואָס זיינען אַם מערסטן נאָענט צו די גרינדלאַכע ווירטשאַפטלאַכע פּראָצעסן.

די אידן פאַרנעמען אָבער צווייגן, אַם מערסטן נאָענטע צו די ענד־לאַכע פונקטן פון די פאַרקער־פּראָצעסן און צו קאָנסום.

ארום די־זע גרינדלאַכע ווירטשאַפטלאַכע סיבות גרופּירן זיך אייניקע בייזייטיקע פאַקטאָרן: פיזישע שוואַכקייט, דאָס פעלן פון טעכנישע ידיעות, ווי אויך צייטווייליקע מניעות (שבת, ביעלאָרוטשנע טראַדיציעס וכדומה). אָט דיזע פאַקטאָרן פאַרהאַלטן נאָך מער דאָס אריינטרעטן פון אידן אין די דאָזיקע מער פאַדערשטע צווייגן: אין דערזעלבער צייט ציען זיך אריין די אָרטיקע זיך־פּראָלעטאַריזירנדיקע עלעמענטן, שוין מחמת דער געוואוינהייט אַליין (לויט דעם מאַסן־געזעץ), אַלץ מער אין די פאָדערשטע צווייגן.

אויף אַזאַ אופן איז די אידישע ארבעט לגמרי ארויסגעשטויסן פון דער אויסאַרבעטונג פון פּראָדוקציאָנס־מיטלען (געווער און מאַטעריאַלן פון פּראָדוקציע, וועגן און מיטלען פון פאַרקער): און אפילו אין דער פּראָ־דוקציע פון קאָנסום־מיטלען איז די אידישע ארבעט ארויסגעשטויסן פון דער מאַשין־פּראָדוקציע און איז אינגאַנצן אריינגעטריבן אין דער קליינער און מאַנופאַקטור־פּראָדוקציע.

א דאַנק יענעם אַלגעמיינעם געזעץ פון דער קאַפּיטאַליסטישער אַנט־וויקלונג, וואָס דער שטענדיקער קאַפּיטאַל וואַקסט פאַרהעלטניסמעסיק אויפ'ן חשבון פון דעם בייטענדן קאַפּיטאַל — וואַקסט פאַרהעלטניסמעסיק די אויסאַרבעטונג פון פּראָדוקציאָנס־מיטלען אויפ'ן חשבון פון דער פּראָ־דוקציע פון קאָנסום־פּראָדוקטן.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דיזן אַלגעמיינעם געזעץ, מחמת די ספּעציעלע באַזונדערהייטן פון די אידישע זיך־פּראָלעטאַריזירנדע מאַסן, בלייבן איבער פאַר דער אידישער ארבעט די סאַמע אָפּגעשטאַנענע ווירטשאַפטלאַכע צווייגן, וואָס ווערן אינטענסיוו ארויסגעשטויסן.

דער אידישער פּראָלעטאַריאַט איז אויף אַזאַ אופן דערוויטערט פון די וויכטיקסטע פּראָדוקציאָנס־נערוון אין לאַנד און קאָן דעריבער ניט פירן קיין ריכטיקן און דערפאָלגרייכן קאַמף געגן קאַפּיטאַל.

א דאַנק דער נאַציאָנאַלער קאָנקורענץ, וועלכע ווערט פאַרוויקלט דורך א ריי אנדערע בייזייטיקע און צייטווייליקע פאַקטאָרן, קריגן ניט די באַ־דערפנישן פון די אידישע ברייטע מאַסן קיין גענוגע באַפרידיקונג, הן אין כמות און הן אין איכות. דאָס רופט זיך אָפּ העכסט קרענקלאַך אויף די באַדינגונגען פון דער עקאָנאָמישער אַנטוויקלונג און דעם קלאַסנקאַמף פונ'ם אידישן פּראָלעטאַריאַט, באַשאַפנדיק אַן עקסטע אומבאַפרידנהייט פון זיין ארבעטס־פּלאַץ און פאַרשמעלערנדיק זיין סטראַטעגישע באַזע אין עקאָנאָמישער און פּאָליטישער הינזיכט.

אויף אַזאַ אופן רייפט אָן ביי אַלע קלאַסן פון דעם אידישן פאָלק

און אנטייל פון דעם פּראָלעטאַריאַט אינ׳ם רעגולירן פון דיזע טענדענצן, אויפקלערנדיק זיך דעם אנטוויקלונגס־גאַנג פון די אינטערעסן פון די אידישע פּראָלעטאַריער פון אַלע לענדער און פון דעם פּראָלעטאַריאַט פון אַלע נאַציעס, שטעלט די י. ס. ד. אַ. פּ. פאַר איר אויפגאַבע, אָרגאַניזירנדיק דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט און אָנפירנדיק מיט זיין קאַמף אין די רייען פון דער אַלוועלטלאַכער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע, אַנווייזנדיק אים די גאַנצע ברייטקייט פון זיינע קלאָרע פּערספּעקטיוון — פאַרגרינגערן די אידישע אַרבעטער זייערע פאַרוויקלטע און פאַרפּלאָנטערטע היסטאָרישע וועגן.

אין איר קאַמף פאַר די נאָענטסטע און ווייטסטע, עקאָנאָמישע און פּאָליטישע, סאָציאַלע און נאַציאָנאַלע אינטערעסן פון דעם אידישן פּראָ־לעטאַריאַט וועט די י. ס. ד. א. פּ. שטענדיק שאַרף אונטערשטרייכן די זעלבסטשטענדיקייט פון זיינע אינטערעסן, קעגנשטעלנדיק זיי דער גאַנצער בורזשואַזער וועלט בכלל און דער אידישער בורזשואַזיע בפרט. אונטער־האַלטנדיק אַלע באַפרייענדע באַוועגונגען פון דער בורזשואַזיע, הן סאָציאַלע און הן נאַציאָנאַלע, וועט אָבער די י. ס. ד. אי. פּ., נאָך אירע כחות נאָך אויפקלערן דעם פּראָלעטאַריאַט די האַלבקייט און דעם פאַררעטערישן כאַראַקטער פון דער בורזשואַזער דעמאָקראַטיע אין אַלע אירע פאָרמען, און וועט דערציען דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט אין דער ריכטונג פון קלאָרן קלאַסן־זעלבסטבאַוואוסטזיין און זעלבסטשטענדיקער קלאַסן־אַקטיוויטעט.

קאַמף צווישן דער אידישער ארבעט און קאַפּיטאַל אין פּאַלעסטינע, וועלכער וועט ברענגען די באַפרייאונג פון פּאַלעסטינע פון אונטער דער טערקישער ממשלה אויף די יסודות פון טעריטאָריאַל־פּאָליטישער אויטאָנאָמיע. אזוי וועט, דורך דעם קלאַסנקאַמף פון דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט, פאַרווירקלאַכט ווערן דער טעריטאָריאַליזם, אַלס אַ פּאָליטישע מהפכה אינ׳ם אידישן לעבן.

רעכענענדיק זיך מיט דיזע טענדענצן פון דער אידישער עמיגראַציע, נעמט אריין דער אידישער פּראָלעטאַריאַט פון אַלע לענדער דעם טעריטאָריאַליזם אין זיין פּראָגראַם־מינימום, פאַרשטייענדיק דעם טעריטאָריאַליזם טאַקע אַלס אַ פּאָליטישע פאָדערונג פון טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע פאַר די אידישע ישובים אין פּאַלעסטינע. אזוי בילדט זיך אויס דער פּראָלעטאַרישער ציוניזם אַלס די באַפרייענדע סאָציאַלע און נאַציאָנאַלע באַוועגונג פון די אידישע ארבעטער פון אַלע לענדער, וועלכע שטעלט זיך פאַר אַן אויפגאַבע, ניט קריגן אַ ׳טעריטאָריע, און ניט איר קינסטלאַכע קאָלאָניזירונג, נאָר פּלאַנמעסיק צו רעגולירן די באַפרייענדע פּראָצעסן, וועלכע פאַרגרינגערן די סטיכישע קאָנצענטרירונג פון דער אידישער אימיגראַציע אין פּאַלעסטינע.

מיט דער פאַרברייטערונג און פאַרפעסטיקונג פון דער נייער טעריטאָריאַל־נאַציאָנאַלער אידישער ווירטשאַפט אין פּאַלעסטינע, וועט די אידישע באַפעלקערונג פון די גלות־לענדער אַלץ מער אָנווערן דעם כאַראַקטער פון אַ הילפלאָזער עקסטעריטאָריאַלער נאַציע, וועלכע איז מאַכטלאָז געגן דער נאַציאָנאַלער איזאָלאַציע, און וועט זיך אַלץ שטאַרקער דערנענטערן צו דעם טיפּ פון געוויינלאַכע נאַציאָנאַלע מינדערהייטן. גלייך ווי אַלע נאַציאָנאַלע מינדערהייטן, וועלכע שטיצן זיך אויף זייערע ברידערלאַכע טעריטאָריאַלע מערהייטן, וועט דער טייל פון דעם אידישן פאָלק, וואָס בלייבט אין גלות, קריגן ׳די מעגלאַכקייט אריינצודרינגען אין די ארומיקע ספערן פון די פּראָדוקציאָנס־באַדינגונגען, און דורך נאַציאָנאַלער גלייכבאַרעכטיקונג און נאַציאָנאַל־פּאָליטישער אויטאָנאָמיע, וועט ער איבערגיין צו אסימילאַציע.*)

פּראָגנאָזירענדיק אַלע אויבנאָנגעוויזענע טענדענצן פון דער געשיכטלאַכער אַנטוויקלונג פון די סאָציאַלע און נאַציאָנאַלע פראַגן, די ראָל

---

*) אנערקענענדיק אויגשטימיק, דאָס די אָנגרייפונג פון די נאַציאָנאַלע קאָנפליקטן און די געזעלשאַפטס־דעמאָקראַטיזירונג פירן אומפאַרמיידלאַך צו דעם, עס זאָלן עפנטלאַך־רעכטלאַך פאַנאַנדערגעגרענצט ווערן די ספערן פון די נאַציאָנאַלע אינטערעסן אין דער פאָרם פון נאַציאָנאַלער גלייכבאַרעכטיקונג און נאַצ.־פּאָליטישער אויטאָנאָמיע, איז זיך פונדעסטוועגן דער צ. ק. פאַנאַנדערגעגאַנגען אין די מיינונגען בנוגע דער פראַגע 1) צי די קאָנצענטרירונג פון דער פּראָדוקציע פירט אומפאַרמיידלאַך צו דער אויסבילדונג פון איינאַרטיקע נאַציאָנאַלע מלוכות, און 2) צי די נאַציאָנאַל־פּאָליטישע אויטאָנאָמיע פירט צו דער אסימילירונג פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן בכלל און פון דער אידישער, וואָס בלייבט איבער אין גלות, בפרט.

שטאַנדפּונקט אויף דער געשיכטע און פאַרבייטן אים מיט אַ פּסיכאָלאָגיש־רעאַליסטישן שטאַנדפּונקט. — נאָר אויב די ציוניסטן סאָציאַליסטן האָבן זיך געגעבן אַן אומבאַשטימטן נאָמען, ז'ייענדיק נאָך אינגאַנצן סאָציאַל־דעמאָקראַטיש — איז דאָס פּשוט דערפאַר, ווייל די ס. ס., מחמת זייער אינערלאַכער טבע, זיינען זיך בכלל נוהג אַלץ צו טאָן בחפּזון, און אום־געלומפּערט: אויב די ס. ס. זאָגן עפּעס אַרויס, דאַרפן מיר, חלילה־וחס, גאָר ניט מיינען, דאָס זיי האָבן דערביי אַ באַשטימטע כונה; די סיימאָוו־צעס אָבער, ווי מיר ווייסן, טוען דאָך אַלץ באַטראַכטערהייט — און דעריבער פרעגן מיר טאַקע, וואָס מיינען זיי מיט דעם נאָמען פון זייער פּאַרטיי? אי דער נאָמען גופא: „סאָציאַליסטישע פּאַרטיי“, אי דיווירק־לאַכע טאַקטיק פון די סיימאָווצעס. וועלכע זיינען גרויסע מחותנים מיט די ס. ר., אי לסוף אייניקע ערטער פון זייערע אַרטיקלען אין „וואָז־ראָזשדעניע“, „פאָלקס־שטימע“ און „סערפּ“, ווייזן אונז, דאָס מיר האָבן דאָ צו טאָן מיט אַ מין „נאַראָדניקער“־פּראָגראַם פון דעם ס.־ר.'ישן אַרט; אָבער פון דעם פּראָיעקט־פּראָגראַם גופא קאָן מען דאָס קלאָר און דייטליך ניט אַרויסדרינגען. אַזוי, למשל, שרייבט זיך דאָ: „די סאָצ. פּאַרטיי פּאַרטרעט אומעטום באַוואוסטזיניק די אינטערעסן פון אַרבעט“ *) — און דער לעזער ווייס ניט, צי פון סתם אַרבעט, צי פון לוין־אַרבעט. ווייטער געפינען מיר אַן עכט ס.־ר.'ישן אויסדרוק: „אָבער דערזעלבער פּראָצעס פון קאַפּיטאַליסטישער אַנטוויקלונג באַשאַפט אַ גאַנצע רייע נ ע ג אַ־ט י ו ו ע דערשיינונגען“ **) — נאָר דאָס ס.־ר.'ישע ווערטל „נעגאַ־ט י ו ו ע דערשיינונגען“ ווערט אויף דער צווייטער זייט פאַרביטן מיט אַ כמעט סאָציאַל־דעמאָקראַטישן און מאַרקסיסטישן באַגריף — „און דאָ ווערט אויפגעדעקט דער ג ר י נ ד ל אַ כ ע ר ו ו י ד ע ר ש פּ ר ו ך פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג“. זייער ריכטיק: די סאָציאַל־דעמאָ־קראַטיע רעדט טאַקע ניט וועגן „פּאָזיטיווע און נעגאַטיווע זייטן פון'ם קאַפּיטאַליזם“, נאָר זי אַנאַליזירט זיינע א י נ ע ר ל אַ כ ע ו ו י ד ע ר־ש פּ ר ו כ ן. מיט איין וואָרט, דאָס נייע פּראָגראַם האָט גאַנץ קלוג אויס־געמיידט צו באַנוצן אַזעלכע קלאָרע און דייטלאַכע אויסדרוקן, וועלכע וואָלטן שוין אָן קיין ספק באַוויזן דער וועלט דעם אמת'ן פּרצוף פון די י. ס.

חוץ דעם, בנוגע דער אַגראַר־פראַגע אין רוסלאַנד, וואו ס'וואָלט זיך בולט'ער ווי אַלץ געקאָנט אַרויסווייזן צי זיינען זיי ס. ד. אָדער „נאַראָד־ניקעס“, האָבן זיי געלאָזן די הויפּט־מאָמענטן פאַר אַ דיסקוסיאָנס־פראַגע, וואָס עס וואָלט מער געפּאַסט פאַר די ס. ד., ביי וועלכע עס איז נאָך אַ מחלוקת וועגן „נאַציאָנאַליזאַציע“ און „מוניציפּאַליזאַציע“ פון דער ערד, אָבער בשום אופן פּאַסט עס ניט פאַר ס. ר., ביי וועלכע עס עקזיסטירט

*) זאַמלבוך „סערפּ“, ז. 261.

**) דאָרט.

אַ נייע פשרות-פּראָגראַם

די „אידישע סאָציאַליסטישע ארבעטער פּארטיי“ האָט עד היום נאָך ניט פארעפנטלאכט איר פּראָגראַם. און איצט איז דערשינען אַ זאַמלבוך „סערפּ“, וואו עס זיינען אויסגעדריקט געוואָרן די זאַגענאַנטע „סיימיס־טישע“ פּרינציפּן, אין דעם ארטיקל „אונזערע אויפגאַבן“ פון מ. באָריסאָוו. און אין דעם „פּראָיעקט־פּראָגראַם פון דער אידישער סאָציאַליסטישער ארבעטער פּארטיי“. וואָס־זשע גיט אונז דאָס דאָזיקע שפּאָגל־נייע פּראָ־גראַם?

ערשטנס, האָבן מיר צו טאָן מיט אַ „סאָציאַליסטישער“ פּאַרטיי, דעריבער אינטערעסירט אונז, ווי פארהאַלט זי זיך צו דער קלאַסן־אנשויאונג פון דעם פּראָלעטאַריאַט בנוגע דער געזעלשאַפטלאַכער אנטוויק־לונג פון דער מענטשהייט. דאָס הייסט, ווי פארהאַלט זיך די נייע פּארטיי צו דעם „היסטאָרישן מאַטעריאַליזם“, ווי קוקט זי אויף די טענדענצן פון דער קאַפּיטאַליסטישער אנטוויקלונג, ווי באַטראַכט זי דעם קלאַסנקאַמף?

אין רוסלאַנד האָבן זיך אַלע פּארטייען, וועלכע שטייען אויפ'ן קלאָר־אויסגעדריקטן קלאַסן־שטאַנדפּונקט פונ'ם פּ ר אָ ל ע ט אַ ר י אַ ט, ד. ה. פון דעם לוין־ארבעטער־קלאַס, תמיד אָנגערופן „ס אָ צ י אַ ל־ד ע מ אָ־ק ר אַ ט י ש ע“ פּארטייען — למשל, די ס.־ד. פון פּוילן און ליטע, לעט. ס.־ד., אוקראַינישע ס.־ד., י. ס.־ד. (פּועלי־ציון) און אנדערע. דיזע אַלע פּארטייען זיינען שטרענג־מאַרקסיסטיש, זיי אָנערקענען דעם היסטאָריש־מאַטעריאַליסטישן סדר פון פארשטיין די געשיכטע און דעם מאַרקסיסטישן אנאַליז פון די יסודות און פון דער אנטוויקלונג פון דער קאַפּיטאַליסטישער ווירטשאַפט. די צוקונפט פון דער גאַנצער מענטשהייט, ווי אויך פון איינצעלנע נאַציעס ווערט, לויט דער מיינונג פון די דאָזיקע (סאָציאַל־דעמאָקראַטישע) פּארטייען, געשאַפן דורכ'ן קאַמף פון דעם ל ו י ן־ארבעטער־קלאַס. און פארקערט, איז אין רוסלאַנד שווין פון לאַנג איינגע־פירט, דאָס סתם „סאָציאַליסטישע“ רופן זיך אָן אַזעלכע פּארטייען, וועלכע פארברייטערן דעם באַגריף „ארבעטער־קלאַס“ (אָדער פּראָלעטאַריאַט) און פארשטייען אונטער אים אויך אַלע ארבעטנדע עלעמענטן פון דער קליין־בורזשואזיע, און באַזונדערס דאָס ארבעטנדע פּויערטום; אַזוי, דהיינו, האָבן מיר די פּ. פּ. ס., די סאָצ. פּאַר. „פּראָלעטאַריאַט“, די רוסישע פּ. ס. ר., די רומענישע סאָצ. פּאַר. „דאַשנאַקצוטיון“ וכדומה. (די ספּע־ציעל רוסישע פּארטייען פון דיזן סאָרט שטאַמען פון די אַמאָליקע „נאַ־ראָדניקעס“). די דאָזיקע פּארטייען לייקענען אין דעם מאַטעריאַליסטישן

באַדינגטער היסטאָרישער נויטווענדיקייט".*)

ווי ביי די ס. ס., אַזוי איז אויך אין דעם פראָגראַם פון י. ס. א. פּ. דער טעריטאָריאַליזם נאָר א פרומער וואונש, אָבער ניט קיין היסטאָרישע נויטווענדיקייט, אין דעם־זין פון א היסטאָריש־אומפאַרמיידלאַכן פּראָצעס; ווי ביי די ס. ס., אַזוי איז אויך ביי די סיימאָוועס ניטאָ קיין רמז אויף די היסטאָרישע וועגן, ווי צו רעאַליזירן דעם טעריטאָריאַליזם. די נפקא־מינה באַשטייט נאָר אין דעם, וואָס די ס. ס. מאַטערן זיך נעבאַך אומזיסט אויסצוטראַכטן דעם „גרויסן עקאָנאָמיש־טעכנישן" קאָלאָניזאַציאָנס־פּלאַן, וועלכער זאָל זיי שוין ענדלאַך געבן די מעגלאַכקייט אריבערצוגיין „פון געדאַנק צום טאַט און צו די געפאַרן פונ'ם טאַט", — די י. ס. א. פּ. אָבער עסט זיך גאַנץ וויניק אָפּ דאָס האַרץ איבער דעם, וואָס ביי איר פעלט א טעריטאָריאַליסטישע פּראַקטיק, און לייגט אָפּ די פּאַרווירקלאַכונג פונ'ם טעריטאָריאַליזם ביז יענער צייט, ווען וועלכער די מאָדערנע מענטשהייט קאָן זיך נאָך קיין שום באַגריף ניט שאַפן.

אין דעם פּראָיעקט־פּראָגראַם ליזן מיר א פאָלגענדן דעקרעט: „דער אידישער פּראָלעטאַריאַט, און צוזאַמען מיט אים אויך דאָס גאַנצע אידישע פאָלק, ריכטעט זיך מיט דעם אָביעקטיווען גאַנג פון דער היסטאָרישער אַנטוויקלונג צו דער טעריטאָריאַלער קאָנצענטראַציע און צו דער פאַר־קערפּערונג פון דער טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע ד אָ ר ט און ד אַ ן, וואו און ווען (אונזער קורסיוו). עס וועט דערצו אָנ־געריייפט ווערן די רעאַלע קאָמבינאַציע פון די אַנטשפּרעכנדע היסטאָרישע קרעפטן" **). ס'פאַרשטייט זיך, אַז דאָס איז אַן ענטפער אויף „בענטש־ליכט", אָבער ניט אויף אַן ערנסטע פּראָגראַם־פראַגע.

בנוגע צו דעם, ווי אויבערפלעכלאַך עס פאַרהאַלטן זיך די סיימאָוועס צום טעריטאָריאַליזם, איז העכסט כאַראַקטעריסטיש דער לייט־אַרטיקל פון ה' באָריסאָוו (אין זייער זאַמלבוך „סערפּ"), וואו פון 54 זייטן זיינען סך־הכל צוויי געווידמעט דער באַלויכטונג פון דעם טעריטאָריאַליזם. מער ווי דיזע 2 זייטן — 3־51 — און א פּאָר ווערטער אינ'ם פּראָיעקט־פּראָגראַם איז קיין וואָרט ניטאָ איבער'ן טעריטאָריאַליזם אין דעם גאַנצן זאַמלבוך, וועלכער באַשטייט פון 281 זייטן. ביי באָריסאָוו'ן לעזן מיר: „דער אויסבילדונגס־פּראָצעס פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן, אַז־און־פאַר־זיך, איז איינע פון די נעגאַטיווע זייטן פון דער קאַפּיטאַליסטישער אַנט־וויקלונג, ער שלינגט איין איבעריקע סאָציאַלע ענערגיע און רופט ארויס רייבונגען, וועלכע שטערן דער נאָרמאַלער אַנטוויקלונג פונ'ם קלאַסנקאַמף. דערפון דרינגט שוין ארויס ממילא, אַז מיר זיינען טעריטאָריאַליסטן".***)

ווייטער זאָגט ער: „די איינציקע לעזונג פון דער אידן־פראַגע איז די טעריטאָריאַלע קאָנצענטראַציע פון די אידישע מאַסן, און א רעאַלער בריק

*) דאָרט.
**) דאָרט, ז. 267.
***) דאָרט, ז. 51.

א געמיינזאמער, פון זיי אלעמען אנערקענטער שטאנדפונקט — „סאָ־ציאליזאציע"; און אפילו דער פונקט פון דער ערד־קאָנפיסקאציע (§ 44) איז ביי זיי (ביי די י. ס.) אויסגעדריקט העכסט ניט קלאָר. דאָרט זאָגט זיך: „די קאָנפיסקאציע פון שטאטלאכע, אודיעלנע, קאבינעטנע, צער־קאָוונע, מאָנאסטירישע און פ ר י וו א ט ־ אייגנטומלאכע ערדן"...
די ס. ד. וואלטן קיינמאל ניט געשריבן סתם פריוואט־אייגנטום, ווייל עס עקזיסטירט א געוויסער מאקסימום פון פריוואט־אייגנטום, וועלכער דאַרף, לויט דעם ס. ד. פראגראם, ניט קאָנפיסקירט ווערן; און ס. ר., וועלכע פאָדערן די קאָנפיסקאציע פון דער גאנצער ערד, רעכענען אריין אויך דאָס שטאַטישע ערד־אייגנטום, און בכלל זאָגן זיי די ג א נ צ ע ערד און חשבונ'ען ניט אויס קיינע פרטים. ווען די י. ס. זאָלן לכל הפחות זאָגן די ג א נ צ ע פריוואט־אייגנטומלאכע ערד, וואלטן מיר נאך געהאט א סימן בכדי צו וויסן ווער זיי זיינען, אזוי אָבער מוזן מיר ווייטער קוועטשן מיט די פלייצעס, ניט וויסנדיק וועמען האָבן מיר פאר זיך: צי ס. ד. צי ס. ר.

צווייטנס, האָבן מיר צו טאָן מיט א אידישער פארטיי. דא שווימען ארויף גאנץ נאטירלאכע פראגן: ווי פאַרהאלט זיך די נייע פארטיי צו דאָס אידישע נאציאָנאלע פראָבלעם, מיט וואָס אונטערשיידט זי זיך אין אירע נאציאָנאלע פאָדערונגען פונ'ם בונד, פון די ס. ס., פון י. ס. ד., ווי פאַרהאלט זי זיך צום טעריטאָריאליזם? ווי פאַרשטייט זי די נאציאָנאלע אידישע פאָדערונגען אין גלות?

פון דעם נייעם פראגראם קאָנען מיר זען, אז די פארטיי איז טערי־טאָריאליסטיש; אזוי, ראשית, זאָגט זיך דאָרט, דאָס די סיבה פון די אידישע אנאָמאליעס באשטייט אין דער עקסטעריטאָריאליטעט פון דעם אידישן פאָלק*), ושנית האָבן מיר דאָרט אפילו אזא זאץ**): „פאַר די אידן איז די נאציאָנאלע אוטאָנאָמיע אויף די ערטער אין גלות נאָר אן איבערגאנגס־שטופע און דער פראָצעס פון דער היסטאָרישער אנטוויקלונג, וועלכער פאַרפעסטיקט די אויטאָנאָמע יסודות פון דעם נאציאָנאלן לעבן, רוקט ארויס אלץ אנטשיידענער די היסטאָרישע נויטווענדיקייט פון דער טעריטאָריעלער קאָנצענטרירונג פון די אידן". נאָר ווי ווייט איז דיזער טעריטאָריאליזם פון יעדער רעאליסטישער אויפפאסונג! שוין אליין דער באגריף אפילו פון היסטאָרישער נויטווענדיקייט איז ביי דער נייער פארטיי עפּעס א גאנץ מאָדנער. היסטאָרישע נויטווענדיקייט רופן זיי אָן דאָס, וואָס ס'איז היסטאָריש ווינשבאר; ווי אז ערד דא און אויך אין אן אנדער אָרט, וואו עס רעדט זיך וועגן דער נאציאָנאל־פּאָליטישער אויטאָנאָמיע, זאָגט זיך, דאָס די נאציאָנאל־פּאָליטישע אויטאָנאָמיע באקומט פאר'ן אי־דישן פּראָלעטאריאט און פאר'ן גאָנצן אידישן פאָלק א באדייטונג פון אומ־

*) דאָרט, ז. 6.
**) דאָרט, ז. 266.

קומען אינאײנעם מיט דעם אָרגאַנישן לעבן אויף דער ערד. עס איז דאָך אָבער גאַנץ לעכערלאַך צו שאַפן אַ פּראָגראַם פאַר אַזאַ מין ווייטן אידעאַל. בעת מיר זאָגן, למשל, וועגן סאָציאַליזם, אַז ער איז אַ ווייטער היסטאָרישער אידעאַל, און אַז איצט קאָן מען נאָך ניט צוקומען צו זיין רעאַליזירונג, — ווייזן מיר דאָך אָן פונדעסטוועגן אויף די רעאַלע אָביעקטיווע טענדענצן, דורך וועלכע דער סאָציאַליזם ווערט בהדרגה'דיק, שטופנווייז פאַרווירקלאַכט אינ'ם געזעלשאַפטלאַכן לעבן; מיר ווייזן אָן אויף דער וואַקסנדער פּראָדוקציאָנס־קאָנצענטרירונג, אויף דער סאָציאַליזירונג פון דער אַרבעט און מיטאַרבעט; מיר ווייזן אָן אויף דעם וואוקס פון פּראָלעטאַריאַט און פון זיין סאָציאַלער קראַפט און באַדייטונג, אויף דער סאָציאַלער אָפּשוואַכונג און פאַראַזיטירונג פון דער בורזשואַזיע; מיר לייגן ניט אָפּ די רעאַליזירונג פון סאָציאַליזם און די פראַגע גופא וועגן איר, — מיר ווייזן אָן, אַז דער סאָציאַליזם פאַרווירקלאַכט זיך שוין איצט, אַז אַלע זיינע עלעמענטן און באַשטאַנד־טיילן ווערן שוין אין דער מאָדערנער אָרדנונג געשאַפן, און די סאָציאַלע רעוואָלוציע וועט נאָר פאָרמולירן און דערפירן ביז'ן סוף דיזע שוין פאָרגעקומענע טענדענצן. דאָסזעלבע טוען מיר, י. ס. ד., אויך בנוגע דעם טעריטאָריאַליזם — מיר ווייזן אָן, דאָס שוין איצט הויבט זיך אָן אין פּאַלעסטינע אַ פּראָצעס פון עקאָנאָמישער אויטאָנאָמיזירונג פון דעם אידישן ישוב, דאָס דיזער ישוב ווערט אַלץ פעסטער און געדיכטער, דאָס שוין איצט הויבט זיך אָן אין פּאַלעסטינע יענער קלאַסנקאַמף, וועלכער וועט מיט דער צייט ברענגען אויך צו דער פּאָליטישער אויטאָנאָמיע פאַר דיזן ישוב. וואָס אָבער טוען די י. ס.? ווייזן זיי דען אָן אויף באַשטימטע אָביעקטיווע טענדענצן, דורך וועלכע עס ווערט שוין סטיכיש פאַרווירקלאַכט דער טעריטאָריאַליזם? אפילו וועגן דער נאַציאָנאַל־פּאָליטישער אויטאָנאָמיע, וועגן זייער „סיים“ האָבן זיי עס כמעט ניט דערוויזן; אפילו דער „סיים“ איז ביי זיי ניט מער ווי אַ וואונש — אַ פשיטא שוין דער טעריטאָריאַליזם. זיי האָבן אפילו מיט איין וואָרט ניט דערוויזן, אַז דאָס אידישע לעבן ווערט אויטאָנאָמיזירט דאָ אין גלות; נאָר לאָמיר אַפילו דערלאָזן, אַז דאָס איז ריכטיק, און דאָס אידישע לעבן ווערט דאָ שוין יאָ אויטאָנאָמיזירט, — צי דען אָבער האָבן מיר שוין דערין אַ גאַראַנטיע, אַז דאָס אידישע לעבן ווערט שוין איצט אויך טעריטאָריאַליזירט?

צוויי מאָל איינס פון די צוויי.

איינס פון די צוויי, — אָדער די סיימאָוועצעס זעען ש ו י ן דעם וועג ווי צו רעאַליזירן דעם טעריטאָריאַליזם — דאַן מוזן זיי אויך ש ו י ן אָנצייכענען די רעאַלע דערשיינונגען אינ'ם אידישן לעבן, וואו עס ווייזט זיך אַרויס די כסדר'דיקע טעריטאָריאַליזירונג פונ'ם אידישן פאָלק, ווי דאָס טוען די י. ס. ד.; אָדער זיי זעען נאָך איצט ניט דעם וועג צו דער פאַרווירקלאַכונג פונ'ם טעריטאָריאַליזם —

דאַן איז אויך איינס פון די צוויי — אָדער זיי טראַכטן ערנסט וועגן דעם טעריטאָריאַליזם. שטרעבן טאַקע צו אים און ער איז ביי זיי באמת

דערצו איז די בהדרגה'דיקע קאָנצענטרירונג פון דער אידישער עמיגראַציע.
מיר וועלן זיך דאָ ניט נעמען איבער'חזר'ן די אַלע מאָטיוון, מחמת וועלכע מיר האַלטן ניט נאָר די לעזונג, נאָר אפילו די שטעלונג גופא פון דיזער פּראָבלעם פאַר זייער דערווייטערטע פון דעם איצטיקן מאָמענט, עס וועט אָבער קומען א מאָמענט, ווען . . . דער טעריטאָריאַליזם וועט ווערן אַן אָרדנונגס־אויפגאַבע פונ'ם אידנטום : עס וועט דאַן זיין . . . א פּראָדוקט פון א נאַציאָנאַלער אויפלעבונג און פון א פרייער אנטוויקלונג פון די אידישע אינערלאַכע פּאָלקס־כחות" *). און צום סוף : „מיר וועלן קעמפן מיט אַלע טעריטאָריאַליסטישע פּראָיעקטן און אונטערנעמונגען, וועלכע ווערן אַרויסגערוקט אין דעם איצטיקן מאָמענט. . . . מיר וועלן אָבער אין דער־זעלבער צייט פּריידיקן אונזער ענדלאַכן נאַציאָנאַלן אידעאַל און מיט אים באַלייכטן אַלע וואונדן און חסרונות פון אונזער היינטיקן נאַציאָנאַלן לעבן, וועלכע זיינען אַזוי אָרגאַניש פאַרבונדן מיט דער עקסטעריטאָריאַליטעט פון דער אידישער נאַציע. — אַזוי סינטעזירן מיר אונזער מאַקסימאַלע נאַציאָ־נאַלע פּראָגראַם מיט אונזער פּראָגראַם־מינימום" **). אָט דאָס איז אַלץ, וואָס דער הויפּט־טעאָרעטיקער, אויף וועלכן די פּאַרטיי האָט זיך פאַרלאָזן, ער זאָל דערציילן פאַר'ן עולם איר פּראָגראַם, האָט געפונען פאַר נויטיק צו זאָגן וועגן טעריטאָריאַליזם ! דער סיימיסטישער „סינטעז" צווישן דער נעגנוואַרט און צוקונפט, צווישן דעם גלות און דער טעריטאָריע באַשטייט, זעט איר, אין דעם, וואָס די סיימאָווצעס וועלן פּריידיקן און אַגיטירן דעם טעריטאָריאַליזם. ניטאָ וואָס צו זאָגן, א גוטער סינטעז. — אפילו דער ס.־ס.'ישער איז שוין אויך פיל בעסער !

אין זייער מינדלאַכער אַגיטאַציע האָבן די סיימאָווצעס אָקאָרשט גאָר ניט לאַנג געשריען, דאָס ביי די ס. ס. איז ניטאָ קיין רעאַליזאַציע, און דערינען טאָקע ליגט, לויט דער דאַמאָלסדיקער סיימיסטישער אַגיטאַציע, דער הויפּט־חסרון פון דער ס.־ס.'ישער טעאָריע. ווען עס איז אָבער גע־קומען צו זייער אייגענעם תירוץ אויף דער קשיה האָט זיך אַרויסגעוויזן, דאָס די סיימיסטישע רעאַליזאַציע באַשטייט פּשוט איז דעם, וואָס זי זאָגט, דאָס מען דאַרף גאָר קיין רעאַליזאַציע ניט האָבן, — דער ענטפער באַ־שטייט אין דעם, דאָס אַן ענטפער איז גאָר לחלוטין ניט נויטיק און די קשיה איז גאָר קיין קשיה ניט...

ביי די סיימיסטן קומט אויס, דאָס דער טעריטאָריאַליזם איז ענלאַך צום סאָציאַליזם, און זיי זאָגן אונז צו א היבשן מהלך ביז'ן טעריטאָריאַ־ליזם : פריער א לאַנגע וועג ביז'ן סיים און ערשט נאָכדעם א לאַנגע וועג צו דער טעריטאָריאַלער קאָנצענטרירונג. עס פאַרשטייט זיך, אויב מענטשן אינטערעסירט איצט גאַנץ וויינינג דער טעריטאָריאַליזם, מעג מען אים אָפּלייגן נאָך אויף ווייטער — ביז די מענטשהייט וועט איננאַנצן אומ־

*) דאָרט, ז. 52-3.
**) דאָרט, ז. 53.

ניט נאָר דעם גאַנצן אינהאַלט פון אונזערע אָנשויאונגען, נאָר אַפילו ניט זייער מהות. פון דעם גאַנצן בילד איז אַרויסגענומען געוואָרן נאָר איין שטריך, און עס וואָלט ניט זיין קיין גרונד צו ריידן וועגן דעם גאַנצן בילד נאָך דעם איין שטריך נאָך" *). ווי אַבער אַנדערש קאָן מען אָנרופן די י. ס. א. פּ., ווען צום־ביישפּיל אין דעם לייט־אַרטיקל, אונטער'ן ברייטן טיטול „אונזערע אויפגאַבן", ווערט פאַרט גערעדט... נאָר וועגן „סיים"? ווען איר זוכט אומזיסט אין דער גאַנצער ליטעראַטור פון די סיימאָוועצעס, זיי זאָלן אייך אויסטייטשן זייער באַגריף וועגן אַרבעטער־קלאַס, וועגן טעריטאָריאַליזם — און איר געפינט נאָר „סיים", „סיים" און „סיים" — און דערצו נאָך אָן קיין שום וואַריאַציעס, מיט די זעלבע פּירושים, וועלכע מיר האָבן פון זיי געהערט שוין פאַראַיאָרן. אַפילו, אויב אייך געפעלט, האָבן מיר פאַראַיאָרן געהערט מער געדאַנקען, איידער איצט. דענסטמאָל איז נאָך געווען לכל הפחות „נאַציאָנאַלע עקספּלואַטאַציע", „ענטאַרטונג און אויפלעבונג". — איצט זעען מיר שוין דאָס אויך ניט; פריער האָבן מיר נאָך געקאָנט זאָגן — סיימאָוועצעס זיינען וואָזראָזשדיענצעס וכדומה; איצט אָבער ווייסן מיר — אַז סיימאָוועצעס זיינען סיימאָווצעס, און מער גאָר ניט! בכלל קומט אויס נאָכ'ן שכל הישר, אַז אויב אַ פּאַרטיי האָט אַ „זעלבסטשטענדיקע" לעזונג פון דער נאַציאָנאַלער פראַגע, דאַרף זיך אין איר פּראָגראַם אויסדריקן אויך איר זעלבסטשטענדיקע שטעלונג פון דיזער פראַגע; ביי די סיימאָוועצעס אָבער הויבט זיך עס גאָר ניט אָן. נעמען מיר אָן ערך פאָלגענדע שטעלן: „די אומענדלאָך פאָרקומענדע אַנטוויקלונג פון דער קאַפּיטאַליסטישער פּראָדוקציע . . . פאַרענגט אַלץ מער פאַר דער בורזשואזיע פון יעדער געגעבענער נאַציע די גרענעצן פון איר נאַציאָנאַלער ווירטשאַפט. . . . זי שטרעבט אונטערצוּוואַרפן אונטער איר הערשאַפט אַנדערע נאַציאָנאַלע אָרגאַניזמען." **) — דאָ האָבן מיר נאָך יאָ צו טאָן מיט אַ ניט גאָר געוויינלאַכן באַגריף פון „נאַציאָנאַל־ווירטשאַפטלאַכע אָרגאַניזמען". און עס וואָלט אודאי קיין עולה ניט געווען, מיר זאָלן וויסן דעם פּירוש פון דעם, אָבער ניט אינ'ם פּראָגראַם און ניט אין דער ליטעראַטור פון דער פּאַרטיי איז דיזער באַגריף ניט אויסגעטייטשט, און אַלץ איבעריקע אינ'ם פּראָגראַם וועגן דער שטעלונג פון דער נאַציאָנאַלער פראַגע איז שוין אויף אַזויפיל שאַבלאָנע און וואָכעדיק, דאָס אונטער די סיימיסטישע ווערטער וואָלטן זיך קאָנען אונטערשרייבן אַלע פּראָלעטאַרישע פּאַרטייען, אַפילו די באָלשעוויקעס פון דער ר. ס. ד. א. פּ., וועלכע זיינען באַוואוסט מיט זייער עקסט פיינטלאַכער פּאָזיציע צו יעדן נאַציאָנאַלן פּראָגראַם. „דיזע אַגרעסיווע טענדענצן פון די בורזשואזע קלאַסן רופן אַרויס אָדער גרויזאַמע מלחמות אָדער בעוואָפנטן שלום; אי דאָס ערשטע, אי דאָס צווייטע לייגט זיך אָן מיט זיין גאַנצן לאַסט

---

*) דאָרט, ז. 7.

**) דאָרט, ז. 262‑63.

א ווינשבארער אידעאל — דאָן מוזן זיי זוכן פאַרשידענע וועגן און פּלענער, ווי דעם טעריטאָריאַליזם אויסצופירן, טאָן ווי די ס. ס., וועלכע זיינען טאַקע אמת'ע טעריטאָריאַליסטן, נאָר זיי האָבן ליידער ניט קיין קלאָרן באַגריף וועגן דעם וועג צו זיין פאַרווירקלאַכונג; אָדער די סיימאָװוצעס לייגן זיך אָפּ דעם טעריטאָריאַליזם ביז די ווייטע קינפטיקע דורות, ווי זיי טוען עס באמת, — דאָס הייסט אָבער, אַז דער טעריטאָריאַליזם אייגנט־לאַך אינטערעסירט זיי קנאַפּ און, דאָס ער איז ביי זיי ניט מער ווי אַן אַגיטאַציאָנס־דעקאָראַציע.

מיר קאָנען מיטפּילן, אויב איר ווילט, מיט די ס. ס. אין זייערע אינערלאַכע ליידן און ספקות, מיר פאַרשטייען אפילו די ס.־ס.'ישע אומ־געלומפּערטע גענג און זייער גאַנצע כאַפּעניש; אונז איז אָבער העכסט פאַרדעכטלאַך דער גראָבער ליגן, וועלכער שטעקט אינ'ם סיימיסטישן פּראָגראַם, דער פּרעטענציעזער אָפּאָרטוניזם, וועלכער לאָזט זיי ניט אינ־גאַנצן אָפּצוזאָגן זיך פונ'ם טעריטאָריאַליזם און דיקטירט זיי זייערע קאָמ־פּראָמיסן און פשרות. יאָ טעריטאָריאַליזם און ניט טעריטאָריאַליזם, אַליין טעריטאָריאַליסטן און קעמפן געגן יעדן טעריטאָריאַליזם, אי „קעמפן געגן טעריטאָריאַליסטישע פּראָיעקטן", אי „א י ג נ א ָ ר י ר ן די טערי־טאָריאַליסטישע אָרגאַניזאַציעס" *). — וואָס באַדייטעט דיזער חלום? איגנאָרירנדיק קעמפן, קעמפנדיק איגנאָרירן — וואָס איז דאָס פאַר א פּראָזעאָלאָגיע?

דיזער קאָמפּראָמיס אָבער דערקלערט זיך דורך דער זעלבער סיבה, וועלכע גיט אונז צו פאַרשטיין די סיימיסטישע שווינדלעריי בנוגע דעם קלאַסנקאַמף און דעם באַגריף „פּראָלעטאַריאַט". דער סיימיסטישער אינ־טעליגענץ איז תוך אריין גענומען, אַרט דער טעריטאָריאַליזם פּונקט אַזוי טיף, ווי עס אַרט אַז ערך דער סאָציאַליזם דעם קייזער פון דייטשלאַנד (וועלכער רעדט אויך וועגן סאָציאַליזם!) — מען מוז דאָך אָבער פאַר־כאַפּן די מאַסע, וועלכע האַלט זיך נאָך אַלץ צו שטאַרק פאַר די טעריטאָריאַ־ליסטישע טראַדיציעס. דערזעלבער קונץ, ווי פריער: אום צו באַרויקן די מאַסע רעדט מען מכח דעם אַרבעטער־קלאַס און טאָן טוט מען אינאיינעם מיט די נאַראָדניקעס; מען רעדט טאַקע מכח טעריטאָריאַליזם, און טאָן טוט מען ווי די בונדיסטן, נאָר מיט א ברייטערן פּראָגראַם דאָ, אין רוסלאַנד.

איצט וועלן מיר א קוק געבן, וואָס הערט זיך עפּעס ביי זיי וועגן דעם „סיים", אויף וועלכן זיי האָבן זיך די מאָנאָפּאָליע גענומען. „די אידישע סאָציאַליסטישע אַרבעטער פּאַרטיי" גיט איר ז ע ל ב ס ט ש ט ע נ ד י ק ע לעזונג דער נאַציאָנאַלער פראַגע אין רוסלאַנד" — גיט אונז אָנצוהערעניש דער הער באָריסאָוו — „אונז רופט מען אַן „סיימיסטן", „סיימאָווצעס" — באַרימט ער זיך. — „מיר האָבן גאָרניט געגן דעם נאָמען. ס'איז אָבער נויטיק אָנצואווייזן אויף זיין ניט־גענויקייט, דערויף, וואָס ער כאַפּט ניט אַרום

*) דאָרט.

וועלכע דערגרייכן אַ געוויסן פּראָצענט. אָבער דאָס איז נאָך פון די קליינינקייטן.

פיל וויכטיקער זיינען די גרענעצן פון דער קאָמפּעטענץ, וועלכע דאַרף אָפּגעגעבן ווערן, לויט דעם נייעם פּראָגראַם, צו די נאַציאָנאַל־אויטאָנאָמיע איינריכטונגען. דאָ רעדט זיך אַזוי: „די ענינים און באַדערפענישן, וועלכע זיינען שייך אוממיטלבאַר אויסשליסלאַך נאָר אַ וועלכע ניט איז געגעבענער נאַציע, גייען אריין אינ'ם קרייז פון קאָמפּעטענץ פון אויטאָנאָמע איינריכטונגען"*), און ווייטער אין § 24: „יעדער פאָלק, וועלכער וואוינט אין רוסלענדישע גרענעצן . . . קאָנסטרואירט זיך אין אַן אויטאָנאָמע גרופּע, וועלכע באַפרידיקט און רעגולירט פאָלקאָם זעלבסטשטענדיק אַלע אירע נאַציאָנאַלע באַדערפענישן." — און נאָך אין אַנדערע §§ זעען מיר, דאָס לויט דער סיימיסטישער מיינונג, נעמט אַרום די נאַציאָנאַלע אויטאָנאָמיע אַלע נאַציאָנאַלע ענינים. ס'איז דאָך אָבער זעלבסטפאַרשטענדלאַך, אַז אויב דער נאַציאָנאַלער דרוק און קאַמף שטאַמען ניט פון איינפאַכן ווילקיר אָדער קאַפּריז, נאָר פון טיפע אינטערעסן־קאָנפליקטן, האָט במילא קיין זין ניט דער געדאַנק, דאָס אַ וועלכער ס'איז נאַציאָנאַלער אינטערעס באַרירט נאָר איין נאַציע, און מער קיינע ניט. למשל, די שולע: עס קומט דאָך פאַר אַ קאַמף איבער דער שולע, — הייסט עס, אַז ניט נאָר די אונטערדריקטע, נאָר אויך די הערשנדע נאַציעס זיינען פאַראינטערעסירט אין דעם, מיט וועלכער שפּראַך מען באַנוצט זיך אין דער דערציאונג פון דער יוגנט. דאַרף לויט דער סיימישער פאָרמולע אויסקומען (אויב זיי וועלן זיין קאָנסעקווענט), דאָס די דערציאונג און איבערהויפּט די קולטורעלע ענינים ליגן אויסער דער קאָמפּעטענץ פון דער נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע. און וואָס ס'איז מער פון אַלץ מערקווירדיק, איז דאָס, וואָס אינ'ם פּראָגראַם, וואו עס טאָר קיין איבעריק וואָרט און קיין אומדייטלאַכער אויסדרוק ניט געברויכט ווערן, ריידן די סיימאָווצעס וועגן „אַלע נאַציאָנאַלע ענינים, וועלכע באַרירן אויסשליסלאַך נאָר די געגעבענע נאַציעס", — וואָס ס'איז ניט מער ווי אַ שטות. און אין דעם לייט־אַרטיקל געפינען זיי פאַר נויטיק דוקא אָנצואווייזן אויף די אומבאַשטימטקייט פון דער נאַציאָנאַלער קאָמפּעטענץ. „עס וואָלט געוועזן אומזיסט פּטר'ן צייט," — זאָגט הער באַריסאָוו, — „אויב איינער וואָלט זוכן אַזאַ אַבסטראַקטן, איין מאָל פאַר אַלע מאָל געגעבענעם קריטעריום, לויט וועלכן מען זאָל קאָנען אָן שום טעות באַשטימען די קאָמפּעטענץ־ספערע פון אַ געגעבענער נאַציע." — היינט פאַר וואָס־זשע „פּטר'ט מען אומזיסט צייט" אינ'ם פּראָיעקט־פּראָגראַם, דאָרט, וואו אַלץ דאַרף זיין אויסגעדריקט קורץ, שאַרף און אָן טעות — און מען האָט מורא אָפּצושטעלן זיך גענויער אויף דער פראַגע

*) דאָרט, ז. 270.

אויף די ארבעטענדע מאסן און דריקט זיך אויס אין דעם, וואָס די בור־זשואזיע פון די הערשנדע נאציעס עקספּלואטירט די שוואכערע נאציעס. אויסנוצנדיק זייער עקאָנאָמישע, פּאָליטישע און קולטורעלע איבערמאַכט, אוזורפּירן די הערשנדע נאציעס אין פּערזאָן פון זייערע עקספּלואטירנדע קלאַסן אַלע מעלות פון דיזער שטאַטס־אָרגאַניזאַציע צוליב זייערע צוועקן, איגנאָרירנדיק די באַזונדערע אינטערעסן פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן, וועלכע וואוינען אין דער זעלבער מלוכה. די בורזשואַזיע פון די אונטער־דריקטע נאַציעס . . . שטרעבט ארויפצוואַרפן די גאַנצע לאַסט פון דעם נאַציאָנאַלן דרוק אויף די ניט־פאַרמעגנדע קלאַסן. חוץ דעם, מיט איר פרייִדיקן. פון איבערקלאַסן־פּאָליטיק און פון פאַרגעסן די קלאַסן־אַנטאַ־גאָניזמען מחמת דעם אַלגעמיינעם שונא, פּרובט זי זיך צו פאַרטונקלען דאָס קלאַסן־באַוואוסטזיין פון פּראָלעטאַריאַט און דעזאָרגאַניזירן זיינע רייען. דיזע עקספּלואַטאַרישע און שאָווינסטישע שטרעבונגען פון דער בורזשואזיע באַגעגענען אָבער אַן אַלץ ענערגישערן ווידערשטאַנד מצד דעם וואַקסענדן כח און באַוואוסטזיניקייט פון פּראָלעטאַריאַט.״ *) — אַלטע ווערטער, וועלכע דערווייזן גאָרניט און קאָנען גאָרניט אונטערצייכענען, שוואַכע ווערטער, מיט וועלכע יעדער, אפילו דער ערגסטער אַנטי־נאַציאָנאַ־ליסט, קאָן מסכים זיין.

הגם די טעאָרעטישע באַגרינדונג פון דער נאַציאָנאַלער פראַגע איז אין דעם נייעם פּראָגראַם העכסט שוואַך געשטעלט, דאַך זיינען די פּראַקטישע נאַציאָנאַלע פאָדערונגען דער בעסטער טייל פון פּראָגראַם. דאָ זאָגן ארויס די סיימאָוועצעס אויב ניט קיין נייעס, דאַך פאָרט אַן אייגנעם וואָרט. פונדעסטוועגן פעלט אויך דאָ קלאָרקייט און דייטלאַכ־קייט, און אויך דאָ איז זיך ניט באַגאַנגען אָן גאַנץ וויכטיקע פעלערן. אזוי למשל לעזן מיר אין אָפּטיילונג 4: „די אנערקענונג פון גלייכ־בארעכטיקונג פון די שפּראַכן פון אַלע אַן אויסנאַם נאַ־ציעס אין שולע, אין געריכט און אַדמיניסטראַציע, אין פּריוואַטע דאָקומענטן, אין טעלעגראַפישן פאַרקער, אויף עפנטלאַכע פאַרזאַמלונגען און בכלל, איבעראַל אינ׳ם געזעלשאַפט־לאַכן לעבן" (אונזער קורסיוו). און אין § 23 האָבן מיר שוין אַ באַגרענצונג: „אויב אַ געגעבענע נאַציע דערגרייכט אין אַ וועלכן ס׳איז אָרט אַ באַשטימטן, פונ׳ם געזעץ באַשטעטיקטן, פּראָצענט פון דער באַפעלקערונג, מוזן די אָרגאַנען פון דער אָרטלאַכער מאַכט באַנוצן זיך מיט דער שפּראַך פון דיזער נאַציע אין אַלע מינדלאַכע און שריפט־לאַכע פאַרהעלטנישן מיט אירע מיטגלידער." (אונזער קורסיוו). דאָ ליגט אַ בולט׳ע סתירה, און אַ גאַנץ לעכערלאַכע. פריער אַלע נאַציעס אָן אויסנאַם, און איצט שוין נאָר אַ זעלכע נאַציעס,

*) דאָרט, ז. 263.

שטאַט דעם, דער שטאַטס פּאַרלאַמענט זאָל זיך שפּעטער מאַטערן צו קאָמבינירן און אין הסכּם ברענגען די פאַרשידענע פּאַראַלגנגען פון די באַזונדערע נאַציאָנאַלע גרינדונגס־פאַרזאַמלונגען, — וואָס עס קאָן נאָר פאַרפּלאָנטערן די ארבעט און דעמאָראַליזירן די באַפעלקערונג — איז פיל איינפאַכער, דער שטאַטס־פאַרלאַמענט זאָל לכתחילה באַשטימען די קאָמפּעטענץ פון די נאַציאָנאַל־אויטאָנאָמע איינריכטונגען. סיי ווי סיי פאַרלאָזן זיך דאָך די סיימאָוועס אויפ׳ן שטאַטס־פאַרלאַמענט, אלס די אויבערשטע אינסטאַנץ. און אַזוי ווי אונזער פאָרשלאַג איז פיל איינפאַכער, וועט עס טאַקע אַזוי זיין. עס פאַרשטייט זיך, אַז יעדער אויטאָנאָמער נאַציאָנאַלער פאַראיין דאַרף האָבן דאָס רעכט אַריינצוגיין אין פּאַרלאַמענט יעדעס מאָל ווען ער וועט דאַרפן, מיט א פּעטיציע איבער דער פאַרברייטערונג פון זיין קאָמפּעטענץ.

ווי אַזוי אָבער ווערן איינגעאָרדנט די קאָנפליקטן צווישן די נאַציאָנאַל־אויטאָנאָמע אינסטיטוטן פון פאַרשידענע פעלקער אָדער צווישן זיי און די טעריטאָריאַל־אויטאָנאָמע איינריכטונגען? דערצו דינט אין דעם נייעם פּראָגראַם א „באַזונדער אויבערשטער געריכט“. ווי אַזוי אָבער ווערט צוזאַמענגעשטעלט דיזער אויבערשטער געריכט — וועגן דעם איז קיין וואָרט ניטאָ ניט אינ׳ם פּראָגראַם־פּראָיעקט און ניט אינ׳ם לייט־אַרטיקל. מיר רעכענען פאַר דאָס בעסטע, אַז פאַר אַזאַ איינריכטונג זאָלן דינען שיעדס־געריכטן (בית־דין־שלישי), וועלכע זאָלן יעדעס מאָל איינגעאָרדנט ווערן ספּעציעל צו יעדן קאָנפליקט.

איצט, ספּעציעל וועגן די אידישע נאַציאָנאַלע פאָדערונגען. מיר זיינען עד־היום געוואוינט געווען צו טראַכטן, דאָס ביי די י. ס. איז מער קיינע אַנדערע נאַציאָנאַלע פאָדערונגען אויסער דעם „סיים“ ניטאָ — ווייל איינגנטלאַך האָבן זיי דאָך איבער׳ן „סיים“ דעם גאַנצן רעש זייערן אויפגעהויבן אין דער אידישער גאַס. איצט, אָבער, קומט ה׳ באָריסאָוו און גיט אונז צו וויסן, אַז „ניט נאָר וואָס זיי זעען ניט אינ׳ם סיים אַן ענדלאַכע רפואה פון דער נאַציאָנאַלער אַנאָמאַליע פון אידן, נאָר דעם סיים אַליין מאָלן זיי זיך אויס, ניט אלס אָנהויב, נאָר להיפך, אלס ענדע פון א גאַנצער נעץ איינריכטונגען, וועלכע וועלן לעזן די אַלטעגלאַכע באַדערפנישן פונ׳ם נאַציאָנאַלן קיום.“ *) וואָס־זשע זיינען דאָס עפּעס פאַר איינריכטונגען? ניט מער און ניט ווייניקער ווי... די אידישע קהילה. אי, וועט איר דאָך פרעגן: סטייטש, די קהילה איז דאָך ניט מער ווי איין איינריכטונג — וואו־זשע איז די צוגעזאָגטע „גאַנצע נעץ“? איז דער תּירוץ א גאַנץ פּשוט׳ער — עס וועלן דאָך זיין א סך קהילות: אין קישענעוו באַזונדער, אין ווילנע באַזונדער, אין וואַרשע ווייטער אַן אַנדערע און אין מאַזעפּעווקע ווידער אַן אַנדערע... אמת טאַקע. דאָס די פאָדערונג פון „סיים“ אַליין אין זיך זעלבער גענומען, איז גאָר א קנאַפּע גאַראַנטיע פאַר די אידישע

*) דאָרט, ז. 35.

אינ׳ם לייט־אַרטיקל, דאָרט וואו יעדן עניין מעג מען דוקא און מען דאַרף אַפילו באַטראַכטן באריכות?

אָבער גאָר אַן אַ קריטעריום קאָן מען דאָך פּאָרט ניט בלייבן. דעריבער גיט אונז ה׳ באָריסאָוו גאָר אַ מאָדנעם קריטעריום: „אַלס דער איינציקער קאָמפּעטענטער אָרגאַן צו באַשטימען די מציאות פון אַזעלכע באַדערפנישן (וועלכע גייען אַריין אין דער נאַציאָנאַלער קאָמפּעטענץ־ספּערע. — ד.) זיינען נאָר די נאַציאָנאַלע גרינדונגס־פאַרזאַמלונגען... און די נאַציאָנאַלע סיימען.“ עפּעס כ׳לעבן אַ מאָדנע פּאַרטײַי, וועלכע זאָגט זיך אָפּ פון אַרויסצושטעלן אירע אייגענע פאָדערונגען און פאַרלאָזט זיך אויף אַ פאַרזאַמלונג. אונז איז דאָ קשה, מיר פאַרשטייען ניט: לויט דעם איינ־פאַכן שכל קומט אויס, אַז די גרינדונגס־פאַרזאַמלונג וועט באַשטיין פון פאַרשיידענע פּאַרטייען און פראַקציעס, און אויב קיינע פון דיזע פּאַרטייען וועט ניט אַרויסטרעטן מיט א י ר ע באַשטימטע קריטעריען אָדער לכל־הפחות מיט אַ דייטלאַכער איבערציילונג פון די קאָמפּעטענץ־ענינים פון דער גרינדונגס־פאַרזאַמלונג וועט דאָך די לעצטע אַליין ניט קאָנען באַ־שטימען איר קאָמפּעטענץ; און אויב אַן אַנדער פּאַרטיי וועט טאָקע יאָ אַרויסטרעטן מיט אַזאַ קלאָרן און גענויען פאָרשלאָג, — אַ שיינעם פּנים וועט שוין האָבן די סיימיסטישע פראַקציע. ס׳איז דאָך לעכערלאַך אָפּ־צוזאָגן זיך פון טראַכטן און פאַרלאָזן זיך אויף דעם קאָלעקטיוון געדאַנק: אויב איך וועל ניט טראַכטן, און דו וועסט ניט טראַכטן און ער וועט ניט טראַכטן — ווער זשע וועט טראַכטן? פון הימל וועט דאָך דער קאָלעק־טיווער געדאַנק ניט אַראָפּפאַלן! בכלל איז ביי די י. ס. דער סיים עפּעס אַ חידושים׳דיקער אורים־ותומים. אין אַלע ענינים פאַרלאָזט מען זיך אויף אים. ווי מען זאָל רעאַליזירן דעם טעריטאָריאַליזם — וועט אָנווייזן דער סיים, די קאָמפּעטענץ פונ׳ם סיים גופא, וועט אָנווייזן דער סיים. צי וועט שוין ניט אויסקומען פאַר איין וועג דעם סיים צו דערקלערן אונז, וואָס זיינען עס — אַליין די סיימאָווצעס...

אין דער באַשטימונג פון דער קאָמפּעטענץ, אויב מען זאָל זיך מיט איר פאַרלאָזן אויף די נאַציאָנאַלע גרינדונגס־פאַרזאַמלונגען, וועלן אומ־באַדינגט אויסברעכן קאָנפליקטן צווישן פאַרשידענע נאַציעס. ווי אַזוי זשע וועלן דיזע קאָנפליקטן געלעזט ווערן? לויט דעם נייעם פּראָגראַם קומט אויס (§ 27), אַז לכתחילה וועלן זייער קאָמפּעטענץ באַשטימען אַליין די נאַציאָנאַלע גרינדונגספאַרזאַמלונגען, און ערשט נאָכדעם „באַקומען זיי די באַשטעטיקונג אין דעם סדר פון דער אַלגעמיינער געזעצגעבונג (ד. ה., פון שטאַטס־פּאַרלאַמענט); דערביי ווערט דורכגעפירט אַ גענויער הסכם פון די פאַרשידענע רעזאָלוציעס, וועלכע זיינען אָנגענומען פון די באַזונדערע נאַציאָנאַלע גרינדונגס־פאַרזאַמלונגען, ווי צווישן איינאַנדער, אַזוי אויך מיט די אַלגעמיינע יסודות פון דער דעמאָקראַטישער אָרדנונג, וועלכע זיינען באַשטימט דורך די אַלגעמיין־שטאַטלאַכע געזעצן.“ דער סיימיסטישער פאָרשלאָג איז, לויט אונזער מיינונג, צו פיל געדרייט. אָנ־

דרינגעז, דאָס ענטװעדער די סײמאָװוצעס רעכענען צו קריגן אַ טעריטאָריע אין רוסלאַנד גופא, אויב זײ ריידן ערנסט, אָדער דער „סיים", אלס אַ וועג צום טעריטאָריאַליזם, איז װידער ניט מער, װי אַ ריינע אַגיטאַציאָנס־דעקאָראַציע. פון דער אַנדער זייט, פעלט ביי די סײמאָװוצעס יעדער רמז אויף יענע פונקציעס פון דער אידישער נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע, וועלכע געהערען צו דער רעליגיע. אין § 12 פאָדערן זיי צו אָפּטיילן די רעליגיע פון דער נאַציאָנאַליטעט. נאָר דאָס איז גרינג צו פאָדערן אַבסטראַקט, אין דעם ווירקלאַכן לעבן אָבער שפּילט נאָך די רעליגיע עד־היום און וועט נאָך לאַנג שפּילן אַ גרויסע ראָל. אַזוי דהיינו, די פאָדערונג פון 42 שעה רו אַ וואָך — באַדייטעט ביי די קריסטלאַכע אַרבעטער זונטיק־רו (מיט אַ טייל שבת), ביי די מוסולמענישע — פרייטיק־רו (מיט אַ טייל דאָנערשטיק), ביי די אידישע — שבת־רו (מיט אַ טייל פרייטיק); מען דאַרף אויך ניט מיינען, דאָס כשר עסן איז שוין אינגאַנצן ניט אינטערעסאַנט פאַר דער אידישער פאָלקס־מאַסע. אויב די פראַגע פון כשר, פון מצה, א. ז. וו., קאָן מען נאָך פונדעסטוועגן אינגאַנצן אָוועקגעבן דער רעליגיעזער קהילה, באַשטייט שוין מיט'ן שבת־רו ניט אַזוי איינפאַך. אין פּלוג קאָן זיך אויסווייזן, אַז אויב מיר זאָלן דורכפירן אַ געזעץ, דאָס יעדער אַרבעטער מעג זיך רוען דעם טאָג, וועלכן ער וויל, — איז שוין דיזע פראַגע לגמרי געלעזט; נאָר ערשטנס, האָבן מיר דאָ אַ גרויסע שוועריקייט מצד דער בורזשואַזיע פון די הערשנדע נאַציעס, וועלכע וועט מחמת קאָנקורענץ־טעמים שטאַרק קעמפן געגן אַזאַ געזעץ; און צווייטנס, ווען עס וועט זיך שוין אפילו איינגעבן דורכצופירן אַזאַ געזעץ, מוז נאָך די פאַבריק־אינספעקטור זיין מחויב אַכטונג צו געבן, אַז יעדער אַרבעטער זאָל אומבאַדינגט פייערן איין טאָג אין וואָך, ווייל פאַר דעם אַרבעטער־קלאַס איז העכסט וויכטיק, קיינער זאָל ניט טאָרן אַרבעטן מער ווי לויט דעם געזעץ. זעלבסט־פאַרשטענדלאַך, דאָס אויב יעדער אַרבעטער וועט זיך קאָנען באַשטימען זיין פרייען טאָג, ווי זיין האַרץ גלוסט, וועט קיין שום אינספעקטור אין דער וועלט ניט קאָנען פאַרהיטן די אַרבעטער פון לוין־ברעכעריי און פון עקספּלואַטאַציע און די אויבער־שעה'דיקע אַרבעטן. דעריבער מוז פעסט באַשטימט זיין איין טאָג, אָדער, לויט די אונטערשיידן פון דער רעליגיע, אייניקע געוויסע טעג צוליב רו. דאָס וועט מוזן זיין די זאַך פון דער נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע, און אירע איינריכטונגען וועלן אויך דאַרפן איינשטעלן אַ פאַבריק־ און ווערקשטאַט־אינספעקטור. בכלל, מוזן אייניקע פּ ר ט י ם פון דער אַרבעטער־געזעצגעבונג געהערן צו דער קאָמפּעטענץ פון די נאַציאָנאַל־אויטאָנאָמע אינסטיטוטן.

אָבער ניט קוקנדיק אויף די אָנגעוויזענע פעלערן, איז דאָך דער נאַציאָנאַלער טייל פון דעם נייעם פּראָגראַם — דער בעסטער און דער קלאָרסטער. און אַזוי ווי די איבעריקע וויכטיקע טיילן פון דעם י. ס.'ישן פּראָגראַם טראָגן אַ בולט'ן כאַראַקטער פון פשרות און שווינדלעריי, באַקומט זיך ניט ווילנדיק אַזאַ איינדרוק, דאָס איינגנטלאַך איז אין דעם נייעם פּראָגראַם,

נאציאנאלע רעכט אין גלות, דאס ער אליין נויטיקט זיך אין א גאנצע רייע דעמאקראטישע שטאטס־רעכטלאכע פאראויסזעצונגען און גאראנטיעס — און דאס האבן מיר טאקע תמיד ארויסגעשטעלט נעגן די סיימאווצעס (ח' פאסטאיאני אין „אונזער פלאטפארם“, וכדומה); דעריבער האבן מיר טאקע שטענדיק אנגעוויזן, אז איזאלירט פון די נויטיקע גאראנטיעס, בלייבט דער „סיים“ אן אוטאפיע ביי די י. ס. מיר פאדערן אלע מאל אויסער דעם „סיים“ און גלייכבארעכטיקונג פון שפראך, אויך א פראפאר־ציאנעלע פארטרעטונג פון אלע נאציעס אין די געזעצגעבערישע, געריכטלאכע און אדמיניסטראטיווע ארגאנען. דיזע וויכטיקסטע פאדערונג, אן וועלכער מיר האבן נאך קיין גאראנטיע ניט פאר די אינטערעסן פון די נאציאנאלע מינדערהייטן און באזונדערס פאר אידן — פעלט אין דעם נייעם פראגראם; און דעריבער קומט טאקע פארט אויס, אז די י. ס. שטעלן זיך פאר דעם סיים אלס אן אלץ היילנדע רפואה פאר אידן. ער קריגט ביי זיי א צורה פון א מין פעטיש, וועלכער איז בארופן צו היילן ניט נאר די חסרונות פונ'ם אידישן לעבן, נאר, ווי עס ווייזט אויס, אויך די דעפעקטן פונ'ם י.ס.־'ישן דענקען. כל זמן די ווירק־לאכע מאכט איז אויסער דעם רשות און דער ווירקונג פון א געוויסער אונטערדריקטער גרופע, קאן איר אויטאנאמיע זייער ווייניק העלפן. ווייל אויטאנאם ווירקט זי נאר אויף אירע אינערלאכע ענינים, אבער ניט אויף אויסערלאכע שיכטן. זי קאן נאר בעסער פארזארגן אירע אינ־טערעסן, נאר ניט פארטיידיקן זיי.

אומגעלומפערט איז צוזאמענגעשטעלט דאס צעטל פון די קאמפעטענץ־ענינים פון דעם אידישן סיים (§ 38). מיר האבן למשל, פונקט ג): „ארגאניזירן די פראפעסיאנעלע בילדונג, בכדי אויפצוהויבן די טעכנישע פארבארייטונג פון אידישע ארבעטער“ און באזונדער דערפון דעם פונקט ו): „ארגאניזירן די פארשפרייטונג פון לאנדווירטשאפטלאכע קענטניסן צווישן דער אידישער ארבעטנדער באפעלקערונג“; ס'קומט אויס, פונקט ווי די לאנדווירטשאפטלאכע קענטניסן וואלטן כלומר'שט ניט אריינגיין אונטער'ן באגריף „פראפעסיאנעלע דערציאונג“. די סיימאווצעס האבן אריינגעטראגן אין זייער צעטל נאר איין פאדערונג, וועלכע אונטערשיידט זיי פונ'ם בונד — דאס איז פונקט ה): „אנפירן די עמיגראציאנס־ און אומוואנדערונגס־ענינים בכדי צו . . . רעגולירן דיזע וויכטיקע דערשיינונג פונ'ם אידישן פאלקס־לעבן אין דער ריכטונג פון טעריטאריאלער קאנצענ־טרירונג פון די אידישע פאלקס־מאסן.“ אבער אזוי ווי דער נאציאנאלער סיים קאן דאך בשום אופן ניט באקומען קיין פעלקער־רעכטלאכע (אינטער־נאציאנאלע) קאמפעטענץ, ווייל די רוסישע מלוכה בלייבט פארט, הגם א פעדעראציע, דאך אן איינהייטלאכער סואווערענער פעלקער־רעכטלאכער סוביעקט, קאן שוין במילא דער אידישער סיים ניט פירן קיין קאלאניזא־ציאנס־פאליטיק אויסער די גרענעצן פון רוסלאנד און האט ניט דאס רעכט צו פירן אונטערהאנדלונגען מיט אנדערע מלוכות. דערפון מוזן מיר ארויס־

געבן אויף די אינטערעסן פון די אַרבעטערינס), וועגן דעם געזעצגעבערישן פאַרהיטן די אינטערעסן פון הויז־דינסטן, וועגן שיעדס־געריכטן און אויסגלייכונגס־קאַמערן (אום צו לעזן די איינצעלנע קלענערע קאָנפליקטן צווישן אַרבעטער און אונטערנעמער), וועגן די רעכט פון די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען, וועגן דעם, אַז די שטאַטלאַכע און געביטלאַכע אינסטיטוטן זאָלן פאַרזאָרגן אַרבעט פאַר די אַרבעטסלאָזע. עס ווערט אפילו מיט איין וואָרט ניט דערמאָנט די פרויען־פראַגע, וועלכע קאָן אָבער מיט דער איינ־פאַכער גלייכבארעכטיקונג ניט געלעזט ווערן.

דערפאַר אָבער האָבן די סיימאָווצעס באַגליקט די בירגער מיט א סך וואַלן. לויט׳ן § 6 וויילט ער אין פאַרלאַמענט, לויט׳ן § 7 וויילט ער שוין אין „ א ל ע אינסטיטוטן, וועלכע עקזיסטירן נאָר אין דער מלוכה.“ לויט׳ן § 8 וויילט ער די ריכטער, און אויך די פערזאָנען פון אַדמיניסטראַ־טיווע שטעלעס, לויט׳ן § 14 וויילט ער אין די געביטס־אינסטיטוטן, לויט׳ן § 27 אין די נאַציאָנאַלע סיימען, לויט׳ן § 32 אין די קהילה־קאָמיטעטן, לויט׳ן § 34 אין די געביטס־קהילה־קאָמיטעטן. מען מעג זיין, זעט איר, וויפיל איר ווילט דעמאָקראַטיש, מען דאַרף דאָך אָבער אַמאָל אויפ׳ן בירגער אויך רחמנות האָבן: וועלנדיק זיין א גוטער בירגער און אויספירן זיינע געזעלשאַפטלאַכע פליכטן, וועט דאָך דעם בירגער נעבאָך קיין צייט ניט בלייבן צוליב זיינע אייגענע געשעפטן. ער וועט דאָך פאַרשילטן די דעמאָקראַטיע אויב היינט וועט אים אויסקומען צו קלייבן א ריכטער, מאָרגן א פּריסטאַוו, איבערמאָרגן א גובערנאַטאָר, שפּעטער א פּאָסט־דירעקטאָר, א. ז. וו. כ׳לעבן, נאָך גוט, וואָס די סיימאָוו־צעס האָבן דעם בירגער ניט מכבד געווען מיט אָבליגאַטאָרישע וואַל־פליכט... די סיימאָווצעס זיינען ניט געקומען צום שכל אָנצואווייזן, אַז אין די איינריכטונגען און שטעלעס, וועלכע פאָדערן א ספּעציעלע פּאָר־בארייטונג, געניטקייט אָדער אויפבילדונג, קאָן קיין ד י ר ע ק ט ע ר וואַל־רעכט ניט געברויכט ווערן, אַז דעריבער מוז דאָ איינגעפירט ווערן אַן אנדער וואַל־סדר. דער פּרינציפּ דאַרף זיין: דער בירגער וויילט אַליין נאָר די אויבערשטע און אונטערשטע אינסטיטוטן פון יעדן געזעצגעבערישן פאַך (פון דער שטאַטס־מאַכט, פון דער טעריטאָריעלער און נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע און פון דער מוניציפּאַלער זעלבסטפאַרוואַלטונג, און אויך די נידעריקערע ריכטער: די אַדמיניסטראַציע און די העכערע ריכטערישע אינסטאַנצן מוזן שוין אָבער געוויילט ווערן אויפ׳ן אומדירעקטן שטייגער. אַזוי דהיינו, דאַרפן די מיניסטאָרן פונ׳ם פאַרלאַמענט געוויילט ווערן, די נידעריקסטע פּאָליציי — פון די מוניציפּאַליטעטן, די אויבערשטע איינ־סטאַנצן מוזן פון די אונטערשטע געוויילט ווערן א. אז. וו.).

אין פאַרגלייך מיט די אָנגעוויזענע חסרונות מאַכט שוין גאָר א לעכערלאַכן איינדרוק, ווען אין דעם פּראָיעקט־פּראָגראַם, וואו עס ווערט ניט דערמאָנט דער געריכט פון געשוואָרענע, דער צוויי־יאָריקער פאַר־לאַמענט, די אַרבעט פאַר אַרבעטסלאָזע, לעזן מיר פונדעסטוועגן צום סוף

חוץ דער נאַציאָנאַל־פּאָליטישער אויטאָנאָמיע, גאָרנים ניטאָ.

אפילו דער ריין פּאָליטישער טייל פון פּראָגראַם טראָגט אויף זיך די סימנים, אין בעסטן פאַל, פון גנאיילטער בחפזון׳דיקער ארבעט, און אפשר טאַקע פון עם־הארצות אין שטאַטס־וויסנשאַפט (זעלבסטפאַרשטענדלאַך, אין דער דעמאָקראַטישער הינזיכט). ס׳איז אוממעגלאַך בעיצור אָנצוצייכענען אַלע וויכטיקע און קלענערע פעלערן, וועלכע די מחברים פון פּראָיעקט־פּראָגראַם האָבן אין אים דערלאָזן. מיר וועלן נאָר אָנווייזן אויף די מער בולט׳ערע חסרונות.

אין § 4, וואו ס׳רעכענען זיך אויס די גאַראַנטיעס פון פּערזאָן־אוּמבארירלאַכקייט, איז ניט אָנגעוויזן די געהיימנים און פריייהייט פון קאָרעספּאָנדענץ; אין § 5, לעזן מיר אַן אומגעלומפּערטן זאַץ: „די פאָלקאָמענע פאַרווירקלאַכונג פון דער אמת׳ער פּאָלקס־הערשונג, וועלכערס לעצטער אויסדרוק איז די דעמאָקראַטישע רעפּובליק.“ וואָס איז דאָס פאַר אַ שפּראַך? אפילו די צענזור־באַדינגונגען קאָנען אַזאַ שפּראַך ניט באַרעכטיקן. ס׳קומט עפּעס אויס, אַז די „אמת׳ע פאָלקס־הערשונג“ קאָן בכלל האָבן פאַרשידענע אויסדרוקן: נעענטערע און ווייטערע, און ערשט דער לעצטער פון זיי איז די דעמאָקראַטישע רעפּובליק, — אַז אַן אמת׳ע פאָלק־הערשונג קאָן זיך כלומר׳שט אויסגיסן אין אַן אַנדער פאָרם, אחוץ די דעמאָקראַטישע רעפּובליק! אינ׳ם § 6 ווערט ניט דערמאָנט די פאָדערונג פון דיעטן (געהאַלט פאַר די דעפּוטאַטן), פון דעם, אַז די וואַלן מוזן פאָרקומען אין ימים־טובים, און עס ווערט ניט אָנגעוויזן דער משך פון דעם דעלעגירטן פולמאַכט (אין דאָס רוב סאָציאַליסטישע פּראָגראַמען ווערט אָנגעצייכנט אַ צוויי־יאָריקער משך). אין § 8 פעלט דער גערייכט פון געשוואָרענע און דער דיסקוסיאָנס־יסוד אין דער אויספאָרשונג. דאָס לעצטע באַדייטעט ניט נאָר אַז די לכתחילה׳דיקע אויספאָרשונג זאָל אָנגעפירט ווערן אומבאַדינגט בפרהסיא און עפנטלאַך (דאָס פאָדערן די סיימאָוועצעס אויך), נאָר אַז די פאַרשטייער פון דער פאַרטיידיקונג זאָלן אַנטייל נעמען צוזאַמען מיט דער פּראָקוראַטור און אויף גלייכע רעכט מיט איר אין דיזער לכתחילה׳דיקער אויספאָרשונג. עס ווערט ניט דערמאָנט אינ׳ם נייעם פּראָגראַם וועגן דער אומבאַדינגטער אָפּשאַפונג פון לייבשטראָף (צ. ב. אין קאַטאָרגע, וואו די אָבליגאַטאָרישע ארבעט פון די אַרעסטירטע מוז פאַררעכנט ווערן פאַר אַ מין לייב־שטראָף). עס ווערט ניט דערמאָנט די פאָדערונג, אַז די פאַרשיקונגס־ערטער זאָלן געשטעלט ווערן אונטער׳ן קאָנטראָל פון פּסיכיאַטרישע און פאָלקס־בילדונגס אינסטיטוטן. להיפך, פיגורירן אין דעמזעלבן פּונקט פון דעם נייעם פּראָגראַם, אויף איין שורה מיט דיזע וויכטיקע פעלערן, אַזעלכע קלייניקייטן, ווי פאַר׳משפּט׳ן בתנאי און באַפרייען פאַר׳ן טערמין — קלייניקייטן, וועלכע אפילו די רוסישע מיניסטאָרן זיינען שוין אויך מסכים...

אין דער אָפּטיילונג 5, וועגן דער ארבעטער־געזעצגעבונג, געפינען מיר גאָרניט וועגן דעם אינסטיטוט פון פאַבריק־אינספּעקטאָרן (צוליב אכטונג־

צווייטע אָפּטיילונג:

צווישן קאָנטער-רעוואָלוציע און וועלט-מלחמה

די העכסט־ווּיכטיקע פּאָדערונגען וועגן באלייכטונג און קאנאליזאציע...
עס פעלט נאך די אסעניזאציע און די רעגולירונג פון פּראָסטיטוציע.
אגב אורחא, וועגן פּראָסטיטוציע און אלקאָהאָליזם וואָלט טאקע געווים
ווּיכטיקער געווען עפּעס צו זאָגן.

איינס פון די צוויי: אָדער דער פּראָיעקט־פּראָגראם דאַרף אָנצייכענען
נאָר די אַלגעמיינע שטריכן, ווי א שטייגער דער פריערדיקער פּראָיעקט־
פּראָגראם פון די י. ס. ד. — דאן ווי קומט אהער באלייכטונג און קאנאַלי־
זאציע? אָדער דער פּראָיעקט־פּראָגראם ווייזט שוין אָן דעטאַל און אויס־
פירלאך אַלע פּאָדערונגען פון פּארטיי — פאר וואָס זשע פעלט די פרויען־
פראגע, די רעכט פון פּראָפעסיאָנעלע פאראיינען, וכדומה?

צו דער נאַציאָנאַלער פראַגע אין בעלגיען

עס איז זייער וויכטיק צו דערפאָרשן די נאַציאָנאַלע פראגע אין אַלע אירע שאַטירונגען. פאַר אונז, אידישע פּראָלעטאַריער, וועלכע וואוינען אין רוסלאַנד, עקזיסטירט אַ נאַציאָנאַלע פראגע אין רוסלאַנד — פאַר אונז, אידישע פּראָלעטאַריער, וועלכע ווייסן, אַז אונזער בע־סערע עקאָנאָמישע און פּאָליטישע צוקונפט ליגט אין פּאַלעסטינא, עקזיס־טירט אַ נאַציאָנאַלע פראגע אין טערקיי בכלל און אין ארץ־ישראל בפרט. אָבער דיזע ביידע נאַציאָנאַל־פראַגן, וואָס באַרירן אונז אַמטיפסטן, — די רוסלענדישע און די טערקישע, זיינען אַנטשטאַנען ביי ניט גענוג הויך אַנטוויקלטע פּראָדוקטיוו־קרעפטן, ניט אויף דער העכסטער מדרגה פון דער קאַפּיטאַליסטישער אַנטוויקלונג. טערקיי איז שטאַרק אָפּגע־שטאַנען אין אַלע הינזיכטן, זי פאַרדינט בשום אופן ניט דעם נאָמען פון אַ קאַפּיטאַליטיש לאַנד. רוסלאַנד געהערט שוין געוויס צו דער אַלוועלטלאַכער משפּחה פון די לענדער, וועלכע ציען זייער חיונה, עקס־פּלואַטירנדיק די ארבעטס־קראַפט פונ׳ם לוין־ארבעטער, אָבער דאָך האָט זי נאָך אַנ׳איבער־גרויסע לאַנדווירטשאַפטלאַכע באַפעלקערונג און טראָגט נאָך הויפטזעכלאָך דעם כאַראַקטער פון אַן אַגראַר־ווירטשאַפטלאַכן גאַנצן. אונזער נאַציאָנאַלן פראַגבאַם מוזן מיר צופּאַסן צו די איצט געגעבענע באַדינגונגען פון די ביידע לענדער. דער פּראָלעטאַריאַט קוקט אָבער אין דער ווייטער צוקונפט, און מוז בויען זיין פּראָגראַם ניט נאָר שטיצנדיק זיך אויף דער קעגנוואַרט, נאָר אויך אויף די טענדענצן פון דער צוקינפטיקער אַנטוויקלונג.

ווי אַזוי עס ווען אָבער אויסקוקן די נאַציאָנאַלע פאַרהעלטנישן אין דער צוקונפט, קאָנען מיר וויסן נאָר דאַן, ווען מיר וועלן דערפאָרשן די פאָרטגעשריטענע לענדער, וואו ס׳עקזיסטירט אויך די דאָזיקע פראגע און האָט באַקומען איר ווייטערדיקע אַנטוויקלונג. אויב מיר ווילן אויס־מיידן פוסטע השערות און זיך שטיצן אויף גרינדלאַכן פאַקטישן מאַטע־ריאַל, קומט אונז אויס זיך צו ווענדן גלייך צו דיזע פאָרטגעשריטענע לענ־דער. איינע פון זיי — נעמליך עסטרייך — האָט מען אין דער רו־סישער און אידישער ליטעראַטור שוין גאַנץ גענוי באַשריבן; אַזוי ווי מיר קאָנען זאָגן, דאָס די קעגנוואַרט פון עסטרייך איז פאַר רוסלאַנד אַ גאַנץ נאָנטע צוקונפט — ווייל עסטרייך געפינט זיך ניט אויף אַ פיל העכערער מדרגה פון דער קאַפּיטאַליסטישער אַנטוויקלונג, ווי רוס־לאַנד, — איז טאַקי זייער נוצלאָך זיך צו פאַנאַנדערקלייבן אין די עסט־רייכישע צושטאַנדן. דאָס האָט מען, זאָגן מיר, שוין גענוג געטאָן אין

פאָרבאַמערקונג

אין דער אָפּטיילונג גייען אַריין אַרבעטן אויס דער צייט זינט באָראָכאָוו'ס אַוועקפאָר פון רוסלאַנד (1907) ביז צום אויסברוך פון דער וועלט־מלחמה.

די דאָזיקע אַרבעטן זיינען אַנטשטאַנען אונטער לגמרי אַנדערע באַדינגונגען, ווי בעת דעם ערשטן פּעריאָד. באָראָכאָוו אַליין איז געוואָרן עלטער און אויסגערייפטער. אין אויסלאַנד שטייט זיין אַרבעט ניט מער אַזוי דירעקט אונטער דער השפּעה פון די טעגלאַכע פאָדערונגען פונ'ם פּאַרטייען־קאַמף. דער קאַמף גופא האָט אָנגענומען אַן אַנדערן כאַראַקטער. פון איין זייט איז די פּאַרטיי ענדגילטיק קאָנסאָלידירט, דער אָנגריף פון די שכנות'דיקע פּאַרטייען אויפ'ן פּועלי־ציוניזם איז אָפּגעשלאָגן. פון דער אַנדערער זייט איז די רעוואָלוציאָנערע אַנטוויקלונג אין רוסלאַנד בכלל צייטווייליק אָפּגעשטעלט, אין אַלע רעוואָלוציאָנערע קרייזן הערשט אַ דעפּרעסיע. די אידישע סאָציאַליסטישע און דעמאָקראַטישע אינטעליגענץ — אויף וויפיל זי שטייט ניט בכלל אָפּ פון געזעלשאַפטלאַכע ענינים — וואַרפט זיך אויף קולטור־טרעגערייי און אַלגעמיינער כלל־טוערייי.

דאָס אַלץ בלייבט ניט אָן אַ ווירקונג אויף באָראָכאָוו'ס אַרבעטן. זיי טראָגן שוין ניט דעם „שטורם־ און דראַנג־כאַראַקטער" ווי אין ערשטן פּעריאָד, זיי זיינען אָבער דערפאַר אויך אויסגערייפטער, סיסטעמאַטישער, פריי'ער פון פּאָלעמישן באַלאַסט און ווידערהאָלונגען. און וואו ס'איז יאָ דאָ פּאָלעמיק, איז עס ווייניקער אַרום טעאָרעטישע חילוקי דעות ווי אַרום קאָנקרעטע מעשים (ווי די עמיגראַציע־פּאָליטיק פון די ס. ס. אָדער די אַנטי־ציוניסטישע קאָנצענטראַציע אין דער כלל־טוערייי).

דאָ זיינען מיר טאַקע ביי אַ ווייטערן חילוק. אינ'ם ערשטן פּעריאָד איבערוועגט די אַבסטראַקציע, דאָס פאָרמולירן פּראָבלעמען, סאָציאָלאָגישע אָדער עקאָנאָמישע געזעצן, און פעסטשטעלן בהסכם מיט זיי באַשטימטע טענדענצן און געזעצן אינ'ם אידישן לעבן. אינ'ם צווייטן פּעריאָד איבערוועגט די טענדענץ צו קאָנקרעטקייט; אַלזייטיק אויסצופאָרשן באַשטימטע, קאָנקרעטע פאַקטן, פעסטשטעלן זייערע צוזאַמענהאַנגען און געזעצמעסיקייטן און ערשט אויף דעם יסוד צו בויען אַלגעמיינע מסקנות. אינ'ם ערשטן פּעריאָד: „קלאַסן־אינטערעסן און נאַציאָנאַלע פראַגע", אינ'ם צווייטען — „די נאַציאָנאַלע פראַגע אין בעלגיע".

אָדער: אינ'ם ערשטן פּעריאָד, אין „אונזער פּלאַטפאָרם", דער (באמת קלאַסישער) אַנאַליז — אַרויסגייענדיק פון אַלגעמיין־אָנגענומענע פאַקטן — פון דער אידישער עקאָנאָמיק און פון דער אומנאָרמאַלער „סטראַטעגישער באַזע" פונ'ם קלאַסנקאַמף פונ'ם אידישן פּראָלעטאַריאַט. אינ'ם צווייטן פּעריאָד, „די אידישע אַרבעטער־באַוועגונג אין ציפערן" — אַן אויספאָרשונג (אויפ'ן יסוד פון אַ קאָלאָסאַלן רויען מאַטעריאַל) פון דער קאָנקרעטסטער פאָרם פונ'ם קלאַסנקאַמף ביי אידן, פון די עקאָנאָמישע צונויפשטויסן צווישן קאַפּיטאַל און אַרבעט, און ערשט דערפון קומט אַרויס אַ קלאָר רעליעף בילד פון דער „סטראַטעגישער באַזע" פונ'ם קלאַסנקאַמף אויף דער אידישער גאַס.

אָבער פּונקט ווי אינ'ם ערשטן פּעריאָד, אַזוי ווייזט זיך אונז באָראָכאָוו אויך דאָ אַלס דער פאַנאַטישער און אומדערשראָקענער אמת־זוכער און שונא פון פּאַראַלגעמיינערדיקע, פאַרפלאַכנדיקע פאָרמולעס און שלאָג־ווערטער. ווער ווי ער זעט נאָך אינ'ם קלאַסנקאַמף דעם טרייבנדיקן כח פון אַלע געזעלשאַפטלאַכע באַציאונגען און דעם איינציקן וועג פונ'ם אַרבעטער־קלאַס, צו דערגרייכן זיינע היסטאָרישע צילן? אָבער ער דערזעט אינ'ם אידישן לעבן אַ פּאָליטישע קאָנצענטראַציע פון כחות, ניט אויף דער קלאַסן־ליניע, נאָר אויף דער ליניע פון שנאת ציון — דעקט ער אויף אירע לעצטע מאַטעריעלע און מאַכט־פּאָליטישע וואָרצלען און רופט קעגן דער אַנטי־ציוניסטישער צו דער נאַציאָנאַלער קאָנצענטראַציע, ד. ה. צום באַוואוסטן אַריינטראָגן דעם ווייטן ציוניסטישן פּערספּעקטיוו אין אַלע צווייגן פון פּאָלקס־אַרבעט. („די אַנטי־ציוניסטישע קאָנצענטראַציע" איז בכלל העכסט סימפּטאָמאַטיש פאַר באָראָכאָוו'ס אידעאישער אַנטוויקלונג אין דעם פּעריאָד.)

כאַראַקטעריסטיש פאַר זיין אמת־פאַנאַטיזם ווי פאַר זיין שטאַרקן חוש פאַר רעאַליטעטן איז זיין שטעלונג צום פּלאַן וועגן עמיגראַציע־קאָנגרעס. ער באַקעמפט דעם ס.־ס.'ישן „דיפּלאָמאַטישן" שפּיל מיט די ווינער קהלה־אַסימילאַטאָרן און לאַכט אָפּ פון זייער נאַאיוון גלויבן, אַז דאָס איז „דעמאָקראַטישע" עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק. אָבער ער איז לגמרי ניט קעגן אַ קאָאָפּעראַציע מיט דער בורזשואַזיע אויפ'ן עמיגראַציע־געביט, הגם ער ווייסט, אַז אַ לאַנגע צייט נאָך וועט דער ניט־דעמאָקראַטישער צד האָבן אין איר דעם איבערגעוויכט. אָבער ער וויל ניט קיין אילוזיעס; די דעמאָקראַטיע זאָל זיך זיין באַוואוסט וועגן די גרעניצן פון איר כח, ווייל דאָס איז דער איינציקער וועג, די גרעניצן אויסצוברייטערן און דעם כח צו פאַרשטאַרקן.

ב. ל.

אָדער טיילווייזע ציילונגען) : אין עסטרייך 79,6 מענטשן אויף איין קוואַד־ראַט־קילאָמעטער, אין פּרייסן 86, אין גאַנץ דייטשלאַנד 91,5, אין האָ־לאַנד 138,7, אין ענגלאַנד (מיט אויעלס) 192, אין בעלגיען — 206; (אין רוסלאַנד איז די ציפער געווען אין 1897 יאָר — 19). אביסל שפּע־טער איז די מיטעלע געדיכטקייט געווען אין דייטשלאַנד (אין 1895 יאָר) 105 מענטשן אויף א קוואַדראַט־קילאָמעטער, און אין בעלגיען 240 אויף א קוואַדראַט־קילאָמעטער.

אָבער די געדיכטקייט פון דער באַפעלקערונג קען נאָך ווייניק וואָס געבן. דעריבער וועלן מיר אָנווייזן אייניקע וויכטיקערע, שוין ריין עקאָנאָמישע ציפערן.

מיר ווייסן, דאָס ביז דער לעצטער צייט איז די קאַפּיטאַליסטישע אַנטוויקלונג געגאַנגען אַזוי, דאָס די אינדוסטריע האָט וואָס ווייטער, אַלץ מער אָפּגערוקט אָן א זייט די לאַנדווירטשאַפט; דעריבער איז ביז יעצט יענעם לאַנד און יענעם פאָלק מער אַנטוויקלט, וועלכעס נעמט א גרעסערן אַנטייל אין דער אינדוסטריע, און א קלענערן אין דער לאַנד־ווירטשאַפט. לאָמיר פאַרגלייכן אין דער הינזיכט אייניקע לענדער.

עסטרייך איז א שטאַרק אָפּגעשטאַנענעס לאַנד, אויב מיר וועלן זי נעמען אין דורכשניט, ד. ה. אין מיטעלע ציפערן; אָבער אין עסט־רייך גופא זיינען פאַראַן צוויי הויך אַנטוויקלטע פעלקער — די דייטשן און די טשעכן. זעען מיר פון דער סטאַטיסטיק, דאָס אין 1900 יאָר האָבן פון 100 פערזאָנען, וואָס באַשעפטיקן זיך מיט וועלכן עס איז גע־שעפט, זיך באַטייליקט:

	אין דער לאַנדווירטשאַפט	אין דער אינדוסטריע האַנדל און טראַנספּאָרט
ביי די דייטשן	33,5	51,7
ביי די טשעכן	43,1	45,8

אין דייטשלאַנד אין 1895 יאָר האָט די לאַנדירטשאַפט נאָך גע־שפּילט א גאַנץ גרויסע ראָלע: פון 100 מענטשן, וואָס האָבן איבער־הויפּט וועלכע עס איז באַשעפטיקונג, האָבן זיך 36,2 באַשעפטיקט אין דער לאַנדווירטשאַפט. אין בעלגיען אָבער זיינען פון 100 באַשעפטיק־טע פערזאָנען אין 1900 יאָר סך הכל 22,7 געווען פאַרנומען אין דער לאַנדווירטשאַפט, 44,6 אין דער אינדוסטריע אַליין, און די איבעריקע 32,7 זיינען געווען פאַרנומען אינ׳ם האַנדל, אין טראַנספּאָרט, אין די פרייע באַרופן, אין פּריוואַטע, עפנטלאַכע און רעגירונגס־דינסט.

בשעת ביי די דייטשן אין דייטשלאַנד און אין עסטרייך זיינען אין דער לאַנדווירטשאַפט פאַרנומען אביסל מער פון א דריטל, זיינען אין בעלגיען ווייניקער פון א פערטל באַשעפטיקט אין דער אַגראַר־פּראָדוק־ציאָן.

בעלגיען איז א שטאַרק אינדוסטריאַ־ליזירטעס לאַנד, פיל מער ווי עסטרייך און אפילו ווי

דער ליטעראַטור. אָבער, ווידער טאָקע, אונז מוז אינטערעסירן ניט נאָר די נעכסטע צוקונפט פון דער נאַציאָנאַל־פראַגע; ניט נאָר מיר ברויכן צו באַלויכטן די לאַגע אין עסטרייך, וואו דער נאַציאָנאַלער קאַמף פלאַ־קערט שוין זייט זעכציק יאָר און קאָן נאָך אַלץ ניט קומען צו אַ באַ־פרידיקנדן אויסוועג; אונזער אויפגאַבע איז ניט נאָר צו דערפאָרשן, ווי עס זעט אויס דיזעם וויכטיקע פּראָבלעם דאָרט, וואו עס איז נאָך גאַנץ ווייט פון זיין לייזונג; ניין — מיר מוזן נאָך זוכן, פּיליכט זיי־נען פאַראַן אַזוינע לענדער, וואו דער נאַציאָנאַלער קאַמף האָט אַמאָל געברענט, און איצט האָט ער זיך איינגעשטילט; מיר מוזן אַ קוק געבן, ווי עס זעען אויס די נאַציאָנאַלע פאַרהעלטנישן אין אַזעלכע לענדער.

אַזאַ לאַנד עקזיסטירט; דאָס איז בעלגיען. מיר האָבן אָט ערשט געזאָגט, דאָס אין דער נאַציאָנאַלער הינזיכט איז עסטרייכ׳ס קעגנוואַרט — רוסלאַנד׳ס נאָענטע צוקונפט: מיר קאָנען אויך זאָגן, דאָס אין דער נאַציאָנאַלער הינזיכט, איז בעלגיענ׳ס קעגנוואַרט — רוסלאַנד׳ס ווייטערע צוקונפט. לערנענדיק די באַדינגונגען פון עסטרייך, באַקומען מיר די מעגלאַכקייט, צו שאַפן זיך אַ קלאָרערן באַגריף מכח די אַנטוויקלטע פאָרמען פונ׳ם נאַציאָנאַלן קאַמף; לערנענדיק די בעלגישע באַדינגונגען, הויבן מיר אָן צו פאַרשטיין, צו וואָס עס ברענגט דער נאַציאָנאַלער פרידן.

דעריבער געפינען מיר פאַר נוצלאַך, צו באַקענען די חברים־לעזער מיט דעם דאָזיקן קליינעם לאַנד, וועלכעם האָט אין זיך אַזוינע גרוי־סע קרעפטן, מיט׳ן קליינעם פאָלק, וועלכער גיט אונז אַזעלכע גרויסע ביישפּילן אין אַלע הינזיכטן פונ׳ם געזעלשאַפטלאַכן לעבן*).

אין דער קאַפּיטאַליסטישער הינזיכט איז בעלגיען (אויסער ענגלאַנד) דאָס אַנטוויקלטסטע לאַנד אין אייראָפּאַ.

דאָס קאָנען מיר זען פון די פאָלגנדע ציפערן: די מיטעלע געדיכטקייט פון דער באַפעלקערונג איז געווען אין 1890 יאָר (ווען אין פיל לענדער זיינען געווען גלייכצייטיק פולע

---

*) מיר ברויגנען די נאָכפאָלגנדיקע ציפערן בנוגע בעלגיען פון דער אָפיציעלער בעלגישער סטאַטיסטיק, וועלכע איז דערשינען אויפ׳ן גרונט פון דער פאָלקסציילונג פון 31 דעצעמבער, 1900 יאָר, אין צוויי גרויסע בענדער. די ציפערן, וועלכע אָנבאַלאַנגען דייטשלאַנד, זיינען גענומען געוואָרן פון דער דייטשלענדישער סטאַטיסטיק פון 1895 יאָר, בנוגע וועלכע מיר האָבן אויס־גענוצט אַנדערע קאָמפּילאַטיווע ווערק, און די עסטרייכישע ציפערן נעמען מיר פונ׳ם זעקס־און־זעכציקסטן באַנד פון דער אָפיציעלער עסטרייכישער סטאַטיס־טיק (אויפ׳ן גרונט פון דער פאָלקסציילונג פון 31 דעצעמבער, 1900 יאָר). ווייטער, איז זייער וויכטיק אָנצואווייזן אונזערע לעזער, דאָס די בעלגישע סטאַטיסטיק גיט אָן נאָר אַבסאָלוטע ציפערן און ווען־ניט־ווען די פּראָצענטן; די פּראָצענטן האָבן מיר אַלזאָ אַליין אויסגערעכנט. אויי־סער דעם, געפינען זיך אין דער אָפיציעלער אויסגאַבע דרוקפעלער, וועלכע אונז איז אויסגעקומען אויסצובעסערן דורך פאַרשידענע פאַר־גלייכונגען, וואָס האָט אונז אָבער אומעטום געלונגען.

אין בעלגיען זיינע אָפיציעל אנערקענט דריי שפּראַכן — די פראַנצויזישע, די פלעמישע און די דייטשע; דיזע דריי שפּראַכן הייסן אויף דעם אָפיציעלן רעגירונגס־לשון „די דריי נאַציאָנאַלע שפּראַכן פון בעלגיען"; דאַ דאַרף מען אָבער ניט האָבן קיין טעות און ניט מיינען, דאָס דערמיט אנערקענט די רעגירונג דריי נאַציעס; ניין — זי רעכנט, אַז אין בעלגיען איז איין נאַציע, נאָר די איין נאַציע רעדט אויף דריי שפּראַכן; אַזוי ווי די דייטשן זיינען אין אַלע פראַוינצן גאָר אַ קליינער מיעוט, און די צוויי מערהייטן זיינען די פלעמען מיט די פראַנצויזן, וועלן מיר צעטיילן די 9 פּראָווינצן אויף צוויי קאַטע־גאָריעס: 5 פלעמישע פּראָווינצן, וואו די מערהייט באַשטייט פון פלעמען (אַנטווערפּן, בראַבאַנט, מערב־פלאַנדריען, מזרח־פלאַנדריען און לימבורג), און 4 פראַנצויזישע פּראָווינצן, וואו די מערהייט באַשטייט פון פראַנצויזיש־שפּרעכנדע (ענאַ, ליעזש, ליוקסעמבורג און נאַמיור). אין די 5 פלעמישע פּראָווינצן זיינען (אין 1900) די נאָר־פלעמיש שפּרעכנדע 2,790 טויזנט פּערזאָנען, און די גאַנצע באַפעלקערונג זייערע איז 4,159 טויזנט, ד. ה. די פלעמען זיינען דאָרט ניט ווייניקער, ווי 67 פּראָצענט פון דער באַ־פעלקערונג; אינגאַנצן וואוינען אין בעלגיען 2,822 טויזנט נאָר־פלעמיש שפּרעכנדע; ד. ה. אין די איבעריקע 4 פּראָווינצן וואוינען נאָר די איבעריקע 32 טויזנט נאָר־פלעמיש שפּרעכנדע — גאָר און גאָר אַ קליינער מיעוט.

איצט נעמען מיר באַטראַכטן די עקאָנאָמישע לאַגע פון די פלעמישע און פון די פראַנצויזישע פּראָווינצן. אין פלוג קאָן זיך אויסווייזן, דאָס די פלעמישע פּראָווינצן זיינען העכער אַנטוויקלט, ווי די פראַנצויזישע, ווייל די ערשטע זיינען פיל געדיכטער באַפעלקערט: אין די פלעמישע פּראָווינצן קומט אויס 282 פּערזאָנען אויף אַ קוואַדראַט־קילאָמעטער, אין די פראַנצויזישע אָבער נאָר 172: פונדעסטוועגן, ווי מיר האָבן שוין פריער באַמערקט, קאָן די געדיכטקייט פון דער באַפעלקערונג גאָר ווייניק דינען אויף צו באַווייזן, צי אַ געוויסע געגנט איז מער אָדער ווייניקער קאַפּיטאַליסטיש אַנטוויקלט. דעריבער וועלן מיר מוזן נעענטער באַטראַכטן די עקאָנאָמישע סטרוקטור פון גאַנץ בעלגיען און פון די פלעמישע און פראַנצויזישע פּראָווינצן.

זעלבע: אָבער די מיטעלע געדיכטקייט פון בעלגיען איז 240 מענטשן אויף אַ קוו. קיל., און אין פּאַלעסטינע סך הכל 24 מענטשן אויף אַ קוו. קיל. מען דאַרף אָבער ניט מיינען, אַז אין בעלגיען איז אומעטום די גלייכע געדיכטקייט. אין דער גרעסטער פון די ניין פּראָווינצן — ליוקסעמבורג — וועלכע פאַרנעמט אַ זעקסט־חלק פון בעלגיען, איז די באַפעלקערונג גאָר שיטער, — סך הכל 50 מענטשן אויף אַ קוו. קיל.; אין פּאַלעסטינע זיינען אָבער פאַראַן ערטער, ווי יפו־ירושלים געביט, וואו די באַפעלקערונג איז פיל געדיכטער, ווי אין ליוקס־עמבורג. אין בעלגיען וואוינען יעצט העכער 7 מיליאָן מענטשן; ד. ה. אַז מיט דער ווייטערער אַנטוויקלונג פון פּאַלעסטינע וועט זי אויך קענען פאַרנעמען מער פון 7 מיליאָן איינוואוינער (יעצט האַלט זי נאָר 700 טויזנט).

ד י י ט ש ל א נ ד.

דאָס זעלבע טרעט ארויס, אויב ניט אין אזוינע בולטע שטריכן, דאָך אויך אינ׳ם פּראָצענט פון די א י נ ד ו ס ט ר י ע ל ע ל ו י ן־ א ר ב ע ט ע ר.

פון 100 פּערזאָנען, וועלכע זיינען באשעפטיקט אין דער אינדוסטריע איז די צאָל לוין־ארבעטער:

אין דייטשלאַנד, 1895 יאָר — 75,1 (ד. ה. 3 ארבעטער אויף 1 בעל־הבית אין דורכשניט).

ביי די עסטרייכער דייטשן אין 1900 יאָר — 78,3 (ד. ה. כמעט 4 ארבעטער אויף איין ב״ב).

ביי די עסטרייכער טשעכן אין 1900 יאָר 80,9 (ד. ה. 4 ארבעטער אויף 1 ב״ב).

אין בעלגיען אין 1900 יאָר 82,6 (ד. ה. מער ווי 4 ארבעטער אויף 1 ב״ב אין דורכשניט).

דאָס באווייזט, אז אין בעלגיען איז שטארק אנטוויקלט גראָדע די גרויסע אינדוסטריע (ווייל דאָס קומט אויס נאָר אין ד ו ר כ ש נ י ט מער ארבעטער, ווי אין דייטשלאַנד), און אז די ב ע ל ג י ש ע ב א פ ע ל ק ע ר ו נ ג ה א ט ז י ך ש ט א ר ק א ו ן ה ע כ ס ט נ אָ ר מ אַ ל (לויט׳ן קאַפּיטאַליסטישן שטייגער) פּ ר אָ ל ע ט אַ־ ר י ז י ר ט.

בעלגיען איז אָבער ניט גלייכמעסיק אנטוויקלט אין דער אינדוסט־ריעלער הינזיכט. בעלגיען איז אדמיניסטראטיוו צוטיילט אויף 9 פּראָ־ווינצן, וועלכע מיר ווען דאָ צוזאַמענשטעלן לויט דער צאָל פון זייער באפעלקערונג:

טאַבעלע

פּראָווינץ	צאָל איינוואוינער אין 1866 יאָר	צאָל איינוואוינער אין 1900 יאָר
בראַבאַנט	813,552	1,263.535
ענאָ	845,438	1,140,954
מזרח־פלאַנדריען	805,835	1,029,971
ליעזש	557,194	826,175
אַנטווערפּען	465,607	819,139
מערב־פלאַנדריען	642,217	805,236
נאַמיור	302,778	346.512
לימבורג	195,302	240,796
ליוקסעמבורג	199,910	219,210
גאַנץ בעלגיען:	4,827,833	(*7.074,910

*) פּאַלעסטינע איז אַקוראַט אַזוי גרויס, ווי בעלגיע; פּאַלעסטינע׳ס אויבער־פלעכע האַלט ביי 29,000 קוואַדראַט־קילאָמעטער, און בעלגיע׳ס פלעכע אויך דאָס

טאַבעלע IV.

1900 יאָהר

פראָווינץ	די צאָהל בעשעפטיגטע	די צאָהל אינדוסטריעל־בעשעפטיגטע	די צאָהל אינדוסטריעלע לוין־ארבייטער	די צאָהל לאַנדווירטשאַפטליך־בעשעפטיגטע	דער פראָצ. פון די אינדוסטריעל־בעשעפטיגטע צו אלע בעש.	דער פראָצ. פון די אינד. לוין־ארב. צו אלע בעשעפטיגטע	דער פראָצ. פון די אינדוסטר. לוין־ארבייטער צו די אינדוסטר.־בעשעפטיגטע	דער פראָצ. פון די לאַנדווירטשאַפטליך־בעשעפטיגטע צו אלע בעשעפטיגטע
די פלעמישע פראָווינצען:								
אַנטווערפּען . .	356660	141014	115852	80814	395	325	823	227
בראַבאַנט . . .	583692	226328	189351	112900	388	324	836	193
מערב־פלאַנדריען	386463	169939	134119	109871	439	347	788	284
מזרח־פלאַנדריען	499112	209571	171705	158616	419	345	819	318
לימבורג . . .	95566	22215	13471	43456	232	135	590	455
די פראַנצויזישע פראָווינצען:								
ענא	528604	307431	263843	80254	581	499	859	152
ליעזש . . .	385088	208404	181002	42979	541	470	870	111
ליוקסעמבורג . .	90447	24864	15979	36637	274	177	64	405
נאַמיור . . .	145669	62485	48268	31845	429	331	774	211
אין אלע 5 פלעמישע פראָווינצען צוזאַמען	1921493	769067	624498	505657	400	328	812	263
אין גאַנץ בעלגיען:	3071301	1372251	1133590	697372	446	369	826	227
אין אלע 4 פראַנצויזישע פראָווינצען צוזאַמען . . .	1149808	603184	509092	191715	524	442	84	167

קוקנדיק אויף די לעצטע עמודים, און הויפּטזעכלאַך אויף די אונטערשטע דריי שורות, זעען מיר, דאָס הגם גאַנץ בעלגיען איז שטאַרק אינדוסטריאַליזירט און אפילו אין די צוויי קלענסטע און אָפּגעשטאַנענסטע פראָווינצן, לימבורג און ליוקסעמבורג — איז די אגראַר־באַפעלקערונג אויך פיל וויניקער פון אַ העלפט, דאָך קען מען באַמערקן וועזנטלאַכע אונטערשיידן צווישן דעם פלעמישן און דעם פראַנצויזישן טייל פון בעלגיען.

אין דעם פּלעמישן טייל איז אין דורכשניט דער פּראָצענט פון דער לאַנדווירטשאַפטלאַכער באַפעלקערונג אויף 10 (גענוי — 9,6) גרעסער, ווי אינ׳ם פראַנ־

אין בעלגיען איז (אין 1900 יאָר):

טאַבעלע II.

די גאַנצע באַפעלקערונג	7,074,910
די באַשעפטיקטע באַפעלקערונג (ד. ה. די, וועלכע לעבט פון אייגענע הכנסות*)	3,071,301
די באַפעלקערונג, וועלכע איז באַשעפטיקט אין אינדוסטריע	1,372,251
פון איר — אינדוסטריעלע לוין־אַרבעטער	1,133,590
די באַפעלקערונג, וועלכע איז באַשעפטיקט אין דער לאַנדווירטשאַפט	697,372

לאָמיר איצט דיזע ציפערן אויסדריקן אין פּראָצענטן.

טאַבעלע III.

אין גאַנץ בעלגיען:

דער פּראָצענט פון די אינדוסטריעל־באַשעפטיקטע אין פאַרגלייך מיט אַלע באַשעפטיקטע	44.6
דער פּראָצענט פון די אינדוסטריעלע לוין־אַרבעטער אין פאַרגלייך מיט אַלע באַשעפטיקטע	36.9
דער פּראָצענט פון די אינדוסטריעלע לוין־אַרבעטער אין פאַרגלייך מיט די אינדוסטריעל־באַשעפטיקטע	82.6
דער פּראָצענט פון די לאַנדווירטשאַפטלאַך־באַשעפטיקטע אין פאַרגלייך מיט אַלע באַשעפטיקטע	22.7

די לאַנדווירטשאַפטלאַכע בעלגישע באַפעלקערונג, ווי מיר האָבן שוין געזאָגט, איז זייער קליין, א ביסל מער פון א פינפטל; זי באַשטייט פון זעלבסטשטענדיקע פּויערים און פון באַטראַקעס. די צאָל פון די זעלבסט־שטענדיקע פּויערים (אריינגערעכנט אהער אויך די ארענדאַטאָרס) איז אין גאַנץ בעלגיען 449,902, און פון די באַטראַקעס 247,470, ד. ה. 3 באַט־ראַקעס קומען אויס אויף 5 זעלבסטשטענדיקע. דערפון איז לייכט צו פאַרשטיין, דאָס די בעלגישע לאַנדווירטשאַפט טראָגט א ק ל י י נ ע ם כאַראַקטער. דער גרויסער רוב פון די לאַנדווירטן זיינען קליינינקע פּויערים־לאַך — און, ווי ס'איז באַוואוסט, זיינען די קליינע פּויערים אין מערב־אייראָפּע אומעטום זייער רעאַקציאָנער, שרעקלאַך אָפּגעשטאַנען אין אַלע הינזיכטן. אין בעלגיען, ווי אומעטום, שטיצן זיך גראַדע די רעאַקציאָנערע און קלעריקאַלע פּאַרטייען הויפּטזעכלאַך אויף די פּויערים. דאָס מוזן מיר האָבן אין זינען, ווען מיר וועלן אַריבערגיין צו פאַרגלייכן דעם פלעמישן טייל פון בעלגיען מיט'ן פראַנצויזישן.

*) צו דער נ י ט־ב אַ ש ע פ ט י ק ט ע ר באַפעלקערונג ווערן אין בעלגיען צוגערעכנט: קינדער און פרויען און אַלטע, וועלכע פאַרדינען זיך ניט אַליין, ווי אויך אַזוינע, וואָס לעבן פון פּריוואַטער אָדער עפנטלאַכער צדקה. אַלע איבעריקע רעכענען זיך פאַר באַשעפטיקט.

וואָס קומען פאָר אין דער אידישער עמיגראַציע און אין יענעם לאַנד, וואו

טאַבעלע V.

די פלעמישע פּראָווינצן:		די פראַנצויזישע פּראָווינצן:	
אַנטווערפּן	68		
בראַבאַנט	70	ענאַ	68
מערב־פלאַנדריען	61	ליעזש	74
מזרח־פלאַנדריען	61	ליוקסעמבורג	80
לימבורג	68	נאַמיור	79

פון וועלכער זייט מיר קומען ניט צו צו דיביידע פעלקער, איבער־צייגן מיר זיך ווידער און ווידער, דאָס די פלעמען זיינען מער אָפּגעשטאַנען, און די פראַנצויזן מער אַנטוויקלט אין אַלע הינזיכטן. אָבער דער גאַנצער אונטערשייד איז דאָך שוין אין 1900 יאָר געווען ניט אַזוי גרויס: ווי ניט ווי, דאָך זיינען ביידע פעלקער די אַנטוויקלטסטע אין גאַנץ אייראָפּע (אויסער ענגלאַנד), דאָך שטייען זיי שוין איצט גאַנץ נאָענט איינער צום צווייטן. זיי זיינען כמעט גאַנץ גלייך. דער אונטערשיד צווישן די פלעמען און פראַנצויזן איז נאָך אַ ביסל קלענער, ווי דער אונטערשייד צווישן די טשעכן מיט די דייטשן אין עסטרייך, און אַ גוזמא פיל קלענער, ווי דער אונטערשייד צווישן בעלגיען און דייטשלאַנד אַן ערך.

אויך אין דער *צאָל* זייערער זיינען ביידע פעלקער כמעט גלייך (אין 1900 יאָר): אַזוינע, וואָסריידן נאָר פלעמיש, איז אין גאַנץ בעלגיען 2,822,005, און אַזוינע וואָס ריידן נאָר פראַנצויזיש — 2,574,805. *די פלעמען זיינען טאַקע אַ מערהייט, נאָר דאָך איז די פראַנצויזישע מינדערהייט כמעט גלייך צו דער מערהייט.* בעלגיען באַשטייט פון אַ נאַ־ציאָנאַלער מערהייט און אַ נאַציאָנאַלער מינדערהייט. אָבער *די עקאָנאָמיש שטאַרקערע, די קולטורעל־אַנטוויקל־טערע* און דעריבער אויך די *פּאָליטיש־הערשנדע* נאַציע איז ניט, ווי אומעטום, די מערהייט, נאָר פאַרקערט *די מינדער־הייט — די פראַנצויזן.*

די איצטיקע לאַגע איז אָבער ניט אימער געווען אין בעלגיען. מיט 3—4 הונדערט יאָר צוריק, ווען בעלגיען איז געווען פאַראייניקט מיט האָלאַנד, האָבן ביידע לענדער צוזאַמען געהייסן נידערלאַנדען; דאַן איז די הערשנדע נאַציע געווען — די *האָלענדער*, און אַזוי ווי די פלעמען ריידן דיזעלבע שפּראַך, ווי די האָלענדער (*איצט* עקזיסטירט אַ קליינער אונטערשייד צווישן האָלענדיש און פלעמיש), האָבן די פלעמען אָנגעהערט צו דער הערשנדער נאַציע, און די איצטיקע פראַנצויזישע באַ־פעלקערונג פון בעלגיען, וועלכע רופט זיך אַן וואַלאָנען, איז דאַן געווען אונטערדריקט. אין יענע צייטן איז גראָדע די *פלעמישע* אינ־דוסטריע געווען די העכסטע און באַרימטסטע *אין דער גאַנצער*

צוויזישן טייל; פאַרקערט, דער פּראָצענט פון דער אינדו־סטריעלער באַפעלקערונג איז אינ'ם פלעמישן טייל אויף 12.4 קלענער, ווי אינ'ם פראַנצויזישן טייל, ד. ה. דער פראַנצויזישער טייל איז כיל מער אינדוסטריאַליזירט, ווי דער פלעמישער: דאָס פלעמישע פאָלק איז א גוזמא מער באַשעפטיקט אין דער לאַנדווירטשאַפט, ווי דאָס פראַנצויזישע. אין איינצלנע פּראָווינצן איז דער אונטערשייד נאָך קלערער. נעמען מיר די פלעמישע פּראָווינצן מערב און מזרח־פלאַנדריען מיט 28.4 פּראָצענט און 31.8 פּראָצענט אַגראַר־באַפעלקערונג, און די פראַנצויישע פּראָווינצן ענאָ און ליעזש מיט זייערע 15.2 און 11.1 פּראָצענט. ד. ה. אין די גרעסטע פלעמישע פּראָ־ווינצן, אינ'ם עכטן צענטער פון דער פלעמישער באַפעלקערונג, באַשעפטיקט זיך נאָך כמעט א דריטל מיט לאַנדווירטשאַפט; פאַרקערט, אין די גרעסטע פראַנצויזישע פּראָווינצן, אינ'ם צענטער פון דער פראַנצויזישער באַפעלקערונג, זיינען די לאַנד־ווירטן פיל וויניקער פון א זעקסטל־חלק*). — דאָסזעלבע קענען מיר באַמערקען בנוגע די פּראָצענטן פון די לוין־אַרבעטער, ד. ה. בנוגע דער אינדוסטריעלער פּראָלעטאַריזירונג: אינערהאַלב דער אינדוסטריע אליין איז דער פּראָצענט פון דער פלעמישער פּראָלעטאַריזירונג אויף 3.2 נידעריקער, ווי די פראַנצויזישע פּראָלעטאַריזירונג, און אין פאַרגלייך מיט דער גאַנ־צער באַפעלקערונג דריקט זיך אויס די פלעמישע אינ־דוסטריעלע פּראָלעטאַריזירונג אין 32.5 פּראָצענט, און די פראַנצויזישע — אין 44.2 פּראָצענט, ד. ה. ביי די פראַנצויזן איז דער באַטרעפנדער פּראָצענט אויף 12 גרעסער. ביי די פראַנצויזן איז דער אינדוסטריעלער פּראָ־לעטאַריאַט שוין כמעט א העלפט פון'ם גאַנצן פאָלק, ביי די פלעמען אָבער נאָך ניט קיין דריטל.

לאָמיר נאָך זעהן דעם פּראָצענט פון די יודעי־ספר אין בעלגיען, פון די. וועלכע קענען לעזן און שרייבן; אין 1900 יאָר איז געווען דער פּראָצענט גראַמאָטנע:

---

*) מען קען אונז איינוועגדן, דאָס אַ פראַנצויזישע פּראָווינץ — ליוקסעמ־בורג — האָט אַ שטאַרקע לאַנדווירטשאַפט. אָבער פון דער טאַבעלע 1 קאָן דער לעזער באַלד אַיינזען, דאָס לויט איר באַפעלקערונג איז ליוקסעמבורג די קלענסטע פּראָווינץ פון גאַנץ בעלגיען, און דערפאַר קען זי גאָר ניט באַווייזן: זי איז אין 5 מאָל קלענער פון ענאָ, מזרח־פלאַנדריען אָדער בראַבאַנט, און 15 מאָל קלענער פון זיי אַלע דריי צוזאַמען.

דישן יאָך און אַראָפּגעוואָרפן אים פון זיך. זייט 1830 יאָר איז בעלגיען אַ זעלבסטשטענדיקע מלוכה.

אין דער דאָזיקער נאַציאָנאַלער רעוואָלוציע האָט די וואַלאָנישע בורזשואַזיע געהאַט די אויבערהאַנט, אַף די פלעמען זיינען געווען פּאָל־שטענדיק אונטער דער וואַלאָנישער העגעמאָניע. אויף אַזאַ אופן האָט די וואַלאָנישע בורזשואַזיע פאַרשטאַרקט איר פריער ערוואָרבענעם עקאָנאָמישן און קולטורעלן איינפלוס דורך דער פּאָליטישער הערשאַפט. די פראַנצויזישע שפּראַך איז געוואָרן די רעגירונגס־שפּראַך, זי האָט באַהערשט די שולן, די ליטעראַטור, דאָס געריכט, דאָס גאַנצע עפנטלאַכע לעבן. דאָס רוב באַאַמטע זיינען געווען פון וואַלאָנען. און ווען אַ פלעמער האָט שוין אפילו יאָ געקאָנט דערגרייכן צו אַן אַדמיניסטראַטיווער שטעלע, האָט ער אויך געמוזט קענען פראַנצויזיש.

לאַנג האָט דאָס אָבער ניט געקאָנט דויערן. דאַן זיינען די הערשנדע וואַלאָנען געווען נאָך אַ פיל קלענערע מינדערהייט, ווי איצט. אין 1900 יאָר זיינען די פלעמען געווען מיט 3½ פּראָצענט מער, ווי די פראַנצויזן, אין 1866 יאָר (דעם ערשטן יאָר, ווען די בעלגישע סטאַטיסטיק האָט אָנ־געהויבן ציילן די שפּראַכן) זיינען די פלעמען געווען נאָך מיט 7½ פּראָצענט מער פאַר די פראַנצויזן, און אין 1830 יאָר איז דער אונטערשייד אין צאָל געווען, אָן שום ספק, נאָך גרעסער און נאָך מער לטובה פון דער פלעמישער מערהייט. וואָס מער די פלעמען האָבן זיך אינדוסטריעל אַנט־וויקלט, אַלץ שווערער איז זיי אויסגעקומען איבערצוטראָגן די פראַנצויזישע הערשאַפט. עס האָט זיך פאַנאַנדערגעפלאַקערט אַ שטאַרקע נאַציאָנאַלע קאָנקורענץ צווישן די פלעמען מיט די פראַנצויזן, די פלעמישע בורזשואַזיע האָט אָנגעהויבן שטרעבן צו פאַרכאַפּן אונטער איר איינפלוס דעם פלעמישן מאַרק, אַרויסצושלעפּן די פלעמישע מאַסע פאַרברויכער און קויפער פון אונטער דער וואַלאָנישער בורזשואַזיע — עס האָט זיך אָנגעהויבן אַ שטאַר־קער קאַמף איבער דער ש פּ ר אַ ך. די פלעמען האָבן געפאָדערט, זייער שפּראַך זאָל אַנערקענט ווערן פון דער רעגירונג און זי זאָל זיין גלייכ־באַרעכטיקט מיט דער פראַנצויזישער. עס איז געקומען, נאָך אַ שטאַרקן ווידערשטאַנד, דערצו, דאָס די פראַנצויזן האָבן געמוזט נאָכגעבן, און אין 1873 און 1878 יאָר האָבן די פלעמען אויסגעקעמפט אַ גאַנצע רייע גינסטיקע געזעצן. זייער שפּראַך איז איצט אַנערקענט געוואָרן פאַר גלייכבאַרעכטיקט: די באַאַמטע און ריכטער מוזן א ו מ ע ט ו ם קענען פלעמיש און פראַנ־צויזיש, יעדער בירגער מעג ריידן אין אַלע רעגירונגס־אַנשטאַלטן אויף ביידע שפּראַכן (זאָגאַר נאָך אויף דייטש), אַלע געזעצן, פאַראָרדנונגען און ד. גל. ווערן פאַרעפענטליכט אין ביידע שפּראַכן, און די פלעמען האָבן איינענע פאָלקס־שולן, וואו די למודים ווערן געפירט אין פלעמיש. — איצט זיינען נאָך געבליבן אייניקע קלענערע שטרייט־פּונקטן, נאָר אין זיי איז שוין די בורזשואַזיע ניט באַזונדערס שטאַרק פאַראינטערעסירט, און מען קען זאָגן, דאָס דער נאַציאָנאַלער גערודער האָט זיך שוין איינגעשטילט

ו ו ע ל ט; ווען די ענגלענדער האָבן געוואָלט אריינפירן ביי זיך די טעקסטיל־אינדוסטריע, האָבן זיי געמוזט אָנקומען צו די פ ל ע מ י ש ע מייסטערס, וועלכע האָבן אויסגעלערנט די ענגלענדער, ווי אַזוי מען דאַרף פירן דיזע אינדוסטריע. דאַמאָלס זיינען די פ ל ע מ י ש ע מאָלער, רעמבראַנדט, וואַן־דייק און אַנדערע געווען די גרעסטע אין דער וועלט, און דאָס וואַלאָנישע פאָלק האָט גאָר קיינעם ניט אינטערעסירט; דאָס איז געווען אַ שוואַכס, אַ שטילס, און האַלב־ווילדעס פויערים־פאָלק. פון דער צייט אָבער, ווען דער וועלט־האַנדל פון די נידערלאַנדען איז געפאַלן, ווען די נידערלענדישע האַפנס אַמסטערדאַם, ראָטערדאַם, אַנטווערפּן האָבן גע־מוזט אָפּגעבן די אויבערהאַנט צו די ענגלישע האַפנס, איז די פלעמישע אינדוסטריע געפאַלן צוזאַמען מיט דער האָלענדישער, און אַפילו נאָך שנעלער, ווי די האָלענדישע, און די וואַלאָנישע קולטור האָט אָנגעפאַנגען אַלץ מער זיך צו הויבן אין דער הויך צוזאַמען מיט דער אַנטוויקלונג פון פראַנקרייך, וועלכע האָט שטענדיק געהאַט אַ שטאַרקע ווירקונג אויף די וואַלאָנען. אינ'ם משך פון 18טן יאָרהונדערט האָבן זיך די פלעמען אַלץ שטאַרקער אָפּגעגרענעצט עקאָנאָמיש פון די האָלענדער, און אַלץ מער אונטערגעפאַלן אונטער'ן איינפלוס פון די וואַלאָנען.

די וואַלאָנישע אַנטוויקלונג איז געווען אַ פּועל־יוצא פון דער פראַנ־צויזישער, ווייל די וואַלאָנישע שפּראַך איז זייער נאָענט צו דער פראַנ־צויזישער: דער אונטערשייד איז פיל קלענער, ווי למשל, צווישן רוסיש און אוקראַיניש; דער אונטערשייד פון וואַלאָניש און פראַנצויזיש איז דערזעלבער, אַן ערך, ווי צווישן דעם ליטווישן און פּוילישן אידיש. די יונגע וואַלאָנישע בורזשואַזיע, די הענדלער. די אינדוסטריעלע אונטער־נעמער, די אינטעליגענץ האָבן באַקומען זייער עקאָנאָמישע שטיצע, ווי אויך זייער גייסטיקע חיונה פון פראַנקרייך, און דעריבער האָבן זיי פאַר־וואָרפן זייער אייגענע, די וואַלאָנישע שפּראַך, און איבערגענומען די פראַנ־צויזישע. דיזעלבע שפּראַך האָבן זיי פאַרשפּרייט איבער גאַנץ בעלגיען, ווייל זיי זיינען געוואָרן די הענדלער, די אונטערנעמער, די אינטעליגענטן אויך אין די פלעמישע פּראָווינצן, און זיי האָבן פאַרכאַפּט אַלע וויכטיקסטע עקאָנאָמישע פּאָזיציעס צווישן די פלעמען. אַזוי האָבן זיך די פלעמען עקאָנאָמיש אָפּגעטיילט פון די האָלענדער. דערצו האָט נאָך מיטגעהאָלפן דער אומשטאַנד, וואָס ביידע בעלגישע פעלקער — די פלעמען און די וואַלאָנען, זיינען געבליבן קאַטויליש לויט זייער גלויבן, בשעת די האָלענדער האָבן זיך שוין לאַנג אָפּגעגעבן דער רעליגיעזער רעפאָרמאַציע. אָבער דיזער אידעאָלאָגישער מאָמענט איז געווען ניט מער ווי אַ צוגאָב צום עקאָנאָמישן: וואָס מער בעלגיען האָט זיך אינדוסטריאַליזירט, און האָלאַנד האָט אַלץ שנעלער פאַרלאָרן איר אַמאָליקע הענדלערישע און קאָלאָניזאַ־טאָרישע מאַכט, אַלץ שווערער איז געפאַלן דער האָלענדישער דרוק אויף ביידע פעלקער פון בעלגיען — ביז זיי זיינען אין 1830 יאָר, גלייכצייטיק מיט דער פראַנצויזישער יולי־רעוואָלוציע. אויפגעשטאַנען געגן דעם האָלענ־

דאָס אין דער טבע פון דער קאַפּיטאַליסטישער ווירטשאַפט ליגט, די נאַציעס זאָלן זיך פאַרמישן, אָדער, אויב עס וועט זיך אַרויסווייזן, דאָס די ג ל י י כ ־ ב אַ ר ע כ ט י ק ו נ ג איז די והותר, כדי די צונויפגעמישטע פעלקער זאָלן קומען גאָר צו אַן אַנדער פּועל־יוצא, איידער מען שטעלט זיך פאַר בכלל, דאַן איז די פּראַגע ניט אַזוי איינפאַך, דאַן מוזן מיר פּילייכט קומען גאָר צו אַנדערע פאָלגן.

לאָמיר אַלזאָ זען, ווי אַזוי האָבן זיך אַנטוויקלט די פּאַקטישע שפּראַכן־פאַרהעלטנישן אין בעלגיען פאַר דער לעצטער צייט. די בעלגישע סטאַטיסטיק האָט ערשט פון 1866 יאָר אָנגעהויבן באַרעכענען די שפּראַכן, און דעריבער וועלן מיר פאַרגלייכן די ציפערן פון 1866 יאָר מיט די ציפערן פון 1900 יאָר. אַזוי ווי אין די פּראָווינצן ליוקסעמבורג און נאַמיור זיינען גאָר ווייניק פלעמען, ווייניקער פון 1 פּראָצענט (אין ליוקסעמבורק קומט אויס 1 פלעמער אויף 330 איינוואוינער, און אין נאַמיור — 1 פלעמער אויף 167 איינוואוינער), וועלן מיר דיזעביידע פּראָווינצן ניט אָנגעבן אין די ווייטערדיקע טאַבעלן.*)

אין 1866 יאָר האָט זיך די בעלגישע באַפעלקערונג געטיילט לויט די שפּראַכן אויפ'ן פאָלגענדן אופן. (די צאָלן וועלכע זיינען ווייניקער פון 1000, האָבן מיר אַרויסגעוואָרפן):

ס'פאַרשטייט זיך, דאָס די לעצטע קאַטעגאָריע — וועלכע קענען ריידן אי פראַנצויזיש, אי דייטש, אי פלעמיש, געהערן שוין דאָס רוב צו די הויכגעבילדעטע, וועלכע האָבן ספּעציעל געלערנט די שפּראַכן, — און דאָס האָט ווייניק שייכות צו דער נאַציאָנאַל־פּראַגע. דאָך וועלן מיר נאָך דאַרפן האָבן אויך די דאָזיקע קאַטעגאָריע.

מיר גייען אַריבער צום 1900 יאָר.

אַזוי ווי אין 1900 יאָר האָט די בעלגישע סטאַטיסטיק נאָך אויסגערעכנט די צאָלן בנוגע דעם ע ר וו אַ ק ס ע נ ע ם טייל פון דער באַפעלקערונג, אינ'ם עלטער פון 15 יאָר און העכער, האָט זי באַקומען העכסט אינטערעסאַנטע מאַטעריאַלן. אַן וועלכע עס וואָלט זיין גאָר שווער צו פאַנאַנדערקלייבן זיך אין דער פּראַגע. — מיר ברענגען נאָך איין

*) אין 1866 יאָר האָט מען אין בעלגיען צוגערעכנט אפילו די קינדער, וואָס זיינען אַלט ווייניקער פון 2 יאָר (און אויך די שטומע) צו דער שפּראַך פון זייערע עלטערן אָדער פאָרמונדן (אַפּיעקונעס). אין 1900 יאָר האָט מען אַזוינע קינדער און שטומע צוגערעכנט צו די, וועלכע ריידן נאָך קיין שפּראַך ניט. דעריבער קומט אויס אַ ביסל ניט גענוי די פאַרגלייכונג פון די ציפערן, נאָר דער טעות איז שטענדיק ניט גרעסער פון אַ צוואַנציקסט חלק פון יעדער איינצלנער ציפער, ווייל אַזוינע קינדער איז אין בעלגיע ווייניקער ווי 5 פּראָצענט פון דער גאַנצער באַפעלקערונג. — מיר האָבן געפּרואווט נאָר אויסמיידן דעם טעות און אויסרעכענען גענויערע ציפערן; אָבער די בעלגישע סטאַטיסטיק איז דערצו ווייניק צוגעפּאַסט, און מיר האָבן געמוזט וואַרפן אין מיטן דיזע אומפּרוכטבאַרע און שווערע אַרבעט.

אין בעלגיען.

דעם קלאָרסטן סימן דערפון קאָן מען זען דעריז, וואָס דער אָר־גאַניזירטער ארבעטער־קלאַס האָט אין בעלגיען קיין מאָל ניט געוואוסט פון א שטאַרקער נאַציאָנאַל־פראַגע. די בעלגישע ארבעטער־פארטיי האָט זיך אָרגאַניזירט אינ'ם משך צייט פון 1879 ביז 1885 יאָר, ד. ה. שוין נאָך דעם, ווי די פלעמען האָבן באַקומען דאָס וויכטיקסטע, וואָס זיי האָבן געדאַרפט.

די פלעמען האָבן געפאָדערט נאַציאָנאַלע גלייכבארעכטי־קונג, אָבער ניט קיין נאַציאָנאַלע אויטאָנאָמיע. פארוואָס? — ביי אונז, אידן, האָט מען זיך איינגערעדט, דאָס די אויטאָנאָמיע איז דער עיקר; לאָמיר זען, צי דאָס איז אזוי אין בעלגיען. דאָ עקזיסטירט ניט קיין שפור פון נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע אין דעם זין, דאָס א גאַנץ פאָלק זאָל צונויפשטעלן אַן אויטאָנאָמען פארבאַנד; אָבער אין בעלגיען איז תמיד געווען ברייט אַוועקגעשטעלט די אָרטיקע אויטאָנאָמיע, די טעריטאָריאַלע, — אזוי ברייט, דאָס די אָרטיקע זעלבסט־פארוואַלטונג האָט שטענדיק געשטעלט פעסטע גרענעצן פאַר די צענטראַליסטישע טענ־דענצן פון דער קעניגלאַכער רעגירונג. אין די פלעמישע געגנטן, וואו די פלעמען זיינען אין א גרויסער מערהייט, זיינען זיי די בעל־בתים איבער דער אָרטיקער זעלבסט־פארוואַלטונג, און קאָנען אויף אזא אופן אינגאַנצן אָדער כמעט אינגאַנצן אויטאָנאָם באַפרידיקן זייערע נאַציאָנאַלע באַ־דערפנישן; דאָסזעלבע מיט די וואַלאָנען אין די וואַלאָנישע געגנטן. ווייל ביידע פעלקער זיינען ניט עקסטעריטאָריאַל, נאָר פארקערט, יעדער פון זיי באַזעצט באַזונדערע געביטן, דעריבער איז פאַר זיי אַבסאָלוט ניט נויטיק די נאַציאָנאַלע אויטאָנאָמיע. אויף אזא אופן זעען מיר, דאָס א נאַציאָנאַלער קאַמף צווישן צוויי פעלקער האָט זיך איינ־געשטילט א דאַנק דער נאַציאָנאַלער גלייכבארעכטי־קונג און ברייטער אָרטיקער זעלבסטפארוואַלטונג*.

אָבער כדי צו באַגרינדן די אַבסאָלוטע נויטווענדיקייט פון נאַציאָנאַלער, און ניט טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע פאַר אַלע פעלקער, טענה'ט מען, דאָס די נאַציעס ווערן מיט'ן גאַנג פון דער קאַפּיטאַליסטישער אַנטוויקלונג אומפארמיידלאַך אַלץ מער צונויפגעמישט, אזוי, אז אויף איין און דער זעלבער טעריטאָריע מוזן וואָס ווייטער וואוינען אַלץ מער נאַציעס צוזאַמען. ווען דאָס וואָלט זיין ריכטיק בנוגע אַלע פעלקער און אין אַלע באַדינגונגען, וואָלט דאָס געווים דינען אַלס גענוגנדער באַווייז פאַר דער אַבסאָ־לוטער נויטיקייט פון נאַציאָנאַלער, און ניט נאָר טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע פאַר אַלע פעלקער. אויב עס איז אָבער גאָר ניט ריכטיק,

*) צווישן אָרטיקער זעלבסט־פאַרוואַלטונג און טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע איז דער אונטערשייד ניט אַזוי אין אינהאַלט ווי אין דער פאַרשפּרייטונג; אויב מיר האָבן צו טאָן מיט אַ גרויסן געביט מיט מיליאָנען איינוואוינער, רופט מען דאָס טעריטאָריאַלע אויטאָנאָמיע.

טאַבעלע VII.

יאָהר 1900.

	פּראָווינץ	אזוינע וואָס רעדן נור פראַנצויזיש	אזוינע וואָס רעדן נור פלעמיש	אזוינע וואָס רעדן נור דײַטש	אזוינע וואָס רעדן פראַנצויזיש און פלעמיש	אזוינע וואָס רעדן פראַנצויזיש און דײַטש	אזוינע וואָס רעדן פלעמיש און דײַטש	אזוינע וואָס רעדן אַלע דרײַ שפּראַכן
די פלעמישע פּראָווינצן	אַנטווערפּען	10035	630224	3675	104041	1798	3581	13024
	מזרח־פלאַנדריען	8164	843142	—	116638	—	—	3840
	מערב־פלאַנדריען	26932	605575	—	123121	—	—	2189
	לימבורג	8306	187340	—	20306	—	—	1316
	בראַבאַנט	305150	524030	3008	330847	10011	1818	16411
פראַנצויזישע פּראָווינצן	ליִעזש	683060	15872	9853	46237	27694	—	4162
	ענאָ	1033959	15231	—	40828	2259	—	—
	גאַנץ בעלגיען	2574805	2822005	28314	801587	66497	7238	42889

פון דער טאַבעלע 9 זעען מיר, דאָס פאַר די לעצטע 34 יאָר, פון 1866 ביז 1900, איז אין אַלע פלעמישע פּראָווינצן אָדער געוואַקסן די צאָל נאָר פ ר אַ נ צ ו י ז י ש שפּרעכנדע, אָדער זי איז געבליבן די זעלבע. געוואַקסן איז זי, אגב, ניט שטאַרק. אין אַנטווערפּן איז זי געקאָסן פון 0.9 פּראָצענט ביז 1.2 פּראָצענט בײַ אַלעמען און 1.5 פּראָצענט בײַ די דערוואַקסענע. אָבער אין די איבעריקע פלעמישע פּראָווינצן איז די צאָל נאָר־פראַנצויזיש־שפּרעכנדע געבליבן די זעלבע; אין מערב־פלאַנדריען און אין לימבורג איז זי אַפילו אַביסל פאַרקלענערט געוואָרן. נאָר, פאַרשטייט זיך, פון אַזוינע קליינע פאַרענדערונגען, וועלכע דריקן זיך אויס פאַר 40 יאָר אין צענטע חלקים פון אַ פּראָצענט, קען מען גאָר ניט אַרויספירן. מיר האָבן דאָס פולקאָמע רעכט צו זאָגן, דאָס אין די פלעמישע פּראָווינצן איז די צאָל נאָר־פראַנצויזיש־שפּרעכנדע געבליבן פאַרהעלטניסמעסיק די זעלבע.

עטוואָס גאַנץ אַנדערעס באַמערקן מיר בײַ די פ ל ע מ ע ן. ד י

טאַבעלע VI.

	פּראָווינצן	איינוווינער וואָס רעדן נור פראַנצויזיש	איינוווינער וואָס רעדן נור פלעמיש	איינוווינער וואָס רעדן נור דייטש	איינוווינער וואָס רעדן פראַנצויזיש און פלעמיש	איינוווינער וואָס רעדן פראַנצויזיש און דייטש	איינוווינער וואָס רעדן פלעמיש און דייטש	איינוווינער וואָס רעדן אַלע דריי שפּראַכן
פלעמישע פּראָווינצן	אַנטווערפּען	3887	430403	—	28592	—	—	—
	מזרח-פלאַנדריען	7837	744251	—	51819	—	—	—
	מערב-פלאַנדריען	27559	564840	—	48677	—	—	—
	לימבורג	8734	173282	—	12476	—	—	—
	בראַבאַנט	216098	456175	1933	130722	2084	—	2092
פראַנצויזישע פּראָווינצן	ליעזש	499103	21490	10793	16338	7793	—	—
	ענא	810260	15476	—	17566	—	—	—
	גאַנץ בעלגיען	2041784	2406491	35356	308361	20448	1625	4966

טאַבעלע אין אַבסאָלוטע ציפערן און דאַן וועלן מיר שוין אַריבערגיין צו די פּאַרגלייכונגען. סך־הכל איז געוועזן אין בעלגיען אין 1900 יאָר 4,571,045 דערוואַקסענע, עלטער פון 15 יאָר; לויט דער שפּראַך האָבן זיך די דערוואַקסענע געטיילט אויף פאָלגענדן אופן:

*) די נייַנטע טאַבעלע גיט אָן די פּראָצענטועלע פאַרהעלטנישן. — מיר חזר'ן איבער, אַז דאָס גרויסע רוב פּראָצענטן האָבן מיר אַליין געמוזט אויסרעכענען, און אויב אַפילו די בעלגישע אָפיציעלע סטאַטיסטיק האָט אויסגערעכנט די פּראָצענטן (נאָר פאַר גאַנץ בעלגיען), זיינען אויך אירע רעכענונגען ניט גענוי און אַמאָל אַנטהאַלטן זיי אויך גרייזן. דעריבער מוזן מיר געבן דעם לעזער אַזוי פיל ציפערן, כדי ער זאָל קענען אַליין זען, צי מיר האָבן ריכטיק באַקומען די פּראָצענטן, וועלכע זיינען נויטיק צו די פּאַרגלייכונגען. — אין דיזער נייַנטער טאַבעלע שטעלט פאַר יעדער איינצלנער ווערטיקאַלער עמוד פון ציפערן אַ גאַנצע איינהייט, פאַר אַ גאַנץ יאָר; דעריבער איז די סומע פון יעדן איינצלנעם ווערטיקאַלן עמוד גלייך צו 100 פּראָצענט.

טאבעלע IX.[8])

די אומענדערונגען אין די בעלגישע שפּראַך-פערהעלטניסען אינ'ם משך צייט פון 1866 יאָהר ביז'ן 1900 יאָהר.

די פערטהיילונג פון דער בעפעלקערונג לויט די שפּראַכען.	די פלעמישע פּראָווינצען: אַנטווערפּען: 1866 יאָהר	אַנטווערפּען: 1900 יאָהר: אַלע איינוואָהנער	אַנטווערפּען: 1900 יאָהר: ערוואַקסענע בעפעלקערונג[11]	מזרח-פלאַנדריען: 1866 יאָהר	מזרח-פלאַנדריען: 1900 יאָהר: אַלע איינוואָהנער	מזרח-פלאַנדריען: 1900 יאָהר: ערוואַקסענע בעפעלקערונג	מערב-פלאַנדריען: 1866 יאָהר	מערב-פלאַנדריען: 1900 יאָהר: אַלע איינוואָהנער	מערב-פלאַנדריען: 1900 יאָהר: ערוואַקסענע בעפעלקערונג	לימבורג: 1866 יאָהר	לימבורג: 1900 יאָהר: אַלע איינוואָהנער	לימבורג: 1900 יאָהר: ערוואַקסענע בעפעלקערונג	בראַבאַנט: 1866 יאָהר	בראַבאַנט: 1900 יאָהר: אַלע איינוואָהנער	בראַבאַנט: 1900 יאָהר: ערוואַקסענע בעפעלקערונג	גאַנץ בעלגיען[10]): 1866 יאָהר	גאַנץ בעלגיען: 1900 יאָהר: אַלע איינוואָהנער	גאַנץ בעלגיען: 1900 יאָהר: ערוואַקסענע בעפעלקערונג
איינוואָהנער וועלכע רעדען נור פראַנצויזיש .	0,9	1,2	1,5	0,9	0,8	0,9	4,0	3,3	3,4	4,6	3,3	4,0	26,5	24,0	26,4	42,3	38,2	41,5
„ „ „ נור פלעמיש . .	92,3	76,8	77,7	92,3	81,8	83,8	88,0	75,3	76,4	88,7	77,9	77,9	56,0	41,5	38,7	49,8	41,8	41,0
„ „ „ נור דייטש . . .	0,1	0,4	0,6	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,2	0,3	0,7	0,4	0,4
„ „ „ פראַנצ. און פלעמיש	6,0	12,7	16,9	6,4	11,3	14,6	7,5	15,4	19,7	6,1	12,0	16,7	15,9	26,7	31,5	6,4	11,9	14,7
„ „ „ פראַנצויזיש און דייטש	0,1	0,2	0,3	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,2	0,7	1,0	0'4	1,0	1,3
„ „ „ פלעמיש און דייטש	0,2	0,4	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,1	0,0	0,3	0,1	0,1	0,2	0,0	0,1	0,1
„ „ „ אַלע דריי שפּראַכען	0,1	1,6	2,2	0,1	0,4	0,5	0,1	0,2	0,4	0,1	0,4	0,8	0,2	1,3	1,7	0,1	0,6	0,9
„ „ „ ניט קיין איינע פון די דריי שפּראַכען[9])	0,3	6,7	0,2	0,3	5,7	0,1	0,3	5,8	0,1	0,3	6,4	0,1	0,9	5,5	0,2	0,3	6,0	0,1
צוזאַמען	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

טאַבעלע VIII

1900 יאָהר.

פּראָווינץ	אַזוינע וואָס רעדן ניר פראנצויזיש	אַזוינע וואָס רעדן נור פלעמיש	אַזוינע וואָס רעדן נור דייטש	אַזוינע וואָס רעדן פראנצויזיש און פלעמיש	אַזוינע וואָס רעדן פרענצויזיש און דייטש	אַזוינע וואָס רעדן פלעמיש און דייטש	אַזוינע וואָס רעדן אַלע דריי שפּראַכן
אַנטווערפּען	8239	414730	3114	90090	1559	2990	11936
מזרח־פלאַנדריען	5915	572413	—	99875	—	—	3623
מערב־פלאַנדריען	18242	405115	—	104269	—	—	2080
לימבורג	6202	122292	—	26280	—	—	1265
בראַבאַנט	230328	338222	2571	274803	8950	1588	15219
ליעזש	493049	10881	6700	39787	23674	—	3949
נאַמ	763863	10480	—	34311	2022	—	—
גאַנץ בעלגיען	1896003	1874722	18385	673554	57279	6251	39870

צ אָ ל נ אָ ר־פ ל ע מ י ש־ש פּ ר ע כ נ ד ע האָט זיך גראָדע א י ן ד י פ ל ע מ י ש ע פּ ר אָ ו ו י נ צ ן פאַר 36 יאָר שטאַרק פאַר־הלענערט: אין אַנטווערפּען איז די דאָזיקע צאָל געפאַלן פון 92.3 פּראָ־צענט ביז 76.8 פּראָצענט, — ד. ה. אויף 15½ פּראָצענט; אין מזרח־פלאַנדריען איז די צאָל נאָר־פלעמיש־שפּרעכנדע געפאַלן אויף 10½ פּראָצענט; אין מערב־פלאַנדריען אויף 13 פּראָצענט; אין לימבורג אויף 11 פּראָצענט, און אין בראַבאַנט — אויף 17 פּראָצענט.

ד אָ ר ט ו ו אָ ו כ מ ע ט ד י ג אַ נ צ ע ב אַ פּ ע ל ק ע־ר ו נ ג ב אַ ש ט י י ט פ ו ן פ ל ע מ ע ן, פ אַ ר ש ו ו י נ ד ט

באַמערקונגען צו טאַבעלע 9.

אין דער צאָל פון די ניט־שפּרעכנדע אויף די דריי שפּראַכן זיינען אין 1866 יאָר אַריין נאָר די שטומע און די אויסלענדער, אין 1900 אָבער אויך די קינדער, וועלכע זיינען נאָך ניט אַלט קיין צוויי יאָר.

כדי אויסצורעכענען די פּראָצענטן פאַר גאַנץ בעלגיען, האָבן מיר אַראָפּגעוואָרפן די ניט־שפּרעכנדע (ד. ה. אויך די קינדער אינגער פון צוויי יאָר); אַזוינע ניט־שפּרעכנדע זיינען דאַן געווען אין בעלגיען 350,263; דאָס האָבן מיר געטאָן צוליב דעם, עס זאָל זיין לייכטער צו פאַרגלייכן מיט די פּראָצענטן פון 1866 יאָר.

דערוואַקענע הייסן יענע, וועלכע זיינען עלטער פון 15 יאָר.

אין מזרח־פלאַנדריען האָבן גערעדט אין 1900 יאָר :

פ ל ע מ י ש :		פ ר אַ נ צ ו י ז י ש :	
נאָר פלעמיש	81.8%	נאָר־פראַנצויזיש	1.8%
פלעמיש און פראַנצויזיש	11.3 "	פראַנצויזיש און פלעמיש	11.3 "
פלעמיש און דייטש	0.0 "	פראַנצויזיש און דייטש	0.0 "
אַלע דריי שפּראַכן	0.4 "	אַלע דריי שפּראַכן	0.4 "
ס"ה האָבן גערעדט פלעמיש	93.5%	ס"ה האָבן גערעדט פאַרנצ.	12.5%

אין מזרח־פלאַנדריען האָבן פון 100 ד ע ר װ אַ ק ס ע נ ע גערעדט אין 1900 יאָר :

פ ל ע מ י ש :		פ ר אַ נ צ ו י ז י ש :	
נאָר־פלעמיש	83.8%	נאָר־פראַנצויזיש	0.9%
פלעמיש און פראַנצויזיש	14.6 "	פראַנצויזיש און פלעמיש	14.6 "
פלעמיש און דייטש	0.0 "	פראַנצויזיש און דייטש	0.1 "
אַלע דריי שפּראַכן	0.5 "	אַלע דריי שפּראַכן	0.5 "
סך־הכל ריידען פלעמיש	98,9%	סך־הכל ריידן פראַנצויזיש	16,1%

פאָלגאַך װעלן מיר אָנרופן „נאָר־פלעמיש־שפּרעכנדע" יענע, װעלכע ריידן קיין אַנדער שפּראַך ניט, אויסער פלעמיש, און איינפאַך „פלעמיש־שפּרעכנדע" יענע, װעלכע ריידן איבערהויפּט פלעמיש, אומאָפּהענגיק פון דעם, צי זיי ריידן נאָך אַ װעלכע עס איז אַנדער שפּראַך, צי ניט. דערפון איז קלאָר, אַז „פלעמיש־שפּרעכנדע" איז תמיד מ ע ר, װי „נאָר־פלעמיש־שפּרעכנדע", װייל די לעצטע זיינען נאָר אַ ט י י ל פון די ערשטע. — דאָסזעלבע מכח „פראַנצויזיש־שפּרעכנדע" און „נאָר־פראַנצויזיש־שפּרעכנדע" — װייל די לעצטע זיינען נאָר אַ טייל פון די ערשטע.

אויף אַזאַ אופן זעען מיר, דאָס אין מזרח־פלאַנדריען זיינען אין 1866 יאָר די פראַנצויזיש־שפּרעכנדע געװען אין 13 מאָל װייניקער, װי די פלעמיש־שפּרעכנדע, און אין 34 יאָר אַרום זיינען זיי שוין געװען סך הכל אין 7½ מאָל װייניקער, װי די פלעמיש־שפּרעכנדע ; אויב מיר נעמען אָבער די ד ע ר װ אַ ק ס ע נ ע, זעען מיר, דאָס צװישן זיי זיינען די פראַנצויזיש־שפּרעכנדע שוין נאָר אין 6 מאָל װייניקער, װי די פלעמיש־שפּרעכנדע.

לויט דעם זעלבן שטייגער, װי דער לעזער האָט צוזאַמען מיט אונז אויסגערעכנט די פאַרהעלטנישן פאַר מזרח־פלאַנדריען, קאָן ער אויך אויסרעכענען די פאַרהעלטניסן פאַר די איבעריקע פלעמישע פּראָװינצן. דאַן װעט ער זען, דאָס אויב אין אַנטװערפּען זיינען די פלעמיש־שפּרעכנדע געװען אין 1866 יאָר אין 14 מאָל מער, װי די פראַנצויזיש־שפּרעכנדע, זיינען שוין אין 1900 יאָר געװען די פלעמיש־שפּרעכנדע נאָר אין 6 מאָל מער, װי די פראַנצויזיש־שפּרעכנדע. אין מערב־פלאַנדריען זיינען די

ע ר ג ע ץ אָ ט ד ע ר פ אָ ל ק — עס פאַרשווינדט לאַנגזאַם, אויף א י י ן פּראָצענט אין דריי יאָר, נאָר זיי פאַרשווינדן דאָך. אויב ס'זאָל אַזוי דויערן נאָך אַ פּאָר הונדערט יאָר, וועט איינגאַנצן אומקומען פון דער וועלט די פּלעמישע נאַציע. דאָס גייט אָבער נאָר די ערשטע צייט אַזוי לאַנגזאַם; וואָס ווייטער, לויפט דער פאַרשווינדונגס־פּראָצעס אַלץ שנעלער, — אין וואָס דער לעזער וועט זיך איבערצייגן צום סוף פון דעם אַרטיקל.

וואוהין פאַרשווינדן אָבער די פּלעמען? לאָמיר זען די פערטע האָרי־זאָנטאַלע שורה פון די פּראָצענטן, יענע, וועלכעריידן פ ל ע מ י ש א ו ן פ ר אַ נ צ ו י ז י ש. זייער צאָל איז א ו מ ע ט ו ם פאַר די 34 יאָר שטאַרק ג ע ש ט י ג ן. אין בראַבאַנט האָט זיך דיזע קאַטעגאָריע פאַרדאָפּלט, אין לימבורג און ביידע פּלאַנדריען איז זי געוואָרן 2½ מאָל גרעסער, און אין אַנטווערפּען כמעט דריי מאָל גרעסער, ווי זי איז געווען 34 יאָר צוריק. אָט וואוהין עס פאַרשווינדן די פ ל ע מ ע ן: ז י י ל ע ר נ ע ן ז י ך א ו י ס ר י י ד ן פ ר אַ נ צ ו י ז י ש.

מיר האָבן שוין פריער געזען, אַז די פּלעמען זיינען אַ מ ע ר ה י י ט אין בעלגיען. לאָמיר אַ קוק טאָן, צי זיי וועלן שטענדיק בלייבן אַ מער־הייט? אפשר זיינען זיי שוין איצט, אין תוך אריין גענומען, ניט קיין מערהייט? כדי דאָס צו דערגיין, וועלן מיר אַביסל פאַרענדערן אונזער טאַבעלע; מיר וועלן זען, וויפיל פּראָצענט ריידן א י ב ע ר ה ו י פּ ט פ ל ע מ י ש — ד. ה. מיר וועלן נעמען ניט נאָר יענע, וועלכע ריידן נ אָ ר־פ ל ע מ י ש; ניין, מיר וועלן צו זיי צוגעבן יענע, וועלכע ריידן, חוץ פּלעמיש, א ו י ך אַ ן אַ נ ד ע ר ש פּ ר אַ ך. דאָס זעלבע וועלן מיר טאָן מיט די פראַנצויזן: צו יענע, וועלכע ריידן נ אָ ר־פ ר אַ נ־צ ו י ז י ש. וועלן מיר צוגעבן יענע, וועלכע ריידן, חוץ פראַנצויזיש, אויך אַן אַנדער שפּראַך.

פּרואוון מיר דאָס טאָן בנוגע צו מזרח־פּלאַנדריען; דער לעזער קאָן דאָס מאַכן גאַנץ לייכט, אראָפּשרייבנדיק פון דער 11טער טאַבעלע די אַנטשפּרעכנדע ציפערן און דערנאָך צונויפלייגנדיק זיי.

אין מזרח־פּלאַנדריען האָבן גערעדט אין 1866 יאָר:

פ ל ע מ י ש:		פ ר אַ נ צ ו י ז י ש:	
נאָר־פּלעמיש	92.3%	נאָר פראַנצויזיש	0.9%
פּלעמיש און פראַנצויזיש	6.4 "	פראַנצויזיש און פּלעמיש	6.4 "
פּלעמיש און דייטש	0.0 "	פראַנצויזיש און דייטש	0.0 "
אַלע דריי שפּראַכן	0.1 "	אַלע דריי שפּראַכן	0.1 "
סך הכל פּלעמיש	98.8%	סך הכל פראַנצויזיש	7.4%

ד ע אין גאנץ בעלגיען פאר עטלאכע יאר: *)

פון 100 איינוואוינער אין בעלגיען האָבן גערעדט נאָר־פלעמיש:

אין 1866 יאָר	49.8 פּראָצענט
אין 1880 "	47.5 "
אין 1890 "	45.2 "
אין 1900 "	41.8 "

דאָס הייסט: פון 1866 יאָר ביז 1880 יאָר, אין א משך פון 14 יאָר, זיינען פון די פלעמען אָפּגעפאַלן (פארהעלטניסמעסיק) 2.3 פּראָצענט; פון 1880 ביז 1890 יאָר — אין א משך פון 10 יאָר, אויך 2.3 פּראָצענט (די זעלבע צאָל, ווי פריער אין א משך פון 14 יאָר); און אינ'ם משך פון 10 יאָר פון 1890 ביז 1900 יאָר זיינען שוין אָפּגעפאַלן פון די פלעמען (פארהעלטניסמעסיק) גאנצע 3.4 פּראָצענט. יעדע ווייטערדיקע 10 יאָר פאַלט אָפּ אַלץ מער, און דעריבער האָבן מיר פריער געזאָגט, דאָס די אַסימילירונג פון די פלעמער וועט זיך אַנטוויקלען פיל שנעלער, ווי עס קאָן זיך אויסווייזן אין פלוג.**)

די פלעמישע מ ע ר ה י י ט אַסימילירט זיך מ י ט דער וואַלאָנישער מ י נ ד ע ר ה י י ט, און גראָדע דאָרט, וואו די פלעמען שטעלן פאָר גאָר א גרויסע מערהייט, אין די פלעמישע פּראָווינצן. אויב דער לעזער וועט זיך געבן א טרחה אויסצורעכענען די פּראָצענטן פאר די וואַלאָנישע פּראָווינצן לויט די אַבסאָלוטע ציפערן, וואָס מיר האָבן פריער אָנגעגעבן (אין די טאַבעלן 6—8), וועט ער זיך קענען לייכט איבערצייגן, דאָס אין די וואַלאָנישע פּראָווינצן זיינען די פראנצויזיש־שפּרעכנדע א גרויסע מ ע ר ה י י ט, זיי זיינען געווען א מערהייט און בלייבן די זעלבע מערהייט, ווי פריער. עמיץ קאָן מיינען, דאָס די פלעמען לערנען זיך אויס ריידן פראנצויזיש ניט דערפאַר, ווייל זיי אַסימילירן זיך, נאָר דערפאַר, ווייל פראנצויזיש איז איבערהויפּט א קולטורעלע וועלט־שפּראַך, וועלכע מען לערנט ניט נאָר אין בעלגיען, נאָר זאָגאָר אויך אין רוסלאַנד אָדער אין יאַפּאַן. ער דאַרף אָבער ניט פארגעסן, דאָס די פּראָצענטן וועלכע מיר האָבן געבראַכט, באַווייזן. אַז די פלעמישע פ א ל ק ס־מ א ס ן הויבן אָן צו ריידן פראנצויזיש.

*) די ווייטערדיקע ציפערן נעמען מיר גלייך פון דער אָפיציעלער סטאַטיסטיק. מיר האָבן לכתחילה געזען צו באַשטעטיקן די ריכטיקייט פון די דאָזיקע ציפערן.

**) יעדער פּראָצעס, וועלכער האָט נאָר אַ צוקונפט, גייט אַזוי — פון אָנפאַנג לאַנגזאַם, און דאַן אַלץ שנעלער און שנעלער. דאָס זעלבע וועט זיין, צום ביישפּיל מיט דער אידישער אַיינוואַנדערונג נאָך פּאַלעסטינע: פריער איז זי, אין די 80־ער און 90־ער יאָרן געגאַנגען לאַנגזאַם, אין 1905-1906 פיל שנעלער, דאַן זיך אויף אַ ווײַלע אָפּגעשטעלט, און איצט הויבט זיך ווידער אָן נאָך אַ שטאַרקערע אידן־אַיינוואַנדערונג אין פּאַלעסטינע.

פלעמיש־שפּרעכנדע געווען אין 1866 יאָר נאָך אין 9 מאָל, אין 1900 יאָר שוין נאָר אין 5 מאָל, און ביי די דערוואַקסענע שוין נאָר אין 4 מאָל צאָל־רייכער, ווי די פראַנצויזיש־שפּרעכנדע; און דאָס זעלבע אויך אין לימבורג און אין בראַבאַנט. זעען מיר, אַלזאָ, דאָס ביי די דערוואַקסענע פלעמער גייט דער פאַרשווינדונגס־פּראָצעס נאָך שנעלער, ווי ביי דער גאַנצער באַפעלקערונג.

און דאָס איז ניט שווער צו באַגרייפן: קינדוויז זיצט אַ קליינער פלעמער ביי זיך אין דער היים, און רעדט נאָך פלעמיש; ווען ער הויבט זיך אָבער אָן צו לערנען, פאַרשטייען אַליין זיינע עלטערן, אַז מען דאַרף אים אויך לערנען יענע שפּראַך, וועלכע איז די שפּראַך פון דעם קול־טורעלסטן און אַנטוויקלטסטן עלעמענט אין דעם לאַנד — די שפּראַך פון די וואַלאָנען, און מיר זעען, אַז די דערוואַקסענע פלעמער פאַרלירן נאָך שנעלער זייער שפּראַך, אָדער זיי ערלערנען נאָך מער די פראַנצויזישע שפּראַך.

די פלעמער אַסימילירן זיך מיט די פראַנצויזן, און די דערוואַקסענע פלעמער אַסימילירן זיך נאָך מער, ווי די קינדער.

איצט וועלן מיר זיך ווענדן צו גאַנץ בעלגיען, און דורכמאַכן מיט אירע פּראָצענטן די זעלבע פּראָצעדור, וואָס מיר האָבן דורכגעמאַכט, אַלס ביישפּיל, מיט מזרח־פלאַנדריען. אין גאַנץ בעלגיען זיינען געווען אין 1866 יאָר 49.2 פּראָצענט פראַנצויזיש־שפּרעכנדע און 55.3 פּראָצענט פלעמיש־שפּרעכנדע; צום 1900 יאָר האָט זיך שוין די צאָל פון די פראַנצויזיש־שפּרעכנדע באַגרענעצט ביז 51.7 פּראָצענט, און די צאָל פון די פלעמיש־שפּרעכנדע האָט זיך פאַרקלע־נערט ביז 54.4 פּראָצענט; דאָך בלייבט די פלעמישע באַפעלקערונג אַ מערהייט.

איצט נעמען מיר די דערוואַקסענע באַפעלקערונג. צווישן די דער־וואַקסענע זיינען די פראַנצויזיש־שפּרעכנדע אין 1900 יאָר געווען 58.4 פּראָצענט, און די פלעמיש־שפּרעכנדע זיינען שוין געווען סך־הכל 56.7 פּראָצענט, ד. ה. שוין אויף 1.7 פּראָצענט ווייניקער, ווי די פראַנצויזיש־שפּרעכנדע.

ד. ה. אין דער גאַנצער באַפעלקערונג, אריינגערעכנט אַהער אויך די קינדער, שאַפן נאָך די פלעמיש־שפּרעכנדע אַ מערהייט; אָבער צווישן דער דערוואַקסענער באַפעלקערונג זיינען זיי שוין געוואָרן אַ מינדערהייט.

דאָס באַווייזט אָם בולט'סטן, ווי ווייט עס איז פאַרגאַנגען דער פּראָצעס פון דער אַסימילאַציע. און וואָס ווייטער גייט ער אַלץ שנע־לער. אַזוי, נעמען מיר די צאָל נאָר־פלעמיש־שפּרעכנ־

מער לאַנדווירטשאַפטלאַכע נאַציאָנאַלע מערהייט אסימילירן מיט א מער אַנטוויקלטער, מער אינדוסטריאַליזירטער נאַציאָנאַלער מינדערהייט: די אראַבער וועלן זיך אסימילירן מיט די אידן. דערפון איז קלאָר, דאָס אויב אומעטום הערשן די זעלבע אַנטוויקלונגס־געזעצן, ווי אין בעלגיען, איז פאַר אונז, טעריטאָריאַליסטן, גאָר ניט נויטיק, אידן זאָלן אין פאַלעס־טינע באַלד פון אָנפאַנג שאַפן אַ מערהייט: זיי דאַרפן דאָרט פאַרנעמען די וויכטיקסטע עקאָנאָמישע פּאָזיציעס, און אויב די אידן וועלן אפילו ניט זיין קיין מערהייט אין פּאַלעסטינע, אויב זיי וועלן אפילו ניט אריבער־גיין גלייך און איינפאַך צו דער לאַנדווירטשאַפט, באַדייטעט עס דאָך ניט קיין סכנה פאַר דער אידישער באַפעלקערונג אין פאַלעסטינע, — ביי איין באַדינגונג: אידן זאָלן ניט פאַרבלייבן אויך אין פאַלעסטינע ביי זייער געוויינלאַכער לופט־ווירטשאַפט.

דאָס איז אַלץ געדעדט אויף דעם פאַל, אויב אומעטום הערשן דיזעלבע אַנטוויקלונגס־טענדענצן, ווי אין בעלגיען. אָבער אין דער דאָזיקער פראַגע איז שוין דאָ ניט קיין אָרט אריינצוגיין. צו דער פראַגע וועלן מיר זיך אומקערן אַן אַנדערש מאָל.

ווען די פּלעמישע נאַציאָנאַליסטן האָבן געקעמפט פאַר די רעכט פון דער פּלעמישער שפּראַך, האָבן זיי געהאָפט, דאָס די גלייכבאַרעכטיקונג וועט ברענגען צו דער נ אַ צ י אָ נ אַ ל ע ר אויפלעבונג, צו דעם, אַז די נאַציאָנאַלע קולטור זאָל זיך פאַרשטאַרקן ביי די פלעמען. עס האָט זיך אָבער ארויסגעוויזן, דאָס אַן אָפּגעשטאַנענערעס פאָלק קאָן פאַרהיטן זיין קולטור נאָר כל זמן עס איז אונטערדריקט, אַז אויב עס באַקומט אמת'ע גלייכבאַרעכטיקונג הויבט עס אָן זיך צו אסימילירן מיט דער אנטוויקלטערער באַפעלקערונג.

מיר רעזיומירן אונזערע באַטראַכטונגען. אין בעלגיען האָבן זיך ארויסגעוויזן פאָלגענדע נאַציאָנאַלע באַציאונגען:

1) די נאַציאָנאַלע גלייכבאַרעכטיקונג האָט ניט נאָר ניט פאַרפעסטיקט די שוואַכערע נאַציע אין איר אָפּגעזונדערטקייט, נאָר פאַרקערט, זי האָט געבראַכט צום פאַרשווינדן פון דער נאַציע, צו דעם, זי זאָל זיך אסימילירן מיט דעם שטאַרקערן פאָלק.

2) די פאַרמישונג פון די נאַציעס האָט געפירט מיט'ן גאַנג פון דער קאַפּיטאַליסטישער אַנטוויקלונג ניט צו נאַציאָנאַלער באַזונדערהייט און אויטאָנאָמיע, נאָר דורך גלייכבאַרעכטיקונג צו דער אסימילאַציע.

3) דאָס איז מעגלאַך נאָר דערפאַר, ווייל צווישן ביידע פעלקער איז ניטאָ קיין שטאַרקער עקאָנאָמישער אונטערשייד, ווייל ביידע פעלקער האָבן זיך עקאָנאָמיש נ אָ ר מ אַ ל אַנטוויקלט; ביי אַן אומנאָרמאַלער נאַציע וואָלט אַזאַ אסימילאַציע געווען אוממעגלאַך.

4) ווען אין איין לאַנד טרעפן זיך אַן אָפּגעשטאַנענערע, מער לאַנדווירטשאַפטלאַכע נאַציע מיט אַ מער פאָרטגעשריטענער, מער אינדוסטריאַליזירטער, הויבט זיך אָן אַ קאַמף, וועלכער ברענגט דערנאָך צו גלייכבאַרעכטיקונג און דורך דעם צו נאַציאָנאַלער א ס י מ י ל אַ צ י ע.

דאָסזעלבע, קאָנען מיר האָפן, וועט פאָרקומען מיט דער צייט אויך אין עסטרייך, אין רוסלאַנד, אין טערקיי בכלל און אין פאַלעסטינע בפרט.

וואָס אנבאַלאַנגט אונזער פּראָגראַם, ווערט אונז קלאָר, דאָס ניט אַלע מאָל איז נאַציאָנאַלע אויטאָנאָמיע דער עיקר; דאָס ברייטע אָרטיקע זעלבסטפאַרוואַלטונג צוזאַמען מיט נאַציאָנאַלער גלייכבאַרעכטיקונג זיינען גענוג, צו באַפרידיקן די נאַציאָנאַלע באַשטרעבונגען פון אַן אונטערדריקטן פאָלק, אויב דער דאָזיקער פאָלק איז נאָר אָפּגעשטאַנען אין זיין עקאָנאָמישער סטרוקטור, אָבער ער ליידט ניט פון קיין ספּעציפישע אַנאָמאַליען אין דער הינזיכט. דאָס איז וויכטיק צו האָבן אין זינען, אומעטום, סיי ווען מיר ריידן וועגן דער נאַציאָנאַלער פראַגע אין רוסלאַנד, סיי ווען מיר ריידן וועגן דער נאַציאָנאַלער פראַגע אין עסטרייך, צי אין טערקיי.

ספּעציעל אָבער מכח אונזערע אויפגאַבן אין פאַלעסטינע, קומען מיר צו דער איבערצייגונג. דאָס א ו י ב איבעראַל וועלן זיך אַנטוויקלען די נאַציאָנאַלע פאַרהעלטנישן אַזוי ווי אין בעלגיען, מוז דאָסזעלבע אויך פאָרקומען אין פאַלעסטינע, ד. ה. דאָרט וועט זיך אויך אַ מעהר אָפּגעשטאַנענע,

מעגלאַך, איבערהויפּט פאָדערט עס אומגעהויערע קאַפּיטאַלן און אויסגעצייכנטע מענטשלאַכע קרעפטן, וואָס פעלן אויך ביי אנדערע זעלבסטשטענדיקע מעכטיקע אומות און בפרט נאָך ביי אידן. נאַטירלאַך פאָדערט יענער מין רעגולירונג ווען מען זוכט נאָר בריינגען *אוממיטלבארע הילף די עמיגראַנטן*. פיל וויניקער קרעפטען, גייסטיקע און מאַטעריעלע, איידער קאָלאָניזאַציע, וואָרים קאָלאָניזירן הייסט ביי אזא שטאַטישן פאָלק ווי אידן, ניט נאָר אַפּקירעווען די אידישע עמיגראַנטן אין אַנדערע לענדער, נאָר אויך אַפּוועגדן זיי צו גאָר אַנדערע נייע אומגעוויינטלאַכע באַשעפטיקונגען און פּרנסות. קאָלאָניזירן הייסט געבן די מעגלאַכקייט א גרויסן טייל פון דעם אידישן פאָלק אריבערגיין צו לאַנדווירטשאַפט און באַזעצן זיך געדיכט אויף א באַזונדערער טעריטאָריע. ס'איז לייכט פאַרשטענדלאַך, אַז אזא אויפגאַבע, ריכטיקער געזאָגט אזא איבערקערעניש — אין די יסודות פון אידישען לעבען, פאָדערט א לאַנגע צייט, גאַנצע דורות מוזן אַרבעטן אויף דעם, ביז די קאָלאָניזאַציע זאָל ברענגען צו א געוויסן תכלית. ס'איז אויך בכלל נאָך א האַרבע שאלה, צי קען מען באַוואוסטזיניק און פּלאַנמעסיק פּילעם דערגרייכן אויף דעם קאָלאָניזאַציאָנס־געביט, און בפרט נאָך ביי אידן. דאָס איז אָבער גאָר א זייטיקע קשיא. אונז אינטערעסירט אַצינד אַנ'אַנדער זייט פון דער פראַגע, און דאָס איז דער פאַקט, אַז ווען מען רעדט ביי אונז *מכח רעגולירען די עמיגראַציע*, מיינט מען דערמיט *קודם כל די אָרגאַניזירונג פון דירעקטער הילף פאַר די עמיגרירנדע מאַסן*. וועגן קאָלאָניזאַציע קען מען אויך דערביי טראַכטן, לכל הפחות פאַר א ווייטערע צוקונפט, בשום אופן ניט גלייך אַנפאַנגען פון קאָלאָניזאַציע.

וואָס גיט די עמיגראַציע דעם אידישן פאָלק?

רעגולירנדיק די אידישע וואַנדערונג אויף אירע איצטיקע וועגן, וועלכע זי גייט פון זיך זעלבסט, טראַכט מען אריין אויך געוויסע שנויים אין דעם עקאָנאָמישן מצב פון דער עמיגרירנדער מאַסע, אָבער אַלנפאַלס נאָר אזוינע שנוים, וועלכע הענגען אָפּ פון דער עמיגראַציע זעלבסט, און ניט פון אונזערע באַוואוסטזיניקע צוועקן. אַליין די עמיגראַציע שטעלט מיט זיך אויך פאָר, ווען ניט א ראַדיקאַלע איבערקערעניש, איז דאָך א טיפע פאַרענדערונג אין די באַשעפטיקונגען און אין די פּרנסות פון די אידישע מאַסן: טיילווייז גייען זיי אריבער אויף די נייע פּלעצער אין די העכערע פאָרמען פון די זעלביקע פּראָדוקציאָנס־צווייגן, אין וועלכע זיי האָבן זיך באַשעפטיקט אויף די ערטער פון זייער פריערדיקער וואוינונג, די קליינינקע דאָרינקע מלאכות פון רוסישן תחום המשב, פון גאַליציען און פון רומעניען ווערן אין אַמעריקע פאַרביטן אויף ריזיקע קאַפּיטאַליסטישע אונטערנעמונגען מיט הונדערטער און טויזנטער אַרבייטער, מיט די פאָלקאָמסטע טעכנישע פאַרבעסערונגען, וואָס זיינען נאָך מעגלאַך אין די אידישע

די רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראַציע און דער עמיגראַציאָנס-קאָנגרעס

1. אין וואָס באַשטייט די עמיגראַציאָנס-רעגולירונג?

וואָס הייסט רעגולירן די עמיגראַציע? — אַלע אנערקענען, אַז די עמיגראַציע איז אַ „סטיכייאישער פּראָצעס"; דיזער אויסדרוק האָט אָבער צוויי באַדייטונגען, וועלכע ערגענצן איינע די צווייטע. ערשטנס, הייסט דאָס, אַז דער עמיגרירנדער עלעמענט שטעלט זיך ניט קיין ווייטן צוועק, וואָס זאָל באַהערשן זיין באַוואוסטזיין און זיינע באַוועגונגען. צווייטנס, אָבער, הייסט דאָס, אַז די עמיגראַציע פאָלגט ניט אין איר גאַנג קיין שום פּלאַן אָדער סיסטעם. אַז זי גייט כאַאָטיש און פאַרשווענדט דערביי אַ גוזמא מענטשלאַכע קרעפטן, זי קאָסט פיל איבעריקע טרערן און בלוט. רעגולירן די עמיגראַציע הייסט אַלזאָ — צוגעבן איר דעם צוועק און דעם פּלאַן, וועלכע פעלן איר. מיט אַנדערע ווערטער באַדייט אויך די רעגולירונג פון דער עמיגראַציע צוויי זאַכן, וועלכע ערגענצן איינע די צווייטע. ערשטנס, ווען מען רעגולירט די עמיגראַציע, קאָן מען דערביי שטרעבן צו שטעלן פאַר איר אַ געוויסן צוועק, אפּווענדן זי פון אירע וועגן, אויף וועלכע זי גייט ביז אַהער, און ריכטן זי אין נייע לענדער. דאָס הייסט אָבער ניט מער און ניט ווייניקער, ווי פאַרוואַנדלען די עמיגראַציע אין קאָלאָניזאַציע, אויסנוצן דעם פליסנדן מענטשלאַכן מאַטע-ריאַל צוליב קאָלאָניזירן נייע לענדער. צווייטנס, אָבער, קען עס הייסן, אַז מען שטעלט זיך ניט קיינע ווייטערע אויפגאַבן, ווי נאָר פאַרשפּאָרן יענע יסורים און אומגליקן, וועלכע די עמיגראַציע מאַכט אַן מחמת איר כאַאָטישן כאַראַקטער.

וואָס הייסט רעגולירן די אידישע עמיגראַציע?

וואָס אַנבאַלאַנגט אונז אידן, רעדט מען ביי אונז וועגן רעגולירן די עמיגראַציע הויפּטזעכלאַך אינ'ם צווייטן זין. עס איז טאַקע גאַנץ קלאָר, אַז דערוווייל קען מען ביי אונז נאָר ווייניק טראַכטן וועגן אַזאַ רעגולירונג פון דער עמיגראַציע, וועלכע זאָל באַשטיין אין קאָלאָניזירן נייע לענדער. ווייל מען רעגולירן די וואַנדערונג, מיינט מען דערמיט באַהערשן דעם גאַנצן עמיגראַציאָנס-שטראָם, פאַרענטפערן אַ גרויס פאָלקס-פּראָ-בלעם, היילן טיפע פאָלקס-וואונדן, ברענגען הילף דער ברייטער וואַנדערונגס-מאַסע. קאָלאָניזירן די גאַנצע עמיגרירנדע מאַסע איז אָבער בכלל אומ-

אנשויאונגען, וואָס הערשן ביי געוויסע שטרעמונגען אינ׳ם אידנטום, פון דעם אויטאָפּיסטישן און פון דעם פילאַנטראָפּישן קוק אויף די וואַנדערונג. צו די אוטאָפּיסטן געהערן אַ גרויסער טייל טעריטאָריאַליסטן, און צווישן זיי קודם כל די ס. ס. פּילע טעריטאָריאַליסטן מיינען, אַז די עמיגראַציע איז דער איינציקער אַנטוויקלונגס־פאַקטאָר אין דעם אידישן לעבן, אַז זי טראָגט אין זיך גופא די טעריטאָריאַליסטישע צוקונפט פון דעם אידישן פאָלק, און אַז דורך דער עמיגראַציע און נאָר דורך איר ווערן געלייזט אַלע פראַגן, וואָס מאַטערן און פּייניקן אונזערע מאַסן. כל זמן די טעריטאָריאַליסטן פאַרבלייבן ביי אַזעלכע באַהויפּטונגען בנוגע די ווייטע צוקונפט, קען מען זיי נאָך אין געפערלאַכן אוטאָפּיזם ניט באַשולדיקן, אָבער ווען זיי טראָגן אריבער דעם זעלביקן קוק אויף די קעגנוואַרט, באַלד ווי זיי שטרעבן צו קאָנצענטרירן די גאַנצע פאָלקס־ענערגיע אויף די פראַגן פון עמיגראַציע, באַלד ווי זיי פּריידיקן דעם אינדיפערענטיזם צו אַלע לעבעדיקע אינטערעסן פון די לענדער וואו אידן וואוינען, ווערט זייער אוטאָפּיזם איינזייטיק און בפרוש שעדלאך. ביי אַזאַ מין טעריטאָריאַליסט שטאַרבט אָפּ יעדעס געפיל צו דעם, וואָס קומט פאָר אין די לענדער וואו אידן לעבן, אים אינטערעסירט נאָר די עמיגראַציע, ווייל זי, די עמיגראַציע, איז די איינציקע רעטערין פון פאָלק. זיי מאָלן זיך ניט אויס קיין אַנדערע אָרגאַניזאַציע פון די פאָלקס־מאַסן, ווי נאָר אַזאַ, וואָס דינט צוליב דער עמיגראַציע. דער גאַנצער מח זייער איז באַהערשט און דער האָריזאָנט פאַרדעקט דורך דאָס קאָלאָסאַלע וואַנדערונגס־פּראָבלעם. דערפון מוז? דירעקט ליידן אַלע אַנדערע פאָלקס־באַדערפעניש[ן] אין אידנטום, וועלכע ליגן אויסערהאַלב דעם קרייז פון עמיגראַציאָנס־פּראָצעסן. דערפון מוז ליידן אַליין די עמיגראַציע, ווייל מען באַהאַנדלט זי איינזייטיק און מען לייגט די אויפמערקזאַמקייט נאָר אויף יענער זייט אירער, וועלכע טראָגט אין זיך די ראַדיקאַלע פּערספּעקטיוון. עס מוז פאַרלאָזט ווערן דער גרויסער רוב פון די וואַנדערונגס־מעגלאַכקייטן, וואָס זאָגן ניט צו אַזוי גיך אַזאַ ראַדיקאַלע לייזונג. דער מחבר פון דיזע שורות איז אַליין אַ ציוניסט, אויך. הייסט דאָס, אַ טעריטאָריאַליסט, און באַטראַכט די עמיגראַציע אַלס די באַפרייאונג־ברענגענדע קראַפט אין דער אידישער צוקונפט. אָבער ניט די עמיגראַציע אין איר גאַנצן, נאָר אַ געוויסן צווייג פון איר. ניט דעם גאַנצן וואַנדערונגס־שטראָם. נאָר אַ געוויסע כוואַליע אין אים, און דאָס אויך ניט סתם, נאָר ביי געוויסע באַדינגונגען, וועלכע ליגן אויסערהאַלב פונ׳ם עמיגראַציאָנס־פּראָצעס. דער גרויסער קערפּער פון דער אידישער וואַנדערנדער מאַסע בלייבט דערווייל נאָך לחלוטין אומבאַרירט פון דיזער ציוניסטיש־קאָלאָניזאַטאָרישער פּערספּעקטיוו, ער וועט זיך נאָך לאַנג גיין מיט זיין וועג, ער פאָדערט אַ באַזונדערע אָרגאַניזירונג און קראַפט אַנשטרענגונג, כדי איר צו רעגולירן און פּלאַנמעסיק אויסנוצן. דער מחבר געהערט צו יענער שטרעמונג אין דער אידישער אַרבעטער־באַוועגונג, וועלכע שטרעבט צו פאַרענטפערן אַלע נויטן

פאַכן, — אין שניידערײַ, שוסטערײַ און סטאָליער־פאַך, אין דער טאַבאַק אינדוסטריע. די עמיגראַציע גיט אָלזאָ די מעגלאַכקייט אַ געוויסן, גאַנץ גרויסן טייל פון דער אידישער באַפעלקערונג צו שטייגן אויף אַ העכערער מדרגה ניט פאַרענדערנדיק די עצם באַשעפטיקונגען אירע, אַנ׳אַנדערן קלע־נערן טייל עפנט זי אויך דעם וועג צום איבערגאַנג אין די פעסטערע און אויסזיכטס־רייכערע צווייגן פון דער פּראָדוקציאָן: אַזוי, צום ביישפּיל, באַקומען אידישע עמיגראַנטן געוויסערמאַסן אַ צוטריט צו לאַנדווירטשאַפט אין אַמעריקע, צו בערגבוי אין ענגלאַנד, א. ד. גל. און ווען אפילו די עמי־גראַציע פאַרענדערט ניט די יסודות פון דער אידישער עקאָנאָמיק — דאָס רוב פאַרבלייבן דאָך אונזערע עמיגראַנטן ביי זייערע שטענדיקע פּרנסות, ביי האַנדווערק און האַנדל. — דאָך ווערט דורך די עמיגראַציע באַפרידיגט אַ וויכטיקער טייל פון דער אידישער נויט. מענטשן, וואָס האָבן פאַרלאָרן דעם באָדן אין די אַלטע לענדער, באַקומען אַ נייעם באָדן פאַר זיך און דאַדורך באַפרייט די עמיגראַציע יענע אידישע מאַסן, וואָס בלייבן אויף די ערטער, פון איבעריקער קאָנקורענץ און איבעריקער דחקות.

אַלזאָ, איז די עמיגראַציע אַ מעכטיקער פאָרטשריט־פאַקטאָר אין דעם אידישן לעבן. זי ווירקט ניט רעוואָלוציאָנער, זי שטעלט מיט זיך ניט פאָר קיין מהפּכה אין ווירטשאַפטלאַכער הינזיכט, אָבער אַ פּראָגרעס אַלנפאַלס. מיר האָבן דאָס רעכט ספקן, צי וועלן די פאַרבעסערונגען, וועל־כע די וואַנדערונג ברענגט מיט זיך, האָבן אַ גרויסע ממשות פאַר די ווייַ־טערדיקע צוקונפט. מיר מעגן מיינען, אַז די עמיגראַציע גיט ניט קיין צופרידנשטעלנדיקע לעזונג, פאַר דעם אידישן ווירטשאַפטס־און אַרבעטס־פּראָבלעם; מיר קענען זיין איבערצייגט, אַז דער באָדן וועלכן די אידישע וואַנדערער ערווערבן זיך, זאָגן מיר, אין אַמעריקע, איז ניט קיין פעסטער און סוף כל סוף וועלן אויך אונזערע אַמעריקאַנער ברידער מוזן אַנהויבן טראַכטן מכח נייע ערטער פאַר זיך, ווייל זייערע אויסזיכטן אין אַמעריקע וועלן אויסגעשעפּט ווערן. יעדנפאַלס אָבער דערווייל איז די עמיגראַציע אַ וואָלטאַט פאַר דעם אידישן פאָלק. די עמיגראַציע ראַטעוועט אַ געוויסן טייל אידישע מאַסן פון הונגער, דחקות און אימה, און עפנט פאַר זיי ברייטערע לעבנס־מעגלאַכקייטן. עס איז זייער וויכטיק צו האָבן אין זינען דעם דאָזיקן צווייענדיקן כאַראַקטער פון דער אידישער עמיגראַציע — וואָס זי איז ערשטנס, ניט קיין ראַדיקאַלע, **נאָר אַ פּאַליאַטי־ווע פאַרענטפערונג פון דער אידישער אַרבעטס־פּראַגע**, און צווייטנס. וואָס זי שטעלט מיט זיך דאָך פאָר **אַ געוויסן באַפרייענדן ענטפער אויף דער דאָזיקער פּראַגע**.

צוויי עקסטרעמען אינ׳ם פאַרשטיין די אידישע עמיגראַציע. — דער אוטאָפּיסטישער קוק אויף איר.

אָט דיזער **רעאַליסטישער** קוק אויף דעם אידישן עמי־גראַציאָנס־פּראָבלעם אונטערשיידט אונז פון די צוויי אַנטקעגנגעזעצטע

ניט אַנטדעקן אין איר קיין ווייטגייענדיקע אויסזיכטן פאַר'ן אידנטום. ער פאַרשטייט ניט, אז די עמיגראַציע איז אַ דירעקטער היפּוך פון אַ צרה, אז זי איז אַ היילונג, אַ רפואה פאַר די פאָלקס־צרות, זאָל זיין אַ סטי־כישע רפואה, וועלכע קאָסט אָפּטמאָל אויך צו טייער און פאָדערט אמאָל מער אָפּפער איידער ווען זי וואָלט געווען פּלאַנמעסיק אָרגאַניזירט און ־עגולירט. ווען אַ פילאַנטראָפּ, זאָל זיין אַ סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פילאַנ־טראָפּ, טרעט צו, צו דער עמיגראַציאָנס־פראַגע, וויל ער אויסגעפינען אַ רפואה קעגן אַ חלאת, ווייל ער קוקט אויף די עמיגראַציע, ווי אויף אַ קרענק. ווען מיר טרעטן צו צו דער עמיגראַציאָנס פראַגע, ווילן מיר אויס־נוצן וואָס בעסער, וואָס ברייטער, די וואויל־ברענגענדיקע ברכה, וואָס איז טיילווייז געגעבן געוואָרן אין דער עמיגראַציע. מיר ווילן די רפואה קרעפטיקער, דערפאָלגרייכער מאַכן. מיר ווילן ניט איבערטרייבן די היילנדיקע ווירקונג פון דער עמיגראַציע, ווי דאָס טוען די אוטאָפּיסטן, מיר זיינען אָבער ווייט פון לייקענען איר אויסלייזנדיקע קראַפט.

וואָס זשע הייסט דאָס אַצינד רעגולירן די עמיגראַציע? פאַר דעם ראָמאַנטיקער הייסט דאָס מאַכן די עמיגראַציע פאַר אַ ווערקצייג צו באַפרייען דאָס גאַנצע פאָלק, באַהערשן זי כחומר ביד היוצר, קירעווען זי לויט זיין ווילן און לויט זיינע צוועקן, כדי צו קאָלאָניזירן די עמי־גרירנדע מאַסן אויף אַ באַזונדערער טעריטאָריע. פאַר דעם פילאַנטראָפּישן בעל־צדקה הייסט דאָס, ווי ווייט מעגלאַך צו היילן אַ פאָלקס־קראַנקהייט, און פאַר אונז הייסט דאָס אויסצוגעפינען און אויסצונוצן די יעניקע היילנדע קרעפטן פון דעם עמיגראַציאָנס־שטראָם, דורך וועלכע ער וועט אָנווערן זיין כאַאָטישן כאַראַקטער און אַרויסווייזן פאַר דעם פאָלק די גאַנצע וואויל־טראָגנדיקע אויסזיכטן, וועלכע ער ברענגט אויך אַליין פון זיך, אויך אַצינד, אָן אונזער הילף. מיר ווילן באַוואוסטזיניק מאַכן די עמיגראַ־ציאָנס־כוואַליעס, מיר ווילן זיי באַפרייען פון די שטערונגען, וואָס שטייען איר אויף'ן וועג. פון דער אַנדערער זייט, שטרעבן מיר אויך צו באַ־שרענקען די עמיגראַציע אויף אַזוי פיל, אויף וויפיל זי שטאַמט פון אַזוינע אומנאַרמאַלע באַדינגונגען וועלכע וואָלטן קענען אָפּגעשאַפן ווערן דורך אַ געוויסע אָנשטרענגונג און דורך אַ רעגלמעסיקער ווירקונג.

אינדירעקטע רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראַציע

יענע הינדערנישן און שטערונגען, וועלכע די עמיגראַציע באַגעגנט אויף איר וועג שטאַמען פון צוויי מינים סבות: פון איין זייט זיינען דאָס אומשטענדן וואָס קענען בשום אופן ניט באַאיינפלוסט ווערן דורך וועלכע ניט איז עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק. און צווייטנס, אַזוינע וואָס וואָלטן קע־נען דורך איר יאָ אָפּגעשאַפן אָדער אָפּגעשוואַכט ווערן. צו די ערשטע געהערט קודם כל די פּאָליטישע לאַגע אין די אויסוואַנדערונגס־לענדער, און ספּעציעל דאָס פּאַספּאָרטן־סיסטעם; ווען דיזעס סיסטעם וואָלט אָפּגע־

פון דעם אידישן פאָלק, אָרגאַניזירן איט אומעטום, וואו עס וואוינט, און פאַר־
פעסטיקן זיין פּאָזיציע אין אַלע געביטן פון געזעלשאַפטלאַכן לעבן.

דער פילאַנטראָפּישער קוק אויף די אידישע עמיגראַציע

ווי די ערשטע ריכטונג, די איטאָפּיסטישע, איבערטרייבט שרעקלאַך די באַדייטונג פון דער עמיגראַציע פאַר דעם אידישן לעבן און איגנאָרירט דאָס אַלעם וואָס האָט ניט קיין שייכות צו איר, אַזוי שטאַרק איבערטרייבט אויך די צווייטע ריכטונג, וועלכע זעט ניט איין אין דער עמיגראַציע קיין שום פאַקטאָר פון דער נאַציאָנאַלער צוקונפט, און סטאַרעט זיך צו פאַרקלענערן ווי ווייט מעגלאַך איר ראָלע. די עמיגראַציע, טענה'ט מען, איז גאָר אַ קלייניקייט. זי באַרירט ניט דאָס פאָלק, נאָר איינצלנע יחידים, און רעגולירן די עמיגראַציע הייסט ניט טאָן אַ גרויסע פאָלקס־אַרבעט, פאַרבאַרייטן אַ ליכטיקערע צוקונפט פאַר דעם פאָלק נאָר פאַרקערט, דאָס הייסט נאָר העלפן די איינצלנע מענטשן, עטוואָס לייכטער מאַכן זייער טרויעריקן שיקזאַל. שטייענדיק אויף אַזאַ פילאַנטראָפּישן שטאַנדפּונקט, האָט מען פשוט מורא צו ריידן וועגן וועלכע ניט איז נאַציאָנאַלע אָר־גאַניזאַציעס און נאַציאָנאַלע פּערספּעקטיוון אין דער עמיגראַציאָנס־רעג־לירונג. מען ציטערט פאַר יעדער שפּור פון באַגייסטערונג און אידעאַליזם אין אָט דער אַרבעט. אינטערעסאַנט איז אַנצואווייזן, אַז צו דיזער פילאַנ־טראָפּישער ריכטונג געהערן ניט נאָר די מערב־אייראָפּעאישע אידישע פילאַנטראָפּן, קאַפּיטאַליסטן, ניט נאָר די בורזשואַזיע פון מזרח, נאָר אויך — אייניקע בונדאָווצעס, אייניקע פון יענע מענטשן, וואָס האַלטן זיך פאַר די הייסעסטע פאָלקס־קעמפער, וועלכע געהערן צום בעסטן דעמאָקראַטישן יחוס. אַזוי זאָגט ה. וו. מ., אַז „די עמיגראַציע איז אַ פאָלקס־צרה"*) און דעריבער מוז מען דאָ איילן און העלפן.

די עמיגראַציע איז אַ פאָלקס־צרה... אַ מערב אייראָפּייאישער פילאַנ־טראָפּ האַלט אויך אין איין קלאָגן זיך אַז די עמיגראַציע איז אַ צרה. די נפקא מינה פון גביר צום בונדיסטישן טאַלייראַן באַשטייט נאָר אין דעם, וואָס פאַר דעם צווייטן איז דאָס אַ פאָלקס־צרה, בעת פאַר דעם ערשטן איז דאָס גלאַט אַ צרה, פון וועלכער ער קען ניט פּטור ווערן. גלייך ווי דער בעל צדקה, אַזוי איז אויך דער בונדיסט אומפּייאיק איינצוזען אין דער עמיגראַציע אַ וואָלטאַט, אַ ריעטונג פאַר אַ גרויסן טייל פון אידישן פאָלק. גלייך מיט די גבירים ואדירים ציטערט ער ממש, מען זאָל חלילה ניט מאַכן קיין צו גרויסן רעש אַרום דער עמיגראַציאָנס־פראַגע, מען זאָל

---

*) „אָטקל ב." נומ. 4, ז. 8. דאָסזעלבע מיט די זעלביגע ווערטער, זאָגט אויך אַרויס ה. וו. מעדעם אין „יעוו. אִב." נומ. 8. — נאַטירלאַך האַלטן זיך ניט אַלע געזינונגס־גענאָסן פון ה. וו. מעדעם פאַר די זעלבע מיינונג: אַזוי שטייט ה. פּ. ליבמאַן („צייטפראַגן" נומ. 2.) אויף אַנ'אַנדער שטאַנדפּונקט, וועל־כער איז פיל נענטער צו אונזערן.

אַרויס ביי אידן שוין אַ צו גרויסעם עמיגראַציאָנס־באַדערפעניש; וויטער שאַפט ער אַפּ אייניקע מכשלים, וואָס שטערן דעם פרייען גאַנג פון דער עמיגראַציע. און דריטנס, דער וואוּקס פון דעם קלאַסן־סאָלידאַריטעט ביי די ניט אידישע אַרבעטער ווירקט שוין פיל שוואַכער פיל וויניקער באַדיי־טענד, אָבער אויך אין דער זעלבער ריכטונג, באַזייטיקנדיק אַ קליינעם טייל שוועריקייטן, וועלכע שטערן די אידישע עמיגראַנטן אין די איינוואַנדע־רונגס־לענדער. מיר אונטערשטרייכן אָט דיזע אינדירעקטע רעגולירונג כדי פון דאָס ניי צו באַטאָנען, אַז די עמיגראַציאָנס־פראַגע טאָר ניט פאַרנעמען די פולע אויפמערקזאַמקייט און די גאַנצע ענערגיע פון פאָלק, אַז אַפילו פאַר דער עמיגראַציע אליין וועט זיין געזינטער, ווען מען וועט אין אַכט נעמען אויך אַלע אַנדערע באַדערפענישן פון דעם גלות־אידנטום און ניט באַשרענקען זיך בלויז מיט איר.

די בירגערלאַכע און נאַציאָנאַלע עמאַנציפּאַציע פון׳ם אידישן פאָלק איז אַ נויטיקער תנאי פאַר דער ראַציאָנאַלער לייזונג פון דעם עמיגראַ־ציאָנס־פּראָבלעם.

דירעקטע עמיגראַציאָנס־רעגולירונג

אַ פיל ברייטערן פעלד פון קאָנקרעטע אויפגאַבן, וואָס האָבן חוץ דעם אַ גלייכן שייכות צו דער עמיגרירנדער מאַסע, שטעלט מיט זיך פאָר די דירעקטע רעגולירונג פון דער עמיגראַציע. בשעת די אינדירעקטע רעגולירונג קען טיילווייז אויך אונמיטלבאַר היילן יענע וואונדן, וועלכע רופן אַרויס די עמיגראַציע, קען, הייסט דאָס, פאַר־בייטן מיט זיך די עמיגראַציע און זי דורך דעם אויך קלענער מאַכן, קען די דירעקטע רעגולירונג ניט אָפּשוואַכן די עמיגראַציע, ווייל זי היילט בשום אופן ניט יענע אַנאָמאַליעז, וואָס רופן אַרויס די עמיגראַציע, און פאַר וועלכע די עמיגראַציע גיט די רפואה. די דירעקטע רעגולירונג שטרעבט איינפאַך צו באַזייטיקן יענע הינדערנישן, וועלכע שטייען אויפ׳ן וועג פון די עמיגראַנטן, און אויב זי וואָלט דערגרייכן איר צוועק, אויב זי וואָלט דיזע שטערונגען אָפּשאַפן, וואָלטן מיר מעגן לאָגיש (אַ פּריאָרי) דער־וואַרטן, אַז די עמיגראַציע זאָל זיך ערשט פאַרגרעסערן, ווייל אונז וואָלט לייכטער ווערן צו עמיגרירן. עס וואָלט געוועזן ביליגער און באַקוועמער צו פאַרלאָזן די אַלטע היים, און זיכערער וואָלט ווערן די צוקונפט אין די נייע היימען.

אין וואָס באַשטייט קאָנקרעט אַזאַ דירעקטע עמיגראַציאָנס־רעגו־לירונג? אום צו פאַרענטפערן דיזע שאלה, מוזן מיר זיך קלאָר מאַכן, וואָס שטערט דעם עמיגראַנט אין זיין רייזע, ווי אויך איידער דער רייזע און נאָך איר, ווען ער קומט שוין אויף די ערטער. פון וואַנען שטאַמט זיין שוואַכקייט, צוליב וועלכער ער קען ניט בייקומען די פאַרשידענע מכשלים אויף זיין וועג. שוואַך איז דער עמיגראַנט אין פילע הינזיכטן, וועלכע מען קאָן פאַרטיילן אין דריי הויפּט־גרופּן: עס פעלן אים ידיעות מכח די אַרבעטס־און לעבנס־באַדינגונגען אין די נייע לענדער, ער קען ניט

שאַפן ווערן, וואָלטן די עמיגראַנטן פּטור געוואָרן פון אַ גאַנצער רייע יסורים, זיי וואָלטן קענען פריי פאָרן און וואָלטן ווייניקער ברויכן אויס־געריסן צו ווערן ביים „גנב׳ענען די גרעניץ“ פון די הענט פון שווינדלע־רישע „שוואַרצערס“ און פון די גרעניץ־באַאמטע. דאָס פּאַספּאָרט־סיסטעם צאַפּט אויס אַ היפּש ביסל געלט און בלוט ביי אונזערע וואַנדערנדיקע מאַסן. ווייטער געהערט אַהערצו די אימיגראַציאָנס־געזעצגעבונג פון די איינוואַנ־דערונגס־לענדער. אויך אַ סדרה הינדערנישן, וואָס קען ניט באַזייטיקט ווערן דורך קיין שום עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק, ווערט באַשאַפן דורך די אַל־געמיינע אומוויסנקייט פון דעם פאָלק, און דאָס וואָלט געקענט באַזייטיקט ווערן נאָר דורך די געזעצגעבערישע פאַרשפּרייטונג פון אַלגעמיינער אום־באַצאָלטער פאָלקס־בילדונג. אין די איינוואַנדערונגס־לענדער שטויסן זיך די עמיגראַנטן אָפט אָן אויף פיינטלאַכע באַציאונג מצד די אָרטיקע אַר־בעטער, וואָס באַקאָמירן די אויסלענדער און ווילן זיי ניט צולאָזן צו די אָרטיקע אַרבעטער־פאַראיינען. אין דעם זיינען פיל שולדיק יענע באַדינ־גונגען, וועלכע צווינגען דעם איינוואַנדערער צו ווערן אינ׳ם נייעם לאַנד אַ לוין־דריקער און סטרייק־ברעכער: נאָך מער איז אָבער דערין שולדיק די קאָנקורענץ וועלכע הערשט אין אַלגעמיין צווישן אַרבעטער פון איין און דעמזעלבן פאַך; דאַן העכערן די עמיגראַנטן דעם פּרייז פון די דירות דורך דעם, וואָס זיי באַזעצן זיך אין געדיכטע מאַסן אין איינע און די זעלביקע שטעט און קוואַרטאַלן. אויף וויפיל אָט־די אַלע אומשטענדן שטאַמען פון די אינערלאַכע באַדינגונגען פון דער אידישע וואַנ־דערונג, קען זיך אַ פאַרנינפטיקע עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק באַמיען זיי אויסצובעסערן; אָבער אחוץ דעם זיינען דאָ נאָך שולדיק אויך די איינגעבוירענע ניט־אידישע אַרבעטער, דער מאַנגל ביי זיי פון קלאַסן־באַוואוסטזיין און סאָלידאַריטעט־געפיל. און דאָ קען אַלזאָ די עמיגראַ־ציאָנס־פּאָליטיק אַלס אַזעלכע גאָרנישט אויפטאָן. און אָט־די אַלע הינ־זיכטן קען עטוואָס דערגרייכט ווערן אָדער דורך די דעמאָקראַטיזירונג פון דער געזעלשאַפט, אָדער דורך די אַנטוויקלונג פונ׳ם פּראָלעטאַרישן קלאַסן־באַוואוסטזיין, אָדער עס קען בכלל דורך קיינע מיטלען גאָרנישט דערגרייכט ווערן כל זמן עס עקזיסטירט די קאַפּיטאַליסטישע אָרדנונג. און דאָס הייסט, אַז ווער עס וויל ווירקלאַך רעגולירן די עמיגראַציע, מוז אויך שטרעבן צו דעם, אַז די געהעריקע אויפמערקזאַמ־קייט זאָל געלייגט ווערן אויף די אַלגעמיינע פּאָליטישע טעטיקייט. קעמ־פענדיק פאַר די דעמאָקראַטישע רעכטס־פאָרמען, אַרבעטנדיק אויף דער דערציאונג פון דעם קלאַסן באַוואוסטזיין ביי די אַרבעטער, דערגרייכט מען אגב אויך אַ סך אַזוינע דערפאָלגן, וועלכע פירן צו דער **אינדי־רעקטער רעגולירונג פון דער עמיגראַ־ציע**. אינדירעקט ווערט די עמיגראַציע רעגולירט דורך דעם, וואָס דער פּאָליטישער פּראָגרעס פון די אויסוואַנדערונגס־לענדער שוואַכט אָפּ יענע פאַקטאָרן (רעכטלאָזיקייט, פּאָגראָמען א. ד. גל.), וועלכע רופן

פאַרעפנטלאַכן אַ גענויע עמיגראַציאָנס־סטאַטיסטיק. אַזוינע אַנשטאַלטן מוזן אויך געגרינדעט ווערן אין די טראַנס־מיגראַציאָנס־לענדער, איבער וועלכע די עמיגראַנטן פאַרן דורך, און נאָך מער אין די איינוואַנדערונגס־לענדער, ווייל נאָר דאָ, אויפ׳ן אָרט, קען מען אַם בעסטן וויסן די אַרבעטס־פאַרהעלטנישן פון יעדן מאָמענט, כדי דער עמיגראַנט זאָל גלייך נאָך זיין אָנקומען קענען געוואָר ווערן, וואו און אויף וועלכע באַדינגונגען ער קען קריגן אַרבעט. די עמיגראַציאָנס אָרגאַניזאַציע מוז גרינדן אומזיסטע און גוטע שפּראַך־קורסן נאָך די בעסטע פּעדאַגאָגישע מעטאָדן, ווי אין די גרעניסערע שטעט פון די אויס־ און איינוואַנדערונגס־לענדער, אַזוי אויך אויף די שיפן, וואו דער עמיגראַנט, נאָך דעם, ווי ער איז אָפּגעקומען זיין ים־קראַנקייט, האָט אַביסל פרייע צייט בשעת דער רייזע. מיט דיזע קורסן דאַרפן אויך פאַרבונדן זיין לעקציעס איבער די לעבנס־באַדינגונגען פון די נייע לענדער. אויך איז אפשר מעגלאַך, אַז אין די עקזיסטירנדע און ניי־געגרינדעטע פּראָפעסיאָנעלע שולן זאָל דער למוד זיין צוגעפּאַסט אויך געוויסערמאָסן צו די עמיגראַציאָנס־באַדערפענישן, אָבער דאָס איז שוין אפילו טעכניש אַ גאַנץ שווערע זאַך.

די צווייטע אויפגאַבע איז — געבן די עמיגראַנטן יענעם פּאָליטישן און ווירטשאַפטלאַכן איינפלוס, וועלכן זיי באַזיצן אַליין ניט. קודם כל מוז דאָ די עמיגראַציאָנס־אָרגאַניזאַציע באַזאָרגן, אַז די עמיגראַנטן זאָלן קענען לייכטער און ביליק באַקומען די אויסלענדישע פּעסער, אַז די פרויען און קינדער פון די אַוועקפאָרנדיקע זאָלן ניט דאַרפן אויסגעריסן ווערן צוליב אַ פּאַס, עמיגראַנטן, וואָס דאַרפן שטיין צום פּריזיוו, זאָלן באַפרייט ווערן פון מיליטער־דינסט (אָדער פון דעם 300 רובל־שטראָף, ווי אידישע זין אין רוסלאַנד), — און פון דער צווייטער זייט זאָלן די איינוואַנדערער זיך לייכטער קענען נאַטוראַליזירן, ד. ה. באַקומען דאָס בירגער־רעכט אין זייער נייעם היים. אויפ׳ן וועג פון דעם עמיגראַנט מוזן די רעגולירונגס־אַנשטאַלטן זאָרגן צו באַשיצן אים קעגן די אַלע מעגלאַכע שווינדלען און אומרעכטן, וואָס ער ליידט מצד די שיפס־געזעלשאַפטן און מצד זייערע אַגענטן, וועלכע באַגייען זיך מיט די עמיגראַנטן אויף דעם שענדלאַכסטן אופן. דער עמיגראַנט זאָל ניט אויסגעמוטשעט, ניט דערנידעריקט ווערן אין זיינע מענטשלאַכע געפילן, ווייטער זאָל ער בכלל ניט מוזן אָנקומען צו יענע חברה־לייט, וואָס צאַפּן ביי אים אַרויס דאָס ביסל געלט און אָפטמאָל אויך דאָס ביסל בלוט, וואָס ער באַזיצט. דאַסגלייכן מוז מען זיך דערשלאָגן מענטשלאַכע און געזעצלאַכע באַהאַנדלונג פון די עמיגראַנטן דורך די פאַרשיידענע בעאַמטע אין וועג, אויפ׳ן אייזנבאַן און אין די שרעקלאַכע (פרייסישע) קאָנטראָל־סטאַנציעס, אין די קאָנטאָרן ביי דער מעדיצינישער אונטערזוכונג, פון די מאַטראָסן אויפ׳ן שיף, פון די איינוואַנדערונגס־בעאַמטע אין די האַפנס פון די נייע לענדער. מיט אַנדערע ווערטער, עס מוז אָרגאַניזירט ווערן ברייטע יורידישע הילף פאַר די עמיגראַנטן, ווי נאָך איידער זייער אָפּפאָרן, אַזוי אויך אין וועג און נאָך דעם אָנקומען אין דעם נייעם אָרט. עס מוז איינגעאָרדנט ווערן אויך

די שפראך, די געזעצן, די געזעלשאפטלאכע פארהעלטנישן ניט אין יענע לענדער, וואוהין ער פארט, ניט אין יענע, דורך וועלכע אים קומט אויס צו איבערפארן; צווייטנס, פעלט אים א י י נ פ ל ו ס, יענע פאָליטישע אָדער עקאָנאָמישע מאכט, וועלכע וואָלט צווינגען די ארומיקע וועלט צו רעכענען זיך מיט אים און באהאנדלען אים, ווי א מענטשן צו אלעמען גלייך; דריטנס, איז ער ארים, עס פעלן אים מזומנים, ג ע ל ט ־ מ י ט ל ע ן, וועלכע וואָלטן דאך קענען פיל אויסהעלפן אים, ניט קוקנדיק אויף זיין אומוויסנקייט און אָנמאכט. און דאָס אלעס שטאמט דערפון, וואָס דער עמיגראנט איז על פי דרך הטבע איינזאם, פאָראיינצלט, מוז אָנקומען צו זיינע אייגענע שוואכע קרעפטן און מיטלען, וואָס די עמיגראנטן־מאסע שטעלט מיט זיך פאָר און קען נאָר פארשטעלן א דעזאָרגאניזירטע טשערעדע, וואו יעדער איינצלנער מוז זאָרגן וועגן זיך און ציטערן פאר זיך. אויסהעלפן די עמיגראנטן אין אַט די אַלע הינזיכטן, געבן זיי די פעלנדע קענטנישן, איינפלוס און געלט — צו דעם איז נויטיק א געזעלשאפטלאכע א ר ג א נ י ז א צ י ע, זאָל זיין די מלוכה אָדער א פרייע פריוואטע איינריכטונג, אָבער נאָר אָן אָרגאניזאציע, און בשום אופן ניט יחידים, קען ברענגען די עמיגראנטן די נויטיקע הילף. איינצלנע פערזאָנען קענען העכסטנס נעמען אויף זיך די איניציאטיוו צו שאפן אזוינע אָרגאניזאציעס.

די ערשטע אויפגאבע פון דער דירעקטער עמיגראציאָנס־רעגולירונג איז — געבן דעם עמיגראנט די פעלנדע ידיעות. עס מוזן געגרינדעט ווערן אינפארמאציאָנס־ביוראָ׳ס צו געבן דעם עמיגראנט נאך איידער ער פאָרט אוועק, גענויע און זיכערע אויסקונפט וועגן די ארבייטס־ און לעבנס־באדינגונגען אין יענע לענדער, וואוהין ער וויל פארן און אין יענע פראָדוקציאָנס־צווייגן, אין וועלכע ער וויל אריינטרעטן. דער עמיגראנט מוז באקומען די מעגלאכקייט זיך פריי און באוואוסטזיניק אויסקלייבן דאָס לאנד, די שטאָט אָדער די באשעפטיקונג, זיך אָפּגעבנדיק א קלאָרן דין וחשבון אין דעם, וואָס אים פאסט אמבעסטן. ווייטער מוזן די אינפאָרמאציאָנס־ביוראָס באקאנט מאכן דעם אויסוואנדערער מכח די ביליגסטע מארשרוטן, מכח די הוצאות הדרך, די ביליגסטע אָדער באקוועמסטע שיפן און אייזנבאנען, אכסניות א ד. גל., מכח די קאָנטראָלסטאנציעס, די מעדיצינישע אונטערזוכונגען אין די קאָנטאָרן, האפנס און אין די איינוואנדערונגס־שטעט, מכח די רעכטן און פליכטן, וואָס די געזעצן גיבן און לייגן ארויף די וואנדערער אין פארשידענע לענדער. אַט די ביוראָס מוזן געבן זייערע אויסקונפטן גאנץ אומזיסט אָדער פאר א קליינעם געצאָלט, זיי מוזן אָבער גענוג רייך זיין כדי אויסצוהאלטן אין די ביוראָס באצאָלטע סעקרעטארן, וועלכע דארפן זיין געניט אין דעם פאך און אָפּגעבן דער רעגולירונגס־ארבעט די גאנצע צייט און די גאנצע אויפמערקזאמקייט. אויסער די אוממיטלבארע אויסקונפטן אין די אינפאָרמאציאָנסביוראָס מוזן די רעגולירונגס־אָרגאניזאציעס ארויסגעבן א פעריאָדישע אינפאָרמאציאָנס־ליטעראטור, רעגיסטרירן די עמיגראציע, פירן און

ערשטנס פירן עמיגראַנטן געלט מיט זיך, מיט דעם דאַזיקן געלט האַלטן זיי אויף די כל־ערליי אַגענטן, די פאַרשידענע קאַנטאָרן, די באַאַמטע און די דאָקטוירים פון די שיפס־געזעלשאַפטן, זיי צאָלן אויס מיט דעם געלט די הוצאות הדרך און שיפס־קאַרטן (אויב אפילו ניט אינגאַנצן, ווען די שיפס־קאַרטן ווערן געקויפט אויף אויסצאָלונגען), און דאָך פאַרבלייבט ביי דער עמיגראַנטן־מאַסע נאָך עטוואָס מזומנים ביים אַריינפאָרן אין דאָס נייע לאַנד; צווייטנס, שיקן די עמעגראַנטן נאָך דעם, ווי זיי האָבן זיך שוין איינגעאָרדנט אין לאַנד, היפשע סומען אַהיים צו די קרובים, און ביי אַט־דעם געלט רייבן זיך ווידער פאַרשידענע אַגענטן און גלאַט זייטיקע גוטע ברידער. וואָס איבערמיטלען דאָס געלט צו די אַדרעסאַטן און לאָזן ביי זיך אַ גרויסן טייל דערפון, אויסנוצנדיק די אומוויסנקייט און די אָנמאַכט פון די עמיגראַנטן און זייערע משפחות.*) אַט דעם דאָפּלטן רוח פון די עמיגראַנטן־געלמער וואָלט מען קענען ביי אַ ראַציאָנאַלער, פאַרנינפטיקער פּאָליטיק אַרויסרייסן פון די שווינדלערישע הענט, און אויף דעם באָדן אַוועקשטעלן אַ צוועקמעסיק סוחר'יש איינגעאָרדנטן פינאַנץ־אינסטיטוט. דער דאָזיקער פינאַנץ־אינסטיטוט מוז אַרומנעמען פאָלגענדע פונקציעס: נעמען אויף זי די פאַרמיטלונג (קאָמיסיע) פון פאַרקויפן שיפס־קאַרטן, און באַנוגנענענדיק זיך מיט אַ קלענערן ריוח, ווי די פּריוואַטע קאָמיסיאָנס־קאַנטאָרן; עטוואָס ביליקער פאַרקויפן די שיפס־קאַרטן פאַר די עמיגראַנטן: דערשלאָגן זיך ראַבאַט (ערמעסיקונג) פון אייזנבאַן־בילעטן פאַר אויס־ און איינוואַנדערער; באַזאָרגן ביליקער, באַקוועמער און זיכערער די ספּעדיציאָן פון באַגאַזש; גרינדן וועקסלער־שטיבלאַך צו בייטן געלט פאַר די עמיגראַנטן לויט'ן ריכטיקן קורס, כדי זיי זאָלן ניט פאַרלירן דערביי ווי זיי פאַרלירן לע"ע ביים בייטן; געבן די עמיגראַנטן קליינעם קרעדיט אויף די אָדער יענע צרכים; אַסעקורירן (פאַרסטראַכירן) עמיגראַנטן קעגן פאַרשידענע אומגליקן, וואָס ווערן באַדינגט דורך די עמיגראַציע (קעגן שיפּסבורד, קעגן באַ'גנבֿ'עט ווערן אין וועג א. ד. גל.), און הויפּטזאַכלאַך קעגן יענעם שרעק, פון וועלכן קיין וואַנדערער איז ניט באַוואָרנט — דאָס איז קעגן דער ניט־אַריינלאָזונג אין לאַנד. ווען יעדער עמיגראַנט זאָל זיך קעגן דעם פאַרזיכערן נאָך פאַר'ן אָפּפאָרן, קען ער, אין פאַל אויב ער ווערט ניט אַריינגעלאָזן און צוריקגעשיקט, באַקומען אַ געוויסע סומע פאַר דער צוריקרייזע, אָדער פאַר די ווייטערדיקע רייזע אין אַנ'אַנדער לאַנד אָדער צוליב אומקערן די הוצאות, וואָס די וואַנדערונג האָט אים אָנגעמאַכט. דאָס וואָלט אויסגעלייזט פילע הונדערטער עמיגראַנטן, וואָס ווערן יעדן יאָר צוריקגעשיקט אַהיים, פון איבעריקע ליידן און דאגות. אויך דעם צווייטן געלט־שטראָם, וואָס פליסט פון די עמיגראַנטן אַהיים צו די קרובים, קען דער פינאַנץ־אינסטיטוט רעגולירן דורך דעם. וואָס ער וועט אויף זיך נעמען דאָס איבערשיקן

---

*) בערטאָלדי. דעמאָקראַטישע עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק, 3 „דער פריינט“, נומ. 15, 1910.

ערנסטע מעדיצינישע הילף די עמיגראַנטן, באַזונדערס קעגן דער ים־קראַנקהייט אויף די שיפן. מ'דאַרף איינאָרדנען גרינדלאַכע סאַניטאַרע אויפזיכט, כדי וואַנדערער זאָלן פאַרברענגען דעם וועג אין געזונטע באַדינגונגען אויף די שיפן, זיי זאָלן קריגן געזונטע שפּייז אויף די וואָקזאַלן פון די אייזנבאַנען און אויף די שיפן (פאַר פרומע אידן ספּעציעל — כשר עסן), זיי זאָלן ניט דאַרפן שלאָפן, ווי די הינער, אין שמוציקע דושנע אכסניות און קאַיוטן. מען דאַרף פּועל'ן, אַז די דאָקטוירים, וואָס דינען ביי די שיפס־געזעלשאַפטן און אונטערזוכן די עמיגראַנטן, זאָלן זיי דערביי באַהאַנדלען היגיעניש, זאָלן צום ביישפּיל, מיט דיזעלבע פינגער, וואָס האָבן זיך אָט ערשט געפּאָרעט אין קראַנקע, טראַכאָמאַטישע אויגן, ניט קריכן אומגעוואַשענערהייט צו די געזונטע אויגן פון אַנדערע פּאַסאַזשירן. און ווען דער עמיגראַנט קומט שוין אָן אויפ'ן אָרט, האָבנדיק דורכגעגאַנגען די שבע מדורי גהינום פון דעם וועג און פון דער איינוואַנדערונגס־אונטערזוכונג מוזן די רעגולירונגס־אַנשטאַלטן אויסנוצן זייער איינפלוס כדי אויסצומיידן די אַרבייטסלאָזיקייט פון די עמיגראַנטן, זען, זיי זאָלן ניט פאַלן צו לאַסט אויף דער אָרטיקער באַפעלקערונג אַלס בעטלער און אויף די אָרטיקע אַרבעטערשאַפט אַלס לוין־דריקער אָדער גאָר שטרייק־ברעכער. צוליב דעם מוזן די רעגולירונגס־אַנשטאַלטן אין די איינוואַנדערונגס־לענדער באַזאָרגן די אַרבעטס־פאַרמיטלונג, ד. ה. העלפן די עמיגראַנטן צו געפינען אַרבעט אויף גוטע באַדינגונגען; אויך איז צו דעם צוועק זייער ווינשנסווערט, עס זאָלן געגרינדעט ווערן איינוואַנדערער־הייזער, וואו דער אימיגראַנט זאָל קענען ביליק אָדער אין קרעדיט, אָדער גאָר אומזיסט פאַרברענגען די ערשטע צייט, ביז ער אָרדנט זיך איין אין דעם נייעם לאַנד; אויך האָט מען שוין געפּרואווט מיט דערפאָלג (צ. ב. אין פּאַריז האָט דאָס איינגעאָרדנט ראָטשילד פאַר די אידישע עמיגראַנטן) צו בויען אַזוינע ווערקשטאַטן, וואו די עמיגראַנטן זאָלן גלייך באַקומען אַרבעט, ביז מען וועט פאַר זיי ניט אויסזוכן קיין אַנדער שטעלע. דורך דעם קענען די רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציעס אפילו עטוואָס געווינען אין הכנסות, ווייל די עמיגראַנטן באַצאָלן מיט אַרבעט פאַר די דינסטן מצד די אַנשטאַלטן.

די דריטע אויפגאַבע איז — ברענגען דעם עמיגראַנט דירעקטע געלט־הילף. נאַטירלאַך, ניט אויף יענעם שענדלאַכן אופן, ווי די אידישע „קאָמיטעטן“ אין מערב־איירָאָפּע זײַנען יוצא פאַר'ן עמיגראַנט מיט אַ פּאָרגראָשן, וואָס מען גיט אים, ער זאָל וואָס גיכער אָוועקפאָרן און פאַרשווינדן, נאָר אויף קאָמערציעלע יסודות. דאָס זאָל זיין ווירקלאַכע און ערלאַכע הילף. ה. בעטאָלדי האָט אין גאַנצער סעריע אַרטיקלען זייער שיין און קלאָר באַוויזן, אַז אַזאַ מין הילף איז מעגלאַך דורכצופירן אין לעבן, אויב מען זאָל זיך נאָר נעמען, ווי געהעריק, אויסנוצן יענעם געלט־שטראָם, וועלכן עס שטעלט מיט זיך פאָר די עמיגראַציע. ה. בערטאָלדי ווייזט נעמלאַך אויף, אַז דאָס זיינען, אייגנטלאַך, צוויי געלט־שטראָמען:

היטן די אינטערעסן פון די קאפיטאליסטישע שיפס קאמפאניעס, איידער
די אינטערעסן פון די אויסוואנדערנדע מאסן. אויף וויפיל ביי געוויסע
באדינגונגען די אינטערעסן פון די שיפס־קאמפאניעס פאדערן אליין די
רעגולירונג פון דער עמיגראציע, קענען זיי לייכט פועל'ן, די רעגירונג זאל
באוויליקן פאר די עמיגראנטן אזוינע לגאטעס, וועלכע זאלן די עמיגראנטן
שטופן צו באנוצן זיך מיט די היימישע שיפן, ניט אנקומענדיק צו די
אויסלענדישע האפנס, אזוי שטרעבן, צום ביישפיל, איטאליען און עסט־
רייך צו העכערן דעם מצב פון זייער אייגענעם דאמפשיף־פארט דורך דעם.
וואס זיי גיבן פארשידענע פריווילעגיעס און שוץ פאר יענע עמיגראנטן,
וועלכע פארן דורך די היימישע האפנס מיט היימישע שיפן. דייטשלאנד
דערגייט אין דער הינזיכט אזוי ווייט און אכזריות'דיק, אז זי צווינגט
פאליצייאיש יעדן וואנדערער, וואס פארט איבער אירע גרעניצן, צו וואנ־
דערן ניט אנדערש, ווי דורך די דייטשע פארטן. אויך רוסלאנד פרואווט
די לעצטע צייט צו רעגולירן די עמיגראציע צו גונסטן פון די רוסלענדי־
שע (הויפטזעכלאך ליבויער) שיפס־געזעלשאפטן, און די פון מיניסטע־
ריום צונויפגערופענע עמיגראציאנס־בעראטונג האט אפילו אויסגעארבעט א
געזעץ־פראיעקט, וועלכער וועט געבן עטלאכע אומבאדייטנדיקע פארבע־
סערונגען פאר יענע עמיגראנטן, וואס פארן דורך רוסישע האפנס; אבער
די רעגירונג וויל גאר קנאפ זארגן פאר יענע, וואס פארן דורך אויסלענ־
דישע האפנס. — די איינוואנדערונגס־מלוכות האבן ווידער טאקע גאר
אנדערע אינטערעסן, וואס באשטימען זייער עמיגראציאנס־פאליטיק,
וועלכע באשטייט אן אנדערש מאל אין דעם, דאס די רעגירונג גיט פאר־
שידענע לגאטעס פאר קאלאניסטן, אבער פיל אפטער באשטייט זייער עמי־
גראציאנס־פאליטיק אין ארויסגעבן ווי ווייט מעגלאך באשרענקונגס־געזעצן
קעגן דער איינוואנדערונג. — עס איז בלי ספק, אז די מאדערנע מלוכות,
וואס מער זיי דעמאקראטיזירן זיך, מוזן אלץ מער זיך אפזאגן פון דעם
אלטפרענקישן קוק אויף די עמיגראציע. ווי אויף א פארברעך מצד דעם
בירגער און א שאדן פאר דער מלוכה, זיי ווערן דורך די אנטוויקלונג גע־
צוואונגען ביסלאכוויז אפצושאפן יענע געזעצן, וועלכע האבן זיך בא־
מיט צו באשרענקען די אויסוואנדערונג*): אויף נאך א ווייטערער דע־
מאקראטיזירונגס־מדרגה הויבט שוין אן די רעגירונג פארשטיין, אז די
עמיגראציע איז אין געוויסע הינזיכטן ניט נאר אנ'אומפארמיידלאכע צרה,
נאר אויך א וואויל־ברענגענדע דערשיינונג אינ'ם פאלקס־לעבן, וועלכע מען
דארף וואס פרייער מאכן, וואס ברייטער אויסנוצן צוליב דעם פאלק. צו
אזא מין קוק האט שוין דערגרייכט ענגלאנד און געוויסערמאסן איטא־
ליען. אין דיזע לענדער עקזיסטירט שוין א גאנץ גוט איינגעארדנטע
עמיגראנטן־אינפארמאציע פון דער רעגירונג, אן עמיגראנטן־אינספעקציע
און אויך פינאנציעלע אינסטיטוטן, וועלכע לייסטן פאר די עמיגראנטן

*) אמאל פלעגט מען אפילו שרעקלאך באשטראפן די אויסוואנדערער אדער
זייערע פארבליבענע קרובים.

פון אַט דאָס געלט: דערביי וועט ער אויך באַקומען אַ געוויסן ריוח, אַלנפאַלס אַ פיל קלענערן פאַר יענעם, וועלכן עס ציען דערפון די פּרי־וואַטע באַנקען און בפרט נאָך די שווינדלערישע חברה־לייט.

2. דורך וועמען און ווי אַזוי קען די עמיגראַציע רעגולירט ווערן?

ווער און דורך וועלכע מיטלען קען דורכפירן דאָס פּראָגראַם; וואָס קען און וועט דאָ מאַכן די מלוכה?

פון יענע געזעלשאַפטלאַכע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע קענען אויף זיך נעמען דורכפירן אַט־דאָס פּראָגראַם אינגאַנצן אָדער טיילווייז, קומען אין באַטראַכט פאָלגנדיקע פיר: די מלוכה, די נאַציאָנאַל־אויטאָנאָמע איינריכטונגען, די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען און סתם פרייע געזעלשאַפטלאַכע אָרגאַניזאַציעס (קאַפּיטאַליסטישע, פילאַנטראָפּישע און נאַציאָנאַלע). וואָס אַנבאַלאַנגט די מלוכה, קען זי דאָ אויפטאָן מער פון אַלעמען, ווייל זי באַזיצט אַם מייסטן די נויטיקע קרעפטן (ידיעות, איינפלוס און קאַפּיטאַלן). די מלוכה קען גרינדן די בעסטע אינפאָרמאַציאָנס־ביוראָס, איינריכטן אַן עמיגראַנטן־אינספּעקציע, וועלכע זאָל באַזאָרגן די יורידישע און מעדיצינישע הילף פאַר די עמיגראַנטן. זי קען דורך אַ צוואַנגס־שטייער אויף יעדן עמיגראַנט — שאַפן אַ פינאַנציעלן אינסטיטוט, און ווען דערצו וואָלטן נויטיק זיין אַקציאָנערע קאַפּיטאַלן און גרויסע הלואות, קען אויך די מלוכה אַמבעסטן זיכערן די קאַפּיטאַלן מיט אירע אָבליגאַציעס, א. ד. גל. די מלוכה באַזיצט דעם נויט־קן אויטאָריטעט און צוטרוי ביי די פאָלקס־מאַסן, און ווען זי זאָל זיין גענוג דעמאָקראַטיש, קען מען ביי איר פּועל'ן אַ גינסטיקע עמיגראַנטן־געזעצגעבונג; אָפּשאַפונג פון דעם פּאַס־פּאָרטן־סיסטעם, פאַרשידענע לגאָטעס פאַר אויסוואַנדערער ביי די אייזנ־באַנען, אַזאַ עמיגראַנטן־אינספּעקציע, וואָס זאָל זיין לחלוטין אומאָפּהענגיק פון די עקספּלואַטאַטאָרישע שיפס־קאָמפּאַניעס, כדי די אינספּעקטאָרן זאָלן האָבן דעם גענוגנדן מוט און ערלאַכקייט ווירקלאַך צו פאַרטיידיקן די אינ־טערעסן פון די וואַנדערער. און הגם די געזעצן און צוואַנגס־מיטלען פון דער מלוכה באַציען זיך נאָר אויף דעם שטח פון איר אייגענער טערי־טאָריע, דאָך האָט זי אויך דעם געהעריקן איינפלוס צו שטעלן זיך אין אָב־ליגאַטאָרישער פעלקער־רעכטלאַכער פאַרבינדונג מיט אַנדערע מלוכות, אום אויפ'ן גרונט פון אינטערשטאַטלאַכע אָפּמאַכן צו באַשיצן די עמיגראַנטן אויך אין יענע לענדער, דורך וועלכע זיי קומט אויס צו פאָרן.

דאָס אַלעס איז די מלוכה פּויאיק אויפצוטאָן; צי וועט זי אָבער דאָס אויך טאָן, און ווען יאָ, אין וועלכן מאָס וועט זי עס טאָן, הענגט אָפּ פון פאַרשידענע באַדינגונגען, וואָס זיינען ניט גלייך אין יעדן שטאַט אָדער צו יעדער ציט. בכלל, ווי דעמאָקראַטיש עס זאָל ניט זיין אַ קאַ־פּיטאַליסטישע אויסוואַנדערונגס־מלוכה, וועט זי דאָך תמיד מער פאַר־

אבער. וועלכע וועט מיט דער צייט בילדן דעם יסוד פון דער נאציא־
נאלער אויטאנאמיע, איז דערווייל נאך גאר ניט נאציאנאל, נאר כמעט
אויסשליסלאך רעליגיעז, אין געוויסע לענדער (ווי אין רוסלאנד) איז איר
יורידישע לאגע נאך גאר ניט באשטימט, און דעריבער באזיצט זי בכלל
צו ווייניק אויטאריטעט און קאפיטאלן צו רעגולירן די אידישע וואנ־
דערונג. אונזערע קהלה־איינריכטונגען מוז מען ערשט ראדיקאל אי־
בערבויען. זיי דעמאקראטיזירן, נאציאנאליזירן און סעקולאריזירן (פאר־
וואלטלאכן, עולמ'ש מאכן), פריער איידער מען וועט זיי קענען אויס־
נוצן צוליב דער עמיגראציאנס־רעגולירונג. דערווייל אבער קען מען
פון זיי העכסטנס פאדערן, זיי זאלן עטוואס מער אכטונג געבן אויף די
עמיגראציע און זאלן אנטייל נעמען אין יענע פרייע געזעלשאפטלאכע
ארגאניזאציעס, וועלכע קענען צו דעם צוועק געבילדעט ווערן.

די עמיגראציאנס־רעגולירונג און די פראפעסיאנעלע פאראיינען.

ביי נארמאלע און פרייע אנטוויקלונגס־באדינגונגען פון דער אר־
בעטער־באוועגונג פארנעמען זיך די פראפעסיאנעלע פאראיינען צווישן
אנדערע, אויך מיט רייזע־אונטערשטיצונג פאר זייערע מיטגלידער;
אבער אזוי ווי דער ווירקונגס־קרייז פון דיזע פאראיינען גייט ניט ארויס
אויסערהאלב פון די מלוכה־גרעניצן, באשרענקט זיך אזא מין אונטער־
שטיצונג נאר מיט דער אינערלאכער וואנדערונג פון די ארגאניזירטע
ארבעטער, ד. ה. אינערהאלב דעם שטאט. דאך איז מעגלאך אז ווען
די אידישע ארבעטער־באוועגונג וועט פון דאס ניי אנפאנגען וואקסן,
זאלן זיך די אידישע פראפעסיאנעלע פאראיינען פון די אויסוואנדערונגס־
לענדער (אדער די אידישע סעקציעס פון די אלגעמיינע פראפעסיאנעלע
פאראיינען) שטעלן אין פארבינדונג מיט די אנטשפרעכנדיקע פאראיינען
פון די איינוואנדערונגס־לענדער, כדי צו אונטערשטיצן געמיינזאם יענע
אידישע ארגאניזירטע ארבעטער, וואס פארן אוועק איבער'ן ים. ווייטער,
עקזיסטירן אומעטום ביי גוט איינגעארדנטע פראפעסיאנעלע ארגאניזא־
ציעס, אינפארמאציאנס־ און פארמיטלונגס־ביוראס פאר די, וואס זוכן
ארבעט, גאנץ גלייך, צי זיינען די ארבעטס־זוכנדע ארגאניזירט, צי ניט.
אט די דאזיקע ביוראס קענען זיך אויך שטעלן אין פארבינדונג מיט די
פאראיינען פון מעבר לים, כדי אגב אויך צו אינפארמירן יענע ארבעטער,
וואס ווילן עמיגרירן: ווען מען באטראכט אט די דאזיקע רעגולירונגס־
ארבעט פון די פראפעסיאנעלע פאראיינען גאנץ אבסטראקט, קען זי זיך
אויסווייזן גאנץ פשוט און גאנץ מעגלאך. אבער קאנקרעט אנטשטייען
דא אפילו ביי די בעסטע פאליטישע באדינגונגען גרויסע שוועריקייטן.

ערשטנס, איז זייער שווער צו באשטימען, פאר וועלכער פאליטיק זאלן
זיך האלטן די ארבעטער־פאראיינען פון פארשידענע לענדער בנוגע צו

פאַרשידענע קליינע דינסטן. שטיצנדיק זיך אויף די ראַזיקע ביישפּילן, טענה'ן אייניקע אידישע פּובליציסטן, אַז אויך פאַר אונזער עמיגראַציע מוזן מיר שטרעבן צו פאַראינטערעסירן די מלוכה, און מיינען, אַז די איינציקע ווירקזאַמע פאָרם פון דער עמיגראַציאָנס־רעגולירונג איז די שטאַטלאַכע*). אָבער, ערשטנס, פאַרשטייען זיי אַליין אויך, אַז פון דער איצטיקער מלוכה־אָרדנונג אין רוסלאַנד, און אפילו אין עסטרייך, קען מען כמעט גאָרניט דערוואַרטן. צווייטנס, מוזן אין די ראַזיקע צוויי לענדער די אינטערעסן פון מיליטער־דינסט און אין רוסלאַנד פון דעם פּאַס־פאַרט־סיסטעם און אַנדערע פּאָליציייאישע ריקזיכטן נאָך זייער אַ לאַנגע צייט דינען פאַר אַ ריזיקע שטערונג אין יעדן פאַרזוך ערנסט צו רעגולירן די עמיגראַציע; ד. ה. אין דיזע לענדער וועלן פיל ריקזיכטן, וועלכע האָבן קיין שום שייכות ניט מיט די באַדערפעענישן פון די וואַנדערנדיקע מאַסן, נאָך זייער לאַנג באַשטימען די פּאָליטיק פון דער רעגירונג בנוגע צו דער עמיגראַציע. און ווען אפילו די מלוכה־אָרדנונג וועט זיך מיט דער צייט פאַרפאָלקאָמען און וועט מער אכטונג געבן אויף די לעבנס־נויטן פון די מאַסן בכלל און פון די עמיגראַנטן בפרט, וועט דאָך אויך דעמאָלט די רעגירונג מער באַזאָרגן די אינטערעסן פון די שיפס־קאָמפּאַניעס ווי פון די פאָלקס־מאַסן; אחוץ דעם, וועט זי די אידישע אינטערעסן אויך אין דעם פּרט, ווי אין אַלע איבעריקע הינזיכטן, באַפרידיקן פיל שוואַכער און מיט פיל ווייניקער חשק, איידער די אינטערעסן פון די עמיגראַנטן פון אַנדערע פעלקער.

וואָס קענען אויפטאָן די אויטאָנאָמע נאַציאָנאַלע איינריכטונגען?

הגם באַדייטנד ווייניקער, ווי דער שטאַט, קענען דאָך די אויטאָנאָמע נאַציאָנאַלע איינריכטונגען פּילעס אויפטאָן אין דער הינזיכט פון רעגולירן די עמיגראַציע. ניט באַזיצנדיק דעם איינפלוס פון אַ זעלבסט־שטענדיקער מלוכה קענען זיי געוויס ניט אַרויסגעבן קיין געזעצן מכח דער עמיגראַציע, קענען אויך ניט אַריינטרעטן אין אינטערשטאַטלאַכע אָפּמאַכן; אָבער אַלנפאַלס וואָלט זיי גרינג זיין צו שאַפן אַ געהעריקע אינ־פאָרמאַציע, מינדלאַכע און ליטעראַרישע, אַוועקשטעלן אין די האַפנס פון זייער מלוכה עמיגראַציאָנס־אינספּעקטאָרן, גרינדן פינאַנציעלע עמיגראַ־ציאָנס־אינסטיטוטן, אַזוי ווי צ. ב. די טשעכישע נאַציאָנאַלע באַנק „באַ־העמיא" האָט דאָ ניט לאַנג געגרינדעט ביי זיך אַנ'אָפּטיילונג ספּעציעל צו באַזאָרגן די פינאַנציעלע נויטן פון די טשעכישע עמיגראַנטן. אויך אין דער הינזיכט איז קלאָר, אַז אידן, כל זמן זיי באַזיצן ניט קיין נאַ־ציאָנאַלע אויטאָנאָמיע און קיין אָרגאַנען פון נאַציאָנאַלער זעלבסטפאַרוואַל־טונג, קענען דערוויייל גאָרניט דערוואַרטן אין אַט־דער ריכטונג. די קהלה

*) צו דעם קוק נייגן זיך ה' ליטוואַק („צייט פראַגן" נומ. 1.) און ה' וו. מ. („אָטקל, ב." נומ. 4).

אויך שערלאַד פאַר די אַנטוויקלונג פון דער פּראָלעטאַרישער סאָלידאַריטעט. די פאַרטרעטער פון די איינוואַנדערונגס־לענדער האָבן אויפ'ן קאָנגרעס געבילדעט אַ קליינע מינדערהייט און האָבן פיל נאָכגעגעבן דער מערהייט, אָבער אין אַמעריקע אַליין האָט די שטוטגאַרטער רעזאָלוציע קיין שום דערפאָלג ניט געהאַט, און די אַרבעטער פון די פאַראייניגטע שטאַטן פאַרבלייבן, ווי פריער, ביי זייערע פאָדערונגען צו באַשרענקען די איינוואַנדערונג.

צווייטנס, זיינען די אידישע פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען וויניקער פייאיג דערצו, אָנצופירן פאַרהאַנדלונגען מיט די אַרבעטער־אָרגאַניזאַציעס פון מעבר לים און צו דערגרייכן ווירקזאַמע אָפּמאַכן מיט זיי. די אידישע פאַראיינען וועלן קיין מאָל ניט זיין זעלבסטשטענדיק, זיי וועלן אַריינגיין, אַלס טייל, אין די אַלגעמיינע פּראָפעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציעס פון רוסלאַנד, עסטרייך, רומעניען, און אָן דער הסכמה פון אָט די גרעסערע אינטערנאַציאָנאַלע פאַראיינען, פון זייערע צענטראַל־פאַרוואַלטונגען וועלן זיי ניט טאָרן זיך באַשעפטיקן מיט עמיגראַציאָנס־רעגולירונג. דאָ האַנדלט זיך דאָך ניט וועגן ק ו ל ט ו ר ע ל ע אויטאָנאָמיע פון די אידישע סעקציעס אין די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען, דאָ איז די רייד מכח אַ העכסט וויכטיקער און פאַראַנטוואָרטלאַכער פ י נ אַ נ צ י ע ל ע ר פונקציע, ווי די רייזע־אונטערשטיצונג און אַרבעטס־אינפאָרמאַציע פאַר אַרבעטער, וועלכע פאָרן איבער'ן אָקעאַן; און דיזע פראַגע וועט באַגעגנען זייער פילע שוועריקייטן מצד די צענטראַלע פאַראיינען, וועלכע וועלן קוים מסכים זיין, אַז די אידישע אַרבעטער זאָלן געניסן אַזוינע גרויסע, טייער־קאָסטנדע פּריווילעגיעס אין פאַרגלייך מיט זייערע חברים פון אַנדערע נאַציעס, ביי וועלכע די עמיגראַציע איז פיל שוואַכער, ווי ביי אידן.

דריטנס, זיינען די אידישע פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען, מחמת דעם קליין־האַנדווערקערישן כאַראַקטער פון דעם גרויסן רוב אידישע אַרבעטער אין מזרח־אייראָפּאַ, און צוליב דעם סעזאָן־כאַראַקטער פון דער אידישער אַרבעט, איבערהויפּט צו וויניק שטאַנדהאַפט און צו שוואַך פינאַנציעל, כדי צו אונטערנעמען מיט ערפאָלג אַזאַ ווייטע און ברייטע אינפאָרמאַציאָנס און אונטערשטיצונגס־טעטיקייט, וועלכע פאָדערט זיך פאַר דער עמיגראַציע אין ווייטע לענדער.

פערטנס, — און דאָס איז פיליכט די הויפּט־זאַך, — איז די פינאַנציעלע לייסטונגס־פייאיקייט פון די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען אפילו אין בעסטן פאַל זייער באַשרענקט, מיט די סומען, וואָס זיינען אויפגעזאַמלט פון אַרבעטער־גראָשנס, מוזן זיי אָנפירן סטרייקן, אויסהאַלטן אַרבעטסלאָזע א. אז. וו. א. אז. וו. — אַלזאָ וועט יעדנפאַלס בלייבן פאַר די עמיגראַציאָנס־אונטערשטיצונג נאָר אַ קליינער פּראָצענט פון זייער בודזשעט, און דיזע באַשרענקונג פון זייער טעטיקייט באַגעגנט זיך נאָך מיט אַ צווייטער באַשרענקונג — נעמלאַך, וואָס די גאַנצע וואַנדערונגס־רעגולירונג, וועלכע קען אָנגעפירט ווערן פון די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען און בכלל פון די

דער עמיגראַציע, בעת פאַר די אויסוואַנדערונגס־לענדער שטעלט מיט זיך
פאַר די עמיגראַציע געוויס אַ ווינשענסווערטע דערשיינונג, אַנ׳ערלייכטערונג
פאַר דעם לעבן און קאַמף פון די אַרבעטער, וואָס בלייבן אין דער היים,
— איז דאָס פאַר די איינוואַנדערונגס־לענדער אין פילע הינזיכטן גאָר
אַנדערש. אַ גאָר נייעם לאַנד, מיט אַ ווינציקער אַרבעטערשאַפט, נויטיקט
זיך טאַקע אין נייע אַרבעטער, כדי צו אַנטוויקלען די דאָרטיקע ווירטשאַפט
און כדי די פאַרגרעסערונג פון דער צאָל אַרבעטער זאָל זיי געבן מער כח
אין קאַמף קעגן דעם קאַפּיטאַל; אָבער אין אַ לאַנד מיט אַ שוין אויס־
געוואָקסענער אינדוסטריע שטעלט מיט זיך פאָר יעדער נייער אַרבעטער
נאָר אַ נייע קאָנקורענץ־געפאַר פאַר די אָרטיקע אַרבעטער; און אויך די
אָרטיקע אינדוסטריע ליידעט דאָן פון דעם, וואָס אירע קליינע קאָנקורענטן,
די הויז־בעל־מלאכות האַלטן זיך אויף דער שרעקלאַכער עקספּלואַטאַציע
פון די אָנמעכטיקע ניי־איינגעוואַנדערטע אַרבעטער. די פּראָפעסיאָנעלע
פאַראיינען פון די אויסוואַנדערונגס־לענדער זיינען פאַראינטערעסירט אין
פאַרלייכטערן די עמיגראַציע, בשעת די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען פון די
איינוואַנדערונגס־לענדער נויטיקן זיך אָפטמאָל, פאַרקערט, אין באַשרענ־
קען די איינוואַנדערונג; דעריבער וועלן די אויבנאָנגעוויזענע פאַרבינדונגען
צווישן די פּראָפעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציעס פון פאַרשידענע לענדער זייער
זעלטן פירן צו אַ ווירקלאַכן אויסגלייך. פאַר דער גאַנצער אַרבעטער־
באַוועגונג איז, נאַטירלאַך, זייער וויכטיק, אַז די אָרגאַניזאַציעס פון פאַר־
שידענע לענדער זאָלן זיך צונויפריידן און גיין אויף קעגנזייטיקע פּשרות,
אַזוי, אַז די אויסוואַנדערונג זאָל אפילו אין אַ געוויסן מאָס געהאַלטן ווערן
אין ענגערע גרעניצן, אָבער דערפאַר זאָלן די איינוואַנדערנדע אַרבעטער
געניסן דעם שוץ און די הילף פון די אָרטיקע פאַראיינען; עס איז וויכטיק,
אַז דער אָנגעקומענער אַרבעטער זאָל קענען אַריינטרעטן אין פאַראיין
און ניט ברויכן צו ווערן אַ לוינדריקער אָדער אַ סטרייקברעכער. אָבער דאָך
קענען מיר וויי־ניק־וואָס דערוואַרטן פון אַזוינע אונטערהאַנדלונגען. דאָס
ווערט באַזונדערס באַשיינפערלאַך, ווען מיר קוקן זיך צו צו דעם גורל פון
יענער רעזאָלוציע איבער די עמיגראַציאָנס־פראַגע, וועלכע איז אָנגענומען
געוואָרן אויף דעם אינטערנאַציאָנאַלן סאָציאַליסטישן קאָנגרעס אין שטוט־
גאַרט. אין דער דיסקוסיע האָבן די פאַרטרעטער פון די אויסוואַנדערונגס
לענדער זייער ענערגיש געפאָדערט די פאָלקאָמע פרייהייט פון איינוואַנ־
דערונג, און זיי זיינען טאַקע געווען גערעכט, ווייל באַשרענקונגען קעגן
די אימיגראַציע ווידערשפּרעכן די פּרינציפּן פון פּראָלעטאַרישער סאָלידאַ־
ריטעט; אָבער די פאַרטרעטער פון די איינוואַנדערונגס־לענדער, און באַ־
זונדערס פון די אַמעריקאַנער סאָציאַליסטן, האָבן געפאָדערט געוויסע
באַשרענקונגען קעגן דער אימיגראַציע, און זיי זיינען אויך געווען גערעכט,
ווייל דער אַריינפאַר פון נייע רויע אומוויסנדע אָדער אָנמעכטיקע אַרבע־
טער, שטעלט מיט זיך פאָר אַנ׳אייביקע סכנה פאַר די אָרטיקע, מיט
אַזוי פיל מי אויפגעבויטע אַרבעטער־אָרגאַניזאַציעס. און דאָס איז דאָך

צי קען זי דערפילן די אויפגאַבן פון דער עמיגראַציאָנס־רעגולירונג?

דאָ מוזן מיר ווידער דערמאָנען דעם דאָפּלטן כאַראַקטער פון דער עמיגראַציע ביי אידן — וואָס זי איז פון איין זייט אַ וואוילטאַט פאַר דאָס פאָלק, און פון דער צווייטער זייט האָט ניט קיין ראַדיקאַלע לייזונג פון פאָלקס־נויט, נאָר ניט מער ווי אַ פּאַליאַטיוו. די עמיגראַציע איז אַ עכסט־וואוילבענגענדער פּאַליאַטיוו, אָבער דאָך אַ פּאַליאַטיוו. און דאָס זעלבע וואָלט אויך זיין די ברייטע און אַלזייטיקע עמיגראַציאָנס־רעגו־לירונג, ווי מיר האָבן זי אויבן געשילדערט אין אונזער פּראָגראַם: אַזאַ מין רעגולירונג וואָלט ברענגען אַ קרעפטיקע רפואה קעגן די צרות, פון וועלכע עס ליידעט אונזער עמיגראַציע, אָבער בשום אופן ניט קיין ראַדי־קאַלע היילונג פון דיזע צרות: דאָס וואָלט געווען אַ שיינער, אַ ווירקזאַ־מער פּאַליאַטיוו קעגן אַ געוויסן טייל פון די פאָלקס־ליידן, אָבער, נאָך דעם אַלעם, דאָך ניט מער ווי אַ פּאַליאַטיוו. דאָס הארבע, אומבאַרם־הארציקע לעבן האָט שוין לאַנג אונז געזאָלט אָנלערנען, אַז אין דעם איז קיין שום סתירה ניטאָ, אַז מיר ברויכן האָבן פּאַליאַטיוון, ווייל קיין ראַדי־קאַלע לייזונג פון אונזערע פראַגן קענען מיר יעצט ניט דערגרייכן און ניט דערוואַרטן, אָבער דאָסזעלבע לעבן האָט שוין גענוג דייטלאָך באַ־וויזן, אַז ווען מען מוז זיך באַנוגענען מיט פּאַליאַטיוון, קען מען אויך שטרעבן די ראַזיקע פּאַליאַטיוון מאַכן וואָס קרעפטיקער און וואָס דער־פאָלגרייכער. אַ לעזער, וועלכער איז געוואוינט צו דענקען איינזייטיק און מעטאַפיזיש — „יאָ — יאָ, ניט — ניט, און אַלעס איבעריקע שטאַמט פונ'ם שטן“ — וועט דאָס, פיליכט, ניט פאַרשטיין, ווי קענען מיר ריידן וועגן אַ פּאַליאַטיוו, ווי וועגן אַ ברכה, — אָבער די אידישע מאַסן פאַרשטייען דאָס פון זייער לעבן, ווי ווייט ווינטשנסווערט וואָלט זיין אַ גוטער פּאַליאַטיוו אין דער עמיגראַציאָנס־פראַגע. אַ ראַדיקאַלע לייזונג איז דאָ פּשוט אוממעגלאָך, ווייל די עמיגראַציע מוז זיין אַ סטיכייאישער פּראָצעס. און דעריבער מוז אין איר אויך הערשן אַן אַנאַרכיע, אַ געוויסער תוהו ובוהו, כל־זמן עס עקזיסטירט די אַלגעמיינע עקאָנאָמישע אַנאַרכיע פון דער קאַפּיטאַליסטישער פּראָדוקציע. וואָרים די וואַנדערונגס־אַנאַרכיע איז ניט מער ווי אַ פּרט פון דער אַלגעמיינער אַנאַרכיע, די עמיגראַציע איז נאָר אַ צווייטע זייט פון יענער דערשיינונג, וועלכע הייסט אַרבעטסלאָ־זיקייט. עס איז שוין גענוג באַוואוסט, אַז מכח אַ ראַדיקאַלער לייזונג פון דער אַרבעטסלאָזן־פראַגע איז ניטאָ וואָס צו ריידן אין דער קאַפּיטאַ־ליסטישער געזעלשאַפט.

דאָ זיינען בכלל נאָר מעגלאָך פּאַליאַטיוון. הייסט דאָס דען אַז מיר דאַרפן זיך אָפּזאָגן און זיך אָפּשאַקלען איינגאַנצן פון די מעגלאַכע פּאַ־ליאַטיוון דערפאַר, ווייל זיי זיינען נאָר פּאַליאַטיוון? קיין בר־דעת וועט דאָס ניט פאָדערן. דאָס איז איבערהויפּט דער תהו ובהו, דער כאָאָס פון דער מאָדערנער אָרדנונג, דאָס איז דאָך איר טראַגעדיע און איר אינער־

ארבעטער־אָרגאַניזאַציעס, קען זיך באַציען נאָר אויף די ארבעטער־עמיגראַ־ציע: פון די אינפאָרמאַציאָנס־דינסטן פון דיזע פאַראיינען קענען אפילו געניסן אַלע ארבעטער, אָבער מיט זייער דירעקטער פינאַנציעלער אונ־טערשטיצונג האָבן דאָס רעכט זיך צו באַנוצן נאָר די אָרגאַניזירטע ארבע־טער, וועלכע געהערן צו די דאָזיקע אָרגאַניזאַציעס און צאָלן אין זיי רעגולמעסיק זייער מיטגלידס־שטייער. דאָס הייסט, אַלזאָ, אַז די פּראָ־פעסיאָנעלע פאַראיינען פון די אידישע ארבעטער וועלן אפילו אין דער בעסערער צוקונפט קענען נאָר אין אַ קליינעם מאָס דערפילן די אויפגאַבן פון דער עמיגראַציאָנס־רעגולירונג און דאָס אויך נאָר פאַר אַ פאַרשווינ־דענד קליינעם טייל פון אַלע אידישע עמיגראַנטן, ווייל נאַטירלאַך באַשטייט דער אומגעהייערער רוב עמיגראַנטן ניט פון אָרגאַניזירטע ארבעטער. ס׳איז אויך קלאָר, אַז די וואַנדערנדע הענדלער און קליינע מייסטערלאַך קענען פון די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען שוין אַבסאָלוט קיין שום נוצן ניט באַ־קומען.

די פרייע געזעלשאַפטלאַכע איניציאַטיוו.

פון די פיר פאָרמען געזעלשאַפטלאַכע אָרגאַניזאַציעס, וואָס מיר האָבן איבערגעציילט, וואָלט אַלזאָ די מלוכה זיין פייאיק נעמען אויף זיך אויסצו־פירן דאָס גאַנצע פּראָגראַם פון דער דירעקטער עמיגראַציאָנס־רעגולירונג, אָבער די מלוכה וועט דאָס נאָך אַזוי גיך ניט טאָן און דערווייל איז אויף איר דאָ ווייניק וואָס צו האָפן; די נאַציאָנאַל־אויטאָנאָמע איינריכטונגען וואָלטן קענען אויספירן אַ וויכטיקן טייל פון דעם פּראָגראַם, אָבער דער־ווייל, כל זמן אַזוינע איינריכטונגען עקזיסטירן נאָך גאָר ניט ביי אונז, קען די קהלה, — דיזער קערן פון דער צוקונפטיקער אויטאָנאָמיע, — אויף זיך נעמען נאָר אַ קליינעם טייל פונקציעס. און העכסטנס, צוטרעטן און מיטהעלפן יענע רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציעס, וואָס וועלן אויף זיך פריי נעמען דעם גאַנצן ענין. און צום סוף די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען, וועל־כע קענען דערווייל נאָך לחלוטין גאָר נישט טאָן אין דער הינזיכט, וועלן אויך שפּעטער זייער ווייניק פייאיק זיין צו דערפילן פון דעם גאַנצן פּראָ־גראַם. און ווען מיר גייען אריבער צו די פרייע געזעלשאַפט־לאַכע אָרגאַניזאַציעס. מוזן מיר קודם־כל פעסטשטעלן, אַז וואָס ווייניקער עס קענען אין דיזער הינזיכט אויפטאָן די איבעריקע דריי געזעלשאַפטלאַכע קרעפטן, אַלץ מער מוז אויף זיך נעמען די פרייע געזעל־שאַפטלאַכע איניציאַטיוו, כדי די נויטן פון די עמיגראַנטן זאָלן געהעריק באַפרידיקט ווערן. ווי מיר האָבן אָט ערשט געזען, וועלן די מלוכה, די געמיינדע, די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען לע״ע כמעט גאָר נישט קענען אָדער ניט וועלן מאַכן; דעריבער קומט אויס דער פרייער געזעלשאַפטלאַ־כער איניציאַטיוו צו נעמען אויף זיך דאָס גאַנצע אויבנגעשילדערטע פּראָ־גראַם פון דער דירעקטער עמיגראַציאָנס־רעגולירונג.

דיזע אָרגאַניזאַציע אַרבעט. און יענער, ווער עס גיט נאָר צו, אַז דורך
פרייע געזעלשאַפטלאַכע איניציאַטיוו קען דורכגעפירט ווערן אַזאַ ראַדי־
קאַלע אַרבעט, ווי די ציוניסטישע, מוז אויך מסכים זיין, אַז פיל ווייני־
קער קרעפטיקע פּאַליאַטיוון קענען אויך דערפילט ווערן דורך פרייע
געזעלשאַפטלאַכע אָרגאַניזאַציעס. ווען עס וואָלט דערפילט געווען דאָס
גאַנצע פּראָגראַם פון דער דירעקטער עמיגראַציאָנס־רעגולירונג, וואָלט דער־
מיט געוויס אַריינגעטראָגן געוואָרן אין דאָס עמיגראַציאָנס־געביט אַ ראַ־
דיקאַלע פאַרבעסערונג. דעריבער קענען מיר אויפשטעלן די פראַגע:
אויף וויפיל איז מעגלאַך אַ פרייע געזעל־
שאַפטלאַכע אָרגאַניזאַציע זאָל דורכפירן
אַ ראַדיקאַל פּאַליאַטיווע עמיגראַציאָנס־
רעגולירונג? און—ווי אַזוי דאַרף געבויט
ווערן יענע אָרגאַניזאַציע, וועלכע זאָל
זיין פעיאיק דאָס דורכצופירן?

אויף ווי ווייט קען אַ פרייע אָרגאַניזאַציע רעגולירן די אידישע וואַנדערונג?

עס איז קלאָר, אַז אַ פרייע אָרגאַניזאַציע קען ניט מאַכן דאָס,
וואָס מיר האָבן אויבן באַצייכנט אַלס אינדירעקטע עמי־
גראַציאָנס־רעגולירונג: זי קען ניט אָפּשוואַכן די רעכטלאָזיקייט, די פּאָגראָ־
מען, דעם אַנטיסעמיטיזם, וועלכע פאַרשטאַרקן די אידישע עמיגראַציע;
זי קען נאָר דירעקט רעגולירן די וואַנדערונג ד. ה. נאָר דער־
לייכטערן איר גאַנג. און פון יענע צוויי צילן, וועלכע ס'קען פאַרפאָלגן די
עמיגראַציאָנס־רעגולירונג, — די פאַרקלענערונג אָדער די
דערלייכטערונג פון דער אידישער עמיגראַציע — האָט די
דירעקטע רעגולירונג אַ שייכות נאָר צו דעם צווייטן ציל; דעריבער קען
אַ פרייע געזעלשאַפטלאַכע איניציאַטיוו נאָר דערלייכטערן די עמיגראַציע, און
אויב זי וואָלט זיך געשטעלט דעם צוועק, די וואַנדערונג אָפּצושוואַכן, זי
קלענער צו מאַכן, וואָלט זי אין דער ריכטונג גאָר נישט דערגרייכט. די
פאַרקלענערונג און די דערלייכטערונג פון דער עמיגראַציע, ווען מען נעמט
זיי ביידע צוזאַמען, בילדן מיט זיך דאָס, וואָס מען קען אָנרופן די
נאָרמאַליזירונג פון דער עמיגראַציע: פון
אַט דער נאָרמאַליזירונג קען, הייסט דאָס, אַ פרייע אָרגאַניזאַציע דורכפירן
נאָר די פּאָזיטיווע זייט. דאָס אַליין איז אָבער אויך אַ ריזיקע אויפ־
גאַבע, דאָס איז אַזאַ ברייטעס פעלד, דאָס דערצו ברויכט מען גאַנץ אומ־
געוויינלאַכע קראַפט־אָנשטרענגונג און באמת היסטאָרישע באַגייסטערונג,
אויב מען שטרעבט צו דערפילן זי אין איר גאַנצן אומפאַנג. ה' וו. מ.
האָלט אין איין איבער'חזר'ן, אַז די רעגולירונג פון דער עמיגראַציע איז
אַנ'אָרימע „פּראָזע", ווייל דאָ האַנדלט זיך דאָך נאָר וועגן שיפס־קאַרטן
און באַגאַזש, ניטאָ פון וואָס נתפעל צו ווערן, מען טאָר אָבער ניט אַריינ־

לאַכער ווידערשפּרוך. וואָס זי רופט אַרויס שווערע פּראָבלעמען. זי שאַפט שאַרפע קאָנפליקטן און העכסט־אָנגעשטרענגטע באַדערפנישן ביי די ברייטע מאַסן. זי ברענגט דערצו, אַז דיזע באַדערפנישן זאָלן זיך נויטן אין באַלדיקער הילף און זאָלן שרייען צום הימל, — און אין דערזעלבער צייט עפנט זי ניט קיין שום דירעקטע וועגן צו מילדערן דיזע שרייענדיקע נויט, קיין שום מיטלען צו באַפרידיקן די ברענענדסטע באַדערפענישן. און ביי אונז אידן קומט נאָך צו צו דעם די טראַגעדיע פון דעם גלות, זיין באַזונדערע אייגנאַרטיקע אַנאַרכיע, זיינע אייגנטימלאַכע אינערלאַכע ווי־דערשפּרוכן. פון דער צוזאַמענווירקונג פון די דאָזיקע צוויי סבות, — פון דער קאַפּיטאַליסטישער אַנאַרכיע מיט דער גלות־אָנמאַכט אַנטשטייט ביי אונז אַ דאָפּלטער אָפּגרונט צווישן דער ריזיקייט פון די פּראָבלעמען און דער ווינציקייט, אומבאַדייטנדקייט פון זייער מעגלאַכער פאַרענטפע־רונג. הייסט עס דען אָבער, אַז מיר טאָרן ניט ריידן מכח ר א ד י ק א ־ ל ע פּ א ל י א ט י װ ן ? פּונקט דער היפּך! ווייל עס זיינען דאָ די קאָלאָסאַלע באַדערפענישן און ווייל די מעגלאַכע ענטפערן אויף זיי שטימען ניט מיט זייער גרויסקייט, דוקא דערפאַר מעג מען ריידן וועגן פּאַליאַטיוון פון פאַרשידענער קראַפט. — און וואָס נעענטער עס קומט צו דער ענטפער צום פּראָבלעם, וואָס קלענער דער אָפּגרונט, אַלץ קרעפ־טיקער איז דער פּאַליאַטיוו, אויף וועלכן דער ענטפער ווייזט אָן. אַזוי, מאָלן מיר זיך אויס אַזאַ צושטאַנד, ווען די אָנמאַכט פון גלות זאָל שוין מער ניט ווירקן, עס זאָל פאַרבלייבן פאַר אונז אידן, ווי פאַר אַלע אי־בעריקע פעלקער נאָר די קאַפּיטאַליסטישע אַנאַרכיע, מיר זאָלן זיך אין אַלע הינזיכטן אויסגלייכן מיט די אומות העולם, — דאָס וואָלט זיין דער ראַדיקאַלסטער פּאַליאַטיוו אַנטקעגן אונזערע פאָלקס־צרות. און דיזער פּאַליאַטיוו איז דער ציוניזם. מיר קענען זיך אָבער אויך מאָלן קלע־נערע פּאַליאַטיוון. און דאָס אויך אין פאַרשידענעם גראַד. דער ר א ־ ד י ק א ל ס ט ע ר פּ א ל י א ט י װ פאַר אונזער עמיגראַציאָנס־פּראָב־לעם איז די קאָנצענטרירטע קאָלאָניזאַציע, וועלכע פירט צו דער פאַר־ווירקלאַכונג פון ציוניזם. דאָס וואָלט זיין אַזאַ פּאַליאַטיוו, וואָס וואָלט מיט זיך פאַרשטעלן אַנ'אמת'ע איבערקערעניש אין די טיפסטע יסודות פון דעם אידישן לעבן. דאַך שטעלן מיר זיך פאָר, און אַ גרויסער טייל פון דעם אידישן פאָלק גלויבט אין דעם, — אַז די דאָזיקע מהפּכה קען דורכ־גיין אָן דער הילף פון וועלכער ניט איז מלוכה־מאַכט, און בלויז דורך ענערגישער טעטיקייט פון אַ פרייער געזעלשאַפטלאַכער אָרגאַניזאַציע (ווי דער ציוניסטישער קאָנגרעס, פאַרשידענע ציוניסטישע אונטערנעמונגען, דער וועלט־פאַרבאַנד „פּועלי־ציון“, פּאַלעסטינע־אַרבעטער־פאָנד א. ד. גל.); נאַטירלאַך, איז דערצו נויטיק די דאָזיקע אָרגאַניזאַציע זאָל פירן אַ פאַר־נינפטיקע פּאָליטיק, זי זאָל זיך צופּאַסן צו די לעבנס־באַדינגונגען, צו די סטיכייאישע, פון איר באַוואוסטזיניקן ווילן אומאָפּהענגיקע פּראָצעסן,

מעכאַנישע קראַפט פון איר רעגולירונגס־אַפּאַראַט. וואָס אַמבאַלאַנגט ידיעות, איז אפשר נאָך מעגלאַך, אַזאַ אָרגאַניזאַציע זאָל זיי באַזיצן נאָך מער און נאָך בעסערע, זיכערערע, איידער אַ מלוכה־איינריכטונג: זי זאָל באַקומען דורך אירע פּאַרצווייגטע פיליאַלן אין דער גאַנצער וועלט די אויספירלאַכע אינפאָרמאַציע צוליב אירע קליענטן־עמיגראַנטן; וואָס אַמ־באַלאַנגט אָבער קאַפּיטאַלן און איינפלוס, קען זי זיך געוויס ניט גלייכן צו אַ מלוכה אָדער צו די אָרגאַנען פון נאַציאָנאַלער זעלבסטפאַרוואַלטונג. די גאַנצע ווירקונג און איינפלוס פון אַזאַ פרייער אָרגאַניזאַציע קען זיך שטיצן נאָר אויף פאַלגנדיקע מיטלען, וועלכע זי באַזיצט. ערשטנס, קען זי בויען אויף דער מאַכט פון אירע קאַפּיטאַלן, — נאַטירלאַך אויב די לעצטע זיינען גענוג גרויס. ניט באַזיצנדיק קיין שום צוואַנגס־מיטלען, מוז זי צוציען צו זיך דעם צוטרוי פון די עמיגראַנטן און די אַכטונג פון די רעגירונגען, פון די שיפס־קאָמפּאַניעס נאָר דורך איר רייכקייט, נאָר דורך איר קרעדיטפייאיקייט, מיט אירע קאַפּיטאַלן קען זי זיך באַ־נוגענען מיט קלענערן ריוח, ווי די פּריוואַטע קאַנטאָרן, און אויף אַזאַ אופן בייקומען זיי דורך קאָנקורענץ: זי קען אויך פאַר די שיפס־קאָמפּאַ־ניעס פאַרשטעלן מיט זיך אַ מער זיכערן קאָנטראַהענט, ווי די פינאַנציעל שוואַכערע פּריוואַטע אונטערנעמער. ד. ה. קעגן די חברה־לייט, וועלכע עקספּלואַטירן די עמיגראַנטן־מאַסע, קען די פרייע אָרגאַניזאַציע פירן נאָר אַ קאָנקורענץ־קאַמף, און ניט דירעקט פאַרפאַלגן זיי מיט דער מאַכט פון געזעץ. דאַן ווייטער, ווען זי וועט זיך שוין דערווערבן דאָס פאַרטרויען פון די מאַסן און אַ גרויסן אויטאָריטעט, וועט זי קענען אויך אָנווענדן קעגן די צופיל עקספּלואַטאַטאָרישע שיפס־געזעלשאַפטן דעם מיטל פון באָיקאָט: ד. ה. זי קען פאַרעפנטלאַכן די נעמען פון יענע קאָמפּאַניעס אָדער פון יענע שיפן, אויף וועלכע מען באַהאַנדלט שענדלאַך די עמיגראַנטן, פון יענע קאַנטאָרן וועלכע באַשווינדלען זייערע קליענטן; זי קען דערקלערן אויף זיי אַ באָיקאָט. אונטער דער באָיקאָט־דראָאונג וועט זי אימשטאַנד זיין צו צווינגען די קאַנטאָרן און קאָמפּאַניעס מאַכן די אָדער יענע הנחות פאַר די עמיגראַנטן. אַן איינפלוסרייכע רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע וואָלט געקענט אפילו פועל'ן, אַז די שיפס־קאַרטן פון יענע געזעלשאַפטן, וועלכע האָבן זיך מיט איר געשטעלט אין פאַרבינדונג און האָבן באַוויליקט גע־וויסע הנחות, פאַר די עמיגראַנטן, זאָלן אויף זיך טראָגן אַ ספּעציעלן צייכן אָדער צעטל מיט דעם שטעמפּל פון דער רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע; אַזאַ צעטל („לעיבל“) ווערט אָפט געברויכט פון די אַמעריקאַנער פּראָפע־סיאָנעלע פאַראיינען (ווערט אָנגעקלעפּט אויף די סחורות), כדי אָנצו־ווייזן, אַז דער קונה מעג דאָ זיכער זיין. דאַס די סחורה שטאַמט פון ערלאַ־כע הענט. אויף אַזאַ אופן וועלן די עמיגראַנטן קויפן נאָר יענע שיפס־קאַרטן, ד. ה., נאָר פון יענע שיפס־קאָמפּאַניעס, אויף וועלכע די אָרגאַ־ניזאַציע האָט געגעבן איר הכשר. — אויסערדעם, האָט נאָך די אָרגאַני־זאַציע אין איר רשות דאָס מיטל פון יורידישער הילף; ווען זי באַמערקט מצד די קאָמפּאַניעס, וועלכע ניט איז מיסברויכן און עבירות, וועלכע מען

טראָגן קיין שום „ראָמאַנטיזם". קיין שום באַגייסטערונג. גאַנץ דאָסזעלבע וואָלט מען קענען מיט דער זעלבער קלוגקייט און געלאַסנקייט באַהויפּטן אויך מכח דער טעטיקייט פון דער פּראָפעסיאָנעלער אָדער קאָאָפּעראַטיווער אָרגאַניזאַציע פון דעם אַרבעטער־קלאַס. דאָס אַלעס, מעג מען טענה'ן, איז דאָ די לאַנגווייליקסטע פּראָזע — פינף קאָפּיקעס שכירות, אַ האַלבע שטונדע פון'ם אַרבעטס־טאָג, מיט אַ גראָשן ביליקער בולבעס, בעסער געבאַקענע בולקע — ניטאָ פון וואָס נתפּעל צו ווערן. אַ ראָמאַנטיקער איז יעדערער, ווער עס באַגייסטערט זיך צוליב אַזוינע קלייניקייטן! מיר קענען נאָר איינווענדן דעם ה' וו. מ., אַז אַלעס גרויסעס אין'ם לעבן אַנטשטייט און באַשטייט פון אַלטעגלאַכע קלייניקייטן און פון לאַנגווייליקער פּראָזע. די נפקא מינא איז אָבער, אויף וועלכע סאָציאַלע ברייט און אין וועלכע היסטאָרישע ווייט ס'פאַרשפּרייטן זיך די דאָזיקע „קלייניקייטן". און היות די עמיגרירנדיקע מאַסן שטעלן מיט זיך פאָר אין סאָציאַלער הינזיכט אַ ברייטע געזעלשאַפטלאַכע שיכט, און אין היסטאָרישן זין האָט די עמיגראַציע פאַר זיך אויך אַ גאַנץ לאַנגע צוקונפט — קען מען ממילא די רעגולירונגס־אַרבעט ניט נידעריקער שעצן, ווי אַנ־ערך די קאָאָפּעראַטיווע, און ביליקע שיפס־קאַרטן ניט נידעריקער, ווי ביליקן קאַרטאָפל. פּרוּוון מיר זיך נאָר פאָרשטעלן, וואָס פאַר אַן אַרבעט דאָס איז — רעגולירן די עמיגראַציע, ווי מיר האָבן זי אויסגערעכנט אויבן אין דעם רעגולירונגס־פּראָגראַם. אַנ'אָרגאַניזאַציע, וועלכע זאָל דאָס אַלעס דערפילן, מוז זיין אַזוי קרעפּטיק, אַזוי עלאַסטיש, באַוועגלאַך און ברייט פאַרצווייגט, זי זאָל קענען שריט ביי שריט פאָלגן נאָכ'ן עמיגראַנט אויף זיין דאָרנדיקן וועג, שטענדיק גרייט זיין צו איילן אים צו הילף באַלד ווי ער ליידט עטוואָס אין וועג, אָדער אים טרעפט זיך וועלכע ניט איז סכנה, די אָרגאַניזאַציע דאַרף דאָ תמיד שטיין מיט אָנגעגאַרטלטע לענדן, באַוואָפנט מיט איר גאַנצן איינפלוס און מיט איר גאַנצער באַגייסטערונג — יאָ, באַגייסטערונג, כדי צו אונטערשטיצן יעדן ליידנדן וואַנדערער, צו פאַרטיידיקן זיין מענטשלאַכע ערע, צו שיצן זיינע לעבעדיקסטע אינטערעסן. ווער קאָן אָנרופן פּראָזאַאיש אַזאַ אָנגעשטרענגטע אַרבעט, ווער וועט האָבן די העזה אויסצולאַכן די באַגייסטערונג, וואָס עס פאָדערט זיך כדי צו שאַפן אַזאַ אָרגאַניזאַציע? ווער וועט לייקענען, אַז דאָ פאָדערט זיך הייסע ליבע צו דעם פאָלק, טיפער גלויבן אין די היילנדע קראַפט, אין די היסטאָרישע אויסזיכטן פון דער עמיגראַציאָנס־באַוועגונג, אַז די פירער פון אַזאַ אָרגאַניזאַציע מוזן זיין דורכגעדרונגען מיט דעם שטאַרקסטן און וואַרעמסטן אינטערעס צו דער עמיגראַציאָנס־פראַגע?

די מיטלען פון אַזאַ פרייער געזעלשאַפטלאַכער אָרגאַניזאַציע.

יאָ, דאָ איז נויטיק באַגייסטערונג. אַ פרייע געזעלשאַפטלאַכע אָר־גאַניזאַציע באַזיצט נאָר צו שוואַכע מיטלען, כדי זי זאָל קענען עטוואָס ראַדיקאַלעס אויספירן אָן דער געהעריקער באַגייסטערונג, נאָר דורך די

וואו זיי ווילן ארבעטן.

צווייטנס, ווייל די אָרגאַניזאַציע דאַרף זיין פּאָלקאָם לעגאַל, וועט זי בשום אופן ניט קענען אינגאַנצן אָפּשאַפן די הילפלאָזיקייט פון די עמי־גראַנטן: כל זמן עס עקזיסטירט דאָס פּאַספּאָרטן־סיסטעם אין רוסלאַנד, איז רומעניען, דער מיליטער־דינסט אין רוסלאַנד, עסטרייך, אונגאַרן און רומעניען, כל זמן עס וועלן דויערן די פּאָליטישע פאַרפאָלגונגען קעגן איינצלנע פּערזאָנען אין רוסלאַנד. וועט אַ געוויסער טייל עמיגראַנטן נאָך אַלץ זיין געצוואונגען אַנקומען צו די „אַגענטן", צו די „שוואַרצערס", און וועט ניט קענען געניסן פון די וואוילטאַטן פון דער רעגולירונג. אָט־די אַלע אומשטענדן שאַפן מיט זיך די גרעסטע שוועריקייט פאַר דער עמי־גראַציאָנס־רעגולירונג און די פרייע אָרגאַניזאַציע דאַרף זיך שוין פון אָנפאַנג אָן אָפּזאָגן פון דעם געדאַנק — אינגאַנצן אָפּצושאַפן די געהיימע אַגענטן און אינגאַנצן צו באַשיצן די עמיגראַנטן קעגן עקספּלואַטאַציע. — אויך אין איר יורידישער אַריינמישונג איז די עמיגראַציע נאַטירלאַך באַשרענקט מיט די ראַמען פון די עקזיסטירנדיקע געזעצן: שאַפן נייע געזעצן קען זי ניט, דאָס ליגט ניט אין איר רשות. זי קען נאָר אויסנוצן יענע הנחות, וועלכע דאָס געזעץ האָט שוין אַליין געגעבן די עמיגראַנטן, און וועלכע די לעצטע קענען אָבער ניט געניסן מחמת זייער אומוויסנקייט און אַנמאַכט.

וועלכע היסטאָרישע גרעניצן קען די דירעקטע רעגולירונג ניט איבערשרייטן?

דאָס איז אַלץ גערעדט געוואָרן מכח דעם, וועלכע פּאָליטישע גרע־ניצן ווערן געשטעלט דער רעגולירונגס־אַרבעט דורך דעם וואָס אין איר רייסן זיך אַריין די פאַרשידענע זייטיקע מלוכה־אינטערעסן. אָבער אויך אָט די גרעניצן וואָלט דאָך אַ פרייע רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע געקענט פיל לייסטן ביי דער איבערגעבנקייט צו דער זאַך, ווען זי זאָל אָנגעפירט ווערן פון קאָמפּעטענטע מענטשן מיט אַ ברייטן קוק אויף די געזעל־שאַפטלאַכע פראַגן און מיט טיפן אינטערעס צו דער עמיגראַציע. פון אָנפאַנג, ווען די קאַפּיטאַלן און דער איינפלוס זיינען נאָך אומבאַדייטנד, קען זי ווייניק וואָס אויפטאָן, אָבער מיט דער צייט קען זי פיל קראַפט דערווערבן און דערפילן אַלץ אַ גרעסערן טייל פון דעם דירעקטן רעגו־לירונגס־פּראָגראַם. ווען מיט דער צייט וואָלטן אויך די רעגירונגען זיך געענדערט און דעמאָקראַטיזירט, וואָלטן אויך פאַלן פילע פּאָליטישע שטע־רונגען פון יענע, וואָס מיר האָבן אָט ערשט אויסגערעכנט. עס בלייבט אָבער אַ געוויסער היסטאָרישער גרעניץ, וואָס אים וועט קיין שום די־רעקטע רעגולירונגס־אַרבעט ניט קענען איבערטרעטן, און דיזער גרעניץ איז יענער ראַדיקאַלסטער פּאָליאַטיוו פאַר דער עמיגראַציאָנס־פראַגע, וועל־כער באַשטייט אין קאָנצענטרירטער קאָלאָניזאַציע. ביז צו דיזן ראַ־דיקאַלן מיטל צו לייזן דאָס עמיגראַציאָנס־פּראָבלעם קען מען בשום אופן ניט דערגרייכן דורך די דירעקטע רעגולירונג פון דער עמיגראַציע. דיזע

קען געזעצליך פאַרפאַלגן, קען זי, שטיצנדיק זיך אויף'ן געזעץ, צוציען די קאָמפּאַניע צום געריכט און צווינגען זי איינצוהאַלטן די רויבערישע אַפּעטיטן.

וועלכע פּאָליטישע שטערונגען קען אַ פרייע אָרגאַניזאַציע ניט בייקומען?

ס'איז קלאָר, אַז כדי צו באַנוצן אַט די אַלע מיטלען, דעם פינאַנציעלן דרוק, דעם גייסטיקן איינפלוס אויף די מאַסן, דעם באַיקאָט (און „לעיבל") און די יורידישע אריינמישונג, מוז די רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע, קודם כל לעגאַליזירט ווערן אין אַלע לענדער, וואו איר וועט אויסקומען צו אַרבעטן: מיט אַנדערע ווערטער, זי מוז פּועל'ן, די רעגירונגען זאָלן אָפיציעל געבן זייער הסכמה אויף איר עקזיסטענץ און אויף איר אַרבעט. דערביי וועט אומבאַדינגט ענטשטיין אַ גאַנצע רייע שוועריקייטן, וועלכע די רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע איז ניט בכח אַפּצושאַפן. ערשטנס, האָבן מיר שוין געזען, אַז די רעגירונגען פאַלגן אין זייער עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק גאַנץ אָפט אַזוינע אינטערעסן, וועלכע האָבן גאָר ניט צו טאָן מיט די באַדערפעניש פון די וואַנדערנדע מאַסן, און ווייל די פרייע רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע ווערט, אַ דאַנק דער לעגאַליזירונג, אַפּהענגיק פון די רעגירונגען, וועט זי זיך אויך מוזן רעכענען מיט אַט דיזע פאַרשידענע מלוכה־אינטערעסן. אַזוי, אין רוסלאַנד וועט די אַדמיניסטראַציע געוויס שטרעבן אויסצונוצן די רעגולירונגס־אַנשטאַלטן צוליב אירע פּאָליצייאישע צוועקן. די אַנשטאַלטן וועלן מוזן אַכטונג געבן אויף די מיליטער־פליכטן און אויף די פּאָליטישע כשרות פון די עמיגראַנטן, אין עסטרייך — אויף זייערע מיליטער־פליכטן. אין די פאַראייניקטע שטאַטן פון נאָרד אַמעריקע וועט מען מוזן זיך רעכענען מיט די איינוואַנדערונגס־באַשרענקונגען, און ס'איז אַ גרויסע פראַגע, ווי אַזוי די אַמעריקאַנער רעגירונג וועט נאָך בכלל אַ קוק טאָן אויף די טעטיקייט פון דער רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע. דער לעצטער פאַרבאָט מצד דער אַמעריקאַנער רעגירונג קעגן דאָס אריינפאָרן פון די גאַלוועסטאַנער אימיגראַנטן, ווייל דיזע אימיגראַנטן זיינען כלומרשט „פאַרקאָנטראַקטירטע אַרבעטער", קען אויך סטראַשן יעדער אַנדערער רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע. נאַטירלאַך שטאַמט דיזער קלאַפּ פון דער יט"א פון איר אייגענעם פעלער, וואָס זי האָט עס ניט באַזאָרגט לכתחילה צו באַקומען די הסכמה פון דער אַמעריקאַנער רעגירונג. ס'איז אַפילו פאַר אַלעמען געווען גאָר אומדערוואַרטעט, און מען האָט געמיינט, אַז די רייכע מומע האָט מסתמא אַלעס פון אָנפאַנג איינגעאָרדנט. היינט ווייזט זיך גאָר אַרויס, אַז זי האָט געטריבן לעבערלאַכע דיפּלאָמאַטיע, אַפילו בנוגע צו דער אַמעריקאַנער רעגירונג, און דאָס ווייזט, ווי נויטיק עס איז צו באַטאָנען, אַז די רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציעס מוזן זיין לעגאַליזירט (ניט נאָר אין רוסלאַנד) און מוזן זיך רעכענען מיט די געזעצן פון אַלע לענדער,

זיינע דאָך שוין פעסטגעשטעלט געוואָרן: אין דעם ריין־פּראַקטישן זין, וועלכער אינטערעסירט אונז דאָ, באַדייט די אַנאַרכיע, דער תהו ובוהו אינ׳ם געזעלשאַפטלאַכן לעבן גאָר ניט אַנדערעס, ווי דאָס, אַז אַזוינע כאַאָטישע פּראָצעסן לאָזן זיך ניט באַהערשן פון דעם מענטשנס ווילן. דאָס זיי ווילן ניט פאָלגן זיינע צוועקן. ווי מיר האָבן פריער געזען, איז די עמיגראַציאָנס־אַנאַרכיע ענג פאַרבונדן מיט דעם אַלגעמיינעם תהו ובהו פון דער פּראָדוקציאָן; דערפון איז קלאָר, אַז אַפּפירן באַוואוסטערהייט דעם עמיגראַציאָנס־שטראָם אויף נייע וועגן איז דער אָרגאַניזירטער געזעלשאַפטלאַכער רצון ניט מסוגל. איננאַנצן באַהערשן אים איז אויסגעשלאָסן. הייסט דאָס דען אָבער, אַז דאָ קען מען גאָר ניט דערגרייכן, און אַז מען מוז זיך לחלוטין אָפּזאָגן פון באַהערשן די עמיגראַציע? איך מיין דאָס ניט.

אין די געזעלשאַפטלאַכע פּראָצעסן קען דער מענטש ניט קאָמבינירן די געזעצמעסיקייטן לויט זיין ווילקיר, אָבער אַרייטראָגן מער באַוואוסטזיין, מער פּלאַנמעסיקייט, מער אָרדנונג אין זייער גאַנג קען ער דאָך, — זלבספאַרשטענדלאַך, ניט דער יחיד איז דאָס בכח, נאָר אַ קרעפטיקע געזלשאַפטלאַכע אָרגאַניזאַציע. אַט דאָס איז טאַקע דער אונטערשיד פון ב א ה ע ר ש ן צ ו ר ע ג ו ל י ר ן: באַהערשן באַדייט מער מאַכט, רעגולירן — ווייניקער מאַכט. באַהערשונג איז די ווייטערדיקע און העכערע שטופע פון דער רעגולירונג: דער אונטערשיד איז אין כמות, און ניט אין איכות. רעגולירן הייסט שוין טיילווייז באַהערשן. דיזע באַהערשונג ווערט אָבער באַשרענקט דורך דעם, וואָס דער מענטש קען די וואַנדערונג ניט אָנפירן לויט זיין ווילן. ער איז נאָר אימשטאַנד זי רעגולירן, זי עקאָנאָמישער מאַכן, פאַרשפּאָרן די קרעפטן, וועלכע זי פאַרשווענדט, פאַרשפּאָרן די יסורים, וועלכע זי מאַכט אָן: קורץ, די פרייע געזעלשאַפטלאַכע אָרגאַניזאַציע מוז נאָכאָפּלגן נאָך דעם עמיגראַציאָנס־שטראָם אויף יענע ריכטונגען, וועלכע ער נעמט אָן אַליין פון זיך. זי קען אים ניט פאַרשרייבן אַזוינע ריכטונגען, וועלכע זי געפינט פאַר בעסער. אַזוי ווי די וואַנדערונג ווענדט זיך דערווייל ניט אין איין־איינציקן צענטער, נאָר זי גיסט זיך. פאַרקערט, פאַנאַנדער אויף אַלע שבעה ימים, מוז אויך די רעגולירנדע אָרגאַניזאַציע זיך צופּאַסן צו אַט דעם סטיכייאישן גאַנג פון דער עמיגראַציע, צו איר צוזייאונג. אַ לאַנגע צייט נאָך מוזן מיר דערוואַרטן, אַז די רעגולירונג פון דער עמיגראַציע וועט באַשטיין אין דעם, וואָס ווי אירע קאָנצענטרירנדיקע, אַזוי אויך אירע צוזייענדע טענדענצן וועלן דורך די רעגולירונג דערלייכטערט ווערן. מען קען ניט זאָגן סתם, אַז די עמיגראַציע צוזייט זיך פון זיך אַליין: ניין, זי צוזייט זיך און זי קאָנצענטרירט זיך אין איין און דיזעלבע צייט: דאָס הייסט ז י ק אָ נ צ ע נ ט ר י ר ט ז י ך א י ן פ י ל ע צ ע נ ט ע ר ן. אַט אַ די צווייזייטיקייט פון דער אידישער וואַנדערונג. איר פּאָליצענטריזם, ברענגט דערצו, וואָס אויך די רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע וועט פאַר זיך האָבן אַ ברירה פון די צוויי טענדענצן: די רעגולירונגס־

רעגולירונג קען אריינטראגן אין דעם וואנדערונגס־שטראם א געוויסע פלאנמעסיקייט, אפשוואכן דעם כאאס, וואס הערשט אין אים, אבער ניט צוגעבן אים אויך אן אויסן־ליגנדן צוועק, ניט אפקירעווען דעם שטראם אין נייע פוסטע אדער שיטער־באזעצטע לענדער. **פארוואנדלען די עמיגראציע אין קאלאניזאציע איז די דירעקטע רעגולירונג ניט בכח.**

דער געדאנק וועגן באהערשן די עמיגראציע.

דא שטויסן מיר זיך גלייך אן אויף דער פראגע, צי איז עס מעגלאך און אויף וויפיל מעגלאך צו באהערשן די עמיגראציע. היות די עמיגראציע איז א סטיכייאישער פראצעס, פרעגט זיך אין אלגעמיין, אויף וויפיל און ווי אזוי איז עס מעגלאך א סטיכייאישן פראצעס צו באהערשן, צו מאכן אים פאר א ווערקצייג אין די הענט פון דעם באוואוסטזיניקן מענטשלאכן רצון? ס'איז קלאר, אז יעדע געשעעניש אין דער נאטור און אין דער געזעלשאפט, צו וועלכער דער ציל־באוואוסטער מענטש האט זיך נאך ניט צוגערירט, איז א סטיכייאישער פראצעס, און די מאכט פון דעם מענטשן איבער די נאטור באשטייט טאקי גראד אין דעם, וואס דער מענטש לערנט זיך אוים אלץ ברייטער צו באהערשן די דאזיקע סטיכייאישע פראצעסן. אויף אזא אופן מוזן מיר צוגעבן, אז דער אויסדרוק „סטיכייאישער פראצעס“ זאגט נאך ניט דאס דער מענטש מיט זיין באוואוסטזיין קען דא גאר ניט אויפטאן; דער אויסדרוק ווייזט אן ניט מער ווי, אז דער פראצעס, וועלכן מען מיינט, איז דערווייל נאך ניט באהערשט פון דעם מענטשן. ווען מיר וועלן געברויכן פשוטע באגריפן און ניט אריינ׳חקר׳ען זיך אין די פילאזאפישע דיסקוסיעס איבער די באגריפן, באהערשט דער מענטש די סטיכייאישע פראצעסן פון דער נאטור דורך דעם, וואס ער דערקענט און נוצט אוים די געזעצמעסיקייט פון דיזע פראצעסן; דער מענטש קען קינסטלאך צוזאמענשטעלן, קאמבינירן דיזע געזעצמעסיקייטן און די פראצעסן, כדי צו באקומען דיווירקונגען, וועלכע ער ווינשט. אבער ער איז בכלל ניט אים שטאנד קינסטלאך צו שאפן גאר נייע, ניט עקזיסטירנדיקע פראצעסן און דיקטירן דער נאטור אויסגעטראכטע געזעצמעסיקייטן. צוועקמעסיק צו קאמבינירן די געזעצן פון דער נאטור, באהערשן זי דורך קלוגע אונטערטעניקייט — דאס איז אלעס, וואס דער בשר ודם קען דערגרייכן. אבער אין דעם געזעלשאפטלאכן לעבן איז עד היום די מאכט פונ׳ם מענטשלאכן באוואוסטזיין נאך מער באגרעניצט דאדורך, וואס פילע פון די סטיכייאישע פראצעסן אין דער קאפיטאליסטישער ארדנונג טראגן א כאאטישן כאראקטער, וואס אין זיי הערשן אינערלאכע ווידערשפרוכן און אנארכיע. איך וועל דא ווידער אויסמיידן אריינצולאזן זיך אין פילאזאפישע (דערקענטנים־טעארעטישע) חקירות, ווי אזוי און אין וועלכן זין קען מען ריידן וועגן אנארכיע און כאאס דארט, וואו געוויסע טיפגרייפנדיקע געזעצמעסיקייטן

זיין פייאיקייט אריינצונעמען אין זיך דעם אידישן וואנדערער־שטראָם. די ערשטע באַדינגונג וועט צווינגען די רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע צו זוכן נייע לענדער, און די צווייטע באַדינגונג וועט איר געבן די מעגלאַכ־קייט אַזאַ לאַנד צו געפינען. קיינע פון די ביידע באַדינגונגען געניגט ניט איינע אַליין, כדי צו דערפירן די רעגולירונגס־אַרבעט ביז צו ענערגישער און פּלאַנמעסיקער קאָנצענטראַציע. ווען אַלע ביזאהעריקע איינוואַנדערונגס־לענדער וואָלטן שוין פאַרשלאָסן געוואָרן פאַר אונז, הייסט דאָס נאָר, אַז די רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע וואָלט מוזן אָנהויבן טראַכטן מכח נייע לענדער, אָבער געפינען זיי אַליין וואָלט זי ניט קענען: ווי מיר האָבן פריער געזאָגט, קען די רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע ניט אָפּקירעווען די וואַנדערונג אין נייע ערטער. זי איז אימשטאַנד נאָר דערלייכטערן דעם גאַנג פון דער עמיגראַציע אין יענע לענדער, וואוהין זי פליסט פון זיך אַליין. ביידע באַדינגונגען ליגן אויסערהאַלב פון דעם אידישן עמ־גראַציאָנס־פּראָצעס, מיט וועלכן די רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע באַשעפטיגט זיך. אַליין אַרויסרופן אין לעבן אָדער פאָרבארייטן די צווייטע באַדינגונג קען זי אויך ניט. אַלזאָ, בלייבט אונז אויסצואוואַרטן, ביז וואַנען די סטיכייאישע אַנטוויקלונג וועט אַליין צו שטאַנד ברענגען ביידע אָנגע־וויזענע תנאים. דאָ הייסט, מיט אַנדערע ווערטער, אַז די רעגו־לירונגס־אָרגאַניזאַציע דאַרף און קען זיך ניט שטעלן פון דעם פאַרויס צוועק — צו זוכן נייע איינוואַנדערונגס־לענדער, זי דאַרף זיך לכתחילה באַשעפטיקן נאָר מיט דער רעגולירונג אַלס אַזעלכער. אָבער די געשיכטע קען זי מיט דער צייט ברענגען אויך צו אַ ברייטערער אַרבעט, וועלכע וועט שוין גרעניצן גלייך מיט דער קאָלאָניזאַציע.

דערווייל וואָלט דאָס זיין לגמרי שעדלאַך, ווען מיר וואָלטן פּרואוון שטעלן דער עמיגראַציאָנס־אָרגאַניזאַציע אַזוינע ווייטע און צווייפלהאַפטע (פּראָבלעמאַטישע) אויפגאַבן, ווי אַנ׳ערך, די באַהערשונג פון דער עמיגראַ־ציע אָדער די פאַרוואַנדלונג פון עמיגראַציע אין קאָלאָניזאַציע. די וואַנ־דערונג באַרירט ברענענדיקע אַלטעגלאַכע אינטערעסן פון פאָלק, און די רעגולירונגס־אַרבעט דאַרף אויף זיי געבן אַ תשובה. מיר מעגן סטאַרן זיך, אַז די רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע זאָל אַכטונג געבן אויף אַלע ריכטונ־גען אין וועלכע עס פליסט דער אידישער וואַנדערער־שטראָם; מיר מעגן פאָדערן, אַז די אַרבעט פון דער אָרגאַניזאַציע זאָל זיך ניט באַשרענקען מיט יענעם גרויסן רוב עמיגראַנטן, וואָס פאָרן נאָך אַמעריקע, נאָר זי זאָל זיך אויך באַציען אויף יענעם קליינעם צווייג, וועלכער גייט אין דעם נאָענטן מזרח און ספּעציעל אין פּאַלעסטינע; מיר מעגן פּאָרויסזען און פאָרויסזאָגן, וואוהין די דאָזיקע אַרבעט וועט מיט דער צייט פירן, וועלכע נאַציאָנאַלע פּערספּעקטיוון זי עפנט פאַר׳ן פאָלק, אָבער שטעלן דער רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע טעריטאָריאַליסטישע אָדער ציוניסטישע צוועקן טאָרן מיר ניט, ווייל דאָס וואָלט זי אָפּגעצויגן פון איר דירעקטן וועג

אָרגאַניזאַציע קען שטרעבן וואָס מער צו דערלייכטערן און צו באַפרייען די צווייענדע טענדענצן פון דעם עמיגראַציאָנס־שטראָם, זי קען אָבער אויך זיך סטאַרען צו באַגינסטיקן די קאָנצענטרירנדע טענדענצן. פאַר יעדן טעריטאָריאַליסט איז קלאָר, אַז עס איז ווינשנסווערט די רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע זאָל זיך שטעלן אויף דעם צווייטן וועג.

אויב יאָ, אויב די רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע קען יאָ מיטווירקן צו די קאָנצענטרירונגס־טענדענצן פון דעם וואַנדערונגס־שטראָם, מעג מען זיך פאָרט אויסמאָלן, אַז זי וועט מיט דער צייט אויך קענען זוכן נייע איינ־וואַנדערונגס־ערטער. און אין דעם פרט וועט זי אויך מוזן פאָלגן דעם סטיכייאישן גאַנג פון דער וואַנדערונג, און וועגן אַפּווענדן אים אין גאַר נייע לענדער קען נאַטירלאַך קיין רייד ניט זיין. די אָרגאַניזאַציע מוז נאָר זיין אויף אַזוי ווייט פּאָראָויסזיכטיק, זי זאָל קענען צווישן יענע לענדער, וואוהין עס צעשפּרייט זיך די וואַנדערונג, אויסגעפינען דעם פּאַסנדסטן צענטער, יענעם, פאַר וועלכן די צוקונפט איז אַם מייסטן. די אָרגאַניזאַציע מוז פּייאיק זיין פּאָראויסצוזען, מוז האָבן דעם מוט צו היסטאָרישע ווייטזיכטיקייט, און דעם שכל אויסצומיידן דערביי אויך יעדן אוטאָפּיזם. צי קען אַ רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע זיין אויף אַזוי פיל קלוג און קרעפטיק, איז אַ גרויסע פראַגע; יעדנפאַלס, איז דאָס דער מאַקסימום, וועלכן זי קען דערגרייכן. זוכנדיק די נייע צוקונפטס־לענדער פון דער אידישער עמיגראַציע, ניט כדי די וואַנדערונג צו צווייען, נאָר כדי זי ווי ווייט מעגלאַך צו קאָנצענטרירן, דערגייט די אָרגאַניזאַציע ביז דער העכסטער מדרגה פון דער רעגולירונג, און אויף אַזאַ אופן קומט זי צו יענעם שטריך, וועלכער טיילט אָפּ די עמיגראַציע פון דער קאָלאָניזאַציע. די לעצטע אָבער געהערט שוין בשום אופן ניט צו דעם טעטיקייטס־פעלד פון די רעגולירונגס־איינריכטונגען: דורך זייער טעטיקייט אין דער ווייטער צוקונפט וועלן זיי אפשר אימשטאַנד זיין אינדירעקט צו העלפן דער קאָלאָניזאַציע, דורך דעם וואָס זיי וועלן זיך סטאַרען צו דערלייכטערן די איינוואַנדערונג אין דאָס קאָלאָניזאַציאָנס־לאַנד, אָבער אָנפירן די קאָלאָניזאַציע וועלן זיי ניט קענען.

ציוניסטישע אויסזיכטן פון רעגולירונגס־אַרבעט.

דאָס איז אַלץ גערעדט געוואָרן אַבסטראַקט, מיר האָבן אין אַלגעמיין אָנגעגרייט דעם גרעניץ ביז וועלכן עס קען גיין די עמיגראַציאָנס־רעגולירונג, עס איז אָבער אויך אין דער קאָנקרעטער ווירקלאַכקייט גאַנץ מעגלאַך, זי זאָל טאַקע דערגיין אָט ביז דיזן גרעניץ, און די רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע זאָל טאַקע מיט דער צייט געצוואונגען ווערן זיך ווענדן צו ענערגישער קאָנצענטרירונגס־טעטיקייט. דאָס וועט פאָרקומען ביי פאָלגנדע צוויי באַדינגונגען: פון איין זייט דאַרפן אַלע פריערדיקע לענדער פון דער אידישער איינוואַנדערונג פאַרמאַכן זייערע טויערן פאַר אונזערע עמיגראַנטן, און פון דער צווייטער זייט דאַרף אַ נייעס לאַנד אַרויסווייזן,

פּאַראינטערעסירטער פּאָלקס־עלעמענט זאָרגט וועגן זיך אַליין. דער, וועגן וועמען מען זאָרגט, דאַרף זיין דער זעלבער, וואָס זאָרגט, כדי עס זאָל מעגלאַך זיין אַ דעמאָקראַטישע טעטיקייט; אין דער דעמאָקראַטיע פאַלן צוזאַמען דער סוביעקט מיט דעם אָביעקט פון דער געזעלשאַפטלאַכער טעטיקייט. דאָרט אָבער, וואו אַזאַ צוזאַמענפאַלונג איז אוממעגלאַך, קען וועגן דעמאָקראַטיע קיין רייד ניט זיין. ווער בילדעט אָבער מיט זיך דעם אָביעקט פון דער עמיגראַציאָנס־רעגוליבונג? נאַטירלאַך, די עמיגראַנטן־מאַסע, וועגן איר דאַרף זאָרגן די רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע. צי קען אָבער די דאָזיקע מאַסע זיין אויך דער ס ו ב י ע ק ט פון דער דאָזיקער רעגוולירונג, צו קען די עמיגראַנטן־מאַסע זיך אַליין רעגולירן? די דאָזיקע פראַגע שטעלן זיך קיין מאָל ניט יענע, וועלכע האַלטן אין איין אַגיטירן פאַר אַ דעמאָקראַטישער עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק. זייערע קעגנער לייקענען אָנטשידן די פראַגע; אַזוי, זאָגט ה. וו. מעדעם, אַז „די עמיגראַנטן קענען זיין נאָר דער אָביעקט פון דער רעגולירונג, אָבער ניט איר סוביעקט“ *) און דעריבער דערלויבן זיך נאָר „ראָמאַנטיקער“ צו ריידן מכח דעמאָקראַטישער רעגולירונג. אין דעם ענין איז מעגלאַך נאָר פילאַנטראָפּיע, ה. וו. מעדעם באַגייט דעם זעלבן פעלער, ווי די „ראָמאַנטיקער“, ווי ער רופט זיי אָן (צ. ב., ה' בערטאָלדי), דערמיט וואָס ניט ער, ניט זיי אַנאַליזירן ניט טיפער דעם באַשטאַנד פון אַט דער עמיגרירנדער מאַסע.

די צוזאַמענשטעלונג פון דער עמיגרירנדער מאַסע.

פון וועמען זשע באַשטייט די עמיגרירנדע מאַסע? ריכטיקער גע־זאָגט וועלכע עמיגראַציאָנס־שטופּן קען מען אין איר אויסטיילן? ערשטנס, זיינען דאָס די עמיגראַנטן אין ענגן זין פון וואָרט, ד. ה. מענטשן, וועלכע האָבן זיך שוין אויפגעהויבן פון אָרט, שוין געזעצט זיך אין באַן אָדער גאָר אויפ'ן שיף, און נאָך ניט אָנגעקומען אויפ'ן אָרט. אייגנטלאַך, זיינען עס די פּאַסאַזשירן — דער ערשטער טייל פון דער עמיגרירנדער מאַסע. צווייטנס, געהערן צו איר יענע מענטשן, וועלכע האַלטן אין קלייבן זיך אין וועג אָדער וועלכע זיינען שוין אָנגעקומען אויפ'ן אָרט, אָבער נאָך ניט איינגעאָרדנט זיך דאָרטן; דאָס זיינען עמיגראַנטן אין ברייטערן זין פון וואָרט. דריטנס, קען מען אַהער צורעכענען אויך יענע אַלע, וואָר עס וועט נאָר מיט דער צייט אפשר פאָרן, ווייל זיינע לעבנס־יסודות אין דער אַלטער היים האָבן זיך שוין פאַנאַנדערגעשאָקלט, הגם דערווייל האַלטן זיי זיך געגוג פעסט, כדי נאָך ניט צו טראַכטן מכח עמיגרירן. דאָס זיינען פּ אָ ט ע נ צ י ע ל ע עמיגראַנטן. עס זיינען פאַראַן אויך פילע אַזוינע, וואָס וואָלטן גערן אַוועקגעפאָרן, אָבער זיי האָבן ניט די נויטיקע

*) וו. מעדעם, וועגן דער רעגולירונג פון דער עמיגראַציע („יעוור. אָבאָזרעניע“ 1910, 9, ז. 5).

פון אַלטעגלאַכער ארבעט אויף דעם וועג פון פריצייטיקע עקספּערימענטן און אוואַנטיורן.

דעמאָקראַטיע און פילאַנטראָפּיע אין דער רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראַציע.

ווערליק מיר האָבן געשילדערט אין די ביזהעריקע אויספירונגען. איז קלאָר, אַז מכח אַ ריין־קאַפּיטאַליסטישער רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע קען ניט זיין קיין רייד, ווייל אַזאַ מין פריווע אָרגאַניזאַציע דאַרף שטרעבן ניט צו ריוח, נאָר צו דעם וואויל פון די וואַנדערנדע מאַסן. זי ברויכט האָבן אַזאַ באַגייסטערונג און באַזיצן אַזאַ צוטרוי מצד די מאַסן, וואָס פאַר אַנ'עקספּלואַטאַטאָרישער געזעלשאַפט איז דאָס גאָר אוממעגלאַך. ווענן דעם טראַכט טאַקע ביי אונז קיינער ניט. ביי אונז רעדט מען אָבער זייער פיל מכח אַ „דעמאָקראַטישער עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק“; און אין דעזעלבער צייט ווייסן מיר, אַז ביז איצט האָט נאָך אונזער דעמאָקראַטיע גאָר נישט געטאָן צוליב רעגולירן די עמיגראַציע און אַלץ וואָס איז נאָר געמאַכט געוואָרן אין דער הינזיכט, שטאַמט דאָס פון די פילאַנטראָפּן, פון די אידישע „קולטוס־געמיינדן“ (קהילות) אין אויסלאַנד, פון אונזערע „רייכע מומעס“ ווי די אַליאַנס, די יק"א, יט"א א. ז. וו. אַריבערגייענדיק צו דער פראַגע, ווי אַזוי דאַרף געבויט ווערן די פרייע רעגולירונגס אָרגאַניזאַציע, מוזן מיר זיך פאַנאַנדערקלייבן אין דעם, וואָס קענען אין דעם פרט דערגרייכן די אידישע דעמאָקראַטיע און די אידישע פילאַנטראָפּיע, מיר דאַרפן אַנאַליזירן די אינטערעסן און די קרעפטן, ווי פון דער ערשטער אַזוי אויך פון דער צווייטער. און דאַן ערשט וועלן מיר זען, וועלכע פאַר־בינדונג און קאָמבינירונג פון אונזערע געזעלשאַפטלאַכע קרעפטן איז נויטיק, כדי איינצוואָרדנען אַ פאַרנינפטיקע עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק.

צי קען די עמיגראַציאָנס־אָרגאַניזאַציע זיין ריין־דעמאָקראַטיש?

די, וואָס שרייען ביי אונז אַזוי פיל וועגן „דעמאָקראַטישע עמיגראַ־ציאָנס־פּאָליטיק“, האָבן גאָר ניט געפּרואווט זיך קלאָר צו מאַכן, וואָס הייסט דעמאָקראַטיע בכלל. „דעמאָקראַטיע איז קודם כל זעלבסט־הילף, זעלבסט־טעטיקייט, זעלבסט־אָרגאַניזירונג“*) — אָט דאָס מוזן מיר גע־דענקען. אויב מיר ווילן פאַרנינפטיג ריידן מכח עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק. דעמאָקראַטיש איז נאָר דאָס, וואָס ס'ווערט אָנגעפירט דורך די פאַר־אינטערעסירטע גופא; דעמאָקראַטיע באַדייט ניט הילף, נאָר זעלבסט־הילף, ניט רחמנות, נאָר קאַמף, זי באַדייט, אַז ניט איינער זאָרגט וועגן אַ צווייטן, איין שיכט, איין קלאַס וועגן אַ צווייטן שיכט, נאָר דער

*) אפרים בלומענפעלד, וועגן ווינער עמיגראַציאָנס־קאָנגרעס („דאָס פרייע וואָרט“ 2, ז. 15).

ניט געוועזן קיין שום רייד מכח דעמאָקראַטישער פּאָליטיק. ווי דעמאָקראַטיש זאָלן אפילו ניט געבויט ווערן יענע עמיגראַציאָנס־איינריכטונגען, וואָס וואָלטן זיך באַשרענקען נאָר מיט דער באַזאָרגונג פון די „פּאַסאַזשירן“, דאַך וועט אין זיי מוזן העַרשן אַ פילאַנטראָפּישע געזינונג, ווייל דער עמיגראַנט וועט—תמיד אהין קומען מיט זיין פּסיכאָלאָגיע פון אָפּהענגיקייט און הילפסלאָזיקייט, און אפילו די בעסטע טוער וואָלטן זיך מיט דער צייט צוגעוויינט צו באַהאַנדלען די עמיגראַנטן אויפ'ן פילאַנטראָפּישן שטייגער.

אבער ווי די עמיגראַציאָנס־פראַגע, אזוי דאָס דירעקטע רעגולירונגס־פּראָגראַם, ווי אויך די טעטיקייט בנוגע צו אינדירעקטער רעגולירונג—זיינען פיל ברייטער פאַר דער פּשוט'ער פּאַסאַזשירן־נויט. ניט נאָר פּאַסאַזשירן, ניט נאָר סתם עמיגראַנטן, נאָר אויך די פּאָטענציעלע עמיגראַנטן און אפילו דאָס גאַנצע אידישע פאָלק זיינען דירעקט אָדער אומדירעקט פּאַראינטערעסירט אין דער עמיגראַציע און איר פּאַרניגפּטיקער רעגולירונג. — און דוקא דערפאַר, ווייל די עמיגראַציע איז ניט קיין פאָלקס־צרה, נאָר אַ פאָלקס־ברכה. די עמיגראַציע זאָל נאָרמאַליזירט ווערן, פאַרקלענערט ווערן, דאָרט וואו זי איז שוין צו גרויס, מחמת צופעליקע סבות, דערלייכטערט ווערן דאָרט וואו זי שטאַמט פון טיפע און דויערנדיקע אורזאַכן, — אין דעם זיינען פּאַראינטערעסירט די גאַנצע אידישע פאָלקס־מאַסן. דער אינטערעס אין דעם איז, אלזא, אַ ריין דעמאָקראַטישער, דאָס איז דער אינטערעס, די באַדערפעניש פון פרייער אַנטוויקלונג פון אַ ברייטער מאַסן־דערשיינונג, וועלכע ברענגט אויסלייזונג פאַר אַ גרויסן טייל פון די פאָלקס־נויטן. נאַטירלאַך איז שוין דער אינטערעס פון די ברייטע, ניט דירעקט עמיגרירנדע מאַסן, דערביי פיל שוואַכער, ווי די פּאַראינטערעסירטקייט פון די פּאַסאַזשירן אלס אזעלכע, פון די עמיגראַנטן סתם און פון די פּאָטענציעלע עמיגראַנטן: דערפאַר איז אָבער דאָ די אָרגאַניזירונגס־פעיאיקייט און די ווירקונגס־קראַפט שוין אַ גוזמא גרעסער. בכלל איז דאָס אזוי אין דער עמיגראַציאָנס־פּראַגע, ווי אויך אין פילע אַנדערע פראַגן: וואָס גרעסער עס איז די פּאַראינטערעסירטקייט פון אַ געוויסער שיכט, אַלץ ווייניקער קראַפט באַזיצט דיזע שיכט צו באַשיצן אירע אינטערעסן. דאָך איז דער אינטערעס פון פאָלק אין דער הינזיכט גענוג שטאַרק און ברענענד, און, ווען אַ געוויסע רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע זאָל זיך ניט באַגרעניצן מיט באַדינען די פּאַסאַזשירן, וואָלט דיזע אָרגאַניזאַציע געווים קענען צוציען צו זיך די סימפּאַטיע און די מיטווירקונג פון די ברייטסטע שיכטן. אלזא איז אין דער עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק דער גראַד דעמאָקראַטיזירונג אָפּהענגיק פון דער ברייטקייט פון אירע אויפגאַבן און פון דעם, ווי ווייט ווערן דורך דער רעגולירונגס־אַרבעט באַרירט די אינטערעסן פון די מאַסן. ווען דאָס פאָלק זאָל אויף זיך נעמען די רעגולירונג פון דער עמיגראַציע וואָלט דאָס ניט הייסן, אַז איין שיכט וועט זאָרגן וועגן דער צווייטער, נאָר אַז דאָס פאָלק וועט וועגן

מיטלען — אַזוינע געהערן אויך צו די פּאָטענציעלע עמיגראַנטן. ווען ה׳ בערטאָלדי רעדט, אַנ׳ערך, וועגן דער דעמאָקראַטישער עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק מיינט ער, אַז דאָס גאַנצע פֿאָלק קען גלייך צוגעצויגן ווערן צו דער רעגולירונגס־טעטיקייט, ד. ה. ביי אים באַשטייט דאָס גאַנצע אידישע פֿאָלק פֿון פּאָטענציעלע עמיגראַנטן. אַלזאָ, זיינען אידן אַן עמיגראַנטן־פֿאָלק, איז שוין קלאָר, אַז די עמיגראַנטן־מאַסע קען זיין דער סוביעקט פֿון דער רעגולירונג, זי קען זיך אַליין רעגולירן. אויף אַזאַ אופֿן פֿאַרברייטערט ער צו־שטאַרק דעם באַגריף „עמיגראַנט", אַזוי, אַז דיזער באַגריף פֿאַלט צוזאַמען מיט דעם באַגריף „איד". ה׳ וו. מעדעם, פֿאַרקערט, פֿאַרשטייט דעם באַגריף „עמיגראַנט" צו ענג. פֿאַר אים איז נאָר אַ פּאַסאַזשיר אַנ׳עמיגראַנט*), און ווי אַנ׳אמת׳ער בעל צדקה מיט אַ פֿילאַנטראָפּישן קוק אויף די עמיגראַציע, שטעלט ער זיך גאָר ניט פֿאָר, אַז די רעגולירונג זאָל זיין אַנדערש ווי אויף פֿילאַנטראָפּישע יסודות.

די דעמאָקראַטישע אינטערעסן אין דער עמיגראַציע.

ווען מיר פֿאַרשטייען אָבער דעם באַגריף עמיגראַנט און די ווירקונגען פֿון דער עמיגראַציע רעאַליסטיש, ניט אוטאָפּיסטיש און ניט פֿילאַנטראָפּיש, דאַן מוזן מיר אונטערשיידן גלייך מיט די פֿאַרשיידענע עמיגראַציאָנס־שטופֿן (פּאַסאַזשיר, סתם עמיגראַנט און פּאָטענציעלער עמיגראַנט) אויך פֿאַרשידענע גראַדן פֿ א ר א י נ ט ע ר ע ס י ר ט ק י י ט אין דער רעגולירונג פֿון דער עמיגראַציע און פֿאַרשידענע גראַדן קראַפֿט צו פֿאַרזאָרגן דיזע אינטערעסן. נאַטירלאַך זיינען די „פּאַסאַזשירן". די עמיגראַנטן, וואָס געפֿינען זיך אין וועג, אַם אוממיטלבאַרסטן פֿאַראינטערעסירט אין דעם רעגולירן די וואַנדערונג. זיי זיינען אָבער אוממעגלאַך צו וועלכער ניט איז אָרגאַניזאַטאָרישער איניציאַטיוו אָדער צום קאַמף פֿאַר זייערע אינטערעסן. דער אינטערעס איז ביי זיי דער שטאַרקסטער, אָבער אין קראַפֿט זיינען זיי די שוואַכסטע פֿון דער גאַנצער וואַנדערער־אַרמיי. זיי קענען וועגן זיך אַליין ניט זאָרגן, זיי מוזן אַנדערע באַזאָרגן. די „פּאַסאַזשירן" אַלס אַזעלכע קענען זיין נאָר דער אָביעקט, אָבער ניט גלייכצייטיק דער סוביעקט פֿון דער רעגולירונג. די „אָרגאַניזאַציע פֿון פּאַסאַזשירן" איז, בלי ספק, אַ פּוסטער חלום. דאָס גרעסטע, וואָס זיי וואָלטן זיין אים שטאַנד דורכצופֿירן, איז איין מאָל אין אַ שמיטה אַ סטרייק אין דער עמיגראַנטן־קאַנטאָר אָדער אויפֿ׳ן שיף: איז אויך פֿאָדערט זיך צוליב אַזאַ סטרייק אַזוי פֿיל עמפּערונג, סאָלידאַריטעטס־געפֿיל און מוט, דאָס די עמיגראַנטן זיינען קוים פֿייאיק אים אויסצוהאַלטן און צו געווינען. ווען די גאַנצע עמיגראַציאָנס־רעגולירונג זאָל באַשטיין בלויז אין באַזאָרגן די וואַנדערער אין וועג, די „פּאַסאַזשירן", וואָלט דאָ געוויינטלאַך

*) פֿאַרגלייך וועגן דעם אינטערעסאַנטע אויספֿירונגען פֿון ה׳ מ. ב. ראַטנער „די עמיגראַציאָנס־פֿראַגען", (יעוור. אָבאָזר., 1910, 13).

אויפגאַבן פון דער עמיגראַציאָנס־רעגולירונג. אַ פרייע געזעל־שאַפטלאַכע אָרגאַניזאַציע, וועלכע זאָל אימשטאַנד זיין צו רעגולירן די עמיגראַ־ציע, קען ניט זיין ריין־דעמאָקראַטיש. נאָר אַ מלוכה אָדער די פּאָליטישע אָרגאַנען פון נאַציאָנאַלער זעלבסט־פאַר־וואַלטונג, ווען זיי וואָלטן זיין גענוג דעמאָקראַטיש, וואָלטן אויך קענען דעמאָקראַטיש אוועקשטעלן אַ ברייטע עמיגראַציאָנס־רעגולירונג; און דערפון זעען מיר ווידער טאַקי, אַז אונזערע הייסע מגידים פון דער „דעמאָקראַטי־שער עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק" וואָלטן דאַרפן עטוואָס מער זיך אינטערעסירן אויך מיט דער בירגערלאַכער און נאַציאָנאַלער עמאַנציפּאַציע פון דעם אי־דישן פאָלק אין די גלות־לענדער. דיזע עמאַנציפּאַציע איז אַ נויטיקער תנאי פאַר דער פאַרנינפטיקער פּאָליטיק ניט נאָר אין דער אינדירעקטער, נאָר אויך ווי מיר זעען איצט, אין דער דירעקטער עמיגראַציאָנס־רעגולירונג.

די בהדרגה'דיקע דעמאָקראַטיזירונג פון דער עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק.

ווי מיר האָבן געזען, וואַקסן די דעמאָקראַטיזירונגס־אויסזיכטן אין אונזער ענין צוזאַמען מיט דעם אומפאַנג פון יענעם רעגולירונגס־פּראָגראַם וועלכער ווערט באַזאָרגט דורך דער עמיגראַציאָנס־אָרגאַניזאַציע. דערפון איז שוין אין אַלגעמיין, אָן ווייטערדיקע פּרטים קלאָר, אַז די דעמאָקראַטי־טישע עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק קען זיך ניט איינאָרדענען מיט אַ מאָל, עס פאָדערט זיך אַ לאַנגע צייט ביז די פונקציעס פון דער רעגולירונגס־אַנ־שטאַלט וועלן אויסוואַקסן ביז דעם גאַנצן שטח פון יענע פאָלקס־אינטע־רעסן, וואָס ווערן באַרירט דורך די עמיגראַציע. די דעמאָקראַטיזירונג פון די פרייע רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציעס וועט אַלזאָ פאָרקומען בהדרגה'־דיק, שטופּנווייז און דער אָנפאַנג מוז זיין גאָר ווייניק דעמאָקראַטיש, ווייל פון אָנהויב מוז מען ערשט באַזאָרגן די נויטן פון די פּאַסאַזשירן אין וועג, אין בעסטן פאַל פון יענע עמיגראַנטן (סתם עמיגראַנטן) וועל־כע זיינען שוין גרייט אויפהויבן זיך פון אָרט. דאָס זיינען עלעמענטן, וועלכע קענען זיך אַליין ניט אויסהאַלטן און מוזן אָנקומען צו פרעמדער שטיצע. דעריבער איז די ערשטע צייט אַ דעמאָקראַטישע פירונג פון די רעגולירונגס־אַנשטאַלטן לגמרי אוממעגלאַך. די גאַנצע אַרבעט מוז דאָ ליגן אין פילאַנטראָפּישע הענט. די דעמאָקראַטיע קען דאָ, העכסטנס, סטאַ־רען זיך צו קאָנטראָלירן אַזוי אָדער אַנדערש די טעטיקייט פון די פי־לאַנטראָפּישע חברות, אָבער דאָס וועט זי אויך ניט לייכט דערגרייכן, ווייל עס איז דאָך פאָרט שווער צו באַקומען אַ קאָנטראָל איבער אַזאַ געביט, וואו מען אַרבעט אַליין ניט און וואו מען קען אַליין גאָר ניט אַרבעטן. אויסערדעם איז טאַקע די פילאַנטראָפּיע פיל גלייכער און פיל פּאַסנדער איידער די דעמאָקראַטיע אומעטום, וואו עס האַנדלט זיך וועגן הילף און ניט זעלבסטהילף, ווייל דאָס דירעקטע טעטיקייטס־פעלד פון דער אָרגאַני־

זיך אליין זארגן און זיך אליין באדינען. דא וואלט קענען צוזאמענ־פאלן דער סוביעקט מיט דעם אָביעקט פון דער רעגולירונגס־טעטיקייט, דאס וואלט געווען באמת א זעלבסטטעטיקייט, א זעלבסטהילף. די דירעקטע עמיגראציאָנס־רעגולירונג, ווען זי ווערט געשטעלט אויף אזוינע יסודות, דארף מען באטראכטן ווי א מין קעגנזייטיקע הילף און קעגנזייטיקע אסע־קוראנץ פאר עמיגראציע, קודם כל מצד די פּאָטענציעלע עמיגראנטן און ווייטער אויך פון יענע אומגעהויערע פאלקס־שיכטן, וועלכע עמיגרירן אליין ניט, זיינען אָבער אינדירעקט פאראינטערעסירט אין דער נאָרמאליזירונג פון די עמיגראציאָנס־פּראָצעסן.

אידעאַל און ווירקלאַכקייט אין דער עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק.

אין דעם זין וואלט געווען, אבסטראקט גערעדט, גאנץ באגרייפלאך א דעמאָקראטישע עמיגראציאָנס־פּאָליטיק. דא זעען מיר ווידעראמאל די אנאלאָגיע צווישן דער וואנדערונגס־ און דער ארבעטסלאָזן־פראגע. פונקט אזוי ווי די פּאסאזשירן און סתם עמיגראנטן זיינען אויך די ארבעטסלאָזע אומפּייאיק זיך פעסט צו אָרגאניזירן און זיך אליין צו באזאָרגן; דאס הייסט אָבער ניט, אז אין דער ארבעטסלאָזן־פראגע איז מעגלאך נאָר פילאנטראָפּיע, נאָר צדקה, פארקערט, ווייל אין דער ארבעטסלאָזן־פראגע זיינען ברענענד פאראינטערעסירט ניט נאָר די ארבעטסלאָזע, נאָר אויך די באשעפטיקטע ארבעטער, און ניט נאָר דערפאר ווייל יעדער ארבע־טער איז פּאָטענציעל ארבעטסלאָז, נאָר אויך א דאנק פילע אנדערע אינ־טערעסן־פארבינדונגען, דוקא דערפאר איז גאנץ מעגלאך א דעמאָקראטישע ארבעטסלאָזן־פּאָליטיק מצד די פּראָפעסיאָנעלע פאראיינען, וועלכע בא־שטייט אין קעגנזייטיקער הילף און קעגנזייטיקער אסעקוראנץ; דערפאר קען אויך געמאָלט ווערן א דעמאָקראטישע ארבעטסלאָזן־פּאָליטיק מצד דער מלוכה.

אונזער דירעקטעס רעגולירונגס־פּראָגראם, וואס מיר האָבן אויבן פּאָ־נאנדערגעוויקלט, איז געווען ברייט, כדי צו באפרידיקן דעם ברייטסטן אינטערעסן־קרייז, וועלכער איז פארבונדן מיט דער עמיגראציע. אויפ'ן גרונט פון דעם פּראָגראם וואלט מעגלאך זיין א דעמאָקראטישע עמיגרא־ציאָנס־פּאָליטיק. ליידער אָבער איז אזא פּאָליטיק מעגלאך נאָר ביי גרוי־סער דערפארונג, איינפלוס און קאפּיטאלן, וועלכע אונזער דעמאָקראטיע באזיצט ניט און קען ניט באזיצן. רייז־דעמאָקראטישע עמיגראציאָנס־פּאָ־ליטיק איז באגרייפלאך על פּי שכל הישר, זי איז אָבער אין דער ווירק־לאַכקייט אוממעגלאך, און ניט נאָר ביי אונז, נאָר אויך ביי אנדערע פעל־קער. ווען זי איז אויך שוין גאָר דעמאָקראטיש, איז דאס נאָר דאן, ווען זי ווערט געפירט דורך די פּראָפעסיאָנעלע פאראיינען. אָבער מיר האָבן געזען, ווי אומגעניגנד איז יענער טייל פון דעם רעגולירונגס־פּראָגראם, וועלכן זיי זיינען בכח אויף זיך צו נעמען. אין אלגעמיין אָבער קען מען אָן דעם אנטייל פון קאפּיטאל און פון די קאפּיטאליסטן ניט דערפילן די ריזיקע

געאַרבעט אין דעם ענין. מכח דער רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראַציע איז בכלל נאָך כמעט גאָר ניט געטאָן געוואָרן, אָבער דאָס ביסל, וואָס מען טוט יאָ, שטאַמט פון אונזערע פילאַנטראָפּן. ווער זשע זיינען זיי, און וועלכע אינטערעסן זייערע ווערן באַרירט דורך די עמיגראַציע? ה׳ א. ליטוואַק מיינט, אַז דאָס איז די „אידישע אינטערנאַציאָנאַלע גרויסקאַפּיטאַליסטישע פילאַנטראָפּיע"*) — זי שאַפט אָפּ די אַלע עמיגראַציאָנס־קאָמיטעטן און „רעגולירט" די עמיגראַציע פון די מזרח־אייראָפּייאישע אידן. אָבער וועלכע אינטערעסן באַוועגן די דאָזיקע „אינטערנאַציאָנאַלע" חבריא, אויף דעם שטעלט זיך ה. ליטוואַק ניט אָפּ, און דערפאַר קומט ביי אים אויס די גאַנצע אידישע פילאַנטראָפּיע גאַנץ גלייך אין דער גאַנצער וועלט, ער אונטערשיידט ניט אירע פאַרשידענע טיילן, פונקט אַזוי ווי ה׳ מעדעם אָדער ה׳ בערטאָלדי אַנאַליזירן ניט די צוזאַמענשטעלונג פון דער עמיגרירנדיקער מאַסע. ווען די דאָזיקע „אינטערנאַציאָנאַלע אידישע פילאַנטראָפּיע" וואָלט מיט זיך אין דער אמת׳ן פאַרגעשטעלט אַזאַ איינאַרטיקע און אייניקע מאַסע, ווי וואָלט מען דאָס קענען דערקלערן, פאַר וואָס זי איז צוטיילט אין פאַרשידענע חברות און געזעלשאַפטן, וועלכע קאָנקורירן צווישן זיך גאַנץ אָפט זייער אום׳ברחמנות׳דיק, און באַמיען זיך איינע מער אויספּיינען זיך פאַר׳ן עולם, ווי די צווייטע? און זאָגן מיר, אַז די גאַנצע חבריא איז באַהערשט פון אַ ריין־פילאַנטראָפּישן אינטערעס, פון וואַנען זשע, ווידער טאָקע, נעמט זיך אָט די דאָזיקע קאָנקורענץ? מילא די באַצאָלטע דינער און באַאַמטע פון אָט די פאַרשידענע געזעלשאַפטן קאָנקורירן דערפאַר, ווייל זיי זיינען בלוטיק פאַראינטערעסירט אין דעם דערפאָלג פון יענע איינריכטונגען, וואו זיי דינען. מילא די אנגעשטעלטע קאָנקורירן פאַר עולם הזה; ניט שוין־זשע קאָנקורירן זייערע בעלי בתים, די גרויסע גבירים און בעל צדקות, נאָר פאַר עולם הבא?

די נאַציאָנאַלע אינטערעסן פון דער אידישער בורזשואַזיע.

ביי די אומות העולם איז דער גרויסער קאַפּיטאַל פעסט פאַרבונדן מיט דעם גאַנצן לעבן פון זיין נאַציאָן, ער הערשט איבער דאָס פאָלק און פאַרטרעט אים מיט זיך; ער באַזיצט די גאַנצע פּאָליטישע און עקאָנאָמישע מאַכט און דעריבער איז ער אוממיטלבאַר פאַראינטערעסירט, אַז

*) א. ליטוואַק, וועגן עמיגראַציאָנס־קאָנגרעס („צייט־פראַגן" 1, ז. 77). דאָסזעלבע מיינט אויך ה׳ בערטאָלדי אין זיין אַרטיקלען־סעריע „פּאַראייניקן אָדער בויען" („פריינד", 1909, באַזונדערס, קאַפּ. 3; „אַלוועלטלאַכע אידישע פילאַנטראָפּיע און אַלוועלטלאַכע אידישע דעמאָקראַטיע", „פריינט" 1909, 138) ה. בערטאָלדי באַמיט זיך ניט צו אַנאַליזירן די סאָציאַלע צוזאַמענשטעלונג ניט פון דער פילאַנטראָפּיע און ניט פון דער „דעמאָקראַטיע". ער באַטראַכט יעדע באַזונדער ווי אַנ׳איינהייטלאַכע גרויס, דאָס איז דער געוויינטלאַכער פעלער פון די עמיגראַציאָנס־פּובליציסטן.

זירטער דעמאקראטיע איז קאמף, און ביי איר הערשן תמיד די אינטע־רעסן פון קאמף איבער די ענינים פון הילף, פון צדקה.

מיר זעען טאקע, אז די ארגאניזירטע דעמאקראטיע איז פשוט אומ־פייאיק אנצופירן וועלכע ניט איז הילפס־אקציאן, און אז זי נעמט זיך שוין יא פאר איר, טוט זי אן צרות, אדער זי פארכאפט דיזע אקציאן אין די הענט פון איינצלנע פארטייען און סטארעט זיך ארויסצושטויסן די פארטייאישע קעגנער. די דעמאקראטיע איז קיין מאל ניט גאנץ אייניק, זי איז צוטיילט לויט קלאסן — די קליין־בירגערלאכע און די סאציאליסטי־שע דעמאקראטיע, און אפילו די לעצטע טיילט זיך אויך אין פיינטלאכע לאגערן לויט פארשידענע פראגראמען. פרואוו אקארשט אוועקצושטעלן די פארטרעטער פון אונזער דעמאקראטיע, זיי זאלן באזארגן די הילף פאר די נשרפים. צי וועט דערפון ארויסקומען א גרויסע פעולה? קיינעם וואלט גאר ניט איינפאלן אזא זאך. אן ענלאך בילד שטעלט מיט זיך פאר אויך די עמיגראציאנס־פראגע. אין אויסלאנד עקזיסטירן „קאמי־טעטן" פאר אידישע עמיגראנטן, אנגעפירט דורך די מערב־אייראפעאישע קהילות און קאפיטאליסטן־פילאנטראפן, און עס עקזיסטירן אויך אין פאר־שידענע שטעט „עמיגראנטן־קאסן" וואס ווערן אויסגעהאלטן פון די „רו־סישע" (ד. ה. הויפטזאכלאך אידישע) סטודענטן און ארבעטער. די ער־שטע זיינען געבויט פילאנטראפיש און ביוראקראטיש, די צווייטע — דעמאקראטיש. אבער ווער פון די רוסישע אידן אין אויסלאנד ווייסט ניט, אז אויב אנ'עמיגראנט, אן אונטערשיד פון פארטיי און פאליטישער איבערצייגונג, וויל באקומען וועלכע ניט איז שטיצע, דארף ער זיך ווענדן צו די פילאנטראפישע „קאמיטעטן". אבער ניט צו די סטודענטישע „קאסן"? ווארום די „קאסן" אונטערשטיצן ניט אלע עמיגראנטן, נאר מיט באשטימטע איבערצייגונגען, און ווען זיי זיינען שוין „אומפארטייאיש", פאלן זיי דאך אריין צו דער אדער יענער פארטיי, און ווערן פון איר אויסגענוצט.

די אלוועלטלאכע אידישע פילאנטראפיע.

אויב אין דער ערשטע צייט מוז די פילאנטראפיע האבן די גאנצע ממשלה איבער די דירעקטע עמיגראציאנס־רעגולירונג, וועט זי אויך שפע־טער, ביי דער גרעסערער דעמאקראטיזירונג פון דער ארבעט, דאך ניט קענען אפגעשאפן ווערן, ווייל די דעמאקראטיע וועט קיין מאל ניט בא־זיצן אזוי פיל ידיעות, איינפלוס און קאפיטאלן (קרעדיט), זי זאל קענען אליין באשטיין, אן דער הילף פון דער גרויסער בורזשואזיע. דערווייל אבער ליגט די גאנצע זאך אין די הענט פון דער פילאנטראפיע און אונ־זערע דעמאקראטישע ארגאניזאציעס האבן זיך גאר ניט באשעפטיקט און גאר ניט אינטערעסירט מיט דער רעגולירונג פון דער עמיגראציע און מיט דער טעטיקייט פון יענע חברות און קאמיטעטן, וועלכע האבן

נאַציאָנאַלן אינטערעס. דער אידישער קאַפּיטאַליסט מעג פילן און דענקען נאַציאָנאַל, האַנדלען וועט ער תמיד אין די אָדער יענע וויכטיקע הינזיכטן אַנטי־נאַציאָנאַל. דער נאַציאָנאַלער אינטערעס פאַרבינדט אים זייער שוואַך מיט דעם אידישן פאָלק, און דער אַנטינאַציאָנאַלער אינטערעס זיינער טרייבט אים פון פאָלק, צווינגט אים צו זוכן ווי ווייט מעגלאַך צו צע־רייסן יענע פעדים, וועלכע פאַרבינדן אים נאָך מיט דעם אידישן פאָלק.

די קוועלן, פאָרמען און שטופּן פון די נאַציאָנאַלע אינטערעסן ביי די אידישע גבירים.

די אידישע איסטערעסן־ספערע פון אונזער גביר נעמט זיך פון א גאַנץ פאַרפּלאָנטערטן סכום פאַרהעלטנישן. ערשטנס, ווערט אונזער נגיד צוגעבונדן צו זיין פאָלק דורך די רעליגיעזע טראַדיציע פון געמיינזאַמען גלויבן און מנהגים. דיזן פאַקטאָר קאָן מען אָנרופן פ א ז י ט י װ ו, אָבער ער ווערט אַלץ מער אָפּגעשוואַכט דורך דער אַסימילאַציע. צווייטנס, ווירקט דאָ אַנ׳אַנדערער פּאָזיטיווער פאַקטאָר, — דאָס איז יענער ע ק אָ־נ אָ מ י ש ע ר צ ו ז א מ ע נ ה א נ ג, וועלכער עקזיסטירט אין די אי־דישע ווירטשאַפטס־געביטן, אין דעם אידישן האַנדל און אינדוסטריע: אויף וויפיל דער אידישער גרויס־קאַפּיטאַל האָט צו טאָן מיט אידישע אַרבע־טער, מיט אידישע האַנדלס־אָנגעשטעלטע און מיט אידישע קונדן און קליענטן, אויף אַזוי פיל זיינען אויך די מאַטעריעלע אינטערעסן פון דעם אידישן נגיד געוויסערמאַסן פאַרבונדן מיט דעם שיקזאַל פון דעם אידישן פאָלק. ווי מיר ווייסן, איז אָבער דער דאָזיקער פאַקטאָר גאַנץ שוואַך, און ער וואָלט דורך די אַסימילאַציע אויך אינגאַנצן פאַרשווינדן, ווען נים א דריטער. ר י י ן ־ נ ע ג א ט י ו ו ע ר מאָמענט, וועלכער שטאַמט פון דעם א נ ט י ס ע מ י ט י ז ם. די אַנטוויקלונג פון דעם אַנטי־סעמיטיזם און פון דעם אידן־האַס בכלל ווירקט נאַציאָנאַליזירנד אויף אַלע שיכטן פון דעם אידישן פאָלק, און מער פון אַלץ אויף דער אינטעליגענץ. דער אַנטיסעמיטישער דרוק אויף אונזערע גבירים איז טאַקי אַליין גאַנץ אומבאַדייטנד, מיט אים קען מען שוין ווי ניט איז אויסקומען, אָבער דער אינטעליגענט, דער מעדיקער, דער יוריסט, אינזשענער, דער שריי־בער און געלערנטער, דער קינסטלער און דער קאַנדידאַט אויף פאַרשי־דענע שטעלן און ווירדן — זיי פילן זייער שאַרף די פאַראַכטונג און שנאה פון די „גוים“, זיי ליידן אין זייערע ברענענדסטע גויטן פון דער רעכטלאָזיקייט אָדער פון ניט־גלייכבארעכטיקונג, פון גזירות און באַי־קאָטן. די ליידן פון די פאָלקמאַסן דערגרייכן זייער ווייניק צו די אויערן און אויגן, צו דעם האַרצן און קעשענע פון אונזער גביר, אָבער מיט דעם אידישן אינטעליגענט שטייט ער אין ענגער פאַרבינדונג, און די נאַ־ציאָנאַליזירנדע ווירקונג פון דעם אַנטיסעמיטיזם גיט זיך אַריבער פון דער אידישער אינטעליגענץ צו דעם אידישן גרויס־קאַפּיטאַל.

די מאַכט און דאָס אָנזען פון זיין נאַציאָן אין דער וועלט זאָל וואַקסן אָן אַ ברעג. כדי צו פאַרטונקלען און פאַרטויבן די קלאַסן־קעגנזאַצן אין דער נאַציאָן, מוז דער קאַפּיטאַל באַזונדערס שטאַרק אונטערשטרייכן די בלומרשטע נאַציאָנאַלע איינהייט, די בורזשואַזיע איז מער נאַציאָנאַל, מער שאָוויניסטיש, מער מיליטאַריסטיש פאַר די איבעריקע קלאַסן און גרופּן פון פאָלק. דער ענגער עקאָנאָמישער צוזאַמענהאַנג צווישן דער בורזשואַזיע מיט די אַנדערע קלאַסן פון דער געזעלשאַפט דערקלערט אונז זייער לייכט די נאַציאָנאַלע פּאָליטיק פון דעם גרויסן קאַפּיטאַל ביי אַנדערע פעלקער; אַ דאַנק אַט דעם עקאָנאָמישן אינטערעסן־צוזאַמענהאַנג, אַ דאַנק דער שטאַרקייט און לעבעדיקייט פון דיזע אינטערעסן טראָגט די טעטיקייט פון די הערשנדיקע קלאַסן ביי אַנדערע פעלקער אַ נ אַ צ י אָ נ אַ ל ן און פּ אָ ל י ט י ש ן כאַראַקטער. די כלל־טעטיקייט פון דער גרויסער אידישער בורזשואַזיע איז אָבער גאָר אַן־אַנדערע, זי טראָגט אַ ר ע ל י ג י ע ז ן און פ י ל אַ נ ט ר אָ פּ י ש ן כאַראַקטער. בשעת ביי די הערשנדיקע קלאַסן פון אַנדערע אומות שטייט די אמונה נאָר אויף דעם צווייטן פּלאַן אין פאַרגלייך מיט דער נאַציאָן, און די פילאַנטראָפּיע ד. ה. דער „אָרגאַניזירטער רחמנות“ שפּילט גאָר אַ קליינע ראָלע, טרעטן אַרויס די פאַרהעלטנישן ביי אידן אין דעם דירעקטן היפּך פון דעם: ביי אידן שטייט די נאַציאָן נאָר אויף דעם צווייטן פּלאַן אין פאַרגלייך מיט דער אמונה, און די פּאָליטיק פאַרנעמט כמעט גאָר קיין פּלאַץ ניט אין דער כלל־טעטיקייט פון אונזערע פּני. דאָס שטאַמט דערפון, וואָס דער אידישער גרויס־קאַפּיטאַל גייט אַריין אַלס עלעמענט כמעט אויסשליסלאַך אין די ניט־אידישע פּראָדוקציאָנס־צווייגן, וועלכע האָבן ניט צו טאָן מיט דעם אידישן אַרבעטער און מיט דעם אידישן קאָנסומענט. דעריבער איז דער אידישער גרויס־קאַפּיטאַליסט פיל שטאַרקער און פיל אָפטער פאַרבונדן ווירטשאַפטלאַך מיט די אַרומיקע פעלקער, ווי מיט דער אידישער נאַציאָן; אויף זיין פאַבריק אַרבעטן זייער זעלטן אידן, אין זיין קראָם אָדער באַנק דינען חוץ אידישע אַנגעשטעלטע גאַנץ אָפט אויך ניט־אידישע: זיין קונה, זיין קליענט איז אָפטמאָל אָדער גאָר מערסטנטייל דער „גוי“; מיט „גויים“ פירט ער געשעפטן, מיט „גויים“ האַנדלט ער, זיין אידעאַל איז, ווייסנדיק אָדער ניט ווייסנדיק, במזיד צי בשוגג, צו ווערן אַן „אייגענער“ אויף דעם „גוי׳אישן“ מאַרק און אין דער „גוי׳אישער“ געזעלשאַפט. די אידישע מאַסן מיט זייער שפּראַך און מנהגים זיינען אים פרעמד. עס איז לחלוטין אויסגעשלאָסן, אַז ביי אַ אידישן גביר זאָל זיין אַ ריינער נאַציאָנאַל־אידישער אינטערעס, און אַז דיזער אינטערעס זאָל באַהערשן זיין באַוואוסטזיין און זיין לעבן, ווי מיר זעען דאָס מיט די נאַציאָנאַלע אינטערעסן און אידעאָלאָגיע ביי דער גרויס־בורזשואַזיע פון אַנדערע פעלקער. דער נאַציאָנאַל־אידישער אינטערעס ביי אונזערע נגידים איז אין בעסטן פאַל נאָר אַ טיילווייזער, אַ זייטיקער און אַ שוואַכער, אויב ער פעלט ניט אינגאַנצן; און ווען ער איז שוין דאָ, איז ער אויך שטענדיק פאַרבונדן מיט אַ צווייטן אַנטי־

וואָס די טרייבנדיקע אינטערעסן זיינען צו־שוואַך, ווירקן ניט אומאָונטער־
בראָכן, ווירקן ניט טיף און פּלאַנמעסיק, און דעריבער ווייזט זיך אויס,
אַז מיר האָבן צו טאָן מיט פילאַנטראָפּיע, מיט צדקה־געפילן, מיט ניט־
פאַראינטערעסירטקייט.

ווען דיזע כלל־מאַכער „זאָרגן" וועגן די אידישע מאסן, באַציען זיי
זיך באמת׳ן ניט פאַראינטערעסירט און גלייכגילטיק צו דעם גורל פון
די אידישע מאסן. זיי „זאָרגן" אומגערן, געצוואונגענערהייט, אָן אַ ברעקל
ליבע און חשק צו דער זאַך פון פאָלק; נאָר דאָס אויך אויף אַ פאַרשי־
דענעם אופן. דער גרעסטער רוב מערב־אייראָפּייאישע מאַגנאַטן פון משה
רבינו׳ס גלויבן איז כמעט אינגאַנצן אַסימילירט. זיי אַרן לגמרי ניט די
נויטן פון די פאָלקס־מאַסן. און פון דעם אויבנאָנגעוויזענעם צווייזייטיקן
נאַציאָנאַל־אידישן אינטערעס ווירקט אויף זייער „צדקה־טעטיקייט" ניט די
נאַציאָנאַליזירנדיקע, נאָר די אַנטי־נאַציאָנאַלע זייט. זיי ווילן פּטור ווערן
פון די אידישע מאַסן מיט זייערע נויטן, זיי שטרעבן דורך „צדקה"
שטיל מאַכן די אידנפראַגע; דערלאַנגענדיק אַ קליינע נדבה דעם „שנאָ־
רער" פון מזרח, מיינען זיי יוצא זיין פאַר זייער גאַנצער אידישקייט.
זייער אינטערעס איז אַנטינאַציאָנאַל און זייער באַציאונג צום אידישן
פאָלק איז אַנטיסעמיטיש, זיי האַסן און פאַראַכטן די מאַסן, וועלכע קו־
מען אָן צו זייער הילף, זיי וואָלטן וועלן מיט זייער צדקה פאַרניכטן דעם
פאָלק. און ווייל זיי זיינען, דיזע מאַגנאַטן, אויסגעצייכנט „לאָיאַל"
צו זייערע רעגירונגען, ווייל זיי זיינען פאַרביסענע „פּאַטריאָטן" פון
זייערע פאַרשידענע „פאָטערלענדער", שטרעבן זיי דורך זייער צדקה דורכ־
פירן די אימפּעריאַליסטישע „ציוויליזאַטאָרישע" באַשטרעבונגען פון דיזע
פאַרשידענע „פאָטערלענדער". אַזוי פלאַנצט איין אומעטום די פראַנצוי־
זישע „אַליאַנס" דעם פראַנצויזישן איינפלוס און דינט טריי דער עקס־
פּאַנסיאָנס־פּאָליטיק פון פראַנקרייך׳ס קאַפּיטאַל; פאַרקערט, דער
דייטשער „הילפספאַראיין" טרייבט איבעראַל אַ דייטשע אימפּעריאַליס־
טישע פּאָליטיק. די אַליאַנס וויל אַלע מזרח־אידן מאַכן פאַר עכטע פראַנ־
צויזן, דער הילפספאַראיין פאַר עכטע דייטשן. און דינענדיק טריי יערע
איר „פאָטערלאַנד", מוזן דיזע פילאַנטראָפּישע חברות קעמפן צווישן
זיך, אָנפירן אַ פאַרביסענע קאָנקורענץ.

עס זיינען אָבער אויך דאָ פילע אַנדערע שאַטירונגען, און ניט נאָר
פאַרשידענע שאַטירונגען לויט זייער אונטערשיד אין נאַציאָנאַלער שטי־
מונג, בילדן זיך אויס צו פאַרשידענע קעגנערישע חברות, נאָר אויך אינער־
האַלב פון יעדער חברה זיינען פאַרטראַטן שיכטן מיט גאַנץ פאַרשידענע
נאַציאָנאַלע אינטערעסן. אַזוי איז צ. ב. דער „הילפספאַראיין פון די
דייטשע אידן" מער נאַציאָנאַל, ווי די „אַליאַנס". די אויסלענדישע
„יק״אַ" איז בפירוש אַנטינאַציאָנאַל און כמעט אַנטיסעמיטיש, בעת איר
רוסלענדישע אָפּטיילונג. „יק״א", טראָגט אַן ערלאַכן נאַציאָנאַלן פּרצוף.
אָט די אַלע שטופן און שאַטירונגען, מיט זייערע אַלערהאַנט געזעלשאַפטן

נאַטירלאַך, ווירקן אָט די אַלע פאַקטאָרן ניט אין קיין גלייכער מאָס אויף פאַרשידענע טיילן פון דער אידישער גרויס־בורזשואַזיע. קודם־כל קומט דאָ די גרויסע טיילונג צווישן די מזרח־און מערב־אידן: אין אַלגעמיין ווירקן אַלע אַנגעוויזענע פאַקטאָרן פיל שטאַרקער אין מזרח, איידער אין מערב; אָבער דאָ קומען אויך ווייטערדיקע טיילונגען. יענער טייל מזרח־אידן, וועלכער האָט עמיגרירט איבער׳ן ים, האָט מיט זיך אַהין אַריבערגעבראַכט אויך די נאַציאָנאַליזירנדע קרעפטן פון לעבעדיקער טראַדיציע, פון ענגערן עקאָנאָמישן צוזאַמענהאַנג און פון הייסן נאַציאָנאַלן געפיל, און דאָס האָט געבראַכט דערצו, אַז אונזער גרויס־בורזשואַזיע אין אַמעריקאַ זאָל אַזוי טיף לעבן מיט אידישע אינטערעסן, ווי דאָס איז נאָר בכלל מעגלאַך ביי אונזערע גבירים. אויך אין מזרח זיינען ניט אַלע שיכטן פון דער אידישער אינטעליגענץ און בורזשואַזיע גלייך באַרירט פון די נאַציאָנאַליזירנדע טענדענצן, און ניט נאָר אין גאַליציע אָדער רומעניען, נאָר אויך אין רוסלאַנד און אַמעריקאַ איז דער נאַציאָנאַלער תהום (אַ חוץ דעם סאָציאַלן) צווישן די נגידים מיט די מאַסן זייער גרויס. דאָך, בלי ספק, באַשעפטיקן זיך אונזערע פּני אין מזרח־אייראָפּע, טערקיי און אַמעריקאַ פיל ענערגישער מיט די אידישע כלל־ענינים, ווי אין מערב־אייראָפּע.

אומאָפּהענגיק פון די דאָזיקע אונטערשידן, קענען מיר באַמערקן פילע געמיינזאַמע זייטן אין דער כלל־טעטיקייט פון אונזערע אדירים אין פאַרשידענע לענדער. דער אַלגעמיינסטער שטריך פון זייער טעטיקייט איז, — אַז זיי שטרעבן און האָבן טאַקי די מאַכט צו פאַרטרעטן מיט זיך די כלל־ישראל־אינטערעסן: זיי זיינען די „פּני", זיי האָבן די העגעמאָניע איבער די אידישע ענינים, זיי האַלטן אין זייער רשות די אידישע געמיינדע, זיי באַזאָרגן די אידישע אמונה און אירע מנהגים, זיי פירן די אידישע צדקה־גדולה, זיי זיינען זיך משתדל פאַר די אידישע „רעכט", זיי „קעמפן" קעגן דעם אַנטיסעמיטיזם. און ווייל ביי אידן פעלט דאָס נאַציאָנאַל־פּאָליטישע לעבן, טראָגט זייער טעטיקייט ניט קיין פּאָליטישן כאַראַקטער. דאָס, וואָס ביי אַנדערע אומות נעמט אויף זיך די מלוכה, דאָס פירט דורך ביי אידן די קהלה און די פרייע איניציאַטיוו פון די פּני. און ווייל די שטאַרקסטע אינטערעסן פון אונזערע נגידים ליגן דאָך אויסערהאַלב דעם אידנטום, ווייל זיי זיינען צו שוואַך פאַרבונדן מיט די אידישע מאַסן, ווייל זייער אידישער אינטערעס איז צו קליין, דעריבער נעמען אָן זייערע באַציאונגען צו די אידישע מאַסן אַ פּ י ל אַ נ ט ר אָ־פּ י ש ע ס א ו י ס ז ע ן. אָבער מיר דאַרפן זיך ניט לאָזן נאַרן דורך דעם אויסערלאַכן שיין: אין דער ווירקלאַכקייט ווערט די טעטיקייט פון אונזערע בעל־צדקות געטריבן דורך ווירקלאַכע אינטערעסן, דאָס איז ניט רחמנות, ניט באַרמהאַרציקייט, נאָר דער פאַרפלאָנטעטער סכום פון טראַדיציע, ווירטשאַפטלאַכן צוזאַמענהאַנג און פחד פאַר׳ן אַנטיסעמיטיזם — דער שורש פון אונזער באַרימטער צדקה־גדולה. דער אומגליק איז אָבער,

די עמיגראַציע טאַקע רעגולירן, אָבער נאָר אַזוי זי רעגולירן, אַז די גאַנצע רעגולירונג זאָל טויגן אויף כפרות. ווייל די עמיגראַציע פּאַרפּעסטיקט יענעם נאַציאָנאַלן צוזאַמענהאַנג מיט דעם אידנטום, פון וועלכן דער מערב׳ישער נגיד חלש׳ט פּטור צו ווערן.*דערפאַר טרייבט אים זיין קלאַסן־אינסטינקט צו שוואַכער און נישטיקער רעגולירונגס־פּאָליטיק. זיין רע־גולירונגס־אינטערעס איז זייער ענג, אים אַרט גאָר ניט, וואָס דער עמי־גראַנט האָט געהאַט אויסצושטיין פון אָנפאַנג רייזע, און וואָס וועט אים באַשערט זיין אין דער נייער היים. אים קימערט דער עמיגראַנט נאָר כל־זמן דער לעצטער געפינט זיך אויף דער רייזע אין די דורכוואַנדע־רונגס־לענדער פון מערב־אייראָפּע: דאָס הייסט, פון דעם אומגעהויערן סכום עמיגראַציאָנס־אינטערעסן באַרירן דעם מערב־אייראָפּייאישן גביר דער עיקר די נויטן פון די „פּאַסאַזשירן“, און דאָס גאַנצע איבעריקע רעגולירונגס־פּראָגראַם גייט אים גאָר קנאַפּ אָן. אין די איינוואַנדערונגס־לענדער זיי־נען שוין די רעגולירונגס־אינטערעסן ביי דער אידישער בורזשואַזיע פיל ברייטער; כדי ניט צו דערלאָזן זיך איינצוואַוואָרצלען דעם אידישן דלות, וואָס שרעקט מיט דעם אַנטיסעמיטיזם און מיט אַנדערע צרות, מוז מען באַזאָרגן די איינוואַנדערער מיט שטעלעס א. ד. גל. מען מוז אַלזאָ שטיצן דעם עמיגראַנט אַ לאַנגע צייט נאָך דעם, ווי ער איז שוין געוואָרן אויס פּאַסאַזשיר. מען מוז אויך זען, ווי ווייט מעגלאַך, צו צעזייען די אידישע איינוואַנדערונג, ווייל דורך דעם, וואָס זי קאָנצענטרירט זיך אין אייניקע גרעסערע שטעט, אַנטשטייען נייע געטאָס, נייע נעסטן פון אי־דישע פראַגן און פון אַנטיסעמיטיזם. וועלנדיק אויסמיידן דאָס אַלעם, מוז דער אַמעריקאַנער אידישער מאַגנאַט שטרעבן צו אַזאַ עמיגראַציאָנס־רעגו־לירונג, וועלכע זאָל אַרומנעמען אַ ברייטן טייל פון דעם רעגולירונגס־פּראָגראַם, און דערצו נאָך צוגעבן אַ ספּעציעלע שטרעבונג — די וואַנ־דערונג צו צעזייען.

דער דאָזיקער אונטערשיד פון די אינטערעסן ווייזט זיך בולט אַרויס אין דער טעטיקייט פון די עמיגראַציאָנס־חברות אין פאַרשידענע לענדער. בשעת די „קאָמיטעטן“ אין מערב־אייראָפּע האָבן אין זינען נאָר דעם עמיגראַנט אַלס פּאַסאַזשיר און באַגרעניצן זיך מיט דעם, וואָס זיי גיבן אים עטוואָס צו־שטייער אויפ׳ן בילעט, אָדער זיי באַזאָרגן אַ געוויסן שוץ פאַר די אידישע פּאַסאַזשירן (אַז אָך און וויי צו דעם שוץ!) — שטעלן זיך די רוסלענדישע עמיגראַציאָנס־געזעלשאַפטן, ווי די „איק׳א“ און „יט׳א“, פיל ברייטערע און פיל ערנסטערע אויפגאַבן. קוקט דורך, אַז ערך, די טאַגעס־אָרדנונג פון דעם ליבויער צוזאַמענפאָר פון דער „יקא“, און איר וועט גלייך זען, אַז זי שטרעבט צו פאַרווירקלאַכן אַ באַדייטנדן טייל פון דעם די־רעקטן רעגולירונגס־פּראָגראַם. זי דענקט צו באַזאָרגן ניט נאָר „פּאַסאַזשירן“. נאָר אויך עמיגראַנטן בכלל, און אפילו נאָך ברייטערע אינטערעסן, וואָס זיינען פאַרבונדן מיט דער עמיגראַציע: די טאַגעס־אָרדנונג רעדט אפילו פון „אָפּציען די עמיגראַנטן פון איבערפולטע צענטערן“. נאַטירלאַך,

שטעלן מיט זיך צונויף צוזאמען די „אַלוועלטלאַכע אידישע פילאַנטראָ־
פיע“, ווייל דער אַלוועלטלאַכער כאַראַקטער פון דער אידן־פראַגע און
פון דעם אידנטום צווינגט דיזע חברות צו פארשפרייטן זייער טעטיקייט
אויף אַלע לענדער פון דער וועלט, אָדער לכל הפּחות צו קאָאָרדינירן
זייער טעטיקייט, פארגעסנדיק, ווי ווייט מעגלאך, זייער קאָנקורענץ פאר
דעם פראַנצויזישן אָדער דייטשן „פּאַטריאָטיזם“.

די עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק פון דער אידישער גרויס־בורזשואַזיע.

אָט די דאָזיקע צדקה־ארבעט פון אונזער בורזשואַזיע ווערט אָנגע־
ווענדט אויך צו דער רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראַציע. די עמי־
גראַציע איז די וויכטיקסטע פון יענע קרעפטן, וועלכע מאכן פון דער אידן־
פראַגע א וועלט־פראַגע. די עמיגראַציע איז איינע פון די גרעסטע שטערונגען
פאר דער אַסימילאַציע, איינער פון די מעכטיקסטע נאַציאָנאַליזירונגס־פאַק־
טאָרן אין דעם אידישן לעבן. אויך איז דעם, ווי אַזוי פארשידענע טיילן
פון דער אידישער בורזשואַזיע באַציִען זיך צו דער עמיגראַציאָנס־פראַגע,
ווירקן פארשידענע אינטערעסן. אין מזרח־אייראָפּע מאכט די עמיגראַ־
ציע די אידישע מאסן עטוואָס שיטערער, און ווייל פאר דעם גביר איז
ווינשנסווערט, אידן זאָלן נים צו געדיכט לעבן, מוז דער מזרח־אייראָפּעאי־
שער נגיד אין תוך אריין סימפּאַטיזירן מיט דער עמיגראַציע, ער מוז
אויף איר קוקן מיט א שטיקל האָפנונג, אַז דורך איר וועט א טייל
אידן פארלאָזן די מזרח־לענדער און די אידן־פראַגע וועט אָפּגעשוואַכט
ווערן. דעריבער איז דער מזרח־אידישער גביר פאראינטערעסירט אין דעם,
די עמיגראַציע אין איר גאַנצן אומפאַנג צו דערלייכטערן, באַזאָרגן נים
נאָר יענע זייטן פון דער עמיגראַציאָנס־פראַגע, וואָס באַרירן די עמיגראַנטן
אין ענגן זין פון וואָרט („פּאַסאַזשירן“ און „סתם עמיגראַנטן“), נאָר אויך
די אינטערעסן פון דער פּאָטענציעל־וואַנדערנדיקער מאַסע; ער וואָלט
זיך נים אָפּזאָגן אויסצופירן דאָס דירעקטע רעגולירונגס־פּראָגראַם אין זיין
גאַנצן אומפאַנג, ווען עס וואָלט נים פּאָדערן צו פיל מי. פארקערט, פאר
די מערב־אייראָפּעאישע אידן איז די וואַנדערונג א ביטערע צרה, ווייל
צוזאמען מיט איר פעקלט זיך אריבער קיין מערב די אידישע נויט, די
קאָנקורענץ פון די אידישע קליינע הענדלער און בעלי מלאכות מיט די
ניט־אידישע, צוזאמען מיט איר קומט די סכנה פון שטארקן עקאָנאָמישן
אַנטיסעמיטיזם. דער גביר פון מערב־אייראָפּע שטרעבט קלענער צו
מאכן די אידישע וואַנדערונג, און דאָ פאַלט אריין זיין אינטערעס אין
א שארפער סתירה מיט זיך אַליין: ווירקן אויף דער עמיגראַציע קען
דער אידישער מאַגנאַט נאָר דורך דירעקטער רעגולירונג, די לעצטע אָבער
האָט די אומאַנגענעמע טבע צו דערלייכטערן די עמיגראַציע און ממילא
האָט דאָס שוין די טענדענץ זי צו פארגרעסערן... ווי־זשע קען ער זיך
אויסהעלפן אַנטקעגן דער דאָזיקער מכה? נאָר דורך דעם, וואָס ער וועט

דער לעצטער צייט לאָזן זיך באַמערקן פאַרזוכן צו קאָאָרדינירן און אפילו פאַראייניקן די פאַרשידענע, צווישן זיך קאָנקורירנדיקע עמיגראַציאָנס־חברות צו איין אַלוועלטלאַכער פילאַנטראָפּישער רעגולירונגס־טעטיקייט. די ראָזיקע פאַרזוכן פאַרבינדן זיך לע״ע מיט דער אַניטאַציע פאַר אַנ׳עמיגראַציאָנס־קאָנגרעס. מיר מיינען אָבער, אַז יעצט איז נאָך ניט געקומען די צייט פאַר אַזאַ אַלוועלטלאַכער פאַראייניקונג, און איינפאַך דערפאַר, וואָס די אידישע גרויס־בורזשואַזיע איז דערווייל נאָך צו גלייכגילטיק צו דער עמיגראַציאָנס־פראַגע, צו שוואַך אין איר פאַראינטערעסירט. הגם דיזער אינטערעס איז ביי די מזרח־אייראָפּייאישע פּני פיל ערנסטער און ערלאַכער, ווי ביי זייערע מערב־אייראָפּייאישע „גלויבנסגענאָסן", דאָך זיינען זיי אַלע איניק אין דעם באַוואוסטזיין, אָדער וויניקסטנס אין דעם געפיל, דאָס די עמיגראַציע איז אַ סטיכייאישער פּראָצעס, וועלכן צו באַהערשן פאָדערט זיך אַזוי פיל געלט און מי, אַז עס לוינט אפשר גאָר ניט דער גאַנצער עסק. דער אינטערעס איז דאָ; אָבער די אויפגאַבע איז פאַר אָט דעם אינטערעס צו ברייט און צו שווער. און כדי די ברייטקייט פון דער אויפגאַבע זאָל אויפהערן אָפּצושרעקן דיזע לייט, מוז זייער אינטערעס צו דער עמיגראַציאָנס־פראַגע מער אויסוואַקסן, עס מוז רייפער ווערן זייער אומצופרידנקייט מיט דעם איצטיקן צושטאַנד פון דער אידישער וואַנדערונג, עס מוז זיך פאַרפעסטיקן און פאַרטיפן זייער נאַציאָנאַלער צוזאַמענהאַנג מיט דעם אידישן פאָלק.

די נאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציע צוליב דער רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראַציע.

מיר זעען, אַז די פרייע געזעלשאַפטלאַכע אָרגאַניזאַציע צו רעגולירן די אידישע וואַנדערונג קען ניט געבויט ווערן אויף ריין דעמאָקראַטישע יסודות, און אויך ניט אויף ריין פילאַנטראָפּישע. צוליב דער עמיגראַציאָנס־רעגולירונג איז ביי אונז נויטיק די דערפאַרונג, איינפלוס און קאַפּיטאַל (אָדער קרעדיט), וועלכע פעלן לגמרי ביי דער אידישער דעמאָקראַטיע, און וועלן איר אויך תמיד פעלן, ווי אָרגאַניזירט, ווי סאָלידאַריש און קרעפטיק זי זאָל ניט ווערן מיט דער צייט; פון דער צווייטער זייט אָבער פאָדערט די עמיגראַציאָנס־רעגולירונג טיפע און ברייטע פאַראינטערעסירטקייט אין דער עמיגראַציאָנס־פראַגע, הייסע באַגייסטערונג און איבערגעבנהייט, אָפּפערוויליקייט, וועלכע פעלן לגמרי ביי דער אידישער פילאַנטראָפּיע, און וועלן איר פעלן שטענדיק, ווי נאַציאָנאַליזירט, ווי ערנסט זי זאָל ניט ווערן מיט דער צייט. ווי גייט מען אַרויס פון אָט־דעם פאַר׳כשופ׳טן קרייז? ווי שאַפט מען אָפּ די דאָזיקע איינזייטיקייט פון דער פילאַנטראָפּיע און פון דער דעמאָקראַטיע? אויף דיזער פראַגע איז מעגלאַך נאָר איין ממשות׳דיקער ענטפער, און אים האָבן געגעבן ה׳ בערטאָלדי מיט זיינע פריינט (און דאָס איז טאַקי איינער פון זייערע גרעסטע פאַרדינסטן): ד אָ ס איז ד ע ר ג ע ד אַ נ ק מ כ ח פ אַ ר־

אַלס נעטרייע און לאָיאַלע רוסישע פּאַטריאָטן, אָרדנט מען איין דעם צוזאַמענפּאָר אין ליבוי, און מען טראַכט צו אונטערשטיצן די פּאָטער־לאַנדישע (ליבויער) שיפפאַרט.

אַלוועלטלאַכע פילאַנטראָפּישע רעגולירונגס־טעטיקייט.

ווי די גאַנצע כלל־ישראל־טעטיקייט פון די אידישע קאַפּיטאַליסטן, אַזוי טראָגט אויך זייער עמיגראַציאָנס־רעגולירונג אַ פילאַנטראָפּישן כאַ־ראַקטער. און ווידער טאַקע ניט דערפאַר, ווייל דאָס איז אַן אַנטערעסנ־לאָזע פּאָליטיק, נאָר ווייל די אינטערעסן אַליין זיינען צו שוואַך און קע־נען ניט גורם זיין צו אַנ'עכט־פּאָליטישער טעטיקייט. אויך דאָ סטאַרען זיך די צדקה־חברות און קאָנקורירן צווישן זיך ניט פאַר עולם הבא נאָר טאַקע פאַר עולם הזה, אָבער דער טרייבנדיקער אינטערעס איז אַזוי בלאָס און אַזוי בלוט־אָרים, אַז ער זעט אויס ווי פּשוט'ע גלייכגילטיקייט, און דעריבער ווי פילאַנטראָפּיע. וואָס פעסטער עס איז אָבער דער נאַציאָ־נאַלער צוזאַמענהאַנג (דורך טראַדיציע, דורך די ווירטשאַפטלאַכע לאַגע און אַנטיסעמיטיזם) צווישן דעם אידישן קאַפּיטאַל מיט דער אידישער מאַסע, אויף אַזוי פיל ערנסטער איז דער רעגולירונגס־אינטערעס, און אויף אַזוי פיל ווייניקער לאָזט זיך פילן פילאַנטראָפּישע גלייכגילטיקייט אין דער רעגולירונגס־אַרבעט. ווידער טאַקע איז דער ריין־פילאַנטראָפּישער שיין שטאַרקער ביי די מערב־אייראָפּעאישע פּני, ווי ביי די רוסלענדישע און אַמעריקאַנישע. און דאָך, ניט קוקנדיק אויף אַט די פאַרשידנהייטן, לאָזן זיך דיזע אינטערעסן לייכט האַרמאָניש קאָאָרדינירן, און די רעגו־לירונגס־טעטיקייט פון דער אידישער גרויס־בורזשואַזיע, פון די רייכע קהלות מיט די „רייכע מומעס“ פון דער גאַנצער וועלט, קען זיך צונויפ־בינדן צו איין אַלוועלטלאַכע „פילאַנטראָפּישע“ וואַנדערונגס־רעגולירונג. ווען איין און דיזעלבע אַלוועלטלאַכע רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע זאָל זיך שטעלן דעם צוועק — אי צו דערלייכטערן די עמיגראַציע פון רוסלאַנד, גאַליציען, רומעניען, אי ניט לאָזן די וואַנדערער זיך אָפּצושטעלן און באַ־זעצן זיך אויפ'ן וועג אין די גרעסערע צענטערן פון מערב־אייראָפּע, נאָר שטופּן זיי ווייטער איבער'ן ים, אי ניט צולאָזן די אָנזאַמלונג פון נייע אידישע מאַסן אין די איבערפולטע געטאָס פון אַמעריקע — וואָלט זי צופרידנגעשטעלט די וואונשן פון די כל'ערליי טיילן פון דער אידישער גרויס־בורזשואַזיע אין אַלע לענדער. און גלייכצייטיק וואָלט אַזאַ רעגו־לירונגס־אָרגאַניזאַציע דערפולט אַ היפּשן טייל פון דעם דירעקטן רעגו־לירונגס־פּראָגראַם, באַזאָרגט די ברענענדסטע באַדערפענישן פון אַלע באַ־שטאַנדטיילן פון דער אידישער עמיגרירנדיקער מאַסע. אַ פּרוואוו פון אַזאַ אַלוועלטלאַכער עמיגראַציאָנס־רעגולירונג שטעלט מיט זיך פאָר די „יט'א“, נאָר איר אַרבעט האָט זיך ביז איצט באַשרענקט מיט איין גאַלוועסטאָ־נישער איינוואַנדערונג און האָט אונמיטלבאַר געדינט נאָר דעם וואונש פון די אַמעריקאַנער אידישע מיליאָנערן — צו צוזייען די עמיגראַציע. אין

וואס צו שמועסן מכח דעם „מאַראַלישן (!) וועקסל“, וועלכן „אונזערע פאָלקס־מאַסן וועלן שוין וויסן ווי אויפצונוצן“ פון די קאָוונער רעדל־פירער, און דערזעלבער ה׳ ליטוואַק ווערט אָקאָרשט ניט נתפעל פון דער וואונדערמאַכט פון דעם דאָזיקן „מאַראַלישן וועקסל“... איבעריק קאָנסעק־ווענט איז ה׳ ליטוואַק, א־דאַנק דעם רבש״ע, ניט, און אים פאַלט גאָר ניט איין, אַז אויב מען קען „מאָראַליש“ „דריקן אויף די פירער פון דער קהלה“ איז רוסלאַנד, קען מען שוין, דורך די רוסלענדישע פּני, דריקן אויך אויף זייערע מערב׳ישע גוטע פריינט, אויף די שיף׳ס מיט די ראָט־שילד׳ס. ה׳ ליטוואַק מיט זיינע פריינט האָבן ניט קיין באַגריף וועגן דעם נאַציאָנאַלן אינטערעסן־צוזאַמענהאַנג פון דעם אידישן גרויס־קאַפּיטאַל מיט דעם אידישן פאָלק. דער דאָזיקער צוזאַמענהאַנג איז טאַקע זייער שוואַך, אָבער ער עקזיסטירט פאָרט, און דאָרט, וואו עס זיינען פאַראַן אינ־טערעסן, ווי שוואַך זיי זאָלן ניט זיין, איז אויך מעגלאַך צו דריקן אויף די דאָזיקע אינטערעסן.

ווי מיר האָבן ביזאהער געזען, זיינען דיזע אינטערעסן ביי די אידישע גבירים ניט גלייך אינטענסיוו; יענע טיילן פון דער גרויס־בורזשואַזיע, וועלכע זיינען מער נאַציאָנאַל לויט זייערע אינטערעסן, לאָזן זיך לייכטער באַאיינפלוסן פון דער געזעלשאַפטלאַכער מיינונג, איידער די מער אַסי־מילירטע, מער אָפּגעריסענע טיילן; און דורך די מער פאַראינטערעסירטע קען מען שוין ווירקן אויף די ווייניקער פאַראינטערעסירטע, אַזוי, אַז סוף כל סוף, ווען נאָר די אידישע געזעלשאַפטלאַכע מיינונג וואָלט זיין גוט אָרגאַניזירט, וואָלט זי קענען צווינגען אונזערע פּני צו רעכענען זיך מיט איר. געוויס, הייסט דאָס ניט, אַז די „דעמאָקראַטיזאַציע“ וועט זיך אונז איינגעבן אַזוי לייכט, ווי עס חלום׳ט זיך אַ ה׳ בערטאָלדי, אָבער די לאַגע איז אויך ניט אַזוי ביטער, ווי עס קומט אויס לויט ה׳ ליטוואַק, און עס איז גאָר ניט ריכטיק, אַז ווען ניט די קמיעה פון „מאַראַלישע וועקס־לען“, בלייבן מיר שוין גאָר אויסגעשטעלט.

ווירקן אויף דער פילאַנטראָפּיע, דערשלאָגן זיך צו אַ קאָנטראָל און צו אַן איינפלוס איבער דער עמיגראַציאָנס־רעגולירונג וועט די רעמאָקראַ־טיע קענען, ווען זי וועט זיין נענוג שטייף אָרגאַניזירט און ווען דער נאַציאָנאַלער אינטערעסן־צוזאַמענהאַנג פון דער אידישער גרויס־בורזשוא־זיע מיט דעם פאָלק וועט זיך אַזוי ווייט פאַרשטאַרקן, אַז ער זאָל זיין בכח צו צווינגען די ערשטע זיך צוהערן צו דער שטים פון פאָלק. און דאָס וועט טאַקע קומען מיט דער צייט. די אַלץ שטייגנדע פאַרשאַר־פונג פון דער אידן־פראַגע און פון דעם אידן־האַס מצד דער קליין־בור־זשואַזיע און דער רעגירונג אין אַלע לענדער, ווי אויך די שטענדיקע אי־דישע וואַנדערונג וועלן אַלץ טיפער פאַרבינדן די אידישע קאַפּיטאַליסטן מיט זייער נאַציאָן; דער קאַפּיטאַל וועט זיך נאַציאָנאַליזירן, זיין אידישע כלל־טעטיקייט וועט דעריבער מוזן אננעמען אַלץ מער אַנ׳ערנסטערן פּאָלי־טישן און נאַציאָנאַלן כאַראַקטער. אויב אפילו די אידישע גרויס־בורזשו־

אייניקן און קעגנזייטיק דערגאַנצן די קרעפטן און די מעלות פון דער פילאַנ-טראָפּיע מיט דער דעמאָקראַטיע. דאָס הייסט: שאַפן ניט קיין „רעמאָקראַטישע“, ווי די ס"ס רופן דאָס אַן, נאָר אַ נאַ-ציאָנאַלע עמיגראַציאָנס-פּאָליטיק, דורך אַ נאַציאָנאַלע רעגולירונגס-אָרגאַ-ניזאַציע. ס'איז נויטיק, אַז די דעמאָקראַטיע זאָל אין דער עמיגראַציאָנס-רעגולירונג אַרבעטן צוזאַמען מיט דער פילאַנטראָפּיע. און נאַטירלאַך קען אַזאַ מין מיטאַרבעט ניט זיין דעמאָקראַטיש, ווייל די פילאַנטראָפּיע, וועלכע האָט אין איר רשות די נויטיקע אָביעקטיווע קרעפטן פון דער רעגולירונג, דעם איינפלוס און דאָס געלט, וועט תמיד באַציִען די אויבער-האַנט איבער דער דעמאָקראַטיע. גאָר מענטשן, וועלכע באַטויבן זיך און צוטומלען דעם עולם מיט שרייענדיקע פראַזן, מענטשן, וואָס האָבן קיינמאָל ניט געפּרואווט אַריינטראַכטן זיך אין דעם, וואָס זיי ריידן, קענען דאַ איינזען אַ „דעמאָקראַטישע“ עמיגראַציאָנס-רעגולירונג.

אָט ווי עס רעדט אַן אָפּטימיסטישער אוטאָפּיסט, וועמעס מח איז באַהערשט פון דעם וואָס ער מאָלט זיך אויס אַלס שיין און געהויבן, און האָט דעריבער פאַרלאָרן יעדן ווירקלאַכקייטס-געפיל: „אָט האָבן מיר די פּעטערבורגער געזעלשאַפט, אָט האָבן מיר די יט"א און אפילו די יק"א... ווער זאָגט אונז, אַז זיי וועלן זיך אַרויסזאָגן קעגן אַן עפנטלאַכן קאָנטראָל?... ווער זאָגט אונז, אַז די קיעווער עמיגראַציאָנס-געזעלשאַפט וועט זיין קעגן דעמאָקראַטיזם, קעגן אַ פּאַקטישן קאָנטראָל און אַ פּאַק-טישן איינפלוס פון דער אידישער עפנטלאַכקייט איבער איר אַרבעט?“ („פריינט“ 1910, נומ. 162, בערטאָלדי וואָלט זיין אַ ברעקל קאָנסעקווענטער, רעגולירונג“ 4). ווען ה' בערטאָלדי וואָלט זיין אַ ברעקל קאָנסעקווענטער, וואָלט ער אונז דאַרפן איינריידן, אַז אָט די אַלע פילאַנטראָפּישע געזעל-שאַפטן וועלן ניט נאָר צולאָזן אַ קאָנטראָל איבער זיך, נאָך מער, זיי וועלן זיך בעטן רחמים — קומט און קאָנטראָלירט אונז!... דער פּעסימיסט דענקט אויך ניט מער רעאַליסטיש. אַזוי טענה'ן ה' א. ליטוואַק און ה' פּ. ליב-מאַן אין איין קול, אַז „די אידישע דעמאָקראַטיע האָט ניט קיין שום מיט-לען, ניט קיין פּאָליטישע און ניט קיין עקאָנאָמישע, צו ווירקן אויף די שיף'ס מיט די ראָטשילדס. פאַר דער אידישער געזעלשאַפטלאַכער מיינונג ווערן די דאָזיקע געלט-זעק געוויס ניט נתפּעל“...*) אַ מענטש האָט קיין מאָל ניט געזען קיין איין פּאַרזוך מצד דער דעמאָקראַטיע צו ווירקן אויף די פילאַנטראָפּישע גדולים, און ביי אים איז רעכט אַ זאָג צו טאָן, אַז „מיר האָבן קיין שום מיטלען ניט“. אַז די געזעלשאַפטלאַכע מיינונג קען ניט האָבן קיין שום שליטה איבער אונזערע חברה-לייט. קענטיק אַז אונ-זערע „סאָציאַל-דעמאָקראַטן“ האַלטן ניט באַזונדערס שטאַרק פון אידי-שער דעמאָקראַטיע... און אין דערזעלבער צייט איז עס רעכט ביי ה' ליט-

*) א. ליטוואַק אין „צייט פראַגן“ נומ. 1, ז. 78; דאָסזעלבע פּ. ליבמאַן אין „צייט פראַגן„ נומ. 2, ז. 70.

אַרבעט, וועט די לעצטע ניט צו שטאַנד קומען; נאָר דורך אומאונטער־בראָכענעם דראַנג, נאָר דורך אָנגעשטרענגטן קאַמף וועט די וואַקסנדיקע דעמאָקראַטיע באַוויזן צו מנצח זיין די גלייכגילטיקייט פון דער פילאַנ־טראָפיע, איר העזה און עקשנות. צו דעם איז אַלזאָ נויטיק אַ ברייטע און אינטענסיווע פאָלקס־באַוועגונג, וועלכע זאָל אַרומכאַפּן אַלע שיכטן פון דעם פאָלק און גרייט זיין אויסצושטיין הארבע מלחמות מיט די איינ־גע'עקשנ'טע פילאַנטראָפּן. מיט גוטן וועט מען ביי זיי ניט אויסנעמען. נאָר דורך אַ פאָלקס־באַוועגונג, וועלכע זאָל זיך שטעלן דעם צוועק צו דערגרייכן אַ פּאַרנינפטיקע עמיגראַציאָנס־רעגולירונג און צו שאַפן אַ נאַ־ציאָנאַלע רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע, נאָר פון אַזאַ באַוועגונג און ניט פון פּובליציסטישע שמועסן מיט דיפּלאָמאַטישע הינטערגעדאַנקען, קען שטאַ־מען אַנ'ערפאָלגרייכע איניציאַטיוו צו דער שאַפונג פון אַזאַ נאַציאָנאַלער אָרגאַניזאַציע. דער איינציקער מיטל פון אַזאַ פאָלקס־באַוועגונג וועט זיין די ערשטע צייט ניט דער אינערלאַכער, דיפּלאָמאַטישער דראַנג אויף די צדקה־חברות, נאָר דער דראַנג פון אויסן, דורך ברייטע מאַניפעסטאַ־ציעס און קאַמף, דורך דעם איינפלוס פון דער געזעלשאַפטלאַכער מיינונג, דורך עפנטלאַכן באַיקאָט און פּראָטעסטן קעגן די איינגעשפּאַרטע כלל־טוער.

דאָ קומען אָבער די „ניכטערע“ פּובליציסטן פון פילאַנטראָפּישן לאַ־גער, זאָל זיין מצד פון די „סאָציאַל־דעמאָקראַטישע“ פילאַנטראָפּן, און טענה'ן, אַז אַזאַ מין פאָלקס־באַוועגונג איז לגמרי אוממעגלאַך. ה' וו. מעדעם אַרגומענטירט, אַז אַ פאָלקס־באַוועגונג איז אוממעגלאַך אַז אַ ווייטן פּרינציפּיעלן צוועק, אַ פאָלקס־באַוועגונג נויטיקט זיך אין פּער־ספּעקטיוון, און היות די עמיגראַציאָנס־רעגולירונג איז ניט מער, ווי אַ פּאַליאַטיוו און זי עפנט ניט קיינע ווייטע נאַציאָנאַלע אויסזיכטן, איז ממילא ניטאָ וואָס צו ריידן מכח אַ פאָלקס־באַוועגונג. אַ ניכטערער מענטש איז ה' וו. מעדעם! און אַ הייסער ליבהאָבער פון צדקה. איז אַן „איינזאַמן טעט־אַ־טעט“ מיט די ס. ס. וויל ער פאַר קיין גליקן ניט; ער וויל ניט אַנדערש, ווי זיצן ביי איין טיש מיט די פילאַנטראָפּן, מיט די „רעעלע מענטשן“, און ניט מיט דעמאָקראַטישע אינגלאַך. בכבוד'יקע חשוב'ע בעל צדקות — נאָר פאַר זיי האָט ער אָפּשיי... אָבער ער פאַר־געסט, אַז ברייטע פאָלקס־באַוועגונגען אַנטשטייען אין דער געשיכטע אַרום גאַנץ קנאַפּע צוועקן מיט גאָר שמאָלע אויסזיכטן; ער פאַרגעסט הפנים פון דער קאָאָפּעראַטיווער באַוועגונג, וועלכע האָט אין מערב־איירא־פּע טאַקע געליטן אַ גרויסע מפּלה, ווען זי האָט זיך געשטעלט ווייטע אוטאָפּיסטישע אויפגאַבן, און איז, פאַרקערט, אויסגעוואַקסן צו אַ פּרעכ־טיקער וואונדערבאַרער פאָלקס־אָרגאַניזאַציע באַלד ווי זי האָט זיך גע־שטעלט אויף דעם רעעלן פּראַקטישן באָדן. ווידער מיינט ער מן הסתם, אַז יעדע פאָלקס־באַוועגונג מוז אָננעמען אַ געשטאַלט פון אַ געשלאָסע־נער פּאַרטיי; אַ באַוועגונג אַז אַ פּאַרטיי, אַ באַוועגונג פון פאַרשידענע

אזיע וועט טאַקי אין גלות קיין מאָל ניט ווערן אזוי ענג פאַרבונדן מיט איר פאָלק, ווי מיר זעען דאָס ביי אנדערע, טעריטאָריאַלע פעלקער, דאָך וועט די באַציאונג נאָרמאַלער ווערן. שוין איצט זעען מיר, ווי גרויסע אידישע בעל־צדקות הויבן אָן, זאָגאַר אין די מערב־לענדער, מנדב זיין ניט אויף פילאַנטראָפּיע, נאָר אויף נאַציאָנאַלע צוועקן; עס טרעפט זיך שוין פון צייט צו צייט, אז א גביר שפּענדעט, אנשטאָט פאַר א שול אָדער א שפּיטאָל, אויף נאַציאָנאַל־פאָנד, אויף א אידישן גימנאַזיום אין פּאַלעסטינע, אויף א אידיש־נאַציאָנאַלן וואָל־פאָנד. עס לאָזן זיך שוין וועון ניט וועון מערקן נאָך בולט'ערע סימנים פון נאַציאָנאַלער שטימונג, ווי צ. ב. אייניקע קאַפּיטאַליסטן אין עסטרייך (לוסיען ברונער א. אנד.), וואָס טרעטן אַרויס עפנטלאָך פאַר די רעכט פון דער אידישער שפּראַך, פאַר „מאַמע לשון". און די קליינע סימנים ברענגען אונז די ידיעה פון דער וייטערער צוקונפט, ווען די אידישע פילאַנטראָפּיע וועט זיך אַלץ מער און מער „דע־פילאַנטראָפּיזירן".

נאָך שנעלער פאַר דיזער דעפילאַנטראָפּיזאַציע פון דער אידישער פּי־לאַנטראָפּיע וועט גיין די נאַציאָנאַליזירונג פון אלע אנדערע שיכטן פון אידישן פאָלק, די פאַרפעסטיקונג פון די דעמאָקראַטישע און ספּעציעל אַרבעטער־אָרגאַניזאַציעס, און די מאַסן וועלן באַקומען אַלץ מער מאַכט צו ווירקן אויף דער אידישער פילאַנטראָפּיע, צו נאַציאָנאַליזירן די צדקה גדולה. ווען ניט די „דעמאָקראַטישע". איז דאָך די נאַציאָנאַלע עמיגראַ־ציאָנס־פּאָליטיק וועלכע וועט פאַראייניקן די מעלות פון דער פילאַנטראָ־פּיע (דערפאַרונג, איינפלוס און קאַפּיטאַל) מיט די מעלות פון דער דעמאָ־קראַטיע (הייסער אינטערעס, ליבע, באַגייסטערונג), ניט קיין טרוים, ניט קיין בלאָף, נאָר א היסטאָרישע זאַך, וועלכע מוז קומען מיט דער צייט, און וועלכע מען מוז שוין איצט אָנהויבן פאַרצובאַרייטן.

די אויפגאַבן און וועגן פון אַ נאַציאָנאַלער עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק.

די איניציאַטיוו צו אזא פאַרבינדונג פון דער אידישער פילאַנטראָ־פּיע מיט דער דעמאָקראַטיע קען ניט אַרויסגיין פון דער פילאַנטראָפּיע. די לעצטע קען זיך אַליין באַשטיין אין דער עמיגראַציאָנס־פראַגע, ווי אין אַלע אנדערע, און אַליין וועלן די גבירים קיין מאָל ניט פאַלן אויף דעם געדאַנק, צו דערנענטערן זיך מיט די מאַסן, נאָר פאַרקערט, זיי וועלן זיך נאָך לאַנג ברעקלען און איינשפּאַרן, ביז וואַנען דער דעמאָקראַטיע וועט זיך איינגעבן צו נושא חן זיין אין די אויגן פון די גדולים בישראל. די דערנענטערונג וועט אויך ניט זיין קיין פאָלקאָמע, ווייל שלימן שלום וועלן ביידע צדדים קיין מאָל ניט קענען. אלזא מוזן מיר זיך דיזע צוזאַמענאַרבעט פאָרשטעלן גיכער ווי א שטענדיקן קאַמף, איידער ווי א פרידלאַכע קאָאָרדינירונג. כל זמן אָבער די דעמאָקראַטיע איז ניט אימ־שטאַנד צו צווינגען די בעל־צדקות נוטה צו זיין צו דער געמיינזאַמער

דארפן זיך באַטייליקן אַלע אידישע פראָלעטארישע פּארטייען און אַנדערע דעמאָקראַטישע אָרגאַניזאַציעס. פרעגט זיך אַלזאָ די קשיא: פון וואַנען זאָל מען איצט אָנהויבן? וואָס זאָל איצט אונטערנעמען די אידישע דע־מאָקראַטיע? פון־אונזערע אויספירונגען איז שוין קלאָר, אַז די נאָענטסטע אויפגאַבע פון אונזער דעמאָקראַטיע איז; דעם איצטיקן מאָמענט איז — אָרגאַניזירן זיך אַליין, פאראייניקן אָדער לכל הפחות דערנענטערן און קאָ־אָרדינירן אַלע דעמאָקראַטישע און קודם כל פּראָלעטארישע קרעפטן אין אונזער פאָלק, כדי צווישן פילע אַנדערע געמיינזאַמע ארבעטן אויך אויפ־הויבן אַ ברייטע פאָלקס־באַוועגונג צוליב דער נאַציאָנאַלער עמיגראַציאָנס־רעגולירונג. אַזאַ באַוועגונג וועט מיט דער צייט צווינגען די פילאַנטראָ־פּיע אָפּצוטרעטן פון אירע פאַר׳עקשנ׳טע ביוראָקראַטישע גענג און צו שאַפן צוזאַמען מיט דער דעמאָקראַטיע אַ נאַציאָנאַלע רעגולירונגס־אָרגאַ־ניזאַציע. דאָס איז דער איינציקער וועג פון אַ ווירקלאַך דעמאָקראַטישער עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק.

דער דיפּלאָמאַטישער וועג פון דער עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק.

ליידער אָבער האָט מען אין דער ווירקלאַכקייט אויסגעקליבן גאָר אַנ׳אַנדערן וועג, דורך וועלכן מען האָפט צו פאראייניקן די פילאַנטראָפּיע מיט דער דעמאָקראַטיע צוליב געמיינזאַמער עמיגראַציאָנס־טעטיקייט. דאָס איז דער וועג פון דעם „אַלעוועלטלאַכן עמיגראַציאָנס־קאָנגרעס“, וועגן וועלכן מען טומלט אין דער אידישער פּרעסע שוין זייט צוויי יאָר. דאָ הויבט מען אָן ניט פון אָרגאַניזירן די דעמאָקראַטיע, נאָר מיטאַמאָל טאַקע פון פאראייניקן ביידע צדדים, און פאראייניקן וויל מען ניט דורך אָפּע־נעם ערלאַכן קאַמף, נאָר דורך דיפּלאָמאַטישע המצאות. און אַזוי ווי לע״ע איז נאָך אונזער פילאַנטראָפּיע אַליין דעזאָרגאַניזירט און צוטיילט אויף קאָנקורירנדיקע חברות, וויל מען גלייכצייטיק מיט איין שלאָג דער־גרייכן אויך אַ צווייטן צוועק; צונויפפירן און פאראייניקן דיזע חברות, ד. ה. אָרגאַניזירן די פילאַנטראָפּן גופא. אונזערע עמיגראַציאָנס־פּובלי־ציסטן ריידן איין דעם עולם, אַז נאָר אַזוי וועט מען דערגרייכן אַ „דעמאָ־קראַטישע עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק“. ווען מיר וועלן זיך ניט לאָזן באַטויבן פון דעם געפּילדער, וואָס מען האָט אויפגעהויבן אין דער פּרעסע, וועט אונז קלאָר זיין אַ גאַנצע סדרה סתירות, וואָס שטעקן אין דעם גאַנצן פּלאַן.

קודם כל מוז אַ פּאַרנינפּטיקע רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע פאראייניקן די מעלות, ווי פון דער דעמאָקראַטיע, אַזוי אויך פון דער פילאַנטראָ־פּיע: פון דער ערשטער מוז זי נעמען איר הייסע פאראינטערעסירטקייט און באַגייסטערונג, פון דער צווייטער — דערפאַרונג, איינפלוס און קאַ־פּיטאַלן. דאָ וויל מען אָבער גאָר פאראייניקן די חסרונות פון ביידע. מען וויל די גלייכגילטיקייט פון דער איצטיקער פילאַנטראָפּיע דערגאַנצן

פּאַרטייען, וועלכע קעמפּפן פאַר א געמיינזאַמע זאַך, — דאָס קען ניט פאַרטראָגן זיין פּאַרטיי־פּאַטריאָטישע נשמה. ער מיינט אַ באַוועגונג צוליב אריינטראָגן אַ ברעקל נחמה אין דעם עמיגראַנטס שווערן גורל; יאָ, אַזאַ באַוועגונג איז אוממעגלאַך, ווייל דאָס פאָלק האַנדלט קיין מאָל ניט פילאַנטראָפּיש. אָבער די רעגולירונג פון דער עמיגראַציע הייסט ווייט־ווייט מער, איידער די באַרמהאַרציקע פאַרזאָרגונג פון שיפס־קאַרטן און באַגאַזש פאַר אומגליקלאַכע וואַנדערער. ה׳ וו. מעדעם האַט טאַקע אַ גוט האַרץ, פול מיט רחמנות צו די ליידנדיקע עמיגראַנטן, אָבער דעם תוך פון עמיגראַציאָנס־רעגולירונג פאַרשטייט ער ניט בעסער, ווי דעם תוך פון אַ פאָלקס־באַוועגונג. די עמיגראַציאָנס־רעגולירונג פאַרענטפערט אַ גרויסע פאָלקס־פּראָבלעם, זאָל זיין כאָטש מיט פּאַליאַטיוון; דערפאַר איז אַרום דער עמיגראַציע מעגלאַך אַ פאָלקס־באַוועגונג, און אַ ברייטע פאָלקס־באַוועגונג, וואו עס וועלן זיך באַטייליקן פאַרשידענע פּאַרטייען און אָרגאַניזאַציעס גלייכצייטיק.

IV. דער אַלוועלטלאַכער אידישער עמיגראַציאָנס־קאָנגרעס

די איצטיקע אויפגאַבע פון דער אידישער דעמאָקראַטיע אין דער עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק.

מיר האָבן געזען, פון וואָס עס ליידעט ביי אונז די איצטיקע עמי־גראַציאָנס־רעגולירונג, פאַר וואָס זי טראָגט אַ פילאַנטראָפּישן, און ניט קיין נאַציאָנאַלן כאַראַקטער, פאַר וואָס זי ווערט געפירט אַזוי שוואַך, אַזוי צעוואָרפן. די סבה איז — די ניט אָרגאַניזירטקייט פון דער אידישער דעמאָקראַטיע און די גלייכגילטיקייט פון דער אידישער פילאַנטראָפּיע צו דער עמיגראַציאָנס־פראַגע. מיר האָבן אויך דער־פון אַרויסגענומען, אַז כדי צו שאַפן אַ נאַציאָנאַלע רעגו־לירונגס־אָרגאַניזאַציע זיינען נויטיק צוויי תנאים: די פעסטע אָרגאַניזירונג פון דער אידישער דעמאָקראַטיע און די נאַציאָנאַליזירונג פון אונזער גרויס־בורזשואַזיע; ביי דיזע באַדינגונגען וועט די דעמאָקראַטיע ערשט פאַרמאָגן די מאַכט צו צווינגען די בעל צדקות צו רעכענען זיך מיט איר און צוצולאָזן זי צו אַ ווירקלאַכער קאָנטראָל איבער די עמיגראַציאָנס־אַרבעט. ווי מיר ווייסן, וועט דיאַ פילאַנטראָפּיע ניט קענען און בשום אופן ניט וועלן נעמען אויף זיך די איניציאַטיווע פון קאָ־אָרדינאַציע מיט דער דעמאָקראַטיע, די דאָזיקע איניציאַטיוו מוז שטאַמען פון אַ ברייטער פאָלקס־באַוועגונג אין וועלכער עס

מעז דעם צוטרויען צו די ווינער „פּני“, און וועלן מיינען, אַז די אַסימילאַ־
טאָרישע פילאַנטראָפּן ווילן טאַקי ווירקלאַד באַגליקן דאָס אידישע פאָלק.
ווען די אָנמעכטיקסטע דיפּלאָמאַטיש־טרייבעריי פאַרהילט זיך אין אַ מאַנטל
פון דעמאָקראַטישער פראַזעאָלאָגיע, איז באמת שוין שווער זיך אויסצומאָלן
גאָר אַ גרעסערע סכנה פאַר דער ווירקלאַכער דעמאָקראַטיע.

וואָס קען אויפטאָן דאָס ווינער „איניציאַטיוו־קאָמיטע“

אַ דאַנק די וואונדערבאַרע דיפּלאָמאַטישע פייאיקייטן פון אונזערע
עמיגראַציאָנס־פּובליציסטן זיצט איצט אין ווין אַ „איניציאַטיוו קאָמיטעט“,
וועלכער וועט, אים ירצה השם ומומע יק“א, צונויפרופן דעם עמיגראַציאָנס־
קאָנגרעס. דער ברייטער עולם, אויפגערודערט דורך די הייסע קאָנגרעס־
דרשות פון ה׳ בערטאָלדי מיט זיינע פריינט, אינטערעסירט זיך נאַטיר־
לאַך צו וויסן, ווי האַלט עס מיט דעם קאָנגרעס, צי וועט ער טאַקע פאַר־
קומען, צי וועט דאָס זיין ווירקלאַך אַ פאָלקס־קאָנגרעס אָדער בלויז אַ
נישטיקע קאָנפערענץ פון עטלאַכע „פּני“. וואָס וועלן קומען פאַרברייינגען
אין ווין אַ פּאָר שיינע אוונטן? דער אידישער המון האָט דאָס רעכט
זיך צו אינטערעסירן ניט נאָר מיט דעם, וואָס ה׳ בערטאָלדי מאָלט זיך
אויס אין זיין „שעפערישער“ פאַנטאַזיע וועגן דעם קאָנגרעס, נאָר אויך,
וואָס דער קאָנגרעס וועט זיין אין דער ווירקלאַכקייט; ווייל, ווי באַוואוסט,
רעכנט זיך די ווירקלאַכקייט גאַנץ קנאַפּ מיט דער שעפערישער פאַנטאַ־
זיע און מיט אירע שיינע חלומות. אָבער כדי צו קענען זאָגן אַ דעה אין
אָט די פראַגן וואָלט מעז דאַרפן געווי וויסן די איצטיקע רעאַלע געזעל־
שאַפטלאַכע קרעפטן, דעם געגעבענעם מענטשלאַכן מאַטעריאַל, און די פאַר־
שידענערהייט צונויפגעפּלאָנטערטע אינטערעסן פון כל־ערליי גרופּן, גרופּע־
לאַך און גלאַט חשוב׳ע פערזאָנען. אין דיזער הינזיכט טרייבן די איניציאַ־
טאָרן פון קאָנגרעס אַזאַ פּאָליטיק, אַז דאָס פּובליקום זאָל זיך פון גאָר
ניט דערוויסן, ווייל דאָס קאָן חלילה „שאַטן דעם קאָנגרעס“; דעריבער וויסן
מיר ניט געווי, ווער זיינען זיינע פריינט און ווער זיינען זיינע שונאים.
אַלץ ווערט געטאָן און געשפּראָכן בחדרי חדרים, הינטער די קוליסן, וואוהין
דער ניט־פאַרטרויטער טאָר ניט אַריינקוקן. נאָר פון צייט צו צייט דער־
שיינט עפּעס אין דער פּרעסע אַ האַלב־אָפיציעלער רמז, אַז דער אָדער יע־
נער פון די „פּני“ האָט זיך אַרויסגעזאָגט פאַר דעם אנטייל אין קאָנגרעס,
אַז די אָדער יענע „רייכע מומע“ האַלט יאָ אָדער ניט פון דעם שדוך.
צי וועט אַזאַ מין טאַקטיק פירן ווירקלאַך צו „דעמאָקראַטישער עמיגראַ־
ציאָנס־פּאָליטיק“, מעג מעז שטאַרק צווייפלען. ווייל דער איינציקער וועג
צו אָרגאַניזירן די דעמאָקראַטיע איז — באַקאַנט צו מאַכן דאָס פאָלק
מיט דעם אמת. דאָ אָבער ציטערט מעז פאַר דעם אמת, ווי פאַר סם
המות. די רעדל־פירער, ווי אויך דער גרעסטער טייל פון דער אידישער
פּרעסע האַלטן זיך פאַר דעם פּרינציפּ: „היטן דעם קאָנגרעס“, עס זאָל אים

דורך די רעזאָרגאַניזירטקייט פון דער איצטיקער דעמאָקראַטיע. און צו דיזן משונה׳דיקן גראַנק קומט נאָך צו אַ פּאַלקאָמען איגנאָרירן פון דער פילאַנטראָפּישער פּסיכאָלאָגיע; כדי אָן קאַמף צו דערשלאָגן זיך פאַר דער דעמאָקראַטיע אַ ווירקלאַכן איינפלוס אין די עמיגראַציאָנס־ענינים. מוז מען פּאַראויסזעצן איינס פון די צוויי: אָדער אונזערע בעל־צדקות זיינען שוין לכתחילה אזוי דעמאָקראַטיש געשטימט, זיי זאָלן פריייוויליק דערלאָזן אַנ׳־עפנטלאַכן קאָנטראָל איבער זייער אַרבעט, אָדער זיי זיינען אזוי פיל נאַ־איוו און אזוי נאַריש תקיף ביי זיך, אַז זיי זאָלן גאָר ניט באַמערקן ווי מען נאַרט זיי אַריין דיפּלאָמאַטיש אין זאַק און ווי מען גיט אָפּ דער דעמאָקראַטיע די שליטה איבער זייער אַרבעט. נאָר אַ מענטש מיט אַזאַ „שעפּערישער“ פאַנטאַזיע ווי אַז ערך הער בערטאָלדי, קען גלויבן אין דיזע צוויי זאַכן. דעם גאַנצן פּלאַן וויל מען דורכפירן גראַד יעצט, ווען אונזער דעמאָקראַטיע איז אַבסאָלוט דעזאָרגאַניזירט, ווען מיט איר רעכנט מען זיך אין אונזערע אידישע „הויכע פענסטער“ נאָך ווייניקער, ווי אין די אמאָליקע יאָרן.

איין אַלגעמיינעם כלל מוז מען געדענקען אין דער גאַנצער פראַגע: אין דער עמיגראַציאָנס־רעגולירונג איז די פילאַנטראָפּיע דער אם ווייניקסטן פאַראינטערעסירטער צד און גלייכצייטיק פאַרמאָגט זי די גרעסטע נוי־טיקע קרעפטן צוליב דער רעגולירונגס־טעטיקייט. די דעמאָקראַטיע איז, פאַרקערט, דער פאַראינטערעסירטסטער צד. איז דען ניט קלאָר, אַז דער שוואַכער מוז אָפּהענגען פון דעם שטאַרקן און דער מער פאַראינטערע־סירטער פון דעם מער אינדיפערענטן.

דאָס איז אָבער ניט קלאָר פאַר אייניקע עמיגראַציאָנס־פּובליציסטן. פון אונזער דעזאָרגאַניזירטער דעמאָקראַטיע קען ממילא ניט שטאַמען די איניציאַטיוו פון צונויפרופן דעם עמיגראַציאָנס־קאָנגרעס; די איניציאַטיוו געהערט טאַקע גאָר ניט אין וועלכער ניט איז פּאָליטישער פּאַרטיי, נאָר פּשוט איינצלנע י ח י ד י ם. זיי, די פּאָר יחידים, שטעלן זיך דעם צוועק — מנצח צו זיין דעם אינדיפערענטיזם פון די גראָבע קעשענעס, צונויפפירן די שיריים פון דער דעמאָקראַטיע מיט די שטאָלצע „ר י י כ ע מ ו ־ מ ע ס“, און קודם כל — די „מומעס“ מיט די „פעטערס“ צווישן זיך צונויפפירן. אָט דאָס איז דער דיפּלאָמאַטישער, — ריכטיקער געזאָגט, שדכנ׳ישער וועג, אויף וועלכן עס האָבן זיך געשטעלט די דאָזיקע יחידים. דאָס איז, נאַטירלאָך, ניט די דיפּלאָמאַטיע פון שטאַרקייט, וועלכע שטעלט דעם צווייטן צד פאַר שוין פאַרווירקלאַכטע מעשים, פאַר פאַקטן, מיט וועל־כע ער ווערט געצוואונגען זיך צו רעכענען; ניין, דאָס איז דיפּלאָמאַטיע פון שוואַכקייט. דיזע יחידים האָבן עס צונויפגעקלאַפּט דאָס ווינער אי־ניציאַטיוו־קאָמיטע. זיי באַמיען זיך עס צו שאַפן אַ פּאָלקס־מאַנדאַט פאַר די ווינער קהל׳ניקעס און אַסימילאַטאָרן. דער גאַנצער ליאַרם מכח דער „דעמאָקראַטישער עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק“ קען האָבן נאָר דעם פּועל יוצא, וואָס די פּאָלקס־מאַסן וועלן דורך די שיינע רייד פון ה׳ בערטאָלדי באַקו־

צע קאַמפּאַניע; דאָס איז דער פּלאַן פון אַ עמיגראַציאָנס־באַנק, וועלכער וועט זיך געפינען אין די הענט פון פאָלק, ווי עס פאַרזיכערט אונז ה׳ בערטאָלדי מיט זיינע פריינט. ווי אַזוי קענען אָבער די פאָלקסמאַסן באַקומען דעם צוטריט־צו דעם באַנק? גאַנץ איינפאַך — דורך אַקציעס: יעדער, ווער עס באַזיצט אַן׳אַקציע, האָט אַ שטיקל דעה אין דער פירונג פון דעם פינאַנץ־אינסטיטוט. דערביי פאַרשטייען ניט אונזערע עמי־גראַציאָנס־פינאַנסיסטן נאָר איין קלייניקייט, — אַז אויב די אידישע גבירים און די צדקה־חברות וואָלטן שוין יאָ איינגייען דערויף, צו גרינדן אַזאַ מין אינסטיטוט אויף אַקציעס, וואָלטן זיי אויך זאָרגן וועגן דעם, אַז די מערהייט פון די אַקציעס זאָל זיין קאָנצענטרירט אין זייערע איי־גענע הענט, און ניט ביי דעם פאָלק. מען דאַרף זיין צו שטאַרק נאַאיוו, כדי צו האָפן, אַז די בורזשואַזיע זאָל מסכים זיין צוצולאָזן די פאָלקס־מאַסן צו אַ ווירקלאַכן איינפלוס אויף אירע פינאַנציעלע אָפּעראַציעס.

נאָר פון דער ריין פינאַנציעלער זייט באַשטייט די זאַך נאָך ערגער. אַ באַנק איז בכלל מעגלאַך נאָר פאַר אַזוינע אונטערנעמונגען, וועלכע פאָדערן פיל ג ר ו נ ט ק אַ פּ י ט אַ ל , און עס האָט אין אַלגעמיין קיין זין ניט צו גרינדן אַ באַנק צוליב אַזוינע פונקציעס, וועלכע זאָלן פאָדערן הויפּטזאַכלאַך צ י ר ק ו ל י ר נ ד ע ס ק אַ פּ י ט אַ ל . דאָרט, וואו געלט גייט אַוועק יעדע מינוט און קערט זיך ניט אום דורך די זעלבע אָפּעראַציעס, נאָר מוז שטענדיק צופליסן פון אַלץ נייע און נייע קוועלן און מוז פאַרשטעקן אַלץ נייע און נייע לעכער, דאָרט קען מען בכלל ניט ריידן וועגן אַ „באַנק“ אָדער וועגן „אַקציעס“. לאָמיר זיך אָבער צוקוקן, אין וואָס וועט באַשטיין די טעטיקייט פון בערטאָל־די׳ס „עמיגראַציאָנס־באַנק“. מיר האָבן שוין אויבן בקיצור אויסגעציילט זיינע פונקציעס, און פון יענעם איבערבליק (קאַפּ. 1) איז אַרויסצונעמען, אַז דער דאָזיקער פינאַנץ־אינסטיטוט וועט ניט קענען אויסהאַלטן קיין דויערנדע אונטערנעמונגען מיט אַ געוויסן גרונט־קאַפּיטאַל, ער וועט נאָר באַזאָרגן לויפנדע נויטן פון שטענדיק פליסנדן מענטשן־מאַטעריאַל. די עמיגראַציע איז אַ שטראָם, דאָס געלט פון די עמיגראַנטן איז אַ געלט־שטראָם, און פון אַ געלט־שטראָם קען מען בשום אופן ניט אויסמאַכן קיין „פיקסן“, פעסטן, גרונט־קאַפּיטאַל. אין דעם דאָזיקן פינאַנץ־אינסטי־טוט מוז דאָס געלט פאַרווענדעט ווערן, דער עיקר, אויף קורץ־דויערנדע, שנעל זיך פאַרווירקליכנדע אָפּעראַציעס, פון וועלכע יעדע איינצלנע קען זיך ניט שטעלן ווייטע אויסזיכטן און צוועקן, סיידן מיר זאָלן רעכענען, אַז אונזער „באַנק“ וועט בויען אייגענע עמיגראַנטן־היימען, אייגענע ווערק־שטאַטן און אייגענע שיפן. אפשר מיינט טאַקע בערטאָלדי אַזאַ מין באַנק; צום אומגליק אָבער פאַרמאָגן אונזערע בעל צדקות ניט אַזאַ דרייסטע „שעפערישע“ פאַנטאַזיע.

וועט אונזער פינאַנץ־אינסטיטוט נעמען אויף זיך די קאָמיסיע צו פאַרמיטלען דעם פאַרקויף פון שיפסקאַרטן, וועט ער עקספּעדירן באַ־

חלילה ניט געשען קיין עין הרע, גלייך אזוי, ווי ביי דער צווייטער מלוכה־דומע האָבן די קאַדעטן ארויסגעגעבן דעם לאָזונג „היטן די דומע“. איך מיין אָבער, אז דער אמת קען דעם פאָלק בשום אופן ניט שאַטן, און האָב ניט מורא ארויסצוזאָגן אפילו וועגן דעם עמיגראַציאָנס־קאָנגרעס דאָס, וואָס איך האַלט פאַר ריכטיק.

באַטראַכטנדיק אַלע טאַטזאַכן, וואָס אנבאַלאַנגט די דיפּלאָמאַטישע טאַקטיק פון אונזערע עמיגראַציאָנס־פּובליציסטן, דעם טומל וואָס זיי האָבן אויפגעהויבן, און די אומבאַשטימטע, גלייכגילטיקע האַלטונג פון די ווינער קהל'ניקעס, וועלכע האָבן אויף זיך גענומען צונויפרופן דעם קאָנגרעס, מוז מען מסכים זיין, אז דער עמיגראַציאָנס־קאָנגרעס איז פון אָנפאַנג אָן אריינגעפאַלן אין שוואַכע און אומפּייאַיקע הענט. און ווי־דער טאַקע זיינען דערין שולדיק ניט די יחידים, וועלכע האָבן זיך מיט אזא התלהבות גענומען צו דער זאַך, נאָר די ניט־אָרגאַניזירטקייט פון אונזער דעמאָקראַטיע און דער אינדעפערענטיזם פון אונזער פילאַנטראָפּיע. דורך דיזע צוויי פאַקטאָרן ווערט געבילדעט א פוסטער רוים ארום דער טעטיקייט פון דעם ווינער קאָמיטעט, וואָס רופט צונויף דעם קאָנגרעס, און איז א געזעלשאַפטלאַכער פוסטקייט קען ניט אויסוואַקסן קיין ממשות'־דיקע געזעלשאַפטלאַכע טאַט. ווען אַלע פּראָלעטאַרישע פאַרטייען אויף דער אידישער גאַס, האַנט ביי האַנט מיט אַלע דעמאָקראַטישע עלעמענטן, וואָלטן אפילו געמאַכט די גרעסטע אנשטרענגונג, וואָלטן זיי אויך אין בעסטן פאַל אפשר געקענט זיך דערשלאָגן צו א מער־ווייניקער דעמאָקראַ־טישער פאַרטרעטונג אויפ'ן קאָנגרעס, דאָס וואָלט נאָך אָבער זיין זייער ווייט פון „דעמאָקראַטישער“, אָדער לכל הפחות נאַציאָנאַלער עמיגראַ־ציאָנס־פּאָליטיק. איך האָב דאָ ניט קיין פּלאַץ זיך איינצו־לאָזן אין פאַרשידענע השערות מכח די מעגלאַכע רעזולטאַטן פון דער יעצטיקער אגיטאַציע; קלאָר איז אָבער יערנפאַלס, אז כל זמן מיר האָבן צו טאָן מיט דער גלייכגילטיקייט פון אונזער גרויס־בורזשואַזיע צו די עמיגראַציאָנס־ענינים, הענגט אָפּ דער גורל פון דער גאַנצער אונטער־נעמונג ניט פון די וואונשן פון אונזערע דעמאָקראַטישע שיכטן, נאָר פון די אינטערעסן פון אונזערע „פּני“: וועט זיי לוינען צוצולאָזן די דעמאָ־קראַטיע צו דער עמיגראַציאָנס־טעטיקייט. וועלן זיי צונויפרופן א ווירק־לאַכן קאָנגרעס; א ניט, איז בכלל נאָך א גרויסע קשיא, צי וועלן די ווי־נער אסימילאַטאָרן נוטה זיין צו ברעכן זיך דעם קאָפּ איבער די עמי־גראַציאָנס־ענינים.

דער פּלאַן פון אן עמיגראַציאָנס־באַנק

אָבער די סטראַטעגן פון דעם עמיגראַציאָנס־פּובליציסטישן לאַגער האָבן א „פּלאַן“, מיט וועלכן זיי מיינען גלענצענד דורכצופירן די גאַנ־

און באַטאַן, אַז דאָס איז דער מאַקסימום. אַזאַ מין קאַסע עקזיסטירט אין איטאַליען, וואו די רעגירונג נעמט פון יעדן עמיגראַנט אַ געוויסע קליינע שטייער (אַנ׳ערך אַנדערהאַלבן רובל), כדי אויסצוהאַלטן די עמי־גראַציאָנס־אינספּעקציע א. ד. גל. ווען די אידישע עמיגראַציאָנס־אָרגאַניזאַציע זאָל זיך אַוועקשטעלן אויף שטאַרקע פיס און דערוועכבן צוטרוי ביי די מאַסן, וואָלט זי אויך קענען אַוועקלייגן אויף די עמיגראַנטן אַ געוויסן שטייער צו דעקן אירע הוצאות. דיזער שטייער קען נאַטירלאַך גענומען ווערן פון עמיגראַנטן אין ענגסטן זין פון וואָרט, ד. ה. פון „פּאַ־סאַזשירן“; חוץ דעם קענען נאָך די אינדירעקט פאַראינטערעסירטע פּאָלקס־שיכטן אויך בייטראָגן צו דער גאַנצער אָרגאַניזאַציע זייערע מיטגלידס־שטייערן. און דאָס וואָלט געווים זיין אַ וועג צו דעמאָקראַטיזירן די טע־טיקייט פון דער רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע. אויף אַזוי פיל זיינען גע־רעכנט ה׳ בערטאָלדי, ה׳ דאַווידאָוויטש און אַנדערע, וועלכע פאַרנעמען זיך מיט דעם פּלאַן פון אַן עמיגראַציאָנס־פינאַנץ־אינסטיטוט, און אין דעם באַשטייט טאַקע, גאַנץ אומאָפּהענגיק פון זייערע אוטאָפּיסטיש אי־בערטריבענע האָפנונגען, זייער צווייטער גרויסער פאַרדינסט אין דער עמיגראַציאָנס־פראַגע.

זייערע האָפנונגען זיינען אָבער איבערטריבן, אויף וויפיל זיי ווילן זיך ניט רעכענען מיט די שוועריקייטן פון דעם פּלאַן. די דעמאָקראַטיע, אַלס אַזעלכע, איז ניט אימשטאַנד צו גרינדן אַזאַ קאַסע, און נאָר די אידישע קאַפּיטאַליסטן מיט זייערע „רייכע מומעס“ קענען נעמען אויף זיך דורכ־צופירן די זאַך אין לעבן: ווייל גלייך מיט אַמאָל קען ניט אַ נייע פּי־נאַנציעלע איינריכטונג אַזוי שטאַרק צוציען צו זיך די סימפּאַטיעס פון אונזערע אָרימע פּאָלקס־מאַסן, אַז זיי זאָלן פּייאַיק זיין קומען מיט צאָל־רייכע מיטגלידס־בייטראָגן א. ד. גל. לכתחילה וועט דער נייער פינאַנץ־אינסטיטוט נאָך האָבן גאָר ווייניק מיטגלידער און פאַרמאָגן גאָר קליינע קאַפּיטאַלן, און וועט אומבאַדינגט מוזן אָנקומען צו דער הילף פון די גראָבע קעשענעס. מען דאַרף דערביי אָבער אויך געדענקען דעם אונ־טערשיד צווישן ק א פּ י ט א ל י ס ט י ש ־ ס ו ח ר ׳ י ש ע ר און ש ו ו י נ ד ל ע ר י ש ־ ר ו י ב ע ר ש ע ר עקספּלואַטאַציע: די עמי־גראַנטן ווערן פון פאַרשידענע פּריוואַטע קאָנטאָרן און אַגענטן אייגנטלאַך ניט עקספּלואַטירט, נאָר פּשוט באַרויבט און באַשווינדלט, און אויב מיר זאָלן באַווייזן אײנגאַנצן צו באַזייטיקן דיזע אַגענטן מיט זייערע שווינדלען, וואָלט דערמיט אויך באַזייטיקט געוואָרן אַ גרויסער טייל ריוח פון זייערע מאַכינאַציעס. די אַגענטן באַדינען ניט ווי געהעריק די נויטן פון די וואַנ־דערער, אַלזאָ, האָבן זיי ביי זייער „אַרבעט“ גאַנץ ווייניק הוצאות און זיי קוועטשן אויס דורך כל׳ערליי שווינדל אַן אומגעהויערן פּראָפיט; די רע־גולירונגס־אָרגאַניזאַציע, צי ער זאָל זיין ריין־פילאַנטראָפּיש, צי נאַציאָנאַל, מוז, פאַרקערט, האָבן גרויסע הוצאות, ווייל זי וועט שטרעבן ווירקלאַך צו באַפרידיקן די עמיגראַנטן־נויטן. און אין דערזעלבער צייט מוז זי אויך

גאזש, איבערשיקן געלט, פארסטראבירן די אויסוואנדערער אויפ׳ן פאל פון צוריקגעשיקט ווערן, וועט ער צאלן די עמיגראציאנס־אינספעקטארן און אויסהאלטן פארשידענע ביוראס. הויפטזאכלאך צוליב אינפארמאציע. — דאס אלץ איז פליסענדעס, צירקולירענדעס קאפיטאל, צו דעם זיינען ניט נויטיק אקציעס, און אויף דעם קען ניט געבויט ווערן א באנק. אנ׳עמיגראציאנס באנק, וואס זיין הויפט־אויפגאבע זאל זיין צו באדי־נען אזא פליסנדן און וואנדערנדן מאטעריאל — דאס איז גלאט אן אוממעגלאכע זאך.

אזא מין פינאנץ־אינסטיטוט קען מען זיך פארשטעלן, אויב מיר ווילן בלייבן אויפ׳ן גרונט פון ניכטערע רעאלע באטראכטונגען, אין צוויי אופנים: אדער ער וועט זיין גאנץ זעלבסטשטענדיק, דאמאלס איז עס ניט קיין באנק, נאר א מין עמיגראנטן־קאסע פאר קרעדיט און פארזיכערונג אין גרויסן מאסשטאב, אדער דער אינסטיטוט זאל זיין נאר אנ׳אפטיילונג פון אנ׳אנדער פינאנציעלער אונטערנעמונג, וועלכע האט פיל ברייטערע צוועקן, ווי באזארגן עמיגראנטן, נאר באשעפטיקט זיך אגב אויך מיט וואנדערונגס־ענינים. אין דעם צווייטן פאל קען דאס זיין אנ׳אפטיילונג פון א באנק, אבער דאך ניט קיין באנק פאר זיך; און חוץ דעם, טאקי נאר א קליינע, ווייניק וואס באדייטנדע אפ־טיילונג אין דעם ברייטן סכום פון די באנק־פונקציעס. לאמיר זיך פארט צוערשט אפשטעלן אויף דעם דאזיקן צווייטן פאל. כדי אים צו פאר־ווירקלאכן, ברויכן מיר לכתחילה באזיצן וועלכן ניט איז נאציאנאלן באנק; אזעלכן אבער האבן מיר ניט, סיידן מיר זאלן מיינען, אז דער ציוניסטי־שער קאלאניזאציאנס־באנק וועט מעגן, וועט קענען און וועלן נעמען אויף זיך אויך די רעגולירונג פון דער גרויסער אידישער וואנדערונג אויסער־האלב פלשתינא מיט אירע שכנ׳ישע לענדער. בלייבט אונז נאר צו גרינדן גאר א נייע נאציאנאלע באנק, וועלכע זאל זיך אויך אגב בא־שעפטיקן מיט עמיגראציאנס־ענינים, אנ׳ערך נאך אין א ברייטערער מאס, ווי דאס טוט יעצט דער טשעכישער נאציאנאלער באנק „באהעמיא“. איך פארשפאר אנצואווייזן, אז אויפ׳ן סמך פון די עמיגראציאנס־אינטערעסן אליין איז דאס אידישע פאלק גאר ניט מסוגל צו דער ריזיקער קרעפטן־אנשטרענגונג, וואס פאדערט זיך, כדי צו שאפן א נאציאנאלן באנק; און אויב עס איז אפילו יא מעגלאך, מיר זאלן מיט דער צייט באזיצן אזא באנק, אזוי ווי דאס געפינען מיר ביי די פוילן און טשעכן, דאך בלייבט אונז נאך א היבשער מהלך ביז צו יענער צייט.

א אידיש־נאציאנאלע עמיגראנטן־קאסע

פארבלייבן מיר, הייסט דאס, דערווייל ביי א מין נאציאנא־לער עמיגראנטן־קאסע: דאס איז דער מאקסימום, פון וועלכן מען מעג שמועסן לע״ע. איך חזר איבער

אָרגאַניזירט און די גרויס-בורזשואזיע מער נאַציאָנאַליזירט? נאַטירלאַך, ניין. דער מחבר פון דיזער בראָשור איז גאָר ניט קיין קעגנער פון דעם געפּלאַנטן עמיגראַציאָנס-קאָנגרעס; אדרבה, ער באַגריסט דיזע אונטער־נעמונג, ווייל אַזאַ קאָנגרעס איז דאָס בעסטע מיטל עפּעס יאָ צו מאַכן צוליב דער אידישער עמיגראַציע. איך בין אַ קעגנער ניט פון דעם קאָנ־גרעס, נאָר פון די אומגעלומפּערטע דרשות. מיין כונה איז ניט מער, ווי אָפּצוקילן די האָפנונגען, כדי צו פאַרהיטן פאַר גרויסע און שעדלאַכע אנטוישונגען.

פון דעם דעמאָקראַטישן שטאַנדפּונקט אָבער איז די זאַך ניט אַזוי איינפאַך. איך בין אַ אַנטשידענער קעגנער פון יענעם פילאַנטראָפּיש־פּעסימיסטישן קוק, וועלכער לייקנט יעדע פאָלקס באַוועגונג אויפ'ן פעלד פון עמיגראַציאָנס-פּאָליטיק (וו. מעדעם, א. ליטוואַק און זייערע פריינט). אָבער מיר האָבן פאַר זיך נאָר איין איינציקן וועג פאַר אַזאַ פאָלקס-באַ־וועגונג, און דאָס איז דער וועג פון אָרגאַניזירן די דעמאָקראַטיע. און אַרום דעם עמיגראַציאָנס-קאָנגרעס, אַלס אַ זעלכן, לאָזט זיך דערווייל די אידישע דעמאָקראַטיע ניט אָרגאַניזירן. מחמת דער דיפּלאָמאַטישער פאַרשווייגונגס-טאַקטיק פון די איניציאַטאָרן פון קאָנגרעס, קען מען בכלל נאָך גאָר ניט וויסן, אויף וועלכער וועלט ער איז, און צי וועט ער ווירקלאַך צונויפגערופן ווערן. אויב אָבער יאָ — און דאָס וואָלט געווען זייער ווינטשענסווערט פאַר די עמיגראַנטן — אַזוי וועט ער לכתחילה געבן נאָר אַ קליינעם שטויס דער דעמאָקראַטיע צו אָרגאַניזירן זיך אַרום דער עמיגראַציאָנס-אַרבעט. יעדנפאַלס וועט דער עמיגראַציאָנס-קאָנגרעס העלפן צו אָרגאַניזירן זיך אויך דער פילאַנטראָפּיע, און די לעצטע וועט דורך דעם מער געווינען ווי די דעמאָקראַטיע.

איך בין אויך אויסן געווען אַנצואווייזן אויף די גרויסע סכנות פון דעם דיפּלאָמאַטישן וועג, מיט וועלכן עס גייען אַצינד אייניקע יחידים, וואָס געהערן אַליין צו דעם דעמאָקראַטישן לאַגער און פאַרשטייען אָבער ניט די ווירקלאַכע אינטערעסן פון דער דעמאָקראַטיע. דיזע עמיגראַ־ציאָנס-פּובליציסטן באַמיען זיך צו געווינען דאָס פאַרטרויען פון די פאָלקס־מאַסן פאַר עטלאַכע ווינער „פּני“, וועלכע אינטערעסירן זיך מיט דעם עמיגראַציאָנס-קאָנגרעס, צו שאַפן אַ פאָלקס-מאַנדאַט פאַר די ווינער קהל'־ניקעס. אַ דאַנק דעם דיפּלאָמאַטישן פאַרשווייגן פון דעם אמת דורך די „דעמאָקראַטישע“ עמיגראַציאָנס-פּובליציסטן, באַקומען די מאַסן אין רוס־לאַנד און אַמעריקע אַ צו גרויסן און געפערלאַכן צוטרוי צו די אומ־ריינע און ווייט ניט פאָלקספריינטלאַכע מערב-אייראָפּייאישע מאַגנאַטן.

* * *

צולעצט אַ פּאָר ווערטער pro domo mea, פאַר מיינע אייגענע, פאַר דער משפּחה, צו וועלכער איך געהער.

ווענן דער אידישער עמיגראַציאָנס-פּאָליטיק איז פאַר די לעצטע צוויי יאָר אויסגעוואַקסן אַזאַ גרויסע ליטעראַטור, וואָס מיט די גע־

שטרעבן וואָס ווייניקער צו עקספּלואַטירן דעם עמיגראַנט, וואָס ביליקער געבן אים אירע דינסטן. און טאָמער וועט דער פינאַנץ־אינסטיטוט דער־לייגן צו זיינע אָפּעראַציעס און ער וועט זיך אַליין ניט קענען אויס־האַלטן: די דעפיציטן מוזן שטענדיק געדעקט ווערן פון זייטיקע קוועלן. איז דערפון געדרונגען, אַז די שליטה איבער דאָס געלט און איבער די פונקציעס פון אונזער נאַציאָנאַלער עמיגראַנטן־קאַסע וועט דאַך פאַר־בלייבן ביי אונזערע „רייכע מומעס", וועלכע וועלן זי ניט נאָר גרינדן, נאָר אויך שפּעטער אונטערשטיצן.

* * *

איך רעזומיר: עס איז נאָך ניט געקומען די צייט פאַר אַ ברייטער נאַציאָנאַלער אָרגאַניזאַציע צו רעגולירן די אידישע וואַנדערונג, נאָך ניט געקומען די צייט צו פאַראייניקן די מעלות פון דער דעמאָקראַטיע מיט די מעלות פון דער פילאַנטראָפּיע, ווייל ניט רייף זיינען נאָך ביי־דע מיט זייערע קרעפטן. איך האָב געשטרעבט קלאָר צו מאַכן דעם אונטערשיד פון דעם ריין פילאַנטראָפּישן שטאַנדפּונקט, אַז מען מוז וואָס גיכער איילן צו הילף די אומגליקלאַכע עמיגראַנטן, און דעם ריין־נאַציאָנאַלן שטאַנדפּונקט, אַז מען דאַרף שאַפן אַ רעגולירונגס־אָרגאַניזאַ־ציע אויף אַ ברייטן געזעלשאַפטלאַכן יסוד. לע"ע זיינען זיך נאָך ביי־דע שטאַנדפּונקטן שטאַרק סותר איינער דעם צווייטן, ווייל, כל־זמן אונ־זער דעמאָקראַטיע איז דעזאָרגאַניזירט און די פילאַנטראָפּיע גלייכגיל־טיק, קען ניט אַנטשטיין אַ נאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציע, און מען מוז זיך באַנוגענען מיט דעם, וואָס א ו נ ז ע ר ע וואַנדערער זאָלן באַקומען וואו־ניט־וואו וואָסערע ס'איז הילף. איך האָב געשטרעבט קאַלטבלוטיק צו אַנאַליזירן די טענדענצן פון דער ווייטערדיקער אַנטוויקלונג; און פון מיין אַנאַליז איז ארויסצונעמען, אַז מיט דער צייט וועט זיך די דאָזי־קע סתירה ביסלאַכוויז אויף אַזוי פיל אויסגלייכן, אַז ביידע שטאַנד־פּונקטן וועלן זיך קעגנזייטיק דערגאַנצן און עס וועט מעגלאַך ווערן אַ פּרוכטבאַרע קאָאָרדינירונג פון אַלע אידישע געזעלשאַפטלאַכע קרעפטן.

אָט דאָס איז דער ט ע אָ ר ע ט י ש ע ר סך־הכל פון מיין בראָ־שור.

אין וואָס באַשטייט אָבער איר פּ ר אַ ק ט י ש ע ר פּועל־יוצא?

דאָ טאָר מען אויך ניט פאַרוועקסלען דעם פילאַנטראָפּישן שטאַנד־פּונקט מיט דעם נאַציאָנאַלן, ווי דאָס טוט, למשל, הער בערטאָלדי, וועל־כער שמועסט איין דעם עולם, אַז דער עמיגראַציאָנס־קאָנגרעס וועט ברענגען אַ ישועה אונזער עמיגראַנטן־מאַסע, און אַן אומענדלאַכע ברכה אונזער דעמאָקראַטיע. דאַרפן מיר אינגאַנצן פאַרוואַרפן דעם שטאַנד־פּונקט פון ריינעם רחמנות? דאַרפן מיר געלאָסן צוקוקן די ליידן פון די וואַנדערנדע ברידער, וואָס דיזע ליידן קענען ניט היינט־מאָרגן ווערן אויך די ליידן פון יעדן איינצלנעם פון אונז? דאַרפן מיר רואיק וואַרטן, ביז ס'וועט קומען אַ גינסטיקערע צייט, ביז די דעמאָקראַטיע וועט זיין

די אַנטי-ציוניסטישע קאָנצענטראַציע

1.

דער געזעלשאַפטלאַכער באַראָמעטער פון אַלע גלות־לענדער זאָגט אָן, אַז עס קומט אַ שטורם. דער געוואַלדיקער יקרות אויף די לעבנס־מיטלען, וואָס האַלט אומעטום די מאַסן אין שטענדיקער אויפרעגונג, די קאָלאָסאַלע פאַרשווענדונגען פון אַלע מלוכות אויף מיליטאַריסטישע צוועקן, די פיבער־האַפטע און ערפאָלגלאָזע אָנשטרענגונגען פון דער דיפּלאָמאַטיע איינ־צוהאַלטן די אָנגעזאַמלטע מלחמה־געפילן, דער אַלץ וואַקסנדיקער עול פון די שטייערן, די אַלגעמיינע העכערונג פון קאַפּיטאַל־פּראָצענטן און די אָנגעשראָקענע שטימונג אויף דער בערזע — דאָס אַלץ באַווייזט, אַז עס איז נאָענט דער סוף פון דער אינדוסטריעלער אויפלעבונג, וואָס האָט אָנ־געהאַלטן די לעצטע יאָרן. אין דער פּערספּעקטיוו זעט זיך אַ קריזיס, וועלכן עס וועלן ניט קאָנען פאַרמיידן קיינע מינים אונטערנעמער־פאַר־אייניקונגען, אַז אַלגעמיינער קראַך, אַלגעמיינע אומרועז. אין דער לופט שמעקט מיט אַנטשיידענע געשעענישן, מיט אומ׳ברחמנות׳דיקן קאַמף און מיט פראַנק און פרייער התלהבות. עס קומט אַ נייער אַקט אין דער וועלט־געשיכטלאַכער דראַמע, און די גרעסטע קרענקלאַכע דערשיטערונגען איז באַשערט, ווי עס שיינט, צו איבערלעבן די לענדער מיט אידישע מאַסן־באַפעלקערונגען: מזרח אייראָפּע און צפון אַמעריקע.

ניכטערע מענטשן וועלן ניט דערוואַרטן, אַז די אָנקומענדיקע גע־שעענישן וועלן שוין ברענגען צום „לעצטן אַנטשיידענעם קאַמף“, אַז מיט דעם נייעם בלאַט וועלט־געשיכטע, וואָס עפנט זיך איצט, וועט זיך שוין פאַרענדיקן די אַלגעמיינע גאולה, די העכסטע שטופע פון דעם מענטשלאַכן גן עדן אויף דער ערד. מיר גייען נאָך ניט אַנטקעגן דעם לעצטן נצחון פון אַנורא־מאַזדאַ איבער אַנגראַ־מיינוס׳ן: עס זיינען נאָך ניט רייף געוואָרן די באַפרייאונגס־כחות פון די פעלקער פאַר׳ן נצחון איבער דער סאָציאַלער סטיכיע.

להיפוך — די פאַרשטייענדיקע תקופה פון אַלגעמיינעם ענטוזיאַזם און משיח־האָפנונגען וועט זיך נאָך ענדיקן מיט׳ן צוזאַמענברוך פון די אילוזיעס און אַ נייער ירידה. דאָס וועט זיין ניט מער ווי אַ דערפרייענ־דיקער און פיינלאַכער עטאַפּ אין דער אַנטוויקלונג און אין דעם צעפאַל פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט. אָבער ווי איינע פון די שטורם־כוואַליעס, וואָס קומען פאַר דעם זיגרייכן ניינטן וואַל, וועט אויך דאָס איבערלאָזן טיפע ריסן אין די כוואַליע־שניידער פון דער אַלטער וועלט. און אין דעם טאָקע שטעקט זיין היסטאָרישער זין און ווערט.

דער אומרו, וואָס כאַפּט אַרום אַלע געזעלשאַפטלאַכע שיכטן און

שריבענע בלעטער וואלט מען געווים געקאנט אויסשפרייטן דעם גאנצן וועג פון קיעוו ביז גאלוועסטאן... און מיט מיין בראשור בין איך גאר נים אויסן צו העלפן נאך לענגער מאכן דעם דאזיקן פאס פאפיר און דערפירן אים אזש ביז אויסטראליען... ניין. אזוי ווי די איד׳שע פרע־סע האט זיך געלאזט פארפירן און זוכט צו פארבארגן דעם אמת מכח די געזעלשאפטלאכע קרייזן, וועלכע גרופירן זיך ארום דעם געפלאנטן עמיגראציאנס־קאנגרעס, — געפין איך פאר נויטיק צו ווארענען, מען זאל נים איבערטרייבן די אויסזיכטן פון דער עמיגראציאנס־רעגולירונג און נים אריינגארן דאס פאלק אין דער נעץ פון די אסימילאטאריש־פילאנ־טראפישע טרייבערייען.

מיר ווילן אלע, אז דער עמיגראציאנס־קאנגרעס זאל זיך וואס גיכער צונויפקומען. אבער מיר ווילן אויך אלע, מען זאל אונז נים בלענדן די אויגן.

דעריבער מוזן מיר זיך שארף צוקוקן און צוהערן צו דעם, וואס ס׳ווערט איצט געטאן. מיר מוזן זען, ווי ווייט מעגלאך, אויסצונוצן די אגיטאציע פאר דעם עמיגראציאנס־קאנגרעס, פארשטארקן די דעמאקרא־טישע פארטרעטונג אויף דעם קאנגרעס, פארגרעסערן אונזער איינפלוס אויף זיין ארבעט. און בשעת אייניקע דיפלאמאטישע יחידים זוכן דורך פשרות און פארשוויי׳גונג צו פאראינמערעסירן די אידישע פילאנטראפיע, מוזן מיר אנשטרענגען אלע קרעפטן, כדי אפן צו ארגאניזירן די אידישע דעמאקראטיע. נאר דורך דעם וועט פארשווינדן די געזעלשאפטלאכע פוסטקייט, וועלכע רינגלט ארום דעם עמיגראציאנס־קאנגרעס מיט זיינע איניציאטארן, און נאר אויף אזא אופן וועט געעפנט ווערן א נייע שיטה אין אונזער עמיגראציאנס־פאליטיק.

דער עקאָנאָמישער קאַמף צווישן די קלאַסן. אַזוי, למשל, זיינען אין משך פון 5 יאָרן (1900—1904) צווישן די אידישע אַרבעטער אין תחום־המושב פאָרגעקומען 1780 סטרייקס אין צענדליקער טויזנטער ווערקשטאַטן פון האַנטווערקער, האַנדלס־אונטערנעמונגען און פאַבריקן.*) פאַר די זעלבע 5 יאָר האָט די אָפיציעלע סטאַטיסטיק פאַררעגיסטרירט אין גאַנצן אייראָפּעאישן רוסלאַנד סך הכל 481 סטרייקס (פון פאַרשידענע נאַציעס) אין 1030 פאַבריק־אונטערנעמונגען: אין בעלגיען זיינען אין משך פון די זעלבע 5 יאָר פאָרגעקומען ניט מער ווי 487 סטרייקס, אין דער שווייץ זיינען אין משך פון 41 יאָר (1861-1900) פאָרגעקומען ניט מער ווי 1001 סטרייקס. פאַר די דערמאָנטע 5 יאָר האָבן געסטרייקט דורכשניטלאַך אַ יאָר אויף יעדע 1000 אַרבעטער: אין דייטשלאַנד — 11 מאָל, אין בעלגיען — 14, אין גרויס־בריטאַניע — 15, עסטרייך — 21, פראַנקרייך — 30, אין אייראָפּעאישן רוסלאַנד — 26, און ביי די אידן פון „תחום המושב“ — 58.

מ'קאָן אויך ניט זאָגן, אַז דער קאַמף איז געווען ניט געלונגען פאַר די אידישע אַרבעטער. להיפוך! בשעת אין בעלגיען האָבן נאָר 7.5 פּראָצענט סטרייקנדיקע אַרבעטער אָפּגעהאַלטן אַ פולן נצחון איבער די בעלי־בתים, אין עסטרייך — 9 פּראָצ., אין פראַנקרייך — 13 פּראָצ., אין גרויס־בריטאַניען — 30 פּראָצ., אין דייטשלאַנד — 49,5 פּראָצ., אין אייראָפּעאישן רוסלאַנד — 26 פּראָצ., האָבן ביי אידן פון „תוחם“ אָפּגעהאַלטן 63,5 פּראָצענט פון די סטרייקנדיקע אַ פולשטענדיקן זיג, 22,5 פּראָצ — אַ טייל־ווייזן דערפאָלג און נאָר 14 פּראָצ. האָבן געליטן אַ פולע מפלה.

זייער גרויס איז אויך די אָנגעשטרענגטקייט פון די עקאָנאָמישע קאָנפליקטן צווישן די אַרבעטער און אַרבעטגעבער אין תחום־המושב. דאָס קאָן מען זען אפילו ווען מ'פאַרגלייכט די „ווידערשטאַנדס־קאַפּיציענטן“ פון די סטרייקס. למשל, אין משך פון די דערמאָנטע 5 יאָר איז אויסגעקומען אין גאַנצן אייראָפּעאישן רוסלאַנד דורכשניטלאַך 4.7 פאַרלאָרענע אַרבעטס־טעג אויף יעדן איינעם פון די סטרייקנדיקע אַרבעטער, און ביי אידן פון תחום־המושב — 9,5 טעג, ד. ה. דער ווידערשטאַנדס־כח פון די צדדים אין די צוזאַמענשטויסן ביי אידן איז צוויי מאָל גרעסער, ווי ביי די אַרומיקע פעלקער.

אַלזאָ, אויפ'ן עקאָנאָמישן געביט שטייט, ברוך־השם, אונזער קלאַסן־

*) די ציפערן וועגן סטרייקס פון אידישע אַרבעטער ברענג איך אויפ'ן יסוד פון אַ סטאַטיסטישער פאָרשונג, וועלכע איך האָב ספּעציעל אונטערגענומען און וועלכע איז נאָך ניט פאַרעפנטלאַכט (די דאָזיקע העכסט־וויכטיקע אַרבעט איז אַרויסגעגעבן געוואָרן אין יאָר 1923 אין בערלין אונטערן נאָמען: „די אידישע אַרבעטער־באַוועגונג אין ציפערן.—ב. ל.). די מאָדנע באַהויפּטונג פון י. לעשצינסקי, אַז די אידישע אַרבעטער זיינען ווייניקער פון אַנדערע געניגט צו סטרייקס, שטייט אין אַ שרעקלאַכן ווידערשפּרוך צו די אַלעמען באַקאַנטע פאַקטן און באַזירט דורכאויס אויף מיספאַרשטענדנישן.

אַלע פעלקער, פּירט צו דער קאָנצענטראַציע פון די קרוב'ישע, צווישן זיך נאָענטע גרופּן. די קאָנצענטראַציע קומט פאַר לויט די האָריזאָנטאַלע קלאַסן־ליניעז פון דער מענטשהייט און לויט די ווערטיקאַלע — נאַציאָנאַלע — שניטן.

וועלכע איבערגרופּירונגען פון די אינערלאַכע כחות קאָנען מיר דערוואַרטן אין אונזער פאָלק? וואָס פאַר א שנויים אין דער געזעל־שאַפטלאַכער פּסיכאָלאָגיע פון אידנטום וועלן אַרויסרופן אָט א די פּראָצעסן?

פאַר דעם נאָכדענקענדן מענטשן וועלן די דאָזיקע פראַגן ניט דער־שיינען איבעריק.

* *
*

אין תקופות פון געזעלשאַפטלאַכן אויפשוואונג און חורבן לעבט איבער דאָס אידנטום, אַלס שוואַכסטער און באַדנלאָזער צווישן די זיך צונויפ־שטויסנדע עלעמענטן, די שטאַרקסטע דערשיטערונגען און ברענגט די גרעסטע צאָל קרבנות אויפ'ן מזבח פון „פּראָגרעס“. דעריבער דריקט זיך אויס די קאָנצענטראַציע אינ'ם אידנטום אין העכסט נערוועזע, פיבער־האַפטע איבערלעבונגען און נעמט אָן ספּעציפישע פאָרמען.

ביי אַנדערע פעלקער פון אונזער צייט קומט פאַר די קאָנצענטראַציע אין אַזעלכע פאַלן לויט דער קלאַסן־ליניע. עס דערנענטערן זיך די הערשנדיקע שיכטן, בילדענדיק א רעאַקציאָנערן בלאָק; עס דערנענטערן זיך אויף א געמיינזאַמער רעוואָלוציאָנערער פּלאַטפאָרם די צווייטע און צע־שפּרייטע גרופּן פון דער אונטערדריקטער באַפעלקערונג.

די קאָנצענטראַציע איז אָפט ניט גאַנץ, די פּאַראייניקונג געלינגט ניט שטענדיג, עס פאַרבלייבן מיינונגס־פאַרשיידנהייטן און רייסערייען, אָבער די נטיה פון קלאַסן־עלעמענטן זיך צונויפבינדן איז קלאָר. אויך איצט זעט מען די דאָזיקע נטיה אין פאַרשידענע לענדער. ביי די אידן אָבער קומט די קאָנצענטראַציע פאַר ניט לויט די קלאַסן־ליניען, נאָר לויט נאַציאָנאַלע שטרעמונגען. אין אונזער פאָלק צעפּלאַקערט זיך ניט קיין קאַמף צווישן פּראָלעטאַריאַט און בורזשואַזיע אָדער צווישן דער שטאָט־באַפעלקערונג און גרויסן אַגראַריער, נאָר צווישן דעם ציוניזם און די צום גלות צוגעבונדענע גרופּן פון אַלע קלאַסן. און פריער פאַר אַלץ הויבט זיך אָן די קאָנצענטראַציע אין די רייען פון די אַנטי־ציוניסטן.

מיט דעם וויל איך בשום אופן ניט זאָגן, אַז ביי אידן איז ניטאָ קיין קלאַסן־קאַמף, להיפוך: ביי אונז קומט פאַר דער דאָזיקער קאַמף מער אָנ־געשטרענגט און פאַרכאַפּט פיל ברייטערע מאַסן, ווי ביי אַנדערע פעלקער. אָבער דער קלאַסן־קאַמף אינ'ם אידישן פאָלק האָט א קנאַפּן סאָציאַלן תוכן, איז אָרעם אין היסטאָרישע פּערספּעקטיוון. ביי אונז איז זייער שטאַרק

און פיינטלאַכע אידעאַלן, אָבער זייער קלאַסן־אינהאַלט קומט ניט פונ׳ם אידישן, נאָר פונ׳ם ארומיקן לעבן. די דאָזיקע אידעאַלן זיינען — אין קעגנזאַץ צו די באַהויפּטונגען פון אונזערע נאַציאָנאַליסטן־באַשולדיקער — ניט אבסטראַקט, ניט קיין פּראָדוקטן פון קאָפּ, פון ראַציאָנאַלן כאַראַקטער; ניין, — זיי זיינען ניט זעלטן פול מיט לעבעדיקן, אַקטיוון און שעפערישן אינהאַלט, ווייל זיי שטאַמען פונ׳ם לעבן; אָבער דאָס לעבן, פון וועלכן מיר נעמען אונזער סאָציאַליזם, ראַדיקאַליזם, ליבעראַליזם, קלעריקאַליזם, — איז ניט דאָס אידישע לעבן. דאָס איז דאָס לעבן פון אַנדערע פעלקער, וואָס שפּיגלט זיך אָפּ אין אונזערע אידעאָלאָגיעס, ווייל מיר קומען מיט אים אין באַרירונג, מיר באַטייליקן זיך אין אים.

און אַזוי אַרום האָבן מיר אינערהאַלב פון אידישן פאָלק אַנשטאָט די אָפּוועזנדע פאָרמען פון קלאַסן־קאַמף אַ אידעאישן — טיילווייז אויך אַ פּאָליטישן — קאַמף צווישן נאַציאָנאַלע שטרעמונגען. אַמאָל איז דער דאָזיקער קאַמף געווען צווישן השכלה און אָרטאָדאָקסן, שפּעטער צווישן ציוניזם און אַסימילאַציע, איצט — צווישן ציוניזם און דעם צובונד צום גלות בכלל. עס איז ניט נויטיק צו דערווייזן, אַז ביי היינטיקן טאָג האָט די אַסימילאַציע, אַלס אַזעלכע, פאַרלאָרן יעדע אידעאָלאָגיע. פון איר געוועזענעם אידעאישן מאַנטעלע זיינען אפשר געבליבן רעשטלאַך און שמאַטעס, וועלכע ווערן אָן סיסטעם און אומגעלומפּערט אַנגעטשעפּעט אויף אַנדערע, ווייניקער נייע, מער פּראָגרעסיווע אידעאָלאָגיעס. אויב מיט 15—20 יאָר צוריק זיינען אַלע שונאים פון ציוניזם, אָן חילוק פון קלאַסן, געשטאַנען אויפ׳ן באָדן פון פּרינציפּיעלן אָפּזאָג פון דער נאַציאָנאַלער אינדיווידואַליטעט פונ׳ם אידישן פאָלק, שטייט איצט קעגן דעם ציוניזם אַ שונא, וואָס אונטער זיין פאָן קומען זיך צונויף טרעגער פון פאַרשידענע, אָבער מערסטנטייל דאָך נאַציאָנאַל־אידישע אידעאָלאָגיעס. דאָ זעט מען די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע אידעאָלאָגיע פון דער „זשאַרגאָן“־קולטור און אויטאָנאָמיע, דאָ איז אויך דער בירגערלאַכער ראַדיקאַליזם פון אַלע ניואַנסן און דער שטרענג־נאַציאָנאַלער סיימיזם, און אפילו דער צע־שוואומענער טעריטאָריאַליזם פון מענטשן, וואָס ליידן אויף אַ פּאַרעלטער־טער שנאה צו ארץ־ישראל. וואָס איז דאָ אַלגעמיינעס אין אָט־אַ דעם געמיש פון פּערזאָנען און ריכטונגען? — איין נעגאַטיווער פאַקט פון שנאה צום ציוניזם.

שוין דער לויפנדער מאָמענט האָט אונז געבראַכט אַ תהום פון פאַקטן, וואָס באַשטעטיקן, אַז אין יענעם לאַגער קומט פאָר אַ קאָנצענטראַציע. און כ׳מיין, אַז די אָנקומענדיקע תקופה פון סאָציאַלע דערשיטערונגען ביי די ארומיקע פעלקער און ביי אידן וועט נאָך פאַרשטאַרקן די אַנטי־ציוניסטישע קאָנצענטראַציע.

אין די קומענדיקע פּרקים וועט די דאָזיקע קאָנצענטראַציע באַקומען אַ גענויע סאָציאַל־פּסיכאָלאָגישע באַלייכטונג.

קאמף לגמרי ניט אָפּ פון אנדערע פעלקער. אין דעם זין זיינען מיר זיי אפילו „פארלאָפן דעם וועג“.

אָבער סטרייקס, באיקאָטן, לאקאוטן, כלערליי מינים פון סאבאטאזש. אט־אָ די אלע צאָללאָזע גרויסע און נישטיקע אויסדרוקן פון עקאָנאָמישע אנטאגאָניזמען אין דעם תחום־המושב — זיינען די איינציקע פאָרם פון קלאסן־קאמף אינערהאלב פון דעם אידישן פאָלק. דאגעגן אָבער אויף אנדערע געביטן פון קלאסן־קאמף באשטייט ביי אונז דער ענין גאָר ניט גלענצנד.

ביי אונז איז ניטאָ — און ביי די געוויינלאכע גלות־תנאים איז עס אוממעגלאך — קיין פּאָליטישער קלאסן־קאמף, ווייל דאָס אידישע פאָלק, אלס גאנצעס, איז אָפּגעריסן פון מלוכה־בוי און פון פּאָליטישער הערשאפט. אונזערע קלאסן, יעדער פון זיין באזונדערן שטאנדפונקט, נעמען אנטייל אין דעם פּאָליטישן קאמף פון די ארומיקע פעלקער. דער אידישער פראָלעטאריאט קאָן ארויסטרעטן קעגן דער בורזשואזיע בכלל און בתוכה קעגן דער אידישער בורזשואזיע. אָבער דאָס איז ניט קיין קאמף פאר הערשאפט אינערהאלב פונ׳ם אידנטום, ווייל דאָ איז ניטאָ ביי וועמען אָפּצונעמען די הערשאפט, און ס׳וואָלט ניט געווען וועמען איבערצוגעבן זי אינ׳ם פאל פון נצחון. נאָר די עקאָנאָמישע קלאסן־אנטאגאָניזמען צעשפילן זיך אינערהאלב פון אידישן פאָלק, די פּאָליטישע סכסוכים אָבער צילן פארביי און געפינען אנהאלטס־פונקטן אין דרויסן.

אמת, ביי אונז עקזיסטירט א קהלה מיט אירע איינריכטונגען, און מיר שטרעבן צוצוגעבן איר פּאָליטישע פאָרמען; מיר חלומ׳ען, סוף כל סוף, פון א נאציאָנאל־פּאָליטישער אויטאָנאָמיע אין גלות. אָבער די נאציאָנאל־פּאָליטישע אויטאָנאָמיע פארניינט טאָקע דעריבער פרינציפּיעל אונזער צעזייט־ און צעשפּרייטקייט, ווייל כדי צו דערגרייכן איר, איז נויטווענדיק די אנטוויקלונג פון פּאָליטישן קלאסן־קאמף אינערהאלב פון פאָלק. און דאָס קומט פאָר, טראָץ דעם, וואָס אונזערע „סיימיסטן“ האָבן אזוי ניט אויפמערקזאם איבערגעשריבן פון די עסטרייכישע סאָציאל־דעמאָקראטן, כפרט ביי שפּרינגער׳ן...

איך וועל גערן צוגעבן, אז ווען מיר דערגרייכן נאציאָנאלע אויטאָנאָמיע אין גלות, באקומען מיר אויך א וועלכע ס׳איז שטיצפּלעצע פאר׳ן פּאָליטישן קלאסן־קאמף אינערהאלב פון אידישן פאָלק. אָבער די דאזיקע פלעצע וועט זיין צושמאָל און צו־אָרעם מיט סאָציאלע מאָמענטן, און דעריבער וועט אויך אונזער פּאָליטישער קאמף אינערהאלב און ארום די אויטאָנאָמע־איינריכטונגען פונ׳ם אידישן פאָלק אונז ניט קאָנען פארבייטן יענעם מקור און צענטער פון פּאָליטישן לעבן, וועלכן אנדערע פעלקער האָבן אין זייער טעריטאָריאלער קאָנצענטראציע.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם איז קיין וואונדער ניט, וואָס ביי אונז איז אייגנטלאך ניטאָ קיין קאמף פון קלאסן־אידעאָלאָגיעס. די קלאסן פון אונזער פאָלק האָבן, געוויס, א פארשידנארטיקע פּסיכיק

אריינגעריסן אין דער משכיל'ישער אידיליע. די גלייכצייטיק מיט אים אַנטשטאַנענע עמיגראַציע־באַוועגונג, און שפּעטער אויך די אַרבעטער־באַוועגונג, האָבן אָנגעהויבן סטיכיש, אונטערצורייסן די אַזוי אויך גאַנץ שוואַכע יסודות פון דער אַסימילאַציע. די אַסימילאַציע, וואָס האָט ביז דאַן געהאַט דעם מאָנאָפּאָל אויף „מאָדערניזם", „אייראָפּעאיזם" און „פּראָגרעס" אינ'ם אידנטום, האָט זיך פּלוצלונג אָנגעשטויסן אויף מעכטיקע קולטור־שטראָמען, וואָס זיינען געפלאָסן פאַרביי איר אין אידישן פאָלקס־לעבן. די סטעאַרין־ליכטל פון משכיליזם האָט זיך אָנגעהויבן צו טונקלעןביים שיין פון דער נייער פּרימאָרגן־זון פון דער ברייטער אויפקלערונג. וועלכע איז געקומען אויף דער אידישער גאַס אַ דאַנק דער אַגיטאַציע פונ'ם ציוניזם, דער אַרבעטער־באַוועגונג און דער עמיגראַציע.

דער ציוניזם האָט איבערזעצט אויף אַ שפּראַך פון ערדישן שאַפן דאָס, וואָס דאָס פאָלק האָט ביז דאַן אויפגענומען אַלס טראַנסצעדענטע, הימלישע צוזאָגן, ער האָט די אידישע מאַסן באַלויכטן דעם תוך פון זייער עבר און זייערע צוקונפטיקע וועגן אויף דער ערד. די אַרבעטער־באַוועגונג האָט צוגעצווינגן די מאַסן צו די אַלמענטשלאַכע אידעאַלן, צונויפּפלעכטנדיק זייער לעבן מיט די האָפנונגען און קאַמף, וואָס האָבן באַאומרואיקט די גרויסע וועלט. די עמיגראַציע־ פּראָצעסן האָבן מיט זייערע פיבערהאַפטע איבער־לעבענישן און בולט'ע לעקציעס באַלערנט די סאַמע אָפּגעשטאַנענע גרופּן, מעכטיק עפענענדיק פאַר זיי ברייטע וועלט־האָריזאָנטן. וואָס פאַר אַ באַ־דייטונג האָט דען די קינסטלאַך־אויסגעהאָדעוועטע קולטור־טרעגעריי פון דער השכלה־אינטעליגענץ אין פאַרגלייך מיט אָט־אָ דער סטיכישער און לעבעדיקער מאַסן־קולטור!

די לופט־שלעסער פון דער אַסימילאַציע, וועלכע האָבן זיך געהאַלטן נאָר אַ דאַנק דעם פּאַקטישן מאָנאָפּאָל, האָבן אָנגעהויבן צעפאַלן. צום אָנהויב פון דער רוסלענדישער רעוואָלוציע איז די דאָזיקע אידעאָלאָגיע שוין געלעגן אין חורבות, און איר לעבעדיקער קערנדל — די צוגעבונדנ־קייט צום גלות — איז אַריבער בירושה צו אַנדערע שטרעמונגען. די פריערדיקע גלייכגילטיקייט צום אידישן כלל האָט אָפּגעטראָטן איר פּלאַץ דעם אייננאַרטיקן גלות־נאַציאָנאַליזם, וועלכער האָט זיך אין 1905 שוין פאַרפעסטיקט אין דער אידישער געזעלשאַפטלאַכקייט אין רוסלאַנד, טייל־ווייז אויך אין גאַליציען. אויף די שיפן פון די אַטלאַנטישע געזעלשאַפטן האָט ער אָנגעהויבן איבערוואַנדערן אויך קיין אַמעריקע.

מען דאַרף אונטערשיידן צווישן די דריי פאָרמען פון גלות־נאַציאָנאַ־ליזם. אין דער ערשטער ריי — האָבן מיר דאָ אַ ניט־קאָנסעקווענטע אַסימי־לאַטאָרישקייט, וועלכע באַמיט זיך מיט אַ פּוסטן וואָרט „נאַציע" צודעקן די אָפּוועזנהייט פון וועלכן ס'איז נאַציאָנאַלן תוך; דאָס איז — דער אויטאָנאָמיזם פון דער בונדישער אינטעליגענץ אין דער ערשטער שטופע פון זיין אַנטוויקלונג (ביז 1907—1908) און דער איצטיקער ריין־ווערטלאַכער נאַציאָנאַליזם פון די אייבערשטע פון דער אידישער אינטעליגענץ (למשל,

.2

די פאָרמען פון דער אַנטי־ציוניסטישער קאָנצענטראַציע.

צו דער צייט, ווען דער ציוניזם איז אַנטשטאַנען אַלס מאָדערנע פּאָזיטיווע אידעאָלאָגיע (חבת־ציון און שפּעטער הערצליזם), זיינען אין אידנטום געווען צוויי אידעאָלאָגיעס: די אָרטאָדאָקסישע אידעאָלאָגיע פון נאַציאָנאַלער אויפריכטונג על־פּי נס, — דער משיח־געדאַנק, — און די השכלה־אידעאָלאָגיע פון צופּאַסן דעם אידן צו דער אַלמענטשלאַכער קול־טור. מיר האָבן זיך שוין לאַנג אויסגעלערנט צו אונטערשיידן אַסימילאַציע אַלס פאַקט און אַסימילאַטאָרישקייט אַלס אידעאָלאָגישע באַרעכטיקונג פון דעם פאַקט. עמבריאָניש אָדער טיילווייז האָט די אַסימילאַציע אַלס פאַקט, אַלס ממשות'דיקער פּראָצעס, אַנגערירט אַלע גרופּן פון'ם אידישן פאָלק, אָן אויסנאַם. אין איר פולער פאַרענדיגטער פאָרם אָבער איז די אַסימילאַציע דער באַקוועמער און מיט עולם־הזה רייכער וועג פון יענע יחידים־איבער־לויפער, וואָס האָבן גאָרניט קיין אינטערעס אין'ם אידישן פאָלק. להיפּוך — די אידעאָלאָגיע פון אַסימילאַטאָרישקייט ווייזט אמאָל אַרויס אַ גרויסן, אָפט אויך אַן אַלץ־דורכדרינגענדן אינטערעס צום גורל פון'ם אידישן פאָלק, כאָטש מערסטנטייל דינט זי נאָר אַלס באַגרינדונג פון קאַלטער באַציאונג צום אייגענעם פאָלק. אַ איד, וואָס איז למעשה אַסימילירט אין פיל הינזיכטן, קאָן זיין אַ פאַרברענטער שונא פון אַסימילאַטאָרישער אידעאָ־לאָגיע, און אַ טיפּישער איד, וואָס האָט איינגעהיט אַלע אינדיווידועלע אייגנשאַפטן פון'ם אידישן פאָלק, קאָן זיין איר פאַרברענטער אָנהענגער. קורץ, מירריידן וועגן דער אַסימילאַטאָרישער אידעאָלאָגיע אַלס איינער פון די מעגלאַכע לייזונגען פון דער אידישער פראַגע.

אַמ־אַ די לייזונג, וואָס איז אויסגעאַרבעט געוואָרן דורך די השכלה־לייט אין אָנגעשטרענגטן קאַמף קעגן דער אָרטאָדאָקסיע, איז געווען ביז'ן אַנטשטיין פון'ם ציוניזם די איינציקע אידעאָלאָגיע פון די אויבערשטע טיילן פון דער נאַציע, וואָס זיינען אַממערסטן נעקומען אין דירעקטע פאַר־בינדונגען מיט די ענלאַכע שיכטן פון די אַרומיקע פעלקער. דאָס איז געווען אַ דירעקטער המשך פון אַלטמאָדישן אידישן שתדלן — און די ערשטע אַסימילאַטאָרן האָבן זיך, באמת, געפילט אַלס פאַרטרעטער פון'ם אידישן פאָלק, אַלס זיינע פאַרטיידיקער ביי די מאַכטהאָבנדע, אָדער ביי דער אינטעליגענטישער געזעלשאַפט פון דער הערשנדער באַפעלקערונג. די מאַסן־אידן זיינען פאַרבליבן פולשטענדיק פרעמד דער דאָזיקער אידעאָ־לאָגיע און אַן אַ חלק אין דער דאָזיקער פּאָליטיק.

די השכלה האָט נעהאַט גרויסע פאַרדינסטן ביים אידישן פאָלק און זי טאַקע האָט אַפּגערייניקט דעם באָדן פאַר די שפּעטערדיקע וועלטלאַכע באַוועגונגען אין אידנטום. אָבער דער ציוניזם האָט — מיט'ן אויפלעבן די איינגערעמלטע האָפנונגען פון די אידישע מאַסן — זיך אומדערוואַרט

רעכענענדיק זי מיט אים, אלס מיט דעם „איינציקן פארשטייער“ פון די אידישע ארבעטער. א ניט גאר געלונגענעם פרואוו צו שאפן אן אלגעמיינעם בלאק פון דיזעלבע עלעמענטן; אן אונטערשיד פון קלאסן, האבן מיר געזען בשעת דעם וואל־קאמף צו דער צווייטער דומע. די קעגנזייטיקע סימפאטיעס לאזן זיך פילן אויך איצט. די גרופיסטן, באפולמעכטיקטע פון קאוונע בעראטונג*), און ווי זיי הייסן דארט, פרעטענדירן צו זיין די „איינציקע פארטרעטער“ פון די אידן אין „תחום־המושב“. אבער אן איינציקער קאן מען דאך ניט זיין זאלבעצווייט. פון דאנען קומט דאך ארויס דער לעבנס־געזעץ: איינציקע פון אלע קלאסן, דערנענטערט אייך . . .

אין גאליציע, וואו דאס פאליטישע לעבן ברענט אויף כמעט אויסשליסלאך בשעת וואל־קאמפן, האבן מיר געזען, אין 1907 און באזונדערס אין 1911, דעם סאלידארישן אויפטריט פון די גמינע־אסימילאטארן מיט די חסידים און סאציאל־דעמאקראטן. איןביידע פאלן האבן זיך אין אט־א דער פארנעמער געזעלשאפט באטייליקט מיט גרויס אייפער די גאליצישע בונדיסטן, און דער בלאק איז געווען געווענדעט קעגן דעם ציוניזם. אלס רעזולטאט פון דעם פארוואל־האנדל זעען מיר איצט א ווייטערדיקן שריט פון אנטי־ציוניסטישער קאנצענטראציע: די אקארשט פארגעקומענע פאראייניקונג פון גאליצישע בונדיסטן מיט די שארפסטע סעגנער פון דער אידישער נאציאנאלער אויפלעבונג, וואס האבן ביז איצט געבילדעט די „אידישע סעקציע“ ביי די פ. פ. ס.

א סך וויכטיקער לאזט זיך מערקן די קאנצענטראציע פון אנטי־ציוניסטישע עלעמענטן אויפ׳ן געביט פון געזעלשאפטלאכער טעטיקייט.

דאך איז ניטא קיין ספק, אז אזעלכע ארגאניזאציעס פון אידישע כחות, ווי „איקא“, מפיצי־השכלה, לייי־ און שפאר־קאסעס, די פארשטארבענע ליטערארישע געזעלשאפט, אינפארמאציאנס־ביורא פאר עמיגראנטן — שטעלן מיט זיך פאר די צענטרען, ארום וועלכע ס׳גרופירן זיך די פארשידנארטיקסטע עלעמענטן; און דא קומט פאר א שטומער, אבער אנגעשטרענגטער קאמף פאר אויבערהערשאפט צווישן די אנטי־ציוניסטישע גרופן, וואס האבן דארט ביז איצט רעגירט, און די ציוניסטן, וואס הויבן זיך אן באווייזן דארט. דערווייל הערשט אין די דאזיקע איינריכטונגען א בולט׳ער גייסט פון שנאה צום ציוניזם. סיי ביי די אנפירער פון די אינסטיטוציעס — ביי די איינפלוסרייכע פילאנטראפן און „עסקנים“ — אזוי אויך ביי די באאמטע און פראווינץ־טוער גיט אן דעם טאן די גלות־אידעאלאגיע. אונזערע געזעלשאפטלאכע ענינים ווערן נאך אלץ אזוי אוועקגעשטעלט, פונקט ווי דער גורל פון די אידישע מאסן איז לעולם־ועד פארבונדן מיט׳ן גלות־לעבן, פונקט ווי שטארקן און ארגאניזירן דעם

*) גרופיסטן — אנהענגער פון דער האלב־אסימילאטארישער בורזשואזער פארטיי אין רוסלאנד „פאלקס־גרופע“. די קאוונער בעראטונג — א בעראטונג פון א גרופע קיינעם ניט פאראנטווארטלאכע רוסיש־אידישע כלל־טוער, וואס איז פארגעקומען אין קאוונע און גערעדט אין נאמען פון כל ישראל. — ב. ל.

די לייט פון „נאווי וואסכאד“, אדער די ה"ה ביקערמאן, מארגאלין א. א.)‏; צווייטנס, קומט זייער אפט דער גלות־נאציאנאליזם, באמת, אלס א ניט־קאנסעקווענטער, א ניט־דערטראכטער ציוניזם; אזוי זעט אויס דער קעמפערישער נאציאנאליזם פון די לעצטע 2—3 יאר מיט זיינע לאזונגען: „אידישע שפראך, קולטור און אויטאנאמיע“.*)‏ ענדלאך — אהער מוז מען אויך צורעכענען דעם אבסטראקטן טעריטאריאליזם, פאר וועלכן די גאנצע אידישע פראגע און דאס גאנצע לעבן פונ'ם אידישן פאלק שעפט זיך אויס מיט דער עמיגראציע. ווי טיף אונזערע טעריטאריאליסטן זאלן ניט פיינט האבן דעם גלות, זיינען זיי דאך מיט דער גאנצער נשמה צוגעבונדן צום גלות. אין גלות פייניקט זיי נאר דער באיקאט, פאגראמען, עמיגראציע. זייער פארשטיין דעם אידישן פראבלעם איז ניט נאציאנאל און ניט היסטאריש, אפילו ניט עקאנאמיסטיש, נאר פשוט געאגראפיש. ווער ס'דערפירט דאס אידישע פראבלעם צו א פראגע וועגן א נחלה, באדן, ערגעץ־וואו ביי די אנטיפאדן, יענער האט נאך ניט פארענדיגט די חשבונות מיט'ן גלות.

דאס צושטיין פון אידישע מאסן צו דער אלמענטשלאכער באוועגונג, זייער ארויסטרעטן אויפ'ן ערשטן פלאן פון געזעלשאפטלאכן אינטערעס — האט אפגערייניקט די אידעאלאגישע אטמאספערע פון דער אידישער גאס, און אין דער תקופה פון דער רעוואלוציע זיינען אויפ'ן שלאכט־פעלד פארבליבן צוויי אידעאלאגיעס: ציוניזם און — צוגעבונדנקייט צום גלות, פארפוצט אין בונטע קליידער פון נאציאנאליזם.. די קאנצענטראציע פון גלות־האפנונגען אין די רעוואלוציאנערע יארן איז טאקע געווען דער ערשטער נסיון פון דער אנטי־ציוניסטישער קאנצענטראציע. אבער די אינווייניקסטע קעגנזאצן און די כאאטישע כחות פון דער היינטיקער ארדנונג, פון איין זייט, און פון אידישער צעזייטקייט, פון דער צווייטער, האבן דער דאזיקער קאנצענטראציע ניט דערלאזן צו קומען צו שטאנד. די קאנצענטראציע איז ניט קיין צונויפשמעלצונג, זי איז קיינמאל ניט געווען און קאן ניט זיין פולקאם, אבער די טענדענץ איז אויבן־אויף.

פון די פארשידענע פארמען פון אנטי־ציוניסטישער קאנצענטראציע וועלן מיר קודם־כל פארצייכענען די אליאנץ אויפ'ן פאליטישן באדן. אין משך פון דער גאנצער פארבארייטונגס־תקופה פון דער רוסלענדישער רעוואלוציע און בעת דער רעוואלוציע גופא האבן מיר געזען א בונד צווישן די אידעאלאגן פון גלות אין די פראלעטארישע און בירגערלאכע קרייזן. דער „בונד“ האט געהאלטן זיין קאמף מיט אלע מיטלען קעגן ציוניזם — פארלוימדונג איינגעשלאסן — כמעט פאר זיין הויפט־אויפגאבע און פארדינסט; און מיר האבן אויך געזען, ווי ענע־גיש די אסימילאטארישע און האלב־אסימילאטארישע קרייזן פון דער אידישער בורזשואזיע האבן געגעבן מאראלישע און מאטעריעלע אונטערשטיצונג זייער פראלעטארישן קרוב, פאקטיש

*)‏ אלס ניט־קאנסעקווענטן ציוניזם מוז מען אויך באצייכענען דעם „גייסטיקן נאציאנאליזם“ פון ה' ש. דובנאוו מיט זיין טיפזיניקן פרואוו צו באגרינדן די נאציאנאלע אידעאליזירונג פון גלות.

העלטניסמעסיקער סאָציאַל־פּאָליטישער וואָג. דעריבער קומען אויס אַלע זיינע לעבנס־פּראָצעסן ניט באַדי'טנד. די פאַקטן פון אַנטי־ציוניסטישער קאָנצענטראַציע, וואָס מיר האָבן דאָ דערמאָנט, קאָנען אויך אויסזען אַלס אַזעלכע, אויף וועלכע ס'לוינט זיך ניט אָפּצושטעלן. אָבער, ערשטנס, דורך דאָס נישטיקע און ניט־באַמערקבאַרע ברעכט זיך דורך אַ וועג די געשיכטע. דאָס, וואָס אונזער געשיכטע אין גלות גלאַנצט ניט ארויס מיט איר העלקייט, פאַרקלענערט ניט אַבסאָלוט די היסטאָרישע באַדייטונג פון די דערמאָנטע דערשיינונגען פאַר'ן אידישן פאָלק. צווייטנס, דאַרף מען נאָר אַ טראַכט טאָן, וואָס פאַר אַ השפעה אויף'ן פאָלקס־לעבן עס האָט אונזער אַנטי־ציוניסטישע אינטעליגענץ, כדי צו באַגרייפן, וואָס פאַר אַן אַנטשיידנדע באַדייטונג זי קאָן האָבן פאַר אונזער גאַנצן עתיד. די דאָ־זיקע אינטעליגענץ האָט פאַר זיך אַליין גענומען די אַרבעטער־באַוועגונג און די עמיגראַציע־רעגולירונג. זי רעגירט אין דער קהלה און אין אַנדערע איינריכטונגען, זי דערשיינט אומעטום, וואו מ'טרעט צו צו וועלכע ס'איז שריט פון זעלבסטאָרגאַניזאַציע און זעלבסטהילף. און דערפאָלג האָט זי, ווייל זי איז סאָלידאַריש, ווייל אַפילו יענער חלק אירער, וועלכער האַלט זיך אין איין שווערן מיט'ן קלאַסן־קאַמף, פּראַקטיצירט אין דער אמת'ן קלאַסן־קאָאָפּעראַציע. די אַנטי־ציוניסטישע אינטעליגענץ האָט ניט קיין מורא פאַר קלאַסן־פאַרשידנהייטן, זי סאַנקציאָנירט זיי גאַנץ גערן, זי לאָזט צו אין אירע רייען קריטיק־פרייהייט, אַבי נאָר צו גאַראַנטירן אַקציאָנס־איינהייט. אַט־אַ דער קענגזייטיקער טאַקט אַנטפּלעקט באַשיינפּערלאַך, אַז די פאַרבינדעטע פּאַרטיידיקן דאָ געמיינזאַמע, ביידן טייערע ווערטן אינ'ם אידישן לעבן, אַז זיי זיינען געצוואונגען געמיינזאַם צו פאַרטיידיקן די פּאָזיציעס, וואָס זיי האָבן שוין פאַרנומען.

אין דעם קומענדיקן פּרק וועלן מיר באַטראַכטן די מאַטעריעלע יסודות פון דער סאָלידאַריטעט.

3.

דער קאַמף פאַר הערשאַפט אין מאָדערנעם אידנטום

אין מיינע באַטראַכטונגען האָב איך אין זינען דעם מזרח־אידנטום. דאָס מערב־אידנטום איז אָפּגעריסן פון עצם קאָלעקטיוון לעבן פון אונזער פאָלק. דעריבער קאָן ער אויפנעמען פון די אַ־צטיקע אידעאָלאָגיעס אין אידנטום אָדער די אומבאַדינגטע אַסימילאַציע, אָדער אַן אַבסטראַקטן, לעבנס־לאָזן ציוניזם. די פּראָבלעמען פון אַ נאַציאָנאַלן קאָלעקטיוון לעבן, זיין אַנטוויקלונג אין גלות — זיינען כמעט גאַנץ פרעמד דעם אידן פון מערב. דעריבער געפינט אין דער סביבה ניט קיין באָדן אַפילו דער גלות־נאַציאָ־נאַליזם.

מיט וואָס, אייגנטלאַך, קאָן מען דערקלערן די טיפע שנאה צווישן ציוניזם און די אַזוי־גערופענע גלות'יסטן פון אַלע פאַרבן אין רוסלאַנד און אין גאַליציע? די שנאה איז פיל שאַרפער, ווי פון געוויינלאַכע

גאַנצע אידישע פראַגע און דאָס גאַנצע לעבן פונ'ם אידישן פאָלק שעפּט זיך גלות־אידנטום איז די איינציקע אויפגאַבע פון אונזער אינטעליגענץ. די הערשנדע אידייע פון דער אינטעליגענץ, וואָס גרופּירט זיך אַרום אונזערע קהל'שע ענינים, איז — די דערגרייכונג פון גלייכבארעכטיקונג. אויך אויף אַט־דעם געביט זעען מיר שטילשווייגנדיקע „קלאַסן־מיטאַרבעט".

טשיקאַווע זיינען די פאָרמען פון אַנטי־ציוניסטישער קאָנצענטראַציע אויפ'ן געביט פון ליטעראַטור. די מחוץ פון ציוניזם שטייענדיקע בורזשואַזע און אַרבעטער־עלעמענטן האָבן, אַזוי ווי צונויפגערעדט זיך, נאָך מיט אַ פּאָר יאָר צוריק געפירט מיט אַ זעלטענער איינמוטיקייט אַ קאַמף קעגן דעם ציוניזם אין דער אָדער יענער פאָרם. עס איז באַצייכנסווערט, אַז אַט־די קלאַסן־„קעגנער" מיידן אויס ביז היינט אָנצופאַלן איינער אויפ'ן צווייטן. דער גאַנצער אידעאישער אָנגריף פונ'ם „בונד" קעגן דער אידישער „בורזשואַזיע" האָט נאָר אין זינען — דעם ציוניזם. פּונקט ווי בורזשואַזיע און ציוניזם זאָלן זיין סינאָנימען. קאָמישער פון אַלץ האָבן געקלונגען די אַפּלאַדיסמענטן פון די בירגערלאַכע אַסימילאַטאָרן פאַר אַט־דער אידענטיפיצירונג. אמת, דורכ'ן סיסטעמאַטישן באַפאַלן דעם ציוניזם האָבן זיך פון צייט צו צייט דורכגעריסן נאָטן קעגן דער בורזשואַזיע בכלל, אפילו דער אַסימילאַטאָרישער. אָבער די בורזשואַזע פאַרבינדעטע פונ'ם „איינציקן פאַרטרעטער" האָבן גרויסמוטיק געקוקט אויף זיינע אַרויסטרעטונגען, פאַרשטייענדיק אויסגעצייכנט, אַז אַזעלכע שטיפערייען זיינען נאָר „פּרא פאָרמא", נאָר צוליב'ן „געגנפער פחד", קיינמאָל זיינען די אַסימילאַטאָרן און די גלות־נאַציאָנאַליסטן פון דעם „בעלי־בתישן" קרייז ניט באַפאַלן זייער פּראָלעטאַרישן מיטקעמפער, זיי האָבן מער ווי שוואַך אָפּגעשלאָגן זיינע אַטאַקעס. איינציקע פרעסע־אָרגאַנען האַלטן זיך נאָך ביז היינטיקן טאָג אָן דער טאַקטיק.*)

עס איז כדאי צו באַמערקן, אַז אויפ'ן ליטעראַרישן געביט איז פיל שווערער דורכצופירן די קאָנצענטראַציע, ווי אויף אַלע אַנדערע געביטן. אין דער פאָליטיק טוט מען און אין ליטעראַטור — רעדט מען. מ'קאָן פירן אַזעלכע עסקים, וואָס האָבן גאָרניט געמיינזאַמעס מיט'ן קלאַסן־קאַמף, אָבער ריידן וועגן קלאַסן־קאַמף דאַרף מען דאָך. מ'קאָן ניט פאַרוואַרפן די אידעאָלאָגן פון גלות־נאַציאָנאַליזם, אַז זיי האָבן ניט גענוג געדולד צו די רייד פון זייערע מאַרקסיסטישע פריינט; זיי וואָלטן געווען גרייט צו געבן די לעצטע — פאַרשטייט זיך נאָר אויף וויפיל ס'דערלויבן די אומשטענדן — די פולע פרייהייט פונ'ם וואָרט אין זייער פּרעסע. אַזאַ קאָמבינאַציע איז אָבער ניט אָננעמבאַר דווקא פאַר זייערע „אָרטאָדאָקסאַלע" פאַרבינדעטע. ביי פרייהייט פון געדרוקטן וואָרט וואָלט גאָר קיין רייד ניט געקאָנט זיין וועגן דער איצט צו־שטאַנד־קומענדער פאַראייניקונג פון אַזאַ פאַרשידנפאַרביקן עולם אונטער איין ליטעראַרישן דאַך.

דאָס אידישע פאָלק איז קליין אין צאָל, איז נישטיק מיט זיין פאַר־

---

*) מ'וואָלט געקאָנט ברענגען פיל פאַקטן פון אַט־דער מערקווירדיקער סביבה.

פאַראייניקן און מאַכן זעלבסטשטענדיק. און אויפ׳ן דאָזיקן קאָלעקטיוו האַלט זיך טאַקע די ציוניסטישע אידעאָלאָגיע אין אַלע אירע שאַטירונגען. אָט־אָ דאָ, אין דעם שטומען אַנטאַגאָניזם צווישען דעם דערפאָלגרייכן יחיד און דעם אומגליקלאַבן פאָלק, דאַרף מען זוכן די „מאַטעריעלע" אינטערעסן־קעגנזאַצן, וואָס רופן אַרויס דעם צוזאַמענשטויס פון אידעאָלאָגיעס ביי אידן.

די אַסימילאַציע איז זיך קיינמאָל ניט געווען באַוואוסט פון דעם אַנטאַגאָניזם צווישן פּרט און כלל. אָבער ווען דער ציוניזם האָט גערופן מקריב צו זיין פּערזענלאַכע קאַריערעס צוליב דער נאַציאָנאַלער אויפלעבונג, האָבן די אַסימילאַטאָרן אינסטינקטיוו דערשפּירט די סכנה פון דער אַגיטאַציע און האָבן זיך באַוואָפנט מיט׳ן גאַנצן אַרסענאַל פון שרעק־ווערטער („רעאַקציע", „שאָוויניזם", „ענגקייט" א. אַ.), כדי אָפּצוהיטן די קאַריעריסטישע רעכט פון פּרט. דער ציוניזם האָט זיך סומך געווען, אויך ניט אַלעמאָל בולט, אויף אָט־דער סתירה צווישן יחיד און כלל און האָט פון איר געשעפּט זיין אידעאַליזם. דער גלות־נאַציאָנאַליזם פּרובירט, אַליין ניט וויסנדיק עס, צו מאַכן שלום צווישן דעם פּרט און כלל אין אידנטום.

דער פּרט, וועלכן ס׳שמייכלט צו „אַ ברייטער פעלד" — פאַר דערפאָלג, פאַר אַנטוויקלען זיין טאַלאַנט אָדער פאַר עקספּלאָאַטאַציע — אין דער אויסערלאַכער וועלט, וויל זיך ניט אָפּרייסן פונ׳ם איינגעזעסענעם פּלאַץ, פאַר אים איז דער גלות — די היים, די ניט־אידישע סביבה — דאָס פאָטערלאַנד. אָבער דאָס אידישע פאָלק, אַלס היסטאָרישער אָרגאַניזם, אַלס מאַטעריעלע און גייסטיקע טראַדיציע, אַלס לעבנס־שטייגער און קולטור־פּסיכאָלאָגישער טיפּ — דריקט דאָך אויף יעדן פּרט. אמת, אינ׳ם אידישן פאָלק איז דאָ זייער ווייניק פון אַ פעסטער מאַטעריעלער טראַדיציע, ווייניק פאַרשטיינערטע פּראָדוקטן פון קאָלעקטיוון שאַפן פון פריערדיקע דורות, ווייניק לעבנסשטייגער, וואָס זאָל זיך אַליין אַנטוויקלען, — ווייניק אייגנאַרטיקייט; און מיר פאַרמאָגן דאָך גאָרניט פון דעם כח פון באָדן, פון שוואַרצערדיקער צוציאונגס־קראַפט. דערפאַר אָבער האָבן מיר מער קולטור־טראַדיציעס — אין דעם גייסטיקן וועזן, אין די געדאַנקען־געוואוינהייטען, טעמפּעראַמענט און אידעאישער ירושה. די דאָזיקע טראַדיציע לאָזט זעלטן אַרויס אַ יחיד פון אירע איינקלאַמערנדע אָרעמס. אין אַלגעמייז און אינגאַנצן גענומען, קומט אויס דעם אידישן פּרט מיט אַלע זיינע קאַריעריסטישע האָפנונגען צו בלייבן שטעקן אינערהאַלב פון פאָלק. פון דאַנען שטאַמען די אינווייניקסטע סתירות פון דער אַסימילאַציע.

פון דער אַנדער זייט — הערשט אויך איבער׳ן אידישן קאָלעקטיוו די נויטווענדיקייט זיך צו פאַרפעסטיקן, לאָזן וואָרצלען אין דער אַרומיקער סביבה, צוזאַמענבינדן זיך מיט דער אינערטער שוואַרצערד פון די שכנות׳־

אידעאישע אונטערשידן. ס'וואָלט געווען זייער נאַאיוו צו מיינען, אַז די אומאויפהערלאַכע אַטאַקעס אויף'ן ציוניזם מצד די בונדיסטן, אָדער דער ווילדער קאַמף פון די פאַראייניקטע גמינע־לייט, חסידים און סאָציאַל־דעמאָקראַטן אין גאַליציע קעגן דעם ציוניזם ציען זייער יניקה נאָר פון טעאָרעטישע מיינונגספאַרשידנהייטן. דאָס בלוט, וואָס איז פאַר־גאָסן געוואָרן אויף די גאַסן פון דראָהאָביטש,*) איז דער שטאַרקסטער פּראָטעסט קעגן אַזאַ אומשולדיקן פירוש אויף דעם קאַמף, וואָס קומט פאָר אויף דער אידישער גאַס.

עס איז קלאָר, אַז דאָס איז אַ קאַמף פאַר הערשאַפט, פאַר רעאַלער מאַכט אין לעבן, אַ פאַרביטערטער קאָנפליקט פון מאַטעריעלע אינטערעסן. אָבער עס איז פּונקט אַזוי קלאָר, אַ מיר האָבן דאָ צו טאָן מיט אַ צוזאַ־מענשטויס ניט פון קלאַסן־אינטערעסן, נאָר פון עפּעס אַנדערש. דער ציוניזם אַליין האָט ניט קיין איבער־קלאַסן־כאַראַקטער, אָבער דער קאַמף צווישן אים און, אויב מ'קאָן אַזוי זאָגן, גלות'יזם טראָגט פּונקט אַזאַ איבער־קלאַסן־כאַראַקטער, ווי דער קאַמף פון פריידענקעריי קעגן קלעריקאַליזם ביי די פעלקער פון אייראָפּע; טראָץ דעם, וואָס די פריידענקעריי פון דער ראַדיקאַלער בורזשואַזיע און פון'ם באַוואוסטזיניקן פּראָלעטאַריאַט איז ווייט ניט איינס און דאָסזעלבע.

עס איז ניטאָ נאָך אַזאַ פאָלק אין דער וועלט, וואו די יחידים זאָלן זיין אַזוי פייאיק, אַזוי פלינק, עקשנות'דיק, בויגזאַם און פילזייטיק אין קאַמף פאַר פערזענלאַכן קיום, ווי אידן. און עס איז ניטאָ אין דער וועלט נאָך אַזאַ פאָלק, וואָס זאָל זיין אַזוי שוואַך און צעקראָכן, ווייך און ניט־שטאַנדהאַפטיק אינ'ם קאַמף פאַר נאַציאָנאַלער באַפעסטיקונג, ווי אידן. אויסערגעוויינלאַכער כח פון פּרט און ביי־שפּיללאָזע שוואַכקייט פון'ם כלל — דאָס איז איינע פון די סתירות פון'ם אידישן פאָלק אין גלות. צי קאָן מען דען אויסמעסטן דעם תהום פון ענערגיע, וואָס איז פאַרבאָרגן אין די טיפע־נישן פון די אידישע מאַסן? אָבער דאָס איז די ענערגיע פון פערזענלאַכע טאַלאַנטן און צעברעקלטע אָנשטרענגונגען, וועלכע אונזער פאָלק ווייס ניט, ווי צו פאַרוואַנדלען אין דער ענערגיע פון קאָלעקטיווען שאַפן. אויף אָט־אָ דעם פּרט, וואָס איז דורכגעדרונגען מיט'ן ניט־באַוואוסטזיניקן קאַ־ריעריזם, וואָס דורשט צו באַקומען פאַר זיך „אַ באָדן" אפילו פאַר'ן פּרייז פון צערייסן מיט'ן שלים־מזלדיקן, אָרימען און באָרנלאָזן קאָלעקטיוו, — אויף אים שפּאַרט זיך עס אָן די אַסימילאַציע־אידעאָלאָגיע אין אַלע אירע נוסחאות. פון דער אַנדער זייט איז קלאָר, אַז דער אידישער קאָלעקטיוו אַלס גאַנצער, וואָס ווערט איבערגעלאָזן אויף הפקר פון דעם פּרט, וועלכער האָט זיך אַרויסגערוקט אַ דאַנק זיין געלאָף נאָך פּערזענלאַכן דערפאָלג, אַז אָט־דער קאָלעקטיוו נויטיקט זיך, מ'זאָל אים שטאַרקן, אויסגלייכן,

*) זע זייט 233.

דאָס ווערטפולע, וואָס די דאָזיקע אינטעליגענץ האָט מיט איר טעטיג־קייט געבראַכט די אידישע מאַסן, איז געווען ניט פעסט, אויבערפלעכלאַך, ווייל איר טעטיקייט איז געווען צוגעפּאַסט צו די גלות־גרעניצן. זי באַפרי־דיקט נאָר די נאָענטסטע לויפנדע נויטן, און ניט די מאַסן אין זייער כלל, נאָר באַזונדערע גרופּן און איינצלנע יחידים; זי באַשרענקט זיך אויף קליינלאַכער טאָג־טעגלאַכקייט. אין דער דאָזיקער גאַנצער טעטיקייט — סיי פון דער בורזשואַזער און סיי פון דער פּראָלעטאַרישער אינטעליגענץ — איז ניטאָ קיין אידעאַל און סיסטעם, ווייל דער אויסגאַנגס־פּונקט איז ניט דער נאַציאָנאַלער קאָלעקטיוו, נאָר די דאגה פאַר אַ פּערזאָן און פון מאָמענט.

די מאַסן גיט עס עפּעס דאָך, אָבער אונזער גלות'יסטישע אינטעליגענץ דאַרף גיט מער, ווי הערשן איבער די מאַסן, זיך באַנוצן כאָטש טיילווייז מיט זייער צוטרוי, און ניט אַזוי דעם אמת'ן פאַרטרויען, ווי דאָס רעכט צו רעקלאַמירן דעם דאָזיקן צוטרוי כלפּי דער אויסערלאַכער וועלט. די דאָזיקע אינטעליגענץ האָט באַשאַפן אויף דער אידישער גאַס אַן אומ־אנגענעמע אַטמאָספערע פון שרייענדיקער רעקלאַמע און פּאַרטייאישער שמוץ־קאָנקורענץ. אַט פאַרוואָס זי איז אַזוי אויבערפלעכלאַך אין איר אידעאָלאָגיע, מיידט זי אויס אַזוי אָרגאַניש יעדן פּרואוו צו פאַרטיפן זיך אין די יסודות פונ'ם אידישן לעבן, גיט זי זיך אַזוי פאַנאַטיש אָפּ דער פעלשונג פון די אידעאישע ווערטן פונ'ם אידישן פאָלק, מורא האָבנ־דיק צו קוקן דעם גרויזאַמן אמת גלייך אין די אויגן. מ'דאַרף דאָך זיין די „איינציקע פאַרטרעטער" כלפּי דער שטאַרקער און צוציענדיקער אויסער־לאַכער וועלט, און צוליב דעם איז נויטיק — אַז „אין דעם אידישן פאָלק, וואָס איז אָנפאַרטרויט אונזער אויפזיכט, זאָל אַלץ זיין בשלום".

די עקסטרעמע לייכטקייט און ניט־אידעאישקייט פון אָט דער אידעאָ־לאָגיע האָט מעגלאַך געמאַכט פאַר דער אינטעליגענץ, וועלכע האָט זי געשאַפן, זיך אָפּצוזאָגן מיט אַ לייכטן הארץ פון דער אַסימילאַציע. דאָ האָט דער חורבן פון דער אַסימילאַציע ניט אַרויסגערופן קיין טרערן און בייִנקשאַפטס־זכרונות, האָט ניט צעשלאָגן קיין פערזענלאַכע לעבנס און קאַריערעס.*) ניט אומזיסט פאַראייניקט דאָ אַזוי גלענצענד דער פּרט זיין פערזענלאַכן ערפאָלג מיט די געזעלשאַפטלאַכע ענינים. די דאָזיקע אינטעליגענץ באַ־שטייט פון „פּראַקטיקער" און „דיפּלאָמאַטן", לויט ירושה און באַרוף. אייניקלאַך פון די שתדלנים און קהל'שע קאָכלעפל, זיינען זיי — אַלץ איינס אינ'ם בורזשואַזן און פּראָלעטאַרישן לאַגער — געבוירענע פּראַזעאָלאָגן און אָפּאָרטוניסטן.

מיט איר אייגנאַרטיקער פלינקייט האָט די אינטעליגענץ נאָך פאַר דער רוסלענדישער רעוואָלוציע זיך איבערגערוקט פון אַסימילאַטאָרישקייט

*) די טרערן אויפ'ן זעקסטן ציוניסטישן קאָנגרעס ווען פאַרבלייבן אַן אויביקער סימן פון דער טיפקייט פון ציוניסטישע איבערלעבונגען, פון דער טראַגעדיע פון קאָלעקטיווע געפילן און האָפנונגען.

דיקע פעלקער. אַ גאַנץ פאָלק קאָן ניט לעבן, ווי איז אַן אכסניה. פון דאַנען שטאַמען די אינערלאַכע סתירות אינ׳ם ציוניזם.

די אַסימילאַציע האָט באַוויזן שנעלער און עפּעס אומבאַמערקבאַרער, ווי דער ציוניזם, זיך אַן עצה צו געבן מיט דער דערמאַנטער סתירה; נאָכדעם ווי די אידעאַלאָגן פון דער אַסימילאַציע האָבן זיך איבערצייגט אין דער אוממעגלאַכקייט צו באַקומען אַ באָדן אונטער די פיס דורך ריין־אינדיווידועלע אַנשטרענגונגען, האָבן זיי אָנגעהויבן אינסטינקטיוו אָנ־צוטאַפּן יענע וועגן, אין וועלכע ס׳גייען די מאַסן אין זייער סטיכישן שטרעבן, זיך צו באַפעסטיקן אין גלות. די אַסימילאַטאָרן — די דירעקטע יורשים פון די אַלטע איינפלוסרייכע שפּיצן פון אידישן פאָלק, פון די אידישע גבירים און קהל־לייט, ווי אויך פון דער ישיבה־בחור׳ישער נאַקעטקייט — זיי האָבן מיט׳ן כח פון היסטאָרישן איבערגאַנג געפונען פאַר זיך אָפן אַלע וועגן צו די אידישע מאַסן, צו די אַנשטאַלטן און אָרגאַ־ניזאַציעס פון אונזער פאָלק. די טאַטעס האָבן געהערשט אין די קהלות, אין דער צדקה־גדולה, אין חנוך; זייערע קינדער און איינקלאַך טאַקע האָבן פאַרכאַפּט די מאָדערנע „געזעלשאַפטן", זעלבסטהילף־אָרגאַניזאַציעס און אַרבעטער־פאַרבאַנדן. די קינדער האָבן באַוויזן אויסצונוצן די אָרגאַ־ניזאַטאָרישע געוואוינהייטן, וועלכע זיי האָבן באַקומען בירושה, כדי צו פאַרשטאַרקן זייערע אייגענע פּאָזיציעס אינ׳ם אידישן פאָלק, און אויף אַזאַ אופן, אַלס „איינציקע פאַרטרעטער" פון גאַנצן אידישן פאָלק, אָדער פון איינצעלנע פון זיינע קלאַסן, האָבן זיי זיך דערשלאָגן די אָנערקענונג מצד די אַנטשפּרעכנדע גרופּן פון אַנדערע פעלקער.

ניט האָבנדיק לכתחילה קיין שום ווילן צו דינען דעם אידישן פאָלק, קומענדיק צום פאָלק נאָר אַ דאַנק דעם דורכפאַל פון דער פערזענלאַכער, קאַריעריסטישער אַסימילאַציע, האָט אָט־די אינטעליגענץ, טאַלאַנטירט און אַקטיוו, געבראַכט די אידישע מאַסן, אין אַ באַשטימטער מאָס, אַ די־רעקטן, ממשות׳דיקן נוצן. זי האָט אָרגאַניזירט צדקה, ביליקן קרעדיט, בילדונג, סטאַטיסטישע אַנקעטן, עמיגראַציע־אינפאָרמאַציע און זי האָט אויך אָנגעפירט ס ט ר י י ק ס און פּאָליטישע אַרבעטער־אַרויסטרע־טונגען. זי האָט כמעט מאָנאָפּאָליזירט די אידישע קהל׳שע עסקים — לויט דער היסטאָרישער חזקה פון ערשטן פאַרכאַפּ. און דאָס אַלץ נאָר צוליב איין ציל — זיך דערשלאָגן ד י א נ ע ר ק ע נ ו נ ג מ צ ד ד י א ר ו מ י ק ע פ ע ל ק ע ר, דורכמאַכן, זיך שטיצנדיק אויפ׳ן אידישן פאָלק, דעם אומדירעקטן וועג צו פערזענלאַכער „איינוואָרצלונג" אין גלות.

אונזער גלות׳יסטישע אינטעליגענץ, וועלכע איז אין דער נשמה פאַר־בליבן, ווי פריער, טיף־גלייכגילטיק צום גורל פונ׳ם פאָלק, האָט אַזוי אַרום באַוויזן צו דינען דער אידישער געזעלשאַפטלאַכקייט, ניט ברענגענדיק קיין קרבנות פאַר׳ן קאָלעקטיוו. אדרבה — די פערזענלאַכע קאַריערע האָט זיך דאָ אויף אַ גליקלאַכן אופן צונויפגעפלאָכטן מיט׳ן נוצן פון קהל.

האָפנונגען און פּערספּעקטיוון, ר׳האָט מיט א קרענקלאַכער פריידּ אונטער־געכאַפּט אַלץ, וואָס איז געווען טראַגיש און גרויזאַם אין די פאָלקס־איבער־לעבונגען, כדי צו נישט צו מאַכן די דאָזיקע האָפנונגען. זיינע שונאים האָבן דאַגעגן אונטערגעשאַצט די סכנה, האָבן באַגעגנט די דערשיטערונגען מיט א בייזוויליקן געלעכטער און זיך געקליגלט אין בארואיקנדער זעלבסט־נאַרעריי: דאָס איז ניט געווען מוטיקייט, וואָס אָנערקענט די אחריות, נאָר לייכטזין, וואָס פאַרמאַכט די אויגן ביים ברעג פון תהום. און קיינער, קיינער אין דער אידישער גאַס האָט ניט א געשריי געטאָן: מיט א הויך־געהויבענעם קאָפּ גייען מיר באַגעגנען דאָס, וואָס ס׳דערוואַרט אונז!

און דער ציוניזם האָט זיך געגריזשעט, געפירט א אידעאישן קאַמף אין א צייט, ווען זיינע שונאים האָבן געבויט פעסטונגען אינ׳ם לעבן. דאָן — אין אָט־די פינסטערע, און דאָך ליכטיקע, שטראַלנדיקע יאָרן — זיינען אָפּגעפאַלן פונ׳ם ציוניזם איינער נאָכ׳ן צווייטן די לעבעדיקסטע און אַנטוויקלטסטע עלעמענטן. פון דעם ציוניזם האָט זיך אָפּגעטיילט א נייע פאָרם פון גלות־נאַציאָנאַליזם, א טיפערע, דרייסטערע און אויפריכטיקערע ווי דער ווערטער־נאַציאָנאַליזם פון די האַלב־אסימילאַטאָרן. אַרבעטער, וואָס זיינען געבליבן אינ׳ם ציוניזם, זיינען מיט דער נשמה אוועק פון זיינע מעשים, זוכנדיק אויף זייער אייגענעם באַזונדערן קלאַסן־וועג די פאַר־איינוקונג פון די באַפרייאונגס־אויפגאַבן פון דעם מאָמענט מיט׳ן אידעאַל פון אויפלעבן דאָס פאָלק אין זיין אייגן לאַנד. ענדלאַך, ווען די אַלגעמיינע אויפלעבונג האָט מיט זיך אוועקגעשלעפּט די סאַמע ראַדיקאַלע און ניכטערע, האָט זיך אויך דער הויפּט־קאַרפּוס פון דער ציוניסטישער אַרמיי א לאָז געטאָן אין קאַמף פאַר מעגלאַכע פּאָזיציעס אין גלות. די העלסינגפאָרסער פּראָגראַם אין רוסלאַנד און די פאַרמירונג פון א אידישער נאַציאָנאַלער פּאַרטיי אין עסטרייך באַצייכענען מיט זיך א נייע ריכטונג אין דער ציוני־סטישער פּאָליטיק.

אַזוי אַרום האָט דער ציוניזם סוף־כל־סוף אָנגעהויבן באַהערשן די אינוויינּיקסטע סתירה פון זיין ראַלע. אַנשטאָט דעם אוטאָפּשן חלום, מיט איין שפּרונג — מיט איין וואונדערפולן גלגול — געזונט צו מאַכן דעם פאָלקס־קאָלעקטיוו, האָט דער ציוניזם איינגעשלאָסן אין קרייז פון זיינע שטרעבונגען די אויפגאַבע צו פאַרשטאַרקן דעם אידישן ישוב אין די גלות־לענדער.

דער ציוניזם איז געוואָרן סינטעטיש און אינטעגראַל, ר׳האָט אומ־געפאַסט די אַנטוויקלונג פון אידישן כלל אין אַלע ריכטונגען, אין גלות און אין ארץ־ישראל, היינט און מאָרגן.

אָבער אָט־די אויפגאַבע איז געווען פּסיכאָלאָגיש אַזוי ניי פאַר דער מערהייט ציוניסטן, אַז זיי זיינען אין משך פון די לעצטע עטלאַכע יאָרן קוים צוגעטראָטן צו איר לייזונג. דאָ זיינען, אודאי, ניט ווייניק שולדיק אויך די ניט־גינסטיקע אויסערלאַכע תנאים — הויפּטזעכלאַך אין רוס־לאַנד, און אויך דאָס, וואָס אומעטום האָבן די וויכטיקסטע פּאָזיציעס אין

און „קאָסמאָפּאָליטיזם" צו ניט־אויפריכטיקן, האַלביקן גלות־נאַציאָנאַליזם.

דער ציוניזם, דאַגעגן, האָט דורכגעמאַכט אַן אַנדער עוואָלוציע. ער איז געשאַפן געוואָרן דורך דעם עמפּינדלאַכן טייל פון דער אידישער אינ־טעליגענץ, וועלכע האָט אונטער'ן דרוק פון די גרויזאַמע קלעפּ פון געזעל־שאַפטלאַכן און מלוכה־אַנטיסעמיטיזם טיף דערשפּירט, אַז מען קען ניט צונויפבינדן גליק פון'ם פאָלק מיט פער'זענלאַכן קאַריערעס. זי האָט שאַרף אָפּגעוואָרפן דעם גלות, איינזעענדיק אין אים די הויפּט־סיבה פון די אידישע ליידן און די פּרוכטלאָזיקייט פון אידישן שאַפן. די ציוניסטישע אינטעליגענץ האָט זיך אין איר ראַדיקאַליזם אַרויסגעוויזן בלינד און טויב צו דעם פּאָזיטיוון, וואָס האָט זיך געשאַפן אין טאָג־טעגלאַכן לעבן פון די אידישע מאַסן! אוטאָפּיסטיש צוגעשמידט צום אויפלעבונגס־אידעאַל אין אייגענעם לאַנד, האָט זיך דער בליק פון די דאָזיקע אידעאַלאָגן אויפגעהויבן הויך איבער די לויפנדע מאָמענט־באַדערפענישן. די ערשטע 20 יאָר איז פאַר די ציוניסטן געווען פרעמד יעדער געדאַנק פון פאַרכאַפּן און פאַר־פעסטיקן די פּאָזיציעס אין די גלות־לענדער, פון אַ נויטווענדיקן צוזאַמענ־בונד צווישן פערזענלאַכער פאַראינטערעסירונג און די כלל ענינים. אויף דעם, וואָס עס טוט זיך אין גלות, און אויף אַלע גלות ערשיינונגען — דעם עקאָנאָמישן קאַמף פון די אַרבעטער. דעם קאַמף פאַר בירגערלאַכער פריי־הייט, דער אַנטוויקלונג פון דער אידישער שפּראַך, עמיגראַציע — האָבן די ציוניסטן געקוקט ווי אויף עפּעס פּרוכטלאָזעס, פרעמדעס. ווייל, אַלץ וואָס מען דאַרף טאָן, איז — דאָרטן, אין דער היסטאָרישער היים פון אידישן פאָלק. דאָרט —ציון, דאָ — גלות. און וואָס קאָן זיין גוטס פון גלות?

דערווייל האָבן די אַנטי־ציוניסטישע עלעמענטן אַלץ מער און מער אַריינגענומען אין זייערע הענט די אָרגאַניזירטע אויסדרוקן פון געזעל־שאַפטלאַכן לעבן, און די עקסטרעמע פלאַכקייט, ממש דלות פון געדאַנק, האָט זיך ביי זיי פאַראייניקט מיט אַ גרויסן פּראַקטישן חוש און אָרגאַני־זאַציאָנעלער געשיקטקייט. דער ציוניזם ווידער, דווקא ערב די סאַמע שווערע דערשיטערונגען, וועלכע עס האָט איבערגעלעבט דאָס אידנטום אין אונזער צייט, — האָט זיך אַרויסגעוויזן קראַנק אויף אָרגאַניזאַציאָנעלער אָנמאַכט. טראָץ דער דרייסטקייט און דורכדרינגלאַכקייט פון געדאַנק.

אין פריערדיקן אַרטיקל האָבן מיר געזען, אַז די רעוואָלוציאָנערע יאָרן האָבן אונז געבראַכט דעם ערשטן, ניט גאַנץ געלונגענעם נסיון פון אַנטי־ציוניסטישער קאָנצענטראַציע.

יעדע תקופה פון סאָציאַלע דערשיטערונגען אין דער אַרומיקער וועלט עפנט פאַר'ן אידישן פאָלק נייע ד ע ר ש י ט ע ר ו נ ג ע ן — און נייע ה אָ פ נ ו נ ג ע ן, גרויסע געפאַרן — און רייצענדע פּ ע ר ס פּ ע ק־ט י ו ו ן . . . דער ציוניזם האָט זיך געשטיצט אויף אָט די סכנות און דאגות, בעת דער גלות'יזם האָט זיך געשטיצט אויף די פּערספּעקטיוון און האָפנונגען...

לכתחילה האָט דער ציוניזם זיך באַמיט צו איגנאָרירן די דאָזיקע

די שווערקייטן פונ׳ם פועלי-ציוניזם

1.

אויף א יובל-אָוונט פון דער פועלי-ציוניסטישער אָרגאניזאציע אין ווארשע האָט זיך אַן אַלטער טוער פון דער באוועגונג, אַן איבערגעגעבענער ארבעטער, געקלאָגט: אוי, ווי שווער איז צו זיין א פועל-ציון! שוין גרינגער צו זיין א ס. ס., א סאָציאַליסט־טעריטאָריאַליסט, נאָך גרינגער א בונדאָוועץ, א זש. פּ. ס.׳אָוועץ, דאָס איז אַזוי גרינג. דאָ דאַרף מען ניט טראַכטן, דאָ פארשפּאָרט מען צו לערנען זיך, אָבער א פועל-ציון, אוי ווי שווער און אחריות׳דיק דאָס איז!

מיר אַלע פילן דאָס אָפּטמאָל, מיר קענען איינגאַנצן פארשטיין די קלאָג פון אונזער געטרייען חבר, נישט קוקנדיק אויף דער שווערקייט איז ער דאָך געוועזן און געבליבן א פועל ציון, און ער באצאָלט אצינד זיין פּאַרטיי־איבערגעבנקייט מיט א לעבנסלאַנגער פארשיקונג קיין סיביר. און מיר אַלע שטייען פעסט ביי אונזערע פּרינציפּן, ניט קוקנדיק אויף זייער שווערקייט. אין וואָס־זשע באשטייט אָט די צרה און אָט דער גליק אונזערער, וואָס אונזער אויפגאַבע איז אַזוי שווער, אַזוי קאָמפּליצירט און אַזוי טייער פאַר אונז אַלעמען?

פאַראַן אַ געזעץ אין דער נאַטור — דאָס געזעץ פון קראַפט־פאַרשפּאָרונג: איטלאַכע באַשעפעניש שטרעבט צו דערגרייכן מיט וואָס ווייניקער קראַפט־פאַרלוסט, מיט וואָס קלענערע אָנשטרענגונגען וואָס א גרעסערן דערפאָלג. דאָס דאַזיקע געזעץ הערשט איבער דער גאַנצער לעבעדיקער (אָרגאַנישער) וועלט, און אפשר אפילו איבער דער טויטער (אַנאָרגאַנישער) וועלט (אויב מ׳זאָל אַזוי אויסטייטשן האַמילטאָנס ענער־געטישן גרונטגעזעץ איבער דעם קלענסטן אינטעגראַל ביי דער באוועגונג פון מאָלעקולן). יעדנפאַלס פירט זיך די גאַנצע לעבעדיקע וועלט לויט אָט דעם דאַזיקן כלל פון קראַפט־פאַרשפּאָרונג: אי דער וואוקס פון די פלאַנצן, אי די פאַרשפּרייטונג פון זייערע וואָרצלען, אי די באוועגונגען פון די מיקראָסקאָפּישע בריאות, אי די געפילן און אינסטינקטן פון די חיות, אי דאָס אומבאַוואוסטזיניקע, אי דאָס באַוואוסטזיניקע לעבען פונ׳ם מענטשן. אין דער גאַנצער מענטשלאַכער קולטור, אין דער אַנטוויקלונג פון דער ארבעטס־טעכניק, פון דער וויסנשאַפט, מאָראַל און קונסט, אין דער געשיכטע פון די אידעען־שטרעמונגען און געזעלשאַפטלאַכע באַוועגונגען, אין די פאָרמען פון נאַציאָנאַלן קאַמף און קלאַסן־קאַמף, — אומעטום זעען מיר די ווירקונג פון דעם מעכאַנישן געזעץ: די מענטשהייט

דער אידישער געזעלשאַפטלאַכקייט געהערט די שונאים פון ראַדיקאַלן אויפלעבן פון אידישן פאָלק. נאָר מער פון אַלץ דאַרף מען עס פאַרשרייבן אויפי'ן חשבון פון דער פסיכאָלאָגישער ניט־צוגעפּאַסטקייט פון די ציוניסטן צו דער נייער לאַגע. די ציוניסטן, אויב מ'זאָל ניט רעכענען די פּועלי־ציון, וועלכע האָבן עס שוין לאַנג פאַרשטאַנען און בויען געהעריק זייער טאַקטיק, — האָבן זיך נאָך ניט צוגעוואוינט צום געדאַנק, אַז דעם ציוניזם שטייט פאָר אַ קאַמף פאַר מאַכט אינערהאַלב דעם לעבן פון די מאַסן, פאַר דער הערשאַפט אין דער אידישער געזעלשאַפטלאַכקייט.

אַ דאַנק דעם קאַמף־אינסטינקט, וועלכער איז אַזוי געוויינלאַך ביי אַרבעטער, האָט דער פּראָלעטאַרישער ציוניזם פון זיין התחלה אָן גראַד־ליניק פאַרפאָלגט איין ציל: באַהערשן אַלע פּאָזיציעס אינ'ם אידישן פּראָלעטאַריאַט און שאַפן נייע. און אויב זיין אויפגאַבע האָט זיך ניט איינגעגעבן ביז איצט, איז עס לכתחילה צוליב דער גוואַלדיקער צעשפּליטערונג אין זיינע רייען (ס. ס., סיימיסטן, פּועלי־ציון). און איצט, ווען דאָס לעבן האָט די צעשפּליטערונג געמאַכט צו נישט, שטערן שווערע אויסערלאַכע תנאים. מ'דאַרף ניט פאַרגעסן, אַז דער פּראָלעטאַרישער ציוניזם עקזיסטירט אין גאָר דער וועלט מיט אייגענע כחות, ניט ווי דער „איינציקער פאַרטרעטער" מיט זיין מיוחס'דיקער משפחה, דער אידישער און ניט־אידישער.

מיט איין וואָרט, דער ציוניזם דאַרף אריינכאַפּן אין זיינע הענט דאָס, מיט וואָס זיינע שונאים באַנוצן זיך לרעה דער אויפלעבונג פון דער אידישער נאַציע. די פּאָזיציעס, וואָס די אַנטי־ציוניסטישע אינטעליגענץ האָט פאַרנומען, זיינען דאָך ניט אָפּגענומען געוואָרן ביים ציוניזם, זיי זיינען פּשוט קיינמאָל ביי אים ניט געווען. און מערקווירדיק — דאָרט, וואו דער ציוניזם מאַכט פּרואוון אַריינצודרינגען אין דער לעבעדיקער אידישער פּראַקטיק — באַגעגנט ער כסדר אַ וואַרימען מאַסן־אָפּקלאַנג. אַזוי איז עס געווען אויך ביי דעם וואַל־קאַמף צו דער ערשטער און צווייטער דומע, און אין גאַליציע — דאָס יאָר און מיט פיר יאָר פריער. דער ציוניזם האָט אָבער ביז איצט ניט געקאָנט אויסנוצן דאָרטן יענע ענערגיע פון מיטגעפיל, וועלכע איז פאַרבאָרגן אין די ברייטע אידישע מאַסן.

אויפ'ן שוועל פון דעם נייעם פּרק פון דער אַלוועלטלאַכער און אידישער געשיכטע, ווען דאָס אידישע פאָלק דערוואַרטן נייע שווערע סכנות און נייע רייצנדע פּערספּעקטיוון, שטייען מיר פאַר דער פראַגע: ווי אַזוי באַזינגט מען די אָרגאַניזאַטאָרישע שוואַכקייט פונ'ם ציוניזם? ווי אַזוי אַנטוויקלט מען דעם מאַקסימום פון פּרוכטבאַרער טעטיקייט פון יענע טיפע סימפּאַטיעס, וועלכע דער אידעאַל פון אויפלעבונג אין דער אייגענער היים באַגעגנט איז די פאָלקס־מאַסן?

די תשובה איז: נאַציאָנאַלע קאָנצענטראַציע קעגן דער אַנטי־ציוניסטישער קאָנצענטראַציע.

דערצו קומט נאָך אָבער נאָך אַ צווייטע זייט פון דערזעלבער פראַגע, דער געזעץ פון קראַפט־פאַרשפּאָרונג באַטייט נישט נאָר וואָס ווייניקער קרעפטן אָפּצושפּאָרן, נאָר אויך וואָס מער רעזולטאַטן צו דערצילן. די איינפאַכסטע און אַם מערסטן אַבסטראַקטע פאָרם וואָלט געווען די: דאָס איינפאַכסטע טאָן איז גאָרנישט טאָן, דאָס איינפאַכסטע דענקען איז גאָר־נישט דענקען. אַזוי וואָלטן מיר זיך ווירקלאַך אָפּגעשפּאָרט די גאַנצע ענערגיע. שטרעבט מען אָבער צו זועלכע ניט איז צוועקן, ווערט דער מאָס פון אָפּשפּאָרן באַרעכנט לויט דעם צוועק. און דער אידעאַל פון דער מענטשלאַכער טעטיגקייט איז: מינימום פון אָנשטרענגונג ביי מאַקסימום פון פּראָדוקטיוויטעט. אַט־די ביידע אונטערגעשטראָכענע זייטן פונ׳ם אַלגעמיינעם לעבנס־געזעץ האָט דער מאַרקסיזם אויסגעדריקט אין זיין באַ־קאַנטן כלל, אַז די געשיכטע פון דער מענטשהייט שטיצט זיך אויף דער אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן.

ווי געזאָגט, האָט זיך אונזער חבר באַקלאָגט אַז ס׳איז שווער צו זיין אַ פּועלי־ציוניסט. אודאי איז גרינגער צו זיין אַ ס. ס.־אָוועץ, אָדער אַ זש. פּ. ס. — ווייל דער פּועלי־ציוניסטישער געדאַנק און די פּועלי ציוניס־טישע פּראַקטיק זיינען מער קאָמפּליצירט, מער פאַרפּיינערט און דיפערענ־צירט, איידער די געדאַנק־ און קאַמף־מעטאָדן פון די איבעריגע אידישע פּאַרטייען. לויט דעם איצטיקן היסטאָרישן מאָמענט פונ׳ם אידישן לעבן, צוגעפּאַסט צו די פאַרפּלאָנטערטע באַדינגונגען פונ׳ם גלות און פון דער אידישער אויפלעבונג, שטעלט מיט זיך פאָר דאָס פּראָגראַם פון די פּועלי ציון, דעם *מעגלאַכסטן מינימום פון אָנשטרענ־גונג ביי אַ מאַקסימום פון פּראָדוקטיוויטעט.* אודאי זעצט פאָראויס, זאָגן מיר דאָס בונדיסטישע פּראָגראַם אַ קלענערע אָנשטרענגונג פון די גייסטיקע און פיזישע כחות פונ׳ם אידישן פּראָלעטאַ־ריאַט, דערפאַר אָבער באַנוגענען זיי זיך מיט אַ נאָך פיל קלענערן מאָס פון פּראָדוקטיוויטעט. מיר ווילן דאָס אידישע לעבן, די אידישע אַרבעט און אידישע ענערגיע מאַכן פּראָדוקטיוו אויף אַלע געביטן פון דער מענטשלאַכער קולטור. מיר ווילן זיך ניט באַנוגענען מיט יענע רעזולטאַטן, וואָס קאָנען דערגרייכט ווערן בלויז אין די ראַמען פונ׳ם גלות־לעבן. אָבער אויך דאָ אין גלות אַנטפּלעקן מיר פאַר דעם אידישן אַרבעטער פיל ווייטערע האָרי־זאָנטן, איידער די איבעריקע אידישע פּאַרטייען. ביי די ס. ס. הויבן זיך אָן און עס ענדיקן זיך די אידישע גלות־פּראָבלעמען מיט דער עמיגראַ־ציאָנס־פראַגע; ביי די בונדיסטן איז דאָס גלות אפילו אָן אַן ערך ברייטער ווי ביי די ס. ס. דאָך לעבט זיך אויס זייער פּראָגראַם און זייער טעטיג־קייט מיט יענע קאַמף־מעטאָדן, וועלכע קאָנען דריקן דירעקט אויף דער בורזשואַזיע אָדער אויף דער מלוכה־מאַכט. די ס. ס. טוען פּאָזיטיווע אַרבעט נאָר בנוגע צו די אידישע עמיגראַנטן, און די בונדיסטן נאָר בנוגע סטרייקנדע אידישע אַרבעטער. די פּועלי ציון להיפך, נישט קוקנדיס אויף זייערע דערווייל שוואַכע כחות, באַמיען זיך צו טאָן פּאָזיטיווע אַרבעט

שטרעבט אויף אלע געביטן פון איר טעטיגקייט צו דערגרייכן וואס גרע־סערע רעזולטאטן מיט וואס קלענערער פארשווענדונג פון ענערגיע.

די דאזיקע שטרעבונג צו דער אפשפארונג פון קראפט איז אליין פאר זיך נישט קיין איינפאכע, נאר א קאמפליצירטע דערשיינונג, ס'איז נישטא קיין אבסאלוטע מאס פון אפשפארונג, איר גרויס הענגט אפ פון די באדינגונגען. אז איך מוז דורכמאכן א מהלך צווישן צוויי פונקטן, איז, אבסטראקט גערעדט, דער קורצסטער וועג, ווען איך זאל זיך לאזן אויף א גראדער ליניע, גלייך צום צוועק. דאס איז אבער אזוי נאר אין דער הוילער אבסטראקציע, אפגעריסן פון דער פארפלאנטערטערווירקלאכקייט. שטעלט זיך פאר, אז צווישןביידע פונקטן געפינט זיך א מכשול, א שטיי־גער א בארג אדער א טייך: קלאר, אז דעמאלט איז די גראדע ליניע גאר נישט דער קורצסטער און גאר נישט דער גרינגסטער וועג, — און כדי צו פארשפארן אומנויטיגע אנשטרענגונגען, מוז איך מאכן אנ'אומוועג, אדער גאר דורכגראבן א טונעל, אוועקלייגן א בריק. דאס הייסט, מיט אנדערע ווערטער, אז איינפאכקייט איז נישט תמיד דער אמת'ער וועג צו פארשפארן קראפט, אז איינפאך און אמת זיינען ווייט נישט איינס און דאסזעלביקע. אדרבא, די לעבנס־באדינגונגען פונ'ם יחיד און פונ'ם כלל זיינען אזוי פארדרייט און פארפלאנטערט, אז מיט איינפאכע פשוט'ע וועגן קען מען כמעט קיין שום פעולה נישט דערגרייכן, חוץ דעם איינציקן תכלית, וואס מ'צעברעכט זיך די האלז נאך איידער מ'קומט צום צוועק.

פונדעסטוועגן, א דאנק דאס געזעץ פון קראפט־אפשפארונג שטרעבט דער מענטש קודם כל זיך ווי ווייט מעגלאך איינפאכער צו מאכן די אר־בעט. ער זוכט פון אנהויב צו גיין מיט'ן קורצסטן וועג, מיט'ן גראדן דרך, און אים דוכט זיך, אז אט־אט ־ערגרייכט ער זיינע ציל. און ערשט שפעטער לערנט אים די לעבנס־דערפארונג אלץ מער און מער צוצופאסן זיך צו די קאמפליצירטע באדינגונגען, אנצואווענדן אלץ פיינערע, קלוגע־רע, פארשידנארטיגערע מיטלען צו די צוועקן. איטלאכע זאך איז אזוי אין דער געשיכטע פון יחיד און כלל. אמאל האט דער מענטש געזוכט גובר צו זיין דעם שטח פון דער ערד מיט די איינפאכסטע מיטלען פון טראנספארט, דורך פערד, קעמלען, און זעגל־שיפן. איצט איז אבער די טראנספארט־טעכניק אזוי פארפלאנטערט און דיפערענצירט געווארן דורך אייזנבאנען, דאמפשיפן, אויטאמאבילן און עראפלאנען, אז קיין מענטשלא־כעס לעבן וואלט ניט קלעקן, זיך כאטש — אויסצולערנען אט די אלע מיטלען צו באהערשן. אלץ, אלץ ווערט קאמפליצירט, פארפלאנטערט. דערפון האבן מיר א וויכטיקע מסקנה: די אנטוויקלונג פון דער מענטשלאכער קולטור דריקט זיך אויס נישט אין דער פאראיינפאכונג, נאר אין פארפיינערונג און דיפערענצירונג פון די ארבעטס־ און דענק־מעטאדן: איינפאכקייט פון געדאנק און איינפאכקייט פון קאמפס־טאקטיק איז א באווייז פון אפגעשטאנענקייט.

אזוי און מ א ר ג ן אזוי, איז ער קאָנסעקווענט; זאָגט ער אָבער ה י י נ ט אזוי און מאָרגן א ז ו י איז ער נישט קאָנסעקווענט. ווי־זשע איז אָבער דער דין, אויב איינער זאָגט ה י י נ ט א ז ו י א ו ן א ז ו י און מאָרגן א ז ו י א ו ן א ז ו י? מכח דעם האָט דאָס פאָלק זיין תשובה ניט געגעבן. ס׳קומט אָבער אָפּט אוים, דוקא אויף אזא אופן קאָנסעקווענט צו זיין. אָט איז למשל דער וויסנשאַפטלאַכער סאָציאַליזם קאָנסעקווענט אין דעם דאָזיקן זין, און די אנאַרכיסטן, וואָס ווילן פאַראייניפאַכן די אַרבעטער־באַוועגונג באַשולדיקן דעם וויסנשאַפטלאַכן סאָציאַליזם, אַז ער איז נישט קאָנסעקווענט. ווען די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע וואָלט היינט זאָגן „ס אָ צ י א ל ע ר ע וואָ ל ו צ י ע“ און מאָרגן זאָל זי זאָגן „ס אָ־צ י א ל ע ר ע פ אָ ר ם“, וואָלט זי געוויס געוועזן נישט אויסגעהאַלטן און די אַנאַרכיסטן וואָלטן געוועזן גערעכט אין זייער קריטיק. זי פאַרבינדט אָבער אין איר פּראָגראַם אי די רעוואָלוציאָנערע פּראָפּאַגאַנדע אי דעם קאַמף פאַר אַלטעגלאַכע רעפאָרמען; אויף אזא אופן איז דער וויסנשאַפטלאַכער סאָציאַליזם אודאי מער קאָמפּליצירט איידער די אַנאַרכיסטישע „טעאָריע“ און די פּשוט׳ע מוחות קענען אפשר אזא קאָמפּליצירטקייט ניט משיג זיין, פונדעסטוועגן בלייבט זי אויסגעהאַלטן און קאָנסעקווענט. אויך דער וויסנשאַפטלאַכער סאָציאַליזם שטייט תמיד פאַר דער האַרבער שאלה, מכח דער בריק צווישן דער רעפאָרם און דער רעוואָלוציע, אויך ער האָט זיין פראַגע מכח „דאָ און דאָרט“, און דערביי איז אויך ביי אים דער „דאָ“ אין דער געגנוואַרט און דער „דאָרט“ אין דער צוקונפט. פונקט אזוי ווי ביי די פּועלי־ציון שטייט פון לאַנג די האַרבע שאלה מכח דער בריק צווישן דעם גלות און ציון; פונקט אזוי איז דער פּועלי־ציוניסטישער פּראָגראַם שטאַרק קאָמפּליצירט און פונדעסטוועגן הערט ער נישט אויף צו זיין קאָנסעקווענט.

דאָס גאַנצע מוז זיין רייכער אין עלעמענטן און אויך אין שוועריגקייטן, איידער זיינער א טייל. דער סאָציאַליזם גייט אריין אלס א טייל אין דעם גאַנצן סכום פון דעם פּועלי ציוניסטישן פּראָגראַם, וועלכער באַשטייט אייגנטלאַך פון צוויי חלקים: סאָציאַליזם און ציוניזם. דעריבער איז קלאָר, אַז אַלע שוועריגקייטן פון דער סאָציאַליסטישער אידעע גייען אריין אינגאַנצן אין דעם פּועלי ציוניזם, און דערצו קומען נאָך דאָרט אריין די שוועריגקייטן פון דער ציוניסטישער אידעע. דער וויסנשאַפטלאַכער סאָציאַליזם פאַרלאַנגט פון אונז, אַז אַלע אונזערע אידעאַלן און פאָדערונגען זאָלן אויפגעבויט ווערן אויף די אָביעקטיווע טענדענצן פון דער ווירקלאַכקייט, ד. ה. עס איז נישט גענוג, עפּעס צו ווילן, צו עפּעס צו שטרעבן. ניט גענוג, אַז די יחידים אָדער אפילו די מאַסן זאָלן פילן א באַדערפעניש אין עפּעס, נאָר ס׳איז נויטיג אַז די באַדערפענישן און וואונשן וואָס גייען אריין אין פּאַרטיי־פּראָגראַם זאָלן זיין בהסכם מיט דער היסטאָרישער ווירקלאַכקייט. אָט אָ יענע אָביעקטיווע טענדענצן, אויף וועלכע עס ווערט געבויט א געשיכטלאַכער אידעאַל, רופן זיך אָן „די היסטאָרישע

בנוגע צו אַלע ווירטשאַפטלאַכע, קולטורלע און פּאָליטישע בּאַדערפנישן פון אידישן פּראָלעטאַריאַט. און אויב מיר פאַרגלייכן די פּאָזיטיווע אַרבעט פון די פּועלי ציון מיט די פּאָזיטיווע אַרבעטן פון אַנדערע פּאַרטייען, זעען מיר, אַז די קאָמפּליצירטקייט פון אונזער פּראָגראַם שאַדט לחלוטין נישט צו זיין לעבנס־פייאיגקייט. וויפיל ס. ס. ריידן וועגן רעגולירונג פון דער עמיגראַציע, דאָך לאָזן זיי איבער די גאַנצע פּראַקטישע אַרבעט אויף דעם געביט צו די בירגערלאַכע טעריטאָריאַליסטן און אַסימילאַטאָרן, בעת די פּועלי־ציון באַנוגענען זיך ניט מיט הוילער אַגיטאַציע און האָבן שוין אַליין — פאַר אַ קורצער צייט — עפּעס דאָך אויפגעטאָן מיט זעלבסטשטענדיגע מיטלען (פּאַלעסטינאַ־אַרבעטער פאָנד, אינפאָרמאַציאָנס־ביוראָ אין יפו). וויפיל די בונדאָווצעס האַלטן אין איין אַגיטירן פאַר דער אידישער שפּראַך, ליטעראַטור און פאָלק שול, זינט זיי עקזיסטירן אַלס אָרגאַניזירטע פּאַרטיי, האָבן זיי דאָך פאַר דער לאַנגער צייט ניט אויפגעטאָן קיין צענט׳חלק דערפון, וואָס די יונגע פּועלי־ציון אויף אַלע געביטן פון אידישער קולטור, וויסנשאַפט און דערציאונג.

דאָס אַלץ איז אַ באַווייז, אַז צווישן אַלע אידישע פּאַרטייען, סיי בירגערלאַכע, סיי פּראָלעטאַרישע, שטעלן מיט זיך פאָר די פּועלי ציון דעם העכסטן אַנטוויקלונגס־טיפּ, וואָס איז מעגלאַך אין דעם היינטיקן מאָמענט אין דער אידישער געשיכטע. דעריבער איז טאַקי אַזוי שווער צו זיין אַ פּועלי ציוניסט. ניט נאָר דער פּועלי־ציוניסטישער געדאַנק, נאָר אויך די פּראַקטיק, וועלכע וואַקסט אויס פון אים און צו וועלכער ער פּאַסט זיך אַלץ מער און מער צו, פאַרלאַנגען פון דעם אידישן אַרבעטער די גרעסטע אָנשטרענגונג פון זיינע גייסטיגע און מאַטעריעלע כחות; דאָך איז די דאָזיקע אָנשטרענגונג מינימאַל, אין פאַרגלייך מיט יענער אַלצדינג אַרומנעמענדיגער פּראָדוקטיוויטעט פון אידישן לעבן, צו וועלכע די פּועלי ציון שטרעבן. די פּראַקטישע שוועריגקייטן פון אונזער טאַקטיק און אָרגאַניזאַציע וועלן מיר לאָזן אויף אַן אַנדערש מאָל, דערווייל אָבער לאָמיר זיך אָפּשטעלן אויף די טעאָרעטישע שוועריגקייטן פון אונזער פּראָגראַם.

.2

דער פּרימיטיווער, ניט גענוג אַנטוויקלטער געדאַנק שטעלט זיך פאָר, אַז דער אמת מוז זיין איינפאַך. קאָמפּליצירטע, גענוי־באַגרינדעטע געדאַנקען מאַכן אויף דעם אומגעבילדעטן מאַן דעם איינדרוק פון קאָפּדרייעניש און סכאָלאַסטיק. דאָ קומען מיר צו דער פראַגע וועגן דער אַזוי־גערופענער „קאָנסעקווענץ" אין פּראָגראַם און טאַקטיק פון געזעלשאַפטלאַכע באַוועגונגען. דער איינפאַכער, ווייניק באַוואוסטזיניקער אידישער אַרבעטער שטעלט זיך פאָר, אַז קאָנסעקווענץ איז איינס פון די צוויי: אָדער דאָ אָדער דאָרט, אָדער גלות אָדער ציון. פּאַראייניקןביידע זאַכן, הייסט ביי אים טאַנצן אויף צוויי חתונות. דאָס אידישע פאָלק האָט אַ גלייכווערטל וועגן דעם באַגריף פון קאָנסעקווענץ: אַז איינער זאָגט ה י י נ ט

נאָך נישט אזוי ווייט געקומען, אז מיר זאָלן קאָנען פאָראויסזען היסטאָרי־שע אנטוויקלונגען מיט דערזעלבער גענויקייט ווי צוויי מאָל צוויי איז פיר. ס'איז א טעות צו רעכענען אז מארקס אָדער אן אנדערער טעאָרעטיקער האָט באוויזן מיט באַשיינפּערלאַכע ראיות די גאנצע היסטאָרישע נויטווענ־דיגקייט פון דעם סאָציאַליזם. ביכער און טעאָריעס זיינען בכלל נישט מסוגל די היסטאָרישע נויטווענדיגקייט צו ב א ו ו י י ז ן. זיי קענען ניט מער, ווי א י ל ו ס ט ר י ר ן זי, גענויער דערקלערן און צוגעבן צו דעם פארשידענע פירושים. וואָס די טעאָריע קאָן נישט טאָן, טוט דאָס לעבן גופא. ד ע ר ו ו י י ז ן, אז די קלאַסן־סכסוכים און סתירות צווישן ארבעטער און קאפיטאליסטן מוזן ווערן אַלץ שארפער איין אַלע לענדער, קענען נישט אפילו טויזענטער בענדער, אָבער דאָס לעבן גופא זאָרגט וועגן אזא באווייז; דער באוואוסטזיניקער ארבעטער שפּירט אויף שריט און טריט מיט זיין סאָציאַליסטישן אינסטינקט ווי די קלאַסן־סכסוכים ווערן אַלץ שטארקער און שטארקער. און פונקט אזוי זאָרגט אונזער באוועגונג פאר דער פועלי־ציוניסטישער דערציאונג פון אירע מיט־גלידער, און עס ארבעט זיך אויס א פועלי ציוניסטישער אינסטינקט און א פועלי־ציוניסטישער באוואוסטזיין, וועלכע קענען בעסער ווי טויזנטער ביכער באזיגן די טעאָרעטישע שוועריגקייטן פון אונזער פראָגראם.

ב א ו ו י י ז ן די היסטאָרישע נויטווענדיגקייט פונ'ם פועלי ציוניזם וועלן נישט קענען אפילו טויזנטער ביכער, גלייך ווי טויזנטער ביכער קענען עס נישט טאָן בנוגע דעם סאָציאַליזם. די פועלי ציוניסטישע ליטעראַטור קען אונזער פראָגראם נישט מער ווי א י ל ו ס ט ר י ר ן, גענויער ד ע ר ק ל ע ר ן און צוגעבן צו אים פארשידענע פירושים. דער פאקט אליין, וואָס אונזער באוועגונג וואקסט און פארשפרייט זיך אַלץ ברייטער און טיפער, דאָס איז שוין פאר זיך דער בעסטער באווייז פון איר היסטאָרישער נויטווענדיגקייט. הכלל די היסטאָרישע נויטווענדיגקייט באַשטייט ניט אין ט ע אָ ר ע ט י ש ע ב א ו ו י י ז ן פון די אָביעקטיווע טענדענצן, נאָר אין די פ א ק ט ן פ ו ן ל ע ב ן ג ו פ א. דער וואוקס פון דעם נאַציאָנאַלן באוואוסטזיין ביי די אידישע מאסן, דער שטייגנדיקער שטאַלץ פון דער אידישער פערזענלאַכקייט, די באוועגונג פאַר אידישע רעכט, וועלכע שטארקט זיך אַלץ מער און מער איין אַלע לענדער; ווייטער, די פּאָרפעסטיקונג פון די אידישע ארבעטער־פּאָזיציעס אין פּאַלעסטינא, — דאָס אַלץ זיינען אָביעקטיווע פאקטן, ווירקלאַכע טענ־דענצן, וואָס דריקן זיך אויס טעאָרעטיש אין אונזער פועלי־ציוניסטישן פראָגראם פונ'ם אלוועלטלאַכן אידישן פּראָלעטאריאט. די טעאָריע מוז נאָר די דאָזיקע פאקטן זאמלען, גענויער דערקלערן און פארבינדן איינעם מיט'ן צווייטן. א שווערע אויפגאבע, אמת שווערער, ווי ביי אַלע אנדערע פּארטייען, וואָס באנוגענען זיך מיט שמאָלערע אויסזיכטן און אָרימערע קאמפן, אבער ניט קיין אוממעגלאַכע אויפגאבע, ווייל הינטער דער טעאָריע שטייט דאָס לעבן און די אָרגאַניזירטע פּראָלעטארישע פּראקטיק. די טעאָ־

נויטווענדיקייט פון דעם דאָזיקן אידעאַל". אין דעם זינען פאַרלאַנגט פון אונז דער וויסנשאַפטלאַכער קוק, אַז ביי דער אויפלעבונג פון די אידישע מאַסן אין גלות, ביי זייער נייעם לעבן אין פּאַלעסטינא זאָלן זיין „היסטאָרישע נויטווענדיקייטן", ד. ה., אַז זיי זאָלן אַנטשפּרעכן ניט נאָר אונזערע וואונשן, נאָר אויך די פאַקטן פון דעם אידישן לעבן. און דערמיט האָבן מיר די ערשטע גרויסע שוועריקייטן פון דעם פּועלי ציוניסטישן פּראָגראַם: דער אידישער אַרבעטער, וואָס שטעלט זיך אונטער דער פאָן פון פּועלי-ציון, מוז זיין גענוג איבערציינגט, אַז דער סאָציאַליזם און ציוניזם, דאָס סאָציאַלע פּראָגראַם דאָ און דאָס נאַציאָנאַלע פּראָגראַם דאָרט, זיינען נישט נאָר שיינע אידעאַלן, נאָר אויך ווירקלאַכקייטן אָדער לכל הפּחות אָביעקטיווע מעגלאַכקייטן.

איצט שטעלן מיר זיך פאָר, וואָס דער וויסנשאַפטלאַכער סאָציאַליזם פאַרלאַנגט פון יעדן איינציקן פּועלי ציון: ער מוז זיך קלאָר מאַכן פון איין זייט די באַדינגונגען, אין וועלכע עס לעבט די סאָציאַלע באַוועגונג פון אונזער צייט, ער מוז קודם פאַרשטיין, אין וואָס עס באַשטייט די היסטאָרישע נויטווענדיקייט פונ'ם סאָציאַליזם. און פון דער אַנדערער זייט מוז ער גאַנץ גענוי באַגרייפן די עקאָנאָמישע און קולטורעלע לאַגע פונ'ם אידישן אַרבעטער-קלאַס און די באַדינגונגען פון זיין אויפלעבונג. פון דער דריטער זייט אָבער מוז דער פּועלי ציוניסט גלייכצייטיג זיך גענוי פאַנאַנדערקלייבן אין דער נאַציאָנאַלער פראַגע פון אונזער צייט בכלל און אין דער אידנפראַגע בפרט. ווי איר זעט, פאַרלאַנגט דער פּועלי-ציוניזם נישט קיין קלייניגקייט פון זיינע טרעגער. דאָס מיינט אָבער נישט, אַז אַ פּועלין-ציון מוז זיין אַ גאון פון וויסנשאַפט און אַ גוואַלדיקער טעאָרעטיקער. אויך דער סאָציאַליזם אַליין פאַר זיך זעצט פאָראויס אַ ריזיקע גייסטיקע אַרבעט ביי איטלאַכן פּראָלעטאַריער. וואָס שטעלט זיך אונטער זיין פאָהן. פונדעסטוועגן הייסט עס נישט, אַז יעדער איינצלנער פּועלי ציוניסט מוז קענען אויף אויסווייניק די גאַנצע סאָציאַליסטישע ליטעראַטור און די גאַנצע פּועלי-ציוניסטישע און אַנטי-פּועלי-ציוניסטישע ליטעראַטור און זיין אַ מומחה אין אַלע פראַגן פון סאָציאַליסטישן לעבן און פון דער פּועלי-ציוניסטישער באַוועגונג פון אַלע איינצלנע פעלקער און לענדער. דורך דעם אַליין, וואָס דער אַרבעטער באַטייליקט זיך אין דער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי, אין איר פּראָפּאַגאַנדע און אירע אַקציאָנען, בילדט זיך אויס אין אים אַ סאָציאַליסטישער אינסטינקט און אַן אַלגעמיין סאָציאַליסטיש באַוואוסטזיין, וואָס איז וויכטיקער פאַר טויזנטער ליטעראַטורן. אָט אין דעם באַשטייט דער מהות פון דער אַזוי-גערופענער סאָציאַליסטישער דערציאונג. און דער פאַקט, אַז די מאַסן באַטייליקן זיך אין דער סאָציאַליסטישער דערציאונג, און וואָס זי פאַרשפּרייט זיך אַלץ ווייטער און טיפער, איז שוין פאַר זיך אַ באַווייז פון איר היסטאָרישער נויטווענדיגקייט. די היסטאָרישע נויטווענדיגקייט פונ'ם סאָציאַליסטישן אידעאַל קען נישט באַוויזן ווערן מיט אַ מאַטעמאַטישער גענויקייט, דאָס מענטשלאַכע וויסן איז

וואָס קען מען טאָן קעגן דער אַרויסשטויסונג?

דאָס איז שוין אַנ'אַלטע צרה, אַז אידישע אַרבעטער און אַרבעטאָ־רינס, וואָס האָבן אָפּגעהאַרעוועט זייערע יאָרן אויף דער אויפבויאונג פון אַ אידישער אינדוסטריע, זעען זיך אין אַ שיינעם פרימאָרגן אַרויסגע־שטויסן פון דער פאַבריק, וואָס איז דורכגעווייקט מיט זייער שווייס און בלוט, און דערוויסן זיך, אַז די באַלעבאַטים נעמען צו קריסטן אויף זייער אָרט. דאָס פּאַסירט הויפּטזאַכלאַך, בשעת דער פאַבריקאַנט הע־כערט די טעכניק פון דער פּראָדוקציאָן און פאַרבייט האַנט־אַרבעט אויף מאַשין־אַרבעט. עס האָט זיך אפילו איינגעשטעלט אַ כלל, אַז אידן זיינען ניט זוכה צו דערלאָזן ווערן צו די מאַשינען און אַז זייער גורל איז בלויז די אָפּגעשטאַנענע און אָפּשטאַרבנדיקע האַנט־פּראָדוקציאָן.

עס עקזיסטירט צווישן די אידישע אַרבעטער אַ שטרעמונג, וועלכע האָט שוין מיט צען יאָר צוריק אויפמערקזאַם געמאַכט אויף דער דאָזיקער דערשיינונג און האָט גערופן ערנסט אַ טראַכט צו טאָן מכח דעם, וואָס אידישע אַרבעטער ווערן אַרויסגעשטויסן פון די העכערע פּראָדוקציאָנס־פאָרמען. און עס איז געווען ביי אונז אַ פיינטלאַכע שטרעמונג, וועלכע האַלט זי נאָך עד היום פאַר דער איינציקער פאַרטרעטערין פונ'ם אידישן פּראָלעטאַריאַט. זי האָט תמיד אויסגעלאַכט די ערשטע שטרעמונג, גע־זאָגט זלזולים אויף אירע גערדאַנקען און מעטיקייט. נאָר דאָס לעבן האָט באַוויזן, אַז מיר זיינען גערעכט, און האָט געצוואונגען אפילו סעגנער זיך אַביסל נענטער צוקוקן צו דער ווירקלאַכקייט. און אַצינד, ווען די אַרויס־שטויסונג פון אידישע אַרבעטער האָט אָנגענומען אַ סכנה'דיקע גרויס פון אַ מאַסן־עפּידעמיע, בעת פון אַלע זייטן קומען שרעקלאַכע ידיעות וועגן אי־דישע וועבער, קאַמאַשנמאַכער און טאַבאַק־אַרבעטער, וואָס ווערן אַרויס־געוואָרפן אויף דער גאַס — איצט ערשט האָט מען זיך אויפגעכאַפּט פון שלאָף און אָנגעהויבן זיך אינטערעסירן מיט דער אַלטער מכה פון דעם אידישן פּראָלעטאַריער. און זעלבסטפאַרשטענדלאַך, די מענטשן וואָס האָבן אָט ערשט דערזען די וואונד, האָבן געמוזט נשתומם און צעטומלט ווערן. זיי פאַרשטייען ניט זיך פאַנאַנדערצוקלייבן אין די סבות פון דער אַנ־געוויזענער קראַנקהייט און אין מיטלען, ווי אַזוי זי צו היילן.

1

פון וואַנען שטאַמט אָט די טראַגישע דערשיינונג אינ'ם אידישן אַר־בעטער־לעבן, וואָס אידישע הענט ווערן ניט צוגעלאָזן צו די מאַשינען און צו דער גרויסער אינדוסטריע? מען האָט שוין פון לאַנג גע־זוכט דאָס צו דערקלערן דורך אַ גאַנצע סדרה אורזאַכן. אונזערע אָפּטי־

ריע איז ניט מער, ווי א שפּיגל און ווערקצייג פון דער פּראַקטיק. פּונקט ווי דער סאָציאַליזם, וועט אויך דער פּועלי ציוניזם גובר זיין זיינע טעאָרעטישע שוועריגקייטן אין דעם מאָס, אין וועלכן ער וועט פאַרשטאַרקן, פאַרברייטערן און פאַרטיפערן זיין פּראַקטיק. און די צען־יאָריקע געשיכטע פון אונזער עלטסטן אָרגאַן, פּונ'ם „אידישן ארבעטער" זאָגט אונז עדות, אז אפשר איז טאקע שווער צו זיין פּועלי־ציוניסטיש, אָבער מעגלאך איז דאָס דאָך.

זיך אונזערע אָפּטימיסטן מיט אזא חשק אָנגעכאַפּט פאַר׳ן שבת. זיי פאַרשטייען אָבער ניט, אַז שבת ביי אונז אידן איז ניט נאָר אַ רעליגיע־זע איינריכטונג, נאָר אויך אַ טיף איינגעוואָרצלטער מנהג פון געזעלשאַפט־לאַכן און ווירטשאַפטלאַכן לעבן, און דער שבת וואָלט דעריבער אַייגנטלאַך געמוזט זיין אַ מעלה און ניט קיין חסרון פון אידישן אַרבעטער. דער אידישער בעל־הבית איז דאָך אויך געוואוינט צו רוען אים שבת און ווען ער וואָלט ניט האָבן קיין באַזונדערע שנאה צום אידישן אַרבעטער, וואָלט ער דאָך אים צונעמען מיט מער חשק. אלא, וואָס, דער מייסטער און ווערקפירער איז מערסטנסטייל אַ קריסט פון אויסלאַנד און דעריבער איז דער בעל הבית „געצוואונגען“ צו לאָזן די פאַבריק אַרבעטן שבת און רוען צוליב דעם ווערקפירער, זונטאָג. איז, ערשטנס, דער מייסטער ניט קיין האַר איבער׳ן בעל הבית און צווייטנס, שפּאַרן זיך די אידישע אַרבעטער גאָרניט איין דוקא צו רוען שבת. וויפיל פאַלן זיינען שוין פאָרגעקומען, ווען אידישע אַרבעטער זיינען מסכים געווען צו אַרבעטן אום שבת און דאָך האָט עס גאָרניט געהאָלפן.

אַ דריטע סבה גיט מען אָן, וואָס אידישע אַרבעטער זיינען מער קולטורעל איידער די פּויערים, זיי פאָדערן מער לוין און בעסערע באהאַנד־לונג, און דער עיקר, וואָס אידישע אַרבעטער זיינען די גרויסע סטריי־קערס. דערפאַר זאָל דער אידישער קאַפּיטאַליסט מורא האָבן צו באַשעפ־טיקן ביי זיך אידן, ווייל זיי סטרייקן צו אָפט און ער ליידט פון דעם גרויסע היזקות. ס׳איז טאַקי ריכטיק, אַז אידישע אַרבעטער סטרייקן מער, ווי אַלע אַנדערע אַרבעטער: דאָס ווייסן אַליין די אידישע אַר־בעטער און זייערע ניט אידישע חברים און די בעלי בתים גופא (נאָר יעקב לעשטשינסקי ווייסט דאָס ניט. אויפ׳ן גרונט פון לחלוטין מיספאַרשטאַנענע ציפערן דוכט זיך אים, אַז רוסיקער און דערשלאָגענער, ווי אַ אידישער אַר־בעטער איז שוין גאָר ניטאָ אין דער וועלט...). אַזוי, למשל, אין די פינף יאָר 1900־1904 האָבן אין דורכשניט פון 1000 אַרבעטער געסטרייקט: אין דייטשלאַנד 55, אין בעלגיען 70, ענגלאַנד 75, אין פראַנקרייך 150 אין גאַנץ רוסלאַנד 130. ביי אידן אָבער (אין רוסלאַנד) 240; קומט אויס, אַלזאָ, אַז אונזערע בעלי בתים זיינען גערעכט, ווען זיי קלאָגן זיך אויף זייערע „סטרייקערס“? ניין. ווייל דאָס רוב „סטרייקער“ זיינען ביי אידן **בעלי מלאכות־אַרבעטער און ניט קיין אַרבעטער אין דער גרויס־אינדוסטריע**. דאָס זעט מען פון פאָלגנדיקע ציפערן: אינ׳ם **האַנטווערק** זיינען 81 פּראָצענט פון די סטרייקן אַרויסגערופן געוואָרן פון די אַרבעטער גופא (אַנגריפס־סטרייקן) און נאָר 17,5 פּראָצענט פון די אַרבעטער זיינען אַרויסגערופן אין די סטרייקן דורך די בעלי בתים (אָפּוועהרסטרייקן). אין דערזעלבער צייט אָבער זיינען אין די **קלענערע און מיטע־לערע פאַבריקן** 50 פּראָצענט פון די סטרייקן אַרויסגערופן געוואָרן דורך די בעלי בתים און אין די **גרעססטע פאַבריקן**

מיסטן, וועלכע זוכן פון אַלע אידישע צרות צו מאַכן אַ קליניקייט, האָבן זיך, נאַטירלאַך, מיט גרויס חשק אָפּגעשטעלט אויף אומבאַדייטנדיקע און זייטיקע סבות. אַזוי טענה'ן פילע אָפּטימיסטן, אַז די אורזאַך איז דער מאַנגל פון פּראָפעסיאָנעלער בילדונג, די אָפּניייגונג פון די אידן פאַר שווערער אָנגעשטרענגטער פיזישער אַרבייט וכדומה און זיי באַהויפּטן, אַז ווען מען זאָל בעסער אויסבילדן די אידישע אַרבעטער אין פּראָפעסיאָנעלע שולן, וואָלטן שוין מער קיין מניעות ניט געווען פאַר אונז אַריינצודרינגען אין די העכערע פּראָדוקציאָנס־צווייגן. יענע פּובליציסטן און כלל־טוער, וואָס מיינען אַזוי, האָבן פּשוט ניט קיין שום השגה, סיי מכח דער געשיכטע פון דעם אידישן אַרבעטער־קלאַס, סיי מכח די געזעצן פון דער קאַפּיטאַליסטישער אַנטוויקלונג. ערשטנס איז אַ גרויסער טעות, אַז צוליב מאַנגל פון פאַך־קענטעניש ווערט מען ניט אויפגענומען אין אַ פאַבריק — זיינען דען יענע פּויערים־בחורים און מיידלאַך, וואָס פילן אָן די גרויסע פאַבריקן, גרויסע קענער און ספּעציאַליסטן? פאַרקערט, די מאָדערנע מאַשינען האָבן געבראַכט דערצו, אַז אומעטום פאָדערן זיך גאָר אומאַנטוויקלטע פּראָסטע אַרבעטער־קרעפטן און נאָר די מייסטערס מיט די טעכניקער מוזן זיין אַפּריער צוגעגרייט צו זייער פאַך. צווייטנס, זיינען אידישע פּראָלעטאַריער ניט פון דער הוילער הויט געוואָרן לוין־אַרבעטער, נאָר עס דויערט שוין הונדערטער און טויזנטער יאָרן, וואָס אין'ם אידישן געטאָ עקזיסטירן בעל־מלאכות מכל המינים און ביי זיי זיינען תמיד געווען לער־יונגלאַך און געזעלן און אַפילו האָבן ביי אידן אין'ם אַלטן זעלבסטשטענדיקן פּוילן עקזיסטירט צעכן (חברות) מיט שטרענגע תקנות, פּונקט ווי ביי די אומות העולם. אַקוראַט די זעלבע פאָרבילדונג אין זיין פאַך, ווי עס האָט אַ דייטשער שוסטער, שניידער, בוכבינדער אָדער מעבל־מאַכער, האָט אויך גענאָסן דער אידישער בעל־מלאכה. און לאַנגע דורות פון אידישער אַרבעט האָבן אויך אויסגעאַרבעט געוויסע טראַדיציעס פון מלאכה און פון האַנט־טעכניק. אי, וואָס די אידישע אַרבעטס־טראַדיציע האָט זיך מער צוגעפּאַסט צום געטאָ און ווייניקער צו דער אויסערער וועלט, וואָס דער אידישער וועבער האָט געלערנט אין די פאַרגאַנגענע דורות צו וועבן אַ טלית, דער אידישער שניידער צו נייען אַ קאַפּאָטע און ניט קיין פראַק, דער אידישער קירזשנער צו מאַכן אַ ספּאָדיק אָדער אַ יאַרמולקע און ניט קיין הוט פון אַ טשינאָווניק — דאָס באַווייזט נאָך ניט, אַז אידישע אַרבעט האָט ניט קיין טראַדיציע און קיין היסטאָרישע געוואוינהייט. ווען אונזערע כלל־טוער וואָלטן ווייניקער גערעדט און מערער געפאָרשט, וואָלטן זיי געוואוסט, אַז אויך אין מערב אייראָפּע קלאָגן זיך אַלע, אַז דער מאָדערנער האַנדווערקער איז ניט צוגעפּאַסט צו דער פאַבריקאַרבעט און אַז קיין שום פּראָפעסיאָנעלע בילדונג העלפט אים ניט אַפילו אין די פאָרטגעשריטנסטע לענדער.

מער ממשות האָט שוין אַ צווייטע טענה, אַז דער ש ב ת שטערט די אידן אָנצוקומען אין די גרויסע פאַבריקן; און דעריבער טאַקי האָבן

(באַרגבוי, וואַלד־ווירטשאַפט) און פון יענער אינדוסטריע, וואו עס ווערן אויסגעאַרבעט די פּראָדוקציאָנס־ און טראַנספּאָרט־מיטלען (מעטאַלגיסע־ריי, מאַשינענבוי, דאַמפּשיפן און באַנענבוי). די אידן זיינען דורך יאָר־הונדערטער דערווייטערט פון די אורשפּרינגלאַכע וויכטיקסטע פּראָדוקציאָנס־צווייגן אויף וועלכע עס שטיצט זיך דער גאַנצער בנין פון דער מענטש־לאַכער ווירטשאַפט; און די אידן זיינען קאָנצענטרירט נאָר אין די שוואַכסטע פּראָדוקציאָנס־צווייגן, וואָס ליגן אויף דער אויבערפלאַך פון דעם ווירטשאַפטלאַכן בנין — אין דער פּראָדוקציאָן פון געברויכסמיטלען. בנוגע צו דער דערשיינונג לאָזט זיך ניט ריידן מכח אַרויסשטויסונג. אידן זיינען ניט אַרויסגעשטויסן געוואָרן פון מעטאַלגיסעריי צו שלאָסעריי, פון באַנענבוי צו בעל עגלות, פון לאַנדווירטשאַפט צו שניידעריי, שוסטע־ריי, טאַבאַק אינדוסטריע, פון וואַלדווירטשאַפט צו שוועבעלאַך־אינדוסט־ריע, ניין, זינט עס עקזיסטירט דער גלות זיינען אידן פשוט ניט געווען אין דער אור־פּראָדוקציע. און דאָס איז שולדיק ניט דער שבת און ניט דער עקאָנאָמישער קאַמף פון די אידישע אַרבעטער, נאָר די גאַנצע אייגנאַרטיקע געשיכטע פון דעם אידנטום אין די גלות־לענדער.

די אָפּגעריסנקייט אונזערע פון דער נאַטור און פון די גרונט־סטאַדיען פון'ם פּראָדוקציאָנס־פּראָצעס איז די הויפּט־איינטימלאַכקייט פון'ם עקאָ־נאָמישן אידישן לעבן אין אַלע גלות־לענדער. אָבער אין די קאַפּיטאַליס־טישע לענדער זעען מיר אויך אַ צווייטע זייטיקע אַנאָמאַליע, אַ חלאַת פון צווייטן גראַד, וועלכער באַשטייט אין דער אויבנאַנגעוויזענער אַרויס־שטויסונג. אפילו אין יענע פּראָדוקציאָנס־צווייגן, וואו אידן געפינען זיך פון תמיד אָן, וויל מען זיי ניט צולאָזן צו די העכערע, אַנטוויקלטע פאָרמען פון דער מאָדערנער טעכניק. אָט די דאָזיקע צווייטע דערשיינונג איז שוין גאָרניט קיין היסטאָרישע, און אויך זיינען שוין גאָרניט שולדיק די צווייטויזנטיאָריקע וואַנדערונגען, וועלכע האָבן גורם געווען צו דער ערשטער הויפּט־אַנאָמאַליע.ביידע דערשיינונגען מישט מען שטענדיק צונויף, און דערפון שטאַמען גרויסע מיספאַרשטענדנישן. מיר וועלן אונטערשיידן ביידע דערשיינונגען דורך דעם, וואָס די ערשטע וועלן מיר אָנרופן **איזאָלאַציע** פון די אידישע מאַסן און די צווייטע וועלן מיר רופן איינפאַך **אַרויסשטויסונג**.

די סבה פון דער איזאָלאַציע ווייסן מיר שוין, וואָס איז אָבער די סבה פון דער צווייטער, זייטיקער דערשיינונג? דאָס איז נאָר די **אַסימילאַטאָרישע טענדענץ פון דער אידישער גרויסבורזשואַזיע**. דער אידישער פאַבריקאַנט, ווען ער קלייבט זיך צו ווערן גאָר אַ גרויסער גביר, וויל ער וואָס גיכער און וואָס שאַרפער צוריסן מיט דער אידישער סביבה, פון וועלכער ער איז אויסגעוואַקסן. דאָס איז אים נויטיק צוליב צוויי טעמים: ראשית שטרעבט ער באַהערשן דעם „גויאישן" מאַרק און ער וויל זיין אויפ'ן מאַרק גלייך צו זיינע „גויאישע" קאָנקורענטן. זיין „אידנטום" איז אין דעם פּרט אַ

(איבער 200 ארבעטער) זיינען דורך די שולך פון די בעלי בתים ארויס אין סטרייק גאַנצע 67,5 פּראָצענט פון די סטרייקנדע אידישע ארבע־טער, און נאָר 25 פּראָצענט פון זיי האָבן זיך באַטייליקט איזן אַנגריפס־סטרייקן *) און דער דערפאָלג פון די אי־דישע „סטרייקער“ איז ניט גלייך ביי בעלי מלאכות און אין די פאַב־ריקן: בשעת ביי די האַנטווערקער זיינען 72.7 פּראָצענט פון אַלע סטרייקן פאָלשטענדיק געלונגען פאַר די ארבעטער און נאָר 7,9 פּראָצענט זיינען געווען אין גאַנצן פארשפּילט, האָבן ביי די קליינע פאַבריקאַנטן (20 ביז 50 ארבעטער) די ארבעטער געוואונען אין 68.7 פּראָצ. פון די סטרייקן און פארשפּילט 14.9 פּראָצ., ביי די מיטעלערע פאַבריקן (51 ביז 200 ארבעטער) געוואונען נאָר 56.9 פּראָצ. און פארשפּילט 20.7 פּראָצ. און אין די גאָר גרויסע פאַבריקן (איבער 200 ארבעטער) האָבן 27,6 פּראָצ. פון די סטרייקער געוואונען און פארשפּילט האָבן גאַנצע 41.7.

פון די דאָזיקע ציפערן איז ארויסצונעמען, ווי פאַלש זיינען די יללות פון אונזערע גרויסע קאַפּיטאַליסטן, אז זיי קענען ניט אויסהאַלטן די „חוצפּה“ פון די אידישע ארבעטער, וואָס האַלטן כלומרשט אין איין סטרייקן. אויב עמיצער וואָלט זיך שוין יאָ מעגן באַקלאָגן, איז דאָס דער קליינער בעל־הבית, דער האַנטווערקער, ווייל ביי אים סטרייקן טאַקע די אידישע ארבעטער זייער אָפט. דער גרויסער גביר אָבער מעג זיך שעצן גליקלאך אין דער הינזיכט. פונדעסטוועגן זעען מיר, אז דער האַנטווערקער לעבט מיט דעם אידישן ארבעטער, הגם דער לעצטער איז א „סטרייקער“. דער בעל הבית לויפט טאַקע יעדע מינוט צו דער פּאָ־ליציי, ער ליידט אויך היזקות פון די סטרייקן, און דאך פארבייט ער ניט דעם אידישן ארבעטער אויף א קריסט. און ווער שטופּט ארויס דעם אידישן ארבעטער? דאָס איז אונזער גביר, דער „הער פאַבריקאַנט“. ער בארופט זיך דאָס אויף דעם עקאָנאָמישן קאַמף פון די אידישע ארבע־טער, כדי צו בארואיקן דאָס נאַציאָנאַלע געוויסן פון דער אידישער געזעלשאַפט.

2

ווילן מיר דערגיין די אמת'ע סבות פון אָט דער דערשיינונג, מוזן מיר קודם כל פאַנאַנדערשיידן אין איר צוויי זייטן: ערשטנס, האָבן מיר דאָ צו טאָן מיט אַן'אַלגעמיינעם כלל, אז אידישע ארבעט איז היסטאָריש אָפּגעריסן פון דער נאַטור (לאַנדווירטשאַפט) פון דער אורפּראָדוקציאָן

*) די דאָזיקע ציפערן באַציען זיך צו די אידישע סטרייקן אין רוסלאַנד אין 1900־4 יאָר און זיינען ארויסגענומען פון א ספּעציעלער אונטערזוכונג איבער דעם עקאָנאָמישן קאַמף פון די אידישע אַרבעטער, אויף וועלכער דער מחבר אַרבעט זייט 7 יאָר. די דאָזיקע אונטערזוכונג איז נאָך ניט פאַרעפנטלאַכט געוואָרן. (זע באַמערקונג זייט 155.—ב. ל.).

פונ׳ם אידישן פאָלק. אין איר איז שולדיק דער גלות, אונזער אָפּגעריסנ־קייט פון דער נאַטור, אונזער שטענדיקע עקאָנאָמישע אָפּהענגיקייט פון די אַרומיקע פעלקער, וועלכע מאָנאָפּאָליזירן דעם באָדן און די נאַטור און וועלן אונז ניט צולאָזן צו די דאָזיקע אורקוואַלן פון אַלע רייכטימער. קאַרל מאַקס פלעגט זיך באַרופן אויף דעם שפּרוך פון וויליאַם פעטי: „די ערד איז די מוטער און די אַרבעט — דער פאָטער פונ׳ם רייכטום“. אָט צו דער „מוטער“ פונ׳ם רייכטום קען דאָס אידישע פאָלק אין גלות בשום אופן ניט צוקומען, דאָס וועט מעגלאַך זיין נאָר ווען עס זאָל פאָרקומען אַ טיפע מהפכה אין אַלע ווירטשאַפטלאַכע יסודות פונ׳ם אידישן לעבן, ווען דאָס אידישע פאָלק זאָל באַהערשן אַנ׳אייגענעם באָדן אין זײַן אייגן לאַנד — קעגן דער איזאָלאַציע איז דאָ נאָר איין רפואה — דאָס איז דער ציוניזם; מיט פּאַליאַטיוון — אין די גלות לענדער וועט מען דאָ גאָרניט העלפן.

גאָר אַנדערש איז דאָס מיט דער אַרויסשטויסונג. דאָ וויל מען אונז באַרויבן יענע פּאָזיציעס, וואָס מיר האָבן זיך דערוואָרבן דאָ אין די גלות־לענדער מיט אונזער שוויים און בלוט, דאָ וויל מען אונז פאַרטרייבן פון דאָרט, וואוהין מיר זיינען אַריינגעדרונגען אַ דאַנק אונזער ענערגיע, מיט אונזער אייגענער קראַפט. דאָס טאָרן מיר ניט דערלאָזן. ווערן שוואַכער, איידער מיר זיינען געוועזן ביז אַהער — דאָס ווילן מיר ניט זיין און מיר וועלן זיך אַנטקעגנן דעם שיצן. האָבן מיר געקאָנט דערוווערבן אונזערע פּאָזיציעס אינ׳ם עקאָנאָמישן לעבן פון לאַנד, און ווי שוואַך די פּאָזיציעס זאָלן ניט זיין, דאָך האָבן מיר מסתמא די מיטלען זיך צו באַפעסטיקן אויף זיי. און מיר מוזן ברעכן די אידנפיינטלאַכע אַנטי־סעמיטישע כוונות פון אונזערע גבירים.

אַלזאָ, דאָ מוז זיך יעדער דענקנדער אידישער אַרבעטער אָפּשטעלן און אַ טראַכט־טאָן: וואָס ווילן מיר? צי ווילן מיר *העלפן* די אַרויס־געשטויסענע אידישע אַרבעטער, אָדער ווילן מיר די אַרויסשטויסונג *באַ־קעמפן*, אומעגלאַך מאַכן? צי ווילן מיר *שנעלע הילף* פאַר די אומגליקלאַכע, אָדער זוכן מיר אַ ראַדיקאַלן מיטל צו שטאַרקן אונ־זער ווירטשאַפטלאַכע לאַגע?

לעת עתה איז די שטימונג ביי דיברייטע מאַסן אַזוי געדריקט, אַז אַלע בענקען נאָך אַ קליין שטיקל ישועה, און דערפאַר געפינט ביי זיי אַ גינסטיקן באָדן די אַגיטאַציע פאַר „קאַלטע רפואות“, פאַר קליינינקע אַפילו דעמאָראַליזירנדיקע פּאַליאַטיוון, און פּאַליאַטיוון האָבן מיר כחול הים, פון אַלע זייטן קומען צו אונז רחמנים, באַגליקער צו ראַטעווען די אַרויסגעוואָרפענע אויפ׳ן גאַס אידישע אַרבעטער. דאָ קומען די בירגער־לאַכע נאַציאָנאַליסטן מכל המינים מיט נאַציאָנאַל־פילאַנטראָפּישע המצאות און עס רייסן זיך אַריין אין טומל אויך בונדיסטישע אַפּוטרופּסים מיט סאָציאַל־פילאַנטראָפּישע דרשות. די נאַציאָנאַליסטן האַלטן אין מוסר׳ן די פאַבריקאַנטן וואָס זיי זיינען שלעכטע אידן, וואָס זיי זיינען זיך ניט

שווערע מניעה, מ׳וויל אים ניט אנערקענען פאר גלייך צו „לייטן“ און ער חלשט ממש צו דערוויייזן זיין „גויאישן“ פאטריאָטיזם און עכט־בלוטי־קייט. צוויטנס, אויף וויפיל ער איז טראַדיציאָנעל פארבונדן מיט דעם אידישן פאָלק, זוכט ער אויסנוצן זיין איינפלוס, כדי צו „פארטרעטן“ דאָס אידנטום פאר דער אויסערער וועלט. זיין איינפלוס אין דער קהלה, אין די צדקה־חברות און אז. וו. באנוצט ער, אום צו פארניכטן דאָס אידנטום און צוטרעטן מיט די פיס די פאָלקס־מאסן און די געזעלשאפט־לאַכע מיינונג. און וואָס ווייניקער ער וועט זיין פארבונדן געזעלשאפטלאך מיט אידן, אלץ ווייניקער מעג ער מורא האָבן פאר דעם קאָנטראָל פון די אידישע מאסן. אָט ווייל ער וויל ווערן „גלייך צו גוים“ און זיך לגמרי באפרייען פון דעם אידישן קאָנטראָל — מחמת דעם, שטרעבט ער צו האלטן ביי זיך קריסטלאַכע ארבעטער, קריסטלאַכע אָנגעשטעלטע און ארייננצוגיין אין געשעפט ווי ווייט מעגלאַך נאָר מיט „גויים“. פאר אידן האָט ער נדבות און אמונה, „געשעפט“ וויל ער אָבער פירן נאָר מיט קריסטן, אָדער מיט אזוינע אידן־אסימילאַטאָרן ווי ער אליין.

דערפאר פארבייט ער טאַקי אידישע ארבעטער אויף ניט אידי־שע, ווי באלד ער ווערט „גרויספאבריקאַנט“, ד. ה., ווי באלד ער שטעלט ארייִן ביי זיך א דאמף־מאשין. און דאָ נוצט ער אוים אלערליי פאר־וואנדן. ער איז בכלל א שונא פון אידישן ארבעטער, ווערט ער נאָך מער מלא רציחה, ווען דער לעצטער דערלויבט זיך צו פראָטעסטירן, אָדער גאָר סטרייקן. ער וויל בכלל ניט הערן פון אידישע ארבעטער, דערפאר טשע־פעט ער זיך צו צום שבת, אָדער צו דער כלומרשטער ניט־דערפארנקייט און פיזישער שוואכקייט פון די אידישע ארבעטער. דאָס אלץ מיינט ער גאָרניט ערנסט, ערנסט וויל ער פשוט פטור ווערן פון אידן, פון דער אידישער סביבה, און ווען אונזערע „איינציקע פאָרשטייער“ מיט זייערע בירגערלאַכע קרובים גלויבן דעם קאפיטאליסט אויף זיין נאמנות, אז ער מיינט ערנסט מיט׳ן שבת און מיט די סטרייקן — איז דאָס נאָר א באווייז, ווי ווייט קורצזיכטיק, ווי אבערפלעכלאַך זיי זיינען און ווי ווייט זיי שטייען פון דער אידישערווירקלאַכקייט.

3

אלזאָ, ווייסן מיר די אורזאכן פון חלאת, אָבער ווי אזוי זאָל מען אים היילן? דאָ מוז זיך יעדער דענקנדער אידישער ארבעטער אָפּגעבן א קלאָרן דין וחשבון — וואָס פאר א חלאת דאַרף ער היילן און אין וועלכן גראַד ער דאַרף אויסגעהיילט ווערן.

חלאת׳ן האָבן מיר געזען ניט איינעם, נאָר צוויי — די איזאָלאַצ־ציע און די ארויסשטויסונג. און היילן קען מען זיי אויך אויף צוויי אופנים: מ׳קען געברויכן „קאַלטע רפואות“, פאַליאַטיוון, „גיכע הילף“ אָדער מען קען זוכן א גרינדלאַכע, ראַדיקאַלע, לאַנג־דויערנדיקע היילונג. וואָס אָנבאַלאַנגט די איזאָלאַציע, איז דאָס א היסטאָרישע קרענק

דריטע אָפּטיילונג :

וועלט-מלחמה און רעוואָלוציע

מרחם אויף די אָרימע אידישע ארבעטער, זיי אפּעלירן צום נאציאָנאלן יושר פון די קאפּיטאליסטן, און „כלל־טוער“ פּועלן אַנ׳אַנדערש מאָל, אז ביים בעל הבית זאָל „ווייכער“ ווערן דאָס הארץ און ער זאָל צוריקנעמען א פּאָר אידישע ארבעטער. און די בונדיסטן מאכן א כשר פּראָלעטאריש פּנים און זאָגן מוסר די פּוילישע ארבעטער, פאר וואָס זיי זיינען שלעכטע מארקסיסטן, זיי אפּעלירן צום סאָלידאריטעטס־געפיל, שרייבן חניפה׳דיקע בריוו צו די פּוילישע חברים, בעטן זיך ביי זיי קלאסן־יושר און... פּועל׳ן גאָרניט. און די טאקטיק פוןביידע צדדים איז לעכערלאך און שערלאך.

יא, העלפן — העלפט עס אַנ׳אַנדערש מאָל, אויב מען שטיצט זיך אויף נאציאָנאלן רחמנות, אָדער אויף קלאסן־פילאנטראָפּיע. מוסר ווירקט אין א געוויסער מאָס אויף א געוויסער צייט. ווען דער פאבריקאנט ווערט נתפעל פון צייטונגס־דרשות און עס דערוועקט זיך אין אים „דאָס פּינטעלע איד“, קען טרעפן, אז ער זאָל צונעמען עטלאכע אידישע ארבעטער, נאָר ווי איז דעמאָלט די פּסיכאָלאָגיע פון ארבעטער לגבי דעם בעל הבית? אין דעם פאל איז דאך דער בעל־הבית א „בעל־טובה“. ער איז דער „שיינער“, דער „ערלאכער“ איד — און דער ארבעטער וועט אים שוין מוזן באצאָלן טאקע זיין יושר מיט ביטערע פּראָצענטן. דער ארבעטער איז אצינד שוין ניט קיין מענטש, וואָס איז שטאָלץ אויף זיין ארבעט. ניין, ער איז אַנ׳איינגעבעטער אורח, וועלכן מען האָט אריינגעלאָזן אויס רחמנות און דאָס רחמנות פונ׳ם בעל הבית וועט זיין דאָס בעסטע מיטל צו ברעכן דעם מוט און די ענערגיע פון די אידישע ארבעטער.

דורך סאָציאליסטישן רחמנות קען מען אויך עפּעס פּועל׳ן. אזוי האָבן די אידישע וועבער אין ביאַליסטאָק געפּועל׳ט ביי די קריסטלאכע חברים — זיי זאָלן צוגעלאָזן ווערן אין די פאבריקן. אָבער מיינט ניט, אז מען האָט צוגעלאָזן אידן סתם, ניין, די קלאסנרחמנות׳דיקע פּוילישע ארבעטער האָבן איינגעפירט פאר אידן... א פּראָצענט נאָרמע. ביז אהער האָבן מיר געהאט א פּראָצענט נאָרמע פאר אידן אין די שולן, מיר וועלן זיי האָבן אין דער שטאָטישער זעלבסטפארוואלטונג, און די „קלאסן־סאָלידאריטעט“, ווי די בונדיסטן פארשטייען זי, האָט אונז באגליקט מיט א פּראָצענטנאָרמע אין די פאבריקן... א גלענצנדער נצחון. און דער „איינציקער פאַרשטייער“ האָט טאקע מיט וואָס זיך צו רימען.

מיר מוזן פארשטיין איינמאָל פאר אלע מאָל, אז ווער ס׳האָט ניט קיין געפיל פון נאציאָנאלער זעלבסטווירדע, קען אויך ניט האָבן קיין אמת׳ן חוש צו קלאסנזעלבסטווירדע. יענער וואָס קלייבט נחת פון דעם גרויסן זיג, וואָס איז אָפּגעהאלטן געוואָרן אין ביאליסטאָק און וואָס קען זיך דערנידעריקן צו בעטן זיך יושר ביי זיינע קלאסנחברים (ווי די שוס־טער אין ווארשע) — יענער איז ניט פּייאיק צו פארטיידיקן זיין עהרע און האָט פארלאָרן יעדן מוט צום קאַמף פאר זייע אינטערעסן. אָט דיזע דעמאָראַליזאציע טראָגן אריין די „איינציקע פאַרשטייער“ אין די אידישע ארבעטער־מאסן.

די עקאָנאָמישע אַנטוויקלונג פון אידישן פאָלק.

.1

צוזאמען מיט'ן גאנצן איבערבוי פון דער וועלט ווירטשאפט איז אין משך פון לעצטן יאָר־הונדערט אָנגעגאנגען אויך א גוואלטיקע רעוואָלוציע אינ'ם עקאָנאָמישן לעבן פון אידישן פאָלק. פון א פארמיטלער און הענדלער פאָלק וואקסט אויס א פאָלק פון פראָדוקטיווע ארבעטער און שאפער. די פראָדוקטיוויזירונג פון דער אידישער ארבעט — דאָס איז דער אלגע־מיינער לויף, די אויסגעשפראָכענע טענדענץ פון דער אידישער עסאָנאָ־מיק.

נאָר לאָמיר קודם פעסטשטעלן, מיט וואָס דאָס עקאָנאָמישע לעבן פון די אידן צייכענט זיך אויס פון די אַלע אומות העולם, — לאָמיר פאָרמולירן און אויסטייטשן אין וואָס ס'באשטייט די א נ א מ א ל י ע. די אומנאָרמאלע לאגע פון אידישן ווירטשאפטס־לעבן. ס'לוינט זיך ניט צו פּאָלעמיזירן מיט יענע איינגע'עקשנ'טע גלות פארטיידיקער, וועלכע האלטן אין איין פארמאכן די אויגן אויף דער אומנאָרמאלער לאגע. מענ־טשען וואָס מאכן זיך נישט זעענדיק און ניט הערנדיק די דייטלאכע און די זיכערסטע ווירקלאכקייט, וועלן שוין קיינע ארגומענטן נישט איבער־מאכן. נאָר די שטימע פון די גלות־אָפּטימיסטן האָט שוין פארלאָרן איר אמאָליקע פעסטקייט, און היינט צו טאָג געפינט זיך ניט קיין איינציקער ערנסטער באָאָבאכטער פון אידישן לעבן, וועלכער זאָל ניט איינזען, אז די עקאָנאָמישע יסודות פון דער אידישער עקזיסטענץ זיינען ניט נאָרמאָל.

אין וואָס באשטייט די דאָזיקע אנאָמאליע, — דאָס איז נאָך ווייט ניט קלאָר פאר די פּאָרשער. ס'טרעפט, אז א מענטש איז יאָרן־לאנג קראנק און ליידט פארשיידענע יסורים קאָנען דאָקטוירים גאָר די פאָרט ניט באשטימען, וואו ליגט די סבה פון די קראנקהאפטע סימפטאָמען. אז מיר האָבן צו טאָן מיט א חולה, — איז קיין שום ספק, נאָר די קראנק־הייט אנטוויקעלט זיך, און דער אָרגאניזם ארבעט אויס אליין פון זיך די לעבעדיקע זאפטן, וואָס זאָלן די קראנקהייט באקעמפן. אזוי ענדערט זיך וואָס א יאָר דאָס בילד פונ'ם חלאת. ס'בייטן זיך די סימפטאָמען און די דאָקטוירים גיט זיך ניט איין אוועקצושטעלן א באשטימטע דיאגנאָזע. אזוי איז אויך מיט דעם אידישן פאָלקס־חולה, — ער איז ניט קיין פאסיווער אָפּהענטיקער קראנקער, וואָס לאָזט זיך באהערשן און פארניכטן פון דער חלאת. דאָס אידישע פאָלק האָט, פארקערט, פון זיך אליין אנטוויקלט

פאָרבאַמערקונג

די אַרבעטן, וואָ גייען אַריין אין דער אָפּטיילונג, קען מען אַיינטיילן אין דריי קאַטעגאָריעס.

אין דער ערשטער גייט אַריין בלויז די קליינע שריפט „די עקאָנאָמישע אַנט־וויקלונג פון אידישן פאָלק“, אַ מייסטער־ווערק פון קאָנצענטרירטקייט און סיסטעמאַטיק. די שריפט איז דער אָפּשלוס פון באָראָכאָוו׳ס טעאָרעטישער אַרבעט אויפ׳ן געביט פון דער אידישער עקאָנאָמיק. מען קען זי רואיק שטעלן אין איין שורה מיט די בעסטע טיילן פון „אונזער פּלאַטפאָרם“ און „די אידישע אַרבעטער־באַוועגונג אין ציפערן“.

אין דער צווייטער קאַטעגאָריע (זייט 203־273) גייט אַריין אַ קליינער טייל פון די צאָלרייכע אַרבעטן, וואָס באָראָכאָוו האָט געשריבן אינ׳ם קאַמף אַרום דעם אידישן קאָנגרעס אין אַמעריקע און אַרום די אידישע שלום־פאָדערונגען. הגם דער גרעסטער טייל פונ׳ם מאַטעריאַל פון דעם דאָזיקן אינטערעסאַנטן פּעריאָד האָט געמוזט אָפּגעלייגט ווערן פאַר אַ שפּעטערן באַנד, זיינען אָבער די געציילטע בלעטער, וואָס מיר דרוקן דאָ איבער, גענוג, כדי צו כאַראַקטעריזירן באָראָכאָוו׳ס ראָלע אין יענעם קאַמף אַלס דענקער און קעמפער, אַלס לערער און שטראָפער. מיט אַן אויסערגעוויינלאַכער בקיאות באַלויכט ער די פאַרפּלאָנטערטסטע שטאַטס־רעכטלאַכע פּראָבלעמען, וואָס זיינען פאַרבונדן מיט׳ן קאַמף פון די אידישע מאַסן אין אַלע לענדער פאַר נאַציאָנאַלע רעכט און אויטאָנאָמיע. און מיט אַ ברענענדיקן פּאַטאָס קעמפט ער פאַר די דאָזיקע רעכט, פונקט ווי פאַר דער פאָדערונג פון אַ אידישער היים אין ארץ־ישראל. די פיילן פון זיין סאַרקאַסטישן שפּאָט שליידערט ער קעגן דער פּחדנות און האַלבקייט פון די אַמעריקאַניש־אידישע פּני און זייערע נושאי־כלים אין דער אַרבעטער־גאַס, וואָס שטעלן זיך אַנטקעגן דער דעמאָקראַטישער אָרגאַניזירונג פונ׳ם פאָלק און זוכן צו מינימאַליזירן זיינע פאָדערונגען און השגות. ס׳וועט געוויס ניט זיין קיין פאַרקלענערונג פון באָראָכאָוו׳ס ביז־דעמאָלטיקער באַדייטונג, אויב מיר וועלן זאָגן, אַז אין דעם דאָזיקן קאַמף איז באָראָכאָוו נאָך ווייט אויסגעוואקסן און אַז זיינע אידעען זיינען נאָך מער פאַר־פונדעוועט און פאַרטיפט געוואָרן. דעם העכסטן פונקט האָט די דאָזיקע אַנט־וויקלונג דערגרייכט אין זיין באַרימט־געוואָרענער רעדע אויפ׳ן פּועלי־ציוניסטיש; צוזאַמענפאָר אין קיעוו (1917), אין וועלכער ער פּראָקלאַמירט פייערלאַך זיין באַגייטן און פאַרברייטערטן סאָציאַליסטישן און נאַציאָנאַלן אני־מאמין.

צום סוף (זייט 274־300) ברענגען מיר עטלאַכע אַרטיקלען, וואָס באַלויכטן די חילוקי־דעות צווישן באָראָכאָוו׳ן און דער פּאַרטיי־מערהייט אין אַמעריקע, וועלכע האָבן אין יאָר 1915 אַפילו געפירט צו אַ צייטווייליקן קאָנפליקט. די דאָזיקע אַרטיקלען ברענגען מיר אָן וועלכן ס׳איז שנוי. ווי ס׳איז צו זען אינ׳ם אַרטיקל „איבערגעשאַצט אַלע ווערטן“, האָט באָראָכאָוו — אַלנפאַלס שפּעטער — באַטראַכט די דאָזיקע חילוקי־דעות פאַר בלויז טאַקטישע, און אַפילו בנוגע דעם ציוניסטישן קאָנגרעס און שקל האָט ער זיך אַלס דיסציפּלינירטער סאָלדאַט אונטערגעוואָרפן דעם באַשלוס פון דער פּאַרטיי. (אין דעם דאָזיקן אַרטיקל, אין וועלכן באָראָכאָוו פירט שוין דאָ דעם קאַמף פון דער פּאַרטיי קעגן זיינעם אַ צו־„קאָנסעקווענטן“ אָנהענגער, האָבן מיר געקירצט עטלאַכע ווערטער, וואָס טראָגן אַ באַזונדערע שאַרפקייט קעגן דעם דיסקוסיע־פּאַרטנער און זיינען ניט עיקר׳דיק פאַר׳ן עצם ענין.) מיר האָבן נאָך צוגעגעבן גאַנץ צום סוף דעם אַרטיקל „פון באָסטאָן ביז פילאַדעלפיע“, וואָס וואַרפט אַ קלאָר ליכט אויף דער שטעלונג פון באָראָכאָוו׳ן, דעם אַנטי־קאָנגרעסיסט, צום בירגערלאַכן ציוניזם.

ב. ל.

און אַז אַרבעטער־פּאַרטיי דערקלערט, אַז אירע אייגענע אַרבעטער קאָנען ניט זיין קיין פּראָלעטאַריער אינ׳ם אייגנטלאַכן און סאָציאַליסטישן זינען פון וואָרט.

אומריכטיק איז עס ווען מען מיינט, אַז די אידישע אַרבעט קאָן זיך ניט „אינדוסטריאַליזירן". דער באַקאַנטער, בכלל זייער ערנסטער עקאָנאָמיסט י. לעשטשינסקי, האָט זיך באַקלאָגט אין זיין אויבן־דערמאָנטן בוך, ווענן די אידישע אַרבעטער (1906 יאָר), אַז אין 1897 יאָר און אפשר אויך איצט איז אין גאַנץ רוסלאַנד ניט געווען קיין איינציקע פאַבריק, וואו עס זאָלן זיין באַשעפטיקט טויזנט אידישע אַרבעטער. די דאָזיקע טענה איז אָבער ניט באַגרינדעט אויף די פאַקטן: אין דעם זעלבן סטאַטיסטישן זאַמלבוך פון דער יק"א, אויף וועלכן י. לעשטשינסקי האָט זיך מייסטנס געשטיצט, וואָלט ער געקענט געפינען (ב. 2, ז. 77) אַ אידישע טאַבאַק־פאַבריק אין גראָדנע (שערעשעווסקי׳ס פאַבריק), וועלכע האָט אין 1898־1899 יאָר געציילט 1594 אידישע אַרבעטער; די דאָזיקע פאַבריק האָט געהאַט אַ דאַמף־מאַשין פון 36 פערד־קרעפטן. אין דער רייכער און ווייט־פאַרצווייגטער ליטעראַטור פון דער אידישער, ווי אויך פון דער אַלגעמיינער רוסלענדישער אַרבעטער־באַוועגונג זיינען אין משך פון לאַנגע יאָרן גע־דרוקט געוואָרן אויספירלאַכע קאָרעספּאָנדענצן וועגן אומצייליקע סטרייקס פון אידישע אַרבעטער אין דער רוסישער „טשערטאַ". שטודירנדיק די דאָזיקע אומלעגאַלע ליטעראַטור טרעפט מען דאָרט אַז אין די יאָרן 1900־1905 אַ מאַסע גרויסע אידישע פאַבריקן, ניט ווייניקער ווי 50 גרויסע אונטערנעמונגען, וואו עס זיינען געווען באַשעפטיקט ניט ווייניקער ווי צו הונדערט אידישע אַרבעטער אין איטלאַכער פאַבריק. אַזוי ווערט דאָרט פאַרצייכנט: די אַט ערשט דערמאָנטע טאַבאַק־פאַבריק אין גראָדנע מיט כמעט 2000 אַרבעטער, אַ גאַלאַנטעריי־פאַבריק אין וואַרשע מיט 1000 אַר־בעטער, אַ טאַבאַק־פאַבריק מיט 500 אַרבעטער, אַ פּאָרצעליי־פאַבריק (אין שטעטל פּאָלאָנאיע) מיט 400 אידישע אַרבעטער, און אַזוי ווייטער.

.2

עס איז קיין ספק ניט, אַז די עמיגראַציע קיין אַמעריקע האָט געעפנט פאַר דעם אידישן אַרבעטער אין געוויסע הינזיכטן נאָך ברייטערע פּער־ספּעקטיוון, איידער די אַנטוויקלונג פון דער אינדוסטריע אין דער אַלטער היים. מיר האָבן ניט קיין סטאַטיסטיק פון אידישע פאַבריקן אין די פאַראייניקטע שטאַטן, נאָר איין זאַך ווייסן מיר מיט זיכערקייט; הגם די אידישע אַרבעט האָט דאָ באַקומען אַ פיל איינזייטיקערע אַנטוויקלונג, ווי אין רוסלאַנד, הגם די אידישע אַרבעט איז דאָ קאָנצענטרירט כמעט אויס־שליסלאַך אין דער נאָדל-אינדוסטריע, בעת אין רוסלאַנד איז זי גלייכמעסיק פאַרטיילט איבער פאַרשידענע אינדוסטריעס, דאָך האָט זי אָנגענומען אַ דייטלאַכן גרויס-קאַפּיטאַליסטישן כאַראַקטער. אין פּעטערסאָן, צ. ב.,

יענע אינערלאַכע בחות, וואָס שטרעבן צו באַזייטיקן די קראַנקהייט און צוריקברענגען דעם אָרגאַנישן גלייכגעוויכט. דערמיט דערקלערט זיך, פאַר וואָס דאָס בילד פון דער קראַנקהייט האַלט אין איין בייטן זיך, און וואָס די סאָציאַלע „דאָקטוירים“ פון אונזער פאָלק האָבן אין פאַרשידענע צייטן געשטעלט אַזוינע פאַרשידענע דיאַגנאָזן.

אַ יאָר דרייצן־פערצן צוריק איז אַ טייל אידישע סאָציאַליסטן געווען אין דער מאָדע די אַזוי־גערופענע „ניט־פּראָלעטאַריזירונגס“־טעאָריע. די טעאָריע האָט אין זיך אַ קערענדל געזונטן אמת, נאָר אין איר אור־שפּרינגלאַכער פאָרם האָט זי געהאַט אַ צו־פּרימיטיוון און האַמעטנעם אויס־זען, מיט וועלכן זי האָט זיך ניט געקענט לאַנג האַלטן. פון אָנפאַנג האָט עס געהייסן, אַז „דער אידישער פּראָלעטאַריאַט קאָן זיך ניט פּראָלעטאַריזירן“. דער גרילצנדיקער ווידערשפּרוך, וואָס שטעקט אין די ווערטער גופא, האָט אין גיכן געבראַכט דערצו, אַז די פּועלי־ציון, וועלכע האָבן די ערשטע די טעאָריע אַרויסגעפונען, האָבן זיך פון איר באַלד אָפּגעזאָגט. פון אַלע פּראָלעטאַריש־ציוניסטישע ריכטונגען זיינען די ציוניסטן־סאָציאַליסטן (די „ס.־ס.“) לענגער פאַרבליבן ביי דער אומלאָגישער טעאָריע, נאָר אויך זיי האָבן געפּרואווט אָפּצושלייפן אירע שאַרפע עקן, אַזוי אַז זי איז עטוואָס לייטישער איבערגעניצעוועט געוואָרן אין דער „ניט אינדוסטריאַליזירונגס“ טעאָריע.

„דער אידישער אַרבעטער קאָן זיך ניט אינדוסטריאַליזירן“, — דאָס איז געווען די טעמע, אויף וועלכער דער טיפּסטער סאָציאַל־עקאָנאָמיסט פון די ס.־ס., יעקב לעשטשינסקי, האָט געשריבן זיין בוך „דער אידישער אַרבעטער אין רוסלאַנד“, אַ בוך פול מיט וויכטיקע געדאַנקען און ניט ווייניקער וויכטיקע פעלערן.*)

עס איז אַן אומזין צו זאָגן, אַז אידישע אַרבעטער אָדער פּראָלעטאַריער „פּראָלעטאַריזירן זיך ניט“. ממה נפשך: זיינען זיי שוין אַרבעטער, הייסט עס אַז זיי האָבן זיך נאָך פריער פּראָלעטאַריזירט, געוואָרן אויס אייגנטימער און אַוועק אויפ׳ן מאַרק פאַרקויפן זייער אַרבעטס־קראַפט; און אויב זיי קענען זיך ניט פּראָלעטאַריזירן, קאָנען זיי אויך קיין לוין־אַרבעטער ניט ווערן. אַ ווייטערדיקער אומזין איז, ווען אַ אידישע און סאָציאַליסטישע

*) דאָ איז דער אָרט צו באַמערקן, אַז דער ערשטער באַשאַפער פון דער „ניט פּראָלעטאַריזירונגס“ טעאָריע איז געווען — אין 1902 יאָר — דר. ח. ד. הורוויץ, וועלכער האָט זיך דערנאָך אָפּגעזאָגט פון איר, ווי אויך פונ׳ם ציוניזם בכלל. וועגן דער „אַרויסשטויסונג“ פון די אידן פון זייערע עקאָנאָמישע פּאָזיציעס האָט נאָך פאַר אים געשריבן ס. פּעווזנער אין דער „בודושטשנאָסט“. איך וועל דאָ אויך באַטאָנען, אַז איך האָב קיינמאָל ניט געהאַלטן פון דער דאָזיקער טעאָריע אין אַלע אירע שאַטירונגען; אַזוי ווייט, אַז ווען די רוסישע פּועלי־ציון האָבן זיך אַ קורצע צייט מיט איר אַרומגעטראָגן (אין 1903 ביז 1905) האָב איך זיך מחמת דעם גרונט דערווייטערט פון די פּועלי־ציון, וועלכע איך האָב אַליין געהאָלפן גרינדן אין 1900־1902 יאָר. יעדנפאַלס, האָט די משונה׳דיקע טעאָריע ניט געהאַט ביי די פּועלי־ציון קיין אָפיציעלן עקזיסטענץ־רעכט.

נאָמיק? כדי צו פאָרמולירן די דאָזיקע דערשיינונג דאַרפן מיר זיך ווענדן צו דער אַלטער פועלי־ציוניסטישער ליטעראַטור אין רוסלאַנד מיט אריבער 10 יאָר צוריק, אָדער נאָך בעסער און נאָך עלטער, צום גרעסטן דענקער פון׳ם גריכישן אַלטערטום, — צו אַ ר י ס ט אָ ט ל. דער לעצטער איז ניט נאָר געווען אַ גאונישער פילאָזאָף, נאָר אויך אַ גרויסער פּאָליטיקער און אַ טיפזיניקער עקאָנאָמיסט. ניט אומזיסט ווערט אַריסטאָטל מיט אזא אכטונג ציטירט פון קאַרל מאַרקס. איך וויל דאָ אָבער ציטירן אַריסטאָטל׳ס אַ געדאַנק, וואָס די מאַרקסיסטן האָבן ביז איצט אינגאַנצן פאַרגעסן און פאַרנאַכלעסיקט, און דאָס איז זיין לערע וועגן צוויי מינים פרנסה: ד י פ ר נ ס ה פ ו ן נ א ט ו ר (קטעסיס קאַטא פיסין) און די פ ר נ ס ה פ ו ן מ ע נ ט ש ן (קטעסיס קאַטא אַפּ׳ אַנטהראָ־פּאָן). דער אַקערבויער, דער בערג־אַרבעטער, דער פישער קריגן זייער חיונה פון דער נאַטור; דער סוחר, דער באַנקיר, דער מעדיקער, דער יוריסט קריגן זייער פרנסה פון מענטשן.

וואוהין געהערן די אידישע פרנסות? אַריסטאָטל׳ס קלאָרע צעטיילונג גיט אונז תיכף די תשובה: צום אונטערשייד פון אַלע אַנדערע פעלקער, וועמענס עיקר פרנסה איז פון דער נאַטור, לעבן די אידן דורכאויס פון פ ר נ ס ו ת פ ו ן מ ע נ ט ש ן.

כדי דאָס גענויער אויסצוטייטשן, ווילן מיר זיך נאָך באַנוצן מיט דער אינטערעסאַנטער מאָדערנער עקאָנאָמישער טעאָריע פון אָ ט אָ ע פּ ע ר ץ, וועלכער צעטיילט די מענטשלאַכע פּראָדוקציע לויט דעם, וויפיל אין איר באַטייליקן זיך ד ע ר ב אָ ד ן א ו ן ד י א ר ב ע ט. ווי שווער עס זאָל ניט האָרעווען דער פויער איבער זיין אַקערפעלד, פאָרט וועט זיך דער באָדן מער באַטייליקן אינ׳ם פּראָדוקט, איידער די מענטשלאַכע אַר־בעט. די אַרבעט באַשטייט דאָ אין מיסטיקן, אויסבעסערן דעם באָדן, אַקערן אים און פאַרזייען די זריעה, דערנאָך אַראָפּנעמען די תבואה. די עיקר פּראָדוקציע פון דער תבואה ווערט אָבער באַזאָרגט פון דעם נאַטיר־לאַכן באָדן גופא. און פאַרקערט, ווי קליין עס זאָל ניט זיין די אַרבעט פונ׳ם אידישן שניידער איבער׳ן שטיק וואָלענע סחורה, פאָרט איז דאָ דער חלק פון דער מענטשלאַכער אַרבעט אַ סך גרעסער איידער דער חלק פונ׳ם באָדן, פון דער נאַטור: די נאַטור האָט פּראָדוצירט די שעפּסן, די וואָל אויף זיי, און דאָס איבעריקע טוען שוין פאַרשידענע מענטשן. זיי שערן די שאָף, באַאַרבעטן די וואָל. שפּינען זי, פאַרבן און וועבן זי, ביז עס ווערט דערפון אַ שטיק שטאָף. אין אָט דעם שטיק סחורה ליגט שוין אַ מאַסע מענטשלאַכע אַרבעט און גאָר אַ קנאַפּער חלק פון דער נאַטור. דערנאָך קומט דער שניידער און נייט פון דער סחורה אַ מלבוש, אַזוי אַז אין דעם פאַרטיקן מלבוש שטעקט שוין נאָר דער מינימאַלסטער חלק פון באָדן מיט אַ גרויסן טייל מענטשלאַכער אַרבעט.

נמצא, אַז אין דער אידישער פּראָדוקציע איז דער חלק פון באָדן, פון נאַטור, פאַרשווינדנדיק קליין, בעת דער חלק פון מענטשלאַכער

זיינען פאראן גרויסע וועבערייען מיט אידישע ארבעטער. ראָזענוואלד׳ס באקאנטע ריזיקע קליידער־פאבריק אין שיקאגאָ ציילט עטלאכע טויזנט אידישע ארבעטער.

נאָר ניט קוקנדיק אויף די אלע פאקטן איז אויך ריכטיק, אז די אידישע אינדוסטריעס אנטוויקלען זיך ניט אזוי אינטענסיוו, ווי די ניט־אידישע. דער פארנעם אפילו פון דער גרעסטער אידישער פאבריק קען זיך ניט פארגלייכן מיט די אונגעהויערע דימענסיעס פון די ניט־אידישע אונטערנעמונגען. אזוינע גוואלדיקע אונטערנעמונגען ווי דער פּוטילאָוו־זאוואָד, קרופּ׳ס און סקאראס אייזן־גיסערייען, פאָרד׳ס פאבריקן, זיינען ביי אידן ניט בנמצא. מיר קענען אפילו ניט חלומ׳ען וועגן עפּעס אזוינס, און די אידישע ארבעטער האָבן צו אזוינע גראנדיעזע אונטערנעמונגען דעם קנאַפּסטן צוטריט, אָדער גאָר קיין צוטריט ניט.

די אידישע מאסן „פּראָלעטאריזירן" זיך. די אידישע ארבעט „אינדוסטריאליזירט" זיך, נאָר דער טעמפּ איז ביי אונז א לאנגזאמער און די אנטוויקלונג א באשרענקטע און אן איינזייטיקע.

אויסער דעם לאָזט זיך ניט לייקענען, אז די אידישע אונטערנעמער האָבן א טענדענץ צו פארקלענערונג פון דער פּראָדוקציע, וואָס דער באקאנטער עקאָנאָמיסט מ. א. מארגאָלין האָט אָנגערופן די „אינדיווידואליזאציע" פון דער אינדוסטריע. א איד אנטשליסט זיך צו ווערן א בעל־הבית פאר זיך, ביי אזעלכע מאָגערע מיטלען און ביי אזעלכע אָרימע אויסזיכטן, ווען א קריסט וואָלט דאָס קיינמאָל ניט געוואגט. מיט דעם נישטיקן „קאפּיטאל" עפנט א איד אן אייגענע אונטערנעמונג און ווערט א „קאפּיטאליסט", בשעת א קריסטלאכער ארבעטער, וואָס האָט אפשר אָפּגעשפּאָרט מער פון אים, בלייבט זיין גאנץ לעבן א שקלאַף פאר אן אנדערן. דער איד פארמאָגט א שטארקן אונטערנעמונגס־גייסט, ער וויל ניט בלייבן קיין פּראָלעטאריער און באנוצט די מינדעסטע געלעגנהייט ארויפצוקלעטערן העכער אויף דעם סאָציאלן לייטער.

דער דראנג ארויף, כאראקטעריזירט די אידישע ארבעטער־מאסן. שניידער, שוסטער, ציגארן־מאכער ווארפן זייער מלאכה, און מיט די גרעסטע אָנשטרענגונגען, מיט די ביטערסטע קרבנות שטרעבן זיי צו „תכלית", צו ווערן פארזיכערונגס־אגענטן, דענטיסטן, דאָקטוירים, אדוואָקאטן, און נאָך אָפּטער אייגענע "געשעפטסלייט„ פאר זיך. עס פליסט און באוועגט זיך כסדר דער מענטשלאכער באשטאנד פון אידישן ארבעטער־קלאס: טויזנטער רייסן זיך ארויס, נייע טויזנטער קומען אריין. דאָס איז די פ ל ו ק ט ו א צ י ע פון אידישן ארבעטער אין אלע פאכן און אין אלע פאראיינען.

אָט די אלע אייגנארטיקע דערשיינונגען פון אידישן ארבעטער לעבן האָבן זייערע וואָרצלען אין די אלגעמיינע היסטאָרישע אייגנשאפטן פון אונזער עקאָנאָמיק.

אין וואָס־זשע באשטייט די אייגנארטיקייט פון דער אידישער עקאָ־

הילפס-מאַטעריאַלן, אינסטרומענטן; 2) פ א ר ק ע ר ס-מ י ט ל ע ן, ד. ה. וועגן, באַנען, וואַגאַנען, שיפן, טעלעגראַף, טעלעפאָן; 3) ג ע-ב ר ו י כ ס-מ י ט ל ע ן, ד. ה. נאַרונג, קליידונג, הייזער, מעבל, געשיר, באַלייכטונג, ביכער, מוזיק-אינסטרומענטן, בילדער א. ד. גל. נאָר די דריי קאַטעגאָריעס לאָזן זיך טיילן נאָך ווייטער, לויט זייער נאָנטקייט אָדער ווייטקייט פון דער נאַטור. כדי, צום ביישפּיל, צו פּראָדוצירן אַ פּאָר שיך, מוז די מענטשלאַכע אַרבעט דורכגיין די פאַרשידנסטע שטאַפּלען פון אַנ-ווענדונג, דהיינו:

קודם אַרבעט דער פּויער, האָדעווענדיק די פיה אויף דער פּאַשע. — האָבן מיר לאַנדווירטשאַפטלאַכע אור־פּראָדוקציע (ווײַדנ־בוי און פיה־צוכט); דאַן קומט דער שוחט, וואָס שעכט די בהמות; דאַן דער נאַסער גאַרבער, וואָס ווייקט די פעל, און דער טרוקענער גאַרבער, וואָס באַאַרבעט זי. דערנאָך די פאַרשידענע פאַכן פון דער לעדער-אינדוסטריע, און ענדלאַך דער שוסטער, וועלכער לאָזט אַרויס אַ פּאַרטיקע פּאָר שיך.

לאָמיר איצט אָנרופן „ד י ע ר ש ט ע ס ט א ד י ע ס פ ו ן פּ ר אָ ד ו ק צ י ע“, יענע, וואָס שטייען צום נאָענטסטן צו דער נאַטור. דאָס וועלן זיין: אַקערבוי, גערטנעריי און פיה-צוכט. דאָ איז דער עלעמענט „באָדן“ דער גרעסטער און דער עלעמענט „אַרבעט“ זייער קליין אין פאַר-גלייך מיט'ן באָדן. שוין אַביסל ווייטער פון דער נאַטור שטייט „ד י א י נ-ד ו ס ט ר י ע ל ע א ו ר־פּ ר אָ ד ו ק צ י ע“, ד. ה. בערג־בוי, שטיין־אינדוסטריע, און וואַלד-ווירטשאַפט מיט זייערע ווייטערע צווייגן. דאָ איז שוין דער עלעמענט „אַרבעט“ גרעסער, ווי אין דער פריערדיקער קאַטעגאָריע. נאָך ווייטער פון דער נאַטור געפינען זיך די „ס ע ק ו נ-ד ע ר ע מיטעלע סטאַדיעס פון פּראָדוקציע“, דהיינו: מעטאַל-אינ-דוסטריע, וועבעריי, בוי-אינדוסטריע. שוין גאָר נאָענט צום פאַרברויכער און גאָר ווייט פון דער נאַטור וועלן זיין די „ט ע ר צ י ע ר ע מ י ט ע-ל ע ר ע ס ט א ד י ע ס“, וואוהין עס גייען אַריין אַזוינע באַקאַנטע אידישע מלאכות, ווי האָלץ-אינדוסטריע, כעמישע אינדוסטריעס, לעדער און פּאַפּיר-פּראָדוקציע. צולעצט קומען די „ל ע צ ט ע פּ ר אָ ד ו ק-צ י אָ נ ס-צ ו ו י י ג ן“, וואָס דינען דירעקט דעם פאַרברויכער, דאָס איז דער רוב מנין און רוב בנין פון טראַדיציאָנעלע אידישע פּרנסות: נאָדל אינדוסטריע, בעקעריי, טיפּאָגראַפישע און אַנדערע אַזוינע מלאכות, פון וועלכע דער עלעמענט „באָדן“ איז שוין אינגאַנצן ווי פאַרשוואונדן, און די גאַנצע פּראָדוקציע באַשטייט פונ'ם עלעמענט „אַרבעט“.

היינט וואָס זאָגט אונז די סטאַטיסטיק? אין דער טאַבעלע 1 (זע זייט 196) זיינען אויפ'ן גרונד פון דער רוסישער פאָלקס־ציילונג פון 1897 יאָר און פון דער עסטרייכישער פון 1900 יאָר, צעטיילט געוואָרן די אידישע פּרנסות ל ו י ט ז י י ע ר ד ע ר ו ו י ט ע ר ו נ ג פ ו ן ד ע ר נ א ט ו ר און לויט דעם פּראָצענט, וואָס זיי פאַרנעמען צו דער אַלגעמיינער באַפעלקערונג פון לאַנד.

ארבעט איז דאָ אַן ערך גרעסער. ביי די אומות העולם, פּארקערט, האָט דער באָדן אויך אַ גוואלטיקן חלק אין דער פּראָדוקציע.

ניט אומזיסט האָט מען געזאָגט, אַז די אידישע ווירטשאַפט איז אַ „לופט-ווירטשאַפט“ און דאָס אידישע לעבן — אַ „לופט-לעבן“. דער שאַרפזיניקער מאַקס נאָרדוי האָט דעם אויסדרוק „לופט־מענטשן“ אריינ־געבראַכט אין דער ליטעראַטור, און מיינען מיינט דאָס, אַז די אידישע ארבעט איז דערווייטערט פון׳ם באָדן, פון דער נאַטור. אויך די ארומיקע פעלקער לעבן ניט דורכאויס פון דער נאַטור. זייער פּראָדוקציע שטעלט זיך צונויף פון ביידע עלעמענטן — באָדן און ארבעט, און וואָס מער עס אנטוויקלט זיך די אינדוסטריע, אַלץ גרעסער ווערט דער חלק „ארבעט“ און בערך׳דיק אַלץ קלענער דער חלק „באָדן“.

נאָר דער עלעמענט „באָדן“ בלייבט אַ שטענדיקער עלעמענט אין דער ווירטשאַפט פון די אומות העולם, בשעת ביי די אידן איז אָט דער עלעמענט נאָך קיינמאָל ניטאָ, און די אידישע פּראָדוקציע באַשטייט אויסשליסלאָך פון׳ם עלעמענט „א ר ב ע ט“.

ווייטער צעטיילט זיך די ארבעט גופא אויף צוויי עלעמענטן: האַנט-ארבעט, אָדער גענויער, „פ י ז י ש ע“ א רב ע ט (מיט די הענט, מיט די פיס, מיט אנדערע איברים), און קאָפּ-ארבעט, אָדער גענויער „ג י י ס ט י ק ע“ ארבעט. עס איז אַ באַקאַנטע זאַך, אַז אין די אידישע פּרנסות פאַרנעמט די גייסטיקע ארבעט אַ סך אַ ברייטערן פּלאַץ, איידער ביי אנדערע פעלקער. אויך ביי די אומות העולם, וואָס מער עס אנטוויקלט זיך די „קולטור“ וואַקסט דער חלק פון גייסטיקער ארבעט. אָבער קיינמאָל נים אין אַזאַ גרויסער מאָס, ווי ביי די אידן.

דער קאַפּיטאַליסט לייגט אריין אין זיין אונטערנעמונג ב׳עיקר די „גייסטיקע“ ארבעט, ער אָרגאַניזירט דאָס געשעפט, שאַפט מיט אים. דער לוין-ארבעטער לייגט אריין אין דער פּראָדוקציע הויפּטזעכלאָך זיין „פיזישע“ ארבעט. און ווייל די אידן ארבעטן גערן מיט׳ן קאָפּ, דערפון שטאַמט טאַקע זייער אונטערנעמונגס-גייסט, וואָס טרייבט דעם אידישן ארבעטער צו ווערן אַ קליינער געשעפטסמאַן פאַר זיך. דער אינדיווידואַליזם פון דער אידישער עקאָנאָמיק האָט אַלזאָ זיינע וואָרצלען אין אָט דער היסטאָרישער באָדנלאָזיקייט. האָבן מיר אַלזאָ ביי אידן צוויי וויכטיקע ערשיינונגען:

1) דעם איבערוואָג פון ארבעט איבער דעם באָדן, און
2) דעם איבערוואָג פון „גייסטיקער“ ארבעט איבער דער פיזישער.

3.

איצט לאָמיר צעטיילן די צווייגן פון דער מענטשלאַכער פּראָדוקציע. קודם כל וועלן מיר זען, אַז מענטשן פּראָדוצירן דרייערליי זאַכן: 1) פּ ר אָ-ד ו ק צ י אָ נ ס־מ י ט ל ע ן, ד. ה. מאַשינען, רויע מאַטעריאַלן,

די דאָזיקע טאַבעלע דערציילט אונז פאָלגענדעס:

א) אַז די אידישע אַרבעט איז לחלוטין דערוויטערט פון דער נאַטור. אין דער לאַנדווירטשאַפט בילדן די אידן עפּעס מער ווי איין האַלב פּראָצענט אין רוסלאַנד, און אַנדערטהאַלב פּראָצענט אין גאַליציע;

ב) אַז דער פּראָצענט פון די אידישע פּרנסות וואַקסט אַלץ מער און מער אין דעם מאָס, ווי די פּראָדוקציע דערוויטערט זיך פון׳ם באָדן. אין דער אינדוסטריעלער אור־פּראָדוקציע בילדן די אידן ס״ה 8—9 פּראָצענט צווישן די ניט-אידן: און די סעקונדערע מיטעלערע סטאַדיעס הייבט זיך שוין דער אידישער פּראָצענט ביז 15—20, אין די טערציערע מיטעלערע סטאַדיעס בילדן שוין די אידן אַ פערטל און אפילו אַ דריטל צווישן די ניט-אידן;

ג) אין די לעצטע סטאַדיעס פון דער פּראָדוקציע בילדן שוין די אידן כמעט אַ העלפט צווישן די ניט-אידן, — ד. ה. גראַד דאָרט, וואו מען האָט שוין אַבסאָלוט ניט צו טאָן מיט׳ן באָדן, וואו עס פעלט איטלאַכע בארירונג מיט דער מוטער-נאַטור;

ד) די גרויסע מערהייט ניט-אידן שעפּט די חיונה פון דער נאַטור (פון קלאַס 1 און 2, ד. ה. פון דער אור־פּראָדוקציע אין לאַנדווירטשאַפט און אינדוסטריעס), און די גרויסע מערהייט אידן לעבט פון מענטשן. אין רוסלאַנד און גאַליציע זיינען 70 ביז 80 פּראָצענט פון אַלע אידן פאַרנומען אין די לעצטע צוויי קלאַסן, אין די פאַרלעצטע און לעצטע פּראָדוקציאָנס-סטאַדיעס. 70 ביז 80 פּראָצענט ניט-אידן מאַכן אַ לעבן פון דער נאַטור, בשעת 70 ביז 80 פּראָצענט אידן מאַכן אַ לעבן פון מענטשן.

די ציפערן זיינען געקומען פון דער אָפיציעלער מלוכה-סטאַטיסטיק, וועלכע האָט מסתמא ניט געהאַט אין זינען קיין שום ציוניסטישע טעאָריעס און בכלל ניט גע׳דאגה׳ט זיך וועגן אידישע פּראָבלעמען. די צעטיילונג אויף קלאַסן האָב איך דאָ געמאַכט, און אַזוי ווי מיין צעטיילונג איז אַ גאַנץ אַנדערע, ווי אין דער מלוכה-סטאַטיסטיק, און חוץ דעם ווערן די פּרנסות אין רוסלאַנד אַנדערש געטיילט ווי אין עסטרייך, זיינען אין געוויסע רובריקן אָפּטמאָל אריינגעפאַלן אויך אַזוינע מלאכות, וואָס געהערן לויט אונזער שטאַנדפּונקט צו אַן אַנדער קלאַס. אָט נעמט, למשל, די „מעטאַל-אינדוסטריע“, ווי זי ווערט פאַרצייכנט אין דער אָפיציעלער סטאַטיסטיק. דאָ ווערן אריינגערעכנט סיי די גרויסע מעטאַלורגישע אינדוסטריע, וואָס געהערט צום קלאַס 3, סיי אויך די קליינע מעטאַל-מלאכות, ווי שמידעריי, שלאָסעריי, בלעכעריי וואָס וואָלטן גאָר געראָפּט גערעכנט ווערן צו קלאַס 5.

ווען די אָפיציעלע סטאַטיסטיק וואָלט ניט געוואָרפן אַלצדינג אין איין באַרג וואָלט זיך די אידישע לאַגע נאָך קלאָרער אויסגעדריקט אין די ציפערן. נאָר אַזוי איז אויך די לאַגע גאַנץ קלאָר: דער געזעץ פון דער אידישער עקאָנאָמיק שלאָגט זיך מעכטיק אַדורך, דורך די פּאַרמישונגען פון דער אָפיציעלער סטאַטיסטיק, — דער געזעץ, אַז וואָס מער אַ געוויסע

טאבעלע 1

עס האבען זיך באשעפטיגט אלס בארופסטעטיגע:

פראדוקציאנס־צווייג	אין דער רוסישער משערבא: אידען	אין דער רוסישער משערבא: פראצענט פון גאנצען לאנד	אין גאליציען: אידען	אין גאליציען: פראצענט פון גאנצען לאנד
1, לאנדווירשאפטליכע אורפראדוקציאן: אקערבוי, גערטנערייי און פיהצוכט . .	35823	0,6	47996	1,5
2. אינדוסטריעלע אור־פראדוקציאן:				
בארגבוי, מינען	1006	1,8	1053	8,3
שטיינער און ערדען	5187	12,5	696	10,6
וואלד-ווירטשאפט	8200	12,4	928	10,6
ס"ה קלאס 2	8393	7,7	2677	9,5
3 סעקונדערע מיטעלערע סטאדיען.				
מעטאל-אינדוסטריע	40082	21,2	4410	15,9
טעקסטיל-אינדוסטריע	33200	19,0	1421	14,7
בוי-אינדוסטריע	37136	18,9	3110	13,0
ס"ה קלאס 3	110418	19,7	8941	14,5
4 טערציערע מיטעלערע סטאדיען:				
האלץ אינדוסטריע	41359	27,2	4229	18,1
כעמישע אינדוסטריען . . .	6514	34,1	1430	37,9
לעדער און פאפיר	20446	43,9	1938	39,2
ס"ה קלאס 4	68319	31,3	7597	23,7
5. לעצטע סטאדיען פון אינדוסטריע:				
נארונגס מיטעל אינדוסטריע . .	44797	34,8	11036	48,9
משקאות און טאבאק	23546	38,3	22981	70,8
קליידונגס און היגיענישע אינדוסטריען .	244534	48,1	20298	35,2
טיפאגראפישע אי ענליכע אינדוסטריען .	18996	53,9	450	21,4
זייגערס און פרעציזיאנס אינסטרומענטען	5240	66,5		
ס"ה קלאס 5	337115	45,5	54765	47,7

טאבעלע 2.

הונדערט באשעפטיגטע (ערווערבסטעטיגע) אידען אז ניט-אידען טיילען זיך לויט זייער באשעפטיגונג ווי פאלגט:

ווירטשאפטס־צווייגען.	איטאליען אין 1901: אידען	איטאליען אין 1901: ניט-אידען	דייטשלאנד אין 1907: אידען	דייטשלאנד אין 1907: ניט-אידען	עסטרייך אין 1900: אידען	עסטרייך אין 1900: ניט-אידען	רוסלאנד (מטשר. בא) אין 1897: אידען	רוסלאנד (מטשר. בא) אין 1897: ניט-אידען	אמעריקא [פאר. שט.] אין 1900: אידען	אמעריקא [פאר. שט.] אין 1900: ניט-אידען
1) לאנדווירטשאפט . . .	0,3	53,3	1,3	33,1	12,8	58,1	2,5	53,0	10,0	35,7
2) אינדוסטריע . .	8,7	22,4	21,9	37,4	27,5	22,3	34,2	14,6	48,4	24,4
3) האנדעל און פארקער .	50,3	8,3	50,5	11,1	34,4	5,1	31,6	7,4	28,2	16,4
4) פריוואט־דינסט .	0,3	1,4	0,5	1,6	5,2	2,2	11,9	11,8	11,2	19,2
5] פרייע פראפעסיעס, געזעלשאפטליכער און פליכט־דינסט	13,7	6,4	6,5	5,7	8,2	4,5	7,2	8,2		
6) ראנטיערס, נים פראדוקטיווע אין אומבאשטימטע פראפעסיעס	21,7	8,2	19,3	11,1	11,8	7,8	7,6	5,0		
סך הכל	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

.4

דעם גאַנצן מאָדערנעם קאַפּיטאַל טיילט מאַרקס איין אין צוויי קאַטע-גאָריעס: 1) דער קאָנסטאַנטער (שטענדיקער) קאַפּיטאַל, וואָס באַשטייט פון פּראָדוקציאָנס-מיטלען, מאַ-טעריאַלן און ענלאַכע אָביעקטיווע פּראָדוקציאָנס-אומ-שטאַנדן, ווי באָדן-רענט, פאַבריקס-געביידעס, פאַר-קערס-מיטלען, רוי-מאַטעריאַלן, קוילן, מאַשינען, אינסטרומענטן, א. ד. גל.; 2) דער וואַריאַבלער (פאַרענדערלאַכער) קאַפּיטאַל, וואָס באַשטייט פון דער מענטשלאַכער אַרבעטס-קראַפט. ווען אַן איינצלנער קאַפּיטאַליסט אינוועסטירט קאַפּיטאַל אין אַ געוויסער אונטערנעמונג, דאַרף מען, לויט קאַרל מאַרקס, דעם דאָזיקן קאַפּיטאַל באַ-טראַכטן אַלס אַ סומע פון צוויי חלקים: וואָס דער אונטערנעמער אינ-וועסטירט אין רענטע, אין מאַשינען, אין קוילן, אייזנבאַן-פראַכט א. ד. גל., דאָס אַלץ איז דער קאָנסטאַנטער טייל פון'ם אינוועסטירטן קאַפּיטאַל; און וואָס דער קאַפּיטאַליסט צאָלט אויס אין שכירות די אַרבעטער און אָנ-געשטעלטע, דאָס בילדעט דעם וואַריאַבלען טייל פון'ם אינוועסטירטן קאַ-פּיטאַל. דאָס זעלביקע מיט דער גאַנצער סומע קאַפּיטאַלן, וואָס די גאַנצע מענטשהייט אינוועסטירט אין אַלע ווירטשאַפטלאַכע אונטערנעמונגען: דער גאַנצער קאַפּיטאַל פון דער וועלט באַשטייט פון אַ קאָנסטאַנטן און אַ וואַריאַבלען חלק.

דער קאַפּיטאַל פאַלט ניט אַראָפּ פון הימל און וואַקסט ניט פאַר-טיקערהייט אויף ביימער, נאָר ווערט געשאַפן דורך שווערער מענטשלאַכער אַרבעט. סיי דער קאָנסטאַנטער, סיי דער וואַריאַבלער קאַפּיטאַל ווערן פּראָדוצירט פון מענטשן. היינט איז קלאָר, אַז אידן פּראָדו-צירן גאָר ניט קיין קאָנסטאַנטן קאַפּיטאַל, ווייל זיי פּראָדוצירן ניט קיין געביידעס, מאַשינען, פאַרקערס-מיטלען, קיין רוי-מאַטעריאַלן, א. ד. גל. די אידישע אַרבעט באַטייליקט זיך בכלל ניט אין דער שאַפונג און אין דער פאַרטיילונג פון'ם קאָנסטאַנטן קאַפּיטאַל. די גאַנצע אידישע אַרבעט ווערט אַריינגע-לייגט אין דער פּראָדוקציע פון'ם וואַרי-אַבלען קאַפּיטאַל. און אויך דאָ האָבן די אידן אויסצושטיין די קאָנקורענץ פון די ניט-אידישע אַרבעטער.

ווייטער מוז באַמערקט ווערן, אַז ביידע חלקים פון קאַפּיטאַל האַלטן אין איין וואַקסן. נאָר דער קאָנסטאַנטער קאַפּיטאַל וואַקסט שנעלער פון דעם וואַריאַבלען. וואָס מער עס אַנטוויקלט זיך די טעכניק, אַלץ מער ווערט די אַרבעט געטאָן דורך דער מאַשין אַנשטאָט דעם מענטשן. אַמאָל האָט איין אַרבעטער פּראָדוצירט אין דערזעלביקער צייט פינף, צען, צוואַנציק מאָל ווייניקער אַרבעט, איידער ער טוט דאָס איצט מיט דער הילף פון דער מאַשין. היינט באַגייט מען זיך ביי דער מאַשין מיט אַ

פּרנסה דערווייטערט זיך פון דער נאַטור, אַלץ מער קאָנצענטרירט זיך דווקא דאָרט די אידישע אַרבעט.

אַזוי ווי אַן עקשנות׳דיגע היסטאָרישע בייטש וואָלט די אידן גע-טריבן אַלץ ווייטער און ווייטער פון ערד און נאַטור, אַלץ העכער און העכער אין דער שיטערער סאָציאַלער לופט; אַזוי ווי אַ ביטערע היס-טאָרישע פאַרשווערונג וואָלט האַלטן די אידישע מאַסן אין די קייטן פון עקאָנאָמישער באַדנלאָזיקייט, — טרייבן ווייטער, ווייטער פון באָדן...

די טרוקענע ציפערן פון טאַבעלע 1 מיינען צו זאָגן, אַז די אידן זיינען דערווייטערט גראָד פון די וויכטיקסטע, פון די זיכערסטע, פון די איינפלוסרייכסטע צווייגן אין פּראָדוקציע, — פון יענע צווייגן, אַרום וועלכע עס דרייט זיך דער ראָד פון דער געשיכטע. אָנשטאָט אַריינצו-דרינגען אינ׳ם געזונטן, קרעפטיקן צענטער פון עקאָנאָמישן לעבן, פאַר-שפּרייטן זיך די אידישע מאַסן אויף זיין פּעריפעריע, אויף זיין אויבער-פלאַך... דער גורל פון דער געזעלשאַפט הענגט קיין ברעקל ניט אָפּ פון דער נאָדל-אינדוסטריע, פון דער בעקעריי, פון דער טאַבאַק-פּראָדוקציע. אַלע פעדים פון אַרבעט און אַנטוויקלונג ציען זיך פון די צענטראַלע מלאכות... פון לאַנדווירטשאַפט, פּיה-צוכט, פון די מינען, אייזנבאַנען, ים-שיפעריי, — אַהין ווייט צו דער אויבערפלאַך פון סאָציאַלן לעבן, צו דעם מאַרק פון די פּאַרטיקע אינדוסטריע-פּראָדוקטן.

די טרוקענע ציפערן באַקלאָגן זיך, אַז די אידישע ווירטשאַפט מוז בלייבן אַן אָפּגעשטאַנענע, אַז די אידישע קולטור מוז בלייבן אין געפאַלנ-קייט, אַז דער פּאָליטישער גורל פון אידישן פאָלק מוז הענגען אין שטענ-דיקער אָפּהענגיקייט, — אַזוי לאַנג ווי דאָס אידישע פאָלק וועט לעבן ווייט פון נאַטור און באָדן, ווייט פון דער אור-פּראָדוקציע. די ציפערן זאָגן עדות, אַז דער אידישער סאָציאַליזם, דער אידישער קלאַסנקאַמף, די אידישע רעוואָלוציע וועלן שפּילן פּונקט אַזאַ נישטיקע ראָל אינ׳ם סאָציאַ-ליזם, קלאַסנקאַמף און רעוואָלוציע פון די אָרומיקע פעלקער, וויפיל די אידישע נאָדל, דער אידישער פּרעס-אייזן האָבן אַ ווערט אין פאַרגלייך מיט׳ן ניט-אידישן אַקער-אייזן, מיט דער ניט-אידישער דאַמף-מאַשין, מיט׳ן ניט-אידישן טראַנסאַטלאַנטיק.

אָט דאָס איז די היסטאָרישע קראַנקהייט פון דער אידישער עקאָנאָמיק, און פּאַראַייביקן די קראַנקהייט ווילן אַלע יענע, וועלכע שטרעבן צו-צו-שמידן דאָס אידישע פאָלק צו דער שיטערער לופט פון גלות, אַלע יענע, וואָס זוכן דאָס פאָלק איינצואווייגן מיט גלות-נגונים און גלות-האָפענונגען.

אָט דאָס איז די היסטאָרישע קראַנקהייט פון דעם אידישן ווירט-שאַפטס-לעבן, ווי מיר האָבן זי געפּרוּווט אויסדריקן אין די מאָדערנע עקאָנאָמישע באַגריפן, נאָר לאָמיר נאָך פּרובירן צו באַלייכטן אָט די ערשיינונג מיט׳ן ליכט פון דער מאַרקסיסטישער תורה.

אָבער אויך אין די נייע איינוואַנדערונגס-לענדער יאָגט אונז אָן דער איינגענער גערזעץ פון ארויסשטויסונג. מיר האָבן אין ענגלאַנד געשאַפן א גרויסע נאָדל-אינדוסטריע אויפ׳ן פּרינציפּ פון „געטיילטער ארבעט", און צום סוף ווערן דאָרט די אידישע ארבעטער פארביטן דורך קריסטלאַכע מיידלאך. אין אַמעריקע איז די גאַנצע נאָדל-אינדוסטריע אויסגעוואקסן פון אידישן שוויים, און דער רעזולטאַט איז, וואָס זי גליטשט זיך שוין ארויס אלץ מער פון די אידישע הענט. פּאַמעלאך, שריט ביי שריט ווערט אלץ קלענער דער פּראָצענט אידישע ארבעטער אין דער אַמעריקאַנער נאָדל-אינדוסטריע און עס וואַקסט די צאָל איטאַליענישע, פּוילישע, ליט-ווישע און סירישע ארבעטער.

ביז איצט האָבן מיר געזען, אז די אידישע עקאָנאָמיק ליידט פון א קראַנקהייט, — פון דער אָפּגעריסנקייט פון דער נאַטור. דאָס איז א היסטאָרישער און דעריבער א כראָנישער, שטילער חלאת. מיט א כראָנישן חלאת קאָן אן אָרגאַניזם לעבן א לאַנגע צייט; דער אידישער פאָלקס-אָרגאַניזם האָט זיך ווי ניט איז איינגעלעבט מיט דער כראָנישער אַנאָמאַליע, וואָס מאַטערט אים שוין באַלד צוויי טויזנט יאָר. נאָר דער מאַרקסיסטישער אנאַליז פון דער קראַנקהייט האָט אונז געבראַכט צו נאָך אן ערגערן רע-זולטאַט. ער האָט אונז באַוויזן, אז אין דער מאָדערנער ק א פּ י ט א ל י ס-ט י ש ע ר אָרדנונג ווערט די אידישע קראַנקהייט נאָר קאָמפּליצירט, פארפלאָנטערט און פארערגערט דורך דער א ר ו י ס ש ט ו י ס ו נ ג. דער טויזנט-יאָריקער חלאת איז שוין מער ניט קיין שטילער און כראָנישער, נאָר א ש א ר פ ע ר און פ י ב ע ר ה א פ ט ע ר.

די היסטאָרישע אוממעגלאכקייט פון אידישן גלות-לעבן איז דער ע ק ס ט ע ר י ט אָ ר י א ל י ז ם, — דאָס פעלן פון א טעריטאָריע, די אָפּגעריסנקייט פון נאַטור און באָדן, און אָט די אייגנטימלאכקייט און אומנאָרמאַלע, קראַנקהאַפטע דערשיינונג, האָט אין דער סביבה פון קאַ-פּיטאַליסטישער קאָנקורענץ גענומען אָננעמען דעם כאַראַקטער פון א פיבערהאַפטן חלאת.

די טאַבעלע 2 (זע זייט 196) וועט אונז ציינן, ווי אזוי דאָס אידישע פאָלק באַמיט זיך מיט זיינע איינגענע מיטלען בייצוקומען דעם דאָזיקן חלאת.

וואָס זאָגט אונז די דאָזיקע טאַבעלע?

א י ט א ל י ע, דאָס לאַנד וואָס האָט אזא קנאַפּע צאָל אידן און וואו אידן שטייען אזוי גוט עקאָנאָמיש, פּאָליטיש און קולטורעל, אפשר בעסער ווי אין אלע אנדערע לענדער פון גאָר דער וועלט; דאָס לאַנד פון אידן-מיניסטאָרן, אידן-געלערנטע און אידן — פּאָליטישע פירער, ציינט אונז די אומפּראָדוקטיוויסטע, אומגלייכסטע צעטיילונג פון פּרנסות. מיט לאַנדווירטשאַפט האָבן דאָרט די אידן אזוי גוט ווי גאָרניט געמיינזאַמס. פון אינדוסטריע לעבן קנאַפּע ניין פּראָצענט איטאַליענישע אידן, און דאָס אויך ניט אלס ארבעטער און אָנגעשטעלטע, נאָר בלויז אלס רייכע אונטער-נעמער. א העלפט איטאַליענישע אידן מאַכן א לעבן פון מסחר. כ מ ע ט

קלײנער צאָל אַרבעטער דאָרט, וואו מען האָט אַמאָל געברויכט צענדליקער אָדער הונדערטער אַרבעטער. וואָס מער פּולקאָם די מאַשינען, אַלץ װײניקער מענטשן ברויכט מען צו זײ. עס וואַקסט די צאָל מאַשינען זײער שנעל, און אין פאַרגלײך דערמיט פאַרקלענערט זיך אַלץ מער די צאָל אַרבעטער. נמצא, אַז דער קאָנסטאַנטער קאַפּיטאַל וואַקסט אויפ׳ן חשבון פונ׳ם וואַריאַבלען קאַפּיטאַל. דאָס איז אײנער פון די װיכטיקסטע געזעצן פון קאַרל מאַרקס׳ס תורה.

קאַרל מאַרקס באַװײזט, װי אַזױ די מאַשין שטױסט אַרױס דעם אַרבעטער, — און דער וואַריאַבלער קאַפּיטאַל ווערט אַרויסגעשטויסן דורכ׳ן קאָנסטאַנטן קאַפּיטאַל. און אַזוי ווי מיר האָבן געזען, אַז די אידישע אַרבעט איז אינגאַנצן פאַרטאָן אין פּראָדוצירן דעם וואַריאַבלען קאַפּיטאַל, איז דערפון געדרונגען, אַז די אידישע אַרבעט ווערט וואָס ווייטער אַלץ מער אַרויסגעשטויסן דורך דער ניט-אידישער אַרבעט.

דאָס איז אַ קלאָרער לאָגישער שלוס פון מאַרקס׳עס עקאָנאָמישע אַנטדעקונגען, און אויב אונזערע אָפיציעלע „מאַרקסיסטן“ זעען דאָס ניט איין, איז עס בלויז דערפאַר, ווייל זיי איז אין דער ווירקלאַכקייט פרעמד יעדער וויסנשאַפטלאַכער בליק אויף דער אידישער עקאָנאָמיק.

די אידישע אַרבעט ווערט אַרויסגעשטויסן און מוז אַרויסגעשטויסן ווערן מיט דעם פּראָגרעס פון דער טעכניק. די אידישע אַרבעט מוז זיין טעכניש אָפּגעשטאַנען, ווייל די מאַשין איז איר גרעסטער שונא, און דאָס שטאַמט אַלץ פון דערזעלביקער סיבה — וואָס די אידן זיינען אָפּגעריסן פון דער נאַטור, פונ׳ם גרונט און באָדן.

די אַרויסשטויסונג פון אידישער אַרבעט איז, צום גליק, ניט קיין מאָמענטאַלער נאָר אַ פאַרצויגענער פּראָצעס. אידישע וועבער, שוסטער, מעבל-מאַכער, טאַבאַק-אַרבעטער, נאַפט-גרעבער ווערן נאָר ביסלאַכווייז אַרויסגעשטויסן אין אייראָפּע דורך ניט-אידישער אַרבעט. אידישע וועבער זיינען אין לאָדז און ביאַליסטאָק שוין כמעט פאַרשוואונדן פון דער פּראָדוקציע דורך דעם, וואָס דער דאַמף-וועבער-שטול איז אהין אַריינגעדרונגען און געבראַכט מיט זיך קריסטלאַכע אַרבעט אויפ׳ן פּלאַץ פון דער אידישער. די שוך-מאַכעריי אין וואַרשע און אָדעס האָט דורכגעמאַכט אַן ענלאַכע עוואָלוציע: דער איבערגאַנג פון האַנט אַרבעט צו מאַשין אַרבעט האָט אויך געבראַכט צום איבערגאַנג פון אידישער אַרבעט צו קריסטלאַכער. די גרויסע טאַבאַק-פאַבריקן אין רוסלאַנד זיינען אַריבער כמעט דורכאויס צו קריסטלאַכע אַרבעטער. די אידישע אַרבעטער זיינען פאַרטריבן געוואָרן פון די נאַפט-גריבער אין באָריסלאַוו, נעבן דראָהאָביטש, אין גאַליציע. נאָר גלייכצייטיק זוכן אויס די אידן נייע באַשעפטיקונגען, עמיגרירן צו דעם צוועק אין אַלע עקן וועלט און בויען דאָרט אויס נייע אינדוסטריעס.

און אין די שטעט, וואָס זיינען מיט די קאָלאָניעס פארבונדן, איז די אידישע ארבעט נאָך פּראָדוקטיווער, נאָך נאָענטער געוואָרן צו דער נאטור, נאָך פעסטער איינגעפונדעוועט און איינגעוואָרצלט אינ׳ם באָדן, איידער אין די פאראייניקטע שטאטן פון אמעריקע. און עס איז ווייטער קיין ספק ניט, אז אין ארץ ישראל זיינען די אידישע פּאָזיציעס נאָך פעסטער, נאטירלאכער, ווייניקער אָפּהענגיק פונ׳ם צופאלס-שפּיל, איידער אפילו אין ארגענטינע, מיט איר פארדאָרבענער און אפשר שוין באנקראָטירטער יק"א-קאָלאָניזאציע.

דאָס אידישע פאָלק האָט א גאנץ יאָרהונדערט בלינדערהייט געזוכט זיין וועג צוריק צו דער נאטור, צוריק צום באָדן. און ענדלאך האָט עס דעם וועג געפונען. דער ציוניזם איז דער וועג. דער ציוניזם איז דער לאָגישער, דער נאטירלאכער רעזולטאט פון דער עקאָנאָמישער רעוואָלוציע, וואָס האלט אָן שוין הונדערטער יאָרן אין די אידישע מאסן. שוין אין גלות שטרעבט אונזער פאָלק מיט אלע כחות צו דער פּראָדוקטיוויזירונג און נאטוראליזירונג פון זיין ארבעט, פון זיינע פּרנסות. נאָר די סביבה אין גלות איז צו ענג, צו אומגינציק פאר דעם דאָזיקן ראדיקאלן איבערבוי. דעריבער איז די שטרעבונג בלינד, סטיכייאיש, פול מיט אינערלאכע סתירות, מיט שוואנקונגען, מיט יסורים. אָט ווערט דער אימיגראנט א פּראָדוקטיווער ארבעטער, און אָט ציט אים ווידער צו זיין טראדיציאָנעלן מסחר, צו פעדלעריי, צו לייכטן לעבן אויפ׳ן חשבון פון אנדערע, צו עקאָנאָמישער בטלנות, צו עקספּלואטאציע.

דער ציוניזם איז די איינציקע באוועגונג, וואָס איז בכח ארייגצוטראָגן אהערצו ליכט פון באוואוסטזיין, סיסטעם און פּלאנמעסיקייט. דער ציוניזם איז די עקאָנאָמיש-היסטאָרישע נויטווענדיקייט פאר׳ן אידישן פאָלק.

אלע איטאַליענישע אידן מאכן א לעבן פון דעם, וואָס זיי עקספּלואַטירן פרעמדע אַר-בעט, און דערצו עקספּלואַטירן זיי אויף א העכסט אומפּראָדוקטיוון אופן.

כמעט דאָס זעלביקע אין דייטשלאַנד. דאָ ז׳ינען די אידן צוועלף מאָל גרעסער אין צאָל, איידער אין איטאַליע, און בכן אויף א סך ווייניקער פריי, פאַרנעמען דורכאויס א נידעריקערן פּלאַץ אינ׳ם פּאָליטישן לעבן פון לאַנד. זעען מיר אָבער, אז די דייטשע אידן זיינען שוין אין זייערע פּרנסות א סך מער פּראָדוקטיוו, איידער אין איטאַליע: 22 פּראָ-צענט דייטשע אידן לעבן פון אינדוסטריע. פאָרט בלייבט די אידישע ראָל אין דייטשלאַנד די ראָל פון עקספּלואַטירנדיקן קאַפּיטאַל.

אין עסטרייך איז די צאָל אידן צוויי מאָל גרעסער ווי אין דייטשלאַנד: אין גאַליציע, בוקאָווינע און אין ווין וואוינען די אידן אין געדיכטע מאַסן. דאָ זעען מיר שוין דעם דייטלאַכן דראַנג פון די מאַסן צו מער פּראָדוקטיווע, מער נאַטור-נאָענטע פּרנסות. שוין מער ווי א פערטל אידן פאַרנעמען זיך אין דער אינדיסטריע, — אידן גיבן שוין א העכערן חלק אין דער אינדוסטריע, איידער די ארומיקע באַפעלקערונג. און על פּי רוב זיינען עס ניט קיין קאַפּיטאַליסטן, נאָר האָרעפּאַשנע קליין בעלי-מלאכות און לוין-ארבעטער. א גרויסע טייל עסטרייכישע אידן לעבן אינ׳ם שוויים פון זייער פּנים. כמעט דרייצן פּראָצענט אידן אין עסטרייך ציען זייער חיונה שוין פון דער לאַנדווירטשאַפט, ד. ה. מער ווי א צענט-חלק אידן איז אין דעם לאַנד אריינגעדרונגען אין די ערשטע, נאַטור-נאָענטסטע, באָדן-פעסטע סטאַדיעס פון אור-פּראָדוקציע.

אין רוסלאַנד מערקן מיר אויך א דייטלאַכערן פּראָצעס, ווי די אידישע מאַסן שטרעבן צו פּראָדוקטיווער ארבעט. בעת אין אַלע אנדערע לענדער פון אייראָפּע לעבן אידן מער פון האנדל, איידער פון אינדוסטריע, — איז אין רוסלאַנד דער היפוך דערפון: דאָ זיינען שוין די אידן מער פאַרטאָן אין דער אינדוסטריע, ווי אין מסחר. און ניט קוקנדיק אויף די שרעקלאַכע רעכטלאַכע באַגרעניצונגען, אויף דער „טשערטאַ“, אויף דעם פאַרבאָט צו וואוינען אין די דערפער, מיען זיך די אידן פאָרט דורכצושלאָגן זיך א וועג צו דער נאַטור, צו דער ערד.

א גוואַלדיקער פּראָצעס קומט פאָר ביי אידן. א לאַנגזאַמע עקאָנאָמישע רעוואָלוציע, — דער איבערגאַנג פון אונזערע מאַסן צו פּראָדוקטיווער און מער נאַטור-נאָענטער ארבעט. דעם שפּיץ פון אָט דעם פּראָצעס זעען מיר אין דער עמיגראַציע. די ציפערן מכח אמעריקע באַווייזן אונז, אז דאָ אין לאַנד איז שוין די פּראָדוקטיווע ארבעט געוואָרן כמעט דער גאַנצער יסוד פון אידישן לעבן, און דער ארבעטס-פּראָלעטאַריער איז געוואָרן דער ריכטיקסטער פאַרטרעטער פון אידישן טיפּ.

מיר האָבן ניט קיין ציפערן מכח ארץ ישראל און ארגענטינע, נאָר עס איז גאָר קיין ספק ניט, אז דאָרט, אין די נייע אידישע קאָלאָניעס

ווייליקע, אָבער ניט קיין שטענדיקע. זיי קעמפן פאַר זייער איינענער זאַך און זיי ליידן פאַר זייערע אייגענע אינטערעסן.

די גלות-לאַגע פון אידישן פאָלק איז ניט נאָר טראַגיש, נאָר אויך האָפנונגס-לאָז. אונזער גלות-טראַגעדיע איז ניט קיין צייטווייליקע, נאָר אַ דויערנדיקע. מיר קעמפן ניט פאַר קיין איינענער אידישער זאַך און מיר ליידן פאַר פרעמדע אינטערעסן. מיר באַזיצן ניט קיין אייגענעם באָדן און זיינען איינזאַם אין דער קאָלאָסאַלער וועלט, וואָס האָט אירע אייגענע דאגות. מיר האָבן ניט קיין צד, מיט וועמען צו האַלטן אין דער מלחמה. די וועלט איז אָדער פיינטלאַך צו אונז, פירט אַ פאַרניכטונגס-קאַמף, אַן אויסראָטונגס-קאַמף קעגן אונז, — אָדער, אין בעסטן פאַל, איז די וועלט צו אונז גלייכגילטיק. אונזער שיקזאַל ווערט כסדר באַשטימט דורך דעם שיקזאַל פון אַנדערע פעלקער.

ווי גייט מען אַרויס פון אָט-דער אויסעראָרדנטלאַכער לאַגע? איז זי ווירקלאַך לחלוטין האָפנונגסלאָז, אָדער איז פאַראַן אַ האָפנונג און אַ וועג, ווי די האָפנונג צו פאַרווירקלאַכן?

דער אידישער אַרבעטער שטעלט זיך די פראַגע און באַקומט אויף איר גאַנץ פאַרשידענע תשובות. איין טייל אידישע סאָציאַליסטן לייגט זיין גאַנצע האָפנונג אויף דער אַסימילאַציע אָדער אויף דעם אַלמענטשלאַכן פּראָגרעס. אַן אַנדער טייל, — און דאָס זיינען מיר, די נאַציאָנאַלע סאָציאַליסטן, — זיינען איבערצייגט, אַז אונזער באַפרייאונג הענגט אָפּ קודם-כל פון דער נאַציאָנאַלער זעלבסטהילף פון די אידישע מאַסן. און די נייעסטע, שרעקלאַכסטע פון אַלע אידישע קאַטאַסטראָפעס האָט באַשטעטיקט אונזער בליק.

.2

אַסימילאַציע וואָלט געווען די ראַדיקאַלסטע רפואה, אַזוי ווי דער טויט און זעלבסטמאָרד זיינען די ראַדיקאַלסטע מיטלען קעגן איטלאַכער קראַנקייט. אַז ס׳וואָלט קיין אידן ניט געווען, וואָלטן זיי פאַרשפּאָרט צו ליידן פון דער אידישער טראַגעדיע און הילפלאָזיקייט. פונדעסטוועגן האָט נאָך קיין מעדיקער אין דער וועלט ניט געהייסן היילן קראַנקע דורך פאַר׳סמ׳ען זיי. און קיין ערלאַכער פּאָליטיקער, קיין אידעאַליסט אין דער וועלט האָט נאָך ניט געפּרואווט צו לייזן, אַ שטייגער, די פּוילן-פראַגע דורך דעם, אַז דאָס פּוילישע פאָלק זאָל אויפהערן עקזיסטירן. און מיט וואָסערע אויגן וואָלטן די בעלגיער געקוקט אויף איינעם, וואָס וואָלט זיי איצט, אין זייער נאַציאָנאַלער נויט, געגעבן די גוטע עצה,

נאַציאָנאַלע אָנמאַכט און נאַציאָנאַלע זעלבסט-הילף

.1

די ווינכטיקסטע פראַגע פון דעם היינטיקן היסטאָרישן מאָמענט פאַר'ן אידישן אַרבעטער איז: ווי אַזוי צו פאַרזיכערן אונזער פאָלק געגן דער ווידערהאָלונג פון אַזוינע שוידערלאַכע פאַרפאָלגונגען און טראַגישע סיטואַציעס, אין וועלכע ער פאַלט אַזוי אָפט אַריין אין פאַרשידענע לענדער?

לאָמיר קודם פאַרשטיין די באַזונדערקייט פון דער אידן־פראַגע. אַלע פעלקער ליידן מער אָדער ווייניקער פון פאַרשידענע טראַגישע אומשטענדן. די איטאַליענער זיינען קיינמאָל ניט געזיכערט געגן שרעקלאַכע ערדציטער־נישן, די כינעזער געגן פאַרפלייצונגען, די אינדיער געגן אומגערעטעניש, כאָלערא און פעסט. דאָס זיינען אָבער קאַטאַסטראָפעס פון דער נאַטור, און געגן זיי איז דאָ אַ מיטל: צו פאַרטיפן די מענטשלאַכע וויסנשאַפט און אויסנוצן אירע מעכטיקע מיטלען ניט פאַר בלוטפאַרגיסונג און אונ־טערדריקונג, נאָר פאַר קאַמף קעגן די בלינדע נאַטור-עלעמענטן.

אַ סך פעלקער ליידן פון דוויערנדיקער אונטערדריקונג: אירלאַנד און אינדיען אונטער דעם בריטישן יאָך, גאַנץ רוסלאַנד אונטערן יאָך פון צאַריזם. אָבער די דאָזיקע ליידן קומען דערפון, וואָס די פעלקער זיינען דערווייל ניט גענוג באַוואוסטזיניק און ניט סאָלידאַריש ביי זיך — קאָנען זיי זיך ניט אָוועקשטעלן מיט דערפאָלג קעגן די אונטערדריקער.

אייניקע פעלקער זיינען חרוב געוואָרן דורך דער היינטיקער וועלט־מלחמה, הגם זיי אַליין זיינען אין דער מלחמה ניט שולדיק און האָבן זי ניט געוואָלט. דאָס זיינען די סערבן, די בעלגיער, די פּאָליאַקן, לאַט־ווישן, אַרמענער. פונדעסטוועגן האָבן די דאָזיקע פעלקער אויך אַ גרויסן טרייסט אין זייערע יסורים. דער טרייסט איז אַ דאָפּלטער: ערשטנס, זיינען זיי ניט איינזאַם, ניט פון אַלעמען פאַרלאָזט און פאַרפאָלגט — נאָר זיי האָבן דעם אָדער יענעם צד, וואָס שטעלט זיך איין פאַר זיי. פאַר די סערבן האָט זיך אייגעשטעלט אַ האַלבע וועלט, פאַר די בעלגיער אויך, פאַר די אַרמענער שטעלט זיך כלומר'שט רוסלאַנד איין. צווייטנס, און דאָס איז דער עיקר, האָבן די דאָזיקע פעלקער גרויסע אויסזיכטן, אַז זיי קאָנען סוף־כל־סוף קריגן אַ באַלוינונג און אַנטשעדיקונג פאַר זייערע קרבנות. זיי קעמפן פאַר זייער אייגע־נער נאַציאָנאַלער זאַך, און אויב אפילו זיי וועלן פאַר־לירן, איז דאָס אויך ניט אויף אייביק: ווייל זיי בלייבן דאָך אויף זייער אייגן לאַנד און קאָנען שטענדיק וואַרטן די געלעגנהייט צוריק צו דעראָבערן זייער רעכט.

מיט איין וואָרט, די פאַרשידענע יסורים פון אַנדערע פעלקער זיי־נען טראַגיש, אָבער ניט האָפנונגסלאָז. זייער טראַגעדיע איז אַ צייט־

פרייער, און די סאָציאַלע גערעכטיקייט וואַקסט נאָך ניט אויס דערפון אליין.

די סאָציאַלע און פּאָליטישע גערעכטיקייט אַנטוויקלט זיך בלויז דורך ביטערן קאַמף, פון די קרעפטן-באַציאונגען. אונטערדריקונג הערשט אַזוי לאַנג, ווי די אונטערדריקטע האָבן ניט קיין מאַכט אָראָפּצוואַרפן דעם יאָך און איינצושטעלן אַ נייעם גלייכגעוויכט פון קרעפטן. דער מאָראַלישער פּראָגרעס פון דער מענטשהייט איז ניט מער, ווי אַ רעזולטאַט פון דעם ביטערן קאַמף פאַר דער גלייכגעוויכט פון קרעפטן. אומעטום, וואו ס׳באַגעגענען זיך מאַכט און אָנמאַכט, וועט אומבאַדינגט אַנטשטיין אַ דרוק, אַ פאַרגוואַלטיקונג. דער איינציקער שוץ פאַר די שוואַכע, פאַר די, וואָס באַזיצן ניט, באַשטייט אין זייער אייגענער אָרגאַניזירונג, אין׳ם קאַמף פאַר די אייגענע אינטערעסן. דאָס געזעץ, די פּאָליציי, די יוסטיץ — שטעלן זיך איין, העכסטנס, פאַר אומשולדיק-ליידנדע יחידים, אָבער ניט פאַר גאַנצע אונטערדריקטע גרופּן און פעלקער. איטלאַכער געזעץ, איטלאַכע יוסטיץ ווערט געמאַכט און קאָנטראָלירט פון די מעכטיקע, און זיי נוצן אויך אויס דעם טעכנישן פּראָגרעס פאַר זייערע הערשאַפט-צוועקן. די געזעצן, די רעכט און די יורידישע פּראַקטיק קאָנען פאַרבעסערט ווערן צו גונסטן פון די אונטעריאָכטע קלאַסן און פעלקער ניט אַנדערש, סיידן דורך זייער אייגענעם קאַמף.

די היינטיקע מלחמה האָט קלאָר דערוויזן, אַז די בעסטע מענטשן אין דער וועלט וועלן זיך ניט אָפּשטעלן פאַר דער אונטערדריקונג פון אַ שוואַכערן, אויב דאָס איז זיי נויטיק פאַר זייערע לעבנס-אינטערעסן. דאָס האָט באַשטעטיקט די האַלטונג פון דער דייטשער סאָציאַל-דעמאָקראַטיע, וועלכע האָט געגעבן איר הסכמה דערצו, אַז דאָס דייטשע מיליטער זאָל פאַרגוואַלטיקן די נייטראַליטעט פון לוקסעמבורג און פון בעלגיען. די דייטשע סאָציאַל-דעמאָקראַטן זיינען דאָך געווים גוטע סאָציאַליסטן און גוטע פרייהייטס-קעמפּער. נאָר אַז ס׳האָט זיך זיי אויסגעוויזן, אַז ס׳איז נויטיק צו ברעכן די נייטראַליטעט פון די שוואַכע שכנים, האָבן זיי קיין איין מינוט ניט געשוואַנקט דאָס צו טאָן. ניט אַנדערש האָבן געהאַנדלט, אין תוך גענומען, די בעלגישע און פראַנצויזישע סאָציאַליסטן.

מיט איין וואָרט, דער שוואַכער עלעמענט, ווער ס׳זאָל ניט זיין, אַ קלאַס, אָדער אַ פאָלק, טאָר זיך ניט פאַרלאָזן אויף דער הומאַניטעט, אויפן יושר פונם שטאַרקן. דאָס איז די וויכטיקסטע תורה פון סאָציאַליזם, אַז די באַפרייאונג פון דעם אַרבעטער מוז זיין דאָס ווערק פון זיינע אייגענע הענט, פון זיין אייגענעם קאַמף. אַ פיינעם פּנים וואָלטן די אַרבעטער געהאַט, ווען זיי זאָלן זיך פאַרלאָזן אויף דעם מאָראַלישן פּראָגרעס פון די קאַפּיטאַליסטן, אַז די לעצטע וועלן ביסלאַכווייז אויפהערן צו עקספּלואַטירן די אַרבעטער!

אַז זיי זאָלן זיך אויסמישן מיט די דייטשן און אויפהערן צו זיין אַ באַזונדער פאָלק?

נאָר ביי אונז אידן האָט מען די חוצפה, די אומפאַרשעמטקייט צו פּרעדיקן נאַציאָנאַלן זעלבסטמאָרד פאַרן גאַנצן פאָלק. ס'איז אונטער דעם כבוד, אונטער דער זעלבסטווירדע פון אונזער גרויסן העלדישן מאַרטירער-פאָלק צו נעמען ערנסט די אַסימילאַטאָרישע אוטאָפּיעס און די אַסימילאַטאָריש-שקלאַפערישע הכנעה. דאָס אידישע פאָלק לעבט און וועט לעבן. אַנדערע פעלקער קאָנען אונז ליב האָבן אָדער האַסן אונז, נאָר פאַרניכטן אונז האָט זיך קיינמאָל ניט איינגעגעבן, ניט דורך פאַרפאָלגונג און ניט דורך אַסימילאַציע.

פונדעסטוועגן וואָלט מען נאָך אפשר געקאָנט דיסקוטירן וועגן אַסימילאַציע, אויב די לעצטע וואָלט געווען אַ מעגלאַכקייט. דער אמת איז אָבער, אַז די אַסימילאַציע איז ניט מער, ווי אַ שעדלאַכע אוטאָפּיע. די ברייטע אידישע פאָלקסמאַסן אַסימילירן זיך נאָר ביז אַ געוויסן גראַד, — זיי נעמען איבער העכסטנס די א ו י ס ע ר ל א כ ע א י י ג נ ש אַ פ ט ן פון די אַרומיקע פעלקער: די מלבושים, די שפּראַך, געוויסע מאכלים און אַנדערע מידות; בלייבן אָבער אין גייסט אינערלאַך פרעמד דער אַרומיקער קולטור. אפילו די אַסימילירטסטע אידן קאָנען זיך ניט אויסמישן מיט די שכנים, פירן שטענדיק אַ באַזונדער אידיש לעבן, בלייבן אָפּגעזונדערט.

און דאָס קאָן אַנדערש ניט זיין. כל-זמן נאַציאָנען עקזיסטירן, וועט לעבן אויך דאָס אידישע פאָלק. אַ טייל פון דער אידישער אינטעליגענץ און אַ טייל פון דער אידישער גרויס-בורזשואַזיע מאַטערן זיך צו באַגיין נאַציאָנאַלן זעלבסטמאָרד. נאָר די אידישע פאָלקסמאַסן, דער אידישער אַרבעטער-קלאַס, און די פאָלקסמאַסן פון די אַרומיקע פעלקער ווילן ניט און דערלויבן ניט, אַז די אידן זאָלן פאַרשווינדן אין די פרעמדע פעלקער און פרעמדע קולטורן.

.3

פּ ר אָ ג ר ע ס פ ו ן ד ע ר מ ע נ ט ש ה י י ט א י ז אַ ש י י נ ע א י ד ע ע, נאָר מכח איר פאַרווירקלאַכונג מוז מען שטענדיק קלאָר זיין אין איין זאַך: דהיינו, אַז ניט דער פּראָגרעס שאַפט דעם מענטשן, נאָר די מענטשהייט שאַפט דעם פּראָגרעס. דער פּראָגרעס אַנטשטייט ניט פון זיך אַליין, נאָר מוז אויף שריט און טריט אויסגעקעמפט ווערן פון די פאָלקס-מאַסן. אמת, ס'קומט פאָר אַ טעכנישער, אַ וויסנשאַפטלאַכער, אַן עקאָנאָמישער פּראָגרעס פון דער מענטשהייט, זי ווערט אַלץ קליגער, פלינקער און געניטער אין דער באַהערשונג פון דער נאַטור. ד אָ ס א ל י י ן איז אָבער נאָך ניט גענוג, כדי דער כאַראַקטער זאָל ווערן מענטשלאַכער, די געפילן איידעלער און די מידות ריינער. די פּאָליטישע איינריכטונגען ווערן נאָך פון זיך אַליין ניט

אין קאַמף פאַר אידישע רעכט

אַ בליק אין דער אידישער רעכטלאָזיקייט און אין דער געשיכטע פון דער
אידישער עמאַנציפאַציאָנס־באַוועגונג

פאָרוואָרט

די וועלט־מלחמה האָט אין זיך פאַרוויקלט אַ גאַנצע מאַסע אַנגע־
ווייטאָקטע פראַגן, נאַציאָנאַלע, סאָציאַלע און וועלט־פּאָליטישע, וואָס האָבן
שוין לאַנג געוואַרט אויף אַ געהעריקער לייזונג. ס'איז ניט אויסגעשלאָסן,
אַז די גרויסע איבערקערענישן, וואָס מ'קען דערוואַרטן נאָך דער מלחמה,
זאָלן ברענגען אַ טיילווייזע אָדער אַפילו אַן ענדגילטיקע לייזונג פאַר
אייניקע פון אָט־די פראַגן.

צווישן די פּראָבלעמען, וואָס האָבן שוין לאַנג געדאַרפט געלייזט ווערן
און וואָס די מלחמה האָט מיט העלישן פייער באַלויכטן פאַר דער וועלט
אין זייער גאַנצן טראַגישן ערנסט, פאַרנעמט די אידן־פראַגע איינעם פון
די ערשטע פּלעצער. איינער פון די וויכטיקסטע מלחמה־טעאַטערס פאַר־
שפּרייט זיך איבער אַ קאָלאָסאַלער טעריטאָריע, וואו אַ וויכטיקן טייל
פון דער באַפעלקערונג בילדן די אידישע מאַסן. ניין מיליאָן אידן וואוינען
אין יענע געגענדן פון רוסלאַנד, ליטאַ, קורלאַנד, פּוילן, פּרייסן, גאַליציען,
בוקאָווינאַ, אונגאַרן און טערקיי, וואָס בילדן דעם מזרח־טעאַטער פון דער
מלחמה. דער שווערסטער און קאַטאַסטראָפאַלסטער טייל פונ'ם וועלט־
קריג שפּילט זיך פאַנאַנדער דירעקט אויף די פּלייצעס פון אידישן פאָלק.
דער עקאָנאָמישער חורבן, די פּאָליטישע רעכטלאָזיקייט, די מיליטערישע
הפקרות, אַלץ האָט זיך פאַראייניקט צו פאַרוואַנדלען דאָס לעבן פון די
אידישע מאַסן אין אַן אמת'ן גהינם, פול מיט איבער־מענטשלאַכע יסורים,
פיזישע און גייסטיקע.

קיינמאָל האָט נאָך די אומנאָרמאַלע לאַגע פון אידישן פאָלק ניט
באַוויזן איר צעוואונדעוועטן פּנים מיט אַזאַ שרעקלאַכער אָפנקייט, ווי
אין אָט די שוואַרצע יאָרן פון וועלט־שרפה, און קיינמאָל האָט נאָך די
שווידערלאַכע אידן־פראַגע ניט אָנגענומען אַזאַ אויסגעשפּראָכענעם כאַראַק־
טער פון אַ וועלט־פּראָבלעם, פון אַן אינטערנאַציאָנאַלן אומגליק, ווי אַצינד.

אויף די אידן פון די נייטראַלע לענדער, און באַזונדערס אויף די דריי
מיליאָן אידן פון די פאַראייניקטע שטאַטן, איז איצט אויסגעפאַלן די
אויפגאַבע אַרויפצוברענגען דאָס אידישע פּראָבלעם אויף דער טאָגעס
אָרדנונג פון דער וועלט־פּאָליטיק און צו פאַרלאַנגען פון דער מענטשהייט,
אַז די אידן־פראַגע זאָל איין מאָל פאַר אַלע מאָל געלייזט ווערן אויפ'ן

.4

און איז דען ניט נאאיוו צו האָפן, אַז די אידן וועלן אַמאָל אויפ-הערן צו ליידן און וועלן געזיכערט ווערן קעגן קאַטאַסטראָפן, ווייל די אומות-העולם וועלן זיך אַלץ מער אויסמענטשלען און וועלן אַליין אויפ-הערן דעם אידן צו פאַרפאָלגן? ניין, מיר, אידן, טאָרן זיך אויף קיינעם ניט פאַרלאָזן, חוץ אויף זיך אַליין. *די באַפרייאונג פונם אידישן פאָלק מוז זיין דאָס ווערק פון זיינע אייגענע הענט.*

די איינציקע לייזונג פונם אידישן פּראָבלעם איז — צו שאַפן אַזאַ *גלייכגעוויכט פון קרעפטן,* ביי וועלכן אַנדערע פעלקער זאָלן ניט קאָנען מער אַזוי לייכט, אַזוי אומבאַשטראָפט אונז פאַרפאָלגן. די באַזונדערקייט פון דער אידישער טראַגעדיע שטאַמט דערפון, וואָס אידן האָבן ניט קיין אייגן לאַנד, און דעריבער ווערן די אידישע אינטערעסן און נויטן פון קיינעם ערנסט ניט רעספּעקטירט.

נעמט אַ קליינע מדינה, ווי סערביען, מיט אירע אָרימע פיר מיליאָן איינוואוינער, אָדער נעמט אַזאַ מיניאַטור־מלוכה, ווי מאָנטענעגראָ: סך־הכל זיינען דאָס אַ פערטל מיליאָן מענטשן, אָרימע, האַלב-ווילדע, אָן אַ ברעקל איינפלוס אויף דער וועלט-ציוויליזאַציע; און שטעלט אַוועק קעגן זיי דאָס אידישע פאָלק, אַ גרויסע אומה פון דרייצן מיליאָן קולטו-רעלע מענטשן, מיט אַ טויזנטיאָריקער הויכער גייסטיקער קולטור, אַ פאָלק פון גרויסע קאַפּיטאַליסטן און גרויסע רעוואָלוציאָנערן, פון ראָטשילדס, פּאָזנאַנסקים און שיפס, פון מאַרקסעס, לאַסאַלס און גערשונים; אַ פאָלק, וואָס האָט אומעטום מיסיאָנערן, פּאָליטיקער, זשורנאַליסטן, קינסט-לער, דיכטער, לערער און פירער; אַ פאָלק מיט גוואַלדיקע פעאיקייטן, מיט אַ גרויסאַרטיקן איינפלוס אויף דער ציוויליזאַציע פון דער גאַנצער וועלט...

מיט וועמעס אינטערעסן וועט מען זיך מער רעכענען, מיט די דרייצן מיליאָן הויך-קולטורעלע אידן, אָדער מיט דעם פערטל מיליאָן האַלב־ווילדע מאָנטענעגרינער? וועמעס קול וועט העכער קלינגען אינ'ם קאָלאָסאַלן פרידנס-כאָר פון די פעלקער? די תשובה איז קלאָר: די מאָנטענעגרינער זיינען מער פייאיק פאַר זיך צו קעמפן, איידער די אידן. מיט די מאָנטענעגרינער וועט מען זיך מער רעכענען.

דאָס איז דערפאַר, ווייל די מאָנטענעגרינער פאַרלאָזן זיך ניט אויף אַסימילאַציע און אַלמענטשלאַכן פּראָגרעס, נאָר אויף זייערע אייגענע קליינע כחות אין צוועקמעסיקן צוזאַמענהאַנג מיט די גרויסע קרעפטן-פאַרהעלטניסן אין דער וועלט. דאָס דאַרף אויך זיין דער לאָזונג פון די אידישע אַרבעטער אין זייער נאַציאָנאַלער פאָלקס-פּאָליטיק:

אָרגאַניזירטע נאַציאָנאַלע זעלבסט-הילף. פאַראייניקן זיך צום קאַמף פאַר אַן אייגענער אידישער צוקונפט.

(„אידישער קאָנגרעס“, ניו יאָרק, 6טן אויגוסט, 1915)

צוועק צו געבן זיי די נויטיקע פּאָליטישע א י נ פ אָ ר מ א צ י ע.
בכן האָבן מיר זיך אַנטשלאָסן אין די אינפאָרמאַטיווע טיילן פון דער
בראָשורע אויסצומיידן איטלעכע פּאַרטייאישע באַלייכטונג פון דעם ענין,
אַזוי, אַז יעדער לעזער, אָן אונטערשיד פון פּאַרטיי, זאָל זיך קענען רואיק
באַנוצן מיט די ידיעות, וואָס מיר ברענגען דאָ.

בלויז אין דעם נ אָ כ ו ו אָ ר ט, וואו מיר פאַרבינדן די פראַגן
פון אידישער עמאַנציפּאַציע מיט אַ ווייטערער היסטאָרישער פּערספּעק־
טיווע, האָבן מיר זיך שוין ניט געקענט און ניט געטאָרט באַגיין אָן
אונזערע סאָציאַלע און נאַציאָנאַלע פּרינציפּן.

רעכט און דער האַמף פאַר רעכט

די אידייען פון גערעכטיקייט און רעכט בייטן זיך אינאיינעם מיט
די פאָרמען פון דער געזעלשאַפט. ניטאָ קיין רעכט פאַר זיך, קיין „נאַ־
טירלאַכעס" און „אייביקער" רעכט און קיין „לאָגישעס" רעכט, וואָס
זיינע וואָרצלען זאָלן ליגן אין דער „אייביקער נאַטור פון'ם מענטשן". די
פאָרמען פון רעכט זיינען אַזוי פאַרשידנאַרטיק, ווי די פאָרמען פון מענטש־
לאַכע אינטערעסן — ווייל איטלאַכס רעכט האָט דעם איינציקן צוועק
צו רעגולירן די באַציאונגען פון די מענטשלאַכע אינטערעסן און אויסצו־
גלייכן די קאָנפליקטן פון מענטשלאַכע אינטערעסן.

דאָרט, וואו מענטשן האַרמאָנירן איינער מיט'ן צווייטן אין זייערע
אינטערעסן, ברויכט מען קיין רעכט ניט, ווייל דאָרט זיינען אַלע צו־
פרידן. אַזוי לאַנג ווי לופט און זונען־ליכט איז פאַר אַלעמען גענוג געווען,
איז קיינעם ניט איינגעפאַלן צו פאָדערן אַ רעכט אויף לופט, אַ רעכט
אויף ליכט, — די מענטשלאַכע אינטערעסן בנוגע צו לופט און ליכט
זיינען געווען האַרמאָניש און ס'איז ניט פאָרגעקומען קיין אינטערעסן־
קאָנפליקטן אין דעם פּרט. היינט אָבער, ווען די קוביק־פוטן לופט אין
די וואוינונגען זיינען געוואָרן אַלץ קנאַפּער און קנאַפּער פאַר די פאָלקס־
מאַסן, און די זונען־ליכט ווערט אַלץ מער פאַרשטעלט פון פילגאָרנדיקע
הייזער, פון'ם רויך און גאַסן־שטויב, — אַנטשטייט שוין די פראַגע פון
רעכט אויף לופט און רעכט אויף ליכט. אַזוי האָט אויך אַמאָל קיין
רייד ניט געקאָנט זיין פון רעכט אויף ערד, אויף גרונט און באָדן, אַזוי
לאַנג ווי די מענטשן האָבן נאָך ניט פאַרכאַפּט די ערד און ניט צוטיילט
זי אין פּריוואַטע נחלאות.

פון די אויביקע ביישפּילן זעען מיר אָבער נאָך אַ צווייטע זייט
פון רעכט: די פאַרווירקלאַכונג פון רעכט הענגט אָפּ פון די פּאַקטישע
מאַכט־פאַרהעלטנישן. ווער ס'האָט מאַכט — אין פאָרם פון מזומנ'ע
געלט, — צו קריגן גענוג פרישע לופט און ליכט, דער וועט דערגרייכן
זיין רעכט אויף אָט די קעגנשטאַנדן. קוים אָבער באַזיצט ער ניט די
מאַכט, איז אויך זיין רעכט ווייניק וואָס ווערט אָדער גאָר ניט ווערט.
לאָמיר נעמען נאָך אַ וויכטיק רעכט, וואָס איז באַזונדערס אינטע־

מעגלאכסט ראדיקאלן אופן. די אמעריקאנער אידן האָבן אויף זיך דעם גרויסן היסטאָרישן חוב צו זאָרגן דערפאר, אז דאָס אידישע פאָלק זאָל ענדלאך באפרייט ווערן פון זיין בייַשפּיללאָזער אומנאָרמאלער לאַגע: עס מוז ענדלאך געשאפן ווערן א גאראנטיע קעגן דעם, וואָס יעדע קאַטאסטראָפע פון דער געשיכטע שטעלט אונזער פאָלק ביים ראנד פון אונטערגאנג און וואָס יעדעס מאָל ווערט אונזער פאָלק דערשיטערט טיפער און געפערלאכער, ווי אלע אנדערע פעלקער.

צו דעם צוועק מוז דאָס אמעריקאַנער אידענטום קודם כל האָבן א קלאָרעם בילד וועגן דער אידישער לאַגע אין די מלחמה־לענדער. און אזוי ווי די אידן־פראַגע קען אוועקגעשטעלט ווערן אויף דער פּאָליטישער טאגעס־אָרדנונג הויפטזעכליך פון דער רעכטלאכער זייט, מוז קודם כל באַלויכטעט ווערן די ר ע כ ט ל א כ ע לאַגע פונ׳ם אידישן פאָלק אין פארשידענע לענדער. דאָ שטויסן מיר זיך אָן אויף דער פּילזייטיקער און פארשידנאַרטיקער רעכטלאָזיקייט פון אידישן פאָלק, און די ערשטע זאַך, וואָס מיר קענען מאָנען ביי די פעלקער פון דער ערד, איז, אז די רעכטלאָזיקייט פון אונזער פאָלק זאָל אומעטום אָפּגעשאפט ווערן. די אידן, אלס פּערזאָנען, די אידן, אלס בירגער, און די אידן, אלס פאָלק, מוזן אומעטום אוועקגעשטעלט ווערן אין א גלייכער רעכטלאכער לאַגע מיט אלע אנדערע פּערזאָנען, בירגער און פעלקער.

דאָס קומט אונז, אלס עלעמענטארער יושר. דאָס קומט אונז אלס קאָמפּענסאציע פאר די קרבנות, וואָס מיר האָבן געבראַכט און וועלן נאָך ברענגען בעת מלחמה און נאָך איר פאר דער מאכט און דעם גליק פון אלע לענדער. דאָס קומט אונז אין די אינטערעסן פון דער רעכטס־אָרדנונג פון יענע לענדער, וואו מיר וואוינען, — קומט אונז, ענדליך, אין די אינטערעסן פון דעם פּאָרטשריט פון דער גאנצער מענטשהייט.

די דאָזיגע בראָשורע באהאנדלט די אידן־פראגע אויסשליסלאך פון איר רעכטלאַכער, יורידישער זייט. ניט ווייל מיר וואָלטן מבזה געווען די אנדערע זייטן פון אונזער נאציאָנאַלער עקסיסטענץ, ווי: די שווערע אנאָמאליען פון אונזער עקאָנאָמישן לעבן, די קולטורעלע חלאת׳ן, די עמיגראציע, דעם געזעלשאפטלאכן אנטיסעמיטיזם, די היסטאָרישע צוקונפטס־האָפנונגען פון אידישן פאָלק, אָדער דעם דירעקטן חורבן, וואָס די מלחמה האָט אונז געבראַכט. ניין, אָט די אלע זייטן זיינען פאר זיך ניט ווייניקער וויכטיק, איידער די רעכטלאכע זייט. נאָר, ווי געזאָגט, קען פאר די פעלקער היינט־צו־טאָג אוועקגעשטעלט ווערן הויפּטזאכלאך די רעכטלאכע זייט פון אונזער פראגע, און אין איר מוזן מיר הויפטזאכלאך קלאָר ווערן...

נאָך א באמערקונג, און מיר זיינען פארטיק מיט דער הקדמה. דער אידיש־נאציאָנאַלער אַרבעטער־פארבאנד האָט א באשטימטן קוק אויף דער צוקונפט פון דער גאנצער מענטשהייט און פונ׳ם אידישן פאָלק: דאָס איז די סאָציאַלע און אידיש־נאציאָנאַלע וועלט־אנשויאונג. אָבער די דאָזיגע בראָשורע איז געשריבן געוואָרן פאר אלע קלאסן פון אידישן פאָלק מיט׳ן

ב. די פאָרמען פון רעכט זיינען אָפּהענגיק פון די פאָרמען, אין וועלכע די מענטשלאַכע אינטערעסן קאָנען זיך צוזאַמענשטויסן. די פאָרמען און אידעען פון רעכט ענדערן זיך און ענטוויקלען זיך צוזאַמען מיט דער אַנטוויקלונג פון — די מענטשלאַכע אינטערעסן און פון די געזעלשאַפטס־פאָרמען.

ג. די פאַרווירקלאַכונג פון איטלאַכן רעכט הענגט אָפּ פון דער מאַכט, וועלכע ס'באַזיצן די פאַראינטערעסירטע צדדים.

3. דאָס רעכט ווערט פאַרווירקלאַכט ניט דורך זיך אַליין, נאָר דורך אַ קאַמף פון אינטערעסן און פון געזעלשאַפטלאַכע כחות, דורך דעם קאַמף פאַר רעכט. און די מעטאָדן פונ'ם קאַמף פאַר רעכט אַנטוויקלען זיך צוזאַמען מיט דער אַנטוויקלונג פון די געזעלשאַפטלאַכע און פּאָליטישע פאָרמען.

פאַראַן נאָך היינט צו טאָג אַזוינע לענדער, וואו ס'עקזיסטירט בכלל ניט קיין באַגריף פון מענטשן־רעכט, ד. ה. פון רעכט, וואָס געהערן דעם מענטשן, אַלס אַזעלכן, און טאָרן ניט פאַרלעצט ווערן. אַזוינע לענדער און שטאַטן, וואָס ווערן געוויינטלאַך גערופן „באַרבאַריש", ווערן רעגירט פון אַ געטלאַכן רעכט, פון אַ רעליגיעזן רעכט, פון אַ געוואוינהייטס־רעכט אָדער פונ'ם קאַפּריז פון די הערשער, נאָר קיין מענטש פאַרמאָגט דאָרט ניט קיין שום געזעצלאַך־גאַראַנטירטע רעכט. אין אַזוינע לענדער עקזיסטירן, פאַרקערט, פּריווילעגיעס, באַזונדערע הנחות פאַר געוויסע קלאַסן פון דער באַפעלקערונג, נאָר ס'איז ניטאָ קיין שום באַגריף פון גלייכקייט פאַר'ן געזעץ. אַזוינע לענדער זיינען, צום ביישפּיל, אַביסיניען און מאַראָקאָ.

דאָרט, אויב אַ מענטש מעג זיך פריי באַוועגן און קאָן זיך פילן מער־ווייניקער זיכער מיט זיין לעבן און אייגנטום, ווערט דאָס באַטראַכט ניט פאַר זיין אומבאַרירלאַכעס רעכט, וואָס געהערט צו אים, אַלס מענטשן און אַלס בירגער, נאָר פאַר אַ פּריווילעגיע, וואָס די געטלאַכע אָדער קייזערלאַכע מאַכט האָט אים געגעבן צום אונטערשיד פון אַנדערע מענטשן. אין אַזוינע לענדער קאָן מען ניט ריידן וועגן רעכטס־באַשרענקונגען, נאָר בלויז וועגן פאַרפאָלגונגען און אויסנאַמס־געזעצן. ס'קאָן לייכט טרעפן, אַז אין אַזאַ לאַנד זאָלן דווקא די אידן קריגן געוויסע פּריווילעגיעס אַנטקעגן אַנדערע גרופּן פון דער באַפעלקערונג. נאָר על פּי רוב ווערן דאָרט די אידן אונטערגעוואָרפן די ערגסטע פאַרפאָלגונגען און גזירות.

דאָס איז געווען דער יסוד פון דער רעכטלאַכער לאַגע פון די אידן אין מיטלאַלטער. פילע פון די מענטשלאַכע רעכט, וואָס מיר באַטראַכטן לעת עתה אַלס עפּעס זעלבסטפאַרשטענדלאַכעס, ווי צ. ב., דאָס רעכט אויף לעבן, איז אין מיטלאַלטער באַטראַכט געוואָרן נאָר אַלס פּריווילעגיע, און ווער ס'האָט ניט געהאַט די פּריווילעגיע, יענעמס לעבן איז

רעסאַנט פאַר אונזער ענין. לויט די מאָדערנע באַגריפן האָט איטלאַכער מענטש אַ „נאַטירלאַכעס און אומפאַרלעצלאַכעס" רעכט צו זיין געזיכערט מיט זיין לעבן קעגן יעדן אַטענטאַט מצד אַן אַנדער מענטשן. אין פלוג, וואָס קאָן זיין נאָך נאַטירלאַכער, לאָגישער און הייליקער פאַר אָט דעם רעכט, וועלכעס איז אפילו פּראָקלאַמירט געוואָרן אין די עשרת הדברות העכער דריי טויזנט יאָר צוריק „לא תרצח" ? די געשיכטע און די קעגנוואַרט באַווייזן אָבער, אַז דאָס הייליקע רעכט פון פּערזענלאַכער אומבאַרירלאַכקייט הענגט לחלוטין אָפּ פון די אינטערעסן־קאָנפליקטן און פון די מאַכט־פאַרהעלטנישן.

געוועזן צייטן, און געדויערט האָבן זיי פילע טויזנטער יאָרן נאָכאַנאַנד, ווען דאָס מענטשלאַכע לעבן איז געלעגן אין רשות פון די געטער אָדער פון די הערשער. לויט'ן וואונש פון די געטער האָט מען זיי געמוזט ברענגען מענטשלאַכע קרבנות. אויפ'ן קאַפּריז פון אַ געקרוינטן מענטשן האָבן טויזנטער אַנדערע מענטשן געמעגט פאַרניכטעט ווערן אין איין מינוט אָן אַ פּאַרוואָס. רייכע פּריצים פלעגן מיט'ן פלייש פון זייערע קנעכט האַדעווען זייערע געליבטע הויז־חיות. היינט וואָלטן מיר געוואָרן אויפגעבראַכט: ס'אַרא שרעקלאַכע רעכטלאָזיקייט, ס'אַרא באַרבאַריזם. נאָר אין יענע צייטן איז קיינעם ניט איינגעפאַלן צו זען אין דעם אַ פאַרברעכן קעגן רעכט. פּשוט דערפאַר, ווייל דעמאָלט האָט נאָר דער הערשער געמעגט האָבן אָנערקענטע אינטערעסן און דאָס לעבן פון זיינע שקלאַפן איז באַטראַכט געוואָרן אַלס זיין אינטערעס, און ניט אַלס זייער אינטערעס. די שקלאַפן אַליין האָבן געוואוסט, אַז אַזוי דאַרף עס זיין, זיי האָבן ניט פּראָטעסטירט קעגן דעם.

ערשט דעמאָלט, ווען יעדע פּערזאָן איז קלאָר געוואָרן, אַז איר לעבן איז איר פּערזענלאַכער אינטערעס און ניט יענעמס, ניט דער געטשקעס און ניט דעם הערשערס, האָט געקאָנט אַנטשטיין די מצוה „לא תרצח" און דאָס רעכט אויף אומפאַרלעצלאַכקייט פון פּערזאָן. און זעען מיר דען ניט, אַז אפילו היינטיקע צייטן, קוים דערוועקט זיך אין דער רעגירונג דער אינטערעס צו שאַפן זיך מיט'ן לעבן פון אירע אונטערטאַנען, ווערט תיכף אָפּגעשאַפט דאָס רעכט אויף לעבן, און מענטשן ווערן געשיקט פאַרניכטן איינער דעם צווייטן ? אין צייט פון מלחמה, פון גאַסן־אומרוען, פון רעוואָלוציעס וועגט איבער דער אינטערעס פון שטאַט די אינטערעסן פון יחיד, און עס ווערט אָפּגעשאַפט דאָס „נאַטירלאַכע, דאָס הייליקסטע" פון אַלע רעכט.

האָבן מיר, אַלזאָ, די פאָלגנדע אויספירונג מכח רעכט און רעכטלאָזיקייט:

א. דאָס רעכט איז אַזאַ געזעלשאַפטלאַכער אינסטיטוט און אַזאַ פאָרם פון באַוואוסטזיין, וועלכע האָבן דעם צוועק צו רעגולירן די קאָנפליקטן צווישן מענטשלאַכע אינטערעסן.

און ס'איז דערפון אנטשטאַנען דער קאַמף פאַר אידישע רעכט.

אידן און ניט־אידן האָבן זיך באַטייליקט אין דעם קאַמף, און ניט נאָר זיינען געשטאַנען אידן, פאַדערנדיק זייער רעכט, קעגן די אויסער־לאַכע כחות פון דער רעאַקציע, נאָר שטענדיק איז אויך געווען אַ טייל ניט־אידן, וואָס האָבן געשטיצט דעם אידישן קאַמף, און אַ טייל אידן, פון דער אַנדער זייט, וואָס שטערן מיט אַלע כחות דעם אידישן קאַמף פאַר רעכט.

היות אַז רעכט ווערט פאַרווירקלאַכט דורך מאַכט, הייסט דאָס אַז רעכטלאָזיקייט באַדייט מאַכטלאָזיקייט. אין מיטלאַלטער זיינען די אידן געווען אַבסאָלוט מאַכטלאָז, האָבן ניט געהאַט קיין דירעקטן איינפלוס אויף די געזעלשאַפטלאַכע כחות, און אין זייער קאַמף פאַר די אָדער אַנדערע פריווילעגיעס, קעגן די אָדער אַנדערע גזירות, האָבן זיך די אידן ניט געקאָנט באַנוצן מיט קיין שום אַנדער מיטל, חוץ שתדלנות ביי די מעכטיקע פון דער ערד. אין דער נייער צייט האָבן זיך געמוזט ענדערן אויך די מעטאָדן פון אידישן קאַמף פאַר רעכט. דעם פּלאַץ פון שתדלנות האָט געמוזט פאַרנעמען דער פּאָליטישער קאַמף, וועל־כער באַנוצט דעם דירעקטן איינפלוס פון די אידן אויף די אינטערעסן פון די פאַרשידענע קלאַסן אין דער געזעלשאַפט.

דער ערשטער און נאָענטסטער צוועק פונ'ם אידישן רעכטס־קאַמף איז געווען די בירגערלאַכע עמאַנציפּאַציע, ד. ה. די דערגרייכונג פון גלייכע פערזענלאַכע און בירגערלאַכע רעכט. דער צוועק פונ'ם קאַמף איז אַלזאָ געווען, אַז דער אַלגעמיינער גרויסער פּרינ־ציפּ פון דעם היינטיקן רעכט, — די גלייכקייט פון אַלע בירגער פאַר דעם געזעץ, — זאָל אויך אָנגעווענדעט ווערן צו די אידן, עס זאָלן אָפּגע־שאַפט ווערן אַלע רעשטן פון דער אַמאָליקער רעכטלאָזיקייט, ד. ה. די אויסנאַמס־געזעצן קעגן אידן.

און נאָך דעם, ווי די אידן האָבן אין זייער שטרעבן צו ליכט און פרייהייט שוין גובר געווען די אויסערלאַכע און אינערלאַכע מניעות, ווען די אידן האָבן שוין געקראָגן צוגעזאָגט פולע רעכט, — ערשט דאַן הויבט זיך אָן אַ נייע סדרה פון קאַמף פאַר רעכט. שטיק נאָך שטיק קומט אויס אַרויסצורייסן ביי די הערשער די פאַרווירקלאַכונג פון דער צוגע־זאָגטער גלייכבאַרעכטיקונג; און ווי אָפט טרעפט עס, אַז דער צוזאָג ווערט בטול ומבוטל, און די אידן פאַרבלייבן פאַריער! און טאָמער זיינען שוין אַלע רעכטס־באַשרענקונגען אָפּגעשאַפט געוואָרן אין געזעץ, איז דערמיט נאָך אויך דער קאַמף ווייט־ווייט ניט פאַרענדיקט. דאָ דאַרף מען ערשט זאָרגן, אַז דאָס געזעץ זאָל ווירקלאַך אָפּגעהיט ווערן, זאָל ניט אויסגעטייטשט ווערן קעגן די אידישע רעכט, ס'זאָלן ניט אַריינגע־בראַכט ווערן נייע געפערלאַכע דריידלאַך און אינטערפּרעטאַציעס.

געווען הפקר לויט'ן דין. ווען די אידן פלעגן קומען אין א לאַנד, פלעגן זיי זיך אויסווירקן פון דעם קעניג אָדער פירסט א פריווילעגיע, וואו ס'איז בפירוש געזאָגט געוואָרן, צווישן אַנדערע זאַכן, אַז פאַר דער דער־מאָרדונג פון א אידן קומט א געוויסע מאָס שטראָף. די מענטשן זיינען ניט געווען גלייך פאַר'ן געזעץ, און ניער לעבן פלעגט זיך אויך אָפּשאַצן ניט גלייך. פאַר דערמאָרדן א פּראָסטן פויער האָט געקומט א קליינע שטראָף, פאַר דערמאָרדן א פּריץ איז אָוועקגעלייגט געוואָרן א גרויזאַמע שטראָף. איז דאָס, פאַרשטייט זיך, באַטראַכט געוואָרן פאַר א גרויסער פריווילעגיע, ווען, צ. ב., די פּוילישע הערשער האָבן זיך פאַרפּליכטעט פאַר די אידן, אַז דער מערדער פון א אידן וועט קריגן דיזעלביקע שטראָף, ווי דער מערדער פון אַן אָדעליקן.

נאָר דאָס אַלגעמיינע בילד פונ'ם אידישן לעבן אין מיטלאַלטער איז א בילד פון שטענדיקע פאַרפאָלגונגען און גזירות. על פּי רוב זיינען זיי געווען רעכטלאָז אין פולן זינען פון וואָרט, און די גאַנצע האָפנונג איז געווען אויף די פריווילעגירטע הערשער פון די אומות העולם, טאָמער וועלן זיי געפינען פאַר נויטיק איינצושטעלן זיך פאַר'ן אידן. די אינ־טערעסן פון די אידן האָבן ניט עקזיסטירט פאַר'ן געזעץ, און זיי זיינען באַהאַנדלט געוואָרן ווי דאָס אייגנטום פון דעם קעניג. די פינאַנציעלע אינטערעסן פונ'ם קעניג זיינען געווען יענע מאַכט, וואָס האָט דעם אידן געשיצט, דער וויכטיקסטער און אָפּטמאָל דער איינציקער קוואַל פון אי־דישע רעכט.

ווי געזאָגט, הערשט נאָך היינט־צו־טאָג אַזא צושטאַנד אין מאַראָקאָ און אין אַביסיניען. די דאָרטיקע אידן זיינען אַבסאָלוט רעכטלאָז. כמעט דאָסזעלביקע אויך אין אַראַביען און פּערזיען.

נאָר די פאָרמען פון די מענטשלאַכע רעכט האָבן זיך ענטוויקלט צוזאַמען מיט דער בירגערלאַכער געזעלשאַפט און דורך דעם האָט זיך אויך געמוזט ענדערן די רעכטלאַכע לאַגע פון די אידן. אין דער נייער צייט האָבן זיך נייע רעכט־פּרינציפּן דורכגעשלאָגן א וועג אין דער געזעצ־געבונג פון אייראָפּע און אַמעריקע, און צוזאַמען מיט זיי האָט געמוזט פריער אָדער שפּעטער קומען אויך די ענדערונג אין דער רעכטלאַכער לאַגע פון די אידן.

אויב דער רעכטלאַכער יסוד פונ'ם מיטלאַלטער איז באַשטאַנען אין פּריווילעגיעס און הנחות, האָט די מאָדערנע רעכטס־אָרדנונג פּראָקלאַמירט אַלס איר יסוד די גלייכקייט פון אַלע מענטשן און ספּעציעל פון אַלע בירגער פאַר דעם געזעץ פון לאַנד. זינט די אַמעריקאַנער „דעקלאַריישאַן אָוו אינדעפּענדענס" און די פראַנצויזישע „דעקלאַראַציע פון די רעכט פונ'ם מענטשן און בירגער" האָבן אַנגעקינדיקט אָט דעם נייעם פּרינ־ציפּ, איז די רעכטלאָזע לאַגע פון די אידן געקומען אין ווידערשפּרוך מיט די נייע בירגערלאַכע אינטערעסן און מאַכט־פאַרהעלטניסן אינ'ם שטאַט,

מער רעכט, איידער זייערע ברידער פון די רוסישע גובערניעס.

ביי יענע רעוואָלוציאָנערע פּוילישע פּאַרטייען, וואָס קעמפן פאַר דער פולער פּאָליטישער אומאָפּהענגיקייט פון פּוילן, פאַרנעמט די אידן־פראַגע אַ זייער חשוב'ן פּלאַץ אין זייער פּראָגראַם, און זיי האָבן שטענדיק געפאָדערט בירגערלאַכע גלייכבאַרעכטיקונג פאַר די אידן. נאָר דערביי איז שטענדיק פאַראויגעזעצט געוואָרן, אַז די עמאַנציפּאַציע דאַרף ברענגען צו פולשטענדיקער נאַציאָנאַלער אַסימילאַציע און די אידן מוזן זיך איינגאַנצן אָפּזאָגן פון זייערע נאַציאָנאַלע אייגנטימלאַכקייטן, אונטערגיין אין דער פּוילישער נאַציאָן. די בירגערלאַך־דעמאָקראַטישע פּאַרטיי אין פּוילן איז צוערשט אויך געשטאַנען אויף דעם שטאַנדפּונקט, נאָר די רוסישע רעוואָלוציע האָט איר געגעבן אַ שטאַרקן שטויס צוריק, זי האָט זיך אָפּן פאַרוואַנדלט אין אַ רעאַקציאָנערער פּאַרטיי: מיר מיינען די זייער איינפלוסרייכע אַזוי גערופענע „נאַראָדאָווא דעמאָקראַציאַ“, וועלכע איז מיט אַ צייט צוריק געוועזן זייער ראַדיקאַל אין אַלע פראַגן, אויך אין דער אידישער, האָט אָבער פון יאָר 1905 קאַפּיטולירט פאַר דעם רוסישן צאַריזם. די נאַראָדאָווא דעמאָקראַציאַ איז מגולגל געוואָרן אין אַ פאַרביסן רעאַקציאָנערער און אַנטיסעמיטישער פּאַרטיי, זי האָט עס אַרויסגערופן און אָרגאַניזירט דעם באַרימטן באָיקאָט קעגן אידן. פונדעסטוועגן האָט זי נאָך ביז איצט אָפיציעל ניט אַרויסגעשטראָכן פון איר פּראָגראַם דעם פּונקט וועגן אידישער גלייכבאַרעכטיקונג, נאָר זי שטעלט די אידן אַ פאָדערונג: קודם אַסימילאַציע, און דערנאָך גלייכע רעכט.

אַזוי האָבן פאַר דער וועלט־מלחמה די גאַנצע פּוילישע געזעלשאַפט און אַלע פּאַרטייען געשטעלט אַ פאַרבינדונגס־צייכן צווישן אידישער עמאַנציפּאַציע און אידישער אַסימילאַציע. דער אונטערשייד צווישן די סאָציאַליסטישע און די בירגערלאַכע פּאַרטייען דערביי איז נאָר אין דעם, וואָס ביי די ערשטע קומט די עמאַנציפּאַציע פריער און די אַסימילאַציע אַלס אומבאַדינגטער רעזולטאַט, ביי די צווייטע אָבער איז די אַסימילאַציע דער אולטימאַטיווער תנאי, און די גלייכע רעכט וועלן אפשר קומען דערנאָך (דאָס אויך ווייט ניט זיכער...) *)

די וועלט־מלחמה האָט אַריינגעבראַכט אַ שרעקלאַכן פּלאָנטער אין דער אַזוי אויך קאָמפּליצירטער פראַגע וועגן דער אידישער עמאַנציפּאַציע

---

*) די גערעכטיקייט פאַרלאַנגט צו באַמערקן, אַז איינע פון די סאָציאַליסטישע פּאַרטייען (פּויל. סאָצ. פּאַרטיי „פּראָלעטאַריאַט“) און איינע פון די בירגערלאַכע (די „פּראָגרעסיוו־דעמאָקראַטישע פּאַרטיי“) האָבן געפאָדערט גלייכע רעכט פאַר אידען אונטער אַלע אומשטענדן און קיין שום באַדינגונגען וועגן אַסימילאַציע ניט געשטעלט. זיי זיינען אפילו געניגט געווען אָנצודערקענען די נאַציאָנאַלע אינדיווידואַליטעט פונ'ם אידישן פאָלק און דאָס רעכט פון די פּוילישע אידן צו אַנטוויקלען זייער נאַציאָנאַלע אייגנטימלאַכקייט. נאָר ביידע פּאַרטייען זיינען געווען צו אומבאַדייטנד אין צאָל און ניט געהאַט קיין שום איינפלוס אויף די אידיש־פּוילישע באַציאונגען.

דער קאַמף פאַר אידישע רעכט אין מזרח־אייראָפּע

אין די קלאַסישע לענדער פון אידישער רעכטלאָזיקייט, אין רוס־לאַנד (פּוילן און פינלאַנד איינגערעכנט) און רומעניע, וואָרט געפירט א קאַמף פאַר אידישע רעכט, נאָר ביז׳ן היינטיקן טאָג האָט דער קאַמף ניט געבראַכט צו קיין שום פּאָזיטיווע רעזולטאַטן.

א. פּ ו י ל ן. ניט לאַנג פאַר דער צווייטער צעטיילונג פון פּוילן (אין 1793 יאָר) האָט זיך דאָס פּוילישע פאָלק געהאַט אויפגעכאַפּט צו א ראַדיקאַלער ענדערונג און באַנייאונג פון זיין פאַנאַנדערגעשאַקלטן פּאָלי־טישן אָרגאַניזם. די בעסטע פּוילישע פּאַטריאָטן און הומאַניסטן, ווי טשאַצ־קי, בוטרימאָוויטש און אַנד., האָבן זיך געמיט צו פארשפּרייטן א גע־רעכטן קוק אויף דער אידן־פראַגע, כדי דער סיים זאָל זי באַטראַכטן און געבן איר א ראַדיקאַלע לייזונג, אויף׳ן יסוד פון גלייכע בירגערלאַכע רעכט און אַסימילאַציע. זייער אַגיטאַציע פאַר אידן־רעכט האָט גע־פירט דערצו, וואָס דער פּוילישער סיים האָט דעם 22טן יולי 1790 באַ־שטימט א ספּעציעלע קאָמיסיע צו באַטראַכטן די רעכטלאַכע לאַגע פון די אידן. נאָר קיין ווייטערע רעזולטאַטן האָט דאָס ניט געהאַט, און די פייערלאַך־ליבעראַלע קאָנסטיטוציע פון 3טן מאַי, 1791, האָט מיט קיין איינציק וואָרט ניט אָנגערירט די אידישע רעכטלאָזיקייט. די אידן, פון זייער זייט, האָבן זיך געמיט צו פאַרדינען די עמאַנציפּאַציע דורך דעם, וואָס זיי האָבן גענומען אַן ענערגישן אַנטייל אין דעם לעצטן קאַמף פון אומאָפּהענגיקן פּוילן: בערעק יאָסעלעוויטש מיט זיין חייל און אַנדערע אידישע רעוואָלוציאָנס־העלדן. נאָר די טעג פון אומאָפּהענגיקן פּוילן זיינען שוין געווען געציילטע, און די קאָנסטיטוציע האָט קיין קיום ניט געהאַט. צוזאַמען מיט׳ן אומאָפּהענגיקן פּוילן זיינען חרוב געוואָרן די ערשטע האָפ־נונגען אויף דער אידישער עמאַנציפּאַציע.

אין די קליינע רעשטן פון פּוילישן קעניגרייך, וואָס האָבן שפּעטער, בעת נאַפּאָלעאָנ׳ס מלחמות און נאָך דעם ווינער קאָנגרעס, אויפגעלעבט אויף א קורצער צייט, ד. ה. אינ׳ם וואַרשעווער הערצאָגטום און אינ׳ם „פּוילישן צאַרענרייך“ זיינען די אידן באַהאַנדלט געוואָרן אויף דעם ערגסטן אופן, נאָר דערביי האָט זיי אָבער די קאָנסטיטוציע פון 1815 פאַרשפּראָכן, אַז מיט דער צייט וועט זייער רעכטלאַכע לאַגע פאַרבע־סערט ווערן. די רעוואָלוציאָנערע רעגירונג פון רוסיש־פּוילן פון 1864 יאָר האָט פּראָקלאַמירט פולע בירגערלאַכע גלייכבאַרעכטיקונג פאַר אידן, נאָר קיין וויכטיקע רעזולטאַטן האָט דאָס ניט געקאָנט האָבן: די צארישע אַרמייען האָבן אינגיכן צעטראָטן די צאַרטע בלום פון פּוילישער פרייהייט.

נאָך דעם איז פּוילן געוואָרן א פּראָווינץ פון רוסלאַנד, און די רעכט־לאַכע לאַגע פון די אידן איז געקומען אין ענגער פאַרבינדונג מיט דער פּאָליטיק פון דער רוסישער רעגירונג בנוגע צו די רוסישע אידן. פונ־דעסטוועגן האָבן די אידן אין פּוילן פאַר דער וועלט־מלחמה געהאַט עפּעס

אויפמערקזאַמקייט דער אידישער רעכטלאָזיקייט, בפרט נאָך ווען די רו־סישע פרייהייטס־קעמפער פון יענע צייטן זיינען אליין נאָך געווען פול מיט טראַדיציאָנעלע פאַראורטיילן קעגן אידן: געקוקט אויף די אידן, ווי אויף די „עקספּלואַטאַטאָרן" און „פּאַראַזיטן". נאָך אין 1881 יאָר האָט אַ גרופּע פון דער סאָציאַליסטיש־רעוואָלוציאָנערער פּאַרטיי „נאַראָדנאַיאַ וואָליא" ארויסגעלאָזט אַן אויפרוף צום רוסישן פאָלק, אַז ער זאָל מאַכן פּאָגראָמען אויף גלחים, פּריצים און אידן, — און אָנהויבן זאָל זיך דער פּאָגראָם פון די אידן.

ביי אַזאַ באַציאונג מצד אפילו די בעסטע עלעמענטן אין לאַנד, פון די אינטעליגענטן און פרייהייטס־מאַרטירער, האָבן די אידן, נאַ־טירלאַך, ניט געקאָנט און ניט געוואָגט צו ריידן וועגן גלייכע רעכט. חוץ דעם איז צווישן די אידן גופא נאָך אַ לאַנגע צייט ניט געווען קיין אייניקייט אין אָט דער פראַגע. אַזוי ווי די גלייכבארעכטיקונג איז פאַרבונדן געווען מיט אייראָפּעאיזאַציע און אויפקלערונג, מיט „אפּיקורסות", פלעגן די רעליגיעזע עלעמענטן, באַזונדערס די חסידישע רביים, האַרט־נעקיק קעמפן קעגן דער אידעע פון גלייכע רעכט און פרייהייט. און בעת די ערשטע רוסיש־אידישע משכילים האָבן זיך אין צייט פון קייסער אלעק־סאַנדער דעם ערשטן משתדל געווען וועגן דער פאַרבעסערונג פון דעם רעכטלאָכן מצב פון די אידן, האָבן, פאַרקערט, די חסידישע קרייזן ארום שניאור־זלמן ליאַדיער אַנגעווענדעט זייער שתדלנות ביי די רעגירונגס־אָר־גאַנען, אַז קיין האָר זאָל ניט געמינערט ווערן פון דער אידישער רעכט־לאָזיקייט.

די ערשטע קעמפער פאַר אידישע רעכט זיינען געווען די ערשטע משכילים, און זיי האָבן געגלויבט באמונה שלמה, אַז די אידישע רעכט־לאָזיקייט שטאַמט דערפון, וואָס די רעגירונג פאַראַכט די אידן פאַר זייער אומוויסנקייט. קוים וועלן די אידן אראָפּוואַרפן פון זיך די פאַרשימלטע מיטלאַלטערלאַכע מנהגים, די קאָמישע קליידונג, די „נאַ־רישע" אָפּגעזונדערטקייט און וועלן ווערן „מלא דעה" דורך דער „השכלה בת השמים", וועט די רעגירונג און די געזעלשאַפט פון די ארומיקע פעל־קער באַלד איינזען, אַז די אידן זיינען געוואָרן צו מענטשן גלייך, און ממילא וועלן שוין אָפּגעשאַפן ווערן די באַשרענקונגען פון די אידישע רעכט.

די ראַזיקע אידעע פון עמאַנציפּאַציע דורך השכלה ציט זיך אין דער געשיכטע פון די רוסישע אידן אין משך פון כמעט אכציק יאָר, אָנהויבנדיק פון נעוואַכאָוויטש (דעם מחבר פונ'ם „וויי־געשריי פון דער טאָכטער פון יהודה" אין רוסיש, — דעם ערשטן אויפרוף צו אידישער „אויפקלערונג" און צו דער „פאַרבעסערונג פונ'ם אידישן מצב") און ווייטער דורך ריב"ל (יצחק־בער לעווינזאָן), מ. ליליענ־טאַל, ל. מאַנדעלשטאַם, א. אָרשאַנסקי. ביז די „משכילים" פון די 70־ער יאָרן, ווי י. ל. גאָרדאָן, ל. לעוואַנדאַ, ליליענבלום, פּינסקער און אַנדערע.

אין פוילן. נאָר אויך צווישן די פּאָליאַקן שלאָגט זיך דורך ביסלאַכווייז די איינזעעניש, אַז צו דער קאָמפּליצירטער פראַגע קען מען ניט צוגיין מיט די פריערדיקע פּאַראייִנפאַכטע מעטאָדן, און אַז ס'איז ניטאָ קיין רעכטלאַכע פאַרבינדונג צווישן אַסימילאַציע און עמאַנציפּאַציע. אַ קליי־נער טייל פון די פּויליש־בירגערלאַכע פּאָליטיקער הויבט אָן צו רעכע־נען זיך מיט דער נאַציאָנאַלער אינדיווידואַליטעט פון דער אידישער באַפעלקערונג.

די אידישע מאַסן אין פוילן, אָנגעפירט הויפּטזאַכלאַך פון די אידיש־סאָציאַליסטישע פּאַרטייען („בונד און „פּועלי ציון") פּאָדערן שוין איז משך פון די לעצטע פופצן יאָר פולע בירגערלאַכע און נאַציאָנאַלע גלייכ־באַרעכטיקונג. די ברייטע שיכטן פון אידישער בורזשואַזיע שטיצן אונ־טער די דאָזיקע פּאָדערונגען. נאָר אַ קליינער טייל פון פּוילישן אידנ־טום, נעמלאַך די פאַרטרעטער פון גרויסן קאַפּיטאַל, די וואָס רופן זיך „פּאָליאַקן פון משה רבינו'ס גלויבן", פירן אָן אַ פאַרביסענעם קאַמף קעגן די נאַציאָנאַלע פּאָדערונגען פון אידישן פאָלק. אין זייער שנאה צו דער נאַציאָנאַלער אינדיווידואַליטעט פון יענעם פאָלק, וועמען זיי פאַר־דאַנקען זייער אייגענעם אורשפּרונג, זיינען זיי פאַרגאַנגען אַזוי ווייט, צו מאַכן יד אחת מיט די אַנטיסעמיטן: די מנהיגים פון דער אידי־שער קהלה אין וואַרשע האָבן געקעמפּט אַפילו קעגן דער בירגער־לאַכער גלייכבאַרעכטיקונג. זיי האָבן געשיקט צו דער רוסישער מלוכה־דומע קיין פּעטערבורג ספּעציעלע שליחים צו פּאָדערן ביי די רו־סישע ליבעראַלן, אַז די לעצטע זאָלן איינגיין אויף נייע באַשרענקונגען פון די אידן אין דער שטאָט־פאַרוואַלטונג פון פוילן. וועלכע ענדערונגען די מלחמה וועט אַריינברענגען אין זייער שטעלונג, איז נאָך שווער צו זאָגן.

ב. רוסלאַנד. די רוסישע רעוואָלוציאָנערן פון די דעקאַבריסטן (1825 יאָר) ביז דער „נאַראָדנאַיאַ וואָליאַ" (1878—1884 יאָר) האָבן זיך זייער ווייניק אָדער גאָר ניט אינטערעסירט מיט דער באַזונדערער לאַגע פון די אידן, נאָר זיי פלעגן זי פאַרענטפערן כלאחר יד דורך דער אַלגע־מיינער פּאָדערונג פון גלייכע בירגערלאַכע רעכט פאַר דער גאַנצער באַפעלקערונג. מ'מוז דאָ באַמערקן, אַז אַפילו נאָך דער באַפרייאונג פון די פּויערים (אין 1861 יאָר) איז רוסלאַנד פּאָרט געבליבן ביי דער מיטלאַלטערלאַכער אָרדנונג פון שטאַנד־פּריווילעגיעס. ביז דער רעוואָלו־ציע פון 1905 יאָר זיינען די צענדליקער מיליאָנען רוסישע פּויערים און פּאַבריק־אַרבייטער אַלץ געבליבן בירגער פון דריטער קלאַס אָן די רעכט פון אַנדערע קלאַסן (פון די שטאָט־בירגער, „מיעשטשאַניעס", און פּריצים, „דוואָריאַניעס"). די רוסישע פּויערים ווערן נאָך עד היום געהאַלטן אין רעכטלאָזיקייט און געפינען זיך אונטער דער ברוטאַלער השגחה פון די פּריצים. צוזעענדיק די רעכטלאָזיקייט פון זייער אייגענעם פּאָלק, האָבן די רוסישע רעוואָלוציאָנערן, נאַטירלאַך, ניט געקענט שענקען די געהעריקע

„בונד“ האט זייער אומגערן אויפגענומען די פאָדערונג פון נ א צ י א נ א ־ ל ע רעכט און בכלל האט ער זיך צו איר קיינמאל ניט באצויגן מיט דעם גאנצן ערנסט און מיט דער נויטיקער קאָנסעקווענץ.

די רעוואָלוציאָנערע טעטיקייט פון „בונד“ האט נאָך געהאט א צווייטע גינציקע ווירקונג אויף דעם אידישן קאמף פאר רעכט אין רוסלאנד: צוזעענדיק דעם ברייטן שוואונג און דעם קאמפס־מוט פונ׳ם אידישן פראָ־לעטאריאט, האבן די רוסישע רעוואָלוציאָנערן און אפילו די בירגערלאכע ליבעראלן אליין געמוזט ענדערן זייער באציאונג צום אידישן פאָלק. זיי האבן שוין מער ניט געקאָנט בלייבן גלייכגילטיק צו דער אידן־פראגע, זיי האבן גענומען א מער ענערגישע שטעלונג קעגן דער אי־דישער רעכטלאָזיקייט. די רעוואָלוציאָנערע ארויסטרעטונגען פון „בונד“ האבן געצוואונגען די רוסישע פרייהייטס־קעמפער אוועקצושטעלן די אידן־פראגע אויף דער פאָליטישער טאגעס־ארדנונג. אבער נאָך מער האט אין דער ריכטונג געווירקט די רעגירונג גופא, וועלכע האט מיט׳ן גרוי־זאמען פאגראם אין קישינעוו (אפריל 1903) געעפנט א נייע פארבינדונג צווישן דער אידן־פראגע און דעם אל־רוסישן פרייהייטס־קאמף. פאר די רדיפות פון די אכציקער יאָרן האט די רעגירונג געהאט אן אויסרייד, אז די אידן זיינען „עקספלואטאטאָרן“, „בלוט־צאפּערס פון דער איינגעוואָרצל־טער באפעלקערונג“. פון קישינעוו אָן בייט זי שוין אירע תירוצים, זי זאָגט, אז די אידן זיינען א רעוואָלוציאָנערער עלעמענט, וועלכער שטערט די אָרדנונג אין דער מלוכה.

דורך דער סיסטעמאטישער און גוט־ארגאניזירטער אידן־העצע מיט זיך די רעגירונג צו קאָמפּראָמיטירן די פרייהייטס־באוועגונג ביי די גרוי־סע מאסן פון רוסישן פאָלק, פארצושטעלן אלע פרייהייטס־פאָדערונגען און באוועגונגען, אלס א „אידישן אויפטו“. די אידן זוכן, הייסט דאָס, אראָפּצואווארפן די היסטארישע מאכט פון צאריזם, כדי צו פארכאפּן אין זייערע אידישע הענט די „ממשלה איבער דעם רוסישן פאָלק“. מיט אט דער פאָליטיק האט די רעגירונג געצוואונגען אלע פרייהייטלאכע עלע־מענטן אין רוסלאנד פאנאנדערצובינדן דעם קנויל פון רעאקציע און אידן־האס, אויפצוקלערן דעם רוסישן פאָלק דעם „אמת וועגן די אידן“ און מאכן די אידישע זאך פאר זייער אייגענער זאך.

פאר דער רעוואָלוציע פון 1905—1906 יאָר איז, אלזא, די אידן־פראגע געוואָרן איינער פון די וויכטיקסטע שיידונגס־פונקטן צווישן דער רעאקציע און דער רעוואָלוציע. אלע סאָציאליסטישע פארטייען פון אי־דישן ארבייטער־קלאס, „בונד“, „פועלי ציון“, „ס. ס.“ און „סערפּ“ האבן געקעמפט פאר בירגערלאכער און נאציאָנאלער גלייכבארעכטיקונג פון אידישן פאָלק, און די קאמף־מעטאָדע זייערע איז געווען: די פאר־בינדונג פון די אידישע פאָדערונגען מיט דער רעוואָלוציאָנערער באווע־גונג פון ארבייטער־קלאס פון גאנץ רוסלאנד. די „פועלי ציון“, וועלכע זיינען ענטשטאנען שפּעטער פאר׳ן „בונד“, האבן מיט מער אנטשלאָסנ־

די איינצלנע פּראָגרעסיווע רוסן, וואָס האָבן געשענקט מער אויפמערק־זאַמקייט דער אידן־פראַגע, ווי אַלעקסאַנדער דעם ערשטנס בעל־יועץ ספּע־ראַנסקי, גראַף סואוואַראָוו. פּיראָגאָוו און אַנדערע זיינען אויך אינגאַנצן געשטאַנען אויף אָט־דעם שטאַנדפּונקט פון עמאַנציפּאַציע דורך אויפקלע־רונג פון די אידן גופא.

די רעגירונג האָט זיך פון צייט צו צייט אויך גענייגט צו אָט דעם שטאַנדפּונקט, נאָר על פּי רוב פלעגט זי נאָר אויסנוצן די נאַאיווע איבערגעבנקייט פון די אידישע משכילים, כדי נאָך פעסטער צו פאַר־ציען דעם שטריק אויפ׳ן אידישן האַלז. ענדלאַך האָבן די משכילים פאַר־שטאַנען, אַז די צאַרישע רעגירונג איז אַן אייביקער שונא פון אידישן פאָלק, און פון די זעכציקער יאָרן הויבט אָן אַריינצודרינגען אין דער אידישער אינטעליגענץ די נייע אידעע, אַז די גלייכבאַרעכטיקונג קאָן קו־מען בלויז אַלס רעזולטאַט פון דער אַלגעמיינער באַפרייאונג פון רוס־לאַנד. *) פון אָנהויב איינצלנע מענטשן, און וואָס ווייטער אַלץ מער האָבן פאַרשטאַנען, אַז כדי צו דערגרייכן גלייכע רעכט, מוזן זיך די אידן באַטייליקן אין דער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג, העלפן אַראָפּוואַרפן דעם צאַריזם.

די רעגירונג האָט זיך אַליין צוגעאײַלט אָט די אידעע צו באַ שטעטיקן. ווען, נאָך די פּאָגראָמען פון די אַכציקער יאָרן און די נייע גרושים און באַשרענקונגען פון וואוין־רעכט, האָט זי נאָך אַרויסגעלאָזט אירע „צייטווייליקע רעגלען" וועגן דער פּראָצענט־נאָרמע פאַר אידן אין די לער־אַנשטאַלטן. פאַרווערנדיק דער אידישער יוגנט דעם צוטריט צו דער בילדונג, האָט די רעגירונג בפירוש באַוויזן, אַז אויפקלערונג אַליין איז גאָר ניט קיין סגולה צו עמאַנציפּאַציע, און אַז פאַר דעם אויפגעקלערטן אידן האָט זי נאָך מער מורא, ווי פאַר דעם ניט־געבילדעטן.

בכלל האָבן די פּאָגראָמען און די רדיפות פון די אַכציקער יאָרן אויף לאַנג אָפּגעשטעלט דעם קאַמף פאַר אידישע רעכט, און ערשט די אַרבייטער־באַוועגונג פון די 90ער יאָרן נעמט ווידער אויף דעם קאַמף. דער אין 1897 יאָר געגרינדעטער „בונד" („אַלגעמיינער אידישער אַרביי־טער בונד אין ליטאַ, פּוילן און רוסלאַנד") האָט דער ערשטער פּראָ־קלאַמירט די פאָדערונג פון גלייכע רעכט פאַר אידן, -- צוערשט בלויז פון בירגערלאַכע רעכט, שפּעטער האָט דער „בונד" צוגעגעבן אויך די פאָדערונג פון נאַציאָנאַלע רעכט. חוץ די אַלע אַנדערע היסטאָרישע פאַרדינסטן, וואָס דער „בונד" האָט אין יענע יאָרן געהאַט פאַר דעם אידישן פאָלק און פאַר׳ן אידישן אַרבייטער־קלאַס, קומט דעם „בונד" נאָך די אַנערקענונג, וואָס ער האָט דער ע ר ש ט ע ר אַרויסגערופן די אידישע מאַסן אין קאַמף פאַר ב י ר ג ע ר ל אַ כ ע ר און נ אַ צ י אָ נ אַ ל ע ר ע מ אַ נ צ י פּ אַ צ י ע. ס׳מוז אָבער אויך באַמערקט ווערן, אַז דער

*) דאָס איז געווען די גרונט־אידעע פון אַ. אָרשאַנסקי, ווייטער אַנט־וויקלט אין די זשורנאַלן „ראַזסוויעט" און „וואָסכאָד".

קומען ערשט אין סעפּט. 1903, בשעת די האָמעלער אָרגאַניזאַציאָן פון „בונד“ האָט געשטעלט אַ ווידערשטאַנד קעגן די רויבער־באַנדן און סאָל־דאַטן.

בעת די קאָלאָסאַלע פּאָגראָמען פון אָקט. 1905 האָט די סאַמאָ־אָבאָראָנע געשפּילט אַ גרויסע ראָלע אין אַ סך שטעט און שטעטלאַך. חוץ די סאָציאַליסטיש־אידישע פּאַרטייען (בונד, פּועלי־ציון, ס. ס.) האָבן זיך אויך קריסטלאַכע רעוואָלוציאָנערן טיילווייז באַטייליקט אינ׳ם שוץ פון די אידן.*)

דער מאַניפעסט פון 17 (30) אָקט. 1905, האָט, צווישן אַנדערע קאָנסטיטוציאָנעלע פרייהייטן, צוגעזאָגט אויך גלייכע רעכט פאַר אַלע פעלקער און רעליגיעזע פרייהייט. ניקאָלאַי דער צווייטער האָט קיינ־מאָל ניט דערפולט זיין פאַרשפּרעכן, נאָר די ערשטע צייט נאָך דעם האָבן די אידן גלייך דערפילט אַ סעריע דערלייכטערונגען: די גירושים האָבן אויפגעהערט, די אידן האָט מען געלאָזט וואוינען מחוץ דער „טשער־טאַ“, די פּראָצענט־נאָרמע פאַר דער שטודירנדיקער יוגנט איז ניט אָפּגעהיט געוואָרן א. ד. גל. נאָך דער שטאַטס־שטרייך פון דער צאַרישער רע־גירונג דעם 3טן יוני 1907 האָט געמאַכט אַ סוף צו אָט דער „פאַרנאַכ־לעסיקונג פון געזעץ“. נאָך אַ קורצער הפסקה איז ווידער אַוועק אַ „הבה נתחכמה“ קעגן די אידן אין די רעגירונגס־ספערן אויף אַלע שטופן פונ׳ם ביוראָקראַטישן לייטער, פון אויבן ביז די סאַמע נידעריקסטע באַאַמטע. די אידישע לאַגע איז וואָס אַ טאָג געוואָרן אַלץ מער אומדערטרעגלאַך.

בעת דער רעוואָלוציע האָט מען פעסט געגלויבט, אַז די קאָנסטיטו־אירנדע פאַרזאַמלונג פון דער גאַנצער מלוכה וועט מיט אַמאָל אָפּשאַפן די גאַנצע אידישע רעכטלאָזיקייט. נאָך דעם זיג פון דער רעאַקציע איז דאָס געוואָרן אוממעגלאַך, און זינט יענער צייט באַמיען זיך די אידישע דומאַ־דעפּוטאַטן, אונטערגעשטיצט פון די סאָציאַליסטן און קאָנסטיטוציאָנעלע דעמאָקראַטן, אָפּצושאַפן לכל הפחות איינציקווייז די ערגסטע און וויכ־טיקסטע רעכט־באַשריינקונגען. די אידישע דומאַ־דעפּוטאַטן (2 אין דער דריטער דומע און 3 אין דער פערטער) מאַכן פון צייט־צו־צייט אינטער־פּעלאַציעס צו דער רעגירונג מכח די באַזונדערס חוצפה׳דיקע רדיפות קעגן אידן, און עטלאַכע מאָל האָבן זיי געפּרואווט אַוועקצושטעלן אויף דער טאָגעס־אָרדנונג די פראַגע וועגן אָפּשאַפן די „טשערטאַ“, נאָר אַלעמאָל האָט די רעאַקציאָנערע דומאַ־מערהייט ברוטאַל נידערגעשטימט די אידישע

*) מיר דערמאָנען דאָ נאָר דעם טראַגישן טויט פונ׳ם רוסישן סטודענט בלינאָוו אין דער זשיטאָמירער סאַמאָאָבאָראָנע, די גרוזינישע סטודענטן אין דער סאַמאָאָבראָנע בעת׳ן פּאָגראָם אין אָדעס, די טעראָריסטישע אַקטן פון אייניקע רוסישע רעוואָלוציאָנערן קעגן די הויכגעשטעלטע אָרגאַניזאַטאָרן פון אידישע פּאָגראָמען. אין פּאָלטאַווע האָט אַ יונגער פון סאָציאַל־דעמאָקראַטישע אייזנבאַן־אַרבייטער צוזאַמען מיט דעם זעלבסטשוץ פון די „פּועלי ציון“ אינגאַנצן פאַר־היט די שטאָט פון אַ פּאָגראָם אין אָקטאָבער, 1905.

קיין פאר אים אנטוויקלט די נאַציאָנאַלע זייט פון דער גלייכבארעכטיקונג. אנשטאָט ענגער „קולטור־אויטאָנאָמיע“ פון „בונד“, האָבן זיי פארלאנגט א ברייטע „נאַציאָנאַל־פּאָליטישע אויטאָנאָמיע“ אין אַלע נאַציאָנאַלע ענינים, סיי קולטורעלע, סיי אויך פּאָליטישע און סאָציאַל־עקאָנאָמישע (ווי די רעגולירונג פון דער עמיגראַציע, פארזיכערונג קעגן פּאָגראָמען א. ד. גל׳), און, חוץ דעם, קהלה־אויטאָנאָמיע און פולע נאַציאָנאַלע גלייכבא־רעכטיקונג. די בירגערלאכע גרופּן פון אידישן פאלק האָבן אין 1905 יאָר געבילדעט א „פארבאנד פאר דער דערגרייכונג פון פולבארעכטיקונג“, וועלכער האָט זיך אין פּאָליטישע פראַגן געשטעלט אין פארבינדונג מיט דער רוסישער קאָנסטיטוציאָנעל־דעמאָקראַטישער פּארטיי און מיט אנדערע נאָך ראַדיקאַלערע פּארטייען פון רוסישן פאָלק, נאָר ניט מיט די סאָציאַ־ליסטן. דאָס פּראָגראַם פונ׳ם „פארבאנד פאר פולבארעכטיקונג“ האָט אנטהאַלטן די פּאָדערונגען פון בירגערלאכער און נאַציאָנאַלער גלייכבא־רעכטיקונג און נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע.

די דאָזיקע פּאָדערונגען זיינען אויך אויפגענומען געוואָרן פון די רוסישע סאָציאַליסטישע פּארטייען, נאָר די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּארטיי האָט זיך נאָך ביז׳ן היינטיקן טאָג ניט אנטשלאָסן אָפן צו פאָרמולירן די נאַציאָנאַלע פּאָדערונגען און ספּעציעל אָנצוּווענדן זיי צו די אידן. די סאָציאַליסטיש־רעוואָלוציאָנערע פּארטיי, פארקערט, האָט שטענדיק ענערגיש אונטערשטיצט די נאַציאָנאַלע פּאָדערונגען פון אידישן ארביי־טער־קלאַס.

נאָך א וויכטיקע ספּעציפיש־רוסישע זייט פון אידישן רעכטס־קאַמף מוז דאָ דערמאָנט ווערן: דאָס איז דער באוואפנטער זעלבסט־שוץ קעגן פּאָגראָמען. אין די פּאָגראָמען פון די אכציקער יאָרן האָט זיך די רעגירונג לפנים געהאַלטן „אומפּארטייאיש“: זי פלעגט דעם פּאָגראָם בשתיקא אָרגאַניזירן, נאָר אליין באהאַלטן זיך הינטער די פּאָגראָמשטשיקעס און דערנאָך אין א געוויסער צייט, פון איין ביז דריי טאָג, פלעגט זי ארויסשיקן מיליטער קעגן די רויבער־באַנדעס און אפילו באשטראָפן זיי. נאָכ׳ן קישינעווער פּראָגראָם האָט זי זיך שוין אפילו ניט געפרוואווט צו פארבאהאַלטן: ביים סאַמע אָנהויב פּאָגראָם פלעגט זי שיקן מיליטער צו באוואכן און באשיצן די רויבער. דאָס האָט גע־צוואונגען די אידישע רעוואָלוציאָנערן אליין איבערצונעמען דעם שוץ פון דער אידישער באפעלקערונג. די ערשטע „סאַמאָ־אָבאָראָנע“ פון דעם מין איז געגרינדעט געוואָרן בשעת דעם קליינעם פּאָגראָם אין יעקאַטע־רינאָסלאַוו אין אפּריל 1901, פון דער דאָרטיקער סאָציאַליסטישער אָרגאַ־ניזאַציע פּועלי־ציון, נאָר די גאַנצע פּאָליטישע באדייטונג פון אידישן זעלבסט־שוץ, אלס פאָרם פון רעוואָלוציאָנערן קאַמף, איז קלאָר ארויסגע־

---

*) די פּארטיי ס. ס. אין רוסלאַנד האָט קיין נאַציאָנאַלע רעכט פאר אידן אין גלות ניט אָנערקענט. די אידעע פון נאַציאָנאַל־פּאָליטישער אויטאָנאָמיע האָט צום שטאַרקסטן באַטאָנט און פּראָפּאַגירט די פּארטיי „סערפּ“.

ציוויליזירטער עפנטלאַכקייט פון אייראָפּא און אמעריקא, האָט דער בייליס־פּראָצעס אַראָפּגעריסן די לעצטע מאַסקע פון דער רוסישער הויף־קאַמערילע און געוויזן אַלע אַנשטענדיקע מענטשן אין דער וועלט, וואָס פאַר א סכנה פאַר דער מענטשלאַכער קולטור ס'שטעקט אין די רוסישע רעגירונגס־מעטאָדן. די גרעסטע אַנטריסטונג האָט געהערשט אין אַלע עקן וועלט, און די אידן־פראַגע האָט באַקומען די באַדייטונג פון אַן אינטערנאַציאָנאַלער אַנגעלעגנהייט.*)

די צו־גוט באַקאַנטע אויסראָטונגס־פּאָליטיק פון דער רוסישער רעגירונג קעגן די אידן האָט אָבער דערגרייכט די העכסטע מדרגה אין דער וועלט־מלחמה, און דערמיט נאָך פאַרגרעסערט די אינטערנאַציאָנאַלע באַדייטונג פון דער אידן־פראַגע אין רוסלאַנד. אויף דער רוסישער רעגירונג גופא איז ניטאָ און קען ניט זיין קיין שום האָפנונג. אזוי לאַנג, ווי דער צאַריזם בלייבט הערשן, וועט די אידישע רעכטלאָזיקייט ניט אויפהערן און וועט אפילו ניט געלינדערט ווערן אויף קיין האָר. דאָס זעט מען אפילו פון דער מעטאָדע, מיט וועלכער די רעגירונג האָט מסכים געווען אויף דער בלומרשט'ער פאַרברייטערונג פון דער „טשערטא", נאָך דעם ווי די דייטשע עראָבערונג האָט די טשערטא סיי־ווי פאַקטיש אָפּגעשאַפט. דאָס האָט אויך אָפן מודה געווען דער אינערן מיניסטער מאַקלאַקאָוו אין געשפּרעך מיט א אידישער דעפּוטאַציע. „איך וויים, האָט ער געזאָגט, אַז די אידישע רעכטלאָזיקייט איז א צעפוילטע וואַנט, זי מוז פריער אָדער שפּעטער איינפאַלן, — נאָר איך וויל זי ניט לאָזן פאַלן, ווייל זי וועט מיך באַגראָבן אונטער אירע חורבות". דאָס איז א ציניש־אָפענע באַשטעטיקונג, אַז דער צאַריזם שטיצט זיך אויף דער שרעקלאַכער טראַגעדיע פון די רוסישע אידן.

ג. אַנדערע לענדער פון מזרח־אייראָפּע. א זאַנדערבאַרן פאַל פון אידישער רעכטלאָזיקייט שטעלן מיט זיך פאַר די מער־פרייהייטלאַכע לענדער פינלאַנד און רומעניען. צום שפּאָט קעגן איר אייגענעם נאַציאָנאַלן אומגליק, אין שווידערלאַכן ווידערשפּרוך צו איר פרייהייטלאַך־דעמאָקראַטישער קאָנסטיטוציע, האַלט פינלאַנד די אידן אין דער בימערסטער פאַרשקלאַפונג. אין לאַנד, וואו עס הערשט דאָס אַלגעמיינע גלייכע און פּראָפּאָרציאָנעלע וואַלרעכט, מיט אַלע „לעצטע אימפּרואוומענטס", מיט פרויען־שטימרעכט, מיט א גרויסער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פּאַרטיי, ווערן די אידן לויט'ן געזעץ באַהאַנדלט ניט ווי בירגער, ניט ווי מענטשן, נאָר ווי שעדלאַכע חיות. די קליינע צאָל אידן, וואָס וואוינען דאָרט פון דורי דורות, טאָרן זיך ניט באַוועגן איבער'ן לאַנד, זי איז פאַרשפּאַרט אין די געטאָס. קיין נייע אידן ווערן ניט צוגעלאָזן.

*) כאַראַקטעריסטיש איז די שטעלונג, וואָס די לאָנדאָנער „טאַימז" האָט פאַרנומען צום בייליס־פּראָצעס. די דאָזיקע רוסן־פריינטלאַכע צייטונג האָט אָפן געפּרעגט, אויב ענגלאַנד קאָן נאָך אָנהאַלטן דיפּלאָמאַטישע פריינדשאַפט מיט דער רוסישער רעגירונג, וואָס בלאַמירט זיך אויף אַזאַ מיטל־אַלטערלאַכן אופן.

פראטעסטן און פאדערונגען.

די אידישע דומא־דעפוטאטן האבן אנטוויקלט אן אינטענסיווע טע־טיקייט, באקעמפענדיק דעם באקאנטן געזעץ־פראיעקט פון דער רעגירונג אריינצופירן שטאטישע זעלבסט־פארוואלטונג אין פוילן. די רעגירונג האט די אידן געגעבן א באשרענקטע פארטרעטערשאפט אין די פוילישע מוניציפאליטעטן: אין יענע שטעט, וואו אידן בילדן א מערהייט פון 60 פראצענט פון דער באפעלקערונג, זאלן זיי האבן אין דער פארוואלטונג בלויז 20 פראצענט פון די שטימען, און אין די איבעריקע שטעט בלויז 10 פראצענט פון די שטימען. ווייטער טארן די אידן ניט ווערן געוויילט אויף פאראנטווארטלאכע שטעלן. קיינע פראטעסטן האבן אבער ניט גע־האלפן, די פוילישע „קאלא" אין דומע איז געגאנגען האנט־אין־האנט מיט דער רעגירונג, און די שענדלאכע באשרענקונגען פאר די אידן זיינען אנגע־נומען געווארן פון דער דומא.

גאר אומגעריכטערהייט איז אין דער רוסישער דומע דורכגעגאנגען א געזעץ, וועלכעס איז דוקא גינציק אויך פאר די אידן און גראד פאר זייער נאציאנאלער אנטוויקלונג. דאס געזעץ דערלויבט אלע נאציאנאליטעטן צו גרינדן פאלקסשולן, וואו כמעט אלע למודים קומען פאר אין דער מוטער־שפראך פון יעדער נאציע. אט דער שולן־געזעץ איז אריין אין קראפט סאמע ערב דער היינטיקער מלחמה, און פון אים וועלן, צוגלייך מיט אלע פעלקער פון רוסלאנד, אויך די אידן עפעס פראפיטירן.

א נייע ווענדונג האט די באוועגונג פאר אידישער עמאנציפאציע גע־נומען ביים ביילים פראצעס, וועלכער איז אויף אזא מיטעל־אלטערישן און סקאנדאליעזן אופן ארגאניזירט געווארן פון דער רעגירונג. מיט דעם בלוט־בלבול זוכט די רעגירונג צו קרוינען איר פאליטיק פון פארלוימדן און פארהעצן די אידן און דורך דעם צו פארלוימדן די פרייהייטס־באווע־גונג פון רוסישן פאלק. נאר דער עפעקט פון ביילים־פראצעס איז געווען פונקט דער היפוך דערפון, וואס די רעגירונג האט געצילט. אנשטאט צו פארלוימדן די אידן פאר'ן רוסישן פאלק, האבן די נידערטרעכטיקע און אומגעלומפערטע מאכינאציעס פון דעם באשולדיגונגס־צד אנטפלעקט פאר'ן רוסישן פאלק די גאנצע צעפוילטקייט און אויסגעלאסנקייט פון דער רעגירונג. אנשטאט צו שאפן בארוהיקונג ביי די ברייטע פאלקס־שיכטן, האט דער ביילים פראצעס גראב באליידיקט דאס געוויסן פון דעם רוסישן פאלק און ארויסגערופן די גרעסטע אויפרעגונג. די ליבעראלע רוסישע פרעסע האט נאך קיינמאל ניט געהאט אזא פארגרעסערטע צירקו־לאציע, ווי ביי דעם ביילים פראצעס. דארפישע דינסט־מיידלאך, דווארני־קעס („דזשעניטארס") און מארק־הענדלער, פון פאבריקס־ארבעטער שוין גאר אפגערעדט, האבן מיט אומגעהויערן אימפעט פאנאנדערגעכאפט די „עקסטראס" און זייערע פנים'ער האבן געשיינט פאר פרייד, ווען די עקסטראס האבן דערציילט, אז ביילים איז פרייגעשפראכן.

און, ענדלאך, אנשטאט רייניצוואשן די רוסישע רעגירונג פאר דער

נאַטוראַליזירט ווערן און קריגן בירגער־רעכט. נאָר צום סוף פון דער מלחמה איז די לאַגע געבליבן ווי געוועזן, און אפילו די בולגארישע אידן, וואָס זיינען צוזאַמען מיט דער פּראָווינץ דאָברודזשא אריבער אונטער רומע־ניען׳ס הערשאַפט, האָבן דורך דעם פאַרלאָרן זייערע פריערדיקע בירגער־רעכט.

דער אידישער רעכטס־קאַמף אין גאַליציען געהערט ניט צום פּרק פון בירגערלאַכער עמאַנציפּאַציע, ווייל בירגערלאַכע רעכט זיינען דאָרט פאַר די אידן גאַראַנטירט דורך דער קאָנסטיטוציע פון דער גאַנצער עסט־רייכישער מלוכה. דער קאַמף דאָרט שטעלט זיך דעם צוועק פון נאַציאָ־נאַלער עמאַנציפּאַציע און וועט ארומגערעדט ווערן אין דעם שייכות׳־דיקן קאַפּיטל.

אין דער טערקיי האָבן די אידן באַקומען גלייכע רעכט, פּער־זענלאַכע, מענטשלאַכע און נאַציאָנאַלע, כמעט פולשטענדיקע גלייכ־באַרעכטיקונגען נאָך מיט הונדערטער יאָרן צוריק און אָן שום אָנשטרענ־גונג אָדער קאַמף פון זייער זייט. דורך דער קאָנסטיטוציע האָבן זיי געקראָגן אויך פולע בירגערלאַך־פּאָליטישע רעכט.

רעכט און דער קאַמף פאַר רעכט

אין עסטרייך זיינען זינט 1867 יאָר אַלע בירגער גלייכבאַרעכטיקט און קיין שום באַשרענקונגען פאַר אידן, אַלס אַזעלכע, עקזיסטירן ניט אינ׳ם געזעץ. אידן געניסן פולע פּערזענלאַכע פרייהייטן און בירגערלאַך־פּאָליטישע רעכט צוגלייך מיט אַלע אנדערע בירגער פון לאַנד.

פּאַקטיש האָט דער אַנטיסעמיטיזם באַוויזן צוריק צו באַשרענקען די אידישע רעכט אין געוויסע פּרטים, באַזונדערס אין דער שטאָט ווין און אין דער פּראָווינץ גאַליציען; פּאַקטיש האָט די אידן־פיינטלאַכע פּראַקטיק פון דער גאַליצישער אדמיניסטראַציע אין די לעצטע צען־פופצן יאָר געבראַכט די אידן אָן אַ שיעור שאָדן און זיי אָפּטמאָל עקאָנאָמיש רואינירט, קולטורעל דערנידעריקט און פּאָליטיש באַשרענקט. נאָר אינ׳ם געזעץ אַלס אַזעלכן בליבן די אידן, ווי פריהער, גלייכ־באַרעכטיקט. בלויז איינמאָל איז געמאַכט געוואָרן אַ פאַרזוך אויף אָפּן־יורידיש צו באַגרעניצן די אידישע רעכט: סך הכל מיט אכט יאָר צוריק האָט דער אַנטיסעמיטישער דעפּוטאַט פון רייכסראַט (רייכס־פּאַרלאַ־מענט) שמידט אריינגעבראַכט דעם פאָרשלאַג איינצופירן אַ פּראָצענט־נאָרמע פאַר דער אידישער שול־יוגנט. דער פאָרשלאַג איז שיער ניט אָנגענומען געוואָרן. נאָר איין קלייניקייט האָט געפעלט, אַז עסטרייך זאָל מאַכן אַן אָנהויב און נאָכמאַכן די רוסישע „פּאָריאַדקעס“: בלויז מיט אַ פּאָר שטימען מערהייט איז גערעטעט געוואָרן דער פּרינציפּ פון אידישער גלייכבאַרעכטיקונג. דערוויל געניסן די אידן, אַלזאָ, גלייכע בירגערלאַכע רעכט.

און דאָס איינציקע מיטל פון פּריוויהייטס־קאַמף, וואָס בלייבט דעם הייפּל פּאַריער, זיינען פּעטיציעס צום פּאַרלאַמענט („לאַנדטאַג"). נאָר דער פּאַרלאַמענט מאַכט זיך סיסטעמאַטיש ניט ווויסנדיק פון דער אידישער לאַגע. טרויעריק איז געווען דאָס בילד, ווען די רוסישע שוואַרצע מאה האָט אריינגעלייגט די טומאה אין דער יראה און איינגעשטעלט זיך פאַר דער אידישער קריוודע אין פינלאַנד (אין יאָר 1909). אָבער אויך דער פּאַטש אין פּנים האָט ניט אויסגעניכטערט דאָס פינישע פאָלק.

אין רומעניען ווערן די אידן אויך באַטראַכט פאַר ניט קיין בירגער, נאָר אויסלענדער, און דערצו נאָך אויסלענדער אָן פּרעמדן שוץ. די אידן אַליין זיינען צו אָנמעכטיק צו קעמפן קעגן דער רעכטלאָזיקייט. די אריינמישונג פון דער אינטערנאַציאָנאַלער עפנטלאַכקייט (דורך דעם בערלינער טראַקטאַט 1878 יאָר) איז ניט געגאַנגען ווייטער פאַר פּאַפּירענע רעזאָלוציעס. דאָס רומענישע פאָלק גופא איז כמעט איינשטימיק אין זיינע פיינטלאַכע געפילן צו די אידן. דיזעלביקע געוועזענע „סאָציאַליסטן", ווי צ. ב. דער סאָציאַליסטן־פירער נאַדעזשדא, וואָס האָבן נאָך א געוויסע צייט אַגיטירט פאַר די אידן, זיינען שפּעטער אַליין געוואָרן די פאַרביסנסטע אַנטיסעמיטן. די „קאָנסערוואַטיווע" פּאַרטיי פּרעטענדירט כלומרשט צו באַשיצן די אידן, נאָר קוים באַקומט זי די מאַכט, האַלט זי ניט איין אירע פאַרשפּרעכונגען. די „ליבעראַלע" פּאַרטיי „פון די דריי ברידער" (בראַטיאַנו) איז אויסגעשפּראָכן אידן־פיינטלאַך.

די אידן האָבן זיך אָרגאַניזירט אין א „פאַרבאַנד פון איינגעוואָרצלטע אידן" („אוניונע יעוורעילאָר פּאַמינטעני"), וואָס פירט אָן אן אַגיטאַציע פאַר דער אידישער גלייכבאַרעכטיקונג. זיין פאָדערונג איז, אז א געזעץ זאָל ערקלערן אלע אידן פאַר רומענישע בירגער. זיין אַגיטאַציע פירט דער פאַרבאַנד אָן דורך די קנאַפּע פּראָגרעסיוו־רומענישע בלעטער („אַדעוועירול"), דורך דעמאָנסטראַציעס און פּעטיציעס צום פּאַרלאַמענט. זי ווערט אונטערשטיצט פון דער נייער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פּאַרטיי.—נאָר די גרעסטע שטערונג באַשטייט אין דעם, וואָס די רומענישע עפנטלאַכקייט אינטערעסירט זיך ניט מיט די פראַגן פון אידישע רעכט. א געוויסן שטויס צו הויבן אזא אינטערעס האָט אין יאָר 1913 געגעבן דער סקאַנדאַל ארום דעם אָנדענקען פון ראַנעטי־ראָמאַן*). בעת דער מאָביליזאַציע אינ'ם צווייטן באַלקאַן־קריג קעגן בולגאַריען האָט די רעגירונג געלאָזט דורך אירע אָפיציעלע צייטונגען א ניט־אָפיציעלן קלאַנג, אַז די מאָביליזירטע אידישע סאָלדאַטן וועלן

---

*) ראַנעטי־ראָמאַן איז געווען א גרויסער רומענישער דיכטער, אַ איד. נאָך זיין טויט האָט מען ביי אַ יאָר צייט אויפגעפירט זיין פּאַרטיידיקונגס פּיעסע פאַר אידן „מנשה", און געוואָלט שטעלן אים אַ דענקמאָל אין בוקאַרעשט. קעגן דעם האָבן די אַנטיסעמיטן אויפגעהויבן א סעריע סקאַנדאַליעזע דעמאָנסטראַציעס, און די אַנגעלעגנהייט האָט אויף אַ געוויסער צייט געהויבן דעם עפנטלאַכן אינטערעס צו דער אידן־פראַגע.

ס'פארשטייט זיך ממילא, אז אט־די פארעלטערטע ארדנונג גיט די מעגלאכקייט דער נאציאנאלער מערהייט פון איטלאכער פראווינץ צו אונ־טערדריקן די נאציאנאלע מינדערהייט, און ס'באקומט זיך א שרעקלאכער פלאנטער פון נאציאנאלע תביעות און סכסוכים, ווייל גראד א פאלק, וואס האט די מאכט אין איין פראווינץ, איז צופעליק א מינדערהייט אין דער צווייטער פראווינץ. אזוי ווערן די דייטשן אונטערדריקט אין טשעכיען, און די טשעכן, צוריק, פון די דייטשן אין נידער־עסטרייך; די פאליאקן הערשן אין גאליציען און ווערן בע'עול'ט אין שלעזיען; די איטאליענער הערשן אין דאלמאציען (דוקא איבער א פויערשער מערהייט פון סלאווענער) און ליידן צרות פון די דייטשן אין טיראל. און דער גאנצער מיש־מאש פון די פראווינציעלע פארלאמענטן טראגט זיך אריבער אינ'ם צענטראלן פארלאמענט. דאס שאפט אומאויפהערלאכע שטערונגען פאר דעם גאנצן לעבן פון דער מלוכה און פאראליזירט אפטמאל דאס צענטראלע סיסטעם פון דער פאליטיק אין עסטרייך. כדי צו באַ־רואיקן די נאציאנאלע אפעטיטן ווארפט צו די צענטראל־רעגירונג פון צייט צו צייט א הנחה דער אדער יענער נאציאנאלער גרופע. איין נאציע קריגט אן אוניווערסיטעט, אדער זי קומט אפ בלויז מיט א צוזאג פון אן אוניווערסיטעט אויף לעתיד לבוא, א צווייטע נאציע קריגט אירן א מיניס־טער אין קאבינעט, אירן א שטאטהאלטער אין דער פראווינץ א. ד. גל. דאס דעמאראליזירט נאך מער די פאליטישע מדות פון לאנד, ווייל דאס פירט צו א שטענדיקן שאכער־מאכער צווישן דער רעגירונג און די בירגערלאך־נאציאנאלע פארטייען.

אזוי איז דאס, פארשטייט זיך, אויך אין די „אידישע" פראווינצן, ווי גאליציען און בוקאווינע: צוזאמען מיט די ברייטע שיכטן פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג זיינען אויך די אידישע מאסן בארויבט פון וואלרעכט און האבן ניט קיין ברעקל איינפלוס אויף דער לאנד־פאר־וואלטונג. די קליינע הייפל אידישע קאפיטאליסטן און גרונדבאזיצער, וועלכע איז אויסגעקנעפלט מיט די קריסטלאכע פריצים, געניסט אויך איר חלק פון די פריצישע און קאפיטאליסטישע פריווילעגיעס און קאן אזוי אדער אנדערש פארטיידיקן אירע אינטערעסן.

מיט איין ווארט, אויב די אידישע מאסן אין עסטרייך זיינען פאקטיש בארויבט פון פאליטישע רעכט, איז דאס בלויז א רעזולטאט פון דער אלגעמיינער פאליטישער רעכטלאזיקייט פון די גרויסע פאלקס־מאסן, און דאס האט ניט צו טאן מיט קיין שום ספעציעלער אידישער לאגע.

אין עסטרייך איז אבער נאך ביז'ן היינטיקן טאג ניטא קיין פול־שטענדיקע רעליגיאנס־פרייהייט. ס'זיינען נאך עד היום פארבאטן גע־מישטע חתונות פאר מיטגלידער פון פארשידענע רעליגיעזע גרופן: עס איז פארבאטן א געמישטע הייראט צווישן קריסטן און אידן, קריסטן און מוסולמאנער א. אז. וו. דערפאר אבער איז אנערקענט דאס רעכט ארויסצוטרעטן פון איטלאכער רעליגיעזער געמיינשאפט און צו דערקלערן

דערפאר אָבער לײדן אידן אין עסטרײך פון נאַציאָנאַלער רעכטלאָזיקײט. אין אָט דעם לאַנד, וועמעס פּאָליטיק שטעלט פאָר א קלאסישן בײשפּיל פון נאַציאָנאַלע קאָנפליקטן, —וואו נײן פאַר־שידענע פעלקער האַלטן אין אײן רײסן זיך, שוין באַלד זיבעציק יאָר, פאר נאַציאָנאַלע רעכט, נאַציאָנאַלע פּריווילעגיעס און אײנפלוס, איז דאָס אידישע פאָלק, צום אונטערשײד פון אַלע אַנדערע, ניט פאררעכנט פאר קײן פאָלק און טאָר ניט פּרעטענדירן אויף דער באַפרידיקונג פון זײנע אינטערעסן. נאָר לאָמיר קודם זען, ווי אַזוי די נאַציאָנאַלע פראַגע ווערט בכלל פארענטפערט אינ׳ם עסטרײכישן געזעץ.

אין דער „אָקטראָאירטער" קאָנסטיטוציע פון 7 מערץ 1849, וועלכע איז שפּעטער געוואָרן די גרונטלאַגע פון דער עסטרײכישער מלוכה, ווערט, אגב, פּראָקלאַמירט: „אַלע פאָלקסשטאַמען זײנען גלײכבאַרעכטיקט און יע־דער פאָלקסשטאַם האָט אַן אומפאַרלעצלאַכעס רעכט אויפצוהאַלטן און צו אַנטוויקלען זײן נאַציאָנאַליטעט און שפּראַך". אָט אַ די ווערטער זײנען אַרײַן אין דער הײנטיקער קאָנסטיטוציע, אין פּאַראַגראַף 19 פונ׳ם „שטאַטס־גרונד־געזעץ איבער די רעכט פון די שטאַטס־בירגער". אינטערעסאַנט איז אָבער, וואָס ביז איצט איז נאָך ניט געלונגען אָט דעם שײנעם פּאַראַגראַף 19 צו פאַרוואַנדלען אין אַ ווירקלאַכן סיסטעם פון נאַציאָנאַלע באַציאונגען. פּאַקטיש איז נאָך אין עסטרײך אַלץ ניטאָ קײן פולע נאַציאָנאַלע גלײַר־באַרעכטיקונג, אַלע פעלקער ווערן דאָרט מער אָדער װײניקער באַשרענקט, און דאָס אידישע פאָלק איז, אין שרײענדיקן ווידערשפּרוך צו דער קאָנ־סטיטוציע, אינגאַנצן באַרויבט פון זײנע נאַציאָנאַלע רעכט.

עסטרײך איז צעטײלט אין אויטאָנאָמע פּראָווינצן („קרוינלענדער"), יעדע פּראָווינץ געניסט ברײטע זעלבסטפאַרוואַלטונג אין די ענינים פון פאָלקס־בילדונג און קולטור, פון לאָקאַלער־ווירטשאַפט, ווי צ. ב. די באַנוצונג פון וועלדער און בערג, די דורכפירונג פון וועגן און אײזענבאַנען, פון קאַנאַלן א. אז. וו. אָן דער שפּיץ פון יעדער פּראָווינציעלער פאַר־וואַלטונג שטײט א געזעצגעבערישער לאַנדטאַג, גלײך ווי די לעדזשיסלײ־טשורס פון יעדן שטאַט אין אַמעריקאַ, און א שטאַטהאַלטער מיט זײנע אונטערבאַאַמטע. דער לאַנדטאַג ווערט געקליבן פון דער באַפעלקערונג דורך א פאַרפלאָנטערטן און העכסט אַנטי־דעמאָקראַטישן וואַהל־סיסטעם, און דער שטאַטהאַלטער ווערט פונ׳ם קײסער באַשטימט. בכלל איז נאָך דער פּאַרלאַמענטאַריזם אין עסטרײך זײער שוואַך אַנטוויקלט, און דאָס אַלגעמײנע וואַלרעכט איז דערווײל דורכגעפירט געוואָרן בלויז אינ׳ם צענטראַלן פּאַרלאַמענט, דעם „רײכסראַט". די עסטרײכישע דעמאָקראַטיע געפינט זיך נאָך אין די וויקעלאַך, און די פּראָווינציעלע אויטאָנאָמיע האָט דאָרט מיט דער דעמאָקראַטיע נאָך גאָר ניט צו טאָן. אין אַלע פּראָווינצן געהערט די הויפּט־מאַכט צו די פּריצים (לאַנדבאַזיצער) און צו די העכערע גלחים, זײ בילדן די מערהײט אין די לאַנדטאַגן, און די שטאַטהאַלטערס ווערן אויך שטענדיק באַשטימט פון זײער מיט.

זיך פארטיידיקן אין זייער מוטער־שפראך. ס'איז לייכט זיך פארצושטעלן, ווי שעדלאך דאס רופט זיך אפ אויף די אינטערעסן פון א אידישן אנגע־קלאגטן, ווען ער מוז זיך פארשטענדיקן מיט די ריכטער אין א פרעמדער, אומגעוואוינטער און ניט־היימישער שפּראך, בשעת זיין קעגנער אין דעמ־זעלביקן געריכט קאן פריי אויסדריקן זיינע געדאנקען אין דער היימישער שפּראך.

א דאנק דער נאציאנאלער פארשידנארטיקייט פון דער באפעלקע־רונג שפּילט אין עסטרייך א גרויסע ראלע די רובריק פון „אומגאנגס־שפּראך" ביי דער פאלקס־ציילונג. אלגעמיינע פאלקס־ציילונגען ווערן געמאכט אלע צען יאר, און שטענדיק זיינען די אידן געצוואונגען אנ־צוגעבן א פרעמדע שפּראך, — פארשטייט זיך, די שפּראך פון דער הער־שענדיקער מערהייט. די אכט הונדערט טויזנט אידן פון גאליציען ווערן מיט אמאל „פאליאקן", און דערמיט ווערט געפעלשט דער גאנצער פאקטישער צושטאנד פון דער פראווינץ. באמת'ן וואוינען אין גאליציען אוקראינער כמעט אזוי פיל, וויפיל פאליאקן. נאר אז מ'רעכנט צו אלע אידן צו די פאליאקן, קומט דעמאלט אויס, אז די פאליאקן זיינען די מערהייט, און זיי קומען גרעסערע פריווילעגיעס, קריגן די פאליאקן שוין „על פי יושר" די מערהייט שטימען אין דער רעגירונג. אזוי ווערן די אידישע מאסן באנוצט פון די שטארקע און פריווילעגירטע, כדי נאך מער צו אונטערדריקן די שוואכערע פעלקער. אין מעהרען ווערן די אידן צוגערעכנט צו די דייטשן, כדי צו באשרענקען די רעכט פון די טשעכן. און דאס גיט צו נייעם שטאף פאר אנטיסעמיטישע העצעס.

ניט האבנדיק קיין אייגענעם זעלבסטשטענדיקן נאציאנאלן ווערט, פארוואנדלען זיך די אידן ממילא אין אן אנטינאציאנאלן מיטל פאר אונטערדריקונג. און דורך דעם ווערט פארשארפט די באציאונג צווישן אידן און ניט־אידן, דער אנטיסעמיטיזם שעפּט נייע שפּייז פון אט דער אומנעזונטער לאגע. די אידן ווערן אן אביעקט פון אלגעמיינער שנאה און פארדאכטונג.

אין א לאנד, וואו די לופט איז אנגעזאפּט מיט נאציאנאלע געפילן און מיט נאציאנאלע טענות, האט בירגערלאכע גלייכבארעכטיקונג אליין בלויז א בעשרענקטן ווערט. א בירגער קאן ניט האבן די אמת'ע ווערדע פון א בירגער, ווען ער געהערט צו א פאלק, וואס האט ניט קיין פולע ווערדע פון א פאלק. אויב זיינע פערזענלאכע און בירגערלאכע רעכט זיינען ניט באשרענקט טעארעטיש אויפ'ן פאפּיר, ווערן זיי באשרענקט פראקטיש אין לעבן. און דער טרויעריקער אמת איז, אז די אידן אין עסטרייך ווערן, ניט קוקנדיק אויף בירגערלאכער עמאנציפּאציע, דאך אלץ פארפאלגט סיי פון דער רעגירונג, סיי נאך א סך מער פון דער ארטיקער אדמיניסטראציע און פון דער קריסטלאכער באפעלקערונג.

די אנטיסעמיטישע אדמיניסטראציע פון נידער־עסטרייך, האט אין לויף פון יארן דורך דראסטישע צירקולארן געמאכט א תל פון א גאנצער

זיך פאר „קאנפעסיאנסלאז“, ד. ה. ניט רעליגיעז. א סך וויכטיקער איז אבער, וואס די קאטוילישע קירך האט א גאנצע סעריע פאליטישע פריווי־לעגיעס אין פארגלייך מיט אנדערע רעליגיעס: די קאטוילישע בישאפן און ערציבישאפן קריגן א באזונדערע פארטרעטונג אין דער אויבערשטער געזעצגעבונגס־קערפערשאפט פון דער אימפעריע (אינ׳ם „הערען־הויז“) און אין די פראווינציעלע לאנדטאגען. די אידישע רעליגיע געניסט ניט פון דער פריווילעגיע. אין די אוניווערסיטעטן זיינען פאראן ספע־ציעלע קאטוליש־טעאלאגישע פאקולטעטן, אויסגעהאלטן פון דער רעגירונג, בעת די אידיש־טעאלאגישע לער־אנשטאלט ווערט בלויז אין א קליינער מאס סובסידיעס פון דער רעגירונג.

נאר דאס וואלט שוין געווען פון די קלייניקייטן, ווען די אידישע נ א צ י ע וואלט אנערקענט געווארן, אלס אזעלכע, צוגלייך מיט אלע אנדערע פעלקער. דער באגריף „אידישעס פאלק“, „אידישע שפראך“, „אידישע קולטור“ עקזיסטירט ניט פאר׳ן עסטרייכישן געזעץ, וועלכעס רעכנט זיך דאך מער אדער ווייניקער מיט אלע אנדערע שפראכן און קולטורן. די אידן ווערן מיט גוואלט צוגערעכנט צו אנדערע נאציאנען, און ספעציעל צו יענע, וואס האבן די מאכט אין דער אדער יענער פראווינץ. פאר יעדער פראווינץ ווערן אנערקענט צו צוויי אדער דריי „לאנדעס־איבליכע שפראכן“. די מייסטע אידן וואוינען אין גאליציע, בוקאווינע און ווין. אין גאליציע זיינען „לאנדעס־איבליך“ די פוילישע און די אוקראינישע (רוטענישע) שפראך, אין בוקאווינע די דייטשע, די רומענישע, די פוילישע און די אוקראינישע, אין ווין בלויז די דייטשע. אידיש ווערט אין ערגעץ ניט אנערקענט פאר „לאנדעס־איבליך“, ד. ה. אנגענומען אינ׳ם געברויך פון דער פראווינץ.

צווישן אלע ניין פעלקער פון עסטרייך פארנעמען די אידן לויט זייער צאל (א מיליאן מיט א פערטל) דעם פינפטן פלאץ, א סך א גרעסערן פלאץ ווי די איטאליענער, רומענער און סלאווענען, נאר קיינער רעכנט זיך ניט דערמיט. יעדע „לאנדעס־איבליכע“ שפראך האט גרע־סערע אדער קלענערע רעכט אין דער פאלקס־שול, אין עפנטלאכער פאר־וואלטונג, אין געריכט. די אידישע שפראך איז רעכטלאז. דאקומענטן אין אידיש (און העברעאיש) האבן ניט קיין שום יורידישע קראפט, א וועקסל, געשריבן אין אידיש, ווערט אבסאלוט ניט אנערקענט. אלע שטאטס־פארארדנונגען אין גאליציע, צ. ב. ווערן פארעפנטלאכט אין פויליש און אוקראיאיניש, און א איד, וועלכער קאן ניט לעזען קיין אנדער שפראך, חוץ אידיש, קאן די פארארדנונגען ניט פארשטיין. יעדע נאציע דארף לויט׳ן געזעץ קריגן א געוויסע פראפארציע צווישן די באאמטע פון לאנד: עס מוזן זיין פוילישע און אוקראינישע באאמטע, נאך ניט קיין אידישע, ווייל די אידן זיינען דאך קיין נאציע ניט. ווען א איד ווערט געשטעלט צו געריכט, מוז ער אפגעבן זיין פארטיידיקונג אין א פרעמדער שפראך, ניט אין אידיש, בעת אז אוקראינער, א רומענער, א סלאווענער קאנען

איזראַעליטישע אוניאָן", נאָר די לעצטע האָט ניט דערגרייכט קיין שום ווירקליכע רעזולטאַטן, ווייל ז האָט מורא צו באַטאָנען די נ אַ צ י אָ נ אַ ל ע זייט פון דער אידן־פראַגע. אזוי ווי די אידן ווערן פאַררעכנט צו די אנדערע פעלקער, וואָלטן על פי יושר געדאַרפט אָט די פעלקער זיך איינשטעלן פאַר זייערע אידן. איז אָבער די צרה, וואָס סיי דער פוילישער קלוב, סיי דער דייטש־נאַציאָנאַלער פאַרבאַנד אין פאַרלאַמענט זיינען איינער דעם צווייטן ווערט מיט זייער אַנטיסעמיטיזם. די רעגירונג, צוריק, רעכנט זיך ניט מיט קיין שום אָנפראַגע און פאָדערונג, וואָס ווערט ניט אונטערשטיצט פון אַ באַדייטנדער פאַרטיי אין פאַרלאַמענט. בלייבט, אלזא, די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פאַרטיי. די לעצטע איז ניט אַנטיסעמיטיש, חלילה, זי איז נאָר אזוי זיך אָנגעהויכט פון אידן־פאַראַכטונג. זי דערקלערט, אַז זי וויל ניט ווערן קיין „שוץ־טרופע פאַר אידן"... אינ׳ם גזעץ־פראָיעקט, וואָס איז אריינגעבראַכט געוואָרן פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פאַרלאַמענטס־פראַקציע צו געבן רעגירונגס־שטיצע פאַר די מינאָריטעטס־שולן (אין יאָר 1912), זיינען אויסגערעכנט געוואָרן ביים נאָמען אַלע פעלקער, נאָר בכיון ניט די אידן. די אָפיציעלע פירער פון דער עסטרייכישער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האַלטן ניט די אידן פאַר קיין נאַציע.

קיין חידוש ניט, וואָס אידן ווערן ניט אנערקענט ביי די פּראָווינציעלע וואַל־רעפאָרמען, וואָס ווערן געמאַכט אין משך פון די לעצטע צען יאָר. אין יאָר 1907 האָט מען אין מעהרען געבילדעט צוויי וואַל־קוריעס, אַ דייטשע און אַ טשעכישע, וואו יעדע נאַציע מוז באַזונדער אויסוויילן אירע דעפּוטאַטן אין לאַנדטאַג. די ציוניסטן האָבן פאַרלאַנגט אַ אידישע קוריע, נאָר מ׳האָט זיי אָנטזאָגט, און די אידן מוזן שטימען אין דער דייטשער קוריע.

אין בוקאָווינע וואוינען פינף נאַציאָנען, און פון זיי זיינען די אידן די דריטע לויט דער צאָל, אַ סך מער, איידער דייטשן און פּאָליאַקן. ביי דער וואַל־רעפאָרם צום בוקאָווינישן סעים אין יאָר 1909 האָט דער סעים אליין באַשלאָסן, אַז צווישן די נאַציאָנאַלע קוריעס זאָל אויך זיין אַ אידישע. נאָר די אידישע אַסימילאַטאָרן האָבן זיך משתדל געווען אין ווין ביי דער צענטראַלער רעגירונג, אַז די לעצטע זאָל ניט צולאָזן קיין אידישע קוריע, און די רעגירונג האָט זיי געפאָלגט: די אידן ווערן אין דער בוקאָווינע צוגערעכנט צו די דייטשן. דאָס איז אפילו שעדלאַך פאַר די דייטשן גופא, ווייל זיי ווערן אין דער „דייטשער" קוריע איינפאַך בטל בששים צווישן די אידן, און כמעט אַלע דעפּוטאַטן ווערן געוויילט פון די אידן. נאָר אפילו די דייטשע פּראָטעסטן העלפן ניט: ווין וויל ניט אָנערקענען קיין אידישע נאַציע.

די ערשטע וואָס האָבן פאַרשטאַנען דעם צוזאַמענהאַנג צווישן דער נאַציאָנאַלער און דער בירגערלאַכער גלייכבארעכטיקונג, זיינען געווען אין עסטרייך די פּועלי־ציון („די אידישע סאָציאַליסטישע ארבייטער־פּאַרטיי פּועלי־ציון"). מיט צוועלף יאָר צוריק האָבן זיי די ערשטע פאָרמולירט

סעריע אידישע פּרנסות, דאָס לעבן פון טויזנטער אידישע פאקטער־פאַקטערעגער („הויזירער“) איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַן אומענדלאַכן גיהנום; די אידישע שטאַט־באַאַמטע זיינען אַלע אָפּגעזאָגט געוואָרן פון זייערע שטעלעס, די פּראָסטע אידישע אַרבעטער ביי די אייזענבאַנען, און ביי די עלעקטרישע שטאָט־טראַמווייען זיינען אַלע ארויסגעוואָרפן געוואָרן אויפ'ן גאַס; נייע שטרענגע געזעצן וועגן אָבליגאַטאָרישע פאַר־געגנאַסנ־שאַפטן (צעכן“) ווערן באַנוצט, כדי צו שטערן די אידן דאָס רעכט צו פאַרנעמען זיך מיט האַנדל און מלאכה. אידן ווערן ניט צוגעלאָזט צום מאָנאָפּאָליזירטן טאַבאַק־האַנדל א. אז וו.

אין גאַליציען אונטערשטיצט דער סעים (לאַנדטאַג) מיט פינאַנציעלע מיטלען (וואָס ווערן גענומען אויך פון די אידישע שטייער צאָלער) אַ גאַנצע סעריע אַנטיסעמיטישע קאָאָפּעראַטיוון, וועלכע שטרעבן אַרויסצוּשטופן דעם אידן פונ'ם האַנדל. דער קרעדיט אין דער רעגירונגס־באַנק איז ברייט אָפן פאַר יעדער אַנטיסעמיטישער אונטערנעמונג און פאַרשלאָסן פאַר די אידן. דער סעים האָט אין יאָר 1910 פּלוצלונג צוגענומען ביי טויזנטער אידן די „פּראָפּינאַציע“, ד. ה. די פאַטענטן צו האַנדלען מיט בראַנפן און אָפּגענעבן עס צו זייערע קריסטלאַכע קאָנקורענטן. אין יאָר 1913 האָט דער סעים פּלוצלונג קאָנפיסצירט ביי די הענדלער (ד. ה. בעיקר ביי די אידן) דעם גאַנצן פאָרראַט שוועבעלאַך, אויף דעם ווערט פון עטליכע מיליאָן קראָנען: דער אויסרייד איז געווען, אַז די דאָזיקע שוועבעלאַך זיינען שעדלאַך פאַר'ן געזונט. די שטרענגע געזעצן וועגן זונטיק־רו ווערן באַנוצט, כדי צו שעדיקן די אידישע הענדלער און בעלי־מלאכות. — מיט איין וואָרט, ניט האָבנדיק קיין מאַכט צו באַשרענקען על פּי געזעץ די פּערזענלאַכע און בירגערלאַכע רעכט פון די אידן, מיען זיך די פּוילישע הערשער פון גאַליציען דורך פּאָליציייִשער פּראַקטיק צו רואינירן די אידן עקאָנאָמיש און צו דערנידעריקן זיי מאָראַליש.

דאָס לאַנד מיניסטעריום פון פאָלקס־בילדונג (לאַנדעס־אויסשוס) אין גאַליציען פאַרשפּרייט אין די שולן אַזוינע לערביכער, וואָס אַנטהאַלטן אַנטיסעמיטישע העצעס און אָנצוהערענישן, שטעלט אָן אַנטיסעמיטן פאַר לערער אין די שולן. קאַטוילישע מאָנאַכן גנב'ען צו אידישע קינדער, פאַרשפּאַרן זיי אין די קלויסטערס און שמד'ן זיי דאָרט אָפּ. אַזוינע פאַלן טרעפן כמעט יעדע וואָך, און לית דין ולית דיין. ס'העלפט ניט קיין קלאָגן זיך פון די עלטערן, אבי די גלחים דערקלערן, אַז דאָס קינד האָט זיך גע'שמד'ט מיט זיין גוטן ווילן... גרויזאַמע פּראָצעסן מיט עלילת דם זיינען אויך ניט אומבאַקאַנט אין עסטרייך: גענוג נאָר צו דער־מאָנען דעם שענדלאַכן פּראָצעס איז פּאָלנאַ, וואו דער איד הילזנער איז צוויי מאָל פאַראורטיילט געוואָרן צו טויט־שטראָף.

און קיינער איז ניטאָ אין לאַנדטאַג און אין צענטראַלן פּאַרלאַמענט, ווער ס'זאָל זיך פאַר די אידן איינשטעלן. די אַסימילאַטאָרישע אידן האָבן אַפילו שוין פון לאַנג אַ פאַרבאַנד פאַר רעכט־שוץ, „די עסטרייכיש־

האָט אורשפּרינגלאַך געזאָלט שאַפן בלויז צוויי קוריעס, די פּוילישע און די אוקראַינישע און די אידן צורעכענען צו די פּאָליאַקן. קעגן דער פאָדערונג פון אַ אידישער קוריע זיינען אַרויס די אַסימילאַטאָרן און די בונדיסטן. אָבער דער פּראָיעקט פון קוריעס בכלל איז אינגיכן פאַר־וואָרפן געוואָרן, און די אידישע באַוועגונג האָט אַנגעוואָרן איר לאָזונג און איר קראַפט ביי אָט דעם פּונקט. דער רעזולטאַט איז, וואָס מ'האָט אויסגעטיילט צוויי סאָרטן נאַציאָנאַלע וואַל־קרייזן: פּוילישע וואַל־קרייזן מיט אַ פּוילישער מערהייט און רוטענישע וואַלקרייזן מיט אַ רוטענישער מערהייט. פאַר די אידן איז מען יוצא געווען דערמיט, וואָס מ'האָט אויסגעטיילט זעקס אידישע שטעט, און אויך דאָרט געמאַכט דאָס וואַל־סיסטעם אַזוי, אַז די אַסימילאַטאָרישע קאַפּיטאַליסטישע „משה רבינו'ס פּאָליאַקן" זאָלן פאַרוואָרנט ווערן מיט זייערע ביז־איצטיקע פּריווילעגיעס.

ס'איז נאָך נויטיק צו געבן אַן אַלגעמיינע שילדערונג פון דער אידי־שער קהלה־אָרדנונג אין עסטרייך.

אַלע רעליגיעס ווערן געזעצליך קאָנסטיטואירט אויפ'ן יסוד פון קהלה־אויטאָנאָמיע. יעדע קהלה („קולטוס־געמיינדע") האָט דאָס רעכט אויסצואַרבעטן פאַר זיך אירע אייגענע אָרדנונגען, און די לעצטע דאַרפן באַשטימט ווערן פון דער רעגירונג. די קהלות געניסן פולע רעכט פון צוואַנג בנוגע צו זייערע מיטגלידער. ביסטו אַ איד, מוזטו געהערן צו דער אידישער קהלה פון דיין שטאָט, און די קהלה לייגט אויף דיר אַרויף שטייערן, וועלכע ווערן אויפגעמאָנט דורך די רעגירונגס־אָרגאַנען. די אי־דישע קהלה ווערט פאַרוואַלטעט פון אַ געוויילטן קאָמיטעט („קולטוס־פאָר־שטאַנד"), און די קהלה קאָן ביי זיך איינפירן אפילו אַלגעמיינעם וואַלרעכט, דעמאָקראַטישע אָרדנונגען און פּראָגרעסיווע שטייער אויף די הכנסות.

די קהלה באַזירט אויף ריין רעליגיעזע יסודות, נאָר, אויב זי וויל, מעג זי אויף זיך נעמען דעם פולן קאָנטראָל איבער גרויסע סאָציאַלע און נאַציאָנאַלע באַדערפעניש. זי קאָן איבערנעמען די צדקה־אַנשטאַלטן פאַר אירע מיטגלידער, די קולטורעלע און דערציאונגס־אַרבעט, די רעגו־לירונג פון דער עמיגראַציע, די גרינדונג פון „עמפּלאָימענט־אָפיסעס" (צו זוכן אַרבעט פאַר אַרבעטסלאָזע), די פאַרמיטלונג אין קאָנפליקטן צווישן קאַפּיטאַליסטן און אַרבעטער, די גרינדונג פון קאָאָפּעראַטיווע געזעלשאַפטן, סטאַטיסטישע פאָרשונגען א. אַז. וו. נאָך מער. די קהלות פון אַלע שטעט האָבן דאָס רעכט צו פאַראייניקן זיך אין איין פאַרבאַנד פאַר דער גאַנצער עסטרייכישער אימפּעריע. הקצור, דאָס געזעץ גיט די אידן די מעגלאַכ־קייט צו שאַפן זיך פריי מיט אַלע זייערע נאַציאָנאַלע ענינים, עס דאַרף בלויז טראָגן דעם נ א מ ע ן פון רעליגיעזע ענינים. ווען די מנהיגים פון עסטרייכישן אידענטום וואָלטן נאָר געוואָלט, האָבן זיי די פולע מעג־לאַכקייט צו שאַפן אַ נאַציאָנאַל־אויטאָנאָמען פאַרבאַנד פון אַלע אידן אין לאַנד, אויף סאָציאַלע, נאַציאָנאַלע און דעמאָקראַטישע יסודות. די רעגירונג וואָלט דאָס, אפשר, ניט דערלויבט. דערוויייל אָבער פלעגט זי נאָך

די פאָדערונגען פון נאַציאָנאַלער גלייכבארעכטיקונג און נאַציאָנאַלער אויטאָ־נאָמיע. ערשט שפּעטער זיינען די פאָדערונגען אויפגענומען געוואָרען אָפיציעל פון די אַלגעמיינע ציוניסטען און נאָך אַלץ ניט אָפיציעל און ניט קאָנסעקווענט פון דער „איד. סאָצ.־דעמ. פּאַרטיי“ (דעם גאַליציישן „בונד“). בשעת דער וואַל־רעפאָרם צום פּאַרלאַמענט אין יאָר 1905 און 1906 האָבן די פּועלי־ציון אויפגעהויבן אַ ברייטע פאָלקס־באַוועגונג אין גאַליציען צו פאַרלאַנגען פּראָפּאָרציאָנעלעס וואַל־רעכט פאַר די אידען. ווען דער אַסי־מילאַטאָרישער פּירער ע. ביק האָט אָראַנזשירט אין לעמבערג אַ צוזאַמענ־פאָר צו באַקעמפן די אידישע פאָדערונגען, זיינען די פּועלי־ציון באַפאַלען דעם פאַרזאַמלונגס־זאַל און געצוואונגען שליסן דעם צוזאַמענפאָר. באַלד נאָך דעם האָבן זיי אין פאַרבינדונג מיט די ציוניסטען צונויפגערופן אין איין אוונט 250 פאָלקס־פאַרזאַמלונגען איבער גאַנץ גאַליציען, און 250 פּעטיציעס זיינען געשיקט געוואָרען קיין ווין צו פאָדערן אַ אידישע פאַר־טרעטערשאַפט אין פּאַרלאַמענט.

אַ געוויסן דערפאָלג האָט די באַוועגונג דאָך געהאַט: די רעגירונג איז געצוואונגען געווען אויסצוטיילן אין גאַליציען זעקס וואַל־קרייזן מיט אַ אידישער מערהייט, און ביי די נעקסטע וואַלן זיינען אויסגעקליבן געוואָרן דריי ציוניסטען. צוזאַמען מיט'ן דעפּוטאַט פון טשערנאָוויץ, בענאָ שטרויכער, האָבן זיי געבילדעט דעם ערשטן „נאַציאָנאַלן אידישן קלוב“ אין פּאַרלאַמענט. ביי די צווייטע וואַלן אין פיר יאָר אַרום האָט די רעגירונג געשלאָסן אַ געהיימן אָפּמאַך מיט די פּוילישע סאָציאַל־דעמאָ־קראַטן צום צוועק צו פאַרניכטן די איריש־נאַציאָנאַלע קאַנדידאַטן. דאָס האָט געבראַכט דערצו, אַז אַלע ציוניסטן זיינען דורכגעפאַלן ביי די וואַלן, אַ דאַנק דעם אומגעהערטן טעראָריזם פון דער אַדמיניסטראַציע און די וואַל־פעלשונגען, און דער שפּיץ פון טעראָריזם איז דערגרייכט געוואָרן ביי דעם באַקאַנטן בלוטבאַד אין דראָהאָביטש. (בעת די וואַלן, 1911. ב. ל.).

ביי דער לעצטער פאָלקס־ציילונג פון 1910 יאָר האָבן די פּועלי־ציון אויפגעהויבן אַ גרויסע פאָלקס־באַוועגונג, צו פאַרשרייבן אין די סטאַ־טיסטישע בויגנס די אידישע „אומגאַנגס־שפּראַך“. צו די פּועלי־ציון זיינען אין דעם פּרט צוגעשטאַנען אויך די בונדיסטען און די ציוניסטען, און הונדערטער טויזנטער אידען האָבן געפאָלגט דעם רוף. נאָר די גאַלי־ציישע רעגירונג האָט אָנגענומען די שאַרפסטע מיטלען צו צווינגען די אידן, זיי זאָלן זאָגן אַ ליגן און אָנגעבן פּויליש אַלס זייער שפּראַך. יעדן אידן. וואָס האָט אָנגעגעבן „אידיש“. האָט מען באַשטראָפט מיט 40 קראָ־נען אָדער מיט 4 טאָג אַרעסט, און די רעגירונגס־באַאַמטע האָבן סיסטע־מאַטיש מיט די אייגענע הענט אויסגעשטראָכן „אידיש“ פון די ליסטן און פאַרביטן אויף „פּויליש“.

ביי דער וואַל־רעפאָרם צום גאַליציישן סעים אין די לעצטע פאַר יאָר פאַר דער מלחמה האָבן די פּועלי־ציון און די ציוניסטן אַרויסגע־שטעלט די פאָדערונג פון אַ באַזונדערער אידישער קוריע, ווייל די רעפאָרם

פילן, קיין נאַציאָנאַלע רעכט פאַרלאַנגען די אידן ניט, דאָס אינערלאַכע לעבן איז ביי זיי פרימיטיוו, און רעליגיעזע אויטאָנאָמיע האָבן זיי אין פולן מאָס. נאָר א סך סמנים באווייזן, אז פריער אָדער שפעטער וועט פאָרקומען אן ענדערונג, אז די לאַגע אין אונגאַרן וועט ווערן ענלאך צו דער לאַגע אין עסטרייך (אונגאַרן איז אויך א נאַציאָנאַליטעטן־שטאַט, מיט אלע וואקסנדיקע סמנים פון נאַציאָנאַלן קאמף), און די לאַגע אין די גע־דיכט־אידישע פראָווינצן, מאַרמאַראָש. טראַנסילוואַניע, וועט ענלאך ווערן צו דער לאַגע אין גאַליציען.

בירגערלאכע גלייכבאַרעכטיקונג

לאָמיר רעזומירן די פאַרשיידענע פאָרמען פון רעכטס־באַשרענקונגען, פון וועלכע די אידן ליידן אין די פאַרשיידענע לענדער.

פאַראַן לענדער, וואו די אידן זיינען באַשרענקט אפילו אין די עלעמענ־טאַרסטע מענטשלאכע רעכט, וואו לויט'ן געזעץ אָדער לויט די אָנגענומע־נע מדות פון געוואוינהייטס־רעכט („קאמאן לאָא“) מעג מען דעם אידן באהאַנדלען ווי א רעכטלאָזע חיה, זיין לעבן און זיין פאַרמעגן ווערן אב־סאָלוט ניט געשיצט פונ'ם געזעץ. אזוי איז דאָס אין מאַראָקאָ, אביסיניען, אַראַביען און פערסיען. אביסל העכער איז די רעכטלאכע לאַגע פון די אידן אין פינלאַנד און רומעניען, וואו אונזערע ברידער דאַרפן, לויט'ן געזעץ, באהאַנדלט ווערן אַלס מענטשן, דאָס לעבן און אייגנטום פונ'ם אידן ווערט אָפיציעל געשיצט פון געזעץ גלייך, ווי דאָס לעבן און אייגנ־טום פון אלע מענטשלאכע וועזנס. נאָר די אידן ווערן ניט אָנערקענט פאַר בירגער פון לאַנד און האָבן, אלזאָ, אבסאָלוט קיינע בירגער־רעכט ניט. ניט קוקנדיק דערויף, וואָס זיי טראָגן אויף זיך אלע בירגער־פליכטן, ווי די שטייערן און מיליטער־פליכט. חוץ דעם זיינען די פינלענדישע און רומענישע אידן באַשרענקט אין וויכטיקע מענטשלאכע רעכט, ווי דאָס רעכט אויף בילדונג און אויף פרייער באַוועגונג און באשעפטיקונג.

אביסל העכער, ווי אין רומעניען, איז טעאָרעטיש די רעכטלאכע לאַגע פון די אידן אין רוסלאַנד. דאָ ווערן שוין די אידן, על פי געזעץ, אנער־קענט אי פאַר מענטשן, אי פאַר בירגער אפילו. און דאָס רוסישע גרונט־געזעץ זאָגט בפירוש, אז „פאַר'ן געזעץ זיינען אלע בירגער גלייך“, נאָר דאָס מיינט מען נאָר דאָס קרימינעלע געזעץ: על פי דין דאַרף דאָס לעבן און אייגנטום פון די אידן געשיצט ווערן פונקט אזוי, ווי דאָס לעבן און אייגנטום פון אלע אנדערע מענטשן.*) א טייל בירגערלאכע רעכט האָבן די

*) מיר מוזן נאָך אַמאָל באַטאָנען, אז לויט'ן בוכשטאַב פון געזעץ טאָר מען אפילו אין רוסלאַנד ניט מאַכן קיין פּאָגראָמען אויף אידן פונקט, ווי מ'טאָר בכלל קיין פּאָגראָמען ניט מאַכן. דער אומגליק איז נאָר, וואָס דאָס געזעץ בלייבט אַ טויטער בוכשטאַב...

ניט שטעלן קיין מניעות פאַר דער אַנטוויקלונג פון אידישן קהלה־לעבן.

אַזוי איז דאָס געזעץ. פאַקטיש אָבער איז די לאַגע פונקט דער היפוך. די אַסימילאַטאָרישע און קאַפּיטאַליסטישע „פירער“ פון עסטרייכישן אי־דענטום זיינען אויך פאַקטיש די גאַנצע דעה־זאָגער פון דער קהלה־פאַר־וואַלטונג. זיי האָבן אין אַלע קהלות איינגעפירט וואַל־פּריווילעגיעס פאַר די רייכע און האָבן צוגענומען דאָס וואַל־רעכט ביי די ברייטע פאָלקס־מאַסן. קיין שום נאַציאָנאַלע טעטיקייט לאָזן זיי ניט צו, זייער גאַנצע אַרבעט טראָגט אַ קאַזיאָנעם, ביוראָקראַטישן כאַראַקטער און באַשרענקט זיך מיט „רעליגיאָן“ און „פילאַנטראָפּיע“. די נאַציאָנאַלע באַוועגונג צווי־שען די אידן אין עסטרייך האָט אין זינען אויך צו רעפאָרמירן די קהלה: דאָס עסטרייכישע געזעץ גיט די מעגלאַכקייט דאָס צו טאָן, נאָר די פירער פון דער קהלה האַלטן די מאַכט זייער פעסט און לאָזן ניט אויסנוצן דאָס געזעץ לטובת די נאַציאָנאַל־אידישע באַדערפעונישן. די אידישע סאָציאַ־ליסטן פון אַסימילאַטאָרישער און בונדיסטישער שאַטירונג גייען אויך אין דעם פּרט האַנט־ביי־האַנט מיט די קאַפּיטאַליסטישע אַסימילאַטאָרן און שטערן יעדן פאַרזוך צו דעמאָקראַטיזירן די אידישע קהלה.

אינ׳ם פּראָגראַם און קאַמף פון די פּועלי ציון און ציוניסטן אין עסטרייך, פאַרנעמט די רעפאָרם פון דער קהלה אַ חשוב׳ן פּלאַץ, און ווען זייערע פאָדערונגען זאָלן פאַרווירקלאַכט ווערן, וואָלט די קהלה געוואָרן דער גרונט־שטיין, אויף וועלכן עס זאָל אויסוואַקסן די געביידע פון נאַציאָנאַל־אידישער אויטאָנאָמיע, די פרייע אומגעשטערטע און ווירדיקע נאַציאָנאַלע אַנטוויקלונג פון די אידישע מאַסן.

* * *

אין באָסניען־הערצאָגווינאַ ווערן געזעצלאַך בכלל קיינע נאַציעס ניט אַנערקענט, דערפאַר אָבער געניסן די פיר רעליגיעזע גרופּן פון דער באַפעלקערונג, די מוסעלמאַנען, די גריכיש־אָרטאָדאָקסן, די אידן און קאַטאָליקן, פּאָליטישע גלייכבארעכטיקונג און זיי בילדן באַזונדערע „רעליגיעזע קוריעס“ ביי די וואַלן צום לאַנדטאַג. באָסניען־הערצאָגווינאַ איז, בזה האופן, דאָס איינציגע לאַנד אין דער וועלט, וואו דער פּרינציפּ פון אַ אידישער וואַל־קוריע איז דורכגעפירט געוואָרן אין געזעץ. חוץ דעם זיינען די אידן בכלל גלייכבארעכטיקטע בירגער פון לאַנד. די אַלע רעכט און פּריווילעגיעס שטאַמען נאָך פון דער טערקישער עפּאָכע, ווען באָסניען און הערצאָגווינאַ האָבן געהערט צו דער טערקיי (ביז 1878 יאָר).

וועגן אונגאַרן מיט איר גרויסער אידישער באַפעלקערונג (אַ מיליאָן אידן, וואָס בילדן אַזאַ גרויסן פּראָצענט פון דער באַפעלקערונג, ווי אין עסטרייך און אין רוסלאַנד) איז כמעט ניטאָ וואָס צו זאָגן. פאַר־יענלאַכע און בירגערלאַכע גלייכבארעכטיקונג האָבן דאָרט די אידן זינט 1868 יאָר, אַ רעגירונגס־אַנטיסעמיטיזם לאָזט זיך דערוווייל ווייניק־וואָס

רעכט זיינען: איין מענטש טאר דעם צוווייטנס לעבן און געזונטקייט ניט שעדיקן דורך דירעקטע האנדלונגען, טאר אים ניט פארשאפן קיין קער־פערלאכע שמארצן, טאר ניט שטעלן אין געפאר אדער פארניכטן דאס לעבן פון אן אנדער מענטשן, טאר עס באליידיקן דעם ערן־געפיל פון א צווייטן, טאר אים ניט פארשקלאפן, באשרענקען זיין געזעצלאכע האנד־לונגס־פרייהייט און באוועגונגס־פרייהייט, און יעדער מענטש מוז רעספעק־טירן דאס פריוואט־אייגנטום פון א צווייטן.

אין אלע אייראפעאישע און אמעריקאנישע לענדער אן אויסנאם ווערן אט די רעכט אנערקענט פאר אלע מענטשן, קיין חילוק, אויב בירגער אדער אויסלענדער, אייגענע אדער פרעמדע. אין די דאזיקע עלעמענטארע רעכט ווערן די אידן באשרענקט לויט'ן געזעץ בלויז אין מאראקא, אבי־סיניען, פערזיען און אראביען, — און דאס אויך ניט לויט'ן געשריבענעם געזעץ פון קאראן (אדער עוואנגעליום אין אביסיניען), וועלכער פריידיקט מענטשלאכע רעכט פאר אלעמען, נאר לויט דעם ניט געשריבענעם געוואוינ־הייטס־רעכט, ד. ה. לויט די טראדיציאנעלע מידות, וועלכע באהאנדלען די אידן אלס נידעריקערע וועזנס.

נאר אויב ניט נאכ'ן געזעץ, ווערן אבער אונזערע ברידער פאקטיש בארויבט פון זייערע מענטשלאכע רעכט דורך דער רעגירונג אין אזוינע לענדער, ווי רוסלאנד און רומעניען. די פאדערונג פון גלייכע מענטשלאכע רעכט באצוט זיך ניט נאר צו די בארבארישע לענדער פון אפריקא און אזיען, נאר אויך צו די אויביקע כלומרשט „ציוויליזירטע“ לענדער פון אייראפע. דורך זייער פראקטיק דערלויבן אט די רעגירונגען זייערע אונ־טערטאנען צו פארניכטן די אידישע לעבנס, צו פארגוואלטיקן די אידישע ערע (אין פאגראמען), צו רויבן אידישעס אייגנטום, און דורך בלוט־בלבולים, צו באליידיקן דעם אידישן נאמען.

אן אנדער זאך איז אבער, ווען די רעגירונגס־ארגאנען, אלס אזעלכע, באשרענקען די פרייהייט פון זייערע אונטערטאנען, ווי אין רומעניען, פינלאנד און רוסלאנד ווערט באשרענקט די באוועגונגס־פרייהייט, די בא־שעפטיקונגס־ און בילדונגס־פרייהייט פון די אידן. דא האבן מיר שוין צו טאן ניט מיט די קרימינעלע באציאונגען פון מענטש צו מענטש, נאר מיט יורידישע באציאונגען פון די רעגירונגס־ארגאנען צו די איינצלנע פערזאנען. אזוינע רעכט רופן זיך דעריבער פ ע ר ז ע נ ל א כ ע רעכט. אין א ציוויליזירטן שטאט קאן קיין מענטשלאכעס רעכט ניט באשרענקט ווערן. פאגראמען, בלוט־בלבולים קאנען, דעריבער, אויך ניט אנגערופן ווערן „באשרענקונגען“: זיי זיינען, פארקערט, דירעקטע פארברעכנס, פ א ר־ל ע צ ו נ ג ע ן פון מענטשלאכע רעכט, און יענע רעגירונג, וואס דער־לויבט דאס, שטעלט זיך דערמיט אליין אויסערהאלב יעדן געזעץ. דאס עלעמענטארע גערעכטיקייטס־געוויסן פון אונזער צייט פארלאנגט, אז אזא רעגירונג זאל ארעפגעזעצט און באשטראפט ווערן.

בנוגע צו פערזענלאכע רעכט, ווי די באוועגונגס־פרייהייט א. ד. גל., קאן יא זיין א רייד וועגן באשרענקונגען: די „טשערטא“, די פראצענט־

אידן יאָ אין רוסלאַנד, נעמלאַך דאָס וואַל־רעכט צו דער שטאַטס־דומע, און אפילו אַ שטיקל נאַציאָנאַלע רעכט אין אַ סאַפּויערדיקן זין, נעמלאַך, די איד־דישע וואַל־קוריע פון געוויסע שטעט א. ד. גל. נאָר דאָס געזעץ באַטראַכט אידן פאַר בירגער פון צווייטן קלאַס און באַשרענקט זיי אין כמעט אַלע בירגערלאַכע און אפילו פּערזענלאַכע רעכט, ווי די וואוינונגס־ און באַוועג־גונגס־פרייהייט, דאָס רעכט אויף בילדונג און פרייער באַשעפטיקונג.

אין עסטרייך, צוריק, זיינען די אידן, לויט'ן געזעץ, בירגערלאַך גלייכ־באַרעכטיקט, זיינען אָבער אינגאַנצן באַרויבט אפילו פון יענע נאַציאָנאַלע רעכט, וואָס זיינען שוין אנערקענט פאַר אַנדערע פעלקער פון לאַנד. אין דער טערקיי האָבן אידן פולע מענטשלאַכע, פולע בירגערלאַכע און אין אַ גרויסן מאָס אויך נאַציאָנאַלע רעכט, נאָר די לעצטע זיינען ניט אַזוי ברייט, ווי ביים הערשנדיקן פאָלק פון לאַנד.

פון דער איבערזיכט זעען מיר, אַז די אידישע רעכטלאָזיקייט, אויף וויפל זי איז אנטהאַלטן טעאָרעטיש אינ'ם געזעץ גופא, האָט פאַרשיידענע פאָרמען און קאָן גרופּירט ווערן אין דריי הויפּט־קאַטעגאָריעס:

א. די באַשרענקונגען פון מענטשלאַכע און פּערזענלאַכע רעכט.

ב. די באַשרענקונגען פון בירגערלאַכע אָדער פּאָלי־טישע רעכט, און

ג. די באַשרענקונגען פון נאַציאָנאַלע רעכט.*)

א. מענטשלאַכע און פּערזענלאַכע רעכט

די געזעצגעבונג פון אַלע מאָדערנע לענדער, וואו די שקלאַפעריי איז שוין אָפּגעשאַפט געוואָרן דורכ'ן געזעץ, אנערקענט אַז אַלע מענטשן זיי־נען גלייך פאַר דעם קרימינעלן געזעץ. די הויפּט־פּרינציפּן פון קרימינאַל־

*) די טערמינאָלאָגיע איז אפילו אין דער יורידישער וויסנשאַפט נאָך ניט גאַנץ פעסטגעשטעלט, כל שכן אין דער פּאָליטישער פּובליציסטיק. פאַר מענטשן, וואָס זיינען מער־ווייניקער באַהאַוונט אין דער רעכטס־וויסנשאַפט, מוזן מיר דאָ מאַכן אַ פּאָר באַמערקונגען. דעם אויסדרוק „פּערזענליכע רעכט“ אין מערצאָל דאַרף מען ניט פאַרמישן מיט דעם באַגריף „פּערזענליכעס רעכט“ אין איינצאָל, דאָס דייטשע „רעכטע“ מיט — „רעכט“. „פּערזענלאַכע רעכט“ הייסט אַזוינע רעכט, וואָס געהערן דער פּערזאָן, אַלס פּערזאָן און ניט אַלס בירגער פון אַ שטאַט אָדער אַלס מיטגליד פון אַ נאַציע. אַזוינע פּערזענלאַכע רעכט קאָנען זיין אי „פּערזענלאַך“ אי „זאַכלאַך“, און זייער גוט טוען יענע יוריסטן, וואָס געברויכן אַנשטאָט „פּערזענלאַכעס און אָביעקטיוועס רעכט“ די מער באַשטימטע אויסדרוקן „סוביעקטיוועס און אָביעקטיוועס רעכט“. ווייטער, דער אונטער־שייד צווישן פּערזענלאַכע און בירגערלאַכע (פּאָליטישע) רעכט איז, אייגנטלאַך דערזעלביקער, ווי דער אונטערשייד צווישן פּריוואַט־רעכטלאַכע און עפנטלאַך־רעכטלאַכע באַציאונגען. אין טעקסט גופא וועלן מיר דערקלערן, פאַרוואָס מיר מאַכן ניט קיין אונטערשייד צווישן בירגערלאַכע און פּאָליטישע רעכט. און ענדלאַך, וואָס אַנבאַלאַנגט די בירגערלאַכע רעכט, דאַרף מען זיי ניט פאַרוועקסלען מיט'ן ציוויל־רעכט (אַזאַ פאַרוועקסלונג קומט אָפּט פאָר אין די ראָמאַנישע און סלאַווישע שפּראַכן) און די נאַציאָנאַלע רעכט מיט'ן שטאַטס־רעכט.

בכן איז אונזער ערשטע און עלעמענטאַרסטע פאָדערונג צו די רעגירונגען פון די רעכטלאָזע לענדער: *עס זאָלן אָפּגעשאַפט ווערן אַלע יענע באַשרענקונגען פון פערזענלאַכע רעכט*, וועלכע זיינען געריכטעט קעגן אידן און ניט טיילווייז, נאָר אַלע מיט אַמאָל זאָלן די באַשרעקונגען בטל ווערן. ווייל דער עיקר איז ניט נאָר דער דירעקטער שאָדן, וואָס אידן ליידן פון דער געבונדנקייט און פון די קייטן, נאָר אויך דער מאָראַלישער שאָדן: אפילו די קלענסטע רעכטס־באַשרענקונג דעמאָראַליזירט די ארומיקע באַפעלקערונג און שפייזט די פאַראַכטונג צו אידן און די הפקרות.

ב. בירגערלאַכע רעכט

אויב קיין ציוויליזירטע לאַנד פאַרדינט ניט דעם נאָמען אַזוי לאַנג, ווי ס'ווערן דאָרט באַשרענקט די פערזענלאַכע רעכט פון גאַנצע גרופּן פון דער באַפעלקערונג, איז אַ קאָנסטיטוציאָנעלע לאַנד ניט מעגלאַך אַזוי לאַנג, ווי דאָרט באַזיצן ניט אַלע בירגער קיין גלייכן אנטייל אין דער פּאָליטיק פון לאַנד. לויט דעם מאָדערנעם דעמאָקראַטישן רעכטס־באַגריף איז דער בירגער אַן אָרגאַנישער טייל פון שטאַט. דער שטאַט דאַרף ניט האָבן קיין אַנדער אויפגאַבע, ווי צו רעגולירן און צו שיצן די געזעצלאַכע אינטערעסן פון אַלע בירגער. דער בירגער איז בזה האופן ניט קיין פּאַסיווער אָביעקט פון דער שטאַטלאַכער טעטיקייט, נאָר איר אַקטיווער סוביעקט, ער באַטייליגט זיך אין דער טעטיקייט פונ'ם שטאַט אויף גלייכע יסודות מיט אַלע אַנדערע בירגער.*) גלייכע רעכט און גלייכע פליכטן פאַר אַלע בירגער, איז דער פּרינציפּ פון מאָדערנער געזעלשאַפטלאַכקייט. דערביי מאַכט דאָס געזעץ נאָר אַן אויסנאַם פאַר ניט פּאָליטישפייאיקע עלעמענטן: ד. ה. פאַר קינדער, שוואַכזיניקע, פאַרברעכער; און אין דער מערהיים לענדער ווערן גרייסע אויסנאַמען און רעכטס־באַשרענקונגען נאָך געמאַכט פאַר פרויען.

בירגערלאַכע (אָדער פּאָליטישע) רעכט באַטייטן אַלזאָ דאָס רעכט אויף פּאָליטישער און געזעלשאַפטלאַכער טעטיקייט: דאָס רעכט צו וויילן און געוויילט צו ווערן אין אַלע פאַרטרעטונגס־קערפּערשאַפטן פון לאַנד, און צו פאַרנעמען אַלע עפנטלאַכע עמטער און רעגירונגס־שטעלן. חוץ דעם, האָט יעדער בירגער דאָס רעכט באַשיצט צו ווערן אין אַ פרעמדן לאַנד דורך די פאַרטרעטער פון זיין רעגירונג. — כדי צו געניסן אָט די

*) דאָ איז ניט דער פּלאַץ פאַר אַ ויכוח מיט יענע רעאַקציאָנערע אָדער האַלב־רעאַקציאָנערע, האַלב־ קאָנסטיטוציאָנעלע יוריסטן, וואָס באַטראַכטן דעם שטאַט פאַר אַ מין לויתן, וועלכער דאַרף איינשלינגען אַלע בירגער און באַציען זיך צו זיי, ווי צו פּאַסיווע אָביעקטן פון זיין סואווערענעם ווילן. אפילו אַזוינע טעאָרעטיקער פון שטאַטס־רעכט לייקענען ניט, אַז דער שטאַט דאַרף *גלייך* באַהאַנדלען אַלע זיינע בירגער.

נאָרמע, די פארשיידענע געזעצן קעגן אידן זיינען, אַלזאָ, באשרענקונגען פון זייערע פערזענלאכע רעכט. דאָס כאראקטעריסטישע פון די פערזענ־לאכע רעכט באשטייט אין דעם, וואָס אזוי לאנג ווי זיי זיינען ניט בא־שרענקט דורך די רעגירונגס־אָרגאנען, קאָנען זיי אויך ניט פארלעצט ווערן. אין דעם מאָמענט, ווי די „טשערטאָ" ווערט אראָפּגענומען, וועט קיינער ניט קאָנען פארווערן אַ אידן צו וואוינען וואו ער וויל. ווערט אָפּגעשאפט די פּראָצענט־נאָרמע, וועט קיין רעגירונגס־שול ניט קאָנען פארהאַקן אירע טירן פאַר אידישע קינדער מחמת דעם איינציקן גרונט, וואָס זיי זיינען אידן.

פון דער פּאַקטישער אומפארלעצלאכקייט פון די פערזענלאכע רעכט נעמט זיך זייער צווייטע וויכטיקע אייגנשאַפט: די *פערזענלאכע רעכט זיינען די גאראנטיע פאר די מענטש־לאכע רעכט*, און, פארקערט, די באשרענקונגען פון פערזענלאכע רעכט ברענגען צו פארלעצונגען פון די מענטשלאכע רעכט. דאָס פער־זענלאכע רעכט פון אַ מענטשן איז אַ באשטעטיקונג, אַז ער איז אַ *פערזאָן*, אַ סוביעקט פון רעכט, און אַז דאָס געזעץ אַליין באטראכט אים פאַר אַזעלכן. קיינער קאָן ניט זיין זיכער מיט זיינע מענטשלאכע רעכט אַזוי לאַנג, ווי ער ווערט ניט באטראכט פאר אַ גלייכבארעכטיקטער פערזאָן. ספּעציעל איז דאָס ריכטיק, ווען אַ געוויסע *גרופּע* פון דער באפעלקערונג אָדער אַ *גאַנץ פאָלק* ווערט דורך דעם געזעץ באהאנדלט, ווי אַ גרופּע פון צווייטן ראנג, ווען דאָס געזעץ זאָגט אָפּ אַ גאנצן פאָלק אין די אַלגעמיינע פערזענלאכע רעכט. דערקלערנדיק די אידן פאַר ניט קיין גלייכבארעכטיקטע בירגער, גיט דאָס געזעץ דערמיט אָנצו־הערעניש, אַז אויך אַלס מענטשן שטייען די אידן נידעריקער פאַר דער גאַנ־צער באפעלקערונג. די רעכטס־באשרענקונגען האָבן אַ דעמאָראַליזירנדיקע ווירקונג אויף דער אַרומיקער באפעלקערונג: רעספּעקטירנדיק דאָס גע־זעץ, מוז די באפעלקערונג ממילא פאראכטן יענע מענטשן, וועלכע ווערן פונ'ם געזעץ פאראַכטעט.

די רעכטס־באשרענקונגען קעגן אידן דערציען אין דער אַרומיקער בא־פעלקערונג אינסטינקטן פון האַס און אומטאָלעראַנץ און געוואוינען זי צו צום געדאַנק, אַז מיט דעם אידן מעג מען טאָן אַלצדינג, אַז דער איד איז „פויגל־פריי", ער ווערט פונ'ם געזעץ ניט געשעצט און ניט גע־שיצט. דאָס שאַפט אַ גינציקן באָדן פאַר פּאָגראָם־אַגיטאַציע און בלוט־בלבולים, ווי בכלל פאַר אַלע אַנטי־סאָציאַלע אויסערונגען פון אַנטיסעמי־טישע געפילן.*)

---

*) זאָל מען אונז ניט פאַלש אויסטייטשן: מיר ווילן ניט זאָגן, אַז דער האַס צו אידן שטאַמט פון דער אידישער רעכטלאָזיקייט. ס'פארשטייט זיך, אודאי, די רעכטלאָזיקייט שטאַמט פונ'ם האַס און איז אַ פאָלגע פון אים. נאָר מיר ווילן בלויז זאָגן, אַז די פאָלגע ווירקט אַליין אויף איר אורזאַך און פארשטאַרקט זי נאָך מער: די רעכטלאָזיקייט סאַנקציאָנירט דעם האַס און די פאראַכטונג צו אידן.

כע גלייכבארעכטיקונג", וועלכער נעמט ארום אלע דריי קאטעגאריעס: די מענטשלאכע רעכט, וואס געהערט צו אלעמען, סיי בירגער, סיי אויס־לענדער; די פערזענלאכע פרייהייטן, וואס געהערן צו אלע בירגער (יעדנ־פאלס, אין פרינציפּ) און אפטמאל אויך צו אויסלענדער; און די בירגער־לאכע רעכט, וואס געהערן, אין פרינציפּ, צו אלע פאליטיש־פייאיקע בירגער און נאר צו זיי.

אינ'ם קאמף פאר אידישער עמאנציפּאציע האט מען שטענדיק גע־האט צו טאן מיט באשרענקונגען פון בירגערלאכע און פערזענלאכע רעכט, ווייל די פערזענלאכע רעכט ווערן דאך ממילא ניט באשרענקט דארט, וואו ס'איז אנערקענט די בירגערלאכע גלייכבארעכטיקונג. אין אלע לענ־דער האבן די אידן געליטן אונטער באשרענקונגען ניט נאר פונ'ם רעכט צו פארנעמען עפנטלאכע עמטער, נאר אויך פונ'ם רעכט אויף באוועגונג, באשעפטיקונג און בילדונג.

פילנדיק, אז דא איז פאראן א רעכטלאכער אונטערשייד און ניט קאנענדיק אים יורידיש פארמולירן, האבן די פּובליציסטן זיך אנגע־כאפּט פאר דעם יורידישן אויסדרוק „פאליטישע רעכט". דערפון איז ארויסגעקומען דער אונטערשייד, וואס מ'מאכט געוויינטלאך צווישן בירגערלאכע און פאליטישע רעכט. דאס איז אבער א גרייז: צווישן די בירגערלאכע און פאליטישע רעכט איז קיין שום חלוק ניטא, דאס איז איינס און דאסזעלביקע: ווייל „בירגער" איז דאך, קודם כל, א פאליטישער באגריף. דער ווירקלאכער אונטערשייד ליגט צווישן די בירגערלאכע און פערזענלאכע רעכט.*)

הכלל, מיר דארפן ביי די רעגירונגען פון די רעכטלאזע לענדער פא־דערן גלייכע און פולע בירגערלאכע רעכט פאר אידן. געוויינטלאך ווערן דאס פארמולירט אין די גרונט-געזעצן, אין דער קאנסטיטוציע פון לאנד, דורך דער דערקלערונג, אז קיין בירגער קאן ניט אויסגעשלאסן ווערן פונ'ם רעכט צו פארנעמען עפנטלאכע עמטער א. א. וו., בלויז אויף דעם איינ־ציקן גרונט פון זיין רעליגיע אדער פון זיין פאלקס־שטאם.

ס'דארף נאך באמערקט ווערן, אז יורידיש און פאקטיש טאר מען ניט פארמישן די באגריפן „בירגערלאכע גלייכבארעכטיקונג" און „רעלי־גיאנס־פרייהייט", הגם בנוגע צו אידן ווערן זיי אפט פארמישט, און מיר

---

*) ווען פרויען־בירגערינס, צ. ב., ווערן אויסגעשלאסן פון ירושה־רעכט, הייסט עס, אז זיי זיינען באשרענקט אין זייערע פערזענלאכע (אביעקטיווע) רעכט. ווען די זעלביקע פרויען־בירגערינס ווערן אבער אויסגעשלאסן פון וואל־רעכט, הייסט עס, אז זיי זיינען באשרענקט אין זייערע בירגער־רעכט: זיי געניסן ניט די פולע בירגער־רעכט, נאר בלויז א קליינעם טייל פון זיי. בכן האט ניט קיין זינען צו פאנאנדערטיילן בירגערלאכע און פאליטישע רעכט, סיידן ווען מ'באטראכט די פאליטישע רעכט אלס א ט י י ל פון די בירגער־רעכט, ווי די יוריסטן טוען אפטמאל. הכלל, פאדערנדיק פולע בירגערלאכע רעכט פאר אידן, פאדערן מיר שוין ממילא דורך דעם אליין אויך די פאליטישע רעכט, און ס'איז ניט נויטיג דאס אויסצוטיילן.

אַלע רעכט, מוז מען זיין א בירגער פון לאַנד; אויסלענדישע שטאַטס־בירגער קאָנען ניט קריגן אַזוינע רעכט, סיידן אין אַ אויסנאַמס־פאַל, אַלס א באַזונדערע פּריווילעגיע. דעריבער הייסן אָט די רעכט — בירגערלאַכע, צום אונטערשייד פון די מענטשלאַכע רעכט און פּערזענלאַכע פרייהייטן: מענטשלאַכע רעכט טאָרן בכלל ביי קיינעם ניט פאַרלעצט ווערן, ס'מעג זיין א בירגער אָדער אַן אויסלענדער, און פּערזענלאַכע רעכט קאָנען אין דער מאָדערנער פּראַקטיק באַשרענקט ווערן בלויז פאַר אויסלענדער.*)

אויך דאָ איז כדאי צו באַטאָנען אז די מענטשלאַכע און פּערזענלאַכע רעכט זיינען ביי דעם היינטיקן פּרינציפּ פון גלייכקייט פאַר'ן געזעץ ענג פאַרבונדן מיט בירגערלאַכע רעכט. די אומגלייכקייט פון בירגערלאַכע רעכט טיילט די באַפעלקערונג אין בירגער פון פאַרשיידענעם ראַנג און דעמאָראַליזירט זי, דערציט הכנעה אָדער אומצופרידנקייט ביי די בירגער פון נידעריקערן ראַנג און הפקרות ביי די פּריווילעגירטע עלעמענטן. די בירגערלאַכע (אָדער פּאָליטישע) גלייכבארעכטיקונג איז דערמיט א גאַראַנטיע פאַר די מענטשלאַכע און פּערזענלאַכע רעכט, און די לעצטע בלייבן אָן דער ערשטער א ווייניק־וואָס רעספּעקטירטער אָדער סתם טויטער בוכשטאַב. די בירגערלאַכע גלייכבארעכטיקונג פאַר אידן וועט צוגעוואוינען די אַרומיקע באַפעלקערונג און אויך די רעגירונגס־אָרגאַנען צו אכטן דעם אידן, ווייל דער איד ווערט געאַכטעט פונ'ם געזעץ.

די אידעע פון „מענטשלאַכע און בירגערלאַכע רעכט" איז צוערשט דעפינירט געוואָרן אין דער אַמעריקאַנער „דעקלאַראַציאָן אָוו אינדעפּענדענס" און אין דער פראַנצויזישער „דעקלאַראַציע פון די רעכט פון מענטשן". די לעצטע האָט אָבער שטאַרק פאַרמישט די באַגריפן „מענטש" און „בירגער", און אין לויף פון דער ווייטערדיקער פּאָליטישער אַנטוויקלונג פון אייראָפּא איז געשאַפן געוואָרן דער ניט־קלאָרער טערמין „בירגערלאַ־

---

*) לויט דער מאָדערנער יורידישער פּראַקטיק דערלויבן זיך אפילו די פרייסטע לענדער צו באַשרענקען די פּערזענלאַכע פרייהייטן פון אויסלענדער, צ. ב., די איינוואַנדערונגס־געזעצן אין אַמעריקע אַנטהאַלטן אין זיך זייער שטרענגע באַשרענקונגען פון פּערזענלאַכע רעכט, אָבער בלויז פאַר אויסלענדער. דערפאַר קאָן מען דאָס ניט פאַרגלייכן מיט דער רוסישער „טשערטאַ", ווייל אַמעריקע האָט דאָס רעכט אָנצונעמען געזעצן קעגן אויסלאַנד, און קעגן אייגענע בירגער טאָר מען אַזוינע געזעצן (ווי די „טשערטאַ") ניט שאַפן. בנוגע צו די פּערזענלאַכע רעכט פון אויסלענדער ווערט אָפט פּראַקטיצירט דער פּרינציפּ פון קעגנזייטיקייט („רעסיפּראָסיטי"): אויף וויפל דו באַשרענקסט מיינע בירגער ביי זיך אָדער דו גיסט זיי פרייהייט, אויף אַזוי פיל וועל איך ביי מיר באַשרענקען דיינע בירגער אָדער זיי פרייהייט לאָזן. פון אָט די באַמערקונגען קאָנען מיר שוין באַגרייפן דעם גאַנצן יעזואיטיזם פון רומעניען, ווען זי האָט דערקלערט אידן פאַר „אויסלענדער" און באַהאַנדלט זיי לויט'ן פּרינציפּ פון „רעסיפּראָסיטי": וואָס די רומענער מעגן טאָן אינ'ם אידישן לאַנד, דאָסזעלביקע מעגן די אידן אין רומענישן לאַנד...

כדי צו פאַרשטיין די זאַך, דאַרפן מיר אַלזאָ קלאָר ווערן, וואָס הייסט נאַציאָנאַלע אינטערעסן. אַ נאַציע איז אַ היסטאָריש־אויסגעבילדעטער קבוץ מענטשן, וואָס האָבן אַ געמיינזאַמע פאַרגאַנגענהייט, וועמעס עקאָנאָמישעס לעבן האָט זיך אַנטוויקלט אונטער געמיינזאַמע פּראָדוקציאָנס־באַדינגונגען און וועמעס גייסטיקעס לעבן האָט דעריבער אָנגענומען די געשטאַלט פון אַ געמיינזאַמער קולטור.*) די אינטערעסן פון אַ נאַציע קאָנען זיין דעריבער פונקט אַזוי פאַרשיידנאַרטיק, ווי די אינטערעסן פון אַ יחיד: אַ נאַציע קאָן האָבן עקאָנאָמישע, קולטורעלע און פּאָליטישע אינטערעסן. אַ נאַציע קאָן פונקט אַזוי באַזיצן אַ קאָלעקטיוועס פאַרמעגן, ווי אַ יחיד זיין פּריוואַט־פאַרמעגן. נאָר פונקט ווי אַ יחיד דערקענט מען ניט נאָך זיינע מאַטעריעלע רייכטימער, נאָר דורך די קערפּערלאַכע און גייסטיקע אייגנשאַפטן זיינע, אַזוי ווערט אויך אַ נאַציע דערקענט דורך אירע אַנטראָפּאָלאָגישע און גייסטיקע אייגנטימלאַכקייטן. די סמנים פון אַ יחיד זיינען: זיינע געזיכטס־שטריכן, זיין וואוקס, מאַנירן, כאַראַקטער, זיין אינטעליגענץ, פייאיקייטן א. ד. גל. די סמנים פון אַ נאַציע זיינען אירע פיזישע אייגנשאַפטן (פאַרב פון הויט און האָר, דורכשניטלאַכער וואוקס, קראַניאָמעטרישע פּראָפּאָרציעס א. ד. גל.) און די גייסטיקע אייגנשאַפטן — שפּראַך, מדות, קולטור־אוצרות.

בכן איז פאַלש צו מיינען, אַז נאַציעס האָבן בלויז קולטורעלע אינטערעסן. די קולטור איז נאָר דער דייטלאַכסטער און בכן דער וויכטיקסטער ס י מ ן פון אַ נאַציע, אָבער ווייט ניט דער גאַנצער אינהאַלט פון איר לעבן. נאַציאָנאַלע אינטערעסן זיינען אַ ל ע יענע אינטערעסן, וועלכע טיילן אָפּ איין נאַציע פון דער צווייטער. אויב די נאַציע פאַרמאָגט אַן אייגענע טעריטאָריע, האָט זי טעריטאָריאַלע אינטערעסן. אויב זי האָט קיין טעריטאָריע ניט, אָדער די אייגענע קלעקט ניט פאַר איר, און זי שטרעבט צו פאַרשאַפן זיך אַ נייע טעריטאָריע, דאַן האָט זי קאָלאָניזאַציאָנס־אינטערעסן, אָדער, יעדנפאַלס עמיגראַציאָנס־אינטערעסן. נאָר אַזוי ווי דער דייטלאַכסטער סימן פון אַ נאַציע איז איר שפּראַך און קולטור, דעריבער פאַרנעמען די קולטורעלע און שפּראַכלאַכע אינטערעסן דעם אויבן־אָן אין׳ם נ אַ צ י אָ נ אַ ל ן לעבן פון אַ פאָלק.

די אינטערעסן פון אַ יחיד האָבן אַ רעכטלאַכע ווערדע בלויז דאַן, ווען דער יחיד איז בנוגע צו די דאָזיקע אינטערעסן באַוואוסטזיניק. אַן אַמאָליקער שקלאַף האָט אודאי געהאַט אַ סך באַדערפעניש, וואָס ניט די הערשער זיינע, ניט ער אַליין האָבן געוואוסט דערפון. האָבן זיינע אינטערעסן ניט געהאַט קיין רעכטלאַכע קראַפט. דאָסזעלביקע מיט אַ נאַציע: אַזוי לאַנג, ווי זי האָט אַבסאָלוט ניט דאָס באַוואוסטזיין פון אירע באַדערפענישן, קאָן קיין רעדע ניט זיין מכח נאַציאָנאַלע אינטערעסן און

*) ז׳ ב. באָראָכאָוו „קלאַסן־אינטערעסן און נאַציאָנאַלע פראַגע“, פועלי־ציון שריפטן, ערשטעס בוך, און אָטאָ בויער, „די נאַציאָנאַליטעטן־פראַגע און די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע“, ווין 1907.

האָבן געזען ביישפּילן, ווען די רומענישע רעגירונג, אַ שטייגער, האָט געפּרואווט צו נאַרן די עפנטלאַכע מיינונג, אַז ביי איר איז פולע רעליגיאָנס־פרייהייט ובכן האָבן זיך די אידן ניט וואָס צו באַקלאָגן. רעליגיעזע פרייהייט געהערט נאָר צו די פּערזענלאַכע רעכט, און ניט צו די בירגער־לאַכע, דערצו איז דאָס ניט מער ווי א י י נ ס פון די פּערזענלאַכע רעכט. היינטיקע צייטן קאָן מען געניסן פולע רעליגיאָנס־פרייהייט אין אַ רעכט־לאָזן לאַנד און דאָך באַהאַנדלט ווערן ווי אַ פּאַריער. אזוי איז עס טאַקע מיט די אידן אין רומעניען און אין פינלאַנד.

די פּאַרוועקסלונג שטאַמט פון דער פעאָדאַלער צייט, ווען די רעליגיע איז געווען אַ הערשנדיקע מאַכט אין פּאָליטישן לעבן, און יעדע אמונה איז געווען פּאָליטיש אָרגאַניזירט אין אַ קירך. די היינטיקע קאָנסטיטוציאָ־נעלע אָרדנונג אַנערקענט אָבער דעם גלויבן פאַר אַ סוביעקטיוון צושטאַנד פון פּערזענלאַכן געוויסן, אָדער פאַר אַ געוויסער קאָמבינאַציע פון גלייכ־געזאָנענע פּערזאָנען אין פאָרם פון אַ רעליגיעזער געמיינדע. ביי אידן איז אין דער פעאָדאַלער צייט די רעליגיע געווען דער סימן פון זייער נאַציאָנאַליטעט. היינט האָט די אידישע נאַציאָנאַליטעט אַנדערע סמנים. און דאָ קומען מיר צום באַגריף פון נאַציאָנאַלע רעכט.

נאַציאָנאַלע פראַגע און נאַציאָנאַלע רעכט

וועגן פּערזענלאַכע און בירגערלאַכע רעכט איז ניט געווען קיין סך צו זאָגן, ווייל ביידע באַגריפן האָבן שוין אליין לאַנג געקראָגן בירגער־רעכט אי אין דעם פּאָליטישן לעבן אי אין דער יורידישער וויסנשאַפט. די אידעע אָבער פון נאַציאָנאַלע רעכט איז אַ גאַנץ נייע, אַ סך פּראָגרע־סיווע פּאַרטייען און מענטשן ווייסן נאָך גאָר ניט פון איר וויכטיקייט, און מיר דאַרפן זיך אויף איר געניוער אָפּשטעלן.

ווי מיר האָבן געזען, דינט דאָס רעכט צו רעגולירן די קאָנפליקטן צווישן אינטערעסן. דאָס רעכט דערגרייכט דעם צוועק דערמיט, וואָס עס ג ר ע נ י צ ט ד י א י נ ט ע ר ע ס ן פ א נ א נ ד ע ר און צייכנט אָן פאַר יעדן אינטערעס די גרעניצן פון זיין קאָמפּעטענץ, וואָס ווייטער פון זיי טאָר דער אינטערעס ניט גרייכן. יעדע פאַרלעצונג פון אַ רעכט איז אַ הסגת גבול, אַן איבערשרייטונג פון די גרעניצן. די מענטש־לאַכע רעכט גרעניצן פאַנאַנדער די אינטערעסן פון איינצלנע פּערזאָנען. די פּערזענלאַכע רעכט לייגן אַ גרעניץ צווישן דער קאָמפּעטענץ פון שטאַט און די פרייהייטן פון פּערזאָנען. די בירגערלאַכע רעכט גרעניצן פאַנאַנ־דער די פּאָליטישע אינטערעסן און די פּאָליטישע טעטיקייט פון די ביר־גער.

ד י נ א צ י אָ נ א ל ע ר ע כ ט ש א פ ן א ג ר ע נ י ץ צ ו ו י ש ן ד י א י נ ט ע ר ע ס ן פ ו ן ש ט א ט א ו ן ד י א י נ ט ע ר ע ס ן פ ו ן א נ א צ י ע.

אין אַ נאַציאָנאַל־שטאַט הערשט פולע האַרמאָניע צווישן די אינ־טערעסן פון דער נאַציע און פון שטאַט, ווייל דער שטאַט איז דאָך איר שטאַט און זי קאָן אים צופאַסן צו אירע נאַציאָנאַלע אינטערעסן. אין אַ נאַציאָנאַליטעטן־שטאַט געפינט זיך דער שטאַטס־מעכאַניזם געוויינטלאָך אין רשות פון איין פאָלק — דעם הערשנדיקן פאָלק, און די איבעריקע פעלקער זיינען מער אָדער ווייניקער אָפגעשטויסן פון דער מאַכט און פונ׳ם איינפלוס אויפ׳ן שטאַטס־מעכאַניזם. דאָס הערשנדיקע פאָלק איז, פאַרשטייט זיך, יענעם, וואָס האָט אַלע איבעריקע פעלקער איינגע־נומען, און אין לויף פון אַ לאַנגער געשיכטע אויסגעבויט דעם שטאַט איבער די רוקנס פון אַלע פעלקער פון לאַנד.

אין די נאַציאָנאַל־שטאַטן איז קיין נאַציאָנאַלע פראַגע ניטאָ און קאָן ניט זיין. אין די נאַציאָנאַליטעטן־שטאַטן דריקט דער פּאָליטישער מעכאַניזם, אין די אינטערעסן פון דער הערשנדיקער נאַציע, אויף די אינטערעסן פון די איבעריקע פעלקער. דערפון אַנטשטייט אַ נאַציאָנאַלע פראַגע און אַ קאַמף פאַר נאַציאָנאַלע רעכט. ס׳זיינען אָבער אויך פאַראַן שטאַטן, וואו ס׳לעבן אַ סך פעלקער, נאָר זיי האָבן ניט קיין נאַציאָנאַלע אינטערעסן, ד. ה. זיי זיינען ניט באַוואוסטזיניק אין זייערע נאַציאָנאַלע באַדערפעניש, און דערפאַר איז דאָרט קיין נאַציאָנאַלע פראַגע ניטאָ. לאָמיר אָנרופן אַזוינע שטאַטן נאַציאָנאַל־אינדיפערענטע שטאַטן. אַ ביישפּיל דאַרף מען ניט ווייט זוכן: די פאַראייניקטע שטאַטן פון אַמעריקע. דאָ וואוינען אויסגעמישט צענדליקער פאַרשיידענע פעלקער־גרופּן, נאָר מחמת די ספּע־ציעלע באַדינגונגען פון איינוואַנדערונג באַגעגענען זיי דאָ שוין אַ פאַר־טיקע און מעכטיקע קולטור, די אַמעריקאַנישע קולטור, צו וועלכער זיי פאַסן זיך אַלע צו מיט דער גרעסטער גרייטוויליקייט. בכן איז אין אַמע־ריקע ניטאָ קיין נאַציאָנאַלע פראַגע און קיין נאַציאָנאַלע פּאָליטיק, און דאָ קאָן קיין רייד דערווייל ניט זיין פון נאַציאָנאַלע רעכט.*)

די פראַגע פון פערזענלאַכער און בירגערלאַכער גלייכבאַרעכטיקונג האָט צו טאָן מיט אַלע לענדער און אַלע שטאַטן, די נאַציאָנאַלע רעכט אָבער האָבן צו טאָן בלויז מיט נאַציאָנאַליטעטן־שטאַטן. און אויב מיר ריידן

רומעניען פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ נאַציאָנאַליטעטן־שטאַט. דאָס אומגעקער־טע קאָן אויך טרעפן מיט דויטשלאַנד אָדער ענגלאַנד, זיי זאָלן ווערן פון נאַ־ציאָנאַליטעטן־שטאַטן צוריק נאַציאָנאַל־שטאַטן, אויב פון זיי זאָלן אָפּפאַלן אַלע פרעמד־שטאַמיקע פּראָווינצן.

*) אויב דאָס וועט שטענדיק אַזוי בלייבן, איז ניט דאָ דער פּלאַץ פאַר נביאות. פאַראַן אַ מיינונג, אַז אַמעריקע וועט מיט דער צייט ווערן אַ נאַציאָ־נאַליטעטן־שטאַט, אַזוי ווי ס׳איז אויך פאַראַן אַ מיינונג, אַז אין דער ווייטער צוקונפט וועלן גאָר אַלע שטאַטן פון דער גאַנצער וועלט ווערן נאַציאָנאַל־אינ־דיפערענט.

נאַציאָנאַלע רעכט. ניט מיט אַמאָל קומט אַ יחיד צום באַוואוסטזיין פון זיינע אינטערעסן; ער הויבט אָן צוביסלאַכוויַיז פאַרשטיין צוערשט די דייטלאַכסטע אינטערעסן זיינע, יענע, וואָס לאָזן זיך שאַרפער פילן, און מיט דער צייט ווערט דער קרייז פון זיינע אינטערעסן אַלץ ברייטער און אַנגעשפּאַנטער. אַט אַזוי איז עס אויך מיט אַ נאַציע: צוערשט קומט אַ קליינער טייל פון איר, די אינטעליגענטסטע און עמפּינדלאַכסטע שיכט אירע צום באַוואוסטזיין פון די נאַציאָנאַלע באַדערפעענישן, און דערוויַיל נאָך ניט פון אַלע, נאָר בלויז פון אַ טייל באַדערפענישן, פון די וויכטיקסטע, פון די, וואָס לאָזן זיך שטאַרקער פילן. ערשט כוואַליעסוויַיז פאַרשפּרייט זיך דאָס נאַציאָנאַלע באַוואוסטזיין צווישן די קינדער פון פאָלק, זייערע נאַציאָנאַלע אינטערעסן ווערן אַליין אויך אַלץ רייכער, ברייטער און אינטענסיווער.

ווען אַ נאַציע, אָדער לפּחות אַ באַדייטנדיקער טייל פון איר, שטרעבט צו באַפרידיקן אירע נאַציאָנאַלע אינטערעסן, און ווען דאָס רופט אַרויס קאָנפליקטן מיט אַנדערע נאַציעס אָדער מיט דער מלוכה, — אין אַזאַ פאַל אַנטשטייט אַ נאַציאָנאַלע פראַגע. יענע טעטיקייט, די אינערלאַכע (צווישן די אייגענע מיטגלידער) און די אויסערלאַכע, וואָס די נאַציע אַנטוויקלט, כדי צו באַפרידיקן אירע אינטערעסן, רופט זיך אָן — נאַציאָנאַלע פּאָליטיק. ווען די נאַציאָנאַלע פּאָליטיק שטויסט זיך אָן אויף דער פּאָליטיק פון שטאַט, קומט דערפון אַרויס דער קאַמף פאַר נאַציאָנאַלע רעכט.

בנוגע צו דער נאַציאָנאַלער פראַגע דאַרף מען אונטערשיידן דריי קאַטעגאָריעס פון שטאַטן: נאַציאָנאַל־שטאַטן, נאַציאָנאַליטעטן־שטאַטן און נאַציאָנאַל־אינדיפערענטע שטאַטן.

אויב אונטער אַ שטאַט לעבט בלויז איין איינציקע נאַציע, רופט מען אַזאַ שטאַט — נאַציאָנאַל־שטאַט. אויב אָבער אונטער איין שטאַט לעבן עטלאַכע נאַציעס און ס'אַנטשטייט דורך דעם אַ נאַציאָנאַלע פראַגע, רופט מען עס נאַציאָנאַליטעטן־שטאַט. נאַציאָנאַל־שטאַטן זיינען, צ. ב., פראַנקרייך, איטאַליען, בולגאַריען, שפּאַניען, האָלאַנד, די דריי סקאַנדינאַווישע מלוכות. נאַציאָנאַליטעטן־שטאַטן זיינען, צ. ב., ענגלאַנד, רוסלאַנד, דייטשלאַנד, עסטרייך־אונגאַרן, טערקיי, בעלגיען, קענעדע. אויב פּוילן זאָל צוריק ווערן אַ זעלבסטשטענדיקע מלוכה, וועט זי זיין אַ נאַציאָנאַליטעטן־שטאַט, וויַיל דאָרט לעבן, חוץ די פּאָליאַקן, אויך אידן, ליטווינער, אוקראַינער, דייטשן.*)

אַ מלוכה, וועלכע איז אַ לאַנגע צייט געווען אַ ריינער נאַציאָנאַל־שטאַט, קאָן אָבער שנעל פאַרוואַנדלט ווערן אין אַ נאַציאָנאַליטעטן־שטאַט, אויב זי נעמט אין זיך אַריין, דורך אַ גליקלאַכער מלחמה, נייע פּראָווינצן מיט אַ פרעמדער באַפעלקערונג. אַזוי איז רומעניע, צ. ב., ביז'ן יאָר 1913 געווען אַ נאַציאָנאַל־שטאַט; נאָך דעם אָבער, ווי זי האָט איינגענומען די בולגאַרישע דאָברודזשאַ, איז

דאָס לעבן פון שטאַט דריקט זיך אויס אין זיין פאַרוואַלטונג: ער פאַרוואַלטעט איבער די בירגער דירעקט און פאַרטראַגט ניט קיין אַנדער מאַכט צווישן זיך און דעם בירגער. די ליבעראַלע שטאַטס־אידעע האָט נאָר אויף אַזוי ווייט געמאַכט הנחות דעם בירגער, אַלס אַטאָם, אַלס אָפּגעזונדערטער שטויבעלע, וואָס־זי האָט אים דערלויבט צו פאַרבינדן זיך מיט אַנדערע אַזוינע שטויבעלאַך און קערפּערשאַפטן, ווירטשאַפטלאַכע, רעליגיעזע, פּאַרטייאישע. אין די נאַציאָנאַליטעטן־שטאַטן האָט אָבער די ליבעראַלע אידעע דעם העלפאַנט ניט באַמערקט, אָדער געמאַכט זיך ניט זעענדיק אים: דער העלפאַנט איז די נאַציע, וואָס פאַרקניפּט די בירגער־שטויבעלאַך אין לעבעדיקן היסטאָרישן אָרגאַניזם. אפילו דער ליבעראַלער נאַציאָנאַליטעטן־שטאַט האָט איגנאָרירט די נאַציאָנאַלע באַדערפענישן פון די בירגער: אַ פשיטא שוין אַזאַ באַרבאַרישער נאַציאָנאַליטעטן־שטאַט, ווי רוסלאַנד. דער שטאַט האָט פאַרגעסן, אַז דער אָרגאַניזם פון אַ נאַציע איז פיל לעבעדיקער, נאַטירלאַכער, פעסטער, ווי דער מעכאַניזם פון שטאַט: אַז שטאַטן קאָנען קינסטלאַך און שנעל צוזאַמענגעשטוקעוועט ווערן, ווי, אַ שטייגער, דורך שדוכים פון זייערע הערשער, דורך ירושה, דורך דעראָבערונג, און קאָנען פונקט אַזוי שנעל און קינסטלאַך צעשמעטערט ווערן, דורך מלחמות, דורך רעוואָלוציעס, אָדער דורך אַ פשוט׳ן אָפּמאַך צווישן די אַרומיקע שכנים. אָט איז, צ. ב., דאָס קעניגרייך פוילן צונויפגעשטעלט געוואָרן דורך אַ שדוך פון אַ פוילישער פּרינצעסין מיט אַ ליטווישן פירשט, און צעבראָכן געוואָרן דורך אַן אָפּמאַך צווישן רוסלאַנד, פּרייסן און עסטרייך. אַ נאַציע אָבער לעבט מיט אירע אינערלאַכע קאָלעקטיווע כחות, קאָן ניט קינסטלאַך אויפגעריכט ווערן און ניט קינסטלאַך פאַרניכטעט ווערן, און עס טוט שמערצלאַך ווי דעם צאַפּלדיקן אָרגאַניזם פון אַ נאַציע, ווען מ׳צעשניידט זי אויף שטיקער אָדער מ׳צעשטויבט זי אין איינציקווייזע בירגער־אַטאָמען.

די לעבעדיקע כחות פון די נאַציעס האָבן ענדלאַך רעוואָלטירט קעגן דער ברוטאַלער צענטראַליסטישער פּאָליטיק פון שטאַט, און ס׳האָט זיך פאַנאַנדערגעפלאַקערט אין בעלגיען און אירלאַנד, אין עסטרייך און אונגאַרן, אין רוסלאַנד און טערקיי אַ ביטערער נאַציאָנאַלער שטרייט, וועלכער שטערט די פּאָליטישע אַנטוויקלונג פון דער גאַנצער מלוכה, דעמאָראַליזירט די פאַרוואַלטונגס־מאַשין און פלאַנצט אַ ווילדע העצע צווישן פאַרשידענע פעלקער פון לאַנד. די אונטערדריקטע פעלקער זיינען אַרויס קעגן דעם הערשנדיקן פאָלק און געריסן זיך אויך צווישן זיך איינער מיט׳ן צווייטן. דאָס אַלץ האָט ענדלאַך געצוואונגען די נאַציאָנאַליטעטן־שטאַטן, מער פאַר אַלץ בעלגיען און עסטרייך, צו שטעלן זיך אויפ׳ן וועג פון נאַציאָנאַלע רעפאָרמען.*)

*) די טערקיי איז לכתחילה געווען פריי פון צענטראַליזם, ווייל איר שטאַטס־אָרדנונג איז בכלל אַן אַנדערע, פון איין זייט פּראָגרעסיווער, פון דער אַנדער זייט פּרימיטיווער, אײדער אין אייראָפּע.

ספּעציעל וועגן אידן, מוזן מיר דאָס אַזוי פאָרמולירן: אידן נויטיקן זיך אין גלייכע נאַציאָנאַלע רעכט אין אַלע יענע שטאַטן, וואו די נאַציאָנאַלע פראַגע שטייט אויף דער טאָגעס־אָרדנונג פון דער שטאַטס־פּאָליטיק, און וואו די אידן וואוינען אין אַ באַדייטנדיקער צאָל. אַזוינע לענדער זיינען: רוסלאַנד, פּוילען, עסטרייך, אונגאַרן, טערקיי, און אפשר אויך רומעניע.

אַלע אַנדערע פאָרמולירונגען פון נאַציאָנאַלע רעכט פאַר אידן דער־גרייכן ניט דעם צוועק פון קלאָרקייט. ווען מ'זאָגט, צ. ב., „נאַציאָנאַלע רעכט פאַר אידן אין אַזוינע לענדער, וואו נאַציאָנאַלע רעכט ווערן בכלל אַנערקענט", האָט עס צו טאָן בלויז מיט עסטרייך, טערקיי און בעלגיען; רוסלאַנד און, מעגליך, פּוילן אַנערקענען ניט קיין נאַציאָנאַלע רעכט. זאָגט מען ווידער, „אין אַזוניע לענדער, וואו נאַציאָנאַלע רעכט ווערן אָדער דאַרפן ווערן אַנערקעַנט", אַנטשטייט ערשט די פראַגע, וואו זשע דאַרפן די נאַצ. רעכט אַנערקענט ווערן און ווער דאַרף זאָרגן פאַר זייער אַנערקענונג? די גאַנצע פראַגע באַציט זיך בלויז צו די נאַציאָנאַליטעטן־שטאַטן, און דער גאַנצער קאָנפליקט קומט גראָד דערפון, וואָס אַזוינע שטאַטן ווילן ניט אַנערקענען קיין נאַציאָנאַלע רעכט.*)

נאָך די גרויסע בירגערלאַכע רעוואָלוציעס האָבן זיך אַלע שטאַטן נעבויט לויט איין און דעמזעלביקן פּרינציפּ פון צענטראַליסטישן ליבעראַ־ליזם, וועלכער באַהאַנדלט דעם בירגער, אַלס אַן אַטאָם, אַ יש פאַר זיך, און בינדט צונויף מעכאַניש אַלע אַטאָמען אין איין צענטרום: דער רעגירונג.

*) ווען די דאָזיקע בראָשורע האָט זיך שוין געפונען אין דרוק, האָט אַ טייל אַמעריקאַנער אידן, וואָס קעמפט קעגן די נאַציאָנאַל־אידישע פאָדערונגען, זיך פאַראייניקט אין אַ „קאָנפערענץ פון אַמעריקאַנער אידישע אָרגאַניזאַציעס" און אינ'ם פראָגראַם פון אידישע פאָדערונגען האָט די קאָנפערענץ (אין האָטעל אַסטאָר אין ניו יאָרק, דעם 16טן יולי, 1916) אַריינגעשטעלט אַ פּונקט פון „גרופּן־רעכט פאַר אידן אין אַזוינע לענדער, וואו די גרופּן־רעכט זיינען אַנער־קענט פאַר אַנדערע פעלקער און וואו די אידן פאַרלאַנגען דאָס פאַר זיך". אַזאַ פאָרמולע איז די אומגעראָטנסטע און אומלאָגישסטע, וואָס מ'קאָן זיך נאָר פאָר־שטעלן. וואָס הייסט „גרופּן" און וואָס מיינט „גרופּן־רעכט", און וואָס פאַר אַ שייכות האָט דאָס מיט די נאַציאָנאַלע אינטערעסן און מיט דער נאַציאָנאַלער פראַגע? קיין יוריסט און קיין פּאָליטיקער וועט דאָס ניט אויסטייטשן. אַנ־שטאָט לאָגיק און אויפריכטיקייט, איז דער קאָמישער באַגריף „גרופּן־רעכט" פול מיט פּאָליטישער היפּאָקריזיע און דינט בלויז צו פאַרטונקלען די קלאָרע פּאָליטישע פראגן. דאָס איז ניט קיין פּאָליטישער באַגריף און ניט קיין יורי־דישער, נאָר אַ מה־יפית'דיקער. זיין פּאָליטישער ווערט איז גלייך נול, פּונקט ווי דער פּאָליטישער ווערט פונ'ם רוסישן אויסדרוק „קאָנסטיטוציאָנעלע זעלבסט־הערשאַפט", און דער גייסט פון אומוויסנהייט, פון אומזיניקן קאָמפּראָמיס און פּאָליטישן דאָפּל־שפּיל שטעקט אין אַ גלייכער מאָס ביי די אויטאָרן פון „קאָנסטי־טוציאָנעלער סאַמאָדערזשאַוויע", סיי ביי די דערפינדער פון אידישע „גרופּן־רעכט".

בנוגע צו די אידישע רעכט (אין די גלות־לענדער) קאן, פארשטייט זיך, קיין רעדע ניט זיין מכח פּראָווינציעלער זעלבסטפארוואלטונג; בלייבן, הייסט דאס, פאר אונז די גלייכבארעכטיקונג פון שפּראַכן און די נאַציאָנאַלע אויטאָנאָמיע.

די גלייכבאַרעכטיקונג פון שפּראַכן

אַלע געזעצן און פאראָרדנונגען, און בכלל אַלע אָפיציעלע אַקטן פון דער רעגירונג ווערן באַקאַנט געמאַכט דער באַפעלקערונג אין אַלע שפּראַכן פון לאַנד; די רעגירונג ביי זיך באַנוצט זיך מיט דער שפּראַך פון דער מלוכה, ד. ה. פון דער הערשנדיקער מערהייטס־נאַציע (אין רוס־לאַנד איז די מלוכה־שפּראַך רוסיש, אין פּוילן — פּויליש, אין עסטרייך — דייטש, אין אונגארן — מאַדיאַריש, אין אָסמאַניען — טערקיש), נאָר צו דער באַפעלקערונג דאַרף די רעגירונג ריידן אין דער מוטער־שפּראַך פון דער באַפעלקערונג.

די פאַרהאַנדלונגען אין געריכט ווערן געפירט אין דער שפּראַך פון די צדדים, וואָס באַטייליקן זיך אין פּראָצעס.

די באַאַמטע מוזן קענען די שפּראַכן פון דער באַפעלקערונג פון זייער געגנט.

חוץ דעם קומען נאָך די פּערזענלאַכע שפּראַך־פרייהייטן, וואָס אַלע בירגער מעגן זיך פריי באַנוצן מיט זייער שפּראַך אין פּריוואַט־פאַרקער, מינדלאַך, שריפטלאַך אָדער טעלעגראַפיש, אין עפנטלאַכע פאַרזאַמלונגען און אין דער פּרעסע.

צו דער נאַציאָנאַלער גלייכבאַרעכטיקונג געהערט נאָך די איינפירונג פון נאַציאָנאַלע וואַל־קוריעס, וואו יעדע נאַציע זאָל, לויט דער צאָל פון אירע מיטגלידער, באַזונדער וויילען אירע דעפּוטאַטן און רעגירונגס־באַאַמטע. אַזוינע קוריעס עקזיסטירן אין איינִיקע פּראָווינצן פון עסטרייך, נאָר ס'איז נאָך דערוויילע אַן אָפענע פראַגע, אויף וויפיל דאָס איז צוועק־מעסיג.

אין אַלע נאַציאָנאַליטעטן־שטאַטן מוזן אַלזאָ די אידן פאַרלאַנגען גלייכבאַרעכטיקונג און פרייהייט פאַר זייער מוטער־שפּראַך, ד. ה. פאַר דער אידישער שפּראַך.

די נאַציאָנאַלע אויטאָנאָמיע

יעדע נאַציע ווערט קאָנסטיטואירט אין אַ פאַרבאַנד, וואָס פאַרוואַל־טעט זעלבסט זיינע אינערלאַכע ענינים און באַזיצט די רעכט פון אַ יורידי־שער פּערזאָן, ד. ה. דער נאַציאָנאַלער פאַרבאַנד קאָן דערווערבן אייגנטום,

צעריסן געוואָרן און פאַרלאָרן גאַנצע פּראָווינצן, איז דערין שולדיק גאָר ניט די נאַציאָנאַלע אויטאָנאָמיע פון אירע פעלקער, נאָר אויסשליסלאַך די אינטער־נאַציאָנאַלע אינטריגן פון די אייראָפּייאישע גרויסמעכטע.

די אנטוויקלונג פון די נאציאָנאלע רעפאָרמען גייט אין דריי ריכטונגען: אין דער ריכטונג פון פראָווינציעלער זעלבסט־פאָרוואלטונג, אין דער ריכטונג פון גלייכבארעכטיקונג פון שפראכן, און אין דער ריכטונג פון נאציאָנאלער אויטאָנאָמיע. אזוי ווי די טעטיקייט פון שטאַט דריקט זיך אויס אין דער פאָרוואלטונג, איז די ערשטע פאָדערונג פון אַ נאַציע, וועלכע פירט נאציאָנאלע פאָליטיק: אָפּצוגרעניצן די פאָרוואלטונג פון שטאַט און איבערגעבן אַ טייל פאָרוואלטונג צו דער נאַציע. נעמלאָך, יענעם טייל, וואָס האָט צו טאָן מיט די נאציאָנאלע אינטערעסן פון די בירגער, און קודם כל מיט זייער שפּראַך, דערציאונג און קולטור. די פאָרוואלטונג איבער אָט די אנגעלעגנהייטן דאַרף איבערנעמען אָדער די נאציאָנאלע פּראָווינץ, אויב אַזאַ איז פאַראַן (ד. ה. אויב די גאַנצע נאַציע וואוינט איינע אליין אין אַ באַשטימטער פּראָווינץ: דאָס פּאַסירט זייער זעלטן); אָדער די רעגירונג אליין דאַרף אָנשטעלן אין איר פאָרוואלטונג באַאַמטע פון פאַרשיידענע נאַציעס און באַנוצן אין פאָרוואלטונג, אין געזעצגעבונג און אין געריכט אלע שפּראַכן פון אירע בירגער: אָדער די פאָרוואלטונג פון די נאציאָנאלע אינטערעסן דאַרף איבערנעמען די נאַציע נופא, אלס אַן עפנטלאַך־רעכטלאַכע קערפּערשאַפט, אַ פאַרבאַנד פון אלע קינדער פון פאָלק. און דאָס לעצטע רופט זיך נאציאָנאלע אויטאָנאָמיע.

אין עסטרייך, און נאָך מער אין דער שווייץ איז ברייט דורכגעפירט דער פּרינציפּ פון פּראָווינציעלער זעלבסט־פאָרוואלטונג, אין בעלגיען דער פּרינציפּ פון שפּראַכן־גלייכבארעכטיקונג, און אין טערקיי — דער פּרינציפּ פון נאציאָנאלער אויטאָנאָמיע.*) וואו וואָסער אַ פּרינציפּ דאַרף מער אָנגעווענדט ווערן, — אויף דעם איז קיין כלל נאָך ניטאָ, ווייל די גאַנצע פראַגע איז נאָך גאַנץ יונג. איין זאַך קאָן אָבער פעסטגעשטעלט ווערן מיט זיכערקייט, אַז דאָרט, וואו פאַרשידענע נאַציעס זיינען צווישן זיך שטאַרק אויסגעמישט און וואוינען ניט אין קיין שאַרף אָפּגעגרעניצטע פּראָווינצן, וועט די פּראָווינציעלע זעלבסטפאָרוואלטונג אָן נאציאָנאלער אויטאָנאָמיע זיין אַ זיכערער דורכפאַל. דאָס האָט אומצווייפלהאַפט באַוויזן די געשיכטע פון עסטרייך.

*) אָט די פּאַקטישע ביישפּילן באַווייזן, אַגב, ווי אומבאַגרינדעט איז די טענה פון אלע צענטראַליסטישע פּאָליטיקער, אַז ס'טאָר און ס'קאָן ניט זיין קיין נאַציאָנאַלע זעלבסטפאָרוואַלטונג, ווייל זי וואָלט געווען „אַ שטאַט אין אַ שטאַט“ אָגן „אַ נאַציע אין אַ נאַציע“. דאָס וואָרט „נאַציע“ האָט צוויי באַדייטונגען: די עלטערע, די ענגליש־פראַנצויזישע (נאציאָן) מיינט די שטאַטליך־אָרגאַניזירטע באַפעלקערונג פון דער גאַנצער מלוכה; די מאָדערנע מזרח־אייראָפּעאישע מיינט יעדעס פאָלק, אַלס אַ היסטאָרישן אָרגאַניזם. אין טערקיש ווערן ביידע באַדייטונגען דייטליך פאַנאַנדערגעשיידט: „דעוולעט“ הייסט נאַציע־שטאַט, און „מילעט“ — נאַציע־פאָלק. אונטער איין אָסמאַנישן „דעוולעט“ לעבן, אויף ברייטע אויטאָנאָמישע יסודות, עטלאַכע „מילעטען“, און די איינהייט פון דער גאַנצער מלוכה ליידט פון דעם אויף קיין האָר ניט. אויב די טערקיי איז שטאַרק

עס הייסט „נאַציאָנאַלע זעלבסטבאַשטימונג“ און מיר ווילן דאָס איצט אָנווענדן צו די אידן. אין יענע לענדער, וואו פאַר־שיידענע פעלקער פירן אַ נאַציאָנאַלע פּאָליטיק און קעמפן פאַר נאַציאָנאַלע רעכט, האָט די בירגערלאַכע גלייכבאַרעכטיקונג אליין פאַר זיך זייער אַ קנאַפּע באַדייטונג. דאָרט באַשטייט די ווערדע פון׳ם מענטשן שוין ניט מער אין זיינע „סיטיזן פּייפּערס“, נאָר אין דעם כח פון זיין פאָלק. אַ קינד פון אַ רעכטלאָזן פאָלק וועט ניט קאָנען אויסנוצן זיינע רעכט, און וועט ניט קאָנען געשיצט ווערן אַקעגן רעכט פאַרלעצונגען, אויב נאָר זיין פאָלק האָט ניט די מאַכט צו דריקן אויף דער רעגירונג, אַז די לעצטע זאָל זיך רעכענען מיט אים. דעם בעסטן באַווייז האָבן מיר שוין געזען אין דער אידישער לאַגע אין עסטרייך. זייענדיק דאָרט יורידיש באַרויבט פון נאַציאָנאַלע רעכט, האָבן זיי אויך פּאַקטיש זייער ווייניק פון די פּער־זענלאַכע און בירגערלאַכע רעכט, וואָס זיינען אזוי פייערלאַך אויסגעשטעלט אויפ׳ן פּאַפּיר, אין דער טעאָריע. כדי צו צווינגען די באַפעלקערונג און די אַדמיניסטראַציע צו רעכענען זיך מיט די אידישע אינטערעסן, בלייבט דאָס איינציקע מיטל: אוועקצושטעלן דאָס אידישע פאָלק אין אַזאַ רעכטלאַכער לאַגע, ווי די איבעריקע פעלקער. דאָס הייסט, מיט אַנדערע ווערטער, אַז אין די נאַציאָנאַליטעטן־שטאַטן איז די נאַציאָנאַלע גלייכבאַרעכטיקונג אַ גאַ־ראַנטיע פאַר בירגערלאַכע, פּערזענלאַכע און מענטשלאַכע רעכט.

אָבער אויך דירעקט ליידן די אידישע מאַסן אומצייליקן שאָדן פון זייער נאַציאָנאַלער רעכטלאָזיקייט. זיי דינען, אַ דאַנק איר, אַלס אַן אונטערדריקונגס־מיטל אין די הענט פון די הערשנדיקע נאַציעס, שפּילן אַן אומסימפּאַטישע ראָלע אין די קאָנפליקטן צווישן די שכנ׳ישע פעלקער, ווערן קולטורעל פאַרנאַכלעסיקט, מאָראַליש דעגראַדירט, בלייבן אין אומ־וויסנקייט, האָבן דורך דער אומוויסנקייט גרויסע שוועריקייטן אינ׳ם עקאָנאָמישן קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ. די שטייערן, וואָס זיי צאָלן, ווערן אינגאַנצן פאַרווענדט אויף צו שפּייזן פרעמדע קולטורן; די אי־דישע שול, טעאַטער, ליטעראַטור ווערן ניט אונטערגעשטיצט און דער־הויבן, ווי ביי אַנדערע פעלקער, נאָר זיי פירן אַן עלנטע עקזיסטענץ און דערנידעריקן דעם קולטורעלן מצב פון פאָלק. דאָס אידישע פאָלק דאַרף האָבן דאָס רעכט זיך קולטורעל אויסלעבן און אויפהויבן אין זיין איי־גענער שפּראַך, אין אידיש, פּונקט ווי אַלע אַנדערע פעלקער. די גרויסע פינאַנציעלע מיטלען, וואָס ס׳פּאַרמאָגן די פּאַרמעגלאַכע אידישע עלעמענטן, דאַרפן באַנוצט ווערן אין די קולטורעלע אינטערעסן פון זייער אייגענעם פאָלק, אויף וויפיל זיי האָבן זייער פּאַרמעגן פון זייער אַרבעט געמאַכט. די געוואַלטיקע אידישע עמיגראַציע גייט סטיכייאיש, ווי אַ פּאַרניכטנ־דיקער שטורם, און קיינער זאָרגט ניט זי איינצואָרדנען און פּראָדוקטיוו צו מאַכן. קומט אַ פּאָגראָם, אַ בלוט־בלבול, איז ניטאָ קיין אינסטיטוט

שאפן זיך מיט אים, קאָן שליסן קאָנטראקטן מיט אנדערע יורידישע און פריוואטע פּערזאָנען, קאָן פירן פּראָצעסן אין זיין אייגענעם נאָמען, פאר־טיידיקנדיק די אינטערעסן אָדער דעם כבוד פון דער נאַציע.

יעדער בירגער פון לאַנד מוז געהערן, לויט זיין אייגענעם פרייען אויסקלייב, צו וועלכן ניט איז נאַציאָנאלן פארבאנד, און מוז צאָלן דעם פארבאנד יענע שטייערן, וואָס דער פארבאנד לייגט אויף אים ארויף.

אלע מיטגלידער פון נאַציאָנאלן פארבאנד, וואָס זיינען רייף דערצו, אָן אונטערשייד פון געשלעכט, מוזן האָבן גלייכעם שטים־ און וואל־רעכט אין אלע אנגעלעגנהייטן פון זייער נאַציע, וועלכע זיי האָבן זיך פּריוויליק אויסגעקליבן. יעדער בירגער האָט דאָס רעכט ארויסצוטרעטן פון זיין נאַציאָנאלן פארבאנד און אריינטרעטן אין א צווייטן, אויב מ'נעמט אים אריין אהין.

דער נאַציאָנאלער פארבאנד פארוואלטעט די נאַציאָנאלע שולן, עלעמענטארע, מיטעלע און העכערע, ביבליאָטעקן, מוזעען א. אז. וו., שטיצט טעאַטערן און אנדערע קולטורעלע אונטערנעמונגען, פירט א נאַציאָנאלע סטאטיסטיק, באַזאָרגט די צדקה־אנשטאלטן פון זיין נאַציע, רעגולירט די אויסוואַנדערונג און פארטרעט די אינטערעסן פון דער נאַציע פאר דעם שטאַט.

קיין שום אנדערע און ברייטערע פונקציעס קאָן דער נאַציאָנאלער פארבאנד ניט האָבן, ער געפינט זיך אונטער דער השגחה פון שטאַט, דאָס געריכט געפינט זיך אין די הענט פון שטאַט, גלייך ווי די פּאָסט, דאָס געלט־סיסטעם א. אז. וו. דאָס פּאָליטישע, ווירטשאפטלאַכע לעבן פון לאַנד און די אינטערנאַציאָנאלע באַציאונגען צו אנדערע לענדער מוזן' פאר־שטייט זיך, געהערן צום שטאַט און נאָר צו אים.

אָט דאָס איז דער אינהאלט פון דער **נאַציאָנאל־פּאָליטישער אויטאָנאָמיע**, אזוי ווי זי איז פאָרמולירט געוואָרן צוערשט פונ'ם עסטרייכיש־אידישן פּאָליטיקער און רעוואָלוציאָנס־פירער, **אדאָלף פישהאָף** און געניוי באַגרינדעט געוואָרן פונ'ם עסטרייכישן סאָציאל־דעמאָקראַט **קארל רעננער** (געשריבן אונטער די פּסעוודאָנימען סינאָפּטיקוס און רודאָלף שפּרינגער). די פּרטים פון דער נאַצ. אויטאָנאָמיע זיינען נאָך ניט אויסגעארבעט, אבער אין פּרינציפּ איז זי שוין אריינ־גענומען אין די פּראָגראַמען פון דער עסטרייכישער סאָציאל־דעמאָקראַטישער פּארטיי, פון דעם אידישן „בונד" אין רוסלאַנד, פון די פּועלי־ציון אין רוסלאַנד און עסטרייך, פון דער רוסישער פּארטיי סאָציאליסטן־רעוואָלו־ציאָנערן און פון איר אידישער אָפּטיילונג „סערפּ". די פאָדערונג פון נאַציאָנאלער אויטאָנאָמיע ווערט ארויסגעשטעלט אויך פון דער אלגעמיין ציוניסטישער פּארטיי אין רוסלאַנד און עסטרייך, פון די דעמאָקראַטישע און רעוואָלוציאָנערע פּארטייען ביי די רוסישע אוקראַינער, גרוזינער, ארמעניער און אנדערע פעלקער.

ביז איצט האָבן מיר אויסגעטייטשט אין יורידישע טערמינען, וואָס

א לאנד זיינען אליין פאר זיך ניט גענוג, אום אידן זאלן דארט זיין גלייכבארעכטיקט. מיר האבן געזען, אז דאס העכסט דעמאקראטישע פינלאנד איז צו אונז ברוטאל, און די מאנארכיסטישע טערקיי איז דאס קלאסישע לאנד פון אידישער גלייכהייט און פרייהייט. מיר האבן געזען צוויי שכנים־לענדער פון גלייכער פאליטישער אנטוויקלונג, אונגארן און רומעניע: דאס ערשטע — א לאנד פון אידישער גלייכהייט, דאס צווייטע — דער שוידערלאכסטער גיהנם פאר אונזערע ברידער. אויך האבן מיר געזען, אז אונזערע האפנונגען קאנען מיר ניט בויען אויסשליסלאך אויף דער פרייהייטלאכער טראדיציע פון א לאנד: וואס דארף מען שוין מער מענטשלאך און רעכטלאך, ווי די היסטארישע טראדיציע פון דער באציאונג פון פוילישן שטאט צו די אידן — און היינט איז פוילן דער שרעקן־סימבאל פאר'ן אידישן פאלק! *)

די היסטארישע דערפארונג ווייזט אונז' אלזא, אז די ערשטע זאך — איז א ו נ ז ע ר א י י ג ע נ ע ר ק א מ ף פ א ר א ו נ ז ע ר ע ר ע כ ט. און אז אין דעם קאמף קאנען מיר נאר טיילווייז רעכענען אויף די גערעכטיקייטס־געפילן ביי די פעלקער. א סך מער דארפן מיר זיך שטיצן אויף די א י נ ט ע ר ע ס ן פון די אומות העולם, און די קעמפער פאר א מאדערנעם שטאט זיינען פאראינטערעסירט אין דער גלייכהייט פון אלע בירגער פאר'ן געזעץ. ווייטער, קאנען אונז באהילפיק זיין די אינטערנאציאנאלע אינטערעסן, ספעציעל נאך דער היינטיקער וועלט־מלחמה. אין אונזער קאמף פאר רעכט אין רוסלאנד וועט אונז גרינגער זיין צו פאראינטערעסירן די עפנטלאכע מיינונג פון דער וועלט, ווייל די רוסישע רעגירונג האט אליין גענוארגט דערפאר, אז די אידן־פראגע זאל פון אן אינערפאליטישער אנגעלעגנהייט ווערן אן אינטערנאציאנאלער סקאנדאל און א סכנה פאר דער גאנצער ציוויליזאציע. די פאגראמען, די סטיכייאישע עמיגראציע, דער ביילים־פראצעס און, ענדלאך, די מיליטערישע פארניכטונג פון גאנצע אידישע קהלות האבן כסדר געווירקט אין אט דער ריכטונג. די פוילן־פראגע איז אליין פאר זיך געווארן א ברענענדיקער אינטערנאציאנאלער ענין, און דאס לאזט אונז האפן, אז די פויליש־אידישע באציאונגען וועלן געפינען א געהעריקע אויפ־

*) א רירנדע לעגענדע דערציילט, אז ווען די ערשטע אידישע קאלאניסטן זיינען געקומען קיין פוילן, האבן זיי געפרעגט ביי דעם סעים, אויב מ'וועט זיי ניט מארדן, ווי אין אנדערע לענדער. אן ענטפער האט מען זיי געגעבן — „פאלסקא שליאכטא ניע מארדויע" (די פוילישע שליאכטע מארדעט ניט). געפרעגט האבן זיי ווייטער, אויב מ'וועט ביי זיי ניט רויבן זייער גוטס, און דער ענטפער איז געווען: „פאלסקא שליאכטא ניע ראבויע". ווייטער דערציילן אונז פאלקס־לעגענדן, אז אידן פלעגן שפילן א גרויסע ראלע אין דער רעגירונג פון פוילן, און אפילו אויסגעקליבן געווארן אויף דעם פוילישן קעניגס־טראן. די לעגענדן זיינען היסטאריש ניט ריכטיק, נאר דערפאר זייער כאראקטעריסטיש פאר דער גליקלאכער לאגע פון די אידן אינ'ם אמאליקן פוילן.

װעלכער זאָל האָבן די געזעצלאַכע פולמאַכט צו ריידן אין נאָמען פון אידישן פאָלק צו מאַנען דעם שאָדן פאַר די ליידנדיקע אידן, צו פאַרטיידיקן דעם כבוד פון אידישן נאָמען.

דאָס אַלעס קאָן טאָן בלויז אַן אױטאָנאָמער נאַציאָנאַלער אינסטיטוט, װאָס איז אנערקענט פונ'ם שטאַט און פאַרטרעט דאָס אידישע פאָלק פאַר'ן שטאַט. זאָל ער הייסן אידישער נאַציאָנאַלער סעים אָדער אידישער נאַציאָנאַל־ראַט, דער עיקר איז, אַז ער זאָל געניסן אַ טייל פון דער אָפיציעלער קאָמפּעטענץ פון שטאַט, זאָל קאָנען אַרויפלייגן אָבליגאַטאָרישע שטייערן אויף זיינע מיטגלידער, אויסהאַלטן שולן, רעגולירן די עמיגראַציע א. אז. װ. די אונטערשטע אָרטיקע צייֵלן פון אזא אינסטיטוט דאַרפן זיין נאַציאָנאַל־אידישע קהלות, װאָס טראָגן ניט קיין רעליגיעזן נאָר אַ נאַציאָנאַלן כאַראַקטער.

און כדי דאָס פאָלק זאָל װירקלאַך געניסן פון זיין אויטאָנאָמיע, מוז זי געבויט װערן אויף דעמאָקראַטישע יסודות: אַ דעמאָקראַטישע נאַציאָנאַלע קהלה און אַ דעמאָקראַטישער נאַציאָנאַלער פאַרבאַנד אויפ'ן יסוד פון אַלגעמיינעם װאַלרעכט.

צו אַלע נאַציאָנאַליטעטן־שטאַטן, װאו אידן װאוינען אין געדיכטע מאַסן, שטעלן מיר אָט די פאָדערונג. און אויב פּױלן װעט צוריק װערן אַ זעלבסטשטענדיקע מלוכה, װאָס מיר װינטשן דעם פוילישן פאָלק פון גאַנצן הארצן, אפילו װען פוילן קריגט נאָר אויטאָנאָמיע, פאַרלאַנגען מיר אין פוילן אידיש־נאַציאָנאַלע רעכט. קיין ערנסטער אידישער פּאָליטיקער האָט ניט געװאַגט צו ריידן װעגן אַ „יודעא־פּאָלאָניא“, װי די פּױלישע אַנטיסעמיטן װאַרפן אונז פאָר, — מיר װילן, אַז פּױלן זאָל זיין זעלבסטשטענדיק און די רעגירונגס־שפּראַך אין פּױלן קאָן ניט זיין קיין אַנדערע, װי פּױליש. נאָר אין אירע באַציאונגען צו דער אידישער באַפעלקערונג דאַרף זי זיך באַנוצן מיט דער אידישער שפּראַך, די אידישע שפּראַך דאַרף זיין די אונטעררירכטס־שפּראַך אין אַלע אידישע שולן. מיר קאָנען ניט אָנפאַרטרויען די באָיקאָטיסטן, זיי זאָלן זיך שאַפן מיט אונזערע אינערלאַכע נאַציאָנאַלע ענינים. די אינטערעסן פון גאַנצן לאַנד, די אינטערעסן פון דעם אידישן פאָלק און די פּרינציפּן פון דעמאָקראַטיע פאַרלאַנגען, אַז די אינערלאַכע אידישע אַנגעלעגנהייטן זאָלן פאַרװאַלטעט װערן פון אַ נאַציאָנאַל־אידישן אינסטיטוט.

נאָכװאָרט

די געשיכטע פונ'ם עמאַנציפּאַציאָנס־קאַמף האָט אונז באַװיזן, אַז די אידישע עמאַנציפּאַציע איז ניט קיין איינציקער אַקט פון געזעצגעבונג און אפילו ניט קיין סעריע פון אַקטן, נאָר קודם כל, אַ לאַנגער און פאַרװיקלטער היסטאָרישער פּראָצעס. די רעטכלאַכע לאַגע פון די אידן אין פאַרשיידענע לענדער האָט אונז געלערנט, אַז די דעמאָקראַטישע פּריװיהייטן פון

ענדגילטיק און פולשטענדיק אזוי לאנג, ווי עס וועט פארבלייבן די אידישע **היימלאָזיקייט**.

אַט די אַלע פראגן, די אַלע פאַזן פון אידישער עמאנציפּאַציע שטייען אויף דער טאגעס־אָרדנונג אינ׳ם היינטיקן שיקזאַל־שווערן היסטאָרישן מאָמענט, אינ׳ם מאָמענט, ווען די צייט איז טראגעדיק מיט נייע וועלטן און גרייט זיך זיי צו געבוירן אין איבערמענטשלאַכע יסורים. אַלע אַט די פאַזן פון בירגערלאַכער און נאציאָנאַלער רעכטלאָזיקייט, פראגן פון אונזער געפאַלנקייט און היימלאָזיקייט שטייען און מוזן שטיין אויף דער טאגעס־אָרדנונג פון דער אידישער אָרגאניזאציאָנס־באַוועגונג און פונ׳ם אידישן קאָנגרעס.

נאָר מיר האָבן אויך געזען, אַז שטענדיק, אין אַלע פאַזן פון אונזער הונדערט־יאָריקן קאַמף פאַר רעכט, שטענדיק האָבן זיך אין אונזער אייגענער מיט, צווישן דעם אידישן פאָלק, געפונען גאַנצע שיכטן פון אינערלאַכע פיינט, און זיי האָבן מיט אַלע מיטלען געקעמפט קעגן די רעכט פון זייער פאָלק, מיט אַלע מיטלען געשטערט אונזער עמאנציפּאַ־ציאָנס־קאַמף. אידישע רעאַקציאָנערן האָבן די אידישע באַוועגונג גע־שעדיקט אין יענער צייט, ווען אונזער פאָלק האָט געקעמפט פאַר בירגער־לאַכער עמאנציפּאַציע. און היינט שטעלן זיך אויף די אינערלאַכע קעגנער פון אונזער פאָלק און אָרגאניזירן זיך צו שטערן דעם היינטיקן שטרייט פאַר נאציאָנאַלער עמאנציפּאַציע און פאַר אַ אייגענער היים.

אזוי היסטאָריש שריט ביי שריט ווערט דער אידישער עמאנציפּאַ־ציאָנס־קאַמף ברייטער אין פּערספּעקטיוון, און אַלץ אויף נייע פּאָזיציעס קלייבן זיך אריבער די אינערלאַכע פיינט פון אידישער פרייהייט און גלייכהייט.

אונזער עמאנציפּאַציע דאַרף אויסגעקעמפט ווערן ניט נאָר אין דרויסן, נאָר אויך אינוויינינק, אינ׳ם אידישן פאָלק גופא: איצט, אזוי ווי אין די אַמאָליקע צייטן. דער קאַמף פון אידישע רעכט ווערט פארוואַנדלט אין אַ לאַנגן און שווערן קאַמף קעגן אסימילאַציע און קעגן הפקרות. דער קאַמף פאַר רעכט ווערט פארוואַנדלט אינ׳ם קאַמף פאַר נאַציאָנאַלן שטאָלץ און נאַציאָנאַלער אומאָפּהענגיקייט.

מערקזאמקייט בעת די פרידנס־אונטערהאנדלונגען.

מיר האָבן געזען, אַז דאָס מיטלאַלטער האָט געהאַט זיין פאָרם פון פארטיידיקן די אידישע אינטערעסן: דאָס איז געווען **שתדלנות** — די פאָרם אָנגעמאָסטן צו דער דעמאָלטיקער וועלט פון פריווילעגיעס און הנחות. אין דער היינטיקער וועלט פון גלייכהייט פאַר'ן געזעץ איז שתדלנות ניט מער, ווי א ירושה פון מיטלאַלטער. זי ווערט ביי אונז פראקטיצירט נאָר פון די אָפּגעלעבטע און רעאקציאָנערע שיכטן. דאָס מאָדערנע מיטל צו פארטיידיקן אונזערע אינטערעסן איז — פאָליטישער קאמף און א ברייטע דעמאָקראטישע אָרגאניזאציע פון אידישן פאָלק. דאָס מיינט אַז **אלוועלטלאכן אידישן קאָנגרעס אויף דעמאקראטישע יסודות.**

מיר דארפן זיין גרייט און ארגאניזירט צו זאגן אונזער וואָרט מיט דער נויטיקער פעסטקייט אין דער ריכטיקער צייט, און צו אונטערשטיצן דיזעס וואָרט דורך מאסן־דעמאָנסטראציעס. מיר דארפן שטיין אויף דער וואך, אַז ס'זאָל זיך ניט ווידערהאָלן דער סקאנדאל מיט'ן בערלינער טראקטאט אין רומעניען, וואו דורך יעזואיטישע דריידלאך איז בטל גע־וואָרן די אינטערנאציאָנאלע איינמישונג צו אונזער טובה. מיר דארפן זיין אָרגאניזירט ניט אויף א ווײלע, נאָר **אויף שטענדיק,** ווייל דער קאמף פאר רעכט איז ניט קיין קאמף אויף א ווײלע, נאָר אויף שטענדיק, און אין פראָצעס פון קאמף וואקסן אונזערע אינטערעסן, עס פארברייטערן זיך אונזערע רעכטס־פאָרלאנגען, ס'עפענען זיך פאר אונז אַלץ נייע און נייע פערספעקטיוון. ס'איז ניט גענוג אויסצוקעמפן זיך דאָס רעכט אין טעאָריע, מ'מוז אים אויף שריט און טריט נאָך אויסקעמפן, פארווירקלאכן, פארטיידיקן **אין דער פראקטיק. דער קאמף פאר אידישע רעכט פאָרלאנגט א פערמאנענטע אָרגאניזאציע פון'ם אידישן פאָלק.**

אין דער פראקטיק איז א רעכט געזיכערט בלויז דאַן, ווען אויסערהאַלב אָט דעם רעכט זיינען פאראַן געוויסע גאראנטיעס. מיר האָבן געזען, אַז די מענטשלאכע רעכט ווערן גאראנטירט דורך פערזענלאכע רעכט; אַז די פערזענלאכע רעכט ווערן גאראנטירט דורך בירגערלאכע רעכט; אַז אין די נאציאָנאליטעטן־שטאטן ווערן די בירגערלאכע און אנדערע רעכט גאראנ־טירט דורך נאציאָנאלע רעכט. נאָר מיר האָבן אויך געזען, אַז **רעכט־לאָזיקייט שטאמט פון מאכטלאָזיקייט,** און מיר קאָנען זיין זיכער, אַז אפילו די נאציאָנאלע אנערקענונג און נאציאָ־נאַלע עמאנציפאציע וועלן אונז ניט געבן די פולע גאראנטיע אַזוי לאַנג, ווי דאָס אידישע פאָלק איז מאכטלאָז אין דער וועלט, און פארמאָגט ניט קיין אייגן לאַנד, קיין אייגענעם שטיצפונקט אויף דער ערד־קוגל אַזוי לאַנג, ווי מיר זיינען א באָדנלאָזע אויסנאם צווישן אַלע פעלקער.

די אידישע **רעכטלאָזיקייט** וועט ניט אָפּגעשאפט ווערן

דערלייכטערונגען פאַר אידן.

אויב די גרויסע רוסישע רעוואָלוציע האָט תיכּף אראָפּגעריסן די קייטן פון דעם אידישן פאָלק, איז דאָס דערפאַר, ווייל עס איז פאָרגאַנגען פופציק יאָר פון אידישער עמאַנציפּאַציאָנס־באַוועגונג.

די רוסישע אידן האָבן אין זייער היינטיקער פרייהייט ניט קיין קלענערן חלק איידער־די רעוואָלוציע אליין. אויב אונזערע הערצער זיינען פול מיט דאַנק צום רוסישן פאָלק, צום רוסישן אַרבעטער־קלאַס פאַר דעם עמאַנציפּאַציאָנס־אַקט, דאַרפן מיר ניט פאַרגעסן, אַז אַ גלייכער באַגייסטערטער דאַנק און אַנערקענונג קומט די אידישע משכּילים פון די 60ער און 70ער יאָרן, און שפּעטער דעם „בונד“ און די ציוניסטישע סאָציאַליסטן, וועלכע האָבן מיט זייער קאַמף ערשט מעגלאַך געמאַכט אָט דעם ליכטיקן רעזולטאַט.

איך גיי נאָך ווייטער. די אויסערלאַכע ענדערונגען און געשעענישן קאָנען אַמאָל האָבן נאָך אַ קלענערן ווערט, איידער דער קאַמף פון די פאַראינטערעסירטע גופא. יעדע באַפרייאונג איז קודם כל די זאַך פון די פאַרשקלאַפּטע גופא. אַזוי איז דאָס מיט'ן אַרבעטער־קלאַס, און ניט ווייניקער איז עס אויך מיט די אונטערדריקטע פעלקער. די בירגערלאַך־אידישע גלייכבאַרעכטיקונג אין צענטראַל אייראָפּע אין 1867־1870 יאָרן איז געקומען גאָר אָן אַ רעוואָלוציע, נאָר אַלס רעזולטאַטן פון האַרטנעקיגן קאַמף פאַר רעכט, צוגלייך מיט דער באַפעסטיקונג פון די קאָנסטיטוציאָנעלע פּרינציפּן אין עסטרייך, אונגאַרן און דייטשלאַנד.

גלייך ווי עס איז געווען מיט דער אַנערקענונג פון די בירגערלאַכע רעכטן פון די אידן, אַזוי איז עס אויך און וועט זיין מיט דער אַנערקענונג פון די נאַציאָנאַל־פּאָליטישע רעכטן פון אידישן פאָלק אויף ארץ ישראל און מיט די נאַציאָנאַל־אויטאָנאָמע רעכטן פון די אידישע מאַסן אין די גלות־לענדער. צו ערן אָבערן אָט די רעכטן, איז, נאַטירלאַך, נויטיק אַ גינציקע אויסערלאַכע סיטואַציע, — אָבער קודם כל, אַ שטאַרקע באַוועגונג ביי די אידן גופא, וועלכע זאָל וועקן דאָס אידישע פאָלק, ווי אויך דאָס געוויסן און די אינטערעסן פון די ֿאומות העולם; אַ באַוועגונג, וועלכע זאָל אויסנוצן איטלאַכע גינציקע לאַגע פון די אַרומיקע כּחות און איטלאַכע פּאַסיקע קאָמבינאַציע פון פרעמדע אינטערעסן.

די פּראָפּאַגאַנדע אליין איז אין פּאָליטישער הינזיכט אַ סך ווייניקער־פּראָדוקטיוו, איידער פּראַקטישע מעשים. שאַפט פאַקטן, פאַקטן און אָבער אַ מאָל פאַקטן — דאָס איז דער ווינקלשטיין פון פּאָליטישער ווייזהייט. פאַקטן איבערצייגן בעסער ווי געדאַנקען. מעשים ווירקן שטאַרקער פאַר לאָזונגען. קרבנות אַגיטירן בעסער איידער רעזאָלוציעס. דערפאַר איז זיכער, אַז למשל דער „בונד“ האָט אין דער עמאַנציפּאַציע פון די רוסישע אידן אַ גרעסערן חלק, איידער די גאַנצע אַגיטאַציאָנס־ליטעראַטור פאַר אידישע רעכטן, וועלכע איז אין משך פון פופציק יאָר געשאַפן געוואָרן פון די בירגערלאַכע „דערגרייכער“. דער „בונד“ האָט זיך ניט באַנוגנט

מיט׳ן פנים צו דער ווירקלאַכקייט

דער ציוניזם שטייט מיט דעם פנים צו דער ווירקלאַכקייט, בשעת די שונאי ציון קערן זיך אַפּ פון איר מיט׳ן רוקן.

וואָס מ׳איר האָבן פאַראויסגעזאָגט מיט פופצען, מיט צוועלף און מיט צען יאָר צוריק, און באַזונדערס ביים אָנהויב פון דער וועלט־מלחמה, איז איצט געוואָרן אַ פאַקט: אַ געזיכערטע אייגענע היים פאַר׳ן אידישן פאָלק אין ארץ ישראל איז אוועקגעשטעלט געוואָרן אויף דער טאַגעס־אָרדנונג פון דער וועלט פאָליטיק. דאָס איז דערהווייל אַלץ, ניט מער, נאָר אויך ניט ווייניקער.

דאָס איז אונזער זיג, אַן אומצווייפלהאַפטער זיג. אונזערער, פון אַלע ציוניסטן, ווייל ווען ניט די צוואַנציק־יאָריקע אינטענסיווע פראָפּאַגאַנדע פון ציוניזם, און ווען ניט די צען־יאָריקע פראַקטישע רעוואָלוציאָנס־אַרבעט פון ציוניזם אין ארץ ישראל, וואָלט די פראַגע קיינמאָל ניט באַטראַכט געוואָרן ערנסט און וואָלט ניט אויפגעקומען אויף דעם גרינעם טיש פון די דיפּלאָמאַטן. בלויז מענטשן מיט אַ קינדערשן בליק אויף וועלט־געשעענישן און אויף פּאָליטישע פראַגן קאָנען זיך מאָלן, אַז די פראַגע וואָלט אַרויפגעבראַכט געוואָרן, ווען עס וואָלט ניט געווען קיין ברייטע ציוניסטישע באַוועגונג. פאַרקערט, די ציוניסטישע באַוועגונג האָט אין דער פראַגע ניט קיין קלענערן חלק, איידער אפילו דער בריטישער מאַרש אין ארץ ישראל. עס וועט זיין זעהר גוט, ווען אונזערע פריינט וועלן דאָס ניט פאַרגעסן, און עס וואָלט זיכער ניט געשאַדט, אַז אונזערע ניט־פאַרגינער זאָלן דאָס אויך פאַרשטיין.

קיין רעכט־פראַגע וועט קיינמאָל ניט אויפגעהויבן ווערן, אַזוי לאַנג ווי די אוממיטלבאַר פאַראינטערעסירטע פאַרלאַנגען עס ניט. אַזוי איז עס אויך מיט די אידישע רעכט. די גאַנצע געשיכטע באַווייזט אונז, אַז די אידן האָבן געקראָגן רעכט נאָר דאַן, ווען זיי האָבן עס פאַרלאַנגט, און נאָר אין דער מאָס, אין וועלכער זיי האָבן פאַר די רעכטן געקעמפט. די ענגלישע און האָלענדישע רעוואָלוציעס פון 17טן יאָרהונדערט האָבן ניט געבראַכט קיין גלייכע רעכטן פאַר אידן, ווייל זיי האָבן עס ניט פאַרלאַנגט. די ערשטע פראַנצויזישע רעוואָלוציע האָט קיין פולע גלייכבאַרעכטיקונג פאַר אידן ניט געבראַכט, ווייל זיי האָבן זיך צו־שפּעט געכאַפּט צו מאָנען, וואָס זיי קומט. פאַר דער רעוואָלוציע פון 1848־טן יאָר איז אייראָפּע איז ביי אידן די עמאַנציפּאַציאָנס־באַוועגונג געווען זייער שוואַך, און דערפאַר האָט יענע רעוואָלוציע טאַקע ניט געבראַכט קיין גרויסע

נאָר אין דער מחשבה. איך וויל דאָ זאָגן און טאַקע אונטערשטרייכן אַ זעלבסטפאַרשטענדלעכקייט: מיר האָבן נאָך ניט ארץ־ישראל. אַלע פאַרשטייען עס, נאָר ס'שאַדט ניט צו דערמאָנען. מיר האָבן נאָך אפילו ניט קיין אָפיציעלן צוזאָג צו געבן אונז ארץ ישראל. נאָר עס איז שוין קאַלאַסאַל דער פאַקט אַליין, וואָס דער ציוניזם איז ענדלעך געוואָרן אַן ערנסטער ענין פאַר דער גרויסער פּאָליטיק אין דער וועלט. דאָס, אַליין פאַר זיך, איז אַזאַ זיג פאַר דער ציוניסטישער באַוועגונג, וואָס וועט ברענגען זיינע גוטע פּאָליטישע פּראָצענטן אין דער צוקונפט, ווען אפילו דערוויייל זאָל זיך אויסלאָזן, חלילה, אַ מיספּאַלג. די ערשטע רוסישע רעוואָלוציע איז געווען אַ שמערצלאַכער דורכפאַל, אָבער אירע פּרוכט האָט זי געבראַכט שפּעטער, און ווי געבראַכט. דעם אמת'ן טויט־קלאַפּ דעם צאַריזם האָט זי געגעבן, יענע טראַגישע רעוואָלוציע מיט איר טראַגישער אַנטוישונג. און דעם גרעסטן טויט־קלאַפּ דער גאַנצער גלות־אידעאָלאָגיע, דעם רעאַקציאָנערן אַנטי־ציוניזם, דער בלינדער, וויסטער הפקרות פון די שונאי ציון האָט געבראַכט אַט דער לעצטער זיג אונזערער.

די שנאה צום ציוניזם איז מאָראַליש דערשלאָגן געוואָרן אויף אייביק. איצט זעט די גאַנצע וועלט, אַז זי האָט מער ניט קיין געזונטן פּסיכאָלאָגישן און סאָציאַלן יסוד, אַז זי איז צופוילט דורך און דורך, אַז זי איז — די רעאַקציע און דער אָבסקוראַנטיזם אין דער אידישער וועלט. די שונאי־ציון, וועלכע האָבן זיך מיט אַזוי פיל חוצפּה אָוועקגעשטעלט מיט'ן רוקן צום לעבן, צו דער פרייהייט, זעען ניט, מיען זיך ניט צו זען, אַז דאָס לעבן האָט זיי געענטפערט מדה כנגד מדה: האָט זיך מיט'ן רוקן אָפּגעקערט פון זיי, ווי פון אָפּגעשמיסענע הושענות.

און אַט דער רעזולטאַט, זאָג איך, וועט בלייבן אפילו ווען די היינטיקע דיפּלאָמאַטישע סיטואַציע זאָל ניט ברענגען צו קיין פּאָזיטיוון רעזולטאַט.

לאָמיר האָפן, אַז די געשעענישן וועלן זיך אַנטוויקלען אַזוי, ווי עס פאָדערן די העכסטע אינטערעסן פון דער מענטשהייט און פונ'ם אידישן פאָלק און די לאָגיק פון דער מלחמה. די וועלט־מלחמה גייט איצט אַריבער פון איר אימפּעריאַליסטישער סטאַדיע אין איר לעצטער, רעוואָלוציאָנערער סטאַדיע. און בכן לאָמיר האָפן, אַז זי וועט זיך אויסלאָזן ניט מיט קיין ווייטערער אונטערדריקונג, נאָר מיט דער באַפרייאונג פון אַלע פעלקער. עס איז כמעט ווי זיכער, אַז די ענגלענדער וועלן נאָך האָבן געגנוג צייט איינצונעמען ארץ ישראל, מעסאָפּאָטאַמיע און סיריע. עס איז כמעט ווי זיכער, אַז אַ רעוואָלוציע וועט אַראָפּשלייידערן די האָהענצאָלערנס, די האַבסבורגס און צענטראַליסטישע יונג־טערקן. און אויב אַזוי וועט שוין מיט מאַטעמאַטישער זיכערקייט קומען אויך די אידישע רעפּובליק אין ארץ ישראל.

אָבער, ווער ווייסט! עס איז נאָך אַלץ ניט אויסגעשלאָסן, אַז דער ראָד פון דער געשיכטע זאָל זיך ווידער קרום אַ דריי טאָן, און דעמאָלט

מיט די רייד, נאָר ער האָט געקעמפּט און געבראַכט קרבנות, — דאָס הייסט, ער האָט געשאַפן פּאָליטישע פאַקטן, קליינע, אינדיווידועלע, יעדער איינער פאַר זיך אָן פּאָליטישן ווערט, נאָר צוזאַמען בילדן זיי איין גרויסן פאַקט, וואָס האָט איצט געבראַכט זיין פּרוכט.*)

אַזוי איז אויך מיט׳ן ציוניזם. די פּראַקטישע קאָלאָניזאַציאָנס־אַרבעט אין ארץ ישראל מיט אירע ערפאָלגען, אומפאַרמיידלאַכע פעלערן און קרבנות האָבן געשאַפן יענע פּאָליטישע פאַקטן, וועלכע האָבן צוגעגרייט דעם היינטיקן רעזולטאַט. ווי קליין און שוואַך עס זאָלן דערוויילע ניט זיין די אידישע קאָלאָניעס, ווי פעלערהאַפט די סיסטעמען פון קאָלאָניזאַציע, און ווי יונג די ציוניסטישע אינסטיטוטן דאָרט, האָבן זיי דאָך אַ סך מער אויפגעטאָן פאַר דער אויפקלערונג פון אידישן פאָלק און פון דער גאַנצער וועלט, איידער טויזנטער שיינע פּראָגראַמען און דיפּלאָמאַטישע פאַרהאַנדלונגען. איין געפאַלענער וועכטער האָט אין דער פאַרווירקלאַכונג פון ציוניזם אַ גרעסערן חלק, איידער אַלע אונזערע דעקלאַראַציעס.

די בעסטע גאַראַנטיע פון דעם ציוניזם ליגט פאָרט אין דער ציוניסטישער באַוועגונג, און ניט אין אַ טשאַרטער. די גאַראַנטיע ליגט, קודם כל, אין דער אָרגאַניזאַציע פונ׳ם אַלגעמיינעם ציוניזם און פונ׳ם סאָציאַליסטישן ציוניזם. דאָס האָב איך געזאָגט מיט פופצען און צוועלף יאָר צוריק; און איך וועל ניט מיד ווערן עס איבער׳חזר׳ן אפילו היינט, ווען דער עולם ווערט אַזוי שוין צו־שטאַרק באַגייסטערט פון די פּאָליטישע און דיפּלאָמאַטישע נייעס. איך האָב ניט מורא פאַר דער באַגייסטערונג, און אַפילו ניט פאַר דער אַנטוישונג, וואָס קען שפּעטער קומען, — נאָר שעדלאַך איז די פאַרמישונג פון די יוצרות, מען זאָל ניט פאַרזען די בוימער מחמת דעם וואַלד. דער שיינער וואַלד פון פּאָליטישע פּערספּעקטיוון פאַר דעם ציוניזם האָט נאָר אַ קיום דורך זיינע בוימער — דורך די פּראַקטישע מעשים פון דער ציוניסטישער באַוועגונג.

דערווייל איז דער ערפאָלג נאָך ניט קיין רעאַלער, ער איז אייגנטלאַך

---

*) ריידנדיק פון „בונד“, מיין איך, נאַטירלאַך, נאָר דעם פּאָזיטיוון טייל פון זיין אַמאָליקער טעטיקייט. דער היינטיקער „בונד“ איז פונקט אַזוי וויט פון דעם אַמאָליקן, און פונקט אין דערזעלבער ריכטונג וויט, ווי דער היינטיקער „פאָרווערטס“ פונ׳ם אַמאָליקן. אויב אב. קאַהאַן מעג ניט מערקן זיין ירידה, מעג דאָס אַ בונדיסטישער „בן־יחיד“ אויך. אָבער אויד אַמאָל איז דער „בונד“ ניט געווען כלו קאַמף, ניט כלו אידעאַליזם. דער עלעמענט פון ענגהאַרציקייט און אויבערפלעכלאַכקייט האָט אויך דעמאָלט געגעבן אים וויט ניט קיין פיינעם ריח. נאָר דער היסטאָרישער פאַרדינסט מוז דעם „בונד“ צוגעגעבן ווערן אין פולער מאָס. דעם פאַרדינסט האָבן מיר, איבעריגענס, אים מודה געווען נאָך מיט פופצען יאָר צוריק. אין 1906 האָב איך, צ. ב., געשריבן: „דער אידישער אַרבעטער־קלאַס וועט אַוועקשטעלן דעם „בונד“ פאַר זיינע פאַרדינסטן אַ פּראַכטפולן דענקמאָל — אין ירושלים.“

ארץ־ישראל אַלס אַ לאַנד פאַר אידישע מאַסן

צווישן די אידישע ארבעטער ווערט אַלץ מער און מער פארשפּרייט דער געדאנק, אז דאָס אידישע פאָלק נויטיקט זיך אין אַן עקאָנאָמיש און פּאָליטיש זעלבסטשטענדיקן צענטר און כמעט אַלע גיבן צו, אז אויב אַ אידישער צענטער — וואָלט ער באדאַרפט זיין אין ארץ־שיראל.

אַבער נאָך ניט אַלע זיינען איינפארשטאַנען, אז די טעריטאָריאַלע לע־זונג פון דער אידן פראַגע איז אויך מעגלאַך, אז זי קען זיך פארוואנדלען פון אַ וואונש אין אַ פאַקט. אָפּטמאָל קומט אויס צו הערן אַזוינע רייד: יאָ, מיר זיינען מסכים, ארץ־ישראל איז נויטיק פאַר'ן אידישן פאָלק, אַבער צו קענען מיר קריגן ארץ־ישראל, און אויב יאָ, ווי אַזוי וועלן מיר זי קריגן?

מ'קען באַטראַכטן די דאָזיגע פראַגע פון צוויי זייטן, ווייל דער אויס־דרוק „קריגן ארץ ישראל" האָט צוויי באַדייטונגען. ערשטנס, הייסט דאָס, באַקומען דאָס אָפּיציעלע רעכט צו באַזעצן דאָס לאַנד און צו שאַפן דאָרט אַן אייגענע פּאָליטיש־זעלבסטשטענדיקע אידישע געזעלשאַפט. צווייטנס, הייסט דאָס, פאַקטיש באַזעצן גרויסע אידישע מאַסן אין ארץ־ישראל און בילדן אַ אידישע מערהייט אין לאַנד, צוויי פראַגן זיינען דאָס: צי איז מעגלאַך רעכטלאַך צו באַקומען ארץ־ישראל, אַז די מלוכות זאָלן איבער־געבן דאָס לאַנד אין רשות פון אונזער פאָלק? און צו איז מעגלאַך פאַק־טיש צו עראָבערן ארץ־ישראל דורך אַ ברייטער אידישע קאָלאָניזציע.

די רעכטלאַכע פראַגע, וועלכע הענגט אָפּ פון דער וועלט־פּאָליטישער לאַגע און פון אויסגאַנג פונ'ם קריג, דאַרף באַטראַכט ווערן באַזונדער. אין דער היינטיגער אָפּהאַנדלונג וועלן מיר זיך באַשרענקן מיט דער צוויי־טער פראַגע, ווי וועט ארץ־ישראל קענען ווערן אַ היים פאַר אידישע פאָלקס־מאַסן.

ארץ־ישראל איז ניט אַזאַ גרויס לאַנד, ווי דייטשלאַנד אָדער פראַנק־רייך, למשל; פונדעסטוועגן קען זי דאָך ארייננעמען אַ גרויסע באַפעל־קערונג. דאָס לאַנד איז אין שטח אַזוי גרויס, ווי בעלגיע, ווי די אינזל האַאיטי. אין בעלגיע וואוינען כמעט אַכט מיליאָן מענטשן, אויף האַאיטי צוויי מיליאָן, און אין ארץ־ישראל סך הכל זעקס אָדער זיבן הונדערט טויזנט. ווען די אידן זאָלן זיך דערהויבן צו דער זעלבער מדרגה פון קול־טור, ווי די בעלגיער, קענען מיר אריינברענגען אין דעם קליינעם לאַנד נאָך די גרויסע מערהייט פון אונזער צווייטן פאָלק, אַלע רוסישע און עסטרייכישע אידן צוזאַמען. אויב די אידן זאָלן זיך אַראָפּלאָזן צו יענער

וועט, צוגלייך מיט אַ סך אַנדערע רעוואָלוציאָנערע טרוימען, אויך דער ציוניזם איבערלעבן אַן אַנטוישונג. און צוזאַמען מיט אַ סך אַנדערע פינסטערלינגען און רעאַקציאָנערן, וועלן אויך די ריטער פון אידישער אַסימילאַציע און פון גלות־אָפּאָרטוניזם נאָך אַמאָל ארויפכאַפּן זיך אויפ'ן זאָטל. נאָר איין פּאָזיטיווער רעזולטאַט וועט שוין בלייבן אויף דער צו־קונפט: איינמאָל געשטעלט אויף דער טאָגעס־אָרדנונג פון דער וועלט־פּאָליטיק, וועט די ארץ ישראל פראַגע פון דאָרט שוין ניט אַראָפּגיין. און די ציוניסטישע באַוועגונג, ווערנדיק אַלץ ברייטער און טיפער, וועט מיט אירע פּראַקטישע מעשים טרייבן די פראַגע אַלץ מער און מער צו איר ענדגילטיקער לייזונג, צו דער גענזיכערטער אייגענער היים פאַר'ן אידישן פאָלק אין ארץ ישראל.

דער ציוניזם איז אַ היסטאָרישע נויטווענדיקייט אין אידישן לעבן; ער וועט קומען — דורך דער ציוניסטישער באַוועגונג, דורך דער ציוניס־טישער אָרגאַניזאַציע, דורך דעם פּועלי־ציוניזם, דורך אונזערע אינסטיטוטן, אונזער אַרבעט און אונזער קאַמף.

יאַ פאַראַן) — האָבן מיר דאָך דעם ביישפּיל פון איטאַליע און די באַל־קאַן־לענדער, וואָס באַזיצן אויך ניט קיין אייגענע קוילן און נאַפט, דאָך אַנטוויקלען זיי אַן אייגענע אינדוסטריע. ווייטער, באַזיצט ארץ־ישראל אַ גרויסע קראַפט פונ׳ם וואַסער־שטראָם פון ירדן, וואָס קען פאַרזאָרגן מיט ענערגיע דאָס גאַנצע לאַנד.

צווישן די באַדינגונגען פון אידישער קאָלאָניזאַציע איז באַזונדערס וויכטיק דער פאַקט, וואָס ארץ־ישראל איז ענג פאַרבונדן מיט׳ן וועלט־מאַרק: פון אַלע טערקישע פּראָווינצן איז דאָס די לעבעדיקסטע אין זינען פון וועלט־האַנדל, פון אַרויספיר און אַריינפיר. דאָס קומט פון דער אידישער קאָלאָניזאַציע. פאַר אַלץ, וואָס אידן פּראָדוצירן אין ארץ־ישראל, האָבן זיי אַ פאַרטיקן מאַרק אין די גלות־לענדער. און דורך די פאַרמיט־לונג פון די אידן אין די גלות־לענדער קענען די פּראָדוקטן פון ארץ־ישראל גלייך אַריינדרינגען אינ׳ם מאַרק פון פרעמדע פעלקער, ווי מיר זעען דאָס שוין איצט מיט די פּראָדוקטן, וואָס אידן פירן אַרויס פון ארץ־ישראל (אַראַנזשן, כרמל־וויין).

ארץ־ישראל פירט אַריין צו זיך פון פרעמדע לענדער אַ סך אַזוינע סחורות, וואָס אידן וואָלטן געקאָנט צום בעסטן באַזאָרגן אויפ׳ן אָרט. זי פירט אַריין קליידער פון וויז, בעת די אידן זיינען די בעסטע שניידער אין דער וועלט און וואָלטן אַליין געקענט פאַרזאָרגן מיט מלבושים אי ארץ־ישראל אי דעם גאַנצן אָריענט. ארץ־ישראל פירט אַריין ציגאַרעטן פון מצרים, שיך פון עסטרייך, קאַפּעליושן פון איטאַליע, בעמישע שטאָפן פון מצרים און פון איטאַליע, זייגערס פון דייטשלאַנד און דער שווייץ. בעת אידן זיינען די בעסטע מייסטער פאַר אַזוינע מלאכות.

גאַנצע שטעט אין ארץ־ישראל קענען אויסגעבויט ווערן פון אידישע פאַבריקן מיט אידישע אַרבעטער.

דאָס זיינען דערווייל נאָר מעגלאַכקייטן. וואָס פון דעם וועט פאַר־ווירקלאַכט ווערן, — דאָס ווענדעט זיך אָן דער ענערגיע, וואָס דאָס אי־דישע פאָלק, און גאַנץ ספּעציעל די אידישע אַרבעטער וועלן אַרויסווייזן אין דער קאָלאָניזאַציע. מיר וועלן אָבער ניט באַדאַרפן צו בויען אַלצדינג פון ס׳ניי אויף אַ ווילד־פרעמדן באָדן, ווייל אין ארץ־ישראל איז שוין אַ סך אויפגעבויט געוואָרן אין לאַנד דורך דער דרייסיק־יאָריקער אַרבעט פון פּיאָנערן. דאָס איז דער נייער ישוב אין די קאָלאָניעס און אין די שטעט.

די פּיאָנערן האָבן אונטער די שווערסטע, שרעקלאַכסטע באַדינגונגען אויפגעבויט אַ אידישן ישוב, וואָס איז נאָך ניט געזיכערט פּאָליטיש, האָט נאָך ניט קיין רעכטלאַכע גאַראַנטיעס, שטעלט מיט זיך אָבער שוין פאַר אַ הויכן עקאָנאָמישן און קולטורעלן ווערט: דער קליינער ישוב, וואָס מיר האָבן שוין אין לאַנד, איז פאַקטיש אויטאָנאָם, אומאָפּהענגיק סיי פון טער־קיי, סיי פון דער אַראַבישער באַפעלקערונג, אין זיין קולטורעלער און געזעלשאַפטלאַכער אַנטוויקלונג. דאָס איז אונזער אידישע באַלעבאַטיש־

מדרגה פון קולטור, אויף וועלכער ס'שטייען די האאיטישע נעגערס און מולאטן, קענען מיר נאך באזעצן אין דעם לאנד אלע אידן פון די צורא־בירטע פראווינצן פון פוילן און גאליציען.

און ווען מיר זאלן באקומען די עפנטלאך־רעכטלאכע מעגלאכקייט, צו קאלאניזירן ניט ארץ־ישראל אליין, נאר אויך אירע נאכבאר־לענדער, מעסאפא־טאמיען און על־עריש, קענען מיר, בא דער קולטור, אינטעליגענץ און אר־בעטספייאיגקייט פון נעגערס אדער מאנטענעגרינער, געפינען דארט נע־נוג פלאץ פאר דעם גאנצן אידישן פאלק מיט אלע קינדס־קינדער אין משך פון הונדערטער יארן.

די נאטירלאכע באדינגונגען פון קלימאט און באדן אין פאלעסטינא, זיינען לויט דער מיינונג פון די בעסטע ספעציאליסטן, ווי פראפ. אטא ווארבורג, אוהאגען און פילע אנדערע — זייער גינציק פאר א גרויסע מאסן־קאלאניזאציע. דער קלימאט פון לאנד איז אין אלגעמיין א געזונ־טער, נאר ער ווערט געשטערט דורך געוויסע ארטיגע קראנקהייטן. דאס זיינען אבער שטערונגען, וואס קענען און ווערן שוין אצינד סיסטעמאטיש באזייטיקט דורך ציוויליזאטארישע און סאניטארישע אונטערנעמונגען. א סך קאלאניעס אין ארץ־ישראל, וואס זיינען געווען זומפן מיט דרייסיק יאר צוריק, זיינען א דאנק אזוינע מיטלען געווארן בליענדע גערטנער און קור־ארטן. וואס דער מענטשלאכער שכל האט געקאנט דערגרייכן אין שטאט פלארידא, אויף דער קובא־אינזל, אין בראזיליען, אין פאנאמא, וואו ס'פלעגן אויך הערשן מאלאריא מיט אנדערע מנפות, דאס וועלן אויך די אידן קענען באווייזן.

דער באדן אין פאלעסטינא איז בטבע א רייכער און א פרוכטבא־רער, ווי דאס באווייזט דער פאקט, אז בעת דער אידישער זעלבסטשטענ־דיקייט פלעגן זיך א'ן לאנד מפרנס זיין עטלאכע מיליאן נפשות. דאס לאנד איז אבער איצט אויך שטארק פארלאזט און פאר'יתומ'ט. דא דארף קומען די מאדערנע וויסנשאפט מיט אירע וואונדערבארע מיטלען צו בא־פרוכטפערן א פאר'יתומ'טן באדן. דורך באוואסערונג, פרוכט־וועקסל. אויך דער באדן פון איטאליע און די באלקאן־לענדער איז געלעגן פאר־וויסט הונדערטער יארן, ביז די מענטשן האבן זיך פאר אים גענומען און אין לויף פון עטלאכע צענדליגער יארן פארוואנדלט די וויסטענישן אין וועלדער, פעלדער און בליענדע שטעט.

דאן, די אינדוסטריע, וואס קען רייך מאכן אפילו די ארימסטע, פאר־ווארפנסטע ווינקלאך! אינדוסטריע הענגט אפ סיי פון די ארטיקע נא־טור־באדינגונגען, סיי פון דעם אונטערנעמונגס־גייסט ביי דער באפעלקע־רונג. ס'זיינען שוין דא אייניקע אייזנבאנען אין לאנד, נאר די אידישע קאלאניזאציע וועט דארט ערשט אויפבויען א געדיכטן נעץ פון באנען. ס'איז א סברה, אז אין לאנד געפינען זיך באגראבן אונטער דער ערד־פלאך א סך וויכטיקע מעטאלן און מינעראלן. אויב אבער אין ארץ־ישראל אי זאפילו ניטא קיין קוילן אדער קיין נאפט (געאלאגן זאגן, אז ס'איז

דער טעראָריסט און דער וועכטער

(צום דערשיינען פון זאַמל־בוך „יזכור“)

א מיטל־געוואקסענער פויערל מיט א צעשויבערט בערדל און קליינע הכנע'דיקע גרויע אויגן, וואס דערציילן פון שווערער פראצע אן א האפנונג און פון באהאלטענעם פראטעסט, זיצט איינגעבויגן אויפ'ן בעטל פון געפענגניש, טראכט, מסתמא, זיין בלייערנע מחשבה וועגן ערד און פריי־הייט. פלוצלונג, רופט ער זיך אפ צו מיר — איך „זיץ“ מיט אים און נאך אנדערע „גוים“ אין איין קאמער, פאר פאליטישע פארברעכנס, אין א תפיסה פון דרום־רוסלאנד — קערט ער זיך צו מיר צו:

— זאגט־זשע, פאניטשו, וועט מען יענע צוויי נייע געפאנגענע הענגען?

— כ'וויים ניט, מסתמא הענגען, — שלייכט זיך ארויס פון פארקלעמטער ברוסט אן ענטפער, אן מיין ווילן און אן מיין הסכמה.

— ווי־זשע איז דאס, פאניטשו, זיי האבן זיך דאך פאר אונז אלעמען איינגעלייגט, קלעקט אונז קיין ערד נים, דער גוברנאטאר האט אונז אלעמען געשמיסן, מיר האבן אלע זיי געבענטשט, אז זיי האבן דעם גובער־נאטאר געשאסן — פארוואס־זשע וועט מען זיי הענגען און אונז נים? פאניטשו, איז דאס יושר?

זיצט ער ווייטער אן באוועגונג. און איך קנעט אפאטיש געפענגניש־דאמקעס פון קאזיאנעם שוואץ־ברויט, צו שפילן דאמקעס מיט דעמזעלביקן פויער.

— איז זיינען זיי דאך אונזערע העלדן! — פארענדיקט פלוצלינג דער פויער זיין דערשראקענעם געדאנק, און די אויגן ווערן מיטאמאל גרעסער, די גאנצע וואכעדיקע פיגור פונ'ם דארפישן „בונטאוושטשיק“ נאך קלענער, נאך מער צוזאמענגעקארטשעט.

„זיינען זיי דאך אונזערע העלדן“. דער גוי האט צום ערשטן מאל פארשטאנען דאס מאדנע ווארט. „טאק וואני־זשע נאשי העראאי“. איצט ערשט ווערט אים קלאר דאס פרעמדע ווארט „העראאי“, וואס ער האט ערגעץ געהערט קלינגען, נאר ס'האט זיך ניט געקלעפט צו זיין וואכעדי־קער דערפארונג.

דער נאאיווער און פרומער אויסרוף פון יענעם פויער שוועבט די גאנצע צייט א'ן מיין זכרון ווען איך קארטשע זיך אריין אין דעם פראכטפול־שוידערלאכן בוך, אין דעם „יזכור“־בוך, וואו איטלאכע שורה און איטלאך בילד זאגט דיר מוסר, וואס „יענע זיינען אונזערע העלדן“

קייט, — א קליינע באלעבאטישקייט, נאר א זעלבסטשטענדיקע. אזא קולטורעלע און עקאנאמישע זעלבסטשטענדיקייט געניסן מיר אין ערגעץ ניט, אפילו ניט אין די פרייסטע לענדער פון דער וועלט.

דאס האבן געקענט אין ארץ־ישראל שאפן איינזאמע פיאנערן מיט זייערע באשרענקטע מיטלען און אן שום ערפארונג. וואס'זשע וועט קענען דארט שאפן דאס גאנצע געאייניקטע און ארגאניזירטע אידישע פאלק?

אין משך פון די לעצטע צענדליקער יארן זיינען אנטשטאנען גרויסע קאלאניעס איז די אמאליקע וויסטע לענדער. די „וועסט" אין די פאר־אייניקטע שטאטן, בראזיליע, ארגענטינע, דרום־אפריקע, עגיפטן — זיי־נען געווארן בליענדע מדינות א דאנק דער סיסטעמאטישער ארבעט פון פעלקער און רעגירונגען. אויך אין פאלעסטינע קען אנטשטיין א רייכער שטאט מיט א וויכטיקער נאציאנאלער ווירטשאפט. דערצו זיינען נויטיק ארגאניזירטע פאלקס־קרעפטן. מיר האבן א פאלק אן א לאנד און א לאנד אן א פאלק. לאמיר זיי צונויפברענגען צוזאמען!

באדענקט דאס אידישע ארבעטער, איר וועט איינזען, אז ארץ־ישראל אלס א לאנד פאר די אידישע פאלקס־מאסן איז ניט קיין חלום, נאר א גרויסע היסטארישע מעגלאכקייט. באטראכט דאס, חברים ארבעטער, און איר וועט פארשטיין, פארוואס מיר ווילן א אידישן קאנגרעס מיט דער פלאטפארם פון א פאליטיש־זעלבסטשטענדיקער אידישער היים אין ארץ־ישראל.

(„אידישער קאנגרעס", 13טן אויגוסט, 1915.)

דער הינגעריכטעטער אידישער טעראָריסט האָט געפונען אַ ווירדיקן נאָכפאָלגער אינ׳ם אידישן וועכטער. אַ ווירדיקערן נאָך פאַר דעם ערשטן. דער ערשטער האָט זיין אידישן נאָמען פאַרלייקנט און מיט אַ קריסטלאָכן „לייבל“ אויף׳ן שטערן צו דער תליה געגאַנגען, און דער נאָכפאָלגער זיינער האָט זיין וואַכעדיקן געטאָ־נאָמען פאַרביטן אויף אַ נאַציאָנאַלן, מיט היסטאָרישע רמזים און האָפנונגען פאַרבונדן.

ז י י ע ר ע העלדן האָבן זיך פון וועלוועלס און בערלס אין אַנטאָניס און קאָנדראַטים איבערגעדרייט; די נייע העלדן, אונזערע, די ארץ־ישראל׳דיקע זיינען מיט נייע נעמען אַרויס, מיט נעמען פאַר אייגענער ערד און פרייהייט: שמואלי, אחדותי, ראובני — הייסן זיי.

אין די הונדערטער ציילן זיי היינט און אין די טויזנטער וועלן זיי מאָרגן ציילן, ווייל אַ טייל פון זיי האָט שוין אָפּגעגעבן זייערע קערפּערס צו באַפרוכפּערן די אידישע ערד, מאַכן זי פעט מיט יונג בלוט און מיט יונגע מוסקולן, אַז פון איר זאָל אויסשפּראָצן דער פרישער בוים פון אידישער פרייהייט.

דאָס זיינען די פאַרקעמפער פון די אידישע פעסטונגען אין ארץ־ישראל, די וועכטער פון אידישן פאָלקס־פאַרמעגן. און אַ טייל פון זיי איז געפאַלן, דערפילנדיק די פרייוויליקע פליכט.

דער טעראָריסט איז לכתחילה געגאַנגען אויף מאָרד און זעלבסט־מאָרד, ווייל פאַרמאָסטן האָט ער זיך מיט זיין גליענדן האַרץ אונטערצוציגדן דעם גאַנצן בנין פון הונדערט־יאָריקן דעספּאָטיזם, צו ברעכן מיט זיין איינענעם קאָפּ די אַזיאַטישע מויערן פון שקר און פינסטערניש. דער היינטיקער אידישער קעמפער אין ארץ־ישראל גייט אָבער אַהין ניט צו צושטערן, נאָר צו בויען, ניט צו מאָרדן און געמאָרדערט צו ווערן, נאָר צו באַפרוכפערן די ערד דורך פרידלאָכער, ברכה־ברענגענדיקער אַרבעט. נאָר די ווילדע צושטאַנדן אינ׳ם פאַרנאַכלעסיקטן לאַנד זיינען פיינטלאַך צו זיין פרידלאָכער אַרבעט, און ער איז געצוואונגען צו באַוואָפנען זיך קעגן די האַלב־ווילדע מענטשן. אונזערע אידישע העלדן זיינען דער היפוך פון טעראָריזם, נאָר זיי פאַלן אַ קרבן מיט׳ן פולן באַוואוסטזיין פון דער נויטיקייט און אומפאַרמיידלאָכקייט פון זייער שיקזאַל.

אַ נייע פראַכטפולע תפלה האָט די הינע אידישע יוגנט פאַרפאַסט אויף די קברים פון די געפאַלענע אידישע אַרבעטער און וועכטער אין ארץ־ישראל, אַ תפלה פון פרייהייט און האָפנונג, פון שטאָלץ און איבער־צייגונג און געלאָזט די תפלה אין דער גרויסער וועלט אין דער מאָדערנער פאָרם פון אַ בוך. „יזכור“ הייסט דאָס בוך, דאָס שוואַרצע בוך פון זכרונות און פאַקטן. דער נייער „יזכור“ וויינט ניט אויף די „קדושים“, ער ברעכט ניט די הענט אין אוממעכטיקן טרויער פון אל מלא רחמים, נאָר מיט יראת־הכבוד איז ער מזכיר נשמות, ווי דאָס טוען קעמפער, באַוואונדערנדיק די מעשים פון זייערע מיטקעמפער. ניט ווי אבלים און יתומים זיינען זיי מתפלל, די אויטאָרן פונ׳ם זאַמלבוך, נאָר ווי שטרייטער.

און פאַרוואָס זיי פאַלן אַ קרבן פאַר אונז.

פון יענע צוויי העלדן, וואָס מען האָט זיי געזאָלט הענגען אַלס קרבן פאַר די געשמיסענע פויערים, איז איינער אַ אידישער בחור געווען. זיין יוגנטלאַכן ענטוזיאַזם, זיין דורשט מפקיר צו זיין זיך פאַר דעם כלל — האָט ער אַפּגעגעבן דעם פרעמדן פאָלק, זיין לעבן האָט ער איינגעזעצט פאַר פרעמדע ערד און פרייהייט. קיין טיפער „טעאָרעטיקער" איז ער ניט געווען, אין קיין געהיימע דיסקוסיאָנס־פאַרזאַמלונגען פלעגט ער ניט אַרויסטרעטן; אַרויסגעוואָרפן אין שטרענגער „קאָנספּיראַטיווער" פאַרגעסנהייט זיין אייגענעם נאָמען, האָט ער געטראָגן פרעמדע קריסטלאַכע נעמען, אין יעדער שטאָט אַן אַנדער נאָמען. איך ווייס נאָך עד־היום ניט זיין אידישן נאָמען, פאַר וועלכן ער האָט אַזוי מורא געהאַט, נאָר געקענט האָב איך אים נאָך „אויף דער פרייהייט" און פלעג אַמאָל פאַרקניפּן מיט אים אַ געשפּרעך מכח דער אידישער לאַגע.

— עי, איר שאָוויניסטן, בורזשואַס, איר פאַרשטייט ניט, אַז אַלצדינג קערט זיך אָן דער אַגראַר־פראַגע. גיט דעם רוסישן פאָלק זיין ערד און זיין פרייהייט, וועט קיין אידן־פראַגע מער ניט זיין.

דער איבערצייגטער ענטפער פלעגט אַפּקלינגען מיט גוטמוטיקער פעסטקייט. ער האָט געבליקט אויף מיר, ווי איינער, אַ רייכער מנדב, קוקט אויף אַ פאַרשייטן אָרימאַן, וועלכער איז אים מוחל די נדבה; און פון זיינע אויגן האָט אַרויסגעשיינט אַ שטומער פאַרוואָרף:

איך וויל דאָך אַפּגעבן מיין לעבן פאַר דער ערד און פרייהייט פאַר אַלעמען גלייך, פאַר די פויערים און פאַר דיר, און דו, נאַרישער שאָוויניסט, ווילסט אפילו מיין קרבן ניט צונעמען!

ניין, איך האָב זיין קרבן ריכטיק אַפּגעשאַצט און די קרבנות פון הונדערטער אַנדערע אַזוינע אידישע בחורים ווי ער, וואָס האָבן זייער פאַרחלום'טן קאָפּ אַפּגעגעבן פאַר יענעם. נאָר איך בין ניט געווען באַפרידיקט דערמיט. דאָס זיינען ניט א ו נ ז ע ר ע העלדן.

און אויסגעשטאָרבן איז דער וואונדערבאַרער דור פון יענע ענטוזיאַסטן, אויסגעלאָזט זיינע אָטעמס אונטער די הענט פון דעם צאַר'ס תלינים. די פאַרבליבענע האָבן זיך מישב געווען אויף אַ קליגערער זאַך: אַפּגעקומען אונזער חלק עולם־הבא, היינט לאָמיר געניסן פון עולם־הזה. די געוועזענע אידישע רעוואָלוציאָנערן זיינען קאַריעריסטן געוואָרן.

נאָר דער דאַרשטיקער גייסט פון אונזער אידישער יוגנט איז ניט דערשטיקט געוואָרן אין דער אַלגעמיינער יאָגעניש נאָך פאַרגעניגן און קאַריערע. געבליבן איז נאָך וואָר־נים־וואו דער אידעאַליזם, געלעבט האָט נאָך אין די פאַרבאָרגענע טיפעניש פונ'ם פאָלקס־גייסט דער דראַנג נאָך גרויסע היסטאָרישע מעשים. דאָס נאַציאָנאַלע געפיל האָט אָנגעהויבן צו פלאַקערן מיט הייליקע פונקען פון התלהבות. און אויפ'ן אָרט פון ז י י ע ר ע העלדן זיינען געקומען א ו נ ז ע ר ע איינענע, וואָס לייגן איין זייער לעבן פאַר אידישער ערד און אידישער פרייהייט.

ארץ ישראל אין אונזער פּראָגראַם און טאַקטיק

„נייע צייטן — נייע פויגלען, נייִע פויגלען — נייע לידער" — האָט דער דיכטער געזאָגט — אויך אויף אונז איז די צייט ניט אַריבער אָן ווירקונג, און זי האָט געמוזט ביי אונז אַרויסרופן אויך נייע ווערטער און נייע מעשים. מיט 12 יאָר צוריק זיינען מיר אַרויסגעטראָטן צום ערשטן מאָל אויף דער אידישער גאַס, ווי אַן אָרגאַניזירטע פּאַרטיי. פון דאַן אָן האָט זיך שטאַרק אַנטוויקלט און רייף געוואָרן דער פּראָלעטאַריאַט בכלל, אין משך פון דער צייט איז אויך שטאַרקער און רייפער געוואָרן דער אידישער פּראָלעטאַריאַט.

אַמאָל האָט דער פּראָלעטאַריאַט געשטרעבט בלויז אָפּצושאַפן די מניעות אויף זיין וועג, איצט אָבער וויל ער אויך שאַפן, בויען אַ ניי לעבן. אויך אונזערע שטרעבונגען זיינען גרעסער געוואָרן, און מיר מוזן דעריבער אויך ברייטער מאַכן אונזער פּראָגראַם.

מיר ווילן אויך רייכער און בויגזאַמער מאַכן אונזער טערמינאָלאָגיע. אַמאָל האָבן מיר נאַאיוו־רעאַליסטיש געקוקט אויפ׳ן לעבן, און בלויז פון דער רעאַלער זייט האָבן מיר אויך פאָרמולירט אונזערע פאָדערונגען. איצט האָבן זיך אָבער ביי אונז באַוויזן אויך קולטורעל־עסטעטישע באַדערפנישן, און אויך פאַר זיי ווילן מיר געפינען אַן אויסדרוק.

לאָמיר נעמען דעם סאָציאַליזם. ער האָט זיינע פאַרשידענע מאָמענטן. עקאָנאָמיש הייסט עס: סאָציאַליזאַציע: פאַרגעזעלשאַפטלאַכן די פּראָ־דוקציאָנס־מיטלען. פּאָליטיש: די דיקטאַטור פון די אַרבעטענדיקע מאַסן. ער האָט אָבער אויך אַ געפילס־מאָמענט. ער וויל אָפּשאַפן די ממשלה פון עגאָאיזם, מאַכן אַ סוף צו דעם תוהו ובוהו, צו דער הפקר׳דיקער אַנאַרכיע פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג.

דיזעלביקע דריי מאָמענטן געפינען מיר אויך אין ציוניזם.

עקאָנאָמיש הייסט עס: די קאָנצענטראַציע פון די אידישע מאַסן אין ארץ ישראל. פּאָליטיש: באַקומען פאַר דעם אידישן פאָלק אין ארץ ישראל אַ טעריטאָריאַלע אויטאָנאָמיע. און אויף דער געפילס־שפּראַך: די שטרעבונג צו אַן אייגענער היים.

אַט די באַדערפניש צו געבן אַן אויסדרוק אויך אונזערע געפילן איז ביי אונז פאַר דער לעצטער צייט שטאַרק אויסגעוואַקסן, און מיר שעמען זיך מיט איר ניט. דער חשש פון „למה יאמרו הגוים" קימערט אונז מער ניט...

מיט 12 יאָר צוריק האָבן מיר זיך געהאַלטן אָן דעם געוויסן ווערטל פון פּראָסטן המון, וועלכער זאָגט: „בעסער אַ איד אָן אַ באָרד, איידער אַ באָרד אָן אַ אידן". מיר האָבן דאַן ניט געהאַלטן פון ראָמאַנטיק, אָרנאַ־

וואָס ליגן אָפּ אַ פייערלאַכע שבועה אויפ׳ן קבר פון זייערע ברידער.

און דעם זונטיק וועלן זיך אויפזאַמלען די געבליבענע אַרבעטער און וועכטער. און דאָרט וועט פאַרטיילט ווערן דאָס שוואַרץ־געהילטע בוך צוזאַמען מיט דער איינציקער ירושה פון די פאַרשטאָרבענע: מיט זייער אידעאַליזם, וואָס זיי האָבן, אויסלאָזנדיק דעם אָטעם, אָנפאַרטרויט צו די לעבן געבליבענע.

מיר וועלן זיך אויפזאַמלען און דערמאָנען די נעמען פון יענע יונגע־לייט, וואָס זיינען געלאָפן פון די דושנע שטעט און אָרימע שטעטלאַך אין די רייכע בערג און פרייע וויסטענישן פון ארץ־ישראל. און איבער אונזערע קעפּ וועט אויף שטילע פליגלען שוועבן דער אומשטערבלאַכער גייסט פון די אוועקגעגאַנגענע — דער גייסט פון פרייער אַרבעט אויף דער באַ־פרייטער ערד.

(„וואַרהייט“, ניו יאָרק, 1916.)

אידישן פאָלק. זי דאַרף דינען פאַר׳ן אידישן ארבעטער־קלאַס ווי א סטראַ־טעגישע באַזע אין זיין קאַמף, — ניין, נאָכמער: א באַזע פאַר זיין שאַפן.

אמאָל האָבן מיר אַלץ געזאָגט: דער ציוניזם איז א סטיכישער פּראָ־צעס: מיר דאַרפן בלויז אָפּשאַפן די מניעות אויף זיין וועג, און אַזוי ארום האָבן מיר געלאָזן די גאַנצע שאַפנדיקע ארבעט בלויז דער בורזשואַזיע.

עס זיינען אָבער דאָ מעכאַנישע און אָרגאַנישע סטיכישע פּראָצעסן. און ווען מיר האָבן אמאָל געזאָגט, אַז עס האָט זיך שוין אָנגעהויבן די סטי־כישע עמיגראַציע — איז עס ניט געווען אמת. פּאַרלויפיק האָט זיך בלויז אָנגעהויבן די אָרגאַנישע ארבעט. אין דער הינזיכט זיינען די ציוניסטן געווען גערעכטער פאַר אונז.

מיר פאַרשטייען אויך, פון וואַנען עס האָבן זיך גענומען אונזערע דאַמאָלסדיקע מיינונגען. דאָס איז געווען א גרויסע רעאַקציע קעגן דער מיינונג, וואָס האָט דאַן געהערשט צווישן די ציוניסטן. אַז אַלץ איז אָפּ־הענגיק בלויז פון ווילן פון פאָלק.

דער נסיון פון דער ארבעט אין ארץ ישראל האָט אונז אָבער גע־בראַכט צו גאַנץ אַנדערע גערדאַנקען. די קאָלאָניזאַציע איז בכלל זייער א שווערע אויפגאַבע, און אין באַזונדערס שווערע באַדינגונגען געפינט זיך די קאָלאָניזאַציע אין ארץ ישראל. און דאָך זעען מיר, אַז נאָך אַלע מניעות און די פעלערן, וואָס זיינען געמאַכט געוואָרן, שטאַרקט זי זיך וואָס ווייטער אַלץ מער, און אויך אירע מעטאָדן ווערן אַלץ פולקומער, זיי דערנעענטערן זיך צום סאָציאַליסטישן אידעאַל. איך מיין דאָ די קאָ־אָפּעראַטיווע קאָלאָניזאַציע בכלל, און בפרט די, וועלכע ווערט אָנגעפירט אין ארץ ישראל, לויט אָפּענהיימער׳ס סיסטעם. די דאָזיקע קאָלאָניזאַציע, אין וועלכער דער אידישער ארבעטער־קלאַס שפּילט זייער א גרויסע ראָלע, איז אויך דער וועג צו סאָציאַליסטישער געזעלשאַפט אין ארץ ישראל. אמת, דאָס איז ניט סאָציאַליזם, און אויך ניט דער וועג צו אים. דאָס איז אָבער פאַר׳ן אידישן פּראָלעטאַריאַט א שול פון זעלבסט־הילף.

דאָרטן אין ארץ ישראל איז שוין איצט דאָ א אידיש אויטאָנאָם לעבן. דער קליינער אידישער ישוב דאָרטן האָט שוין אפילו זיין משפּט, זיין פּאָסט און אויך זיינע מטבעות. אין דעם דאָזיקן קליינעם אויטאָנאָמען ישוב האָט זיך ביסלאַכווייז איינגעוואָרצלט אונזער ארבעט. דאָרטן איז שוין איצט דאָ, אמת, א קליינער אידישער ארבעטער־קלאַס, אָבער, ווי איך האָב שוין דערמאָנט, ער שפּילט דאָרטן א גרויסע ראָלע. אַז עדות זיינען די אָרגאַניזאַציעס און אנשטאַלטן, וועלכע ער האָט דאָרטן געשאַפן, און וועלכע ווערן אָנערקענט פון אַלעמען, למשל, דער „השומר“ און דער „פּאַלעסטינע־ארבעטער־פאָנד“.

עס האָט אויך זייער א גרויסע באַדייטונג פאַר אונז דאָס, וואָס ארץ ישראל איז א האַלב אַגראַר לאַנד, און זי איז דעריבער צוגעפּאַסט פאַר׳ן אידישן עמיגראַנט, וועלכער איז א שטאָטישער איינוואוינער. ארץ ישראל שטייט אויך, אויב מען קען אַזוי זאָגן, אינ׳ם צענטער פון דער

מענטן און באַפּוצונג. עס האָט אויך דאָן געמוזט זיין אַזוי. מיר האָבן דאָן געפירט אַ מלחמה אויף צוויי פראָנטן: קעגן „בונד“ פון איין זייט און קעגן די ציוניסן פון דער אַנדער זייט. און כדי מען זאָל אונז ניט פאַרבייטן מיט די לעצטע, האָבן מיר זיך געמוזט שטאַרק באַמיען אויך צו זיין שטאַרק אָפּגעהיט מיט אונזער טערמינאָלאָגיע. דאָך מוז איך זאָגן, אַז באמת האָבן מיר אויך דאָן ניט שטאַרק מורא געהאַט פאַר די כלומר׳שט טריפה ווערטער, און אויך אין אונזער פּראָגראַם, וואָס איז דאָן אויס־געאַרבעט געוואָרן, וועט איר געפינען אומעטום די ווערטער: „דאָס אידיש פאָלק“.

פון דעמאָלט אָן האָט זיך אָבער אַ סך געענדערט. דער חילוק צווישן אונז און די אַנדערע פּאַרטייען איז גענוג קלאָר און בולט געוואָרן. קיינער וועט אין אונז מער קיין טעות ניט האָבן. איצט איז אַלזאָ געקומען די באַדערפעניש צו ריידן אין אַ נייער, רייכערער טערמינאָלאָגיע. מיר מעגן און מיר דאַרפן איצט אויך געברויכן די געפילס־שפּראַך, איצט קאָנען מיר און דאַרפן זאָגן: ארץ ישראל, אַ אידישע היים!

נאָר סוף כל סוף איז דאָס אַלץ ניט אַזוי וויכטיק. דער עיקר איז אונזער פּראָגראַם, און דאָ בלייבט אַלץ ווי געוועזן. אונזער אויסגאַנגס־פּונקט בלייבן אַלץ די קלאַסן־אינטערעסן פון אידישן פּראָלעטאַריאַט, דער צוועק צו וועלכן מיר שטרעבן — דער סאָציאַליזם, דער ציוניזם — דער מאַקסימאַלער פּונקט פון אונזער מינימום־פּראָגראַם. און דער וועג צו פאַר־ווירקלאַכן אונזער פּראָגראַם — דער קלאַסן־קאַמף.

אונזער קלאַסן־קאַמף איז אָבער אַן אויסערגעוויינלאַכער און אומ־נאָרמאַלער. אים שטערן די אַלגעמיינע באַדינגונגען, אין וועלכע עס גע־פינט זיך די גאַנצע נאַציע. אים שטערט דער נאַציאָנאַלער קאַמף, וועלכער שטעלט מיט זיך פאָר, ווי מיר האָבן שוין אַמאָל געזאָגט, אַ צוזאַמענשטויס פון די פּראָדוקציאָנס־כחות פון דער נאַציע און די פּראָדוקציאָנס־באַדינ־גונגען, אין וועלכע זי געפינט זיך.

שוואַך איז אַמאָל געוועזן דער אינטערנאַציאָנאַלער סאָציאַליסטישער פּראָלעטאַריאַט. זיין קאַמף איז באַשטאַנען בלויז פון רעגוליאַטיווע, באַ־פרייענדיקע מאָמענטן. ער האָט זיך ניט אינטערעסירט ניט מיט דער דיפּלאָמאַטיע, ניט מיט דער נאַציאָנאַלער פראַגע. וואָס זעען מיר אָבער איצט? דער קאַמף אַרום דער סאָציאַליסטישער קאָנפערענץ אין צימער־וואַלד, אַרום דער אינטערנאַציאָנאַלער סאָציאַליסטישער קאָנפערענץ אין שטאָקהאָלם ווייזט אויף אַן אָנהויב פון אַ נייער תקופה אין׳ם קאַמף פון אַלוועלטלאַכן פּראָלעטאַריאַט. און אַט אין דעם מאָמענט קומט דער אידישער אַרבעטער מיט זיין גרויסער התלהבות, מיט זיין געוואַלטיקער רעוואָלוציאָנערער ענערגיע. אָבער זיין ווירקונג איז און מוז בלייבן קליין, ווייל ער איז פאַרצאַמט אין ענגע ראַמען. ער איז ווי דער פּראָמעטעאוס, וועלכער איז צוגעשמידט צום פעלז... און אַט די טראַגעדיע ברענגט דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט צו פילן די נויטווענדיקייט פון אַ לאַנד פאַר׳ן

צוויי שטרעמונגען אין פּועלי-ציוניזם

.1

אין דער היינטיקער אויפגערעגט-נאַציאָנאַליסטישער צייט מוז יעדן באַוואוסטזיניקן אַרבעטער און סאָציאַליסט אינטערעסירן די פֿראַגע: ווי אַזוי באַציִען זיך איינע צו דער אַנדערער די צוויי גרויסע באַפרייאונגס־אידעען פֿון אונזער צייט — די סאָציאַלע באַפרייאונג פֿון דער אַרבעטנדער מענטשהייט און די נאַציאָנאַלע באַפרייאונג פֿון די אונטערדריקטע פֿעלקער. ניט דאָ איז דער פּלאַץ אַרומצורייִדן די פֿראַגע אין איר גאַנצער ברייט. מיר ווילן זי בלויז געווי אילוסטרירן אויף דעם קאָנקרעטן בּיישפּיל פֿון דער אידישער אַרבעטער־באַוועגונג.

צווישן דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט עקזיסטירט אַ פּאַרטיי, וואָס שטעלט זיך גלייכצייטיק בּיידע אויפגאַבן אין אַ זייער ראַדיקאַלער פאָרם. דאָס איז דער פּועלי־ציוניזם, אָדער פּראָלעטאַרישער ציוניזם, וואָס וויל פֿאַרענטפֿערן די סאָציאַלע פֿראַגע דורך סאָציאַליזם און די אידישע פֿראַגע דורך ציוניזם. אונטער „סאָציאַליזם“ פֿאַרשטייט מען די פֿאַר־געזעלשאַפטלאַכונג פֿון די פּראָדוקציאָנס־מיטלען פֿון פּריוואַט־אייגנטום און די איינריכטונג פֿון קאָלעקטיוון, געזעלשאַפטלאַכן אייגנטום אויף ערד און קאַפּיטאַל. די ווייטערע פּרטים פֿון דער צוקונפטיקער געזעלשאַפטס־אָרדנונג זיינען פריי פֿאַר יעדן איינצעלנעם פּועל־ציון: איינער מעג זיין אַ קאָלעקטיוויסט און גלויבן, אַז די ערד און פּראָדוקציאָנס־מיטלען וועלן געהערן צו אַ גרויסן שטאַט, און אַן אַנדערער מעג זיין אַן אַנאַרכיסט און גלויבן, אַז די פּראָדוקציאָנס־מיטלען וועלן געהערן צו פרייע פֿאַר־איניקונגען פֿון די אַרבעטער, אָן שום צוואַנג און אָן פּאָליטישער אָר־גאַניזאַציאָנס־מאַכט.

איך פּערזענלאַך בין אין דער דאָזיקער פֿראַגע אַן אַנאַרכיסטישער סאָציאַליסט. איך האַלט די שטאַטס־פּאָליטיק און די צוואַנגס־אָרגאַניזאַציע פֿאַר אַ שוץ־פאָרם פֿון פּריוואַט־אייגנטום, וואָס וועט ממילא אָפּגעשאַפֿט ווערן ביי אַ קאָלעקטיווער אָר־גאַניזאַציע פֿון דער אַרבעט. איך בין אַ מאַרקסיסט אָן דעם „צוקונפטס־שטאַט“. יעדנפאַלס באַטראַכט איך אָבער די דאָזיקע חלוקי דעות צווישן אַנאַרכיסטן און סאָציאַליסטן פֿאַר „צוקונפטס־מוזיק“, פֿאַר אַ פֿראַגע פֿון אַ גאַנץ ווייטער צוקונפט, און צוליב דער פֿראַגע לוינט זיך ניט צו שפּאַלטן די היינטיקע אַרבעטער־באַוועגונג. די גאַנצע שפּאַלטונג צווישן סאָציאַליזם

אידישער עפנטלאַכקייט. אַלץ וואָס עס ווערט דאָרט געמאַכט — ציט צו צו זיך די אויפמערקזאַמקייט סיי פון פריינט, סיי פון געגנער. דאָס איז דאָך דער בעסטער קאָנטראָל איבער דער ארבעט.

מען ווייזט אָבער אָן אויף די מגיעות, וועלכע די אידישע קאָלאָניזאַציע אין ארץ ישראל האָט באַגעגנט: די טערקישע געזעצגעבונג, ארץ ישראל איז בכלל צו קליין, און דערצו קומט צו די מאָדערנע באַשולדיקונג: מיר ווילן אונטערדריקן, פארטרייבן די אראַבער.

ערשטנס, וויל איך אָנווייזן, אַז לויט די נייע אויספאָרשונגען, למשל פון ח' בן צבי, פארמאָגט ארץ ישראל אין אירע ברייטערע גרענעצן ביז 80־90 טויזנט קוו. קילאָמעטער. דאָרטן קאָן לעבן אַ באַפעלקערונג פון צענדליקער מיליאָן איינוואוינער. נאָר אַפילו אין אירע ענגערע גרעניצן פאַר־מאָגט אויך ארץ ישראל ביז 27 טויזנט קוו. קילאָמעטער, וואו עס קאָנען לעבן ביז 9 מיליאָן מענטשן, בעת איצט געפינט זיך דאָרט קוים אַ האַלבער מיליאָן.

פארשטייט זיך, אַז אויך די איצטיקע טערקישע געזעצגעבונג, בכלל, די איצטיקע אָרדנונגען דאָרטן, וועלן ניט ווייטער בלייבן. נאָך דער מלחמה וועלן זיי זיך מוזן ענדערן.

ווען עס וועט אויך באַארבעט ווערן, ווי מיר האָפן, די ערד, וואָס איז איצט וויסט, און עס וועלן איינגעפירט ווערן נייע ארבעטס־מעטאָדן און עס וועלן אויך באַזייטיקט ווערן די אנדערע מניעות, וועלכע מיר האָבן דערמאָנט, וועט גענוג פּלאַץ זיין סיי פאר אונז, סיי פאר די אראַבער. צווישן די אידן און די אראַבער מוזן און וועלן דאַן זיין נאָרמאַלע באַ־ציאונגען.

איך אונטערשטרייך נאָכאמאָל: מיר מוזן זעלבסטשטענדיק אָנהויבן ארבעטן אין ארץ ישראל. ניט אַזוי ווי איצט: די בירגערלאַכע ציוניסטן וועלן ארבעטן און מיר באַנוגענען זיך בלויז מיט קאָנטראָלירן.

מען מוז אויך באַשטימען אונזערע באַציאונגען צו די פארשידענע אַנשטאַלטן. מיר זיינען קעגן אַנטיילנעמען אין ציוניסטישן קאָנגרעס, ווייל דאָס איז אַ פּארטיי־טריבונע. מיר ווילן און וועלן זיך אָבער באַטייליקן אין אַלוועלטלאַכן אידישן קאָנגרעס, ווייל דאָס איז אַ פאָלקס־טריבונע. ער וועט אויך זיין כמעט אַ צוואַנגס־אינסטיטוט.

צום נאַציאָנאַל־פאָנד פארהאַלטן מיר זיך מיט סימפּאַטיע. מיר קענען אים אויך פּריוואַט אונטערשטיצן. דאָס איז אָבער ניט אונזער אינסטיטוט. אונזער אינסטיטוט איז דער „פּאַלעסטינע־ארבעטער.פאָנד". אים דאַרפן מיר שטיצן מיט אַלעם מעגלאַכן, ווי אויך די קאָאָפּעראַטיווע קאָלאָניזאַציע.

מיט איין וואָרט: מיר דאַרפן אָנהויבן אַ סאָציאַליסטישע אויפ־בויאונגס־טעטיקייט אין ארץ ישראל, און דאַן וועט דער אידישער ארבעטער — דער פּראָמעטעאוס, וועלכער איז צוגעשמידט צום פעלז, זיך באַפרייען פון די רויב־פויגל, וועלכע פּייניקן און פּיקן אים, און וועט ערשט ארונטער־נעמען דאָס ליכט פון הימל פאר זיך — פאר'ן אידישן פאָלק.

מעסאָפּאָטאַמיע ביז די „הרי חושך“, אַזש ביז דעם טייך סמבטיון מיט דעם לויתן און שור הבר.

דער עיקר בלייבט, אַזש ס'זאָל געשאַפן ווערן אַן אייגענע היים פאַר'ן אידישן פאָלק אין ארץ ישראל.

מיט איין וואָרט, דער פועלי־ציוניזם שטרעבט צו סאָציאַליזם, ד. ה., אָפּשאַפונג פון פּריוואַט־אייגנטום אויף די פּראָדוקציאָנס־מיטלען (באָדן אריינגערעכנט), און צו ציוניזם, ד. ה., שאַפונג פון אַ נאַציאָנאַלער אידישער היים אין ארץ־ישראל. אַלע אַנדערע פילאָזאָפישע און צוקונפט־פּרטים ווערן דערקלערט פאַר אַ פּריוואַט־זאַך.

.2

ס'זיינען אָבער פאַראַן אויך אַ סך פראַגן פון **אַ ל ג ע מ ע י נ ע ר ו ו י כ ט י ק ײ ט**, וואָס קענען ניט פריינעלאָזט ווערן פאַר יעדן איינעם, אַלס זיין פּריוואַט־זאַך. דאָס איז קודם כל, די פראַגע, **ו ו י אַ ז ו י צ ו פ אַ ר ב י נ ד ן ד ע ם ס אָ צ י אַ ל י ז ם א ו ן ד ע ם צ י ו נ י ז ם, אַ ז צ ו ו י ש ן ז ײ ז אָ ל ק י י ן ו ו י ד ע ר ש פּ ר ו ך נ י ט ז י י ן, א ו ן אַ ז ב י י ד ע ג ר ו י ס ע א ו י פ ג אַ ב ן ז אָ ל ן ה אַ ר מ אָ נ י ש א ו נ ט ע ר־ ש ט י צ ן א י י נ ע ד י צ ו ו י ט ע?**

דאָס פּראָבלעם איז: דער סאָציאַליזם קען פאַרווירקלאַכט ווערן נאָר דורך קלאַסנקאַמף; דער ציוניזם קען פאַרווירקלאַכט ווערן נאָר דורך דעם נאַציאָנאַלן קאַמף פונ'ם גאַנצן אידישן פאָלק. ווי־זשע בינדן זיך ביידע ליניען פון קאַמף? דאָ גייען זיך פאַנאַנדער צוויי הויפּט־שטרעמונגען אינ'ם אַלוועלטלאַכן פועלי־ציוניזם. איין שטרעמונג רופט זיך „סאָציאַליסטיש“, די צווייטע — „סאָציאַל־דעמאָקראַטיש“.

די „סאָציאַליסטישע“ פועלי־ציון לייזן דעם פּראָבלעם דורך דעם, וואָס זיי טראָגן אריין נאַציאָנאַלע אחדות אין סאָציאַליזם; זיי ווילן פאַרווירקלאַכן דעם סאָציאַליזם אָן קלאַסנקאַמף.

די „סאָציאַל־דעמאָקראַטישע“ פועלי־ציון לייזן דעם פּראָבלעם דורך דעם, וואָס זיי טראָגן אריין דעם קלאַסנקאַמף אינ'ם ציוניזם; זיי ווילן פאַרווירקלאַכן דעם ציוניזם צוזאַמען מיט'ן גאַנצן אידישן פאָלק, נאָר דערביי אויף איין מינוט ניט אָפּזאָגנדיק זיך פונ'ם קלאַסנקאַמף געגן דער בורזשואַזיע.

ביידע שטרעמונגען קוקן דעריבער גאַנץ פאַרשידן סיי אויף דעם סאָציאַליזם, סיי אויף דעם ציוניזם, סיי אויף דער אַרבעט אין גלות. ווי געזאָגט, מיין איך דאָ ניט פילאָזאָפישע חלוקי דעות וועגן אַלגעמיינע און צוקונפטס־פּרינציפּן. דאָס איז, פאַרקערט, אַ שטרייט וועגן פּראַקטישע אַרבעטס־מעטאָדן, וואָס האָט עטלאַכע מאָל שיער ניט געשפּאָלטן דעם וועלט־פאַרבאַנד פועלי־ציון און האָט דאָ ניט לאַנג שיער ניט געבראַכט

און אנארכיזם איז, גלויב איך, דער גרעסטער אומגליק פון דער סאָציאַלער באוועגונג, די גרעסטע מניעה פאר'ן כּראַגרעס פון רעוואָלוציאָנערן קאמף. דער סאָציאַליזם האָט פארכאפּט אלע אָרגאַניזאַציאָנס־פּיאָניערע עלעמענטן, און דער אנארכיזם — אלע קאמף־און אינציאטיוו־לוסטיקע אינדיווידן. דערפון זיינען ביידע באוועגונגען געוואָרן איינזייטיק און אומפּייאיק צו שטירצן די קאפּיטא־ליסטישע אָרדנונג. א דאנק דער אומזע̇ליקער שפּאלטונג זיינען ביידע צדדים געצוואונגען צוצופּאסן זיך צו דער עקזיסטירנדיקער אָרדנונג. און בייז'ע צדדים זיינען גלייך שולדיק אין דעם, וואָס מיר זיינען איצט ווייטער פון דער סאָציאַלער רעוואָלוציע, איידער ס'איז געווען דער ערשטער ארבעטער־אינטערנאציאָנאַל.

גלייך אזוי ניט וויכטיק פאר'ן פּועלי־ציוניזם זיינען די פילאָזאָפישע חלוקי־דעות צווישן פארשיידענע רעוואָלוציאָנערן. איינער מעג זיין א מאטעריאַליסט, דער אנדערער א קאנטיאנער, איינער א מארקסיסט, דער צווייטער א קריטישער עמפּיריקער. איך פערזענלאך בין א קריטישער עמפּיריקער, האלט ניט פון מאטעריאַליזם און פון אידעאַליזם אויך ניט, לייקן אָפּ איטלאכע רעליגיע, מעג דאָס זיין אין אַן אָפענער אָדער פאר־שטעלטער פאָרם, און לאָז זיך אויס פון איטלאכער מעטאפיזיק. אפילו ווען די לעצטע באהאלט זיך אונטער די אומשולדיקסטע „וויסנשאפטלאכע" מאסקעס. מיט אנדערע ווערטער, איך בין א מארקסיסט אָן „מאטעריע". נאָר דאָס האָט ניט קיין דירעקטע שייכות צו דער סאָציאַלער באוועגונג, און מיינעטוועגן מעגן אַלע פילאָזאָפישע פראגן רואיק דרעמלען ביז נאָך דער סאָציאַלער רעוואָלוציע.

אזוי ארום קומט אויס, אז צום פּועלי־ציוניזם מעגן געהערן אי סאָציאַ־ליסטן, אי אנארכיסטן, אי סינדיקאַליסטן, אי אי־דאָבליו־ניקעס; מאטעריאַליסטן, קאנטיאנער, עמפּירישע רעאַליסטן, רעוואָלוציאָנערן פון מארקס'עס, קראָפּאָטקינ'ס און ישעיה הנביא'ס חדר, — אלע מעגן זיך פאראייניקן אין איין פּארטיי. דער עיקר איז נאָר, אז זיי זאָלן אקטיוו שטרעבן צו דער אָפּשאפונג פון דער קאפּיטאַליסטישער אָרדנונג און פון איטלאכן פּריוואט־אייגנטום אויף ערד און פּראָדוקציאָנס־מיטלען.

די זעלביקע פרייהייט הערשט ביי אונז אויך בנוגע צום ציוניזם: אויך דאָ זיינען פאראַן א סך נגונים פון „צוקונפטס־מוזיק", וואָס האָבן ניט קיין שייכות צו די פּראַקטישע פראגן פון דער באוועגונג. איינער מעג מיינען, אז דער קומענדיקער אידישער ישוב אין ארץ־ישראל וועט אָננעמען די פאָרם פון א זעלבסטשטענדיקן שטאַט („אידנשטאַט"), דער צווייטער מעג זיך דאָס פאָרשטעלן, אלס עקאָנאָמיש, פּאָליטיש און קולטורעל אויטאָנאָמע געזעלשאפט. איינער מעג זיך פאָרשטעלן די טעריטאָריע פון ארץ־ישראל באַגרענעצט אויף פּאַלעסטינע אליין, דער צווייטער מעג טרוימען וועגן אימפּעריאַליס־טישער עקספּאנסיאָנס־פּאָליטיק אויף די „נאכבאר־לענדער", אריינגערעכנט

דערקלערט פאַר פועלי־ציוניסטיש דער ארבעטער־רינג, די קלאָוקמאַכער־יוניאָן, די „אַמאַלגאַמייטעד“, א׳ א. וו. ?

און זאָל מען ניט ענטפערן, אז דעם פועלי־ציוניזם שטערט די שטאַרקע מאַשין פון „פאָרווערטס“. אויך דער בירגערלאַכער ציוניזם האָט געהאַט זיינע גרויסע שטערונגען מצד דער „אַמעריקאַן דזשואיש קאָמיטע“, — נאָר ווען ס׳איז געקומען די שעת הכושר פאַר׳ן ציוניזם, איז דער איינפלוס פון דער „דזשואיש קאָמיטע“ פאַרשוואונדן ווי רויך. ווען־זשע וועט קומען די שעת הכושר פאַר׳ן פּראָלעטאַרישן ציוניזם, אויב ניט איצט, ניט אין צייט פון וועלט־מלחמה, פון נאַציאָנאַלער איבערראַשונג פון אַלע שאַצונגען ? און אויב דער היגער פועלי־ציוניזם איז ניט בכח אויסצונוצן אפילו אזא מאָמענט, ווי דער היינטיקער, איז וואָס איז ער בכלל פייאיק אויסצונוצן און וואָס איז ער בכלל אימשטאַנד צו טאָן ?

א סך פון מיינע פּאַרטיי־חברים וועלן אויף מיר זיין מלא חמה פאַר אָט די פראַגן. נאָר אויך צווישן זיי וועלן זיך געפינען אַזוינע, וואָס וועלן זיך ערנסטער באַציען צו זייערע פליכטן און וועלן פאַרשטיין, אַז נאָר איצט און ניט שפּעטער איז די צייט צו שטעלן די דאָזיקע פראַגן. דער אמת דאַרף שטיין העכער פאַר פּאַרטייאישע ריקזיכטן און „דיפּלאָמאַטיעס“. און דער אמת איז: לא זה הדרך !

זאָל זיך יעדער פון מיינע פּאַרטיי־חברים שטעלן די פראַגע: פון וואַנען נעמט זיך אָט די וואונדערלאַכע שוואַכקייט פונ׳ם היגן פועלי־ציוניזם אפילו אין אַזאַ וואונדערלאַר־גינציקער צייט ? און זאָל ער זיך ניט באַרואיקן מיט די פוילע תירוצים: „ווייניק כחות, ווייניק געלט, ווייניק געאַרבעט.“ ס׳דאַרף זיין א סבה אויך דערצו, פ א ר ו ו א ָ ס מ׳האָט אַזוי ווייניק כחות, פאַרוואָס מ׳האָט אַזוי ווייניק געאַרבעט.

די סבה איז, וואָס דער היגער „סאָציאַליסטישער“ פועלי־ציוניזם איז ניט ערנסט אין זיין סאָציאַליזם און איז ווייט פון דעם אידישן ארבעטער־קלאַס. דער היגער פועלי־ציוניזם איז פרעמד דעם געדאַנק און דער פּראַקטיק פון קלאַסנקאַמף. און דערפאַר איז דער ארבעטער־קלאַס אַזוי גלייכגילטיק צום ציוניזם.

איצט איז די צייט צו ענדערן די טאַקטיק; דאָס פאַרלאַנגט די „סאָציאַל־דעמאָקראַטישע“ שטרעמונג. גענוי וועגן דעם אין די ווייטער־דיקע ארטיקלען. דער איינציקער צוועק פון מיינע ארטיקלען איז: צו ווייזן דעם וועג, ווי אַזוי דער פּראָלעטאַרישער ציוניזם קען ווערן א מ א כ ט. דערווייל איז ער אָבער נאָר א קלייזל. און אויב צו דעם צוועק איז נויטיק, אַז דעם קלייזל זאָל אָנהויבן ווי טאָן און ער זאָל פאַרלירן זיין זעלבסט־צופרידנקייט, וועל איך זיך דערפאַר ניט אָפּשרעקן. אויך האָב איך ניט מורא דערפאַר, וואָס מיינע אייגענע חברים וועלן מיר ענטפערן מיט באָיקאָט און פּראָטעסטן, און וואָס די געגנער פון פועלי־ציוניזם וועלן שלאָגן קאַפּיטאַל פון אונזער אינערלאַכער מחלוקת.

(„פרייע ארבעטער־שטימע“, ניו יאָרק, 10טן יולי, 1915.)

צו א שפּאַלטונג ביי די אמעריקאַנער פּועלי־ציון, וואָס איז נאָר מיט גרויסע שוועריקייטן אויסגעמיטן געוואָרן. פון דעם שטריט הענגט אָפּ די גאַנצע צוקונפט פון פּראָלעטאַרישן ציוניזם און זיין איינפלוס אויף די ברייטע ארבעטער־מאַסן.

איך געהער צו דער „סאָציאַל־דעמאָקראַטישער" ריכטונג אינ'ם פּועלי־ציוניזם. מיט א קורצער צופעליקער אונטערברעכונג (אין 1904־1905טן יאָר) שטיי איך אין די רייען פונ'ם סאָציאַל־דעמאָקראַטישן פּועלי־ציוניזם שוין פופצען יאָר צייט. פּונקט אזוי לאַנג עקזיסטירט אויך דער „סאָציאַליסטישער" פּועלי־ציוניזם, וואָס איז צוערשט באַגרינדעט געוואָרן פון נ. סירקין און דערנאָך פון די עסטרייכישע פּועלי־ציון, ש. קאַפּלאַנסקי, ל. כאַזאַנאָוויטש און אנדערע. די „סאָציאַל־דעמאָקראַטישע" אנשויאונגען האָבן באַקומען א קלאָרע, אומצווייידייטיקע פאָרמולירונג אינ'ם פּראָגראַם און ליטעראַטור פון די רוסישע פּועלי־ציון, און די דאָזיקע שטרעמונג איז די גאַנצע פופצען יאָר פעסט געבליבן ביי אירע הויפּט־פּרינציפּן. די „סאָציאַליסטישע" ריכטונג, פאַרקערט, צייכנט זיך אויס מיט איר פאַר־שוואומענקייט, שטענדיקע שטאַרקע שוואַנקונגען אין פאַרשידענע זייטן, און דורך גרויסע חלוקי דעות אין אירע אייגענע רייען.

איך בין טיף איבערצייגט, אז איצט, אין דער פאַרפלאָנטערט־טראַגישער מלחמה־צייט, איז געקומען דער מאָמענט פאַר דער ענדגילטיקער זעלבסט־באַשטימונג פונ'ם פּועלי־ציוניזם, ספּעציעל דאָ אין אמעריקע. ס'מוז ענדלאַך פעסטגעשטעלט ווערן זיין גייסטיקע פיזיאָנאָמיע, כדי די ברייטע אידישע ארבעטער־מאַסן זאָלן איין מאָל פאַר אלע מאָל אַנט־שיידן, צי זיי נעמען אריין דעם ציוניזם אין זייערע אידעאַלן. די וויכ־טיקסטע אויפגאַבע פון מאָמענט איז פאַר די היגע פּועלי־ציון: די דער־אָבערונג פון די ארבעטער־מאַסן פאַר דעם ציוניסטישן אידעאַל. דערפאַר טאָר די דיסקוסיע ניט בלייבן מער אין די ענגע ראַמען פון דער קליינער פּאַרטיי, וואָס עקזיסטירט דאָ. די פירער פון דער פּאַרטיי האָבן אָנ־געווענדעט אלע מיטלען, אפילו די אויסשליסונג פון גאַנצע פאַראיינען און פון אַקטיווע פּאַרטיי־טוער, כדי נאָר צו דערשטיקן די דיסקוסיע. דעריבער מוזן מיר פאַראינטערעסירן אין די דאָזיקע פראַגן די ברייטע עפנטלאַכקייט: נאָר אזוי קען מען צווינגען די קאָנסערוואַטיווע פּאַרטיי־פירער צוצוהערן זיך צו אונזערע טענות און צו ענדערן זייער טאַקטיק, — יענע טאַקטיק, וואָס האָט זיך ביז איצט אויסגעלאָזט מיט דער טרויעריקסטער אומ־פּרוכטבאַרקייט.

יא, אומפּרוכטבאַרקייט! טוט נאָר א קוק אַרום, ווי דער ב י ר נ ע ר־ל א כ ע ר ציוניזם בליט איצט דאָ אין לאַנד! און ווי שוואַך, אומ־באַדייטנד דער פּועלי־ציוניזם איז . . . אין איין קורצן שפּאַן צייט האָבן זיך דערקלערט פאַר ציוניסטיש די גרעסטע בירגערלאַכע אָרדנס: אינד. אָרדער ברית אברהם, אינ. אָרדער ברית שלום, גאַליציאַנער פאַרבאַנד, רומענישער פאַרבאַנד, און א וו., א. א. וו. האָט איר געהערט, אז ס'זאָלן זיך האָבן

זאכן. און אזוי איז די גאנצע „סאציאליסטישע“ שטרעמונג אינ'ם פועלי־ציוניזם.

ווי־זשע שטעלן זיי זיך פאר די **פארווירקלאכונג פון סאציאליזם**? מכח דעם סאציאליזם אין דער גאנצער וועלט, ביי אלע פעלקער און ביי די אידן אין די גלות־לענדער — וועגן דעם מיידן זיי אוים צו ריידן, דאס איז ניט קיין פאפולערע טעמע ביי די „סאציאליסטישע“ פועלי־ציון. דערפאר אבער ריידן זיי זייער גערן וועגן סאציאליזם אין ארץ ישראל. דאס איז אזא מין וואונדערלאכער סאציאליזם, וואס ווערט פארווירקלאכט מיט פרידלאכע מיטלען און דורך סאלידארישער צוזאמענארבעט מיט דער בורזשואזיע. די מיטלען צו דערגרייכן א סאציאליסטישע ארדנונג אין ארץ ישראל זיינען: דער שקל, דער ציוניסטישער קאנגרעס, דער בירגערלאך־סאציאליסטישער נאציאנאל־פאנד און פארשידענע ארבעטער־קאאפעראציעס, ווי די „אחוה“ און פראנץ אפענהיימער'ס „זידלונגס־גענאסנשאפטן“, ד. ה. קאאפעראטיווע אגראר־אינדוסטריעלע קאלאניעס און גארטן־שטעט. נו, און וואס הערט זיך מיט'ן קלאסנקאמף? ענטפערט אונז נ. סירקין, אז „מיר קאנען ניט ערלויבן קיין קלאסנקאמף אין דעם צוקונפטיקן ישוב אין ארץ ישראל“: אין ארץ ישראל דארף תיכף ומיד איינגעארדנט ווערן א גן עדן פון „סאציאלער גערעכטיקייט“.

דערמיט האט נ. סירקין שטארק אויסגענומען ביי די באלעבאטישע דעלעגאטן צו דער באסטאנער ציוני־קאנווענשאן, נאר איך בין שטארק מסופק, צי מען קאן דערמיט אויסנעמען ביי פארנינפטיקע קלאסן־באוואוסטע ארבעטער. נאר דער גאנצער גאנג פון די אמעריקאנער פועלי־ציון צווינגט זיי צו גיין האנט אין האנט מיט דעם באלעבאטישן ציוניזם, כדי צו געווינען אים פאר די שיינע סאציאל־קאלאניזאטארישע פלענער. דא אנטוויקלען די „סאציאליסטישע“ פועלי־ציון צוויי מערקווירדיקע טעאריעס: ערשטנס, אז אן די בירגערלאכע ציוניסטן קאן דער פועלי־ציוניזם אליין גארניט אדער זייער ווייניק אויפטאן אין ארץ ישראל, און, צווייטנס, אז דעריבער מוזז די פועלי־ציון זיך באמיען „ארייננצוטראגן דעם סאציאלן גייסט אין דער אלגעמיין־ציוניסטישער באוועגונג.“

ביידע טעאריעס מאכן אייגנטלאך און לחלוטין ניט נויטיק די עקזיסטענץ פון א באזונדערער סאציאליסטיש־ציוניסטישער פארטיי. אויב דער ארבעטער־קלאס קען אליין אזוי ווייניק אויפטאן אין דער ציוניסטישער קאלאניזאציע, און אים קומט אוים צו קנעלן „סאציאלע גערעכטיקייט“ מיט די קאפיטאליסטן, — איז דאך די גלייכסטע זאך, אז די פועלי־ציון זאלן זיך אויפלייזן, אלס פארטיי, און זאלן אלע ארייננטרעטן, אלס אן איינפאכע ראדיקאלע פראקציע, אין דעם בירעגערלאכן ציוניזם. דעמאלט איז דאך ווירקלאך ניטא קיין חילוק צווישן „פועלי־ציון“ און „מזרחי“: ביידע זיינען איינפאכע **טיילז** פונ'ם בירגערלאך־ציוניסטישן גאנצן, פראסטע פראקציעס, די „פועלי־ציון“ מיט א ראדיקאלן פראגראם און די „מזרחי“ מיט אן ארטאדאקסישן. מיר קערן זיך גליקלאך אום צוריק צו

דער סאָציאַליזם פון די היגע פּועלי-ציון

1.

די ארגאניזאטארישע שוואכקייט פון די היגע אפיציעלע פועלי־ציון שטאמט מער פון אלץ פון זייער אויבערפלעכלאכער באציאונג צום סאציאליזם.

זיי זיינען סאציאליסטן, נאר דער סאציאליזם זייערער *איז ניט פארבונדן מיט קלאסנקאמף*. אינ׳ם אפיציעלן פארטיי־פראגראם רעדט זיך אפילו פון קלאסנקאמף, אבער זייער ווייניק און פארשוואומען. אינ׳ם אלטן פראגראם פון 1905טן יאר איז געשטאנען: „אלס סאציאליסטן נעמען מיר אנטייל אין אלץ, וואס פירט צו דער באפרייאונג פון די ארבעטער־מאסן און גייען צוזאמען מיט אלע סאציאליסטישע ארגאניזאציעס אזוי לאנג, ווי זיי ווידערשפרעכן ניט אונזערע נאציאנאלע שטרעבונגען.“ אין די אנמערקונגען דערצו שטייט, אז „נאציאנאלע סאלידאריטעט... פארלייכטערט דעם קלאסנקאמף“ (?!) און אז „די פועלי־ציון... שטרעבן פון איין זייט איינצופליסן אין די אידישע ארבעטער־מאסן זייער *קלאסן באוואוסטזיין* און פון דער אנדער זייט צו דערוועקן אין זיי דעם *נאציאנאלן באוואוסטזיין*.“ אינ׳ם נייעם פראגראם פון 1909־טן יאר רעדט זיך וועגן קלאסנקאמף נאר אין די פאלגענדע קורצע ווערטער: „די פארטיי ארגאניזירט דעם אידישן ארבעטער־קלאס צוליב דעם פראפעסיאנעלן און פאליטישן קאמף געגן דעם קאפיטאליזם.“

נאר נעמט, צוםביישפיל, ב. צוקערמאנ׳ס בראשור „דער פועלי־ציוניזם“; דארט ווערט דאסווארט „סאציאליזם“ געבויגן און געקנאטן אויף אלע מעגלאכע אופנים, דער סאציאליזם ווערט געהויבן ביז׳ן הימל, אלס הייליקער אידעאל, וואס איז איינגעבאקן אין הארצן ביי אלע אידישע ארבעטער, — נאר אין דער גאנצער בראשור ווערט מיט קיין איין ווארט *ניט דערמאנט וועגן קלאסנקאמף*; עס קומט אויס, אזוי ווי עס וואלטן גארניט עקזיסטירט קיין אנטאגאניזמען צווישן קאפיטאל און ארבעט. איך וויים, ב. צוקערמאנ׳ען איז יא באקאנט די דערשיינונג פון קלאסנקאמף און ער קען אפשאצן איר באדייטונג; נאר בעת ער רעדט וועגן פועלי־ציוניזם, פארגעסט ער דערפון, דעמאלט עקזיסטירט פאר אים נאר אבסטראקטער „סאציאליזם“ און קאנקרעטער „ציון“. ביי אים זיינען קלאסנקאמף און פועלי־ציוניזם צוויי פארשידענע

קיין שום מגע ומשא מיט דעם ציוניסטישן קאָנגרעס, וואָלט דער „סאָציאַ־לער גייסט“ ביי די בירגערלאַכע ציוניסטן געווען ניט וויניקער שטאַרק, ווי ער איז איצט.

אויב דער נאַציאָנאַל־פאָנד און דער פּאַלעסטינע־אַמט רעכענען זיך אַלץ מער און מער מיט די פאָדערונגען פון די אַרבעטער, איז דאָס גאָרניט דערפאַר, וואָס די פּועלי ציון שרייען „הידד“ און זינגען „התקוה“ אין איינעם מיט די באַלעבאַטים; ניט דערפאַר, ווייל די פּועלי ציון באַ־טראַכטן זיך אַלס אָרגאַנישער טייל פון דעם אַלגעמיינעם ציוניזם; ניט דערפאַר, ווייל זיי באַגייסטערן זיך פאַר'ן נאַציאָנאַל־פאָנד און פאַר'ן שקל. דיווירקלאַכע סבה איז גאָר אַן אַנדערע: דאָס איז דער העפּטיקער קאַמף, וואָס די אידישע אַרבעטער אין ארץ־ישראל האָבן מיט שטייפקייט און ענטוזיאַזם געפירט ביז'ן היינטיקן טאָג, און וועלן נאָך ווייטער פירן, ניט קימערנדיק זיך וועגן נ. סירקין'ס „נבי'אישע“ דרשות וועגן קלאַסנקאַמף אין ארץ ישראל.

אידישע אַרבעטער אין ארץ ישראל האָבן געסטרייקט און געקעמפט, זיינען אויסגעשטאַנען הארטנעקיגע לאָקאוטס מצד די באַלעבאַטים, האָבן זיך אָרגאַניזירט אין פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען און קאָאָפּעראַציעס, האָבן געשאַפן אַן אייגענע סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּרעסע, און, אחרון חביב, האָבן אויפגעבויט די קאַמף־אָרגאַניזאַציע פון קאָלאָניאַל־וועכטער „השומר“. דער „השומר“ קעמפט ניט נאָר קעגן די ניט־אָרגאַניזירטע אַראַבישע פּויערים, נאָר אויך קעגן די אידישע באַלעבאַטים מיט זייערע קליין־קרעמערישע און קליין־פּריציש‏ע אינטערעסן. ווען ניט אָט דער אַנגעשטרענגטער לאַנג־יעריקער קאַמף פון די אַרבעטער־מאַסן אין ארץ־ישראל, וואָלטן גאָרניט געהאָלפן ניט ש. קאַפּלאַנסקי'ס דיפּלאָמאַטישע רעדעס און ניט נ. סירקין'ס נביאישע פּלענער.

און דער וויץ איז, וואָס אונטער דעם תירוץ פון „אַריינטראָגן סאָציאַלן גייסט אין דעם בירגערלאַכן ציוניזם“, טראָגט מען נאָר אַריין... — בירגערלאַכן גייסט אין דעם פּראָלעטאַרישן ציוניזם!

ווען דער אַרבעטער־ציוניסט פאָלגט די „פירער“ און באַטראַכט דעם שקל, דעם נאַציאָנאַל־פאָנד, די קאָלאָניאַל־באַנק, די נאַציאָנאַל־ביבליאָטעק אין ירושלים, דעם חיפה'ר פּאָליטעכניקום, און כ'ווייס וואָס, אַלס זיינע איינענע סאָציאַליסטישע (!) אינסטיטוציעס — ווערט דערמיט אַריינ־געבראַכט דער שעדלאַכסטער פּלאָנטער אין זיין סאָציאַליסטישן קלאַסן־באַוואוסטזיין. דאָ פאַרשווינדט די מחיצה צווישן אַרבעטער און קאַפּיטאַ־ליסט, און דער פּועלי־ציוניסט לערנט זיך אויס צו טאַנצן אַזוי, ווי דער בירגערלאַכער ציוניסט פייפט. דעם בולט'סטן אויסדרוק באַקומט דאָס אין די אומצייליקע קאָלעקשאָנס פאַר די כל'ערליי פאָנדן, וואָס די בירגער־לאַכע ציוניסטן האָבן אַזוי ליב צו מאַכן אַלע מאָנטיק און דאָנערשטיק. דאָ פילט זיך דער כשר'ער פּועלי־ציון, ווי ביי דער הייליקסטער צערעמאָניע:

נ. סירקינ'ס אורשפרינגלאכע אידעען, וואס ער האט אנטוויקלט נאך מיט פופצען און צוועלף יאר צוריק: אז די ציוניסטן־סאציאליסטן דארפן געהערן גלייכצייטיק צו צוויי פארשידענע פארטייען — פאר'ן סאציאליזם דארפן זיי ארבעטן אין די געוויינלאכע סאציאליסטישע פארטייען, און פאר'ן ציוניזם — אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

פאקטיש איז דאס טאקע אזוי: די „סאציאליסטישע" פועלי־ציון באטראכטן זיך אלס ט י י ל פונ'ם אלגעמיינעם ציוניזם; זיי באציען זיך צו איטלאכן בירגערלאך־ציוניסטישן אויפטו, ווי צו זייער אייגענער זאך, זיי פילן זיך איינס מיט דעם אלגעמיינעם ציוניזם, אידענטיפיצירן זיך מיט זיינע אינסטיטוטן. און וואס לאזט זיך אויס פון דער גרויס־ארטיקער טעאריע, אז די פועלי ציון דארפן „ארייַנטראגן סאציאלן גייסט אין דעם אלגעמיינעם ציוניזם"? פינ'ם „סאציאלן גייסט" ביי די באלע־באטישע ציוניסטן לאזט זיך אויס א נעבטיקער טאג: א העברעאישער אוניווערזיטעט אין ירושלים! א „גאלדענער בוך" פון נאציאנאל־פאנד, וואו איטלאכער עקספלואטאטאר קאן פאראייביקן זיין נאמען אין זכרון פון פאלק!

לאמיר זיך אבער נענויער אפשטעלן אויף דער טעאריע פונ'ם „סאציאלן גייסט".

די „סאציאליסטישע" פועלי ציון ווייזן אן מיט שטאלץ אויף אייניקע כלומר'שטע ערפאלגן פון זייער „סאציאלער" קנעלונג מיט די באלעבאטישע „געזינונגס־גענאסן". אויב מען זאל זיי גלויבן אויפ'ןווארט, האבן זיי דורכגעפירט אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע פאלגענדע „סאציאלע רעפארמען": ערשטנס, האט דער ציוניסטישער קאנגרעס אין פרינציפ אנגענומען אפענהיימער'ס פלאן פון קאאפעראטיווער קאלאניזאציע, האט צוליב דעם געשאפן א באזונדערן פאנד און געשענקט נאציאנאל־פאנד־ערד פאר אזוינע קאלאניעס (די קאאפעראטיווע קאלאניע „מרחביה" און אנדערע). צווייטנס, האט מען אויף נאציאנאל־פאנד־ערד געבויט ארבעטער־הייזער. דריטנס, האט מען גע'פועל'ט, אז דער נאציאנאל־פאנד זאל זיך אפזאגן פון זיין פריערדיקער טאקטיק, צו אונטערשטיצן מיט קרעדיט פריוואט־קאפיטאליסטישע אונטערנעמער און צו באשעפטיקן ניט־ארגאני־זירטע אראבישע סטרייק־ברעכער, אנשטאט ארגאניזירטע אידישע ארבעטער.

די פועלי־ציון ריידן זיך איין, אז ז י י האבן דאס אלץ גע'פועל'ט. נאר דאס איז א גרויסער טעות. גע'פועל'ט האבן דאס ניט די פועלי־ציון, אלס ארגאניזאציע און אלס פארטיי, נאר אייניקע פריוואט־פערזאנען, סאציאל־רעפארמער צווישן די ציוניסטן, ווי פראנץ אפענהיימער, דר. פאסמאניק און דער פועלי־ציוניסט ש. קאפלאנסקי. אזוינע פריוואטע סאציאל־רעפארמער זיינען אומעטום פאראן געווען, און זיי נויטיקן זיך אבסאלוט ניט אין דער באזונדערער פארטיי פועלי־ציון. ווען קיין פועלי־ציון פארטיי וואלט גארניט געווען, אדער ווען זיי וואלטן ניט געהאט

.2

די צוויי ריכטונגען אין פועלי־ציוניזם, וועגן וועלכע איך האָב גערעדט אין די פריערדיקע אַרטיקלען — די „סאָציאַליסטישע" ריכטונג און די „סאָציאַל־דעמאָקראַטישע" — גייען זיך פאַנאַנדער אין זייער קוק אויף דעם סאָציאַליזם, אויף דעם ציוניזם, אויף דער אַרבעט אין גלות און אויף די פאָרמען פון פאַרטיי־אָרגאַניזאַציע און פאַרטיי־דיסציפּלין. די „סאָציאַל־דעמאָקראַטישע" ריכטונג הערשט איז רוסלאַנד און טיילווייז אין עסטרייך און ארץ ישראל. די „סאָציאַליסטישע" — אין אַמעריקע און טיילווייז אין אַנדערע לענדער. דאָ אין לאַנד עקזיסטירט אויך אַ „סאָציאַל־דעמאָקראַטישע" שטרעמונג, און ביי דעם גוטן ווילן פון ביידע זייטן קאָנען ביידע שטרעמונגען פרידלאַך און סאָלידאַריש אַרבעטן אין איין פּאַרטיי, אַזוי ווי דאָס איז ביז איצט געווען דער פאַל.

די „סאָציאַל־דעמאָקראַטישע" פועלי־ציון שטייען פעסט אויף דעם שטאַנדפּונקט, אַז קיין שום סאָציאַליזם און קיין שום פּריוויטעס־באַוועגונג איז ניט מעגלאַך אַנדערש, ווי אויפ'ן יסוד פון קלאַסנקאַמף. אין דעם גייען זיי זיך צונויף מיט די רעוואָלוציאָנערע סאָציאַליסטן און מיט די אַנאַרכיסטן און סינדיקאַליסטן פון אַלע פעלקער. זיי אַנערקענען אויך מער אָדער ווייניקער פרידלאַכע פאָרמען פון אַרבעטער־באַוועגונג, נעמלאַך, די פּאַרלאַמענטאַרישע טעטיקייט און די קאָאָפּעראַטיווע אָרגאַניזאַציע. נאָר זיי באַשטייען דורכאויס אויף דעם, אַז די דאָזיקע פרידלאַכע פאָרמען קאָנען העכסטענס דער־לייכטערן, גרינגער מאַכן דעם קלאַסן־קאַמף, דינען אַלס הילפס־מיטלען פאַר'ן עקאָנאָמישן קאַמף און פאַר דירעקטער פּאָליטישער אַקציע. די פרידלאַכע פאָרמען טאָרן אָבער בשום אופן ניט פאַרבייטן דעם דירעקטן קאַמף.

און די דאָזיקע אַנשויאונג ווענדן זיי אָן אויך צום ציוניזם. אינ'ם ציוניזם גופא קומט פאַר אַ שאַרפער קאַמף פון קלאַסן, און וועט געדויערן אַזוי לאַנג, ווי דער אַרבעטער־קלאַס וועט זיך ניט באַפרייען פונ'ם קאַפּי־טאַליסטישן יאָך דורך דער סאָציאַלער רעוואָלוציע. כדי דאָס גענויער אויסצוטייטשן, מוזן מיר דערקלערן, ווי אַזוי די „סאָציאַל־דעמאָקראַטן" שטעלן זיך פאַר דעם ציוניזם און די אידישע פראַגע בכלל. דאָ קאָנען מיר דאָס מאַכן נאָר בקיצור; גענויער וועט עס דער לעזער געפינען אין ר. קענדזשערסקי'ס בראָשור „די גרונדלאַגן פון פועלי־ציוניזם", און אין מיינע בראָשורן און אַרטיקלען זינט דעם 1905־טן יאָר.

ביי די בירגערלאַכע ציוניסטן און ביי די „סאָציאַליסטישע" פועלי־ציון איז ניטאָ קיין קלאָרע תשובה אויף דער פאָלגנדער קאַרדינאַלער פראַגע: ווערן דורך דעם ציוניזם געלייזט די

ער ארבעט אויף אלע כלים, ווערט אויסגעריסן, זאמלענדיק נדבות, און באגייסטערט זיך אין איינעם מיט די באלעבאטישע ציוניסטן און פארגעסט ממילא אָן סאָציאַליזם, אָן קלאַסנקאַמף.

קיין וואונדער ניט, וואָס אָרגאַניזירטע און קלאַסן־באוואוסטע אר־בעטער באציען זיך גלייכגילטיק אָדער פיינטלאך צו אזא מין „סאָציאַליזם“. זיי פילן, אז דאָ איז דער סאָציאַליזם אַ פראַזע, אָן ערנסטן אינהאַלט. זיי פארשטייען, אז דער „סאָציאַליסטישער“ פועל־ציון איז ניט אויסגעהאַלטן אין זיין סאָציאַליזם. און אַ סך פועלי־ציון לייקענען דאָס גאָרניט. איך האָב אליין געהערט אַ סך פועלי־ציון זאָגנדיק: מיר זיינען קודם כל ציוניסטן, און דערנאָך סאָציאַליסטן; מיר זיינען אויף 85 פּראָצענט ציוניסטן, און סך הכל אויף 15 פּראָצענט סאָציאַליסטן.

אזוי לאנג ווי די פועלי־ציון וועלן זיך באטראכטן פאר אַן אָרגאַנישן טייל פון דעם אַלגעמיינעם ציוניזם; אזוי לאנג, ווי זיי וועלן באטראַכטן די בירגערלאך־ציוניסטישע אינסטיטוטן און פאָנדן פאר זייערע אייגענע אינסטיטוטן; אזוי לאנג, ווי זייער „סאָציאַליזם“ איז ניט פארבונדן מיט'ן געראַנק און מיט דער פּראַקטיק פון לעבעדיקן קלאַסנקאַמף — אזוי לאנג וועלן פּועלי־ציון שטענדיק בלייבן אַ קליין קלייזל, אָן געזעלשאַפטלאכער מאַכט און אָן איינפלוס אויף די ברייטע אידישע ארבעטער־מאַסן.

ניט נאָר דער „פּאָרווערטס“, ניט נאָר דער „קאָסמאָפּאָליטיזם“, ניט נאָר די אַסימילאַציע זיינען שולדיק אין דעם. די היגע פּועלי־ציון זיינען אליין אויך שולדיק, וואָס די אידישע ארבעטער זיינען אזוי פרעמד דעם ציוניזם און דער נאַציאָנאַלער באַפרייאונגס־אידעע פון אידישן פאָלק. דאָס איז דער ביטערער אמת, וואָס איך וויל עפנטלאך זאָגן מיינע חברים: דאָס איז אויך אייער שולד. וואַרפט ניט די גאַנצע שולד אויף די קעגנער. קוקט זיך ארום אויף זיך אליין, און אויב איר ווילט נאָר, הערט מיך אויס.

אויב איר וועט אויסהערן, וועט איר אפשר פארשטיין, אז דאָס איז אַ געזונטער אינסטינקט ביים ארבעטער, וואָס ער וויל ניט געטרויען זיין באָס. דער ארבעטער איז גערעכט, ווען ער דערווייטערט זיך פון אזוינע מענטשן, וועלכע פירן שטענדיקע ענגע חבר'שאַפט מיט זיינע באָסעס. דער ארבעטער, וואָס האָט אויף זיין לייב געפילט דעם טעם פון שקלאַפעריי אין שאָפּ, פון סטרייק, פון געדונגענע געננסטערס, וועט אייך ניט געטרויען אזוי לאנג, ווי איר וועט האַלטן אין דעמאָנסטרירן אייער סאָלידאַריטעט מיט די בירגערלאַכע ציוניסטן. דער בירגערלאַכער ציוניזם איז נויטיק פאר אונזער פאָלק — נאָר לאָזט אים איבער פאר די בירגער. אייער אויפגאַבע איז דער פּראָלעטאַרישער ציוניזם; און אים דאַרפט איר אַנטוויקלען ניט ביי די פלעג־דעים, ניט ביי די בלומען־טעג און ניט ביי די ציון־קאָנווענשאָנס, נאָר אומעטום דאָרט, וואו דער ארבעטער ליידט און קעמפט.

דער גאַנצער וועלט, וואָלט אונזער פאָלק געוואָרן איינע פון די שטאַרקסטע און געזונטסטע נאַציעס.

מיט איין וואָרט, די אידן־פראַגע קאָן געלייזט ווערן נאָר דורך דער פאַרבינדונג פון געזונטן גלות־לעבן מיט אַ געזונטן צענטער אין דעם אייגענעם לאַנד. דער ציוניזם פאַרענטפערט, אַלזאָ, נאָר טיילווייז די אידישע פראַגן. דער־איבעריקער טייל ווערט פאַרענטפערט דורך דער נאַציאָנאַלער באַפעסטיקונג אין גלות גופא. אָן ציוניזם איז ניטאָ קיין געזונטע נאַציאָנאַלע אַנטוויקלונג, אָבער אָן דעם גלות אויך ניט. מיר ווילן אַ פעסטן ציון און אַ פעסטן גלות — דאָס איז די פאַראָלע פון׳ם „סאָציאַל־דעמאָקראַטישן" פועלי־ציוניזם.

צווישן יענע פראַגן, וואָס דער ציוניזם, אַלס אַזעלכער, קאָן לייזן נאָר טיילווייז, געפינט זיך אויך די אידישע אַרבעטער־פראַגע. דורך דער שאַפונג פון אַן אייגענער היים פאַר׳ן פאָלק וועט אויך די לאַגע פון אונזערע אַרבעטער ווערן אַ סך נאָרמאַלער און דער קלאַסנקאַמף אויף דער אידישער גאַס וועט קריגן אַ סך געזונטערע פאָרמען. אין די גלות־לענדער זיינען פאַר דער אידישער אַרבעט פאַרשלאָסן אַ סך וויכטיקע אינדוסטריעס, ווי די קוילן־גרובן, מעטאַלורגיע, די אייזנבאַנען א. ד. גל., ווי אויך די לאַנדווירטשאַפט; די אידישע אַרבעט טראָגט אַ ספעציפישן כאַראַקטער, זייענדיק קאָנצענטרירט אין די שוואַכסטע אינדוסטריעס, ווי די נאָדל־אַרבעט, די שוך־פראָדוקציע, טאַבאַק־אינדוסטריע א. ד. גל. דאָס רויבט אַוועק ביי דעם אידישן אַרבעטער די פייאיקייט ברייט פאַנאַנדערצו־וויקלען און אויסצונוצן זיין רעוואָלוציאָנערע ענערגיע, זיין קלאַסנקאַמף איז דערפאַר באַשרענקט און ניט גענוג פראָדוקטיוו. די דאָזיקע אַנאָמאַליעס וועלן פאַרשווינדן אין ארץ ישראל, וואו דער אידישער אַרבעטער וועט אַריינדרינגען אין אַלע יענע פראָדוקציאָנס־צווייגן, וואָס זיינען ביז איצט פאַר אים פאַרשלאָסן.

אָבער די עקספלואַטאַציע אַליין, דער קאַמף צווישן אַרבעטער און קאַפיטאַליסטן, וועט אין ארץ־ישראל בלייבן אין פולער מאַכט אַזוי לאַנג, ווי עס עקזיסטירט די קאַפיטאַליסטישע אָרדנונג. עס איז אַ שעדלאַכע אוטאָפיע צו רעכענען, אַז גראַד ארץ ישראל וועט זיין אַן אויסנאַם פון אַלע לענדער, און אַז דוקא דאָרט וועט זיך איינגעבן אַזאַ קאָלאָניזאַציע, וואָס זאָל זיין פריי פון קאַפיטאַליסטישע יסודות. דאָס איז די פאַנטאַזיע פון אַ סך „סאָציאַליסטישע" פועלי־ציון. מיר, די „סאָציאַל־דעמאָקראַטן", געפינען, אַז די אַרבעטער־פראַגע, אויך אין ארץ ישראל, קען און וועט געלייזט ווערן בלויז דורך דעם קלאַסנקאַמף, און מיר שטרעבן דעריבער צו אָרגאַניזירן די אַרבעטער גאַנץ באַזונדער פון דער בורזשואַזיע אפילו אינ׳ם ציוניזם גופא.

דער פראָלעטאַרישער ציוניזם האָט זיין גאַנץ באַזונדערע אַרבעט, און ער פאַרשפאַרט אַנצוקומען צו די בירגערלאַך־ציוניסטישע אינסטיטוטן פאַר זיינע אייגענע צוועקן. די „סאָציאַליסטן" טענה׳ן, אַז די אַרבעטער

גאַנצע אידן־פראַגע און אַלע פּראָבלעמען פון אידישן לעבן, אַדער נאָר אַ טייל פון זיי? די בירגערלאַכע ציוניסטן מיידן אויס אַ באַשטימטן ענטפער, נאָר זייער גאַנצע פּסיכאָלאָגיע זאָגט עדות, אַז פאַקטיש זעען זיי אינ'ם ציוניזם די ענדגילטיקע און פולע לייזונג פון אַלע אידישע פראַגן. זיי ווילן אין גאַנצן פאַרניכטן דעם גלות און קאָנצענטרירן דאָס גאַנצע אידישע לעבן אין ציון. די „סאָציאַליסטישע“ פּועלי־ציון האָבן נאָך ווייניקער באַשטימט־קייט אין דעם פּונט, נאָר אין אַלגעמיינעם נייגן זיי זיך צו דער מיינונג, אַז אין ציון וועלן פאַרענטפערט ווערן אַלע נויטן און אַלע ליידן פון אידישן פאָלק.

די „סאָציאַל־דעמאָקראַטן“, פאַרקערט, געפינען, אַז דער ציוניזם לייזט נאָר איין באַשטימטן טייל פון די אידישע פראַגן, נעמלאַך, די פראַגע פון דער אידישער היימלאָזיקייט און באָדנלאָזיקייט. עס איז פאַראַן אַ גאַנצע אומגעהויערע מאַסע פון אידישע פראַגן, און די פראַגן בייטן זיך מיט דער צייט. איין טייל פון זיי זיינען די גלות־פראַגן, ווייל, ווי ווייט דער ציוניזם זאָל זיך ניט פאַרווירקלאַכן, וועט דאָך אַ גרויסער טייל פון אידישן פאָלק און, מעגלאַך, די מערהייט פון פאָלק, שטענדיק בלייבן אין דער צעשפּרייטונג צווישן אַנדערע פעלקער. און די דאָזיקע גלות־פראַגן געפינען זייער פאַרענטפערונג אין די פאַרשידענע אופנים אויסערהאַלב דעם ציוניזם.

די אידן־פראַגע איז זייער פאַרפּלאָנטערט, און קאָן ניט געלייזט ווערן מיט איין איינציקן קורצן רעצעפּט, ווי די קאָלאָניזאַציע אין ארץ־ישראל. די אויפגאַבע פון פּראָלעטאַרישן ציוניזם איז: אויסצוקעמפן גע־זונטע אַנטוויקלונגס־ און לעבנס־באַדינגונגען פאַר'ן אידישן פאָלק. דאָס אידישע פאָלק לעבט אומנאָרמאַל, עס ליידט דערפון, וואָס עס באַזיצט ניט אין ערגעץ קיין פּאָליטיש־זעלבסטשטענדיקע היים. שטרעבן מיר אים צו פאַרשאַפן אַזאַ היים, און אַ גאַנצע רייע היסטאָרישע, קאָלאָניזאַטאָרישע און פּראַקטישע טעמים פירן אונז צו דער איבערצייגונג, אַז די אייגענע היים קאָן אונזער פאָלק האָבן נאָר אין ארץ־ישראל. דאָס הייסט אָבער בשום אופן ניט, אַז מיר ווילן דאָס גאַנצע פאָלק אומקערן אַהיים. דאָס איז אי ניט מעגלאַך, אי גאָרניט ווינשנסווערט. אַלע פעלקער פאַרמאָגן אַן אייגענע היים: אַפילו די אונטערדריקטע פעלקער האָבן אַן אייגענע היים, הגם זיי זיינען ניט קיין פולע באַלעבאַטים ביי זיך אין דער היים. אָבער אַלע פעלקער, ארויסגייענדיק פון זייער אייגענער טעריטאָריע, האָבן זיך צעזייט און צעשפּרייט איבער דער גאַנצער וועלט. די מאַכט פון אַ פאָלק באַשטייט פון צוויי מאָמענטן: פון זיין קאָנצענטראַציע ביי זיך אין דער היים און פון דער צעשפּרייטונגס־קראַפט, וואָס טרייבט אים אין אַלע עקן וועלט. ווען דאָס אידישע פאָלק וואָלט געהאַט אַ פּאָליטיש־זעלבסטשטענדיקן צענטער אין ארץ ישראל און שטאַרקע קאָלאָניעס פאַרשפּרייט איבער

און ווען די „סאָציאַליסטישע“ זיינען זיך מודה, אַז ביי זיי איז 85 פּראָ־צענט ציוניזם און בלויז 15 פּראָצענט סאָציאַליזם, דערווידערן מיר: ביי אונז, „סאָציאַל־דעמאָקראַטן“, איז גאַנצע 100 פּראָצענט סאָציאַליזם און גאַנצע 100 פּראָצענט ציוניזם.

(„פרייע אַרבעטער־שטימע“, 17 און 24 יולי, 1915.)

ציוניסטן און פּועלי-ציוניסטן

בעת ס׳קומען פאַר די ציוניסטישע קאָנפערענצן אין באָסטאָן, איז כּדאי זיך אָפּצושטעלן אויף אייניקע פראַגן פון ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע און באַוועגונג.

ס׳איז אַ גרויסער טעות, אויב אייניקע מיינען, אַז די ציוניסטן בילדן אַ פּאָליטישע פּאַרטיי. אַ פּאָליטישע פּאַרטיי איז אַזאַ אָרגאַניזאַציע, וואָס פאַרענטפערט אויף איר שטייגער אַלע וויכטיקע לעבנס־פראַגן פון איר פאָלק. ניט אַלע פּאַרטייען האָבן באַשטימטע אידעאַלן און קלאָר־פאָרמולירטע פּראָגראַמען. אַנדערע בייטן זייערע פּראָגראַמען און פאָדע־רונגען פון פאַל צו פאַל. פאַראַן אויך פּאַרטייען, וואָס ווערן געשאַפן צוליב איין צופעליקער אויפגאַבע אויף אַ קורצער צייט. נאָך מער, ס׳טרעפן פּאַרטייען, וואָס דינען די קאַריעריסטישע אָדער הערשאַפט־אינטערעסן פון אַ קליינעם הייפל פּאָליטיקער. נאָר איין זאַך מוז האָבן איטלאַכע פּאַרטיי: אַן ענטפער אויף אַלע אַקטועלע פּאָליטישע פראַגן אין דעם געגעבענעם מאָמענט.

אַן אויסגעצייכנטן מוסטער פון פּאָליטישע פּאַרטייען בילדן די פּאַר־טייען אין אַמעריקע: סיי די דעמאָקראַטן, סיי די רעפּובליקאַנער, די פּראָגרעסיסטן און די פּאָפּוליסטן. — אַלע האָבן אין דעם געגעבענעם מאָמענט אַ באַשטימטן קוק אויף די פאַרשידענע געזעלשאַפטלאַכע פראַגן. נאָך אַ שענערן מוסטער פון אַ פּאַרטיי שטעלט מיט זיך פאָר די סאָציאַ־ליסטישע אַרבעטער־באַוועגונג אין אַלע לענדער: זי האָט אומעטום אַ באַשטימטן פּראָגראַם, און אין דעם סאָציאַליסטישן פּראָגראַם געפינט מען אַן ענטפער אויף אַלצדינג, וואָס רירט אָן דאָס געזעלשאַפטלאַכע לעבן. מאַנכע פּאַרטייען פאַרענטפערן ריכטיק די פראַגן פון לעבן, מאַנכע — אומריכטיק. נאָר ניט אין דעם ווענדט זיך די עקזיסטענץ פון אַ פּאַרטיי. דער עיקר איז, אַז זי זאָל זיך מיט אַלצדינג אינטערעסירן, וואָס ס׳האָט נאָר צו טאָן מיט פּאָליטיק און פּאָליטישן קאַמף.

דערפאַר בילדן די אַנאַרכיסטן ניט קיין פּאָליטישע פּאַרטיי. זיי האָבן אַ אידעאַל, פאַרמאָגן אָבער ניט קיין פּראָגראַם, וואָס זאָל האָבן אין זינען אַלע פראַגן און אַלע זייטן פון פּאָליטישן לעבן. דערפאַר זיינען אויך די ציוניסטן ניט קיין פּאָליטישע פּאַרטיי. דער ציוניזם האָט אין זינען נאָר דעם ציון, ארץ־ישראל: מער אינטערעסירט אים גאָרניט.

קענען זעלבסטשטענדיק ניט אויפטאָן פיל אין ארץ ישראל. דאָס איז אמת אזוי לאנג, ווי דער פּראָלעטארישער ציוניזם האָט ניט גענוג כחות. און כחות וועט ער באַזיצן ווייניק אזוי לאנג, ווי ער וועט זיך מתחתן זיין מיט דעם בירגערלאכן ציוניזם. שטייענדיק אויף זיינע אייגענע פיס, וועט דער פּראָלעטארישער ציוניזם סוף כל סוף צוציען אויף זיין זייט די גרויסע אָרגאַניזירטע אידישע ארבעטערשאַפט, און דעמאָלט וועט ער האָבן גענוג כחות צו דערפילן זיינע אייגענע אויפגאַבן.

אנשטאָט דער טעאָריע פון די „סאָציאַליסטן“, אז פועלי־ציון מוזן בלומר'שט „אריינטראָגן סאָציאַלן גייסט אינ'ם אַלגעמיינעם ציוניזם“, — שטעלן ארויס די „סאָציאַל־דעמאָקראַטן“ א גאַנץ אנדערע טעאָריע: אז די פּועלי־ציון מוזן אריינטראָגן נאַציאָנאַלן און ציוניסטישן גייסט אין דער אידישער ארב.עטער־באַוועגונג. מיר באַטראַכטן דעם פּועלי־ציוניזם אַלס טייל און פּראַקטיע ניט פונ'ם אַלגעמיינעם ציוניזם, נאָר פון דער אַלגעמיינער אינטערנאַציאָנאַלער ארבעטער־באַוועגונג.

דעריבער שאַצן מיר אויך גאַנץ אנדערש אָפּ די ארבעט אין די גלות־לענדער. די „סאָציאַליסטישע“ פּועלי־ציון נאַרן זיך אַליין, ווען זיי ריידן וועגן „גלייכבארעטיקונג“ פון ציון און גלות, פון העברעאיש און אידיש. אין דער ווירקלאַכקייט שטייט ביי זיי ציון א סך העכער, איידער דער גלות, און העברעאיש א סך העכער, איידער אידיש. איך רייד שוין ניט פון אַזוינע פאַרביסענע העברעאיסטן און גלות־פאַראַכטער, ווי נ. סירקין, נאָר אַפילו די אָפּיציעלע וואָרט־פירער פון די „סאָציאַליסטישע“ פּועלי־ציון באַטראַכטן די גלות־ארבעט אין בעסטן פאַל אַלס א מיטל און פאַר־בארייטונג פאַר'ן ציוניזם (אזוי שטייט עס בפירוש, צ. ב. ש., אין ב. צוקערמאַנ'ס בראשור). גלות־ארבעט א מיטל, אַפילו ניט דער וויכטיקסטער מיטל, נאָר בלויז איינער פון די מיטלען; דער צוועק בלייבט דורכאויס ציון. עס פאַרשטייט זיך ממילא, אז ביים בעסטן ווילן קען מען צו א מיטל ניט פילן די אַכטונג, וואָס מען פילט צום צוועק. דערפון שטאַמט עס, וואָס בעת די „סאָציאַליסטישע“ פּועלי־ציון גיבן זיך אָפּ אזוי וואַרים מיט נאַציאָנאַל־פאָנד־ארבעט, מיט קאָאָפּעראַציעס אין ארץ־ישראל א. ד. גל., באַהאַנדלען זיי די גלות־פראַגן און ארבעטן כלאחר יד. אַפילו אין די נאַציאָנאַל־ראַדיקאַלע שולן, זייער וויכטיקסטן פּאָזיטיוון אויפטו אויפ'ן פעלד פון גלות־ארבעט, גיבן זיי אָפּ צופיל פּלאַץ דער העברעאישער ליטעראַטור.

פאַר אונז, „סאָציאַל־דעמאָקראַטן“, האָט די ארבעט אין גלות ניט קיין קלענערן ווערט אַליין פאַר זיך, אַלס זעלבסטשטענדיקער צוועק, איידער די ארבעט פאַר ציון. דער גלות און דער ציון זיינען ביידע א צוועק פאַר זיך, און ביידע קאָנען נוצן אַלס מיטלען איינער פאַר'ן צווייטן. געזונטער גלות־לעבן, געזונטע זעלבסטשטענדיקייט אין ארץ־ישראל, געזונטע אר־בעטער־באַוועגונג — דאָס איז דער אידעאַל פון די „סאָציאַל־דעמאָקראַטן“.

אינסטיטוטן, וואס פירן אן ארבעט אין ארץ־ישראל. די רוסישע פועלי־ציון באטראכטן זיך פאר א גאנץ באזונדערער פראלעטארישער ארגאניזאציע און דעם ציוניסטישן קאנגרעס מיט זיינע אינסטיטוטן פאר א ריין־בירגערלאכער ארגאניזאציע. זיי געפינען, אז ניט נאר אין די גלות לענדער, נאר אויך אין דער־ארבעט פאר ארץ־ישראל גופא מוזן די ארבעטער־ציוניסטן גיין זייער אייגענעם וועג און שאפן זייערע אייגענע סאציאליסטישע אינסטיטוציעס.

דאס איז ניט די פראגע וועגן באטייליקן זיך אין ציוניסטישן קאנגרעס. אפילו ווען דער קאנגרעס איז א בירגערלאכער, קענען די פועלי־ציון געפינען פאר נויטיק צו גיין אהין, מחמת טאקטישע טעמים — כדי דעם בירגערלאכן ציוניזם צו באאיינפלוסן. די דאזיקע פראגע וועגן ציוניסטישן קאנגרעס איז ניט מער, ווי א פרט. א סך וויכטיקער און פרינציפיעלער איז די אלגעמיינע פראגע: ווי זאלן זיך די פועלי־ציון שטעלן צו דער ציוניסטישער ארגאניזאציע — פאר א בירגערלאכער אדער פאר אן אלגעמיין־אידישער, וואס נעמט ארום אלע קלאסן פון אידישן פאלק? פראלעטאריער קענען זיך באטייליקן אויך אין געוויסע בירגערלאכע ארגאניזאציעס, ווען דאס קען ברענגען נוצן דעם ארבעטער־קלאס. נאר דער גרויסער חילוק איז, אויב זיי באטראכטן די ארגאניזאציע פאר א פרעמדע און בירגערלאכע אדער פאר אן אייגענע און אלגעמיינע.

דאס הענגט אפ פון דעם קוק אויף דער ראל פון קלאסן און קלאסן־קאמף. די אמעריקאנער פועלי־ציוניסטן זיינען סאציאליסטן, נאר זייער סאציאליזם איז ניט פארבונדן מיט דעם געדאנק פון קלאסן־קאמף. זיי שטעלן זיך פאר, אז געוויסע איינצלהייטן פון סאציאליסטישער ארדנונג קענען דערגרייכט ווערן אן דעם קאמף צווישן ארגאניזירטע ארבעטער און קאפיטאליסטן. אזוי מיינען די אמעריקאנער פועלי־ציון, אז שוין איצט איז מעגלאך א קאלאניזאציע אין ארץ־ישראל אויף דירעקט־סאציאליסטישע יסודות. זיי גלויבן, אז פראנץ אפענהיימער'ס פלענער פון קאאפעראטיווע קאלאניעס קענען לייזן די פראגע פון קאפיטאל און ארבעט אויף א פרידלאכן וועג. זיי האלטן בכלל זייער פיל פון קאאפעראציע, און אייניקע פון זיי זיינען פאר קאאפעראציעס נאך מער באגייסטערט, איידער די רוסישע פועלי־ציון פאר קלאסן־קאמף. פיל פון זיי באטראכטן אויך דעם נאציאנאל־פאנד פאר א סאציאליסטישע אינסטיטוציע. און מאנכע מיינען אפילו, אז ווער ס'ווערט ניט באגייסטערט פאר'ן „סאציאליזם" פון נאציאנאל־פאנד, קען גאר קיין פועלי־ציון ניט זיין.

צווישן די אמעריקאנער פועלי־ציון געפינט זיך אבער איצט א שטארקער ראדיקאלער פליגל, וועלכער טיילט ניט אפ סאציאליזם פון קלאסן־קאמף. ער שטיצט זיך ניט אויף שיינע פלענער, נאר אויף די שטרענגע פאקטן פון לעבן. און איינער פון די וויכטיקסטע לעבנס־פאקטן איז דער קאמף צווישן קלאסן, צווישן ארבעטער און קאפיטאליסטן. די באפרייאונג פון דער גאנצער מענטשהייט קען געשען ניט דורך פרידלאכע פלענער

יעדער איינציקער ציוניסט קען זיך געהערן צו וועלכער פארטיי ער וויל: ער מעג זיין א דעמאקראט, א רעפובליקאנער, א בול־מוז'ניק, א רעאקציאנער און ראדיקאל, — דאס שטערט אים ניט צו זיין א גוטער ציוניסט און צו ארבעטן אינאיינעם מיט זיינע פארטיי־קעגנער פאר דער צוקונפט פון אידישן פאלק אין ארץ־ישראל.

אויך אין אידישע פראגן, אויסער דער קאלאניזאציע אין ארץ־ישראל, האט דער ציוניזם ניט קיין אויסגעשפראכענע שטעלונג. דאס אידישע גלות־לעבן אינטערעסירט אים ניט. די קולטור־פראגע אין די גלות־לענדער פארענטפערט ער דורך די העברעאישע שולן אין ארץ־ישראל. די עקאנאמישע פראבלעמען פון קאפיטאל און ארבעט גייען אים בכלל ניט אן. דער ציוניזם איז א פאלקס־באוועגונג, אבער ניט קיין פאליטישע פארטיי. און אויב ער איז שוין א פארטיי, איז לכל־הפחות ניט קיין פאליטישע.

ווי זאל זיך, אלזא, דער אידישער ארבעטער־קלאס שטעלן צום ציוניזם? דאס איז די פראגע, וואס טיילט פאנאנדער ניט נאר די אסימילאטארישע מיט די גלות'יסטישע סאציאליסטן, פון איין זייט, און די פועלי־ציון, פון דער אנדערער זייט, נאר אויך די פועלי־ציון גופא. ביי די פועלי־ציון זיינען פאראן צוויי פארשיידענע שטרעמונגען אין אט־דער וויכטיקער פראגע, און הגם ביידע שטרעמונגען וואוינען געוויינלאך אונטער איין דאך, פונדעסטוועגן זיינען די הלוקי־דעות אזוי שארף, אז זיי קענען גרינג פירן צו שפאלטונגען.

די געגנאסן מכל המינים האבן שוין לאנג אפגע'פסק'נט, אז דער ציוניזם איז א „בירגערלאכע“ (בורזשואזנע) באוועגונג. זיי מיינען, אז דער ארבעטער־קלאס דארף בכלל ניט טראכטן פון קיין פאטערלאנד. פאטערלאנד, טעריטאריע — איז אן עסק פאר קאפיטאליסטן. און אזוי ווי דער ציוניזם וויל שאפן א פאטערלאנד פאר'ן אידישן פאלק, איז דאס שוין אביסל טריף־פסול. ניט דא איז דער פלאץ צו קריטיקירן דעם דאזיקן שטאנדפונקט: גענוג צו באמערקן, אז אין אים דריקט זיך אויס ניט סאציאליזם, נאר שקלאפערישער מה־יפית־גייסט. די סאציאליסטן פון די אומות־העולם פילן גוט, וואס א פאטערלאנד באדייט, נאר אונזערע אידישע „געגנאסן“ קומען אויס אן דעם.

דער ציוניזם אליין פאר זיך איז ניט בירגערלאך און ניט פראלעטאריש. ער איז איינפאך אידיש. איז די פראגע: צי קענען, צי דארפן די בירגערלאכע אידן און די פראלעטארישע אידן, וואס געהערן צום ציוניזם, בילדן איין באוועגונג, איין ארגאניזאציע, אדער זיי דארפן האבן צוויי גאנץ פארשיידענע ארגאניזאציעס? אט דאס איז דער שטרייט־פונקט צווישן די פועלי־ציון פון פארשיידענע ריכטונגען.

דער טראדיציאנעלער קוק פון די אמעריקאנער פועלי־ציון איז, אז די ארבעטער־ציוניסטן דארפן טאקע בילדן א באזונדערע פארטיי, נאר די דאזיקע פארטיי (איד. סאצ. ארב. פארטיי פולי־ציון) דארף זיך באטייליקן אין דעם אלגעמיין־ציוניסטישן קאנגרעס און אין יענע ציוניסטישע

„איבערגעשאַצט אַלע ווערטן“

(אַן ענטפער צו חבר קענדזשערסקי *)

. . . אַלזאָ, אין וואָס בין איך פאָרט איינפאַרשטאַנען מיט חבר קענדזשערסקי? פונקט איינס, אין דעם, אַז דאָס פּראָגראַם פון די אַמעריקאַנער פועלי־ציון (דאָס שיקאַגער פּאַראַייניקונגס־פּראָגראַם פון 1909־טן יאָר) איז פאַר די זיבן יאָר שוין געוואָרן אַלט און ניט ריכטיק, און דאַרף געענדערט ווערן, כדי אים צוצופּאַסן צו די נייע באַדערפנישן פון דער פּאַרטיי. אַ פּאַראייניקונגס־פּראָגראַם קען בכלל ניט זיין אויסגעהאַלטן און מוז שנעל פאַרעלטערט ווערן. ביישפּילן האָבן מיר געזען אין דייטשלאַנד און עסטרייך. די דייטשע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האָט איר פּאַראייניקונגס־פּראָגראַם אין גאָטא געמוזט פאַרבייטן שוין אין פופצן יאָר אַרום אויף דעם נייערן און קאָנסעקווענטערן ערפורטער פּראָגראַם. די עסטרייכישע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האָט אויך אָנגעהויבן מיט

---

*) ר. קענדזשערסקי, אַן אָנפירנדיקער חבר פון דער דעמאָלטיקער „סאָציאַל־דעמאָקראַטישער“ גרופּע אין דער אַמעריקאַנער פועלי־ציון־פּאַרטיי, האָט אין יאָר 1916 פּובליקירט אין „אידישן קעמפּער“ אַ סעריע אַרטיקלען, „וואָס וויל דער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פועלי־ציוניזם“, אין וועלכער ער האָט אויפגעהויבן שווערע באַשולדיקונגען קעגן דער פּאַרטיי און איר טעטיקייט.

באָראָכאָוו, וועלכער האָט מיט פופצן חדשים פריער אַליין אַזוי שאַרף קריטיקירט סיי די טעאָרעטיש־פּרינציפּיעלע יסודות, סיי די אַרבעט פון דער פּאַרטיי, האָט איצט געהאַלטן פאַר זיין חוב, אַרויסצוטרעטן קעגן קענדזשערסקי׳ס אָנגריפן. אין יענער צייט האָט זיך שוין שטאַרק געהאַט פאַנאַנדערגעפלאַקערט דער קאַמף אַרום דעם אידישן קאָנגרעס, אין וועלכן די פּאַרטיי האָט געשפּילט אַזאַ אַנטשיידנדיקע ראָלע, און באָראָכאָוו איז געווען איינער פון די ערשטע אין דעם דאָזיקן קאַמף. קענענדיק בעסער דאָס אַמעריקאַנער לעבן און באַקענענדיק זיך אויך נענטער מיט די שטימונגען און געדאַנקען פון די חברים, האָט ער אין באַדייטנדן מאָס רעווידירט זיין שאַרפן אורטייל פון איבער אַ יאָר פריער, און אויך די חילוקי־דעות, וואָס זיינען פאַרבליבן, האָט ער געהאַלטן פאַר ווייניקער וויכטיק, ווי דעם געמיינזאַמען קאַמף און די געמיינזאַמע קאָנקרעטע טאַט.

און ס׳איז ווידער אַ סימן פון באָראָכאָווס אמת־פאַנאַטיזם און פון זיין פּאַרטיי־איבערגעגעבנקייט, וואָס קיין פּרעסטיזש־מאָמענטן האָבן אים ניט אָפּגעהאַלטן פון דעם דאָזיקן אַרויסטריט.

אין דעם אַרטיקל איז אויסגעלאָזט דער באַזונדערס שאַרפער פּאָלעמישער אָנהויב און עטלאַכע ווייטערע שורות.

ב. ל.

און געדאַנקען, נאָר דורך ביטערן קאַמף. דאַסזעלביקע אויך די נאַציאָנאַלע באַפרייאונג. אינ׳ם ציוניזם גופא זיינען פאַראַן קלאַסן, און צווישן זיי מוז אַנגיין אַ שטענדיקער שטרייט. כל־זמן ס׳עקזיסטירט די קאַפּיטאַלי־סטישע אָרדנונג. דער ציוניזם איז ניט קיין פּאַרטיי, נאָר אַ באַוועגונג פון אידישן פאָלק. און ווי אין אַלע פראַגן פון פאָלקס־לעבן, מוזן אויך אין ציוניזם שאַרף זיין אָפּגעטיילט די פּראָלעטאַרישע עלעמענטן פון די בירגערלאַכע. זיי קענען אַמאָל זיך פאַרבינדן צוליב געמיינזאַמע צוועקן אויף אַ געוויסער צייט, נאָר דערביי וועלן זיי בלייבן יעדער צד ביי זייַנע באַזונדערע אידעאַלן און באַזונדערע מעטאָדן. דער בונד צווישן בירגער־לאַכע און פּראָלעטאַרישע ציוניסטן קען זיין בלויז אויף אַ ווײַלע.

זיי באַטראַכטן די קאָאָפּעראַציע פאַר אַ גוטע זאַך, אָבער אויף קאָאָפּע־ראַציע שטייט ניט די וועלט. זיי געפינען, אַז קאָאָפּעראַטיווע קאָלאָניזאַציע איז אַ גוטע מעטאָדע, אָבער ניט די איינציקע און יעדנפאַלס ניט קיין סאָציאַליסטישע. זיי רעספּעקטירן דעם נאַציאָנאַל־פאָנד און אונטערשטיצן אים געגרן פאַר זיינע גרויסע נאַציאָנאַלע צילן און פאַר זיין פאָלקסטימלאַ־כער אַרבעט; אָבער זיי ווייסן, אַז טראָצדעם בלייבט דער נאַציאָנאַל־פאָנד אַ בירגערלאַכע אינסטיטוציע און בשום אופן ניט קיין סאָציאַליסטישע. פאַר זייערע אייגענע באַטראַכטן זיי נאָר יענע פאָנדן און אינסטיטוציעס, וואָס געפינען זיך אין רשות פונ׳ם אַרבעטער־קלאַס. אַזאַ פאָנד איז דער פּאַלעסטינע־אַרבעטער־פאָנד, וואָס איז געשאַפן געוואָרן פון אַרבעטער און געהערט דורכאויס צו די אַרבעטער.

די אָפיציעלע פּועלי־ציון באַגריסן די באָסטאָנער קאָנווענשאָן, ווי זייער אייגענע זאַך. די ראַדיקאַלע פּועלי־ציון, וואָס רופן זיך „סאָציאַל־דעמאָקראַטיש", באַגריסן אויך דעם גרויסן יום־טוב פון די אַמעריקאַנער ציוניסטן, נאָר זיי באַגריסן אין דעם אַ גרויסע, ניצלאַכע און נויטיקע בירגערלאַכע באַוועגונג, וואָס טוט באַזונדערע בירגערלאַך־ציוניסטישע אַר־בעט. מיט אַנדערע ווערטער: די אָפיציעלע פּועלי־ציון אידענטיפיצירן זיך מיט די בירגערלאַך־ציוניסטישע אָרגאַניזאַציעס, פילן זיך איינס מיט זיי, האַנדלען ווי אַ טייל פון זיי. די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּועלי־ציון סימפּאַטיזירן בלויז מיט דער אַרבעט פון בירגערלאַכן ציוניזם, נאָר גרע־ניצן זיך גלייכצייטיק אָפּ פון איר, ווייל זיי האָבן זייער אייגענע אַרבעט און אַן אייגענע אָרגאַניזאַציע.

דער בירגערלאַכער ציוניזם איז געוואָרן אַ קאָלאָסאַלע מאַכט. זאָל ער באַגליקן אין זיין וועג. זאָל דאָס גאַנצע אידישע בירגערטום צו אים צושטיין. דער פּראָלעטאַרישער ציוניזם איז דערווייל אַן אָנהויב: ער וועט ווערן אַ מאַכט, ווען ער וועט זיך מתחתן זיין ניט מיט דעם בירגער־לאַכן קלאַס, נאָר מיט די מעכטיקע אָרגאַניזאַציעס פון אידישן אַרבעטער־קלאַס.

(„וואָרהייט", 1915).

פאַרשטאַנען, אַז איך האָב אין דער פּאַרטיי עפּעס וויכטיקערס צו טאָן, איידער איינצושטעלן זיך פאַר חבר קענדזשערסקי...

מיט איין וואָרט, איך בין ניט צופרידן מיט'ן פּראָגראַם, נאָר מיינע תביעות וועל איך ניט פאַרברענגען אַזוי לאַנג, ווי עס געדויערט די וועלט־קאַטאַסטראָפע. דערווייל איז פאַר מיר געגוג, וואָס די פּאַרטיי גייט פּראַקטיש אויף דעם ריבטיקן וועג, וואָס זי ווערט די גייסטיקע פירערין פון פאָלק אין דער טראַגישער צייט, און וואָס עס עפענט זיך פאַר איר אַ גלענצנדע צוקונפט. פאַר מיר איז גענוג, וואָס די טעטיקייט פון דער פּאַרטיי ווערט איצט אַלץ מער אָרגאַניש און סינטעטיש. איך וועל מוחל זיין טויזנט שענסטע פּראָגראַמען אין דער וועלט פאַר איין איינציקער פּראַקטיק אַזאַ, ווי מיר האָבן געפירט אין די לעצטע צוויי יאָרן.

פּונקט צוויי. איך בין איינפאַרשטאַנען מיט חבר קענדזשערסקי, אַז אונזער פּאַרטיי דאָ אין לאַנד האָט נאָך מיט אַ פּאָר יאָר צוריק ניט גע־טריבן קיין אויסגעהאַלטענע פּראָלעטאַרישע פּאָליטיק, און דערמיט האָט זי פאַר זיך שווער געמאַכט דעם צוטריט צו דער היגער אַרבעטער־באַוועגונג. איך בין אין דעם פּונקט נאָך פיל „ראַדיקאַלער" פאַר חבר קענדזשערסקי. איך האַלט, אַז מיר האָבן גאָרניט צו טאָן ביי די בירגערלאַכע ציוניסטן מיט זייער אָרגאַניזאַציע; איך האַלט, אַז דער בירגערלאַכער ציוניזם איז איינגאַנצן באַנקראָט אין דער אידישער פּאָליטיק און, וואָס דער ציוניזם האָט פאַרפעלט דאַרף ערשט דער פּועלי־ציוניזם אַליין ממלא זיין. איך בין אַפילו געגן דער באַטייליקונג אין ציוניסטישן קאָנגרעס, בשעת חבר קענדזשערסקי איז פאַר דעם אַנטייל אין קאָנגרעס. נאָר ערשטנס, וויל איך זיין אַ דיסציפּלינירטער פּאַרטיי־חבר און פּינקטלאַך אויספאָלגן אַלע פּאַרטיי־באַשלוסן, ווען איך בין אַפילו מיט זיי ניט איינפאַרשטאַנען. דאַרים נעם איך אַ שקל און שטיץ דעם נאַציאָנאַל־פאָנד אַזוי לאַנג ווי די פּאַרטיי פאַרלאַנגט ניט פון מיר צו אַגיטירן קעגן מיין געוויסן. קיין עפנטלאַכן ליגן קעגן מיין געוויסן וועל איך ניט זאָגן, אַפילו ווען די פּאַרטיי זאָל דאָס ברויכן (אגב, איז דאָס לעצטע געווען איינע פון די סבות פון מיין אָפּאָזיציע פאַר־אַ־יאָרן). און צווייטנס, איז חבר קענדזשערסקי אבסאָלוט אומגערעכט, ווען ער וואַרפט אונז פאָר, אַז מיר זיינען גלייכגילטיק צו דער היגער אַרבעטער־באַוועגונג און „האָבן זיך נאָך ניט פּרובירט פאַר־בינדן מיט דעם פּראַקטישן אַרבעטער־קאַמף". אדרבא, פאַרקערט, ווער האָט עס נאָך אַזויפיל „געפּרובירט", ווי מיר, — נאָר פּרוביר היינט, פּרוביר מאָרגן, אַז די „געגאָסן" זיצן פעסט אין זאַטל ווי כשר'ע שומרים פון דער מאַשין, און פאַרהאַקן פאַר אונז די טירן, וואו מיר טוען זיך נאָר אַ קער.

מיר זעען, אַלזאָ, ווען חבר קענדזשערסקי זאָגט שוין אַרויס אַ ריכטיקן געדאַנק, איז דאָס אויך נאָר אויף אַ העלפט, און די צווייטע העלפט גיט ער צו פון זיך — און פאַלט אַריין אין אַ טעות. נאָך ערגער איז אָבער מיט אַלע אַנדערע געדאַנקען זיינע, וואָס ער האָט אַרויסגעזאָגט אין די

א פאראייניקונגס־פּראָגראַם (אין האינפעלד), און שוין אין ניין יאָר ארום האָט זי דאָס פּראָגראַם שטאַרק געמוזט אמענדירן (אין ברין), נאָך אין זעקס יאָר צייט אים שוין אינגאַנצן ענדערן (אין ווין). און דערביי באַ־דענקט נאָר, זיינען ניט פאָרגעקומען אזוינע געוואלדיקע ענדערונגס־פּראָ־צעסן, ווי א מאסן־איינוואַנדערונג און א וועלט־מלחמה; ביי אונז, פּועלי־ציון, איז אָבער פאר די זיבן יאָר זינט שיקאַגאָ פאָרגעקומען א גאַנצע רעוואָלוציע: א דאַנק דער איינוואַנדערונג און דער וועלט־מלחמה, איז די פּאַרטיי אונזערע אויסגעוואַקסן פון א ק ל י י ז ל אין א גרויסער פ אָ ל ק ס ־ ב א ו ו ע ג ו נ ג, פון א ג ר ו פּ ע אידעאַליסטן אין א פּ אָ ל י ט י ש ע ר פ א ר ט י י. איז דאָך קלאָר לכתחילה, אז דאָס פּראָגראַם פון פאר זיבן יאָרן קאָן מער ניט טויגן פאר דער פּאַרטיי, און איך בין אויך איינפאַרשטאַנען מיט חבר קענדזשערסקי, אז דער גרעסטער חסרון פון יענעם פּראָגראַם באַשטייט אין דעם, וואָס דאָרט איז ניטאָ קיין אָרגאַנישע פארבינדונג צווישן די טיילן: דער סאָציאַליזם איז דאָרט לחוד, דער ציוניזם לחוד און די אויפלעבונג אין גלות ווידער לחוד.

אונזער אָרגאַניש־אַנטוויקלטע פּאַרטיי־טעטיקייט פאָדערט פון אונז אַן אָרגאַניש־אַנטוויקלטע פּראָגראַם.

נאָר אין וואָס איך בין דערביי מיט חבר קענדזשערסקי אַבסאָלוט ניט מסכים איז, וואָס ער וויל, אז א פּראָגראַם רעוויזיע זאָל שוין איצט געמאַכט ווערן. ק א ט א ס ט ר א פ ן זיינען לחלוטין ניט קיין צייט פאר פּראָגראַם־דיסקוסיעס און פּראָגראַם־רעוויזיעס. מען דאַרף איבערוואַרטן ביז דעם סוף פון דער מלחמה, אז ס'וועט זיך איינאָרדענען א ביסל די אידישע לאַגע און די פּאָזיציע פונ'ם אַרבעטער־קלאַס אין דער וועלט; דעמאָלט וועלן מיר זען אויף וועלכער וועלט מיר זיינען, אלס אידן און אלס סאָציאַליסטן, און די צייט וועט רייף ווערן צו נעמען זיך מיט רואיקייט, מיט ישוב הדעת צו פאָרמולירן א נייעם מער אָרגאַנישן און מער סינטעטישן פּראָגראַם.

די קומענדע קאָנווענשאָן אין באָסטאָן האָט גאָר אַנדערע ברענענדע אויפגאַבן; זי טאָר ניט אָפּגעבן איר טייערע צייט אויף א טעאָרעטישער דעבאַטע.

איך זע פאָראויס, די חברים וועלן מיר דערמאָנען, אז פּופּצען חדשים צוריק האָב איך אליין געוואָלט אויך, אז דאָס פּאַרטיי־פּראָגראַם זאָל באַלד רעווידירט ווערן. אמת. נאָר פאר די פופצען חדשים איז א סך וואַסער אוועקגערונען אין אונזער לעבן, און אין דער צייט איז די פּאַרטיי נאָך מער און שנעלער געוואַקסן, איידער די זעקס יאָר בעפאָר. העכער א יאָר צייט האָט אויסגעבראָכן א שאַרפער קאָנפליקט צווישן דעם צ. ק. און חבר קענדזשערסקי, און איך וויל דאָ זיין אינגאַנצן אָפן: פאר די פופצען חדשים גרויסאַרטיקער פּאַרטיי־באַוועגונג, האָט דער צ. ק. פאַר־שטאַנען, אז ער האָט פיל וויכטיקערע אויפגאַבן, איידער דיסציפּלינאַריש רעאַגירן אויף חבר קענדזשערסקי: און איך, פון מיין זייט, האָב אויך

נאָרמאַל, אונזער ארבעטער־קלאַס ניט נאָרמאַל, — איז אדרבא, אפשר וועט זיך קענדזשערסקי שטעלן קעגן דעם? אפשר וויל ער האָבן, אַז מיר זיינען יאָ אַ נאָרמאַלעס פאָלק מיט אַ נאָרמאַלער סאָציאַלער סטרוקטור, מיט אַ נאָרמאַלן פּראָלעטאַריאַט, — וואוהין־זשע איז אהינגעקומען קענ־דזשערסקי׳ס ציוניזם, הויב איך ניט אָן צו פארשטיין!

איך וויל מער ניט מאריך זיין, בלויז אַ פּאָר באַמערקונגען. ווען חבר קענדזשערסקי דערציילט אונז, „די ארבעטער־באַוועגונג ביי אַלע פעלקער (??—ב. ב.) האָט אין די לעצטע יאָרן דורכגעמאַכט אַזעלכע ראַדיקאַלע ענדערונגען, וועלכע האָבן געביטן איר גאַנצן כאַראַקטער", — איז דאָס אַ בלויזער פּראָדוקט פון זיין פאַנטאַזיע. וואו, ביי וועלכע פעלקער, אויסער דעם סינדיקאַליזם און אַ קליינעם טייל פראַנצויזישע און איטאַ־ליענישע סאָציאַליסטן, האָט די ארבעטער־באַוועגונג געביטן איר טעאָריע, איר פּראַקטיק און איר אָרגאַניזאַציע? טאַקע וואו? אין דייטשלאַנד אפשר? אין רוסלאַנד? אין אַמעריקע?

איך חזר איבער, — איך בין ניט צופרידן מיט אַ סך זייטן פון אונזער היגער פּראָגראַם און טאַקטיק. נאָר אויב באַשולדיקן, דאַרף מען ארויס־ברענגען עפּעס פּראַקטישעס, און ניט פאַנטאַסטישע באַשולדיקונגען. און טאָ־מער באַשולדיקט מען שוין יאָ, דאַרף מען צייגן אָן אנדערן, אַ בעסערן וועג. דאָס האָט קענדזשערסקי ניט געטאָן: צוגעזאָגט האָט ער אונז עפּעס אַ גוואַלדיקע „איבערבויאונג פון אונזער גאַנצער פּאַרטיי... און איבערשאַצונג פון אַלע ווערטן", אויסגעלאָזט האָט זיך אָבער, אַז דער באַרג האָט געבוירן אַ מויז.

ווען חבר קענדזשערסקי וואָלט קריטיקירט די אָרגאַניזאַציע פון דער פּאַרטיי, אָדער איר פּאָליטיק אין היינטיקן מאָמענט, וואָלט עס געווען אין פּלאַץ, ווייל דיזע פראַגן זיינען איצט אַקטועל און שטייען אין סדר־היום. נאָר קריטיקירן טעאָרעטישע פרינציפּן פון דער פּאַרטיי — היינט, אין אַזאַ אַנגעשטרענגטער פּראַקטישער צייט, הייסט עס פשוט, שטויסן וואַסער... אַ שעדלאַכע באַשעפטיקונג!

(„איד. קעמפּער", 15טן סעפּטעמבער, 1916).

אַרטיקלען: דאָ ווערט ער שוין פּשוט ניט אויסצוהאַלטן.

וואָס איז דאָס, ווען אַ חבר שרייבט, אַז ביי די היגע פּועלי־ציון איז „דער גאַנצער ציוניזם ניט מער, ווי אַ קאָמערציעלער פּלאַן. זיי גלויבן, אַז דער ציוניזם וועט אויסגעפירט ווערן ווען פּאַלעסטינע וועט אָפּגעקויפט ווערן פון אירע איצטיקע באַזיצער... די אידן־פראַגע איז ביי זיי אַ געלט־פראַגע, ניט קיין מענטשן־פראַגע״? אפילו צום ערגסטן קעגנער דאַרף מען דאָך זיין אָביעקטיוו, בפרט נאָך צו אייגענע חברים. ווען האָבן די היגע פּועלי־ציון אַזוינס געטראַכט, געזאָגט אָדער כאָטש געטאָן אין אַזאַ קאָמער־ציעלן גייסט? איך קריטיקיר אויך די באַציאונגען פון דער היגער פּאַרטיי צום ציוניזם, איך האַלט די באַציאונג אירע פאַר ניט ריכטיק. אָבער לייטיש, אידעאַליסטיש, און סאָציאַליסטיש איז דאָך אונזער פּאַרטיי; יעדנפאַלס, ניט קרעמעריש, ניט קאָמערציאַנטיש. איך האָב קריטיקירט די פּאַרטיי (אין דער „פרייער אַרבעטער שטימע״), וואָס זי שטרעבט אַריינ־צוטראָגן דעם סאָציאַלן גייסט אין דעם בירגערלאַכן ציוניזם. איך מיין, עס איז אוממעגלאַך, אַן אַרויסגעוואָרפענע אַרבעט, און שעדלאַך דערצו, ווייל דורך דעם ווערט נאָר אַריינגעטראָגן דער בירגערלאַכער גייסט אין פּראָלעטאַרישן ציוניזם. דאָס איז אַ פראַגע פון פּרינציפּ, חבר קענ־דזשערסקי, אָבער ניט פון קראָם, ווי איר האָט עס פאַרשטאַנען. דאָס איז אַ פראַגע פון פּראָלעטאַרישער טאַקטיק, וואָס קען זיין ריכטיק אָדער פאַלש, נאָר קען ניט זיין סוחר׳יש.

אומגערעכט איז אויך קענדזשערסקי׳ס פאָרוואורף, אַז ביי די היגע חברים „גלויבט מען ניט, אַז דאָ, אין גלות, האָבן מיר אויך אַ נאַציאָנאַלע צוקונפט, מען גלויבט, אַז דאָס אידישע פאָלק מוז דאָ נאַציאָנאַל פאַרשווינדן.״ איך גיב צו, צווישן אונזערע חברים זיינען פאַראַן אייניקע אַזוינע, וואָס באַציען זיך פּעסימיסטיש צום גלות און צו אונזערע גלות־פאָדערונגען. נאָר, איך פאַרשפּאַר צו באַטאָנען, אַז די מאָטיוו: זייערע, פון די אייניקע חברים, זייערע אידעאַליסטישע מאָטיוון. זייער ליידנשאַפט צו זען אונזער פאָלק געזונט, נאָרמאַל און שעפעריש, — אָט די מאָטיוון זיינען טויזנט מאָל העכער פאַר קענדזשערסקי׳ס קליינלאַכער קריטיק, וועלכער טשעפּעט זיך צום אויסדרוק, און מיידט אויס די נשמה. און דער עיקר: די פּאַרטיי, אַלס גאַנצע, נעמט אויף די גלות־אַרבעט מיט דעם גרעסטן ענטוזיאַזם, זי איז דאָך די שטאַרקסטע און קאָנסעקווענטסטע קעמפערין פאַר דער נאַציאָנאַלער אידישער צוקונפט אין אַלע לענדער.

קענדזשערסקי טשעפּעט זיך צום אויסדרוק „אמת׳עס פאָלק״, „אמת׳ע פּראָלעטאַריער״. נאָר, רבונו דעלמא כולה, ווי מעג מען זיך אַזוי לייכטזיניק שפּילן אין ווערטער? די פּאַרטיי אַנערקענט דאָס אידיש פאָלק פאַר אַן אמת פאָלק, ניט פאַר קיין „גרופּע״ רחמנא לצלן, ווי קענדזשערסקי׳ס פאַרערטע „געגאָסן״: דעת אידישן פּראָלעטאַריאַט אַנערקענט זי פאַר אַן אמת׳ן רעוואָלוציאָנערן קלאַס, ניט פאַר קיין בינטל־„משה׳ן״, ווי די זעלביקע געגאָסן. אַלא וואָס, די פּאַרטיי זאָגט, אונזער פאָלק איז ניט

דיק הויך־לשון, באַדאַרף מען זאָגן, אַז דאָס אַמעריקאַנער אידנטום איז נאָך ניט געווען גענוג דיפערענצירט אין זיין סאָציאַלער סטרוקטור, כדי דער בירגערלאַכער ציוניזם זאָל דאָ באַקומען אַ מערקלאַכן קיום.

דער איינציקער מין פון ציוניזם, פאַר וועלכן דער באָדן איז געווען מער־וויינִיקער צוגעפּאַסט, איז דער פּראָלעטאַרישער, די פּועלי־ציון. די היגע פּועלי־ציון האָבן פּאַרטיפּט, אויפגעקלערט און געלייטערט דעם נאַ־ציאָנאַלן אינסטינקט פונ׳ם אידישן אַרבעטער, זיי האָבן געקעמפּט צו באַפרייען אים פון „ראַדיקאַל־קאָסמאָפּאָליטישן“ גלות, ד. ה., פון עם־הארצות און הפקרות, פונ׳ם געלן, קאַזיאָנעם, געדאַנקענלאָזן בויך־ און געשלעכטס־„סאָציאַליזם“.

אַזוי לאַנג ווי דער אידישער באַלעבאָס איז געווען פּאַרוואָגלט צווישן דער ראַדיקאַלעכץ און אַמעריקאַניזאַציע, איז ער געווען אָדער סתם אַ „אַלרייטניק“, אָדער ער האָט זיך נאָך אַרומגעטראָגן מיט רעשטלאַך און ברעקלאַך פון זיין אַמאָליקער ראַדיקאַלעכץ. ווען ער האָט נאָך אַליין געשקלאַפּט אין שאַפּ, האָבן די פירער געפּיטערט זיין מח מיט „אידעען“ פון קאָסמאָפּאָליטיזם און שנאה צו אַלץ. וואָס טראָגט אַ אידישן נאָמען. זיי האָבן אַהין אפילו נאָך איינגעפּלאַנצט קערנדלאַך פון ליבע — צום סאָציאַליזם, צו געזעלשאַפטלאַכן יושר. נאָר, ווי דער שטייגער, וועפּן זיך אויס די עלעמענטן פון ליבע אַ סך שנעלער, ווי די עלעמנטן פון שנאה: דער האָס האָט פעסטערע נעגל. איז דער אויפגעקומענער ביזנעס־מאַן געבליבן ביי זיין פּאַראַכטונג צו אידישקייט ביי זיין הפקרות צו אַלע אידעאַלן, ביי זיין בטול און שונד־סקעפּטיציזם צו אַלע „באַוועגאַכצן“; און זיין איינציקער אידעאַל איז געוואָרן: „אָל־רייט“.

פאַר די לעצטע עטלאַכע יאָר האָט זיך די לאַגע באַדייטנד געענדערט: ס׳איז אויסגעוואַקסן אַ צאָללרייכער מיטלקלאַס ביי אידן, ער האָט זיך דערפילט מער זעלבסשטענדיק: זיין „איך“ האָט זיך גענומען אַרויסשיילן פון די פרעמדע שאַלאַכצן. אָנגעזעטיקט אָביסל זיין אויסגעהונגערטן גוף, וואָס איז אין די מאָגערע צייטן געלעגן צוואַנציק קלאַפטער אין דער אדמה, האָט זיך געמוזט סוף־כל־סוף דערוועקן אויך דער גייסט. דער אידישער ביזנעסמאַן קומט צו זיך און ווערט אַ מענטש. ער דערשפירט זיין „איך“ — זיין פּערזענלאַכקייט, זיין סאָציאַלע שטעלונג, זיין מאַכט אין דער געזעלשאַפט און — זיין נאַציאָנאַלן, זיין אידישן „איך“.

ביסלאַכווייז איז אַט־די לייטערונג פון אונזער מיטלקלאַס אָנגעגאַנגען נאָך פאַר דער מלחמה, נאָר די לעצטע האָט אים געגעבן אַ מעכטיקן שטויס. אַזוי, אַז מיר האָבן זיך מיט פּאַרוואונדערונג אַרומגעקוקט, ווי פאַר אונזערע אויגן איז אויסגעוואַקסן אַ נייער אידישער קלאַס, אַ נייער כח אין לאַנד, אַ נייער טרעגער פאַר נאַציאָנאַלע אידעאַלן.

ערב דער באָסטאָנער קאָנווענשאָן האָט זיך דער נס אַנטפּלעקט פאַר דער אידישער וועלט: די קאָנגרעס־באַוועגונג, די קאָנווענשאָנס פון די

פון באָסטאָן ביז פילאַדעלפיע

(צו דער קומענדער ציוניסטישער קאָנוועגשאָן)

די באַלדיקע נײַנצענטע יערלאַכע קאנוועגשאָן פון דער ציוניסטישער פעדעראַציע אין פילאַדעלפיע וועט, וואַרשײַנלאַך, טראָגן אַ מער געשעפטס־מעסיקן און פּראַקטישן כאַראַקטער, איידער די פאַראַיאָריקע קאָנוועגשאָן אין באָסטאָן. אַ סך סמנים רײדן דערפאַר, אַז דער ענטוזיאַזם פון פאַראַיאָרן, די קאָלאָסאַל־געהויבענע שטימונג פון יענער קאָנוועגשאָן — וועלן זיך דאָס מאָל ניט איבער'חזר'ן. דער ציוניסטישער עולם פאָדערט איצט פּראַקטישע מעשים און לעבנס־פעיאיקע באַשלוסן, — דערפון נעמט זיך, מסתמא, די מערקווירדיקע קאַלטקייט, וואָס הערשט אין די היגע ציוני־סטישע קרײַזן פאַר דער קאָנוועגשאָן.

ווי־ווער, מיר זעען דערין אַ גינציקן סימן. די התלהבות פון פאַראַיאָרן איז געווען אין פּלאַץ, ווען דער היגער ציוניזם האָט אָפּגעריסן מיט זײַן פּאַסיווער, אומבאַדייטנדער פאַרגאַנגענהייט און האָט פּלוצלינג דערפילט, אַז ער איז אויסגעוואַקסן צו אַ מאַכט. כדי צו פאַרשטײן יענע התפּעלות, דאַרפן מיר וואַרפן אַ בליק אויף דער געשיכטע פון ציוניזם אין אַמעריקע. ביז מיט עטלאַכע יאָר צוריק איז נאָך די אידישע באַפעלקערונג פון דעם לאַנד באַשטאַנען כמעט דורכאויס פון אַרבעטער־אימיגראַנטן, קײַן אידישע בורזשואַזיע האָט נאָך אַזוי גוט ווי ניט עקזיסטירט: מיר מײנען די אײַנגעפונדעוועטע בעלי־בתים, וואָס זאָלן זיך האָבן דערשלאָגן צו אַ מער־ווייניקער געזיכערטער עקאָנאָמישער עקזיסטענץ. די צאָל ביזנעסלײַט איז געווען באַשרענקט, און דער אידישער באַלעבאָס האָט זיך נאָך געפילט הענגענדיק אין דער לופט. אויף אַזאַ באָדן האָט זיך דער אַלגעמײנער ציוניזם ניט געקאָנט פאַנאַנדערבליען.

דער קנאַפּער מיטלקלאַס בײַ אידן, די אומבאַדייטנדע „אינטעליגענץ“ פון יענער צייט איז אײַנפאַך בטל בששים געוואָרן צווישן די ביידע הערשנדע כחות אין דער היגער אידישער באַפעלקערונג: פון איין זײַט די אַנטי־נאַציאָנאַלע און ספּעציעל אַנטי־אידישע „ראַדיקאַלאַכץ“, וואָס האָט זעלבסטהערשעריש געבאַלעבאַטעוועט איבער די אַרבעטער־מאַסן, און פון דער צווייטער זײַט די ניט־ווייניקער אַסימילאַטאָרישע און אַנטי־אידישע יאַהודים. די עם־הארצ'ישע „ראַדיקאַלעכץ“ און דער פילאַנ־טראָפּישער „אַמעריקאַניזם“ — צווישן אָט־די ביידע זומפּן האָט זיך פאַרבלאָנדזשעט דער אָקאָרשט אויפגעקומענער אידישער ביזנעסמאַן. רײדנ־

וויכטיקע טעות׳ן

זייט	שורה	אַנשטאָט	דאַרף זיין
10	16 פון אויבן	אויבן־בנין	אויבער־בנין
38	8 " "	זיי	זי
55	16 " "	פאָרגעקומענע	פאָרקומענדע
65	9 " "	די	דעם
74	1 פון אונטן		אַריבערגעטראָגן אַלס לעצטע שורה אויף זייט 112
75	טאַבעלע, לעצטע שורה, צווייטער קאָלום לינקס		844
81	18 פון אויבן	אַרויסגעוואָרפן):	אַרויסגעוואָרפן): (זע טאַבעלע זייט 82)
87	3 " "	1.8%	0.8%
103	13 " "	רוח	ריווח
112			זע קאָרעקטור זייט 74
120	8 פון אונטן	אָנגעגרייט	אָנגעדייט
138	18 " "	וואָלט זיין אַ ברעקל קאָנסעקווענטער	„דעמאָקראַטישע עמיגראַציאָנס־
149	3 " "	ער	ײַ
162	1 פון אויבן		אויסמעקן
169	8 פון אונטן	אינטערגראל	אינטעגראַל
175	2 פון אויבן	אַזוי	אַ ז ו י
188	9 " "	(זייט 203-273)	(204-274)
"	6 פון אונטן	שוין דאָ	שוין
"	5 " "	ווערטער	ערטער
192	9 פון אויבן	סקאראס	סקאָדאס
227	17 " "	רעכט און דער קאַמף פאַר רעכט	די אידישע רעכט־לאַגע אין עסטרייך
235	18 " "	באַשטימט	באַשטעטיקט
238	9 פון אונטן	אביעקטיוועס	זאַכלאַכעס
243	9 " "	(אָביעקטיווע)	(סוביעקטיווע)

ארדערס אנן פעדעריישאנס, וועלכע האבן מיט ענטוזיאזם אנגענומען דעם באזעלער פראגראם און אינדארסירט דעם שקל מיט׳ן נאציאנאל־פאנד. דער אלגעמיינער ציוניזם איז געווען אינ׳ם האניק־חודש פון זיין צוזאמענלעבן מיט אמעריקע, און דערפון — די מעכטיקע, וואלקאנשפארנדיקע התלהבות פון פאראיארן. ווי דער מנהג אין אמעריקע, האט זיך אויך יענע שמחה, יענע יום־טוב׳דיקייט אויך געמוזט קאנצענטרירן ארום א פערזאן, און די פערזאן האט זיך געפונען — לואיס ד. בראנדייס. ניט די פערזאנען מאכן געשיכטע און ניט זיי ברענגען ארויס די באוועגונג, נאר די לעצטע זאמלט זיך ארום זיי, זי מאכט זייער נאמען פאר א פאן און פאר א שבועה. אזוי איז דאס אומעטום, באזונדערס מיט די בירגערלאכע באוועגונגען, און ספעציעל, טאקע מער ווי אומעטום, איז דאס אין אמעריקע. בכן האט זיך ארום בראנדייס׳עס פערזאן אויפגעזאמלט דער גאנצער ענטוזיאזם פון דער יונגער דערפאלגרייכער ציוניסטישער באוועגונג.

נאר מיט ענטוזיאזם אליין ווערן קיין באוועגונגען ניט געמאכט, די התלהבות מוז זיך אויסוועפן, און אויב די באוועגונג האט א זכות הקיום, מוז זי ארונטערשטייגן צו ניכטערער פראקטיק. דער יום־טוב גייט פאריבער, אינדערוואכנס מוז מען א ר ב ע ט ן. דער בירגערלאכער ציוניזם דארף אצינד פארווערטן און רעאליזירן דעם אנגעזאמלטן קאפיטאל פון דער ציוניסטישער שטימונג אין פאלק, ער מוז אינוועסטירן דעם קאפיטאל א־ין פראקטישע אונטערנעמונגען. דאס דארף טאן די קומענדיקע קאנווענשאן אין פילאדעלפיע.

פאר דער באסטאנער קאנווענשאן האבן די היגע ציוניסטן קיין פירער ניט געהאט, ווייל ס׳איז קיין ריכטיקע באוועגונג נאך ניט געווען. ניט לאנג פאר יענער קאנווענשאן זיינען נייע פירער צוגעקומען: בראנדייס, שמריהו לעווין און פיל אנדערע. די אנטפלעקונג פון נייע פירער האט אויך בייגעטראגן צו דעם גרויסן ענטוזיאזם אין באסטאן. די היינטיקע קאנווענשאן מוז שאפן ענגערע פארבינדונגען און א נאענטערע פארשטענדניש צווישן די פירער און דער באוועגונג, צווישן דער באוועגונג און דעם גאנצן אידישן מיטלקלאס.

דער שרייבער פון אט־די שורות געהערט צו אן אנדער קלאסן־באוועגונג, צו דער פראלעטארישער. ער קען די שוואכקייטן פונ׳ם מיטלקלאס בכלל און פונ׳ם אידישן בפרט. דערפאר שטעלט ער ניט צו דער אלגעמיין־ציוניסטישער באוועגונג קיין שום איבערטריבענע פאדערונגען און לייגט אויף איר ניט קיין צו־גרויסע האפנונגען. מיר ריידן זיך ניט איין, אז דער מיטלקלאס קען דורכגעדרונגען ווערן מיט׳ן סאציאלן גייסט, מיט דער ענערגיע פון „אקטיוויזם“. פאר אונז וועט זיין גענוג, אויב די פילאדעלפיער קאנווענשאן וועט געפינען אין זיך גענוג ניכטערקייט צו פארווערטן און פארמערן דעם נאציאנאל־אידעאלן קאפיטאל, וואס זי האט באקומען בירושה פון באסטאן. מיט אט־דעם וואונש שיקן מיר א הארציקע באגריסונג צו דער קאנווענשאן. („ווארהייט“, 29טן יוני, 1916.)